

PEST VÁRMEGYE SZOLGÁLTATÁSI ÚT TÉRKÉPE

Pest Vármegye
Önkormányzata

TERRA
studio

Terra Studio Kft.

MUNKAKÖZI VÁLTOZAT!

2023. OKTÓBER 24.

Tartalomjegyzék

1. Vezetői összefoglaló.....	5
2. Szolgáltatási Út Térkép tervezési környezete.....	10
2.1. Fejlesztéspolitikai környezet.....	10
2.1.1. Egészségügy.....	10
2.1.2. Szociális terület.....	15
2.1.3. Köznevelés.....	23
2.2. Jogszabályi környezet.....	28
2.2.1. Szociális ellátást szabályzó legfontosabb jogszabályok:.....	28
2.2.2. Egészségügyi ellátást szabályzó legfontosabb jogszabályok:.....	28
2.2.3. Oktatást szabályzó legfontosabb jogszabályok.....	28
2.3. Helyi, járási esélyegyenlőségi programok.....	29
2.4. Tervezés módszertani háttere.....	30
3. A Szolgáltatási Út Térkép célja, célcsoportjai.....	32
3.1. Gyermek és fiatalok.....	32
3.2. Idősek.....	32
3.3. Fogyatékkal élők.....	33
3.4. Nemzeti kisebbségekhez tartozók.....	33
3.5. Szegénységben élők, vagy szegénység által veszélyeztetettek.....	33
3.6. Nők.....	34
4. A vármegye helyzetének bemutatása.....	35
4.1. A vármegye általános bemutatása.....	35
4.1.1. Demográfiai jellemzők bemutatása.....	36
4.1.2. A népesség egészségi állapota.....	51
4.1.3. Foglalkoztatottság, munkaerőpiac.....	56
4.1.1. Lakhatás, lakáskörülmények, települési infrastruktúra.....	63
4.1.2. Szegénység.....	77
4.1.3. Mobilitás.....	85
4.2. Egészségügyi ellátórendszer vizsgálata.....	93
4.2.1. Az alapellátás bemutatása.....	93
4.2.2. A szakellátás bemutatása.....	102
4.3. Oktatás, nevelés intézményrendszerének vizsgálata.....	111
4.3.1. Alapfokú oktatás, nevelés.....	111
4.3.2. Középfokú oktatás, szakképzés.....	147
4.3.3. Egész életen át tartó tanulás.....	158

4.3.4.	Pedagógiai szakszolgálatok	159
4.3.5.	Pedagógusok az oktatásban	163
4.4.	Szociális ellátórendszer	165
4.4.1.	Személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális ellátások	165
4.4.2.	Pénzbeli és természetbeni ellátások.....	199
4.5.	Kulturális intézményrendszer vizsgálata	210
4.5.1.	Könyvtárak	210
4.5.2.	Muzeális intézmények	213
4.5.3.	Közművelődési intézmények	214
4.5.4.	Színházak	217
4.5.5.	Mozik	218
5.	Azonosított problématerületek, szolgáltatáshiányok, javasolt beavatkozások.....	219
5.1.	A vármegye helyzetének értékelése	219
5.1.1.	Demográfia	219
5.1.2.	Egészségi állapot.....	220
5.1.3.	Foglalkoztatottság, munkaerőpiac.....	221
5.1.4.	Lakhatás, lakáskörülmények, települési infrastruktúra	222
5.1.5.	Szegénység.....	223
5.1.6.	Mobilitás.....	224
5.1.7.	Egészségügyi ellátórendszer	225
5.1.8.	Oktatás, nevelés intézményrendszere	227
5.1.9.	Szociális ellátórendszer	229
5.1.10.	Kulturális intézményrendszer	234
5.2.	Problémák, szolgáltatáshiányok összefoglaló bemutatása	235
5.3.	Javasolt beavatkozások (célcsoport és terület szerint).....	246
5.3.1.	A tématerületek áttekintése	246
5.3.2.	A javasolt beavatkozások összefoglalása	249
6.	Ábrajegyzék	252
7.	Táblázatok jegyzéke	256

1. Vezetői összefoglaló

A TOP Plusz-3.1.3-23 felhívás keretében a Vármegyei Felzárkózási Fórumok és a Vármegyei Közgyűlések által elfogadott Vármegyei Esélyteremtő Paktumokhoz (VEP) illeszkedő tevékenységek megvalósítására kerül sor. Mivel Pest Vármegyének a 2014-2020 közötti uniós programozási időszakban még nem volt ilyen tartalmú projektje, ezért a régiószétválás után az alapoktól – a tervek készítésétől – szükséges elindulnia. Ehhez kapcsolódóan létre kell hoznia a Vármegyei Felzárkózási Fórumot, a Vármegyei Esélyteremtő Paktumot (VEP), amelyek fő eredményei a Szolgáltatási Út Térképen (SZÚT) alapuló együttműködések lesznek. Ezek az együttműködések a települések helyi szereplőinél rendelkezésre álló eszközök, szolgáltatások, intézmények felhasználásával megoldásokat nyújtanak a települési szinten jelentkező hiányok ellátására.

A projekt célkitűzése, hogy a felzárkózás – és a szolgáltatás-hiányok kiküszöbölése – megyei szinten is létrejöjjön, és esélyteremtő módon hasson vissza az egyes települések lakosságának életére, növelve ezzel a szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést. Az esélyegyenlőség erősítését támogató szolgáltatások vizsgálata megalapozza a SZÚT tervezését.

A kitűzött célok elérése érdekében elkészül az ún. Szolgáltatási Út Térkép, amelynek célja a megyében meglévő szolgáltatások lakossági elérhetőségének vizsgálata, különös tekintettel a helyi szinten hiányzó szolgáltatásokra, amelyeket a települések Helyi Esélyegyenlőségi Programjai alapján be lehet azonosítani.

Jelen dokumentum tehát feltárja Pest vármegye közszolgáltatásainak mennyiségi és minőségi jellemzőit különös tekintettel az egészségügyi, oktatási-nevelési, szociális és kulturális ellátórendszerre. A részletes felmérés nagyban támaszkodik az ágazati koncepciókban és stratégiákban megfogalmazottakra, a megyei fejlesztési dokumentumok megállapításaira, a települési szintű helyi esélyegyenlőségi programokra, a KSH és a Hivatalos Statisztikai Szolgálat, valamint az egyes, a HSSZ-hez nem tartozó állami szervek statisztikai adataira, amelyeket primer kutatással egészít ki. Ez utóbbi magában foglalja a 2023. szeptember hónap 13. nap és október hónap 18. nap között lefolytatott települési kérdőíves felmérést, amely a helyi szereplőknél, azaz az egyes településeken rendelkezésre álló eszközök, szolgáltatások, intézmények meglétét vagy hiányát hivatott felmérni.

Az elkészült SZÚT alapján lehet megtervezni és létrehozni a Vármegyei Esélyteremtő Paktumot (VEP), amely a SZÚT-ban feltárt hiányosságokra reagálva területi és célcsoport fókuszú intézkedéseket dolgoz ki.

Pest vármegye az ország középső részén, 6393 km²-en fekszik, amely **az ország területének mintegy 7%-át teszi ki, azonban itt él a hazai népesség 14%-a.** Budapest közelségéből adódóan nincs önálló vármegyeközpontja, a vármegyeközponti intézmények az ország fővárosában vannak, ami viszont nem képezi a közigazgatási területének a részét.

A vármegye területének közel 40%-a a budapesti agglomerációhoz tartozik. Az agglomerációs térség jellegzetessége, hogy az elmúlt 15 évben a legtöbb városi rangot az itt elhelyezkedő települések kapták meg, és ennek folyományaként a főváros körül egy kertvárosi gyűrű alakult ki, azonban tényleges központi funkciókkal egy jelentős részük nem rendelkezik.

A vármegyében összesen 18 járás található. A kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet értelmében a Ceglédi (99.¹), Nagykáta (70.) Nagykőrösi (73.) és Szobi (105.) járások a kedvezményezett járások közé tartoznak. Pest Vármegye 2021-2027 közötti Területfejlesztési

---

¹ A zárójelben jelzett értékek a Kormányrendelet szerinti rangsorszám a komplex mutató értéke alapján.

Programja leszakadó járásként definiált Szobi, Aszódi, Dabasi, Ceglédi, Nagykátai, Nagykőrösi és Ráckevei járásokat komplex fejlesztési programmal külön prioritásként foglalkozik.

A vármegye az ország legvárosiasabb megyéje, **a városokban él a vármegye lakosságának közel kétharmada**, s a gazdasági termelés nagy része is a városi terekben koncentrálódik. A vármegyében az utóbbi 10 évben **jelentős népességyarapodás** ment végbe. A megyébe irányuló **vándorlások** forrását döntően a fővárosból kiköltözők jelentik, de az ország keleti részéből is jelentős arányú beköltözés ment végbe. A lakónépesség **korösszetétele fiatalosabb**, mint Magyarország egészében, amely azonban **jelentős nyomást helyez a gyermekellátó, szociális, egészségügyi és oktatási intézményrendszerre is**.

Területileg a munkanélküliség az **agglomerációban** található járásokban volt a **legalacsonyabb**, mivel ezekben a járásokban a foglalkoztatás dinamikus bővült, illetve a főváros közelsége miatt sokan a főváros munkaerőpiacán helyezkednek el. A **Ráckevei, Nagykátai, Aszódi, Nagykőrösi, Ceglédi járások** ugyanakkor munkanélküliség tekintetében **meghaladták az országos átlagot**, illetve a Dabasi és Monori járásokban az országos átlaghoz hasonló értékek jelentkeztek. A legveszélyeztetettebb csoportok a nők és az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező csoportok.

Az alacsony munkanélküliségi ráta mellett mindenütt **viszonylag magas a tartósan**, azaz egy évnél hosszabb ideje **állás nélkül lévők** aránya. A tartós munkanélküliség elsősorban szintén az agglomeráción kívüli járásokat sújtja, a Nagykőrösi járásban nyilvántartott álláskeresőknél csaknem fele már egy éve nem talál munkát, de jelentős, 40% feletti az arányuk a Nagykátai, Ceglédi, Ráckevei és Aszódi járásokban is.

Pest vármegyében a népesség 3%-a, nagyjából 36 ezer fő élt szegregátumban vagy szegregációval veszélyeztetett területen. A szegregáció a legnagyobb problémát a **leszakadással küzdő Aszódi, Nagykátai, Dabasi és Ceglédi járásokban** jelent, ahol a **népesség 6-12%-a élt** szegregátumokban vagy azzal veszélyeztetett településrészekben. Különösen magas az ilyen degradálódó településrészekben élők aránya Valkó, Örkény, Domony, Jászkarajenő, Tápiószéle, Dány, Csobánka, Tura, Galgagyörk, Bag településeken, ahol a szegregátumokban és szegregációval veszélyeztetett településrészekben élők együttes aránya a 25%-ot is meghaladja.

A vármegye az **összevont szegénységi mutatók alapján a régiós középmezőnybe tartozik**, azaz általánosságban az mondható, hogy a fejlettebb, dunántúli régiók között a mutatók többségében sereghajtónak számít, míg a kevésbé fejlett térségekhez viszonyítva kedvező értéket produkált.

A **szegénység területi megjelenése összefüggést mutat a magas munkanélküliséggel és az alacsony iskolázottsággal**, vagyis a szegénység újratermelődését elősegítő tényezők jelen vannak. Szintén szembeűnő, hogy a legnagyobb **roma minoritással** rendelkező településeken az egy állandó lakosra jutó jövedelem szintje alacsony, azaz a két tényező között közepes korreláció mutatkozik.

Az agglomeráción kívüli terekből, **messziről ingázók esetében magasabb az országos átlagnál a személygépjárművek átlagos életkora**, azaz éppen a szegényebb térségekben élőknek kell megküzdeniük az autók emelkedő fenntartási költségeivel, nagyobb üzemanyagfogyasztásával és a rosszabb közlekedésbiztonsági jellemzőivel.

A vármegye tömegközlekedésének gerincét a vasút adja, a személyforgalom jelentős része a vasúton zajlik. A **vasúthálózat centrális jellege miatt azonban a vonalak zsúfoltak** így nem ritkák a késések, emellett számos település kívül esik a vasúti közlekedéssel lefedett területeken, így az itt élők számára az egyetlen összeköttetést a fővárossal a **távolsági autóbuszjáratok** jelentik.

Az autóbuszhálózat viszonylag sűrűn hálózta be a vármegyét, de a **járatsűrűség nem mindenütt segíti a helybeliek közlekedését megfelelően**. Az agglomeráció településeiről több alternatíva is van a

fővárosba jutásra, de a **fővárostól távolodva rohamosan romlik a főváros elérhetősége**, így a megye távolabbi területein élők számára, egyre kisebb a főváros vonzó hatása. **A Ráckevei, Aszódi, Szobi, Nagykőrösi, Nagykátai, Ráckevei térségekben vannak olyan elzárt helyzetű települések, ahonnan a járásközpont település is csak 2-3 órás követési távolságokkal rendelkező távolsági buszjáratokkal érhető el.** Mindez az ezeken a településeken élők közlekedési lehetőségeit jelentősen leszűkíti, amelynek a tanulói, vagy munkahelyi ingázást is megnehezíti. Az elzártság komoly veszélyt jelent, hiszen ennek eredményeképpen a szegénység egész települések esetében konzerválódhat, egyes esetekben a továbbtanulást, a szakmához jutást is meggátolhatja a közlekedés hiánya.

Pest vármegye **egészségügyi alap- és szakellátásáról** általánosságban elmondható, hogy kisebb-nagyobb mértékben a fővárosi ellátórendszerre támaszkodik. **A vármegye felnőtt és gyermek házi orvosai meglehetősen leterheltek**, amely egyfelől a **gyors népességnövekedés** miatt kialakuló (Dunakeszi járás), másfelől a **helyi szociális problémákra visszavezethető orvoshiány** (Dabasi, Ceglédi, Nagykátai, Ráckevei járások). A betegforgalom nagyságára jellemző, hogy a Nagykátai, Ráckevei és Dunakeszi térségekben nagyjából 50%-kal több esettel kellett a házi gyermekorvosoknak megbirkózni, mint országosan. **A felnőttek házi orvosi ellátásában a legmagasabb betegforgalmat a Nagykátai, Nagykőrösi és Ráckevei járások** felnőtt házi orvosai bonyolították. Szintén negatívumként jelentkezik, hogy a fejlesztendő járásokban találunk nagyobb számban olyan praxisokat, amelyeket a házi orvosok és házi gyermekorvosok helyettesítésben látnak el.

Ez utóbbi tendenciával részben összefügg, hogy **számos betöltetlen házi orvosi álláshely** található a vármegyében. A leghosszabb ideje betöltetlen álláshelyek a **Nagykátai járás településein** vannak, ezek Szentmártonkáta, Tápiógyörgye, Tápiószéle, Tápióbecske, Úri, Tápiószentmárton települések.

Az önkormányzatok az egészségügyi alap- és járóbeteg szakellátás területén tulajdonosként és intézményfenntartóként jelennek meg. **Az egészségügyi szolgáltatásokat nyújtó épületek állapota összességében rosszabb, mint az országos átlag.**

A vármegye területi elhelyezkedéséből adódóan a **fővárosi rendelőintézetek és kórházak szolgáltatásai is hozzájárulnak a megye járóbeteg szakellátásához.** Ennek ellenére azoknak a rendelőintézeteknek, amelyek **ellátási centrumok, több, vagy kompetencia igényesebb szakellátást is működtetnek, kiemelkedő, az országos átlagot jelentősen meghaladó a betegforgalma.** Szélsőséges példaként említhető Törökbálint, de zsúfoltak a járóbeteg szakellátások Veresegyházán, Cegléden, Pilisvörösváron, Ráckevén, Kistarcsán, Dabason, Százhalombattán, Vácon, Szentendrén és Abonyban is.

Fekvőbeteg ellátás tekintetében a megye sokkal nagyobb mértékben támaszkodik a főváros **intézményeire**, mint a járóbeteg szakellátás területén. A vármegyei lakosok közül csak 22% az, akit helyben ápolnak, míg a **fekvőbetegek 70%-át a főváros egészségügyi intézményeiben ápolják.** Ki kell emelni a környező vármegyéket is, mivel különösen a **peremhelyzetű járások lakosai** inkább a **közelebbi megyeszékhelyeken** található intézményekben találhatnak ápolásra.

Az **óvodák** száma Pest vármegyében az utóbbi két évtizedben jelentősen növekedett. **A jelentős férőhelybővítő beruházások ellenére egyes járásokban még mindig nagyon magas a férőhely kihasználtság az óvodákban.** A Monori, Nagykőrösi, Ceglédi, Szigetszentmiklósi, Gyáli, Budakeszi, Érdi és Vecsési járásokban még térségi szinten is 90%-os vagy afeletti a férőhelyek kihasználtsága. Míg a Monori, Budakeszi, Szigetszentmiklósi, Érdi, Gyáli, Vecsési járásokban jelentősen növekedtek a kapacitások az utóbbi húsz év során, addig a Ceglédi és Nagykőrösi járásokban nem, vagy csak kis mértékben bővült a férőhelyek száma.

A vármegyében **növekedett az általános iskolai feladatellátási helyek száma, kivéve a Dabasi és a Gyáli járás**, ahol a feladatellátási helyek száma csökkent 2001-hez képest. **A HH, HHH és SNI gyermekek**

együttes aránya a Ceglédi és Nagykátai járásokban volt a legmagasabb, valamint a Dabasi, Aszódi, Ráckevei és Nagykőrösi és a Monori járások is alig maradtak el ettől.

A megyén belül a lemorzsolódással veszélyeztetett gyerekek aránya a fővároshoz közeli, jó szociális és gazdasági háttérrel rendelkező agglomerációs járásokban, így a Dunakeszi, a Szentendrei, a Budakeszi, a Vecsési járásokban a legalacsonyabb. **A legmagasabb** 10% körüli arányok **a Dabasi, Nagykátai és Aszódi járásokban jellemzőek.**

Az általános iskolákban esetében vannak olyan járásszékhely települések, ahol a viszonylagosan magasabb tanulói létszám mellett is **magas a bejáró gyermekek aránya, ezek Aszód, Szob, Gödöllő, Vác.** **Az épületállomány kora** tekintetében kedvezőtlen a helyzet, az utóbbi években a vármegye önkormányzati intézményeire uniós forrásokból az országosnál fajlagosan kevesebb jutott. Emiatt az építéssel szemben **a felújításokra, korszerűsítésekre** – az országos átlaghoz képest – **kevesebbet tudtak fordítani az önkormányzatok, illetve a Klebelsberg Központ.**

A vármegyében összesen 85 feladatellátási helyen folyik gimnáziumi oktatás, összesen valamivel több mint 20 ezer diák tanul ezekben az intézményekben a nappali képzés keretei között. **A legszűfoltabb gimnáziumok** jelenleg a Dunakeszi, Nagykátai, Gödöllői, Monori, Gyáli és Érdi járásokban vannak. Ezen térségek iskoláiban az átlagos osztálylétszám még az amúgy is magas Pest vármegyei átlagot is meghaladja. **Kollégiumi ellátást** a gyermekek az Aszódi, Pilisvörösvári és Váci járások iskoláiban tudtak nagyobb, a Ceglédi, Dabasi és Szigetszentmiklósi járások iskoláiban kisebb számban igénybe venni.

A vármegyében 44 **szakgimnáziumi, technikumi** feladatellátási hely működik, a legtöbb szakgimnáziumi, technikumi feladatellátási hely a Ceglédi és Váci járásokban található. A Szobi járásban ugyanakkor egyetlen ilyen intézmény feladatellátási helye sem működött. A vármegyében működő 32 **szakképző iskola** mindegyike viszonylag nagy létszámmal működik. A vármegyében ugyanakkor mindössze 8 **szakiskolai és készségfejlesztő iskolai** képzés működött, a Ceglédi, Gödöllői, Monori és Váci járásokban.

A vármegyében az országoshoz képest fajlagosan kevesebben tanulnak a felnőttoktatás keretei között, ez alól az általános iskolai oktatás jelent kivételt. Az általános iskolai felnőttoktatás az Aszódi, Szobi, Váci, Szigetszentmiklósi, Nagykőrösi, Vecsési, és Gödöllői járásokban működött. Ami szembeötlő, hogy az amúgy alacsony iskolázottsággal jellemezhető Ráckevei, Dabasi, Monori járásokban nem volt általános iskolai felnőttoktatásban tanuló. Viszonylag meglepő, hogy az érettségit adó általános gimnáziumi képzések látogatottsága milyen magas, hiszen az érettségi önmagában a munkaerőpiaci elhelyezkedés esélyeit a szakmai ismeretek hiánya miatt csak kisebb mértékben javítja. Ugyan további képzési lehetőségeket teremt, de mindez a gimnáziumi képzésben résztvevők számára további tanulásba fektetett éveket jelent majd.

Pest vármegyében az utóbbi évek feszített ütemű bölcsőde fejlesztései ellenére viszonylag sok olyan járás van, ahol a kapacitások jelentősen elmaradnak a jelenlegi gyermekszámtól. Ezek főként azok a lemaradó, belső perifériát képező járások, ahol az önkormányzatok nehezen képesek kigazdálkodni az intézmény fenntartásával járó többletköltségeket. Ám éppen ezek azok a térségek, ahol a legnagyobb arányban van jelen a szegénység, ahol a családoknak leginkább szükségük lenne a támogatásokra. Ezekben a terekben a szakszerű bölcsődei gondozás egyfajta kiutat is jelent, hiszen segítségével a szegénység újra teremtődésének esélyét is csökkenti (korai fejlesztés).

Biztos Kezdet Gyermekházak Pest vármegyében négy településen működnek, viszonylag szűk ellátási körzettel. Sajnos a **fejlesztendő járások közül csak a Ráckevei és Dabasi járásokban működik gyermekház.** Nagy szükség lenne tehát a hálózat további fejlesztésére, különösen az Aszódi,

Nagykátai, de a Nagykőrösi és Ceglédi járásokban is. Különösen azért, mert ezekben a járásokban a szegénység újratermelődésének megállításához a népesség iskolázottságának a javítása lenne a kulcs, hiszen a főváros és környezetének óriási és a munkavállalók számára kedvező feltételeket nyújtó munkaerőpiaca lehetőséget teremt a szegénységből való kilábalásra. Az iskolai felkészítésben, a lemorzsolódás esélyének csökkentésében pedig kulcsszerepe van a korai fejlesztésnek.

Pest vármegyében nyolc helyen működik tanoda, ellenben éppen azokban a járásokban, településeken nem kezdte meg működését ilyen intézmény, ahol a gyermekek és családok státusza miatt erre jelentős szükség volna. Itt is nagy szükség volna tehát a tanodai hálózat bővítésére, annak ellenére, hogy nehéz a megfelelő pedagógiai hátteret megszervezni, különösen az említett leszakadó járásokban.

A család és gyermekvédelmi szolgálatok közül **az Aszódi, a Monori, a Nagykátai és a Gödöllői járásokban nyújtottak fajlagosan a legtöbb helyi lakos számára segítséget.** Ami kiemelendő, hogy a fejlesztendő járások közül **a Ráckevei, Dabasi, Ceglédi, Nagykőrösi járásokban az ellátott személyek ezer lakosra jutó száma még az országos átlagot sem érte el.**

A Nagykőrösi, Ceglédi, Dabasi és Szobi járásokban a szolgálatok által ellátottak között az átlagosnál nagyobb a gyermekkorúak aránya, míg a Pilisvörösvári, Budakeszi járásokban éppen az idősebb korosztály számára vált szükségessé a beavatkozás.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtást a legtöbben a Dabasi és Gyáli járásokban vették igénybe, de az országos átlagnál nagyobb volt a rászoruló igénybe-vevők fajlagos száma a Nagykőrösi járásban is.

Pest vármegyében nem volt olyan járás, ahol legalább egy intézmény ne foglalkozott volna családsegítéssel. Sajnos éppen az egyik **legrosszabb szociális helyzetben lévő Aszódi és Nagykőrösi járásban működik csupán egyetlen ilyen intézmény.**

A települési önkormányzatok többnyire szűkös költségvetési lehetőségekkel rendelkeznek, mégis jelentős szerepet vállalnak a szociális támogatásokból. **A legtöbben a Nagykátai, Dabasi, Szobi, Ráckevei, Ceglédi járásokban kaptak támogatást, ami nagyjából megfelel a járások helyzetének.**

A vármegyében az **országosnál kevésbé aktívak a lakók, sokkal kisebb arányban látogatják a közművelődési intézményeket, mint országosan.** Ebben két fontos tényező játszik szerepet, az egyik a **főváros hatalmas kulturális piacának közelsége,** másrészt a **vármegye átalakulóban lévő társadalma.** A szuburbanizáció nem hagyja érintetlenül a vármegye helyi közösségeit sem, a betelepülők sok esetben nem (azonnal) válnak a helyi közösség részévé, ugyanúgy városi életet élnek, identitásukban nem, vagy csak kis mértékben jelenik meg a lakóhelyük, környezetük. Emiatt sokkal kevésbben látogatják a helyi közösség által szervezett rendezvényeket. **Tendenciaként figyelhető meg a helyi közösségi kapcsolatok erodálódása és a nemzetiségi hagyományok őrzésének elhalványulása.**

2. Szolgáltatási Út Térkép tervezési környezete

2.1. Fejlesztéspolitikai környezet

Szolgáltatási Út Térkép számos olyan ágazati szakpolitika metszéspontjában áll, amelyek mind a fejlesztés-politikai, mind a jogszabályi környezetet meghatározzák. Az alábbiakban megpróbáljuk bemutatni a tervezéskor érvényes az esélyteremtés szempontjából lényeges stratégiákat a szociális, az egészségügyi, oktatási és kulturális, valamint közművelődési szférából, illetve a problématerképben felsorolt néhány másik vármegyei problémakörhöz kapcsolódóan.

2.1.1. Egészségügy

Az „Egészséges Magyarország 2021–2027 – Egészségügyi ágazati stratégia” bevezetőjében kimondja, hogy „A Kormány a lakosság egészsége iránt érzett felelősségtől vezérelve a 1722/2018. (XII. 18.) Korm. határozattal elfogadta az egészségügy átfogó megújítására irányuló, a legnagyobb egészségveszteségek mérséklését célzó, 2019–2030 közötti időszakra szóló 5 Nemzeti Egészségügyi Programot”.²

Az egészségügyi stratégia célrendszere a következőket fogalmazza meg:

„Az egészségügyi intézkedések átfogó célja egy modern, a XXI. század kihívásaira reagálni képes, hatékony ellátórendszer működtetése, a különböző ellátási szinteket érintő fejlesztésekkel az elérhető egészségnyereség maximalizálása érdekében. A tervezett beavatkozások központi eleme az egészségtelen életmód hatásainak mérséklése, a dohányzás, alkoholizmus és elhízás visszaszorítása, a táplálkozási és testmozgási szokások átalakítása és a sérülés-megelőzés valamennyi korcsoportban. Ehhez járul hozzá az egészségműveltség és egészségtudatosság fejlesztése, a népegészségügyi célú szervezett szűrővizsgálatok körének bővítése, a céllakosság szűrővizsgálatokon való részvételi arányának növelése, a népegészségügy korszerűsítése a szolgáltatások esélyegyenlő hozzáférése kiemelten a hátrányos helyzetű térségekben, valamint az egészségügyi ellátás színvonalának növelése.

Stratégiai célkitűzés a magyar emberek egészségi állapotának további javítása, az egészségben eltöltött életevek számának növelése. A fejlett egészségügyi ellátás közvetett módon járul hozzá a gazdasági növekedéséhez. A jó egészségi állapotban lévő emberek nagyobb munkaerőpiaci részvétellel segítik a gyarapodást mind egyéni, mind társadalmi szinten.

Az „Egészséges Magyarország 2014–2020 Egészségügyi Ágazati Stratégia” átfogó céljai:

- A születéskor várható, egészségben eltöltött életevek növelése;
- A fizikai és mentális egészség egyéni és társadalmi értékének növelése;
- Egészségtudatos magatartás elősegítése, egyéni felelősségvállalás érvényesítése;
- A területi egészség-egyenlőtlenségek, illetve a születéskor várható élettartamban mutatkozó különbségek csökkentése.”

A stratégia részletes célkitűzéseit és az ahhoz kapcsolódó elvárt eredményeket az alábbi táblázat tartalmazza.

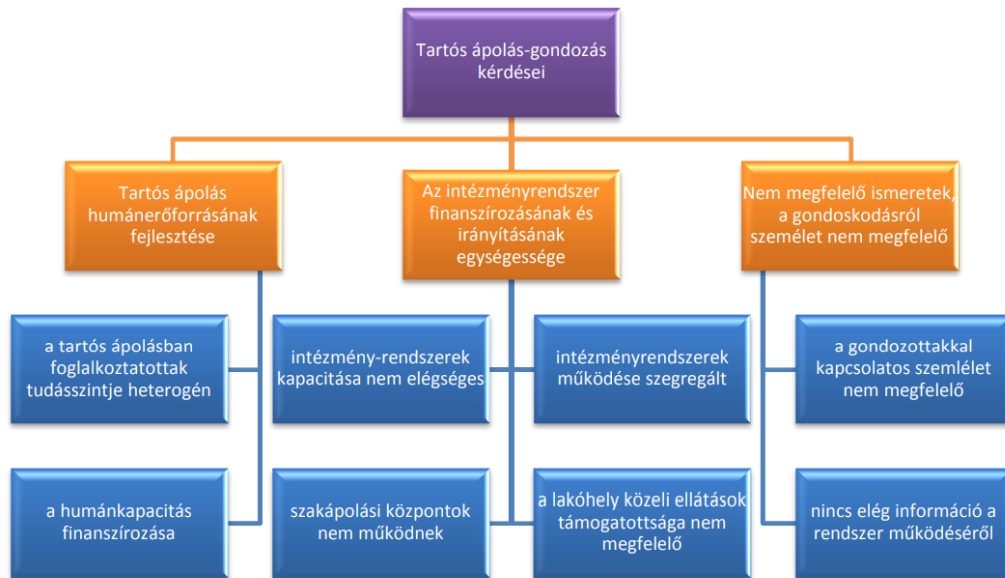
² <https://mok.hu/public/media/source/Transzparencia/Allasfoglalasok/Eg%C3%A9szs%C3%A9ges%20Magyarorsz%C3%A1g%202021%E2%88%922027%20Eg%C3%A9szs%C3%A9g%C3%BCgyi%20%C3%81gazati%20Strat%C3%A9gia.pdf>; 2023. 10. 15. állapot szerint

1. táblázat: Egészséges Magyarország 2021–2027 részletes célkitűzései és az azokhoz kapcsolódó mérhető output és eredménymutatók, célértékek

Célok	Eszközök	Indikátorok/Eredménytermékek
Alapellátás fejlesztése	Alapellátás fejlesztése a házi orvosok szerepének erősítésére, a lakóhely-közeli szolgáltatások bővítésére és a szakellátás tehermentesítésére	Működő praxisközösségek
	Munkahelyteremtés és növekedés	A támogatott közigazgatási szervek vagy közszolgáltatások száma nemzeti, regionális és helyi szinten
		Továbbfejlesztett szolgáltatásokkal elért személyek száma
Szakellátási kapacitások fejlesztése	Kórházi hálózat fejlesztése, a megfelelő szintek kialakításához szükséges feltételek biztosítása	Fejlesztett infektológiai ellátóhelyek száma
		Modulárisan kialakított járványkórházak száma
		Speciális igényeknek megfelelő járványkórházak
		Speciális igényeknek megfelelő pulmonológiai hálózat kialakítása
		Új járvány igényeknek megfelelő intézmények
	Fejlesztéssel érintett centrumkórházak	
Munkahelyteremtés és növekedés	A támogatott közigazgatási szervek vagy közszolgáltatások száma nemzeti, regionális és helyi szinten	
Munkahelyteremtés és növekedés	Továbbfejlesztett szolgáltatásokkal elért személyek száma	
Ágazati Humán Erőforrás	Orvosok jövedelem viszonyainak a rendezése, hálapénz kivezetése	Béremeléssel érintett orvosok száma
	Egészségügyi ellátórendszer HR fejlesztése	A fejlesztésben érintett egészségügyi szakemberek száma
Digitális egészségügy	Humán közszolgáltatások digitális átállásának támogatása	Digitálisan elérhető új gyógyszerészeti adatbázisok száma
		EESZT adatközpont által kiszolgált kutatási projektek száma
		Elektronikus úton intézhető egészségügyi hatósági eljárástípusok aránya
		Ellátási folyamatok digitalizálása kapcsán létrejött telemedicinális (infokommunikációs eszközökön megvalósuló) ellátások szám az adott évben
		Ellátásszervezést és digitalizált ellátási folyamatokat támogató új fejlesztett EESZT modulok száma
		IT biztonsági fejlesztéssel érintett kórházak száma
		Központi egészségügyi mobil applikációt használó felhasználók száma
		Mesterséges Intelligencia megoldást alkalmazó új ágazati szolgáltatások (alkalmazások) száma
		Onkológiai és daganatpatológiai telemedicina hálózatba bekapcsolt intézetek száma
Egészségügyi tudományos tevékenységek fejlesztése	Nemzeti Orvostudományi Kutatási Központon (NOKK)/Nemzeti Egészségügyi Kutatási Ügynökség (NEKÜ) létrehozása és működtetése	A tudományos infrastruktúrák száma
		A translációs kutatások és a „first in man” klinikai trialek minőségi és mennyiségi mutatói
		A klinikai fázis I-III vizsgálatok száma és a betegbesorolás hatékonysága

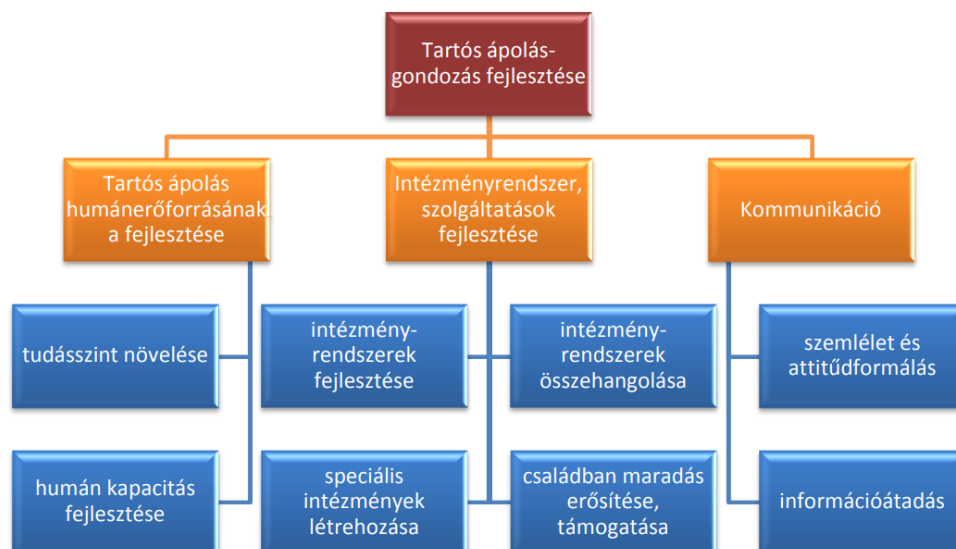
Tartós Ápolás-Gondozásra Vonatkozó Stratégia 2030 A stratégia szoros tárcaközi együttműködés keretében az Egészségügyért Felelős Államtitkárság szakmai irányítása az Európai Unió Fejlesztéspolitikáért Felelős Államtitkárság, a Szociális Ügyekért Felelős Államtitkárság és a Család- és Ifjúságügyért Felelős Államtitkárság együttműködésében készült el. A stratégia helyzetelemzésében az alábbi kérdéseket, illetve problémákat azonosította a hazai ápolás helyzetével kapcsolatban.

1. ábra: A Tartós Ápolás-Gondozásra Vonatkozó Stratégiában felvázolt problémák

A stratégia a tartós ápolás-gondozás fejlesztését három fő pillér és nyolc cél rövid, közép és hosszú távú tervezés mentén tervezi elérni.

2. ábra: A Tartós Ápolás-Gondozásra Vonatkozó Stratégia célrendszere

2019–2030 közötti időszakra szóló 5 Nemzeti Egészségügyi Program a következőket tartalmazza.

A Nemzeti Rákellenes Program (NRP) általános célja, a szakterület mai állása alapján, a nemzetközi és hazai tapasztalatokat felhasználva, olyan nemzeti méretű szakmai és társadalmi cselekvési program megalkotása, amely 2030-ra a rákhalálozást a várhatóan folyamatosan emelkedő incidenciá ellenére is jelentősen, legalább 10 %-kal csökkenteni fogja. A program konkrét célkitűzései:

1. a lakosság egészségi állapotának javítása az onkológiai ellátórendszer hatékonyságának és minőségének növelésével,
2. esélyegyenlőség és területi kiegyenlítődés biztosítása az egészségügyi szolgáltatáshoz való hozzáférésben a megfelelő ellátási szinten,
3. korszerű infrastruktúra-fejlesztéssel a diagnosztikai feltételek javítása, valamint a minőségi ellátás biztosítása korszerű és hatékony eszközök szinergiájának kialakításával,
4. a munkában egészségesen eltöltött évek számának növelése.

Az általános és konkrét célok megvalósításához az alábbi területeken szükséges előrelépni:

- az onkológiai ellátórendszer hatékonyságának és minőségének növelése,
- esélyegyenlőség és területi kiegyenlítődés biztosítása az egészségügyi szolgáltatáshoz való hozzáférésben a megfelelő ellátási szinten,
- korszerű infrastruktúra-fejlesztéssel a diagnosztikai feltételek javítása, hatékony eszközök szinergiájának kialakításával a minőségi ellátás biztosítása.
- az onkológiai betegek rehabilitációs intézmény rendszerének országos kiépítése;
- az onkológiai ellátásban résztvevő szakemberek európai szintű képzése, egységes graduális és posztgraduális képzés megvalósítása;
- az összes daganatellátással foglalkozó intézmény összehangolt együttműködése, az Onkológiai Centrumok egységes rendszerének kialakítása;
- az onkológiai tevékenységről és a daganatok előfordulásáról szóló adatszolgáltatási rendszerek fejlesztése.

Nemzeti Keringési Program (NKP) Az NKP célja megjelölni egy olyan nemzeti szakmai és társadalmi cselekvési programot, amellyel elérhető a lakosság teljes mortalitásának csökkentése, a születéskor várható élettartam növelése és ezek közelítése az Európai Unió átlagához. Kiemelt cél továbbá a szív- és érrendszeri betegségek okozta gazdasági teher csökkentése az egyén, a család és a társadalom szintjén, és a fenntartható kardiovaszkuláris medicina jellemzőinek meghatározása.

A program céljai:

1. A szív- és érrendszeri kockázati tényezők csökkentése
2. A szív- és érrendszeri megbetegedések kezelési célérték elérésének javítása
3. A gyermekkori kockázati tényezők kialakulásának csökkentése
4. A szív- és érrendszeri halálozás csökkentése és közelítése az EU-átlaghoz
5. A stroke megbetegedés és halálozás csökkentése
6. Alsóvégtagi amputációk számának csökkentése
7. A szív- és érrendszeri betegségben szenvedők életminőségének javítása, az egészségben eltöltött életevek számának emelése

Nemzeti Mozgásszervi Program (NMOP) A célok eléréséhez a Nemzeti Keringési Program az alábbi területeket kívánja fejleszteni:

- a háziorvosi alapellátásban a magasvérnyomás-betegség, a cukorbetegség, a zsíryanycsere-betegség célzott szűrése, kockázatfelmérése, hatékonyabb gondozása,

- a szakellátásban a szívinfarktus és stroke ellátásáig eltelt idő csökkentése, a bekövetkezett szív-, érrendszeri katasztrófa utáni hatékonyabb, koordinált betegellátás, illetve az adherencia (elfogadás, egyetértés, kitartás, engedelmisség) javítása.

A mozgásszervi kórképek magas számuk, a következményes keresőképtelenség és rokkantság, az egyes kórképek okozta halálozás és a magas költségek miatt hazánkban is a népbetegségek közé sorolható. Ennek oka elsősorban az élettartam növekedése és olyan kockázati tényezők, amelyek döntően az alacsony egészségtudatossággal függenek össze. Az NMOP célja a mozgásszervi betegségek növekedésének megállítása és súlyuk csökkenése, egészséges, egyenes tartású, fizikailag terhelhető, rendszeres mozgásigényű generációk felnevelése, mozgásszervi megbetegedések megelőzése felnőtt korban.

A program célkitűzései:

1. egyenes tartású, fizikailag terhelhető, rendszeres mozgásigényű egészséges generáció felnövekedésének elősegítése,
2. a mozgásszervi megbetegedések megelőzése felnőtt korban, a munkaképesség megőrzése és visszaállítása, a fogyatékossgal élők mozgásprogramjainak támogatása,
3. magasabb szakmai színvonalú, gyorsabb és hatékonyabb mozgásszervi ellátás biztosítása, a betegek életminőségének javítása
4. a mozgásszervi betegségek növekedésének megállítása, súlyosságuk csökkentése,
5. a betegek informáltságának és elégedettségének növelése, társadalmi összefogás elérése.

A Nemzeti Mentális Egészségügyi Program (NMEP) általános célja a mentális zavarokat ellátó egészségügyi szolgáltatásokat fejlesztő egészségügyi programként hozzájárulni ahhoz, hogy hazánk mentális egészségügyet érintő népegészségügyi mutatói javuljanak. A program fejlesztési területei:

1. mentális egészség fejlesztés, családközpontú szemlélettel;
2. pszichiátriai ellátórendszer fejlesztése, beleértve a közösségi-, a fekvő- és a járóbeteg ellátást;
3. addiktológiai ellátórendszer fejlesztése;
4. gyermek-és ifjúságpszichiátria fejlesztése;
5. pszichoterápia fejlesztése és jobb elérhetőségének biztosítása

A Nemzeti Gyermekegészségügyi Program (NGYP) alapvető célja az egészséges életkezdés esélyének biztosítása, a felkészült gyermekvállalás támogatása, a koraszülések és a fejlődési rendellenességgel születettek arányának csökkentése és a túlélési arányok növelése, továbbá a felnőttkori krónikus betegségek kora gyermekkortól kezdett megelőzése, valamint a gyermekszegénység és hatásainak megszüntetése. Mindezek megvalósulásához javasolt a hazai gyermekegészségügyi ellátás szerkezeti és működési megújítása, a biztonságos és folyamatos ellátás biztosítása céljából. Fő célok:

1. Civilizációs betegségek kialakulásának megelőzése (kardiovaszkuláris megbetegedések megelőzése, káros szerfogyasztás visszaszorítása, mozgásszegény életmódból és egészségtelen táplálkozás adódó túlsúly megelőzése).
2. Korai primer prevenciók alkalmazása már megszületés előtt és után különös tekintettel az első 1000 nap jelentőségére a civilizációs betegségek hosszú távú megelőzésére.
3. Az esélyegyenlőség megteremtése az alapellátás elérésében a gyermek lakosság számára.
4. Jól definiált családbarát gyermekegészségügyi centrumok kialakítása, amelyek stabilan működtethetők finansziális és humán erőforrás tekintetében is.
5. Koraszülések számának csökkentése interdiszciplináris, multiszektoriális megközelítéssel. A gyermekegészségügyi ellátás emberi erőforrásának hosszú távú biztosítása a szakképzés megerősítésével.”

2.1.2. Szociális terület

Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030 A társadalmi felzárkózási stratégia Magyarország legátfogóbb, a szegénység elleni küzdelmet és a roma népesség felzárkózását szolgáló stratégiája. Célja, hogy a társadalomtudományos kutatásokra, szakstatisztikákra is tekintettel bemutassa a szegénységgel összefüggő társadalmi problémákat, és a következő évtizedre kijelölje a szegénységből fakadó, a roma népességet fokozottan érintő társadalmi hátrányok csökkentésének főbb irányait. A stratégia célkitűzései, beavatkozási irányai és intézkedési tervei megerősítik a magyar kormányzat elkötelezettségét a szegénység felszámolása és a cigányság felemelkedése mellett.

A stratégiai dokumentum teljesen figyelembe veszi az Európai Bizottság 2030-ig tartó keretstratégiáját a romák társadalmi befogadására. A korábbi keretstratégiára épülő, „Az EU roma keretstratégia az egyenlőség, a befogadás és a részvétel megvalósulásáért 2020-2030” c. dokumentum középpontjában hét kulcsfontosságú terület áll: egyenlőség, befogadás, részvétel, oktatás, foglalkoztatás, egészség, lakhatás. A Bizottság 2030-ra a korábbi keret alapján elért eredményekre építve minimálisan elérendő célként a következőket javasolja:

- A hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatban tapasztalatot szerzett romák arányának legalább felére csökkentése.
- A hátrányos megkülönböztetést bejelentő romák arányának megkétszerezése.
- A romák és a lakosság többi része közötti szegénységi rés legalább felére csökkentése.
- A kisgyermekkorú nevelésben részesülő roma gyermekek aránya tekintetében meglévő szakadék legalább felére csökkentése.
- A szegregált általános iskolákba járó roma gyermekek arányának legalább felére csökkentése a jelentős roma népességgel rendelkező tagállamokban.
- A foglalkoztatási szakadék és a nemek közötti foglalkoztatási különbség legalább felére csökkentése.
- A várható élettartam terén meglévő szakadék legalább felére csökkentése.
- Az elégtelen lakáskörülmények között élők aránya terén fennálló szakadék legalább egyharmadával való csökkentése.
- A romák legalább 95%-a férjen hozzá vezetékves vízhez.

2030-ra általános jövőképként cél a roma emberek egyenlőségének, befogadásának és részvételének jelentős előmozdítása, amely a különböző szakterületeken (gyermekjólét, köznevelésoktatás-képzés, foglalkoztatás, egészség, lakhatás és közszolgáltatásokhoz való hozzáférés, közösségfejlesztés, kulturális és nemzeti jogok), valamint az említett horizontális területeken elért előrehaladásban válik valóra. A stratégia alapvető témamegközelítésének alapja, hogy nem minden roma van társadalmilag kizorított helyzetben, de mindannyian tapasztalhatnak megkülönböztetést, továbbá meg kell erősíteni a roma népességet abban, hogy előmozdítói legyenek a változásnak. A valódi egyenlőséghez és befogadáshoz ugyanilyen fontos a többségi társadalom közreműködése is.

A stratégia az alábbi beavatkozási területeket azonosítja a roma és nem roma felzárkóztatás területén

Születés és gyermekkor

A kisgyermekkor területén szükség van aktív kormányzati fellépésre, mivel annak elmaradása később jóval nagyobb kiadásokat eredményez. A gyermek későbbi életútjában az első ezer nap meghatározó jelentőségű, ezért a beavatkozások hatékonysága annál nagyobb, minél korábbi életkorban megvalósulnak. A legfontosabb beavatkozási irányok a következők:

1. A rászoruló várandós anyák bevonása a rendszeres gondozáson való részvételbe
2. A Biztos Kezdet Gyerekházak területi elérésének javítása, a hálózat igény szerinti bővítése
3. Az integrált járási gyermekprogramok keretében a szakmai hálózatok megerősítése és hiánypótló szolgáltatások biztosítása.
4. A bölcsődei expanzió folytatása a hátrányos helyzetű, köztük romák által sűrűn lakott vidékeken
5. A szociális- és a gyermekvédelmi ellátórendszer humán erőforrás fejlesztése
6. A gyermekek védelmét ellátó alapellátás, a család- és gyermekjóléti szolgálatok és központok, valamint a pedagógiai szakszolgálatok és kapcsolódó fejlesztő szolgáltatások kapacitásának a helyi szükségletekhez való igazítása
7. A különféle ágazatokban és területi egységekben dolgozó szakemberek közötti kommunikáció és az összehangolt szolgáltatásbiztosítás erősítése.
8. A szolgáltatások fejlesztésében támaszkodni kell a meglévő jó gyakorlatokra, a szolgáltatások eredményességének mérését célzó kutatások eredményeire
9. Biztosítani kell, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság mint a hátrányos helyzetű családok beazonosítására és támogatására is alkalmas eszköz valamennyi rászoruló családot elérjen.
10. Támogatni kell azt, hogy a családtámogatási ellátások, köztük a lakhatási támogatások, elérjék a leginkább rászoruló családokat.
11. Ösztönözni szükséges a hátrányos helyzetű nők, kiemelten a roma nők nevelőszülővé válását.
12. A gyermekvédelmi szakellátásban lévő gyermekek családi kapcsolatainak erősítése
13. Az átmeneti gondozást igénybe vevő családok lakhatási nehézségeinek kezelése.
14. Fokozott figyelem a gyermekek jogainak érvényesítésére

Köznevelési, szakképzési, felsőoktatási rendszer – óvodától egyetemig

Az esélyteremtő, esélyegyenlőséget célzó intézkedések a hátrányos helyzetű célcsoportok tekintetében a fenti oktatási kihívások kezelését jelentik, elmaradásuk súlyos gazdasági költségekkel (a kieső gazdasági teljesítmény és adóbevételek mellett megnövekedett állami kiadások) jár a társadalom egészét érintve. A tervezett beavatkozások a hátrányos helyzetű gyermekek eredményes iskolai előrehaladásának megalapozásához, sikeres iskolai karrierjének biztosításához, az oktatási rendszer társadalmi különbségeket mérséklő szerepének erősítéséhez, valamint a hátrányos helyzetűek, kiemelten romák iskolai végzettségi szintjének és foglalkoztatási esélyeinek növeléséhez járulnak hozzá. Több oktatási szinthez is kötődő beavatkozási irányok:

1. A köznevelési és szakképző intézmények esélyteremtő szerepének erősítése; komplex, hosszú távú, a szülők és az érintett helyi intézmények kooperációjával megvalósuló egyéni életút támogatás; a roma és hátrányos helyzetű tanulók oktatása szempontjából legnehezebb helyzetben lévő iskolák számára további segítségnyújtás.
2. A köznevelés megújult tartalomszabályozóinak és stratégiai célrendszerének megfelelően, a jövőben is fokozott hangsúlyt kell fektetni arra, hogy az iskola az egyéni boldogulás, a munkaerőpiacra történő felkészítés és a közösségi, társadalmi részvétel erősítése érdekében a lehető legjobban biztosítsa a tanulók készségeinek, képességeinek kibontakoztatását.
3. A köznevelési és szakképző intézmények szaktanári ellátottságának további biztosítása, a pedagógus-bérezés és a pedagógus-életpálya kérdéskörét érintő intézkedésekkel összhangban. Az ösztöndíjrendszer működtetésének folytatása és fejlesztése a pedagógusképzésben a pályát választók körének és a pálya presztízsének növelése érdekében.
4. Megfelelő szakmai felkészültséggel rendelkező, illetve – megfelelő szakmai támogatás mellett – gyakorlaton levő hallgatók bevonása különösen a hátrányos helyzetű tanulókat oktató, nevelő

iskolákban. A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű tanulók nevelését végző pedagógusok és oktatók szakmai és anyagi megbecsültségének erősítése.

5. A köznevelési és szakképző intézmények egyéb szakember-ellátottságának további megerősítése a mindenkori jogszabályi kereteken belül
6. A tanulók, szüleik és pedagógusok, oktatók digitális kompetenciájának, az ahhoz kötődő oktatási módszereknek és intézményi infrastruktúrájának speciális szükségletekhez igazodó, célzott fejlesztése.
7. A digitális fejlesztések kapcsán a veszélyhelyzetben elrendelt tantermen kívüli, digitális munkarend tapasztalatainak beépítése a tanításba
8. Az online kockázati kitettség csökkentése (pl. cyberbullying, függőségek, gyűlöletbeszéd, adatbiztonság).
9. A lemorzsolódással különösen veszélyeztetett roma lányok hangsúlyosabb támogatása prevenciós programokkal
10. A működő kollégiumok bázisán felzárkózást segítő plusz funkció modellezése és kiterjesztése
11. A prevenció érdekében a pedagógiai szakszolgálatok szolgáltatási minőségének javítása, a megfelelő szintű, valamint elérhető közelségű rendelkezésre állás.
12. A különböző – általános iskolai, középiskolai, szakképzési, diplomához vezető – ösztöndíjak további kiterjesztése, mentortevékenységgel történő kiegészítése.
13. Ingyenes gyermekétkeztetés kiterjesztési lehetőségeinek áttekintése. Az intézményi és a szünidei gyermekétkeztetés bővítésének vizsgálata.
14. A szülők fokozottabb bevonása az iskolai életbe a folyamatos információáramlás és a diákjogok és –kötelezettségek fokozottabb érvényesítése érdekében.
15. Az egyes intézménytípusokban folyó nevelői-oktatói munka eredményességének mérése.
16. Köznevelési, oktatási intézmények külsős szakmai partnerségeinek támogatása a szakmai kapacitás és a társadalmi integráció hatékonyságának növelése érdekében.

Ifjúsági ügyek, gyermekvállalás, családalapítás, életmód

A fiatalok jövőnk legfontosabb erőforrásai, akik kreativitásukkal, kitartásukkal, lendületükkel biztosítják nemzetünk megmaradását, így az államnak a családokkal, a civil, az egyházi és a magánszektorral együtt kell megfelelő jövőképet nyújtania számukra, és segíteni a kibontakozásukat a határokon innen és túl. Fontos, hogy a magyar fiatalok határokon átívelő közösségei támogassák egymást, mert csak egy összetartó, egymást segítő nemzet tagjaiként lehetnek ők is erősek. Alapvető, hogy ne pusztán a saját, hanem nemzetük, hazájuk boldogulását, fejlődését is szem előtt tartsák. A megalapozott beavatkozások esetleges elmaradása súlyos társadalmi és gazdasági költségekkel jár elsősorban a megnövekedett deviáns magatartások és egészségügyi költségek formájában, továbbá generációkon átívelő, visszafordíthatatlan magatartásminták kialakulását is eredményezi.

A beavatkozások hatására várhatóan mérséklődnek a helyzetelemzésben és a kihívásokban jelzett problémák, a gyermek- és ifjúságvédelmi és igazságszolgáltatási rendszer működésében az áldozatvédelemre helyeződik át a hangsúly, és csökken a bűncselekmények látenciája. A társadalmi szemléletformálás eredményeképpen változás áll be a kapcsolati erőszakról való gondolkodásban, a megelőzés fontosságában. Az iskola biztonságos háttér lesz a megelőzéshez. Erősödik a közösség normalizáló, visszatartó ereje.

A főbb beavatkozási irányok az egyes területeken a következők:

Foglalkoztatás:

1. Kiemelt figyelem az iskolai lemorzsolódással veszélyeztetett, tankötelezettségi korhatárt betöltött korosztályra, valamint a NEET fiatalokra. A legfiatalabbak esetében az oktatásban maradás támogatása.
2. Az IG rendszer továbbfejlesztése, a rendszerben való részvétel feltételeinek felülvizsgálata. Elő kell segíteni a fiatalok vállalkozóvá válását.

Ifjúságpolitika:

3. A gyermek- és ifjúsági jogok érvényesülése és az ifjúsági közfeladatok meghatározása érdekében az ágazati jogszabályok összehangolása, és horizontális szempontból történő felülvizsgálata.
4. Az ifjúságpolitika beavatkozási irányainak további pontosítása, és az intézkedések hatékonysága érdekében nagymintás ifjúságkutatás indítása.
5. Az ágazati és civil párbeszéd fejlesztése, fórumainak kialakítása, az ifjúság sajátos szempontrendszerének megjelenítése a döntéshozatalban.
6. Az ifjúsági civil szervezetek támogatása.
7. Közösségfejlesztés, kiemelt figyelemmel a fiatalokra a deviáns magatartási kockázatok csökkentése érdekében.

Droghasználat:

8. A kábítószer-használat és a kábítószerekkel kapcsolatos problémák megelőzése, ártalomcsökkentés és a kliensek nyomon követése az európai nemzeti drogstratégiák jó gyakorlatainak figyelembevételével, a lakosság megszólításával és a veszélyeztetett csoportokra irányuló célzott prevencióval és megoldásokkal, digitális eszközök alkalmazásával. A motivált szerhasználók magasabb szintű ellátást biztosító addiktológiai intézményekbe történő irányítása megkereső programok segítségével.
9. Addiktológiai szakember és kapacitás, valamint az ellátórendszer lefedettségének erősítése
10. Az új pszichoaktív anyagokkal foglalkozó európai uniós Korai Jelzőrendszer és kockázatértékelés megerősítése.

Dohányzás visszaszorítása

11. A már érvényben lévő jogszabályi intézkedéseket bizonyítottan hatásos megelőzési programokkal kell kiegészíteni.
12. A prevenciók színtérprogramok továbbfejlesztésének további lépései

Egészséges életmód:

13. A mozgásgazdag életmód, valamint a sport mint lehetséges karrier és szabadidős tevékenység propagálása, oktatási sportinfrastruktúrák megnyitása az ifjúság szabadidős sporttevékenységeinek céljaira.
14. Vizsgálni és javítani szükséges a tömegsporthoz való hozzáférés lehetőségeit, kihasználva az utóbbi időben folyamatosan épülő infrastruktúrát.
15. A korosztály sajátos igényeinek megfelelő egészségügyi ellátási formák kiterjesztése. Közösségi akciók, civil szervezetek támogatása az egészséges életmód egyéni készségeinek fejlesztése érdekében.

Gyermekvállalás:

16. A fiatalok tudatos gyermekvállalásának, családalapításának ösztönzése, egyebek mellett a családok otthonteremtési, munkaerőpiaci és egyéb kedvezmény-jellegű támogatásával.
17. A tudatos gyermekvállalás és a születendő gyermekek egészségének, jóllétének biztosítása

18. A család és munka összeegyeztethetőségének megteremtése többek között az atipikus foglalkoztatási formák kiterjesztésével és azok népszerűsítésével.
19. Az egyszülős családok speciális problémái kezelése.

Bűnmegelőzés:

20. Az emberkereskedelem elleni fellépés során a horizontális szempontok (gyermekek védelme, képzés szerepe, együttműködések fontossága, nemiség szerepe)
21. A bűnmegelőzés szereplői (pl. önkormányzat, rendőrség, polgárőrség, civil szervezetek, kulturális intézmények, állampolgárok) prevenciós szemléletének ösztönzése, helyi stratégiai irányvonalak meghatározása
22. Közterületek és lakókörnyezet biztonságosabbá tétele az építészeti bűnmegelőzés eszközeivel.
23. A gyermek- és fiatalkorúak áldozattá és elkövetővé válásának megelőzését célzó programok hatékonyságának növelése, az ágazati együttműködés biztosítása. Innovatív oktatási módszertanok előtérbe helyezése, jó gyakorlatok terjesztése.
24. A mélyszegénységben élő bűnismétlők reintegrációja, fogva tartásuk alatt egyéni kompetenciafejlesztése. A fogvatartottak, javítóintézeti neveltek személyiségfejlesztését, munkaerőpiaci elhelyezkedését elősegítő programok.
25. A kapcsolati erőszak látenciájának csökkentése, szemléletváltás, a büntető/ igazságszolgáltatási megközelítés helyett szociális-, gyermek- és családvédelmi eszközök alkalmazása, az áldozatvédelem fejlesztése.

Foglalkoztatás, munkavállalás, felnőttképzés, szociális gazdaság

Az esélyteremtő, esélyegyenlőséget célzó intézkedések a hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztatása esetében a fenti kihívások kezelését jelentik, elmaradásuk súlyos gazdasági költségekkel (a kieső gazdasági teljesítmény és adóbevételek mellett megnövekedett állami kiadások) jár a társadalom egészére nézve. A tervezett beavatkozási irányok a következők:

1. A hátrányos helyzetűek – köztük romák – foglalkoztathatóságának növelése, az elmaradott térségekben a hiányzó helyi piaci/gazdasági környezet kialakítása.
2. Ösztönzők nyújtása a hátrányos helyzetű/roma személyek elsődleges munkaerőpiaci elhelyezkedése érdekében, az állami vállalatok és a magánszektor bevonásával.
3. Az általános iskolai végzettség megszerzésére irányuló képzések támogatása a meglévő módszertani fejlesztések figyelembevételével.
4. Alacsony iskolai végzettségű emberek alapkompenciáinak és munkaképességeinek fejlesztése, alap- és szakképzettséghez, munkagyakorlathoz juttatása
5. Hátrányos helyzetű személyek – különös tekintettel a roma nőkre – foglalkoztatásba ágyazott képzése vagy a képzések utáni támogatott foglalkoztatása, a sikeres „Nő az esély” programok folytatása és kiegészítése digitáliskompetencia-fejlesztéssel.
6. Segítő szakemberek (pl. mentorok) és akár a munkaadók bevonásával, innovatív módszerekkel a hátrányos helyzetű, köztük roma közösségeket célzó munkaerő-közvetítés, a munkába állás és a munkahely megtartásának támogatása. Ennek során szükség esetén adósságkezeléssel való összekapcsolása.
7. A közfoglalkoztatás célzottságának további erősítése elsősorban a megfelelő munkaerőpiaci kompetenciákkal nem rendelkező személyekre
8. A felzárkózást segítő felnőttképzések szabályainak megalkotása az alap- és szakmai kompetenciafejlesztést meghaladó területeket is magába foglaló, komplex fejlesztés kialakítása
9. A mobil foglalkoztatási ügyintézés feltételeinek vizsgálata a szolgáltatáshiányos településeken élők jobb elérése érdekében.
10. Az egész életen át tartó tanulás nem formális és informális alkalmainak erősítése.

11. Vállalkozások mentorálása a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, köztük romák bevonásához, munkában tartásához.
12. A szociális gazdaság térnyerésének, a társadalmi vállalkozások létrehozásának segítése. A vonatkozó szabályozás felülvizsgálata.
13. A fejlesztések során együttműködés a megyei foglalkoztatási paktumokkal, kiemelt hangsúllyal a közös pontokra.
14. A foglalkoztatási programok esetében a piaci igényeknek való megfelelés, a helyi beágyazottság hangsúlyos figyelembevétele
15. A célcsoport jövedelemkiegészítő tevékenységeinek támogatása, a hátrányos helyzetű családok, romák által lakott, kerttel rendelkező területeken a háztáji gazdálkodást szolgáló programok indítása és fenntarthatóságuk biztosítása.
16. A közbeszerzési eljárások során a hátrányos helyzetű és/vagy roma munkavállalókat foglalkoztató vállalkozások, társadalmi vállalkozások előnyben részesítése.
17. Munkáltatók ösztönzése munkahelyi járatok és munkásszállások biztosítására.
18. A munkaerőpiaci profiling során a családban élő rászorultak gondozási szükségletének figyelembevétele.
19. A fekete- és szürkegazdaság további visszaszorítása, az érintett munkavállalók eddigi érdekeltségének visszaszorítása (ld. a területi részt is).
20. A hátrányos megkülönböztetés foglalkoztatási területen való szisztematikus kezelése.
21. A felzárkózás ügyének hangsúlyosabbá tétele gazdasági szervezetek társadalmi felelősségvállalásában.

Területi egyenlőtlenségek, településfejlesztés – lakhatási- és energiaszegénység – környezet-tudatosság, környezetvédelem

A leghátrányosabb helyzetű településeken élő gyermekek esélyeinek javítása a fogantatástól kezdve a szakma és diplomaszerezésig, területileg célzott, komplex beavatkozásokkal; a szülők bevonásával, a családok megerősítésével. Az OFTK 2.0 szerint a következő időszak kiemelt céljai közé tartoznak a gyermekeket differenciáltabban elérő, életúthoz igazodó programok továbbvitele, a még inkább az egyén élethelyzetéhez és munkaerő-piaci igényekhez igazodó, foglalkoztathatóságot segítő szolgáltatások kialakítása, valamint a területileg koncentrálódó hátrányok mérséklése és annak diagnózis alapú megközelítése, Jelenlét módszerrel történő kezelése. A területi hátrányok csökkentése, az adott településen releváns beavatkozások összehangolt, országosan is koordinált végrehajtását, valamint az ágazati és területi szereplők szoros együttműködését igényli.

A főbb beavatkozási irányok az egyes területeken a következők:

Területi egyenlőtlenségek:

1. Folytatni kell a legnehezebb helyzetű településeken a FETE programot a települések szakaszos bevonásával a diagnózison és folyamatos szakmai jelenléten alapuló módszertannak megfelelően, valamint a gazdaságélénkítésre alkalmas településeken elindított komplex gazdaságfejlesztési programcsomagot. A program tapasztalatainak, jó gyakorlatainak elterjesztése más felzárkózási programok sikeressége érdekében.
2. A területi programok által elért eredmények rendszerszerű fenntartása.
3. A megyei önkormányzatok integrált területi programjai megvalósítása (pl. szociális városrehabilitáció, közszolgáltatási intézményi fejlesztések, csapadékvíz-elvezetés)

Közszolgáltatásokhoz való hozzáférés:

- 4.** A hátrányos helyzetű területeken a hiányzó humán- és alapszolgáltatások pótlása, a meglévők megerősítése, szükség szerint mobil szolgáltatások biztosítása.
- 5.** A szociális munka felsőoktatási képzéseinek megerősítése, a szakma népszerűsítése, presztízsének erősítése.
- 6.** Megfontolásra érdemes a közszolgáltatások szabályozásának és finanszírozásának átgondolása
- 7.** A szolgáltatások járási szintű erősítése, a hálózatosodás és az érintett településekre a szükségletekhez igazodóan vitt szolgáltatások megerősítése.
- 8.** Az önkormányzatok eszközeinek hatékonyabb felhasználása a felzárkózás érdekében (pl. kisgyermekkorai szolgáltatások segítése, integrált családsegítő programok, települési oktatási és kulturális központok támogatása, iskolarendszeren kívüli gyermek és ifjúsági programok, diák és tömegsport intézmények, helyi munkaerőpiaci támogatások, helyi közösségek és pozitív identitás erősítése, helyi szegregátumok felszámolása).
- 9.** Adósságkezelési tanácsadás, a háztartás-gazdálkodás és a pénzügyi tudatosság fejlesztése
- 10.** Az egyéni szintű problémák kezelésére, a krízishelyzetek megoldására további helyben, rugalmasan felhasználható erőforrások biztosítása.

Területi szegregáció, lakhatás:

- 11.** A szegregált területek kialakulásának hatékony és tartós megelőzése, a kialakult szociális problémák fenntartható kezelése rugalmasabb, az adott helyzethez jobban igazodó, forrásfelhasználással
- 12.** A szegregált élethelyzetek megszüntetése során a tágabb közösség bevonása és érdekeltté tétele, felkészítése az addig ott élők befogadására partnerszervezetek bevonásával; a szociális intézményrendszer felkészítése.
- 13.** A rossz lakhatási körülményekből következő (nép)egészségügyi kockázatok és szegregációs hatások elkerülése végett a lakások komfortfokozatának emelése, a komfort nélküli lakások megszüntetése (az egészséges ivóvízhez jutási, mosási, fürdési lehetőség megteremtése), közművekkel történő ellátása.
- 14.** A vezetékes és vezeték nélküli internet elérés fejlesztése.
- 15.** Költséghatékony és minél kevesebb szakkompetenciát igénylő lakásépítési és felújítási módszerek alkalmazásának modellezése, szerkezetkész házak építése a rossz lakáskörülmények között élő, leginkább rászoruló személyek számára.
- 16.** Ahol szükséges, szociális bérlakások kialakítása, építése, a magánszféra bevonásának vizsgálata.
- 17.** Az energiaszegénység csökkentése és a lakhatás jogi biztonságának javítása (tekintettel pl. a kilakoltatás és a lakásvesztés megelőzésére).
- 18.** A közlekedési szegénység csökkentése, munkába és iskolába járást, szolgáltatáshoz jutást könnyítő infrastrukturális fejlesztések, a földrajzi mobilitási lehetőségeinek erősítése.

Környezetvédelem:

- 19.** A fenntartható fejlődés szempontjainak érvényesítése a felzárkózási programokban.
- 20.** A lakások energiahatékonyságának fenntartható fejlesztése, a szempont differenciált érvényesítése innovatív projektmegvalósítási módszerekkel a vonatkozó felzárkózási fejlesztések és programok során.
- 21.** A szegregátumok fizikai/természeti környékének környezet- és tájképvédelmi, valamint szemléletformáló célzatú megtisztítása, környezetvédelmi szemléletformáló programok.
- 22.** A hátrányos helyzetű emberek zöld gazdaságban való elhelyezkedésének segítése.
- 23.** A fenntartható fejlődés szempontjainak érvényesítése a köznevelésben és a szakképzésben.

Testi-lelki egészség, egészségügyi ellátás

A hátrányos helyzetű célcsoportok egészségjavulásának megteremtését célzó intézkedések elmaradása súlyos társadalmi és gazdasági költségekkel jár, amelyek nemcsak az érintettek rossz egészség- és életminőségében, hanem a megnövekedett egészségügyi kiadásokban, kiesett munkaidőben és járulékos költségeiben jelentkezik. A hazai és nemzetközi szakirodalom egyöntetű véleménye alapján az egészségügyi prevenció intézkedések többszörösen megtérülnek a fenti tételek tekintetében. A társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek csökkentését, a roma lakosság felzárkózását támogató következetes és komplex oktatási, gazdasági, foglalkoztatási, lakhatási, környezeti és térségi fejlesztési politika vezethet a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, köztük a roma népesség egészségi állapotának érdemi javulásához. A fentiek nyomán a következő beavatkozási irányok fogalmazhatók meg:

1. A roma népesség, a mélyszegénységben élők és gyermekek egészségi állapotának javítása, a születéskor várható élettartam növelése, valamint az egészségügyi ellátórendszerhez való hozzáférésük javítása. Felvilágosító kampányok a társadalombiztosításra nem jogosultak számának csökkentése érdekében.
2. Az egészségügyi alapellátás fejlesztése, „kapuőri” szerepének megerősítése a költséges és nem hatékonyan működő kórházi ellátással szemben: a szolgáltatások elérhetőségének javítása; az alapellátásban dolgozók kompetenciáinak fejlesztése, felelősségi körének és kapacitásainak átalakítása; prevenció tevékenységének megerősítése.
3. Megoldásokat kell keresni az egészségkárosító magatartások (dohányzás, túlzott alkoholfogyasztás, elhízás) csökkentésére.
4. Kedvezményezett/fejlesztendő járásokban munkát vállaló orvosok nagyobb fokú megbecsülése, béren kívüli juttatásokkal összekötve: lakás, utazási kedvezmények stb. A praxisprogram folytatása.
5. A gyermekorvos nem helyettesítéssel való elérésének biztosítása a hátrányos helyzetű településeken, munkakörülményeik javítása helyi segítők alkalmazásával, technológiai innovációkkal.
6. Védőnői hálózat kapacitásfejlesztése, a betöltetlen védőnői állások betöltésének ösztönzése, a szolgáltatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférés megteremtése
7. Az Egészségfejlesztési Irodák (EFI) és Lelki Egészség Központok (LEK) fejlesztése (szakemberek létszámának növelése, mentálhigiénés szolgáltatások nyújtása), a szinergiák kihasználása a praxisközösségekkel.
8. Egészségtudatosság, egészséges magatartás érdekében tájékoztatók, kampányok szervezése
9. Mobil egészségügyi ellátások, állapotfelmérő egészségügyi szűrések és a feltárt egészségügyi problémák kezelése, diagnosztikai, laboratóriumi, valamint szakorvosi vizsgálatok koordinálása, nyomon követése, egészségügyi segédeszközök biztosítása. Digitális módszerek további bevezetése a gyógyító-megelőző munkába.
10. A testmozgás lehetőségeihez való egyenlő hozzáférés biztosítása, a kevésbé fejlett régiókban a sport és az egészségügy összekapcsolása.
11. A tudatos családtervezés célzott segítése a hátrányos helyzetű, szegénységben élő roma családok esetében. Fiatalkori felvilágosítás az általános iskolások és szüleik körében. A felvilágosító és egészségmegőrző munkába digitális fejlesztések bevonása.
12. A hazai egészségstatisztikai és monitorozási rendszer fejlesztése (e-egészségügyi fejlesztések).
13. A „Nő az esély” típusú foglalkoztatásba ágyazott képzési program lehetőségének megteremtése az egészségügyben romák, roma nők bevonásával.
14. Helyi segítők a közösségek közvetlen elérése, tájékoztatása érdekében.

Roma identitás, közösségépítés, szemléletformálás, jogérvényesítés

A roma népesség identitását, közösségépítését célzó intézkedések a lakosságcsoporthoz tartós társadalmi integrációját alapozzák meg a kulturális másság megőrzése mellett. A tervezett beavatkozások elmaradása a diszkriminációs jelenségek és a kapcsolódó bűncselekmények növekedését, a társadalmi bizalom csökkenését, a roma népesség közösségért végzett munkája alulhasznosulását eredményezik, ami jelentős versenyhátrány az ország gazdasági-társadalmi fejlődése során.

A társadalmi befogadás további javítása terén:

1. A szolgáltatások fejlesztésében, működtetésében a mainstreaming fokozott alkalmazása
2. A közösségek megerősítése, közösségi konfliktusok és a romákkal szembeni hátrányos megkülönböztetés további csökkentése az összes érdekelt bevonásával.
3. A romaintegráció előnyeinek tudatosítása mind a roma közösségekben, mind a társadalom egészében.
4. A társadalmi együttélést és a kölcsönös szemléletformálást erősítő, a különféle társadalmi csoportok közötti együttműködést és együtt cselekvést segítő programok támogatása.
5. Az ifjúság megismertetése a hátrányos megkülönböztetés tartalmával és jelentésével, a kisebbségek kultúrájával és nehézségeikkel az oktatáson kívül is, kortársakkal való találkozás, valamint önkéntes tevékenységek és belföldi csereprogramok révén.
6. Erősíteni, fejleszteni kell az alapvető jogok biztosító jogsegélynyújtó funkcióit.
7. A hátrányos helyzetű emberek, köztük romák jogtudatosságának javítása.
8. Kiemelt figyelem a roma népességen belül is fokozott hátrányokkal küzdő roma nőkre. A roma nők aktív szerepvállalásának, a helyi közösségekért végzett munkájának erősítése.

A kulturális és közösségi önazonosság fejlesztése terén:

9. Egyenlő hozzáférés biztosítása a kulturális javakhoz, szolgáltatásokhoz, kiemelten a hátrányos helyzetű, köztük roma gyermekek, fiatalok körében.
10. A nemzetiségi kultúra hatékony, célzott támogatása. A marginalizált nyelvi csoportok gyermekei számára nyelvet és kultúrát megtartó, magas fokú írástudást, idegennyelv-tudást kínáló, hatékony programok biztosítása.
11. A civil aktivitásokhoz és a szervezetek, nemzetiségi önkormányzatok alapításához és cél szerinti működtetéséhez további finanszírozási és humánerőforrás támogatás biztosítása.
12. Települési közösségfejlesztési programok a társadalmi kohézió és a helyi identitás erősítése, illetve a közösségi aktivitás fejlesztése érdekében.
13. A minőségi nemzetiségi neveléshez, oktatáshoz való hozzáférés biztosítása, a nemzetiségi nevelésben és oktatásban résztvevők számának növelése
14. A romani és beás nyelv írásbeliségének támogatása.
15. Célzott kutatások támogatása a cigány csoportok helytörténetének, nyelvhasználati sokféleségének, anyanyelvi összetételének, kétnyelvűségének és az iskolába kerülő gyermekek romani/beás nyelvtudásával kapcsolatban.
16. A cigányok körében végzett pasztorációs és lelkipásztori tevékenység további támogatása.

2.1.3. Köznevelés

Az Európai Unió számára készített köznevelési stratégia 2021-2030

A stratégia jövőképe, hogy a köznevelés 2030-ban a nevelés és oktatás egyensúlyát megteremtő, méltányos állami közszolgálat legyen, amely a felkészült és megbecsült pedagógusok közreműködésével, korszerű pedagógiai módszerek alkalmazásával és modern infrastruktúrával teszi

lehetővé a magyar gyermekeknek, hogy felkészüljenek a XXI. század társadalmi, munkaerőpiaci, technológiai kihívásaira, megteremtve ezzel a nemzet hosszútávú fejlődésének alapját.

A stratégia célrendszere kétszintű: az átfogó cél megvalósulását 5 specifikus célkitűzés szolgálja. Az 5 specifikus célkitűzéshez összesen 14 beavatkozási irányt, fejlesztési terület tartozik.

A célok és beavatkozási irányok rendszere a köznevelés- fejlesztés meghatározó törekvéseinek teljes spektrumát lefedi, ugyanakkor nem kizárólagos, értelemszerűen a megváltoztatandó területekre koncentrál, a köznevelés teljes rendszere ennél jóval komplexebb. A célrendszer, illetve különösen a beavatkozási logika tekintettel van a 2021–2027 közötti európai uniós finanszírozási időszakra vonatkozó, az Európai Bizottság által megfogalmazott – köznevelési tárgyú – feljogosító feltételekben rögzített elvárásokra.

2. táblázat: A köznevelés stratégiai célrendszere

ÁTFOGÓ CÉL	
MÉLTÁNYOS, KORSZERŰ, NEMZETI KÖZNEVELÉS	
SPECIFIKUS CÉLKITŰZÉSEK	A SPECIFIKUS CÉLKITŰZÉSEKHEZ RENDELT BEAVATKOZÁSI IRÁNYOK
1. Az oktatás-nevelés belső egyensúlyának biztosítása	<ul style="list-style-type: none"> • Tanulók összehangolt értelmi, lelki és fizikai fejlesztése • Kisgyermekkorai intézményes nevelés fejlesztése
2. A köznevelésben, mint állami közszolgáltatásban részt vevő emberi erőforrás fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> • Pedagógusok felkészültségének, megbecsültségének növelése • Nevelő-oktató munkát közvetlenül segítők szerepének növelése • Intézményvezetők fejlesztése, támogatása
3. Méltányos, egyéni sajátosságokat figyelembe vevő köznevelés	<ul style="list-style-type: none"> • Alulteljesítők, korai iskolaelhagyók arányának csökkentése – esélyteremtés, integráció, felzárkózás • Inkluzív nevelés-oktatás, sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók fejlesztése • Tehetséggondozás megerősítése
4. A XXI. század kihívásaira reagáló köznevelés	<ul style="list-style-type: none"> • Digitális kompetenciák és szolgáltatások fejlesztése • Idegen nyelvi tudás fejlesztése • Tartalomfejlesztés • Korszerű köznevelési infrastruktúra
5. Külhoni magyarok – magyarországi nemzetiségek oktatásának-nevelésének fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> • Kárpát-medencei oktatási térség megvalósítása • Magyarországon élő nemzetiségek nevelésének- oktatásának támogatása

A köznevelési stratégia célokhoz rendelt beavatkozási struktúrája a következő:

A nevelés-oktatás belső egyensúlyának biztosítása

Tanulók összehangolt értelmi, lelki és fizikai fejlesztése

1. a nemzeti identitás megerősítésére, a hazafias elkötelezettség kialakítására irányuló programok folytatása;
2. a családi életre nevelés hangsúlyosabb megjelenése a köznevelésben;
3. a gyermekek, tanulók művészeti nevelésének és fejlesztésének továbbvitele;
4. egészségfejlesztést célzó programok folytatása, az eredmények rendszeres mérésével és értékelésével;
5. fenntarthatóságra nevelés, környezettudatosság (Zöld Óvoda és Ökoiskola programok stb.) folytatása;
6. digitális gyermekvédelem fejlesztése, tudatos médiahasználatra nevelés;
7. iskolai kortárs-bántalmazás, illetve online bántalmazás mérséklésére irányuló programok megerősítése.

A kisgyermekkorú intézményes nevelés továbbfejlesztése

1. korai gyermekkorú nevelésbe való bekapcsolódás minél szélesebb körű biztosítása;
2. az óvodáknak a gyermek személyiségének kibontakoztatását segítő nevelésének, valamint iskolafelkészítő tevékenységének, az óvoda-iskola átmenet elősegítésének szakmai és infrastrukturális támogatása;
3. a gyakorló óvodák és gyakorlóiskolák rendszerének fejlesztése, felelősségük megerősítése.

Pedagógusok felkészültségének, megbecsültségének növelése

1. a pedagógusok juttatási rendszerének fejlesztését is magában foglaló komplex motivációs eszközrendszer kialakítása;
2. a pedagógusok képzésének komplex megközelítésben történő (a felsőoktatási képzést, a pályakezdő gyakornoki szakaszt, valamint a továbbképzést egyaránt magában foglaló) fejlesztése;
3. gyakorlóóvodák, gyakorlóiskolák, partneriskolai együttműködések rendszerének fejlesztése;
4. a pedagógus továbbképzés rendszerének megújítása, ehhez kapcsolódóan a pedagógusképző felsőoktatási intézményekkel való együttműködés szakmai fejlesztése, a továbbképzők és továbbképzésre kötelezettek állami finanszírozása lehetőségének vizsgálata;
5. a pedagógiai mérések, bevételek, elemzések számának növelése;
6. a pályakezdők indukciós támogatásának továbbfejlesztése, ennek érdekében hazai és nemzetközi jógyakorlatok vizsgálata; – szaktanácsadás, mentorálás rendszerének fejlesztése;
7. pedagógiai-szakmai ellenőrzés (tanfelügyelet) rendszerének megerősítése;
8. közszolgálati elkötelezettség megerősítése;
9. a felsőoktatás és a köznevelés rendszerszintű kapcsolatának fejlesztése a két oktatási ágazat közötti kapcsolatok megerősítésével

Nevelő-oktató munkát közvetlenül segítők szerepének növelése

1. nevelő-oktató munkát közvetlenül segítők létszámának bővítése,
2. a nevelő-oktató munkát közvetlenül segítőkre vonatkozó szabályozás felülvizsgálata az egyedi intézményi sajátosságok fokozottabb érvényesíthetőségének céljából.

Intézményvezetői munka hatékonyságának és mérhetőségének fejlesztése

1. intézményvezetők szakmai munkájának támogatása, vezetői felkészítés fejlesztése;
2. intézményvezetői tevékenység mérésének, értékelésének megerősítése.

Az alulteljesítők, korai iskolaelhagyók arányának csökkentése – esélyteremtés, integráció, felzárkózás

1. az alulteljesítők számának csökkentése;
2. a lemorzsolódás megelőzését szolgáló korai jelző- és pedagógiai támogató rendszer továbbfejlesztése, az intézmények szakmai segítségnyújtásának és az intézkedések hatékonyságának növelése;
3. alacsonyan teljesítő iskolák fejlesztése az oktatás eredményességének javítása érdekében;
4. egyéni sajátosságokat figyelembe vevő, támogató oktatás erősítése;
5. hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, illetve sérülékeny tanulói csoportok iskolai sikerességét támogató erőforrások további fejlesztése;
6. a tanulói előrehaladás segítése érdekében a családok – kiemelten a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű tanulók családjai – és az intézmények közötti együttműködés további megerősítése - a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű tanulók alap- és digitális, idegennyelvi kompetenciákat fejlesztő programok megvalósítása;
7. a végzettség nélküli iskolaelhagyás szempontjából veszélyeztetett tanulói csoportok számára egyénre szabott támogatást nyújtó megoldások biztosítása (pl. a művészeti nevelés eszközeinek bevonásával).

Inkluzív nevelés-oktatás, sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók fejlesztése

1. a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók integrált, inkluzív nevelésének-oktatásának támogatása, az EGYMI-k együttnevelő szerepének erősítése; - egyes különnevelő, de korszerű nevelés-oktatási formák szakmai támogatása; - a súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók köznevelési ellátásának fejlesztése;
2. a tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók nevelésének-oktatásának támogatása;
3. a tehetség felismerését és társadalmi hasznosulásának segítése;
4. a pályorientációs tevékenységek biztosítása, a tanulók, kiemelten a lányok MTMI (matematikai, természettudományos, műszaki, informatikai) irányú tudományos pályák felé orientálása;
5. IKT alapú, illetve digitális pedagógiai megoldások bevonása a sajátos nevelési igényű tanulók felzárkóztatásának támogatásában;
6. az inkluzív nevelés-oktatás feladatához illeszkedő személyi-tárgyi feltételek fejlesztése az intézményekben;
7. a pedagógiai szakszolgálati intézményrendszer fejlesztése, módszertani megsegítése

Tehetséggondozás megerősítése

1. tehetséggondozó programok továbbfejlesztési lehetőségeinek vizsgálata (pl. mentorálás vagy ösztöndíjas támogatás lehetőségei);
2. pályorientációt támogató kezdeményezések továbbfejlesztése (pl. pályaválasztást megalapozó kompetenciák mérése).

Digitális kompetenciák és szolgáltatások fejlesztése

1. internet-sávszélesség bővítése, működés-biztonságának fejlesztése,
2. intézményi digitális infrastruktúra és eszközpark folyamatos fejlesztése, szakszerű karbantartása és stabil működési feltételeinek megteremtése, különös tekintettel a leghátrányosabb térségekre;
3. saját eszköz használat kereteire vonatkozó módszertani ajánlás és eljárásrend kialakítása, szűrő- és védelmi rendszerek biztosítása, biztonságos eszközhasználat elősegítése;
4. tanulói digitális kompetenciák fejlesztése;
5. pedagógusok digitális kompetenciáinak (IKT-tudás, módszertani kultúra, motiváció és eszközhasználat, együttműködés, egyéni sajátosságokat figyelembe vevő digitális pedagógiai megoldások stb.) fejlesztése;
6. digitális pedagógiai megoldások alkalmazásának ösztönzése és támogatása a szaktárgyak szintjén is;
7. tanulók és pedagógusok digitális pedagógiai kultúrájának és biztonságos internethasználatának támogatása, megfelelő módszertani és technikai támogatás biztosítása,
8. pedagógusok munkáját ösztönző tudásmenedzsment megoldások bővítése;
9. köznevelési e-ügyintézés és digitális szolgáltatási lehetőségek, kiemelten a KRÉTA rendszer bővítése;
10. a tanulói teljesítmény és eredményesség objektív mérhetőségét (beleértve a digitális oktatás hasznosulásának mérhetőségét) támogató digitális mérőeszközök kialakítása;
11. a digitális infrastruktúra és a digitális kompetenciák kiemelt fejlesztése az esélyteremtés céljából a rászoruló, nehéz helyzetű tanulók felzárkóztatására.

Tartalomfejlesztés

1. módosuló tartalmi szabályozás követése, tankönyvi kínálat átdolgozása;
2. a megújuló tartalmi szabályozáshoz illeszkedő digitális tananyag és tartalom biztosítása és karbantartása;
3. digitális tanulás-tanítás lehetőségeivel foglalkozó ismeretterjesztő programok indítása, népszerűsítése;
4. tudásmegosztó megoldások és tanulásmenedzsment környezet fejlesztése;
5. a forrásalapú tanulás, a kreatív és alkotó digitális eszközhasználat támogatása a tartalomfejlesztés segítségével;
6. közgyűjteményi digitális tartalmak integrálása a tanulási-tanítási folyamatba.

Idegennyelvi tudás fejlesztése

1. Közös Európai Referenciakeret szerinti megfelelő minősítést szerző tanulók arányának növelése;
2. tanulók és pedagógusok idegen nyelvtudásának anyanyelvi környezetben történő fejlesztésére vonatkozó keretek kialakítása;
3. az idegennyelvi kompetenciafejlesztés korszerű infrastrukturális feltételeinek megteremtése.

Korszerű köznevelési intézményrendszer és infrastruktúra

4. új intézmények építése vagy meglévők bővítése a növekvő népességű területeken (elsősorban a fővárosi agglomerációban);
5. a meglévő köznevelési infrastruktúra állagmegóvása;
6. széttagolt, kis létszámú, nehezen fenntartható infrastruktúrával rendelkező intézmények helyzetének rendszerszintű áttekintése;
7. a folyamatban lévő, a mindennapos testnevelés megvalósításához és a magas szintű egészségneveléshez szükséges infrastruktúra-fejlesztés (tornaterem, tornaszoba, tanuszodák) végigvitele;
8. a Modern Városok Program keretében elindított köznevelési intézményfejlesztések megvalósítása;
9. óvodák, iskolák energiahatékonyágának fejlesztése.

Külhoni magyarok – magyarországi nemzetiségek oktatásának, nevelésének fejlesztése

1. külhoni magyar intézményrendszer fejlesztése;
2. határokon átívelő tanulmányi versenyek, tehetséggondozó és közösségépítő programok megvalósítása
3. pedagógusok közötti szakmai együttműködés elősegítése.

2.2. Jogszabályi környezet

Az alábbiakban a legfontosabb és a szolgáltatási út térkép szempontjából leginkább releváns jogszabályokat gyűjtöttük össze. Terjedelmi okok miatt csak a magasabb szintű jogszabályokat (elsősorban a kapcsolódó törvényeket) szedtük listába.

2.2.1. Szociális ellátást szabályzó legfontosabb jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról

EU ajánlások rendeletek:

- Európai Unió Alapjogi Charta
- Az Európai Parlament és a Tanács 883/2004/EK rendelete a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról
- A Bizottság 2008/867/EK ajánlása a munkaerőpiacról kizorultak aktív befogadásának elősegítéséről

2.2.2. Egészségügyi ellátást szabályzó legfontosabb jogszabályok:

- 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről
- 1997. évi XLVII. törvény az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről
- 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól
- 2015. évi CXXIII. törvény az egészségügyi alapellátásról

2.2.3. Oktatást szabályzó legfontosabb jogszabályok

Hazai szabályozók:

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény
- az oktatási nyilvántartásról szóló 2018. évi LXXXIX. törvény
- a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény
- a felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. törvény
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

2.3. Helyi, járási esélyegyenlőségi programok

Pest vármegye településeinek mindegyike elkészítette helyi esélyegyenlőségi programját (HEP). A helyi esélyegyenlőségi programok azonban különböző időpontokban, eltérő időtávra készültek, így megújításuk – a települések többsége tekintetében – aktuálissá vált.

3. táblázat: A települések Helyi Esélyegyenlőségi Programjai a jóváhagyás éve szerint

HEP-ek jóváhagyásának éve	Települések száma
2023	5
2022	70
2021	40
2020	55
2019	13
2018	4
Összesen	187

A helyi esélyegyenlőségi programokban a településeknek olyan részletes problémák megragadására is lehetőségük van, amelyet jelen dokumentum nem tud felvállalni, hiszen az ezekre vonatkozó statisztikai adatok hiányosak, vagy egyáltalán nem elérhetők. Lényeges ezért, hogy helyi szinten az önkormányzatok, a helyi igazgatási, oktatási, nevelési, egészségügyi, szociális intézmények és a helyi civil szféra tapasztalataira építve készüljenek el ezek a programok.

Fontos volna, hogy ne csak programok készüljenek el a településeken, hanem a programok végrehajtásának lépései, eredményei is nyomon követhetők legyenek. Megalakuljanak akár helyi, akár térségi szinten azok a fórumok, amelyek a programok célcsoportjaival kapcsolatban álló állami, önkormányzati és civil szervezetek bevonásával képesek a települési beavatkozások összehangolására és végrehajtásának előmozdítására.

A HEP-ek elemzésének részletes tanulságai az országos útmutató elkészültét követően kerülnek beépítésre.

A jelen 2021-2027-es programozási időszakban is rendelkezésre állnak azok a források, amelyek segítségével a szegénységben élők, a romák, a fogyatékkal élők, a nők és gyermekek esélyegyenlőségének javítását célzó beavatkozások megvalósíthatók. Ezen források jellemzően pályázati keretek között érhetők el, így a települési önkormányzatok, intézmények, civil szervezetek aktív magatartására van szükség a források megszerzése és megfelelő felhasználása érdekében.

2.4. Tervezés módszertani háttere

A dokumentum **elkészítésének időpontjában nem állt rendelkezésre „hivatalos”** szolgáltatási út térkép és esélyteremtő paktum stratégia **útmutató**.

A 2014-2020-as uniós programozási időszakban a konvergencia régiók elkészítették - a hátrányos helyzetű csoportok felzárkózását elősegítő - szolgáltatási út térképeiket és megyei esélyteremtő paktum stratégiáikat. Egységes útmutató híján ezek a dokumentumok nagy változatosságot mutatnak mind terjedelmüket tekintve, mind a helyzetfeltárás szakmai szélességét illetően.

A dokumentumokról általánosságban elmondható, hogy illeszkedtek a releváns pályázati felhíváshoz, így lehetővé tették a megyei paktumok működtetését és az uniós támogatási források lehívását.

A Pest Vármegyei SZÚT és VEP Stratégia kidolgozása során a Pest Megyei Önkormányzat által megadott feladat-leírásokat vettük figyelembe. Mindezeket túl a stratégiai tervezés klasszikus módszertani ajánlásait követtük.

Magyarországon a társadalmi felzárkózáspolitikai teljesen átalakult. A tervezésnél szükséges volt az új fejlesztéspolitikai környezet áttekintése. Ebben a környezetben hangsúlyos szerepe van a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiának, az Egészséges Magyarország 2021–2027 Nemzeti Egészségügyi Programnak, Tartós Ápolás-Gondozásra Vonatkozó Stratégiának (2030). Ugyanakkor szükséges külön foglalkozni az Európai Unió számára készített köznevelési stratégia 2021-2030 célrendszerével is, amely a köznevelésfejlesztés meghatározó törekvéseit emeli ki. A projektben a jogszabályi környezet is meghatározó, ezért figyelembevételre kerültek a szociális ellátást, az egészségügyi ellátást, az oktatást szabályzó, legfontosabb jogszabályok.

Az áttekintést követte párhuzamosan Pest vármegye statisztikai adatainak összegyűjtése és elemzése kérdőív készítése, kitöltetése és elemzése. **A projekt célcsoportjai: gyermekek, idősek, fogyatékkal élők, nemzeti kisebbséghez tartozók, szegénységben élők, vagy szegénység által veszélyeztetettek, nők, gyermeket nevelő családok.**

Összegyűjtésre és analízisra kerültek a Pest vármegyére és járásaira vonatkozó statisztikai adatok a következő szempontok szerint:

- Kiindulópont volt a Pest vármegye általános bemutatása, ahol kiemelésre kerültek a:
  - demográfiai jellemzők,
  - népesség egészségi állapota
  - foglalkoztatottság és munkanélküliség
  - szegénység
  - lakhatás és lakáskörülmények
  - mobilitás
- Egészségügyi ellátórendszer vizsgálata
- Oktatás, nevelés intézményrendszerének vizsgálata
- Szociális ellátások
  - szociális szolgáltatások
  - fejlesztő foglalkoztatás
  - szakosított ellátások a személyes gondoskodásban
  - szociális alapszolgáltatások
- Pénzbeli és természetbeni ellátások

- Kulturális és közművelődési intézményrendszer

A **kérdőívek összeállításakor szerepet játszottak** a települések által kidolgozott helyi esélyegyenlőségi programok (HEP), amelyeket 91%-ban a települések 2020 után készítettek el, még néhány 2023-ban is készült. A HEP-eket két évenként kell felülvizsgálni és módosítani. Pest Vármegye 187 település Helyi Esélyegyenlőségi Programjainak megismerése, releváns információkat rögzített a SZÚT készítéséhez. Ennek alapján körvonalazhatók a releváns szolgáltatáshiány területek, amelyek a következők.

- Humán szolgáltatások
  - Köznevelés
  - Egészségügy
  - Közművelődés
- Szociális intézmények szolgáltatásai
- Civilek jelenléte a településen
- Családi és gyermekjóléti alapellátások
- Lakhatás
- Roma felzárkózás
- Foglalkoztatás (kitöltése fakultatív)
- A biztonságos élethez szükséges szolgáltatások

A felmérés kérdéseit online a Google drive-on Pest vármegye településeinek polgármesterei és jegyzői kapták meg, hogy gondoskodjanak a kitöltésről.

A kérdőíves felmérést mintavételi eljárásnak fogtuk fel, ahol a vizsgálat alapsokaságát, Pest vármegye települései adják. A kérdőívet kitöltötték a 18 járásból 17-en, a Vecsési járás kivételével. Valamennyi települési forma szerepelt a kitöltők között. 45 település töltötte ki, ami a Pest vármegyei települések 24%-a. Ez úgy értelmezhető, hogy a társadalomtudományi kutatásokban alkalmazott módon reprezentatív mintát vettünk az alapsokaságból. Az így létrehozott reprezentatív mintából nyert adatokból általánosítható következtetések kerültek levonásra.

A Pest vármegye települései által kitöltött kérdőívek elemzése és a Pest vármegye statisztikai adatainak vizsgálata alapján összeállt a problématerkép, amely egy probléma mátrixban mutatható be. A probléma mátrix alapján megtörtént a SZÚT megalkotása.

Az összesítésben a helyzetfeltárás KSH adatokon alapuló megállapításait mutatja be, amelyet kiegészítenek a települések kérdőíves felmérésének tanulságai.

A problématerkép dokumentum célja, hogy a Vármegyei Esélyteremtő Paktum (VEP) részeként készülő Szolgáltatási Út Térkép (SZÚT) helyzetfelmérésének (problématerkép) fő megállapításait összegezze. A dokumentum beterjesztésre került az Esélyteremtő Fórum elé és elindította a párbeszédet a Fórum tagjai között.

A Szolgáltatási Út Térkép (SZÚT) elkészítésénél beazonosításra kerültek olyan helyi szinten jelentkező problémák, amelyek túlmutatnak az adott településen, ebben az esetben megyei szintű megoldásokra van szükség.

A projekt másik kiemelt stratégiai dokumentuma a Vármegyei Esélyteremtő Paktum (VEP), amely olyan, a Szolgáltatási Út Térképen (SZÚT) alapuló együttműködések gyűjteménye, amely a helyi szereplőknel rendelkezésre álló eszközök, szolgáltatások, intézmények stb. felhasználásával megoldásokat javasolnak a települési szinten jelentkező hiányok ellátására.

3. A Szolgáltatási Út Térkép célja, célcsoportjai

A szolgáltatási út térkép célja, hogy felmérje a megye társadalmi szociális helyzetét, az ezt kiszolgáló oktatási, egészségügyi, szociális és kulturális, valamint közművelődési szolgáltatásokat annak érdekében, hogy feltárja az azokban meglévő szolgáltatási hiányokat (minőségi, mennyiségi) és javaslatot adjon a szolgáltatások fejlesztésének irányaira vonatkozóan. Egyúttal megfelelő szakmai alapot és segítséget adjon az erre épülő vármegyei és helyi esélyteremtő programoknak. **A szolgáltatási út térkép célja továbbá, hogy a rá épülő Vármegyei Esélyteremtő Programmal együtt olyan utat jelöljenek ki, amely egy elfogadó, közös felelősségvállaláson alapuló, közös értékrenddel rendelkező helyi társadalom kialakulásához vezet.** Célunk, hogy az összehangolt cselekvésnek köszönhetően az egyén számára a mainál anyagi, szociális értelemben biztonságosabb, kiszámíthatóbb és élhetőbb lakóhelyet biztosítsunk a vármegyéhez tartozó településeken.

A cél eléréséhez a társadalom egészének bevonása szükséges, hiszen egyfelől a problémák egy része ösztársadalmi kérdés, amely mindenkit egyaránt érint, igaz általában az érzékeny társadalmi csoportokat sokkal inkább, mint az öngondoskodásra, érdekérvényesítésre inkább képes társadalmi csoportokat. Másfelől a többségi társadalom segítése közreműködése nélkül lehetetlen a kiszolgáltatottabb helyzetű társadalmi csoportok helyzetének jobbítása, így a szolgáltatási út térkép és a vármegyei esélyteremtési paktum alapján végrehajtott programoknak e kettős mércének kell megfelelnie.

Ahhoz azonban, hogy megfelelő beavatkozások legyenek tervezhetők, azonosítani kell a szociális szempontból leginkább sérülékeny társadalmi csoportokat és fel kell tárni azok sérülékenységét okozó, esélyegyenlőségüket leginkább korlátozó tényezőket, illetve azonosítani legfontosabb szükségleteiket. A vármegye általános szociális, demográfiai viszonyainak áttekintését követően az a fejezet további részében felsorolt és bemutatott kiemelten sérülékeny társadalmi csoportokat azonosítottuk, így a beavatkozási struktúrát is ezen csoportok szükségleteit és a helyzetelemző munkarészben feltárt a társadalmi ellátórendszerekben mutatkozó hiányokat figyelembe véve alakítottuk ki.

3.1. Gyermek és fiatalok

A vármegye népessége folyamatosan növekszik, a gyermekkorú népesség bővülése a növekvő gyermekvállalási hajlandóságnak és a megyébe költözőknek köszönhetően dinamikusan nő. Pest vármegyében jelenleg 209 494 fő 14 évesnél fiatalabb gyermek, 61 352 14 éves vagy idősebb gyermek, illetve 80 738 fő 24 évesnél fiatalabb felnőtt él. A gyermekek és fiatalok népességen belüli együttes aránya 26,4%-a. A gyermekkor mára jelentősen kitolódott, köszönhetően a várható élettartam kitolódásának, illetve a tanulás felértékelődésének. A gyermekek így sokáig vannak ráutalva a szülői segítségre. A gyermekek jogainak érvényesítése a társadalom számára különösen fontos, hiszen hazánk jövőjét a gyermekek fogják meghatározni. Nem mindegy tehát, hogy milyen lehetőségeik vannak, milyen a szociális környezetük, milyen hatások érik őket és milyen nehézségekkel, korlátokkal szembesülnek gyermekkoruk, fiatalkoruk során. Lényeges tehát, hogy helyi vagy országos szinten milyen döntések születnek a gyermekek oktatásával, nevelésével, egészségügyi, vagy szociális ellátásával kapcsolatban. Esetükben óriási jelentősége van a szemléletformálásnak, a nevelésnek, oktatásnak, hiszen későbbi cselekedeteik alapját jelenti az az erkölcsi, viselkedési normarendszer, amelyet a családban az iskolában, illetve ezeken kívül a társadalmi érintkezésben tapasztalnak.

3.2. Idősek

Az idősekről való gondoskodás kiemelten fontos feladata a társadalomnak. A vármegyében a statisztikai adatok szerint 238 880 fő idős él (16,9%), ami nagyjából a népesség ötöde. A társadalom

előregedésével az időskorúak száma és társadalmon belüli aránya folyamatosan növekszik. Az utóbbi évek kedvező demográfiai folyamatai nem jelentenek igazi trendfordulót abban az értelemben, hogy a magyar társadalom továbbra is előregedő pályán mozog. Az idősek ráadásul általában is az egyik legkiszolgáltatottabb csoportot jelentik a társadalmon belül, hiszen öngondoskodási képességük az idő előrehaladtával folyamatosan romlik, jövedelmük pedig nagyban függ az állami transzferektől. Az idősek jólléte tehát a társadalom egészséges működése, alkalmazkodó-képessége szempontjából nagyon fontos, az előregedő társadalmunk szempontjából pedig inkább az lesz. Az öregedés természetes folyamata miatt az idősek a koruk előrehaladtával egyre nagyobb mértékben szorulhatnak rá a család és a társadalom támogatására. Fontos, hogy a támogatásuk, segítségük oly módon valósuljon meg, hogy az egészségben töltött évek száma a lehető legjobban kitolódjon, továbbá, hogy abban a társadalom, az állam és a család úgy egészítse ki egymást, hogy azok szinergiájában sem a család, sem pedig az idősek érdekei, jogai nem sérülnek. Az idősek egy része gazdaságilag aktív, vagy aktív lehetne. Őket, hogy aktívan képesek legyenek atipikus foglalkoztatási módszerekkel dolgozni, szükség lenne képzésre.

3.3. Fogyatékkal élők

A 2022. évi census adatai alapján az 5 évesnél idősebb lakosságon belül 89 ezren élnek valamilyen fogyatékkal a vármegyében. A fogyatékkal élők szintén kiemelten sérülékeny társadalmi csoportot jelentenek, hiszen fogyatékoságuk jellegétől, súlyosságától függően sokféle kihívással kell megküzdeniük. Még azoknak is számos nehézséggel kell szembenézni, akik öngondoskodásra alapvetően képesek lennének, azonban a környezetük infrastrukturális állapota nem megfelelő, az akadálymentesítés nem éri el azt a szintet, amelyben ők az egészséges emberekhez hasonló biztonsággal tudnának mozogni, cselekedni. Esetükben is kiemelten fontos, hogy a többségi társadalom megismerje helyzetüket és a nyilvánvaló korlátok között a lehető leginkább segítsék mindennapi életüket, boldogulásukat. Fontos, hogy számukra betegségük által kijelölt határokon belül a normális élet feltételeinek megteremtése biztosítva legyen (tanulás, munka, szórakozás lehetőségeinek megteremtésével).

3.4. Nemzeti kisebbségekhez tartozók

Nagyjából 120 ezer nemzeti kisebbséghez tartozó él a vármegyében a legnépesebb minoritást a roma kisebbség jelenti az ő létszámuk nagyjából 70 ezerre becsülhető. Jelentősebb számban élnek a vármegye területén a német, román, szlovák, szerb, lengyel és utóbbi időben egyre jelentősebb számú ukrán kisebbséghez tartozók. A kisebbségek saját kultúrájukkal, nyelvükkel, szokásaikkal gazdagítják a vármegye kulturális örökségét. Ahhoz, hogy saját értékeiket megőrizték kiemelt segítségre lehet szükségük. A roma kisebbség esetében kulcskérdés a kisebbség szociális helyzetének, életkörülményeinek javítása, gazdasági integrációjuk segítése a kulturális, nemzeti identitásuk megőrzése mellett.

3.5. Szegénységben élők, vagy szegénység által veszélyeztetettek

A szegénység, vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett népesség aránya a vármegyében 14,6% volt 2020-ban, ami nagyjából 200 ezer embert jelentett az adatfelvétel időpontjában. A közép-magyarországi munkaerőpiaca továbbra is feszített, így a munkavállalók, illetve aktívak számára könnyű az elhelyezkedés, így adottak a lehetőségek a szegénységből való kilábalásra, vagy legalább a szegénység kockázatának csökkentésére azok számára, akik képesek munkát vállalni és rendelkeznek a munkaerőpiac által elvárt kompetenciákkal.

Sokan azonban szociális körülményeik miatt, munkaerőpiacon értékelhető kompetenciák hiányában, esetleg valamilyen tartós betegséggel, vagy fogyatékoság miatt nem képesek saját sorsuk megfelelő

alakítására, és a szegénységből való kilábalásra külső segítség hiányában. Az ő támogatásuk kulcsfontosságú hiszen helyzetük javításával, a szegénység generációk közötti átöröklődésének megakadályozásával közelebb kerülhetünk egy kevésbé sérülékeny társadalommal és gazdasággal rendelkező Magyarország megteremtéséhez.

3.6. Nők

Pest vármegyében a nők száma 2022-ben 685 333 fő a lakosság 51,4%. A nemek közötti jogszabályi különbségek mára eltűntek, mára sokkal inkább a nők hagyományos otthoni szerepének és a munkában betöltött szerepének összeegyeztetésével és az azzal járó konfliktusok kezelésében szükséges továbblépni annak érdekében, hogy a nők valóban a férfiakkal minden téren egyenlő eséllyel induljanak. Ezt számos módon lehet és kell befolyásolni, hiszen a rugalmas atipikus foglalkoztatási formák, a nők, illetve gyermekeik számára nyújtott szociális és egészségügyi szolgáltatások segítségével javíthatók a nők munkaerőpiaci esélyei, illetve csökkenthetők a nők otthoni terhei. Természetesen a helyi cselekvés mellett fontos a nőket érintő jogszabályi környezetben, támogatásokban, kedvezményekben megjelenő pozitív diszkrimináció is ahhoz, hogy a nemek közötti különbségek teljes mértékben eltűnjenek.

Mivel alapvetően területi tervdokumentumról van szó, lényegesnek tartottuk, hogy a szolgáltatási út térképben, ne csak társadalmi célcsoportokat, hanem földrajzi célterületeket is elkülönítsünk. Éppen ezért a problématerkép és a beavatkozási javaslatok megfogalmazásakor amennyiben lehetett olyan területi célzást is megjelöltünk, amely segítheti a helyi tervezők munkáját, illetve a szakemberek gondolkodását.

4. A vármegye helyzetének bemutatása

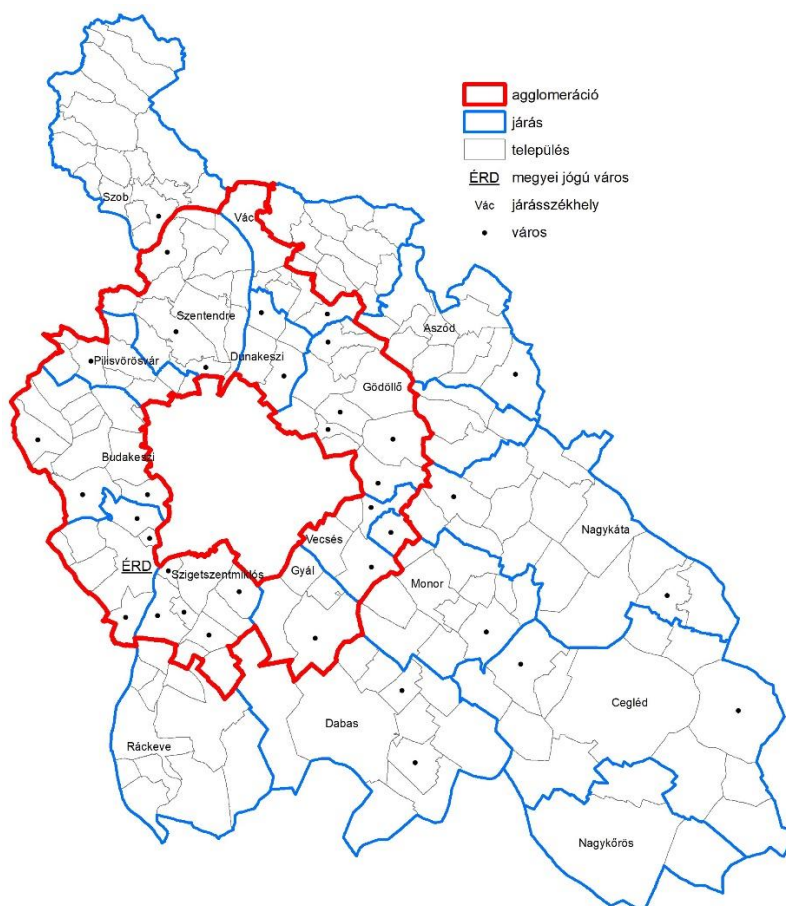
4.1. A vármegye általános bemutatása

Pest vármegye az ország középső részén, 6393 km²-en fekszik, amely **az ország területének mintegy 7%-át** teszi ki. Budapest közelségéből adódóan **nincs önálló vármegyeközpontja**, a vármegyeközponti intézmények az ország fővárosában vannak, ami viszont nem képezi a közigazgatási területének a részét.

A vármegye területének közel 40%-a a budapesti agglomerációhoz tartozik. Az agglomerációs térség jellegzetessége, hogy az elmúlt 15 évben a legtöbb városi rangot az itt elhelyezkedő települések kapták meg, s ennek folyamányaként a főváros körül egy kertvárosi gyűrű alakult ki, azonban tényleges központi funkciókkal egy jelentős részük nem rendelkezik.

A vármegyében összesen 18 járás található. A kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet értelmében a Ceglédi (99.³), Nagykátai (70.) Nagykőrösi (73.) és Szobi (105.) járások a kedvezményezett járások közé tartoznak. Pest Vármegye 2021-2027 közötti Területfejlesztési Programja leszakadó járásként definiált Szobi, Aszódi, Dabasi, Ceglédi, Nagykátai, Nagykőrösi és Ráckevei járásokat komplex fejlesztési programmal külön prioritásként foglalkozik.

3. ábra: Pest vármegye közigazgatási rendszere

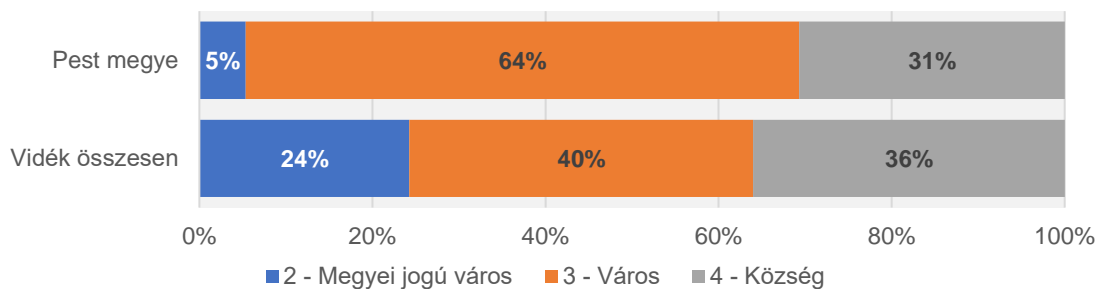
³ A zárójelben jelzett értékek a Kormányrendelet szerinti rangsorszám a komplex mutató értéke alapján.

4.1.1. Demográfiai jellemzők bemutatása

Pest vármegyében 2022. január 1-jén 1 325 036 fő élt. A vármegye népsűrűsége igen magas, 207 fő/km², ami csaknem duplája az ország egészét jellemző értéknek.

Pest vármegye az ország legvárosiasabb megyéje, mivel a területén található 187 településből összesen 53 város és egy vármegyei jogú város van. A vármegye településszerkezete nagyban különbözik a többi megyétől. Ugyan Érd vármegyei jogú városi ranggal rendelkezik, népességszáma, jelentősége azonban sokkal kisebb, mint más vármegyei jogú városoknak. Míg az ország többi vármegyéjében a teljes népesség átlagosan negyede lakik a vármegyei jogú városokban, addig Érd lakossága csak a vármegye népességének 5%-át jelenti.

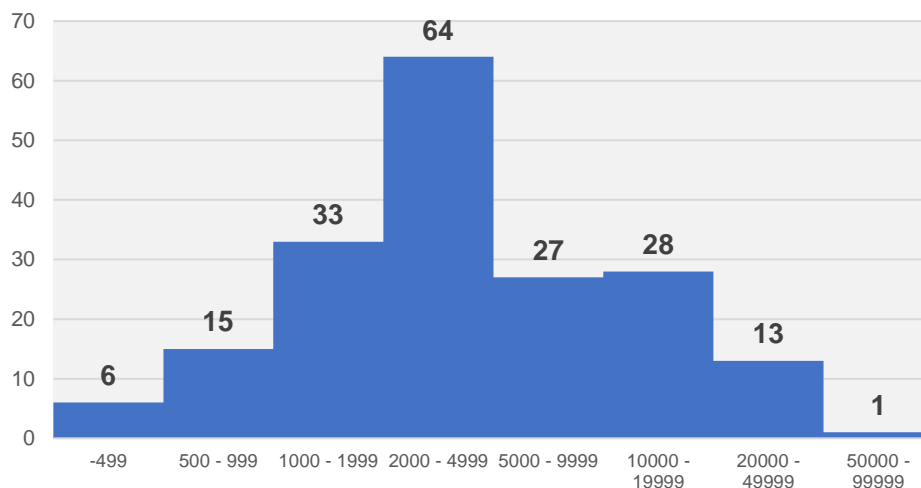
4. ábra: Népesség megoszlása a települések jogállása szerint, 2022

Forrás: KSH

A települések átlagos népességszáma mind a községek, mind pedig a városok esetében meghaladják az országos átlagot. A **városok átlagos mérete 16 ezer főhöz közelít**, ami több mint másfélszerese a vidéki városokénak. A községek esetében ez az arány még nagyobb csaknem háromszoros, mivel a **vármegye községeinek lakónépessége átlagosan 3 ezer fő** volt 2022-ben, szemben az országosan jellemző ezer fő körüli értékkel. A községek között viszonylag kevés a kistelepülés, a legtöbb települést a 2-5 ezer fő közötti nagyságkategóriában találjuk.

5. ábra: Települések száma népesség nagyságkategóriák szerint, 2022

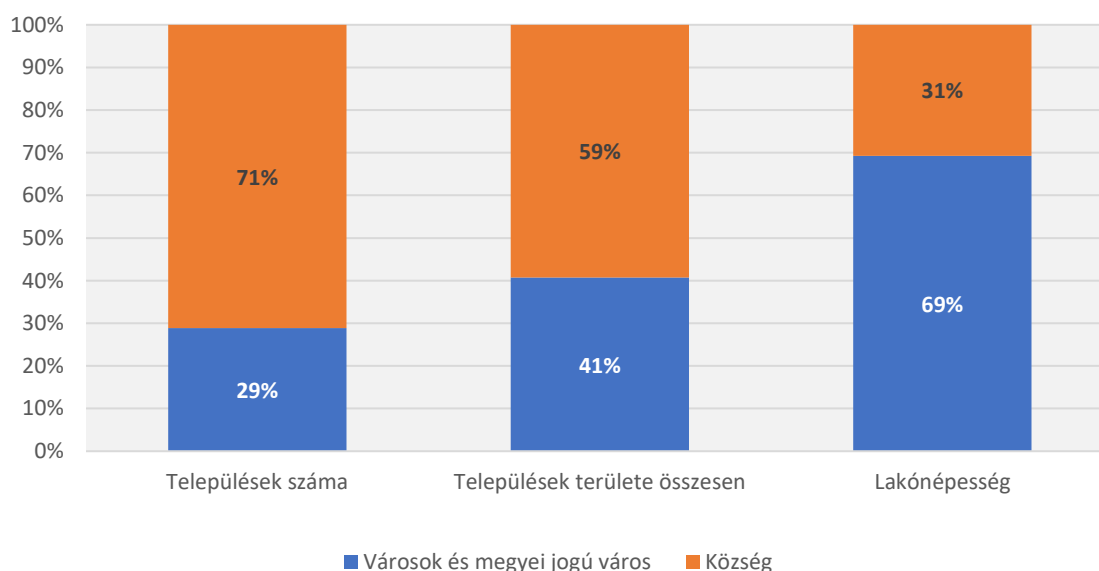

Forrás: KSH

Noha a vármegyei településeknek mindössze nagyjából harmadát teszik ki a **városok**, ezeken a településeken él a **vármegye népességének közel kétharmada**. A demográfiai változások hatására az elmúlt évtizedekben **folyamatosan nőtt** a városok és a **városokban lakók száma**, így a vármegye

városainak épített környezete is tükrözte a városiasodás folyamatát, ahogyan funkcióik is jelentősen bővültek. Nemcsak a népesség, hanem a **gazdasági termelés nagy része is a városi terekben koncentrálódik**. Ennek alapján **ahhoz, hogy a vármegye képes legyen hatékonyan javítani a pozícióit, megoldani az egyes szakfejezetekben tárgyalt társadalmi, gazdasági és környezeti problémáit, a városokat fel kell készíteni arra, hogy képesek legyenek az alkalmazkodásra a változó környezethez, sőt ösztönző, biztonságos** (társadalmi, környezeti, gazdasági szempontból egyaránt) **környezetet nyújtsanak az itt élők és az itt működő szervezetek számára**. A városok számára különösen fontos, hogy a kihívásokhoz olyan módon alkalmazkodjanak, olyan megoldásokat dolgozzanak ki, amelyek hosszú távon megfelelően képesek a településen élők és az itt működő szervezetek szükségleteit szolgálni. Meghatározó szempont kell, hogy legyen, hogy a városok a jövőbeni fejlesztéseket komplex szemlélet alapján határozzák meg, hogy a fejlesztések szinergiája megfelelőképpen érvényesülni tudjon. Fontos továbbá, hogy ez a komplex megközelítés a fejlesztések környezeti dimenzióira is kiterjedjen (vagy éppen onnan induljon ki), biztosítva a városban élők egészséges élethez, életkörülményekhez környezethez való jogát.

6. ábra: Városok, városi népesség Pest megyében, 2022

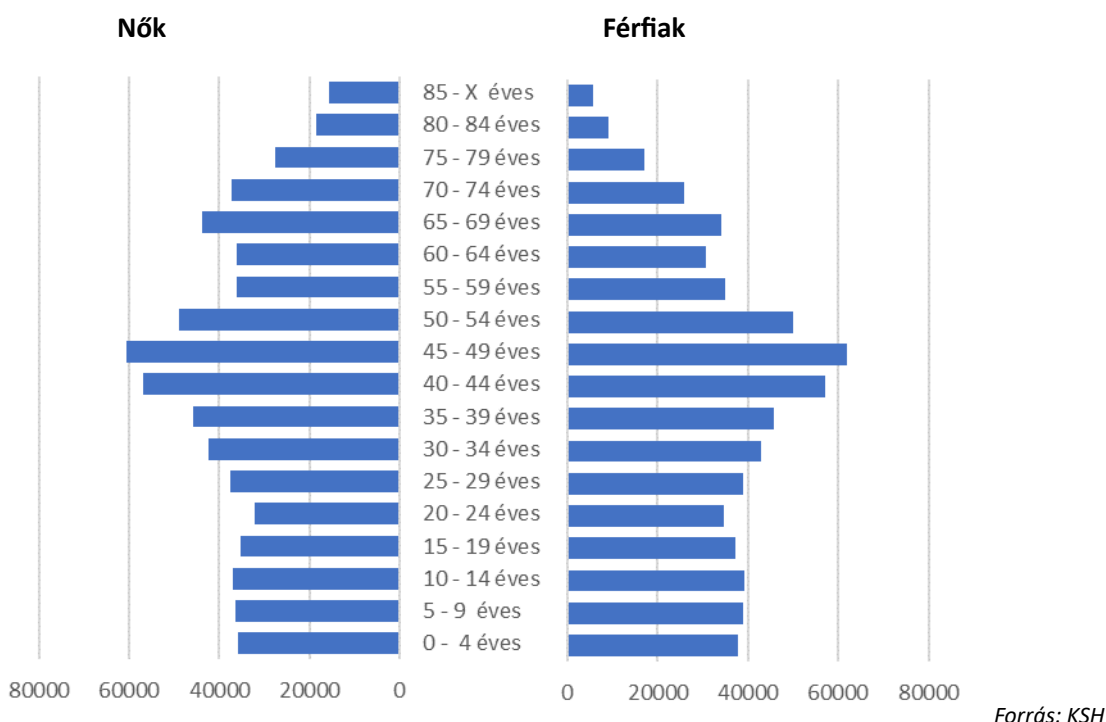

Forrás: KSH

A lakónépesség korösszetétele fiatalosabb, mint Magyarország egészében. Ez a fiatalos korszak az azonban **jelentős nyomást** helyez a **gyermekellátó, szociális, egészségügyi és oktatási intézmény-rendszerre** is.

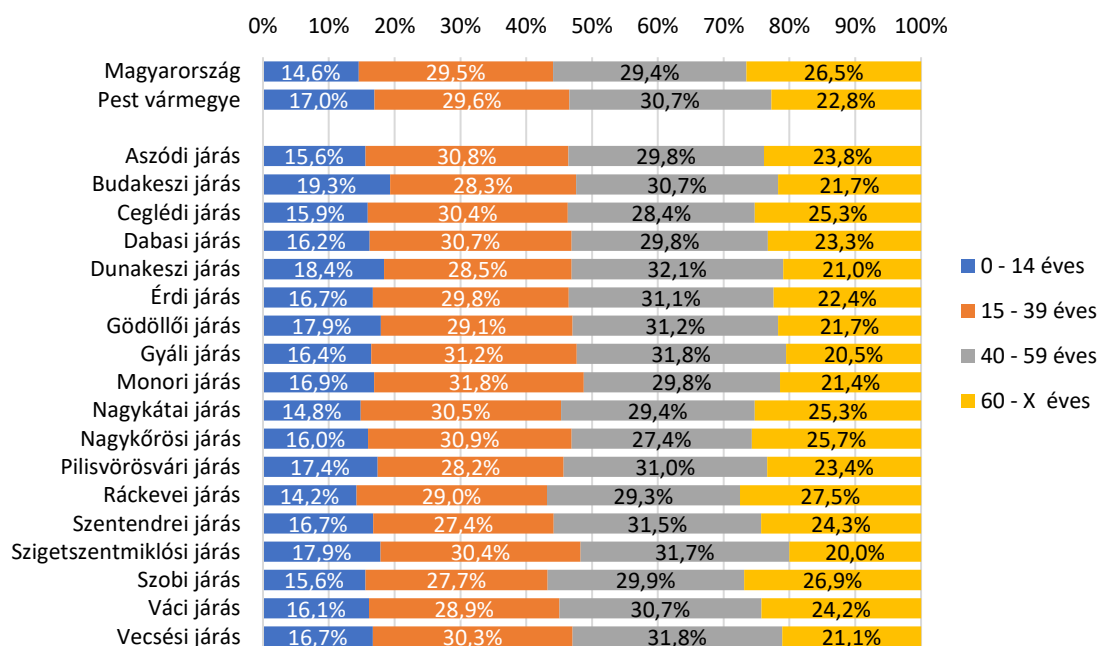
A megye korfája jól mutatja a nemek közötti eltéréseket, egészen **55 éves korig enyhe férfi többlet** mutatkozik, addig **55 év felett korcsoportonként növekvő a női többlet**. Ez a férfiak **rövidebb várható élettartamának következménye**. Ez a természetes jellemző különösen az időskorú ellátásokban fontos szempont. (Szociális szempontból is lényeges ez a probléma, hiszen az egyedül maradó nők általában alacsonyabb nyugdíjjal rendelkeznek, így számukra a párjuk elvesztése egyben anyagi megpróbáltatást is jelent.)

7. ábra: Pest vármegye lakónépességének korfája 5 éves korcsoportok szerint, 2022. január 1.

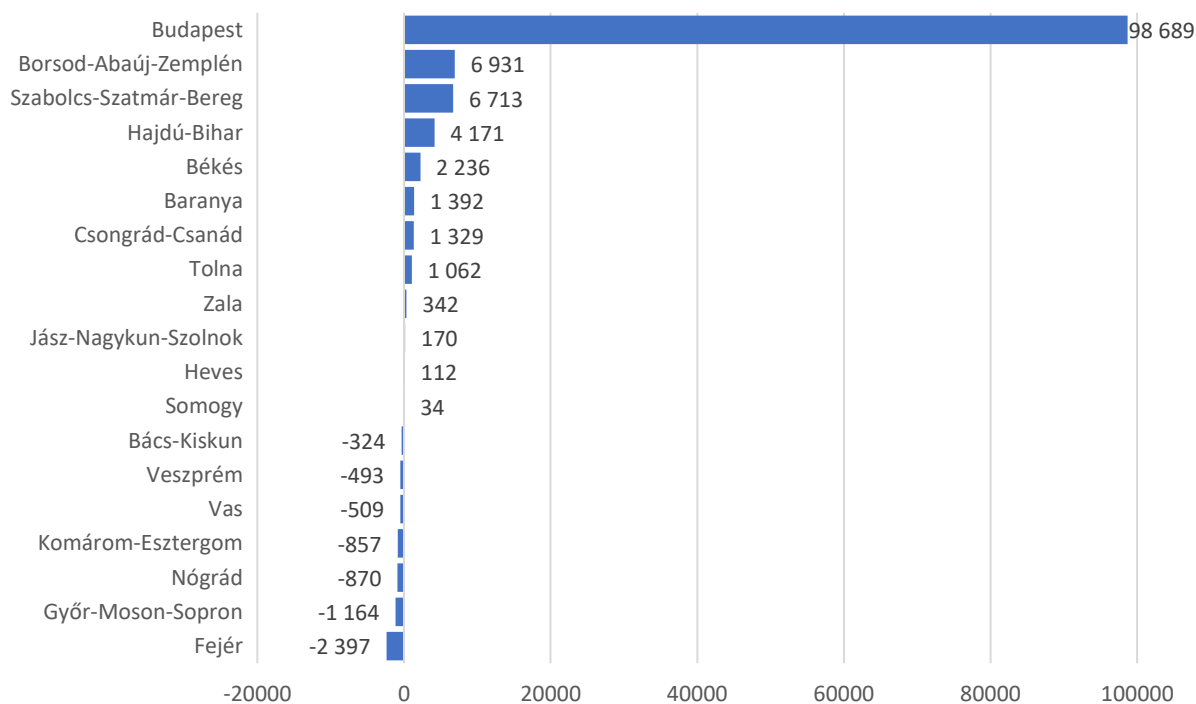
A leginkább fiatalos járásokat az agglomeráció területén találjuk, köszönhetően a szuburbanizációs okokra visszavezethető migrációnak. A fiatalok, általában produktív korúak, gyermekesek kiköltözése a fővárosból, alapjaiban változtatja meg egy-egy település, illetve járás demográfiai viszonyait. Ezzel nemcsak a települések korösszetétele, de társadalmi jellege is megváltozik. A változás az eltérő kulturális háttér, a jövedelmi különbségek miatt alapjaiban változtatja meg az agglomerációs települések társadalmát. Emiatt akár településen belül is eltérő igények, szükségletek alakulnak ki. Különösen igaz ez azokon a településeken, ahol a népességben magas a minoritások aránya.

8. ábra: Lakónépesség korösszetétele főbb korcsoportok és járások szerint, 2022. január 1.

Pest vármegye azon kevés Magyarországi vármegye egyike, amelyben az utóbbi 10 évben jelentős népességyarapodás ment végbe. A vármegye lakossága közel 10%-kal nőtt a legutóbbi népszámlálás óta, amely elsősorban a szuburbanizációs folyamat következménye. **A megyébe irányuló vándorlások forrását döntően a fővárosból kiköltözők jelentik,** de a vidékről a fővárosba érkezők számára is vonzó célpontot jelentenek az agglomeráció települései. Ennek okát egyfelől a központi nagyrégió gazdasági ereje (megtartó, illetve vonzó), fővárosinál kedvezőbb ingatlanárak, illetve a megye ismét fejlődési pályára álló gazdasága és az átalakulóban lévő foglalkoztatás jelentik. Az állandó és ideiglenes vándorlási egyenleget megyei bontásban vizsgálva látjuk, hogy a legnagyobb nyeresége az utóbbi években Budapesttel szemben volt a megyének. A fővárosból a vizsgált időszakban egy megyei jogú város nagyságával megegyező népesség számával többen költöztek a vármegyébe, mint onnan a fővárosba. Ez évente nagyjából 10 ezer fős nyereséget jelentett. A főváros és az agglomeráció közötti interakció mértékére jellemző, hogy a két terület egység között a vizsgált időszakban évente közel 55 ezren költöztek. **A vármegye vándorlási nyeresége a fővároson kívül főként az ország keleti részében található vármegyéből származik. Elszívó erővel a fejlett nyugat-magyarországi vármegyék, illetve a szomszédos vármegyék rendelkeztek.**

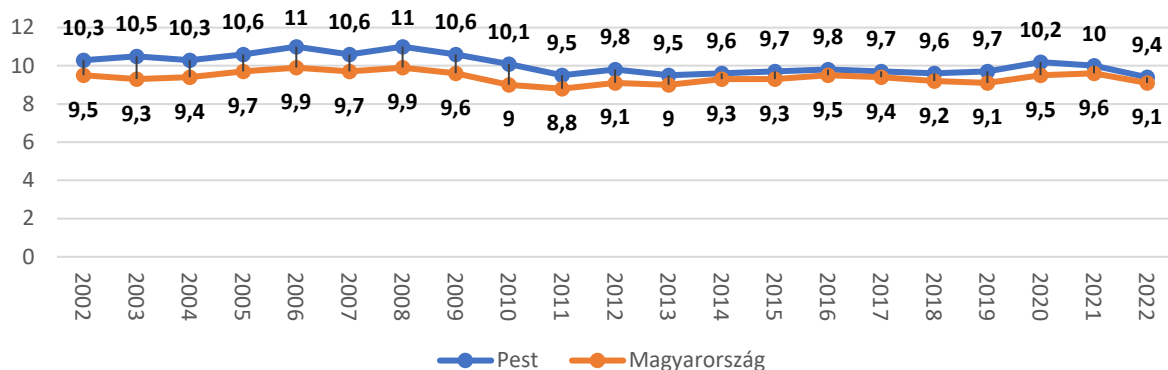
9. ábra: Pest vármegye állandó és ideiglenes vándorlási egyenlege vármegyék szerint, 2013-2021

Forrás: KSH

Pest vármegyében 2022-ben összesen 12 557 gyermek született. **A születések száma az utóbbi 20 évben folyamatosan ingadozott, de az 1000 lakosra jutó születések száma az elmúlt 20 év során mindig magasabb volt, mint az ország egészében.** Pest vármegye előnye e tekintetben a 2000-es évek közepén volt a legnagyobb, ebben az időszakban 1 ezrelékpont különbség mutatkozott az országos és vármegyei érték között az utóbbi javára.

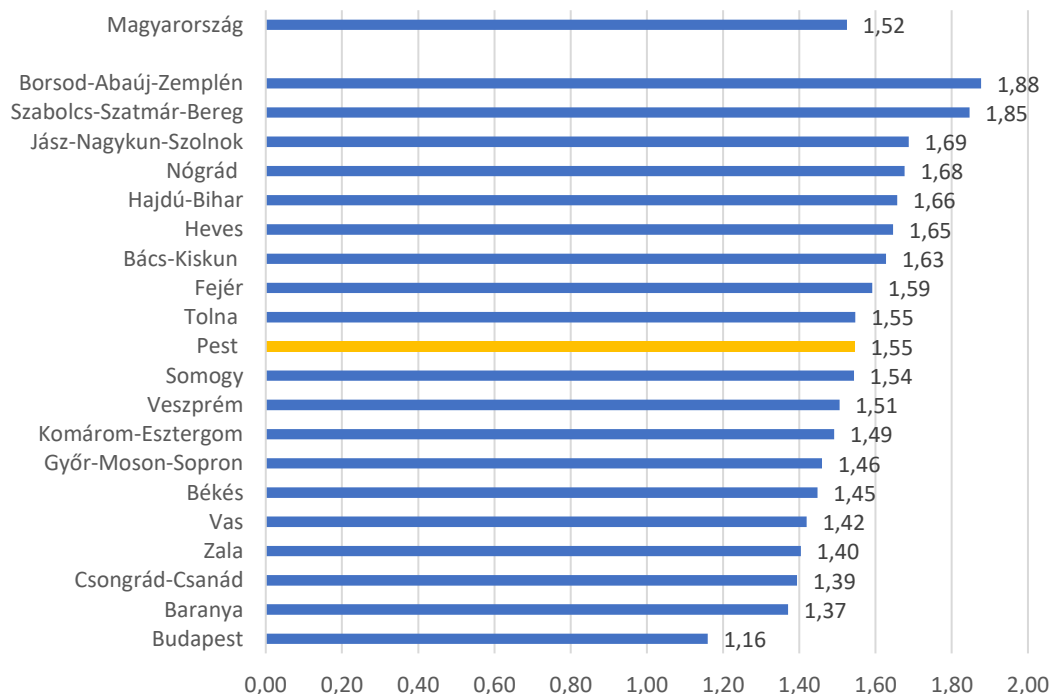
10. ábra: Ezer lakosra jutó élveszületések száma Pest vármegyében és Magyarországon, 2001-2022

Forrás: KSH

Bármilyen kedvezőnek tűnik a vármegye demográfiai helyzete az országon belül, sajnos **a vármegye hosszú távú demográfiai kilátásai korántsem kedvezőek**. A természetes úton végbemenő népességnövekedéshez elengedhetetlen a termékenység növekedése. Bár az utóbbi években országosan és a megyében is jelentősen növekedett a teljes termékenységi arányszám⁴, mértéke még így is elmarad a kívánatos 2,1 értéktől (mivel ez jelentené azt, hogy a gyermekek száma meghaladja a szüleikét). Ráadásul az utolsó két év születési adatai már elmaradnak a 2020-as csúcstól. Akkor a mutató értéke 1,65 volt, amely 2022-re 1,55-re csökkent. **A népesség termékenységét tekintve így Pest vármegye inkább az országos középmezőnybe tartozik**, miközben ez az arányszám az észak-magyarországi megyékben a legmagasabb.

11. ábra: Teljes termékenységi arányszám Magyarország vármegyéiben, 2022

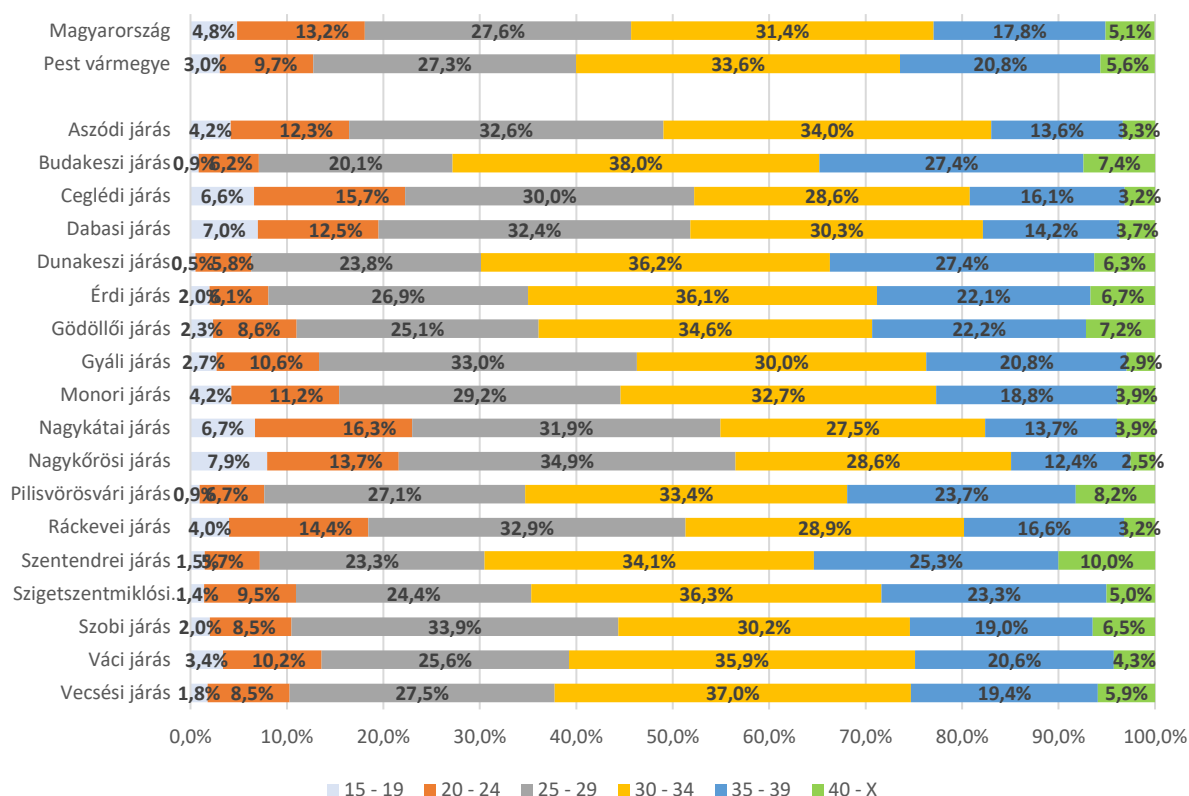
Forrás: KSH

⁴ A teljes termékenységi arányszám azt fejezi ki, hogy egy nő élete folyamán hány gyermeknek adna életet az adott év kor szerinti születési gyakorisága mellett.

Országos, sőt a fejlett világ egészében jellemző tendencia, hogy a születések egyre inkább kitolódnak a nők 30-40 éves korára. Ennek okai között találjuk, hogy ma már a nők is egyre magasabb végzettség elérésére törekednek, így a tanulással töltött évek kitolják a gyermekvállalás idejét. De köze van ehhez annak a vágnak is, hogy a gyermek születéséhez egyfajta anyagi biztonságot kell megteremteni, amelyhez elengedhetetlen a nők számára is a munkatapasztalat megszerzése. **Pest vármegyében még az országosan jellemzőnél is később vállalnak gyermeket az anyák:** míg országosan a szülő nőknek 44%-a volt 30 éves vagy annál idősebb az első gyermek világra hozatalakor, addig Pest megyében 47,8% volt ez az arány. Ez azonban azt is jelenti, hogy a szülők egyre tovább kénytelenek dolgozni, hogy gyermekeiket támogatni tudják. Az államnak ezért előbb vagy utóbb további programokkal kell segíteni a fiatalok életkezdését.

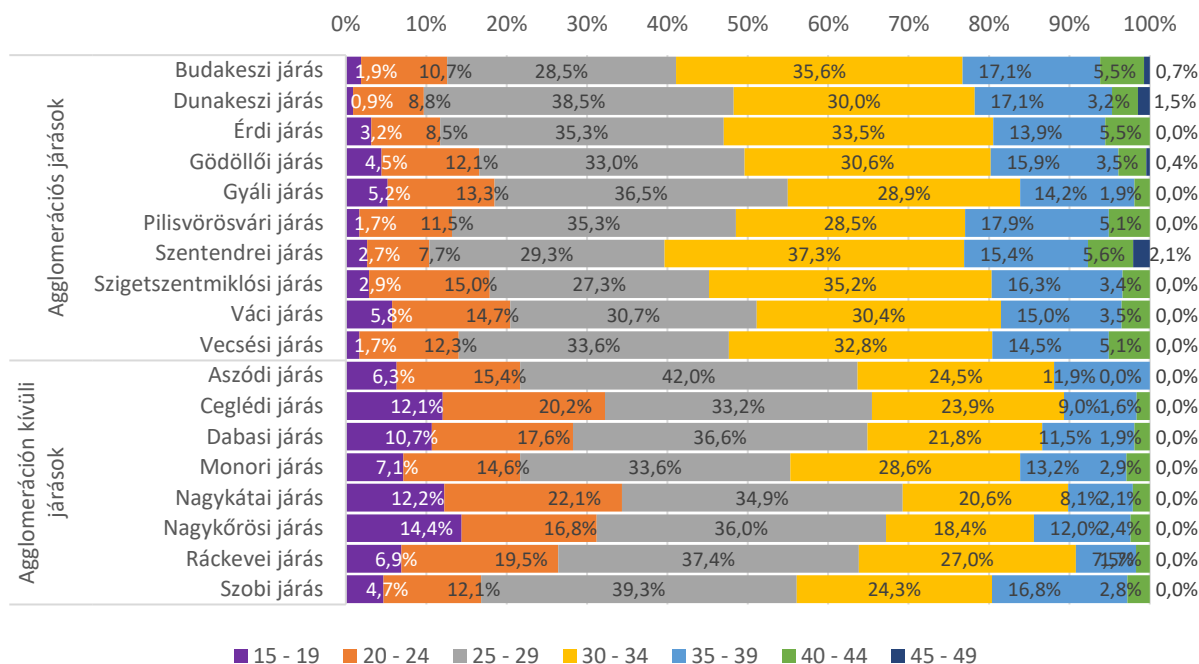
12. ábra: Anyák életkora az első gyermek születésekor, 2022

Forrás: KSH

A fent leírtak okok miatt általában a fejlettebb térségekben tolódik ki leginkább az első gyermek születése. Ezzel összhangban **a vármegyén belül is jelentős különbségek alakultak ki** e téren, hiszen az **agglomeráció térségeiben a nők több mint fele (53,1%) csak 30 évesen vagy azt követően vállal gyermeket, míg az agglomeráción kívüli járásokban csak alig több mint harmaduk (36,6%)**. Ez óriási különbség, amely egyben rámutat az agglomeráció és az azon kívüli tér között feszülő jelentős egyenlőtlenségekre is.

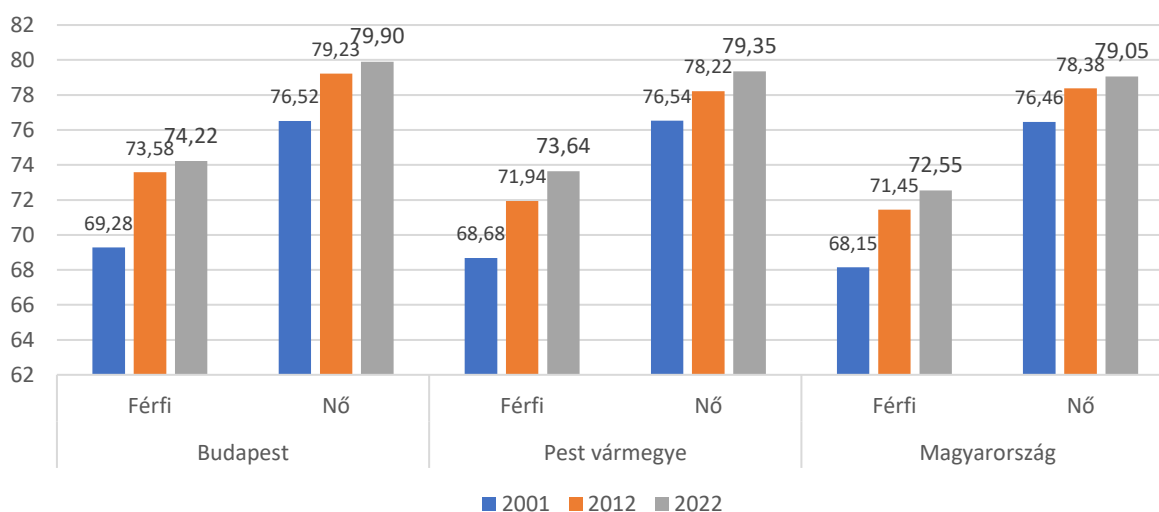
13. ábra: Anyák életkora az első gyermek születésekor a vármegye járásaiban, 2022

Forrás: KSH

Az orvosi ellátás, az elérhető gyógyszerek javulásával, a jobb életkörülményekkel együtt a születéskor várható élettartam is növekszik. **A fővárosban és Pest megyében a születéskor várható élettartam javulása az utóbbi két évtized során az országos mértéket meghaladó volt.** Ami szembevetendő, hogy Pest vármegyében a nő várható élettartama csak kis mértékben (0,3 évvel) haladja meg az országos értéket, addig a férfiaké már 1,1 évvel, amely már jelentős különbséget jelent. Ebben elsősorban a kedvezőbb életkörülmények és a jövedelmi helyzet különbségei játszanak szerepet.

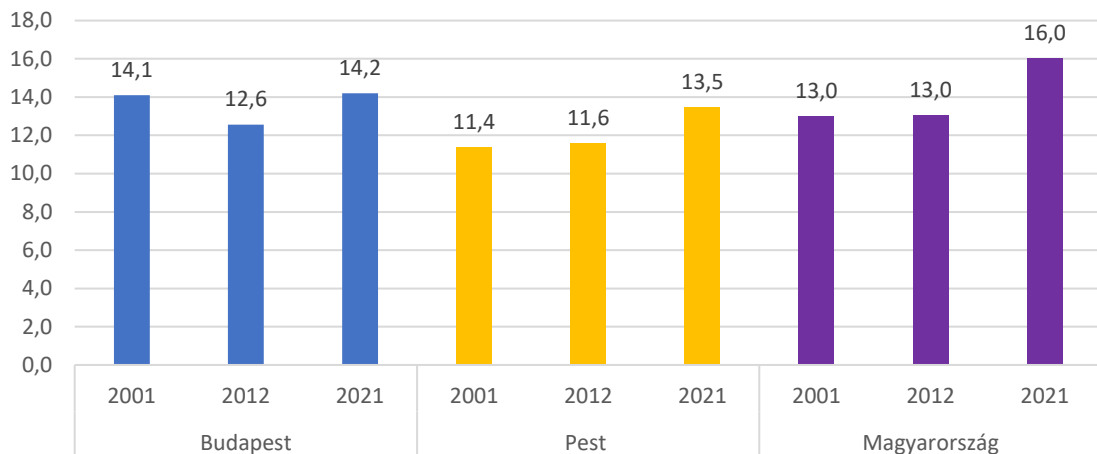
14. ábra: Születéskor várható élettartam, 2001-2022

Forrás: KSH

A vármegyében, köszönhetően a kedvező korszerkezetnek **az országos átlaghoz mérten jóval alacsonyabb volt az ezer lakosra jutó halálozás**. Ami meglepő és a várható élettartam gyors emelkedését jelzi, hogy a nagyon gyorsan öregedő fővárosban is elmaradt a halálozások fajlagos száma az országos átlagtól.

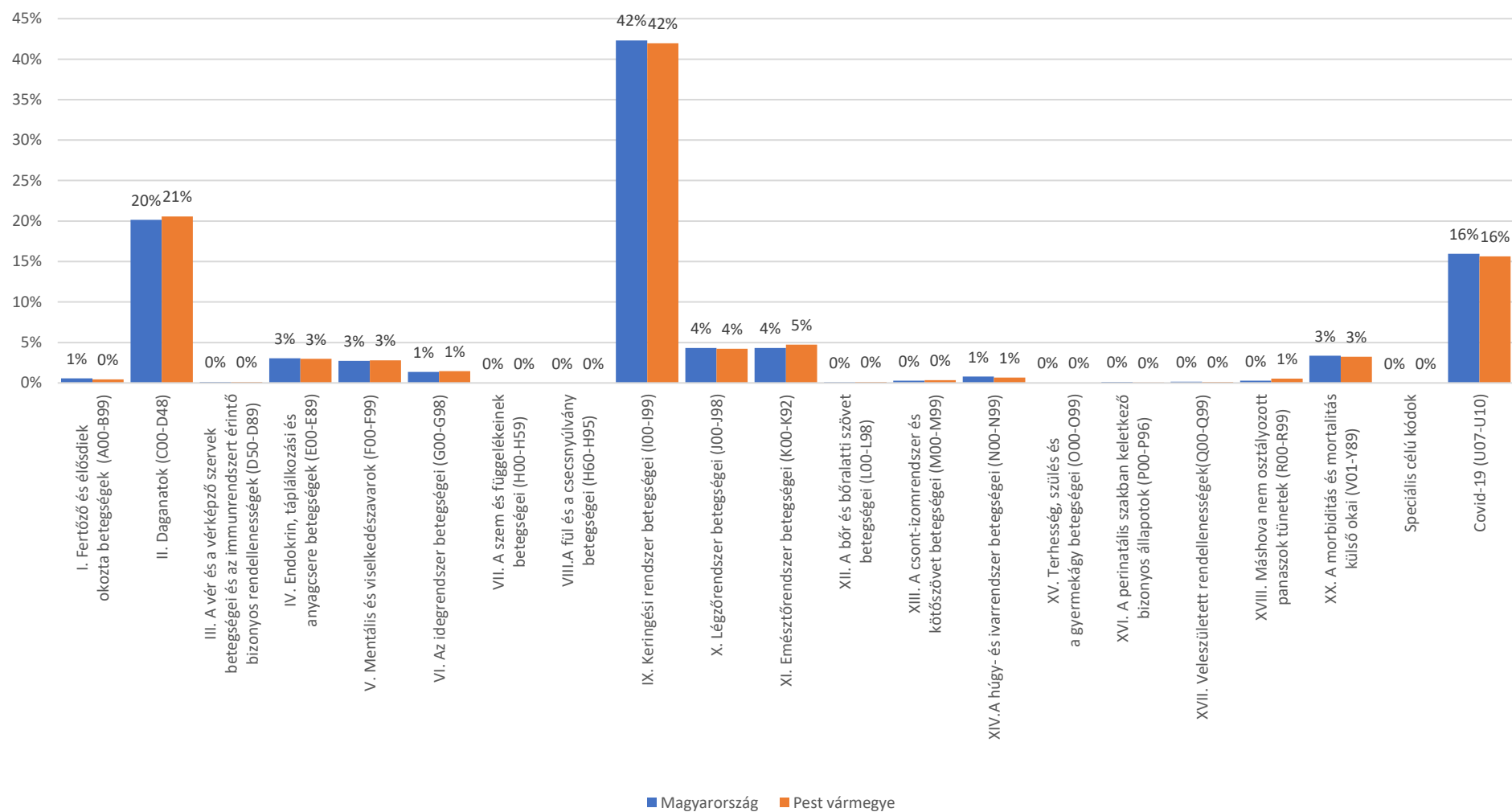
15. ábra: Ezer lakosra jutó halálozások száma, 2001-2021

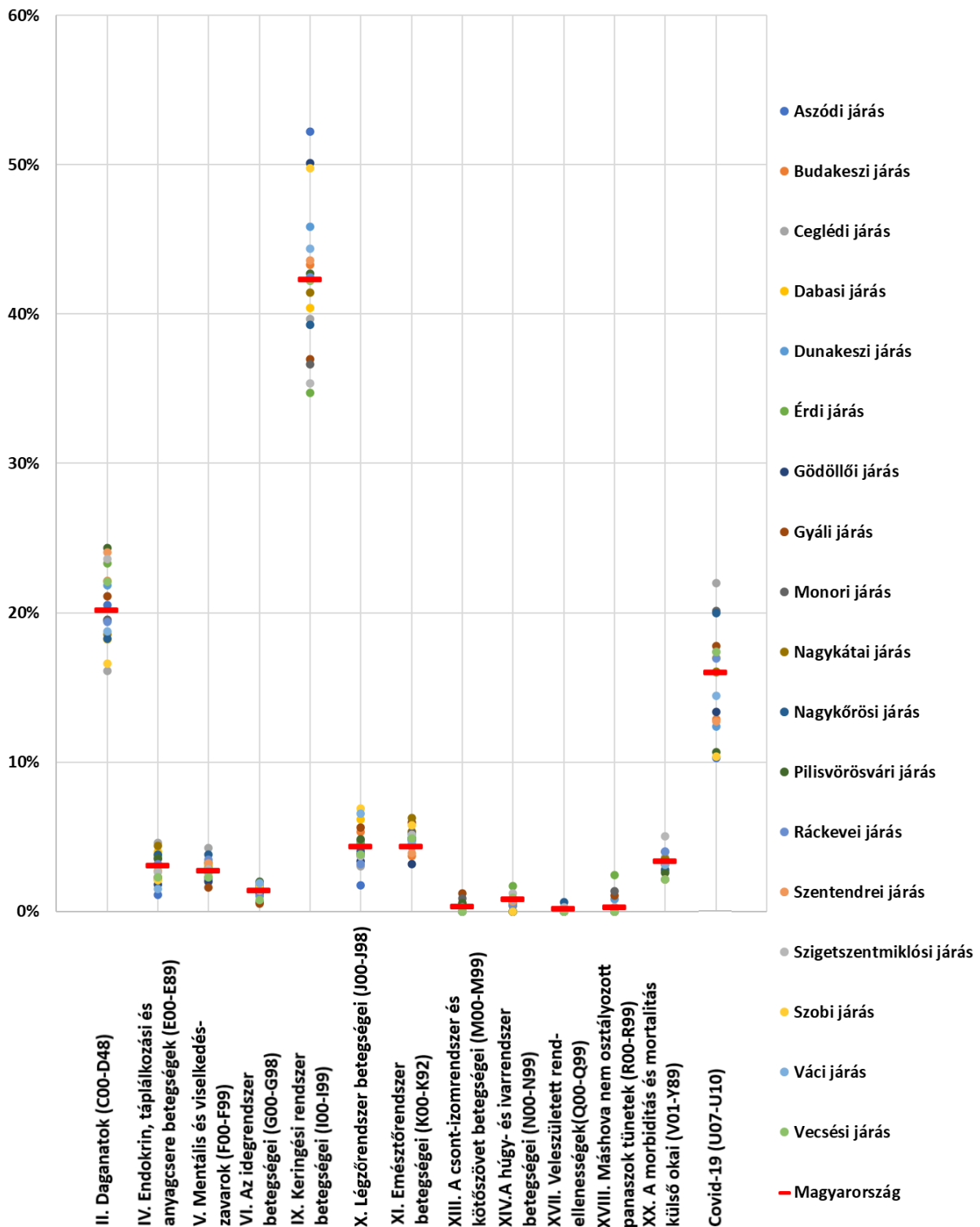
Forrás: KSH

A vármegye haláloki statisztikái nem különböznek jelentősen az országostól. A BNO szerinti haláloki főcsoportok közül **a legfőbb halálokok továbbra is a keringési rendszer betegségei** jelentik, 2021-ben a halálozások mintegy 42%-át okozták ezek a betegségek. A daganatos betegségek a halálozások az országos értéknél 1 százalékponttal nagyobb hányadért, 21%-ukért tehetőek felelőssé. Sajnos az utóbbi években a halálokok között nagy arányban megjelent a COVID-19 járvánnyal összefüggő halálozás, a 2021. évi adatok szerint a halálozások 16%-a hozható összefüggésbe a betegséggel. Jelentősebb számban fordultak még elő légúti megbetegedések, illetve az emésztőrendszeri, továbbá az endokrin, táplálkozás és anyagcsere betegségek is.

16. ábra: Halálozás megoszlása a BNO halálóki főcsoportjai szerint, 2021

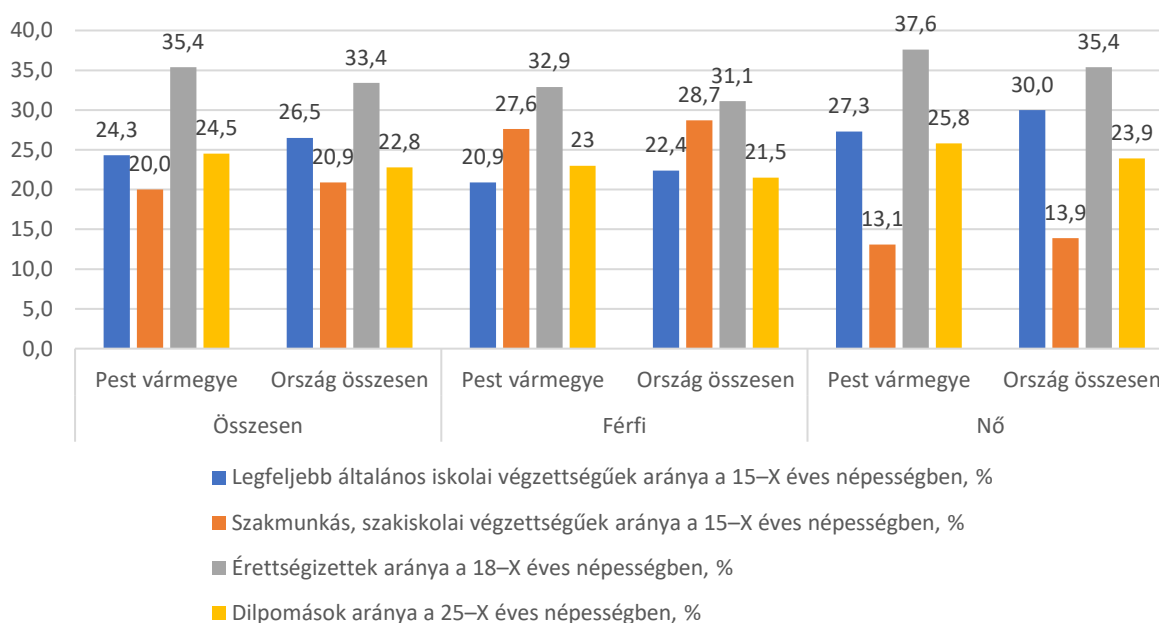
17. ábra: Halálozás megoszlása a BNO halálloki főcsoportjai szerint Pest megye járásáiban, 2021

A járások között jelentős eltérés mutatkozik a tekintetben, hogy az egyes halállokok az összes halálozás hány százalékát adják. A legnagyobb különbségek éppen azoknál a halállokoknál alakul ki, amelyek a leggyakoribbak. A daganatos megbetegedések a fejlettebb járásokban gyakoribbak, köszönhetően a halálozás időbeni kitolódásának. A COVID, a légzőrendszer betegségei inkább a szegényebb térségekben jelentik nagyobb arányban a halálozás okát.

A vármegye népességének az iskolázottsága valamivel kedvezőbb, mint az országos átlag. A vármegyében a nők átlagos iskolai végzettsége magasabb, mint a férfiaké, ám ez nem területspecifikus, hiszen országosan is hasonló a helyzet. Az azonban már felkelti a figyelmet, hogy ha csak kis mértékben is, de **a nők iskolázottsága nagyobb mértékben tér el az országos átlagtól pozitív irányban, mint a férfiaké.** Az iskolázottsági statisztikákat áttekintve még egy nagyon fontos jellemző derül ki, ami országosan és a vármegyében is jellemző, hogy a nők esetében a férfiakénál jelentősen alacsonyabb a szakiskolát, szakmunkás képzőt végzettek megfelelő népességben belüli aránya. Ugyanakkor, ha nem is ilyen mértékben, de magasabb a legfeljebb általános iskolát végzettek aránya. Mindezt azt jelenti, hogy a nők valamivel több mint negyede nem rendelkezik szakmai képesítéssel, bár ez mára inkább az idősebb korosztályokra, illetve a mélyszegénységben élő nőkre jellemző.

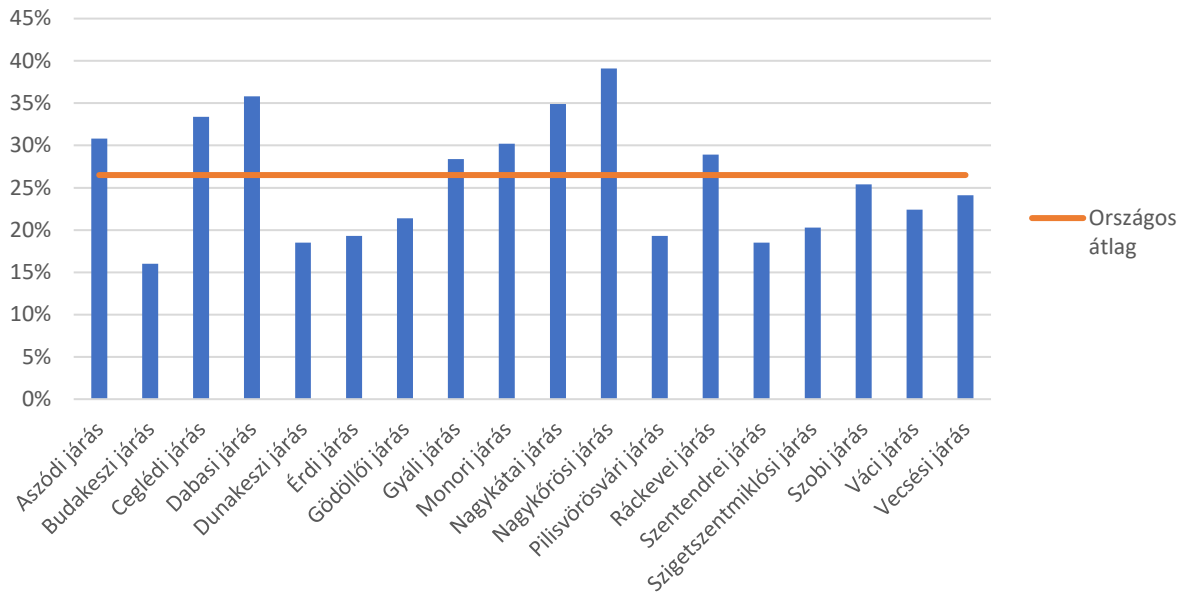
18. ábra: Népesség legmagasabb iskolai végzettsége nemek szerinti bontásban, 2016

Forrás: KSH

A legfeljebb általános iskolai végzettségűek aránya a Nagykőrösi, Dabasi, Nagykátai, Ceglédi, Aszódi, Monori, Gyáli és Ráckevei járásokban a legmagasabb. Ezekben a járásokban azonban nem az előregedő népesség miatt, sokkal inkább a szegénység miatt ilyen magas a szakképzettséggel nem rendelkező népesség aránya. A szakképesítés hiánya miatt nehézkes az elhelyezkedés, illetve alacsonyabb jövedelmek érhetőek el, így ezekben a járásokban az alacsony iskolázottság nagy mértékben járul hozzá a szegénység generációk közötti átöröklődéséhez. Ezt a körforgást csak komoly társadalmi szerepvállalás mellett, a gyermekek fejlesztésével, tehetség gondozásával lehet megszakítani.

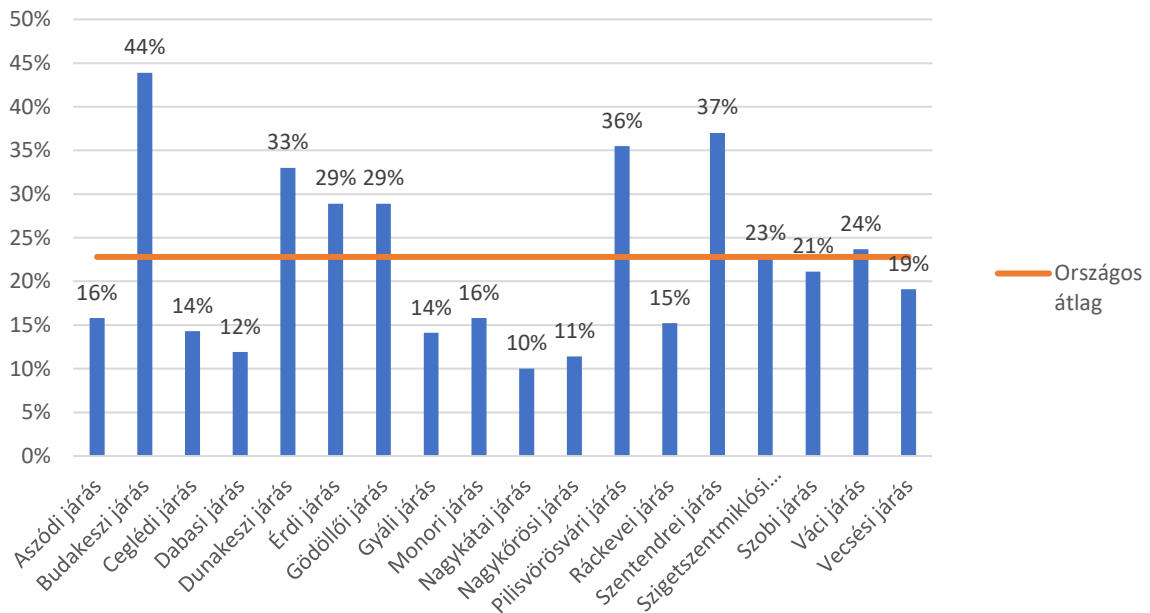
19. ábra: Legfeljebb általános iskolai végzettségűek aránya a 15–X éves népességben, %

Forrás: KSH

A diplomások aránya nem kizárólag munkaerőpiaci szempontból lényeges, hiszen az értelmiség jelenléte hatással van a térség kulturális életére, de sok szempontból a térség társadalmi, gazdasági életére, a népesség megtartó képességére, de áttételesen még az épített környezet minőségére is. **A Nagykátai, Nagykőrösi, Dabasi járásokban a diplomások aránya csupán fele az országos átlagnak, ami e térségek esetében a fejlődésnek gátat szab.**

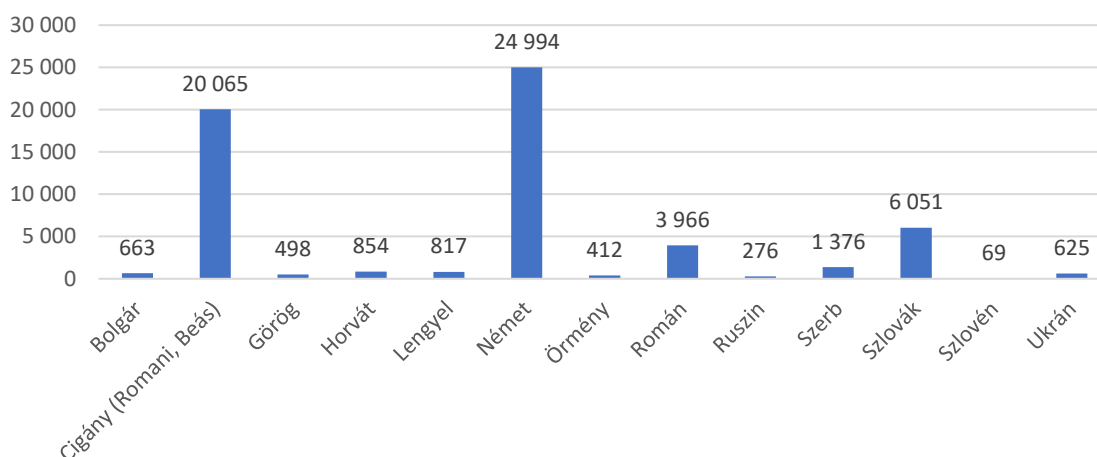
20. ábra: Felsőfokú végzettségűek aránya a 25–X éves népességben, %

Forrás: KSH

A 2011. évi népszámlálás adatai alapján **a legnépesebb kisebbség a német anyanyelvűeké volt**, számuk megközelítette a 25 ezer főt. A **második legnépesebb kisebbség a cigány**, bár számukat a népszámlálási adatok nem megfelelően tükrözik, esetükben a válaszadási hajlandóság jóval kisebb volt, így számuk a **népszámlálásban jelzettnél magasabb lehet**. A Debreceni Egyetem által ugyanekkor készített kutatás alapján **a vármegyében összesen mintegy 70 ezer cigány élhetett 2011-ben, számuk azóta valószínűleg tovább növekedett, köszönhetően az eltérő demográfiai jellemzőiknek**. Nagyobb számban élnek még a vármegyében a szlovák, a román és a szerb kisebbséghez tartozók is. Ahogy a 2022-es népszámlálás adatai is hozzáférhetővé válnak, ezeket az adatokat frissíteni fogjuk.

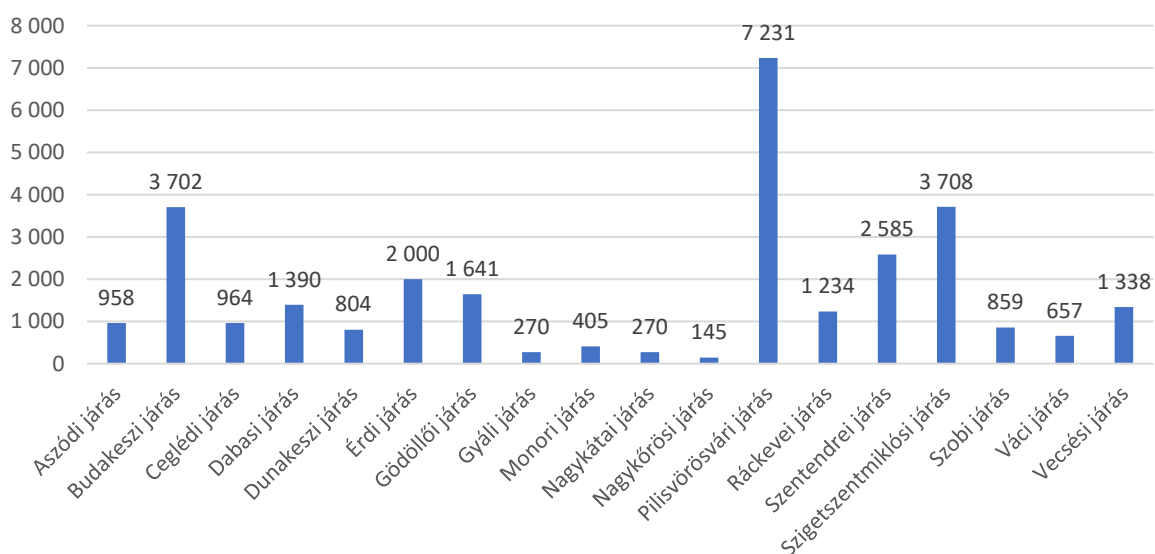
21. ábra: Nemzeti kisebbségek száma Pest vármegyében, 2011

Forrás: KSH

A német kisebbséghez tartozók száma a Pilisvörösvári járásban volt a legmagasabb, ezt követte a Szigetszentmiklósi, Budakeszi és Szentendrei járás, de viszonylag nagyobb számban élnek svábok az Érdi, Gödöllői, Dabasi, Vecsési, Ráckevei járásokban is.

22. ábra: Német nemzeti kisebbséghez tartozók száma a vármegye járásaiban, 2011

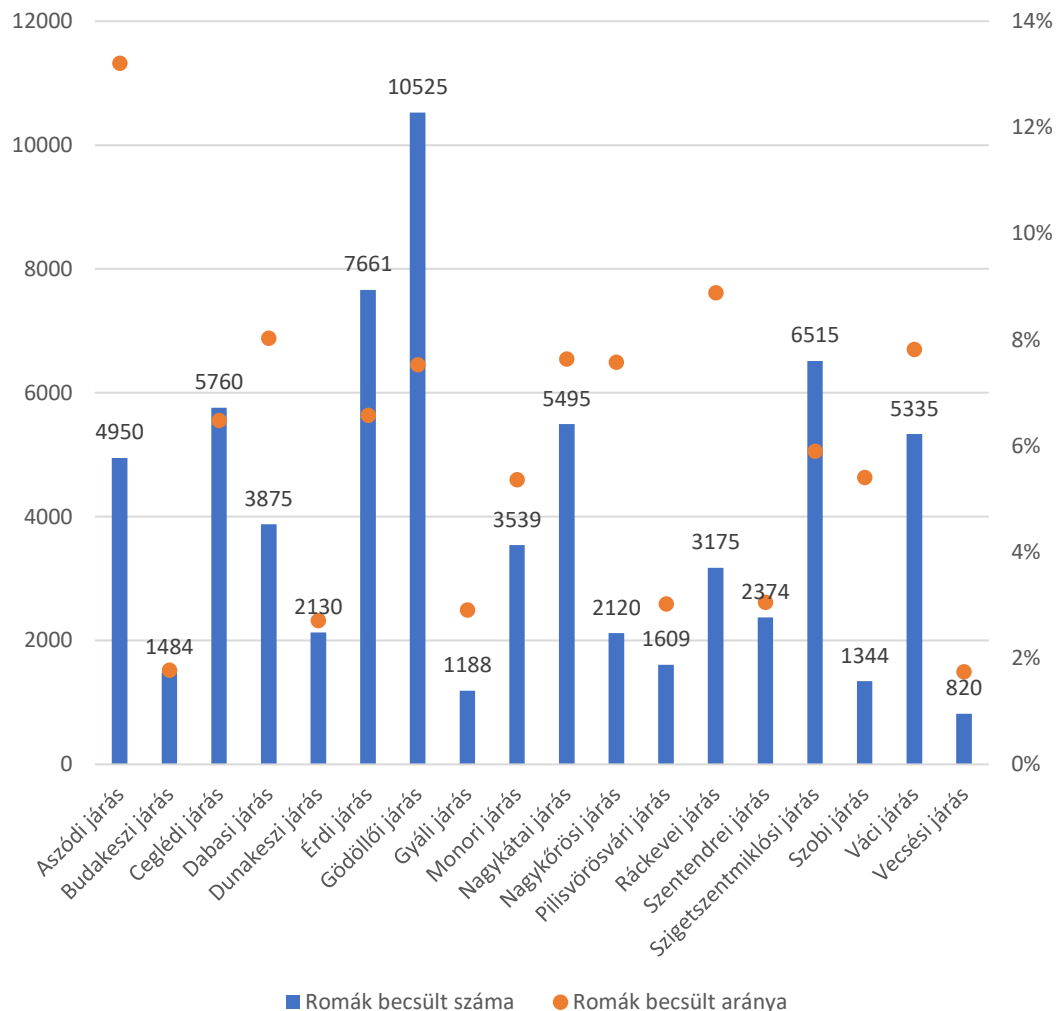

Forrás: KSH

A roma népességhez tartozók száma a Gödöllői járásban a 10 ezer főt is meghaladta, ezt követték az Érdi, Szigetszentmiklósi és Ceglédi járások, de jelentős, 5 ezer fő körül volt a roma lakónépesség száma a Nagykátai, Váci és Aszódi járásokban is. A népesség arányában a legnagyobb részarányuk az Aszódi járásban volt, ahol a romák aránya a 14%-ot közelítette, míg a Ráckevei, Dabasi és Váci járásokban is 8-10% között volt.

23. ábra: Roma kisebbség száma és népességaránya a vármegye járásaiban, 2010-2013

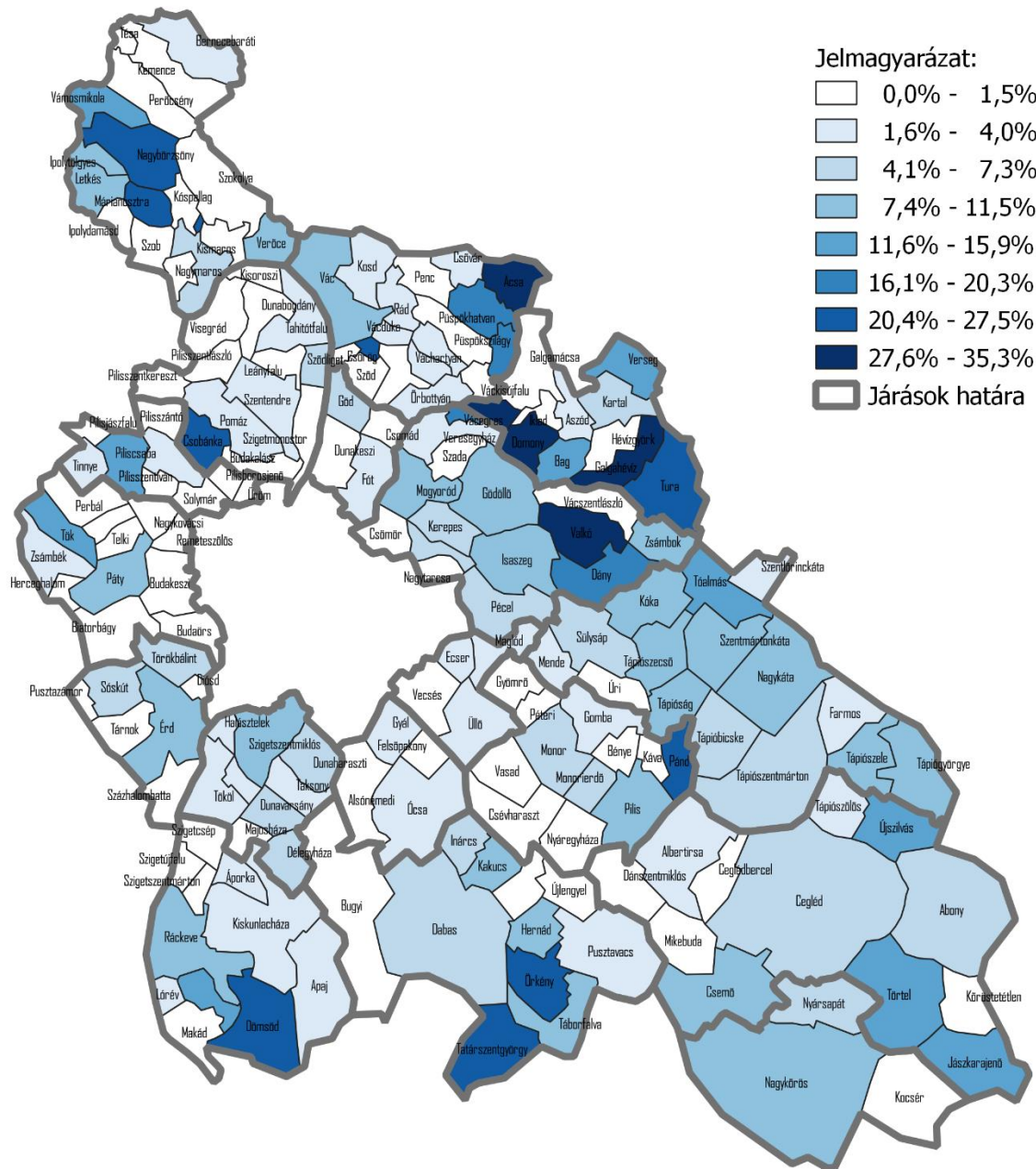

Forrás: KSH

A roma népesség aránya egyes településeken a 35%-ot is megközelíti. A roma népesség aránya Domony, Valkó, Galgahévíz településeken volt a legmagasabb, de jelentős számban találunk cigány kisebbséghez tartozókat Nagyörzsöny, Márianosztra, Vámosmikola Csobánka, Csörög, Püspökatvan, Püspökszilágy, Vácegres, Verseg, Bag, Tura, Dány, Tóalmás, Pánd, Újszilvás, Törtel, Jászkarajenő, Örkény, Tatárszentgyörgy, Dömsöd, Piliscsaba, Pilisszentiván, Páty, Tök, Ráckeve, Szigetszentmiklós stb. településeken is. A megye 187 településéből 67-ben működik roma nemzetiségi önkormányzat. Problémát jelenthet, hogy olyan településeken nem működik roma önkormányzat, ahol a romák népességén belüli aránya magasabb, 10-20% közötti, ilyenek Erdőkertes, Tóalmás, Szigetbecse, Újszilvás, Bag, Tök, Tápiógyörgye, Tápióság, Zsámbok. Mindez automatikusan nem eredményezi azt, hogy a romák önrendelkezése csorbulna, mindössze annyit jelent, hogy segítséget jelenthetne, ha ezeken a településeken a jelentős számú roma érdekeit képviselni képes testület jönne létre, amely

képes lehet koordinálni, és segíteni a roma felzárkóztatást célzó programokat, a kulturális sokszínűség megőrzését.

24. ábra: Roma nemzetiséghez tartozók aránya, 2010-2013

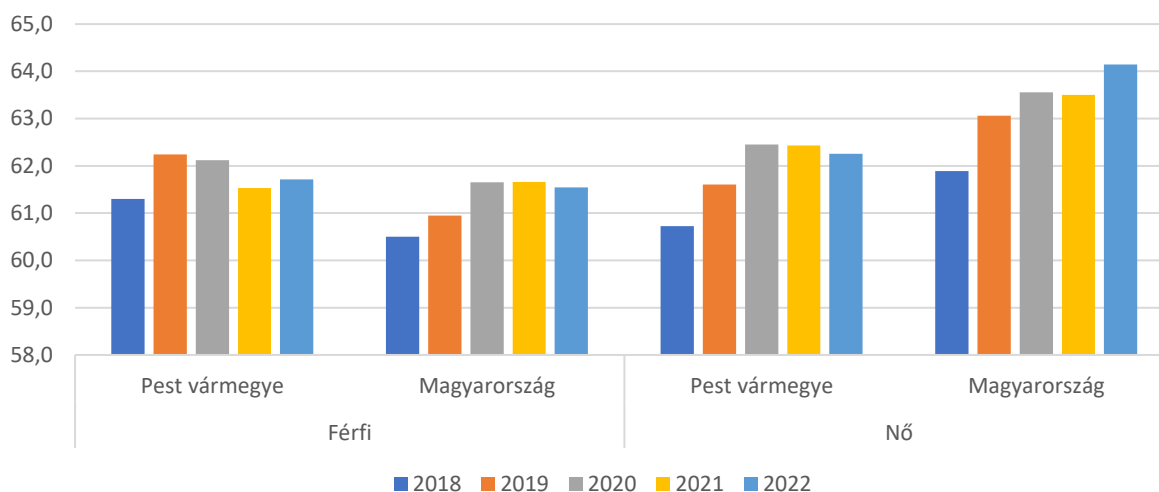

Forrás: Tátrai Patrik – Pálóczi Ágnes – Pásztor István Zoltán – Péntes János – Roma népességbecslés

4.1.2. A népesség egészségi állapota

A vármegyében élők **születéskor** egészségesen **várható élettartama** sajnos vegyes képet mutat: amíg a **férfiak esetében az országosnál valamivel kedvezőbb kép** bontakozik ki, addig a **nőknél az országos értéknél majdnem két évvel rövidebb** az egészségesen várható élettartam.

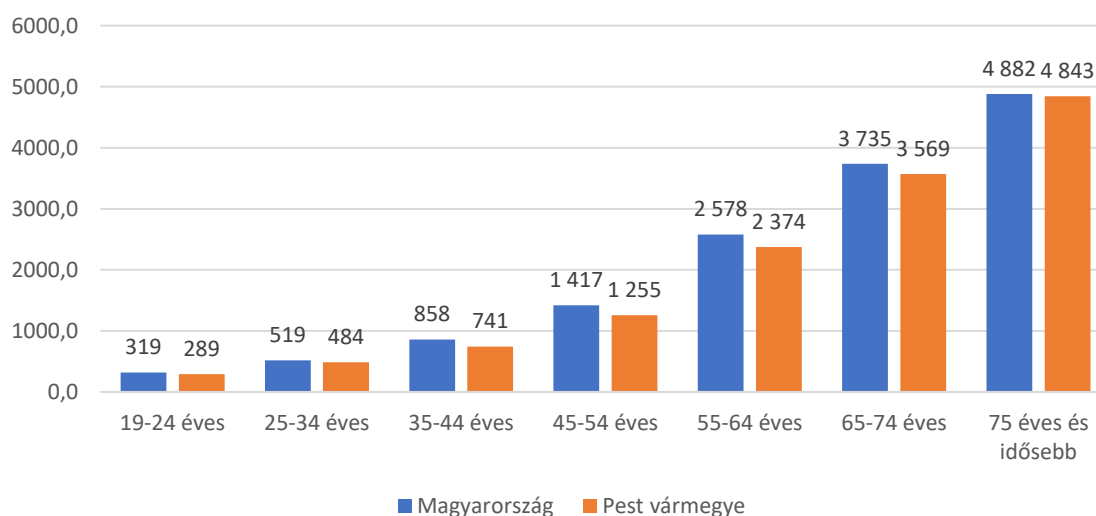
25. ábra: Egészségesen várható élettartam, 2018-2022

Forrás: KSH

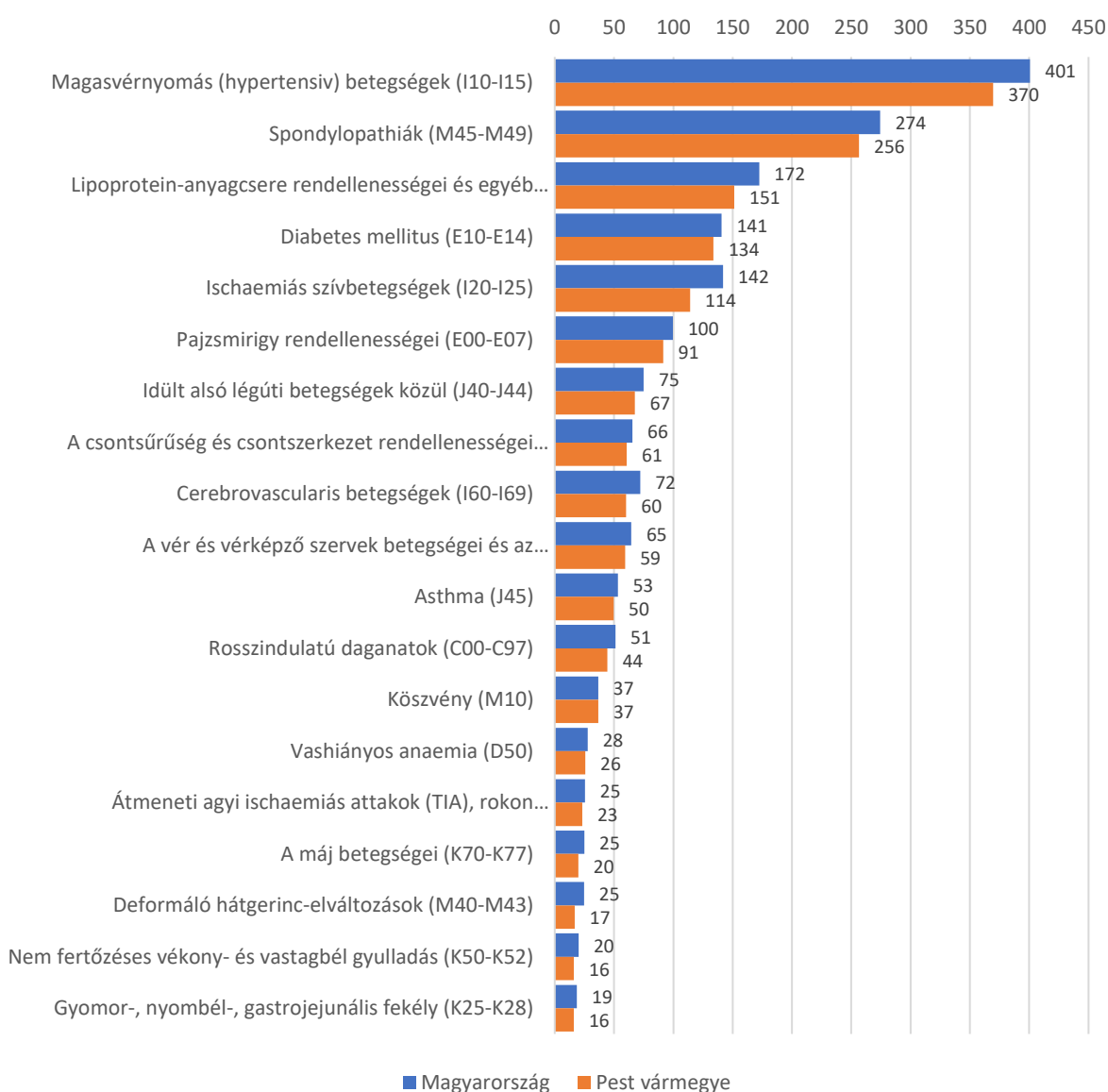
A vármegye felnőtt lakosságának egészségi állapotáról az egészségesen várható élettartamnál kedvezőbb képet fest a regisztrált betegségekre vonatkozó statisztika. **Az ezer lakosra jutó regisztrált betegségek száma** Pest vármegyében éppúgy, mint országosan valahol **45 éves kor felett kezd el jelentősen emelkedni**. Az ezer azonos korú lakosra számított regisztrált betegségek számát tekintve a **vármegyei érték minden korosztályban jelentősen elmarad az országostól, a fajlagos különbség 65 év felett kezd el csökkenni, 75 év felett pedig nagyjából kiegyenlítődik**.

26. ábra: A 19 éves és idősebbek betegségeinek száma ezer megfelelő korúra számítva főbb korcsoportok szerint, 2022

A betegségek közül általában véve **a keringési betegségek a leggyakoribbak**, ugyanakkor szerencsére **Pest vármegyében sokkal kisebb a fajlagos előfordulásuk mint az ország egészében**. Örvedetes az is, hogy míg országosan a rosszindulatú daganatos betegségek 1000 lakosból 51-et érintenek, addig Pest megyében mindössze 44-et, ami jelentős különbségnek számít. A **daganatos betegségek kedvezőbb előfordulási gyakorisága** nemcsak a jobb korszerkezet eredménye. Ha a rosszindulatú daganatos betegségek előfordulási gyakoriságát korcsoportonként vizsgáljuk, azt találjuk, hogy a különbség korosztályonként növekszik az országoshoz képest Pest vármegye javára. Szintén kedvező, hogy **a májbetegségek, az emésztőrendszer fekélyes betegségei jelentősen kisebb arányban fordulnak elő a vármegyében, mint országosan**. Kevésbé kedvezően alakul a diabetes helyzet a vármegyében, hiszen fajlagosan alacsonyabb az előfordulása mint országosan, mégis ezer vármegyei lakosból 134 diagnosztizált cukorbeteg. A 25 leggyakoribb betegség fajlagos előfordulását vizsgálva az országoshoz hasonló, vagy annál csak kicsit kedvezőbb a köszvény és az Asthma előfordulása.

27. ábra: Felnőttek betegségeinek előfordulása ezer lakosra számítva, 2021

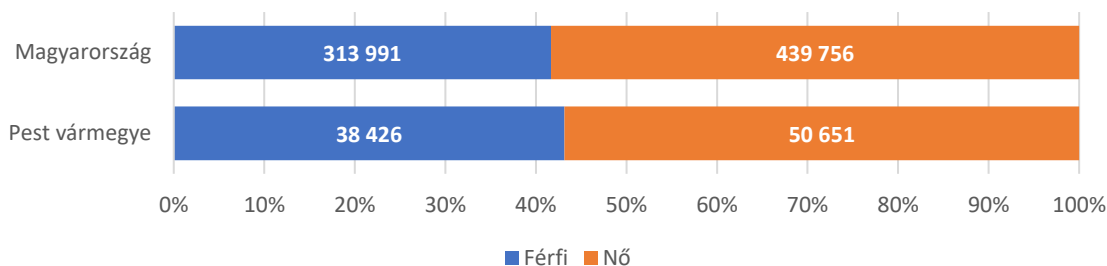
Az országosnál kedvezőbb egészségügyi helyzetet jelzi a táppénzes esetek alakulása is. A vármegyében táppénzre jogosultak által kivett táppénzes esetek ezer munkavállalási korú lakosra számítva azt mutatja, **hogy kevesebb mint feleannyiszor kellett a vármegye dolgozóinak táppénzt kivenni valamilyen betegség miatt, mint országosan. Az egy esetre jutó táppénz hossza azonban 2,5 nappal hosszabb, mint országosan.**

4. táblázat: Táppénz igénybevétele, 2021

	Ezer munkaképes korú lakosra jutó táppénzes esetek száma, db	Egy esetre jutó átlagos táppénz hossza, nap
Magyarország	252	19,9
Pest vármegye	118	22,4

A vármegyében az 5 évesnél idősebbek közül **89 ezren éltek valamilyen fogyatékkal.** A fogyatékkal élők között országosan és a vármegyében is a **nők vannak többen**, a vármegyében a fogyatékkal élők 56,9%-a volt nő 1,5 százalékponttal kisebb hányada, mint országosan.

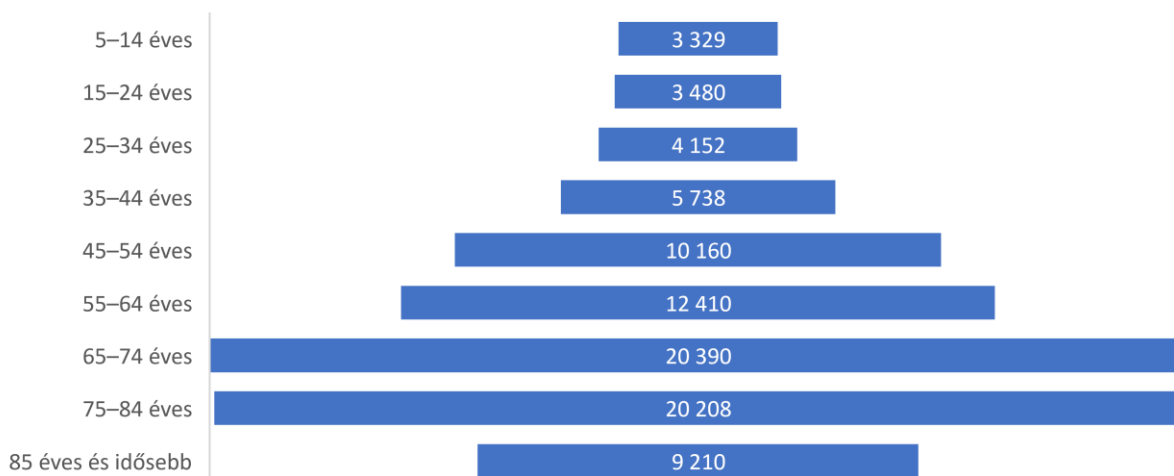
28. ábra: Fogyatékossgal élők száma és megoszlása Magyarországon és Pest vármegyében, 2022

Forrás: KSH

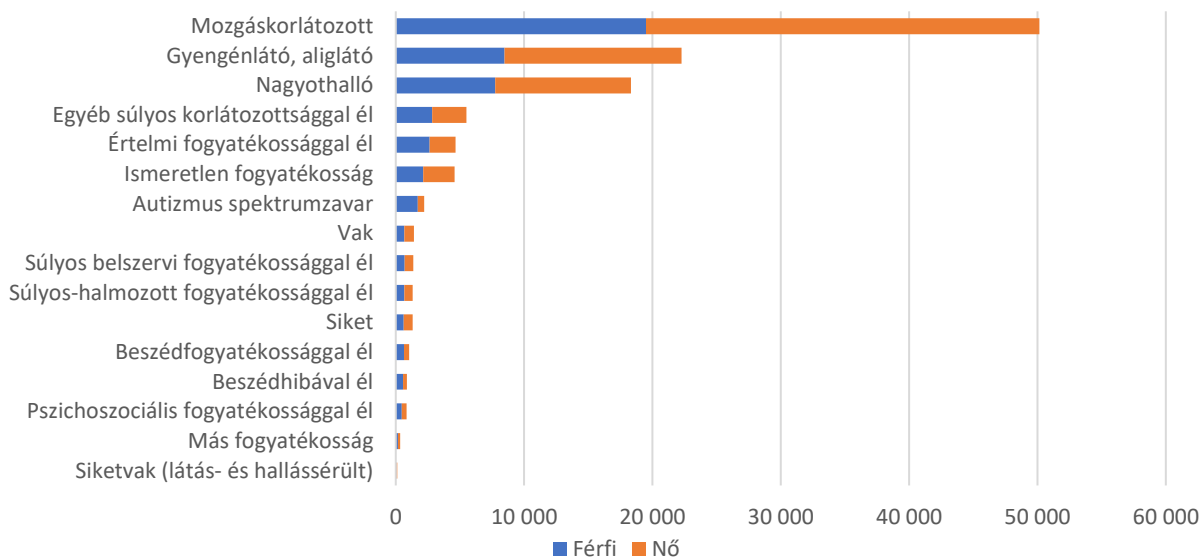
A nők magas arányára, illetve a többi fogyatékosokat érintő adathoz képest a fogyatékkal élők kiugró számára rögtön magyarázatot is ad, hogy a census felvétele során **a fogyatékkal, vagy súlyos korlátozásokkal élők között a 65 év feletti idősök vannak túlsúlyban.** A 65 év alatti korosztályba tartozók között összesen 39 ezer fogyatékosot jegyeztek fel a számlálóbiztosok.

29. ábra: Fogyatékkal, vagy súlyos korlátozásokkal élők száma főbb korcsoportok szerint Pest vármegyében, 2022

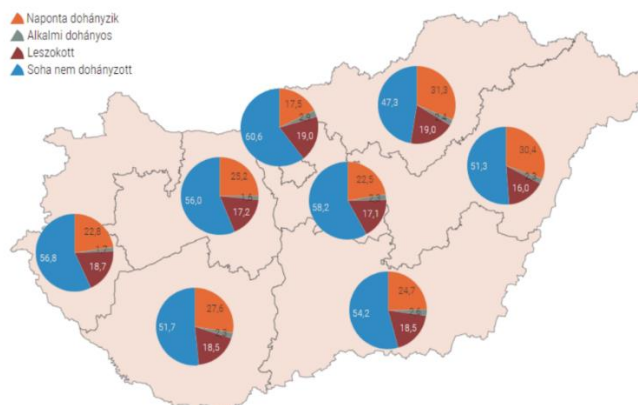
A fogyatékossgal élők között a **legnagyobb számban a mozgásukban korlátozottak** vannak, számuk a census adatai alapján **50 ezer főre** tehető. Viszonylag magas a **látás- és hallássérültek száma** is, számuk **22 és 18 ezer fő** volt a census időpontjában. Az értelmi fogyatékosok száma közel 4700 fő volt 2022-ben. **Az autizmusban, spektrumzavarral élők döntő többsége férfi, amely a többi fogyatékossgat okozó faktorhoz képest éppen fordított arányt mutat.** A fogyatékossg okait tekintve a legfontosabb okok közötti sorrend az idősek és a nyugdíjkorhatárt el nem érők között nem különbözik.

30. ábra: Fogyatékossg oka Pest vármegyében, 2022

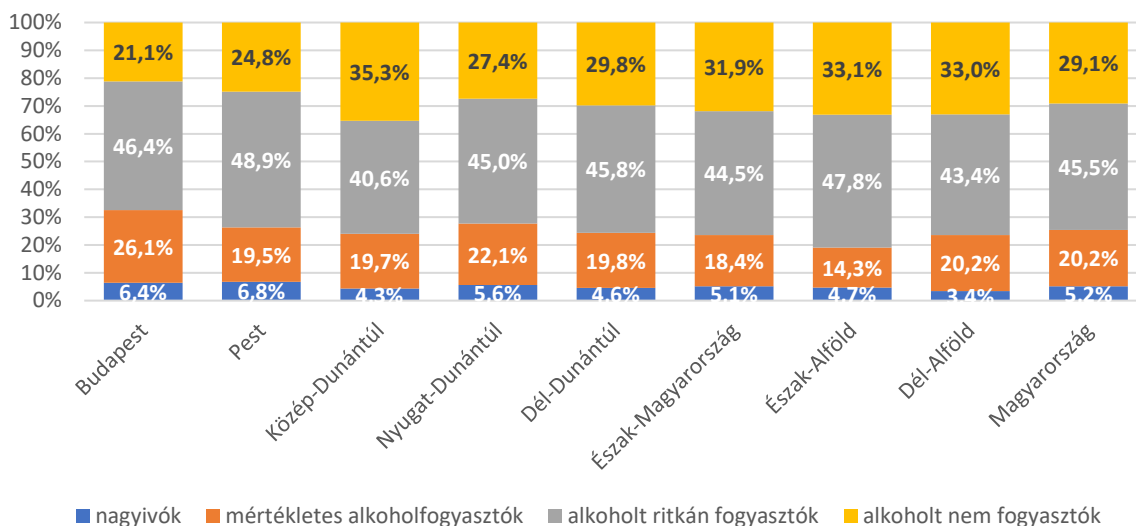
Pest vármegyében **az országosnál tudatosabban óvják az egészségüket az emberek**, így a **dohányosok aránya a fővárost leszámítva kedvezőbb**, mint az ország többi régiójában. A felnőtt lakosság 58,2%-a még soha nem dohányzott, 17,1%-a már leszokott a dohányzásról. A lakosság 24,8%-a számít aktív dohányosnak, de csak a lakosság 22,5%-a gyújt rá rendszeresen. A kedvezőbb dohányzási szokások mögött részben a **magasabb iskolázottság, illetve a városias kulturális háttér áll, amelyben az egészség tudatosság egyre nagyobb szerepet játszik.** A dohányzás az alacsonyabb iskolai végzettségűek körében népszerűbb, a dohányzók aránya a legfeljebb általános iskolát végzettek között háromszorosa a felsőfokú végzettségűeknél mértnek. Így bár a KSH egészségfelmérésének adatai csupán regionálisan reprezentatívak, de az iskolai végzettség és a dohányzás összefüggéséből következtethetünk arra, hogy a vármegyében minden valószínűség szerint az agglomeráción kívüli térségekben a dohányzás az átlagosnál jelentősebb egészségügyi veszélyforrást jelent.

31. ábra: Dohányzási szokások a 15 éves és idősebbek körében, 2019

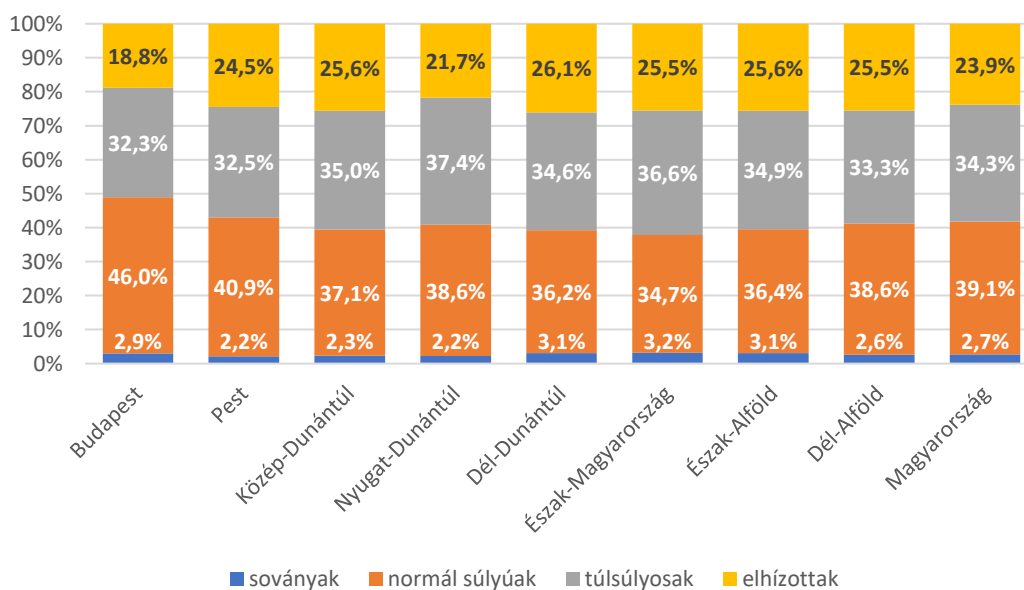
Sajnos az alkoholfogyasztásban már nem ennyire kedvezőek Pest vármegye adatai, hiszen **az alkoholt egyáltalán nem fogyasztók aránya a fővároson kívül itt a legalacsonyabb**. Viszonylagosan kedvező, hogy az alkoholt ritkán fogyasztók a népesség 48,9%-át jelentik, ami a legmagasabb az országban. **A rendszeresen alkoholt fogyasztók közül azonban sokan nagyivónak vallották magukat**, a népesség 6,8%-a fogyaszt nagy mennyiségű szeszes italt. Ez a kiemelkedően magas arány rengeteg problémát vet fel, hiszen az alkohol fogyasztás sok negatív társadalmi és egészségügyi problémát vet fel, illetve generál.

32. ábra: Alkoholfogyasztási szokások 15 éves és idősebbek körében, 2019

Az elhízás a vármegyében valamivel kevésbé jellemző, mint országosan. A népesség 57,0%-a küzd a súlyával, szemben az országosan jellemző 58,2%-kal. Azonban **az elhízástól szenvedők aránya már meghaladja az országos átlagot** és jelentősen rosszabb a fővárosi értéknél. Általában véve is a Budapesten élőknel a legkisebb arányú az elhízás bármilyen formája. Itt kevésbé érezhető a városi szokások átvétele, mint a dohányzási szokások esetében.

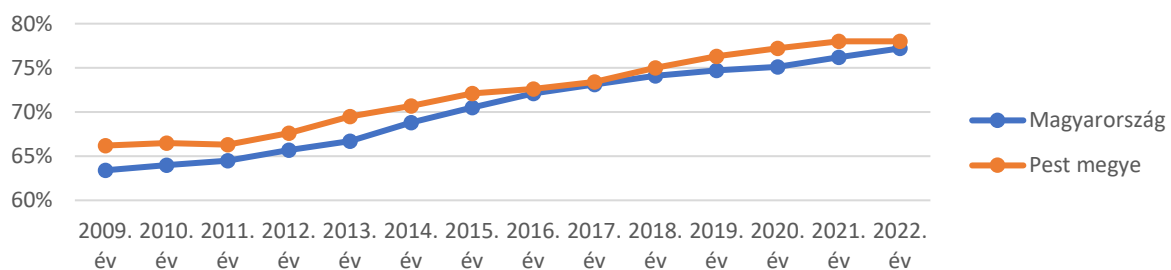
33. ábra: A népesség megoszlása tápláltság szerint a testtömeg-index (BMI) alapján [%]

4.1.3. Foglalkoztatottság, munkaerőpiac

Hazánk számára a 2000-es évek elején leginkább a gazdasági aktivitás alacsony aránya jelentett gondot. Ennek számos foglalkoztatás és szociálpolitikai oka volt, amellyel jelen dokumentum keretei között nem tudunk részletesen foglalkozni. Az azonban öröndetes, hogy az utóbbi évtized gazdasági konjunktúrája és kormányzati intézkedései ezen állapotot gyökeresen megváltoztatták. Az évtized folyamán a gazdasági aktivitás folyamatosan növekedett, a növekedés üteme éves szinten átlagban 1 százalékpont volt, amely kimagasló érték. A növekedés olyan mértékű volt, hogy mára a hazai munkaerőtartalékok elfogyni látszanak. Országosan az aktivitási arány a 15-64 éves korosztályban 77% volt 2022-ben. **A vármegyében az aktivitás növekedésének üteme nagyjából hasonló volt az országoshoz, bár magasabb bázisról indult. Pest vármegyében 2022-ben a 15-64 éves korosztályban 674 ezerre tehető a gazdaságilag aktívok száma, ami a munkaképes korú népesség 78%-át jelentette.**

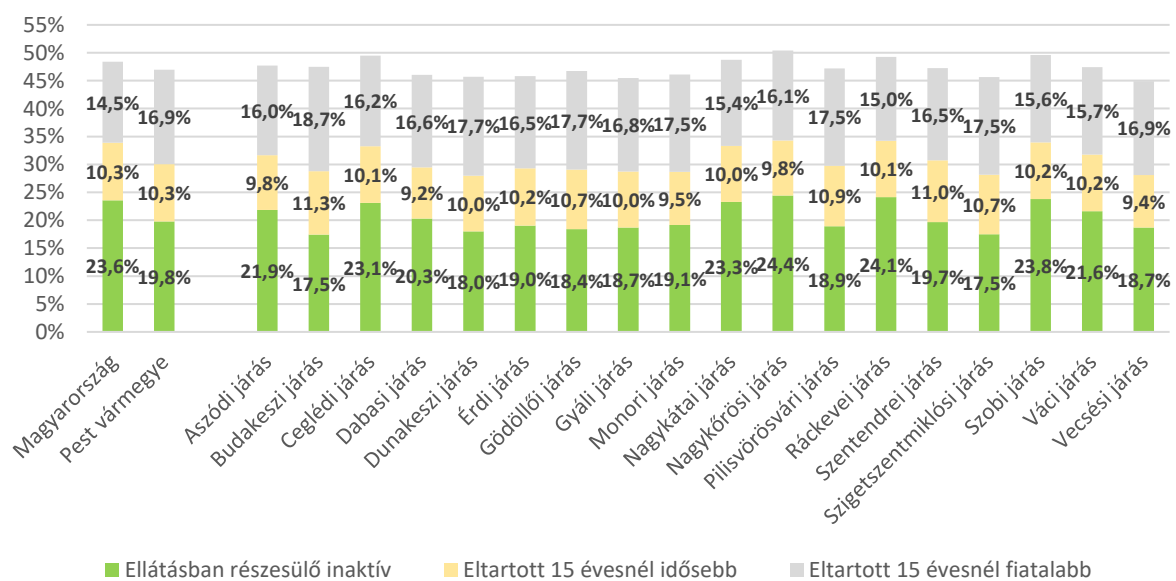
34. ábra: Gazdasági aktivitási arány a 15-64 éves korúakra számítva, 2009-2022

Forrás: KSH

Az inaktivitás szintjének csökkenésével jelentősen megcsappantak a vármegye munkaerő tartalékai. Az teljes népességre számított inaktívok aránya 47% volt, ami az országosnál 1,4 százalékponttal alacsonyabb érték. Az inaktivitás mértéke szinte magától értetődően a vármegye kedvezményezett térségeiben volt magasabb, mint az országos érték, így a Nagykőrösi, Ceglédi, Ráckevei, Szobi és Nagykátai járásokban.

35. ábra: Gazdasági szempontból inaktívok aránya Pest vármegye járásaiban, 2022

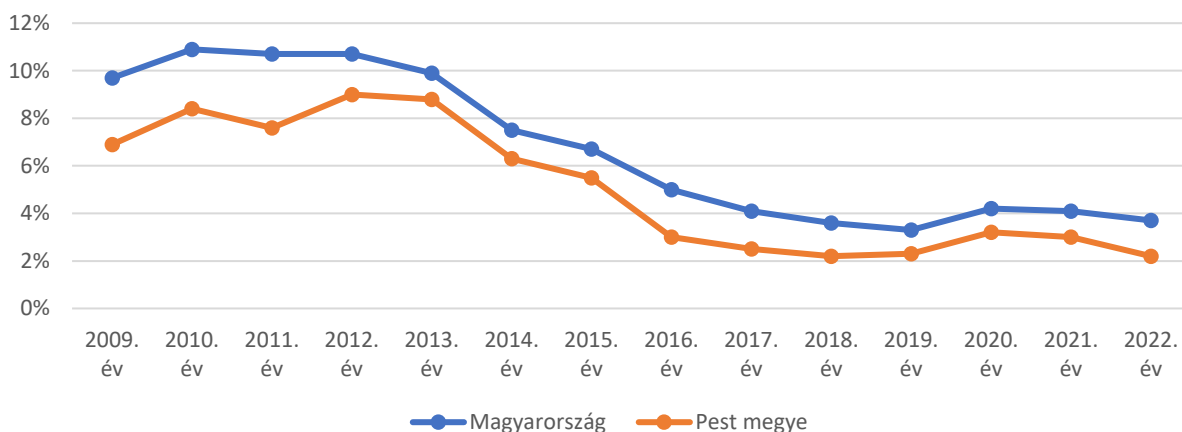

Forrás: KSH

A munkaerőpiac erejére utal, hogy eközben a munkanélküliségi arány a 2008-as pénzügyi válság lecsengését követően folyamatosan és drasztikusan csökkent. Néhány év alatt gyakorlatilag az ún. súrlódásos munkanélküliség szintjéig esett vissza (amely jellemzően a munkahelyváltások időszakát mutatja ki). További csökkenése már a folyamatos munkaerőhiányt jelezné előre. A magyar munkaerőpiacnak így is több olyan szegmense van, amely folyamatos szakemberhiánnyal küzd. **Pest vármegyében a munkanélküliség az országosnál kedvezőbben alakult a vizsgált időszakban**, igaz itt is kedvezőbb bázisról következett be a változás. A 2022. évi foglalkoztatási felvétel adatai szerint a 15-64 éves korosztályban közel 15 ezer fő munkanélküli volt.

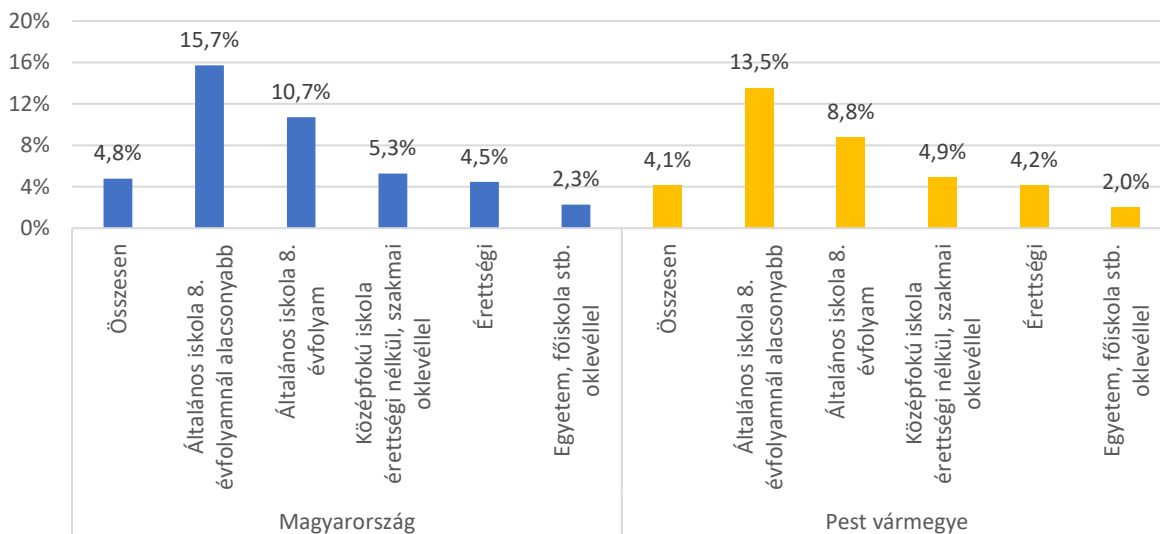
36. ábra: Munkanélküliségi ráta alakulása a 15.64 éves korosztályban, 2009-2022

Forrás: KSH

Az iskolázottság nagyban befolyásolja azt, hogy valaki milyen eséllyel jut munkához. A vármegyében a **felsőfokú végzettségűek között mindössze 2% volt a munkanélküliségi ráta értéke, míg a 8 általánosnál alacsonyabb végzettségűek esetében 13,5%**, ami több mint 10 százalékponttal magasabb érték. De már a **szakképesítés megszerzése is jelentősen javítja az elhelyezkedési esélyeket**, hiszen esetükben már jóval alacsonyabb, 4,9% volt a munkanélküliek aránya 2022-ben. Ez nagyjából megegyezik az ország teljes aktív népességére vetített munkanélküliségi rátájával.

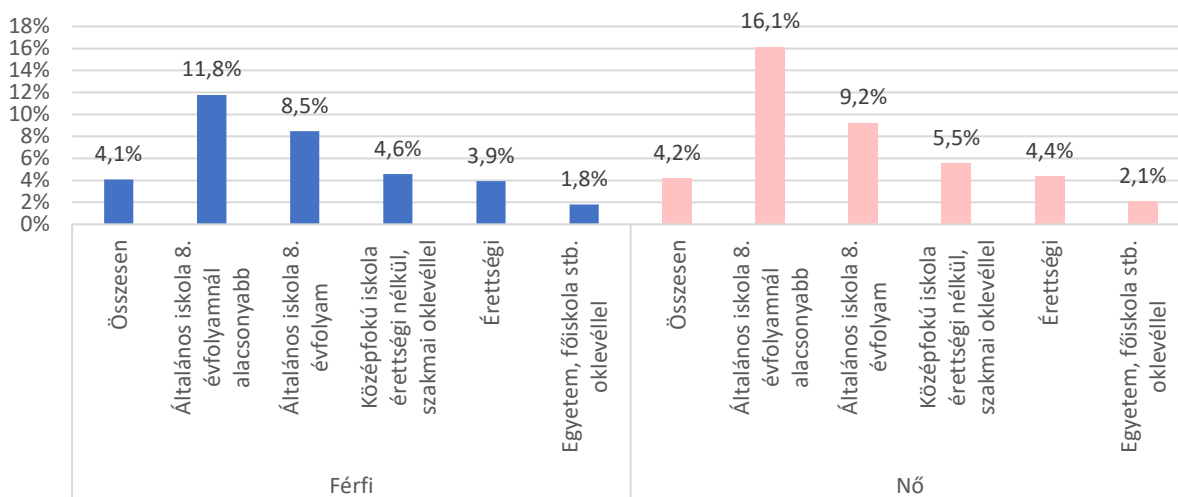
37. ábra: Munkanélküliségi ráta alakulása végzettség szerint, 2022

Forrás: KSH

A munkanélküliség a nőket jobban sújtja, mint a férfiakat, ez minden képzettségi szinten megmutatkozik. Ennek szociális-kulturális hátterében egyrészt a családi szerepek állnak, illetve megmutatkozik a munkaerőpiacon továbbra is jelenlévő, kisebb mértékű nemi különbségtétel is. A teljes aktívakra számított ráta különbségének nagy része azonban ennél egyszerűbb okra vezethető vissza, hiszen míg az alacsonyabb végzettségű férfiak könnyebben találnak olyan nehéz fizikai munkákat, amelyek különösebb szakmai kompetenciák nélkül is végezhetőek, addig a nők számára sokkal nehezebb a szakmai kompetenciák nélkül munkához jutni.

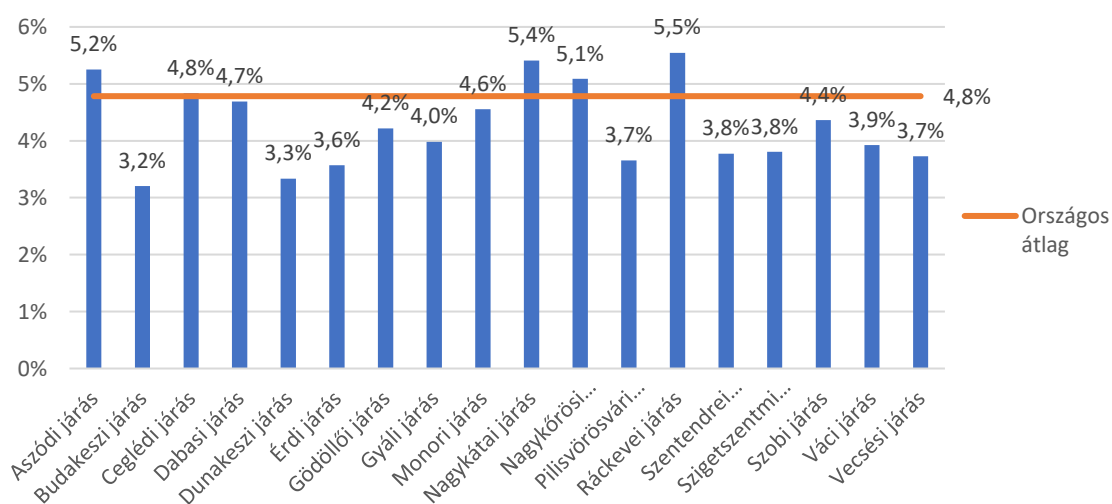
38. ábra: Munkanélküliségi ráta Pest vármegyében végzettség és nemek szerint, 2022

Forrás: KSH

A munkanélküliek aránya a vármegye egészében elmaradt az országos átlagtól, de néhány járásban meghaladta azt, bár ezek sem markáns – pár %-os eltérések. Az országos átlagál pár tizedszázalékkal magasabb értékkel jellemezhetőek a Ráckevei, Nagykátai, Aszódi, Nagykőrösi, Ceglédi járások voltak, illetve az országos átlaghoz hasonló munkanélküliségi arány jellemezte a Dabasi és Monori járásokat is.

39. ábra: Munkanélküliségi ráta alakulása Pest vármegye járásaiban, 2022

Forrás: KSH

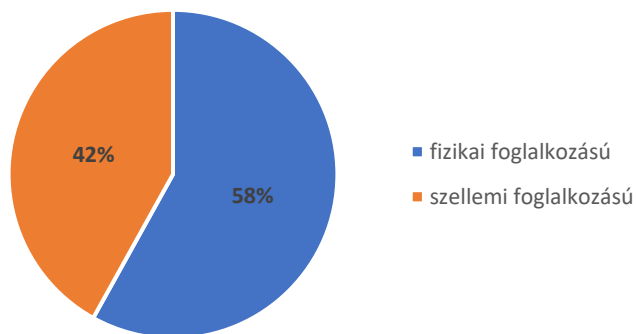
Az iskolázottság és a fenti munkanélküliségi adatok összefüggését vizsgálva könnyen megállapítható, hogy a magasabb munkanélküliség egyértelmű oka az említett járásokban az iskolázottság hiánya. Ezen

adatok rávilágítanak az oktatás, nevelés, a felzárkóztatás, tehetséggondozás kiemelt fontosságára ezekben a járásokban.

A KSH munkaerő felméréseinek adatai alapján a **15-64 éves korúak között** a vármegyében összesen **659 ezer foglalkoztatott** volt 2022-ben. A munkaerőfelvétel nem ad részletesebb rátekintést arra, hogy milyen nemzetgazdasági ágazatokban foglalkoztatják Pest vármegyében a legtöbb munkavállalót, erre az alkalmazásban állókról készülő gazdasági szervezetektől gyűjtött adatok adnak fogódzót. Azonban mivel a felvétel megfigyelési köre és módszertana eltérő, ezért az alapadatokban különbség mutatkozik.

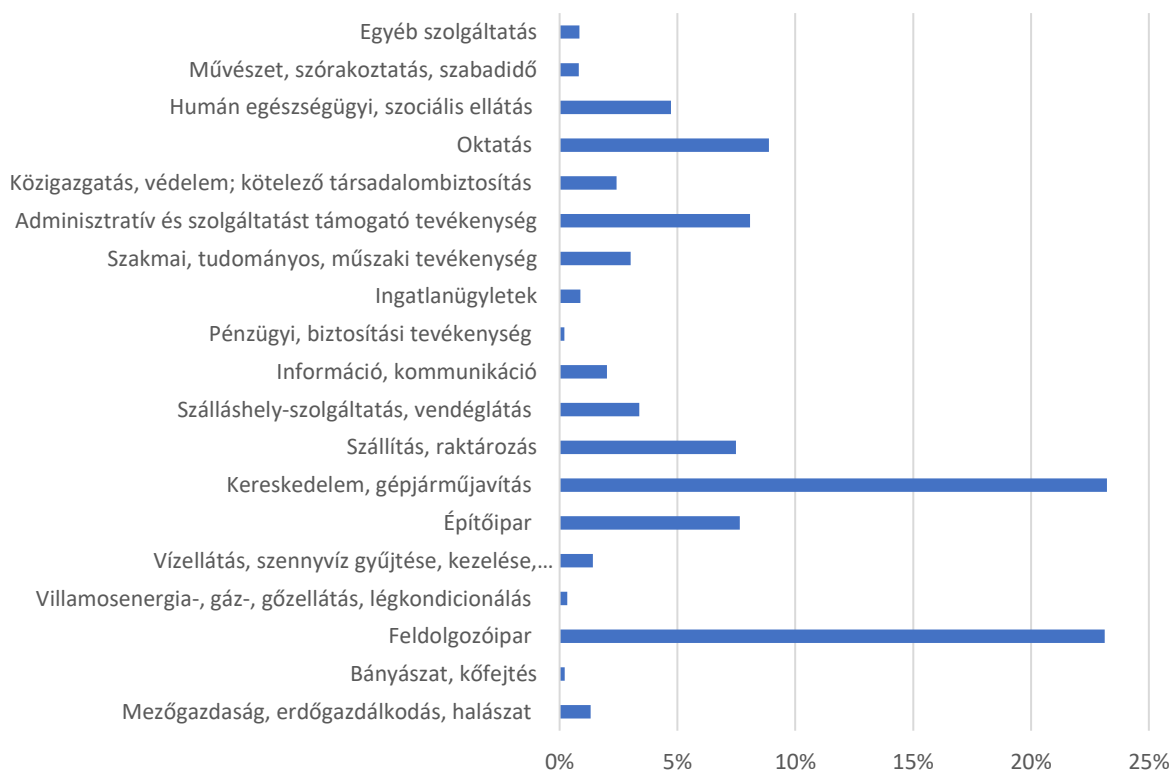
A vármegyében 56 ezer fővel több a fizikai foglalkozásút alkalmaztak 2022-ben, mint szellemit.

40. ábra: Alkalmazásban állók megoszlása a szellemi és fizikai foglalkozásúak szerint, 2022

A kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ágban foglalkoztatták a legtöbb munkavállalót, de nem sokkal maradt el tőle a feldolgozóipar sem.

41. ábra: Alkalmazásban állók megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint, 2022

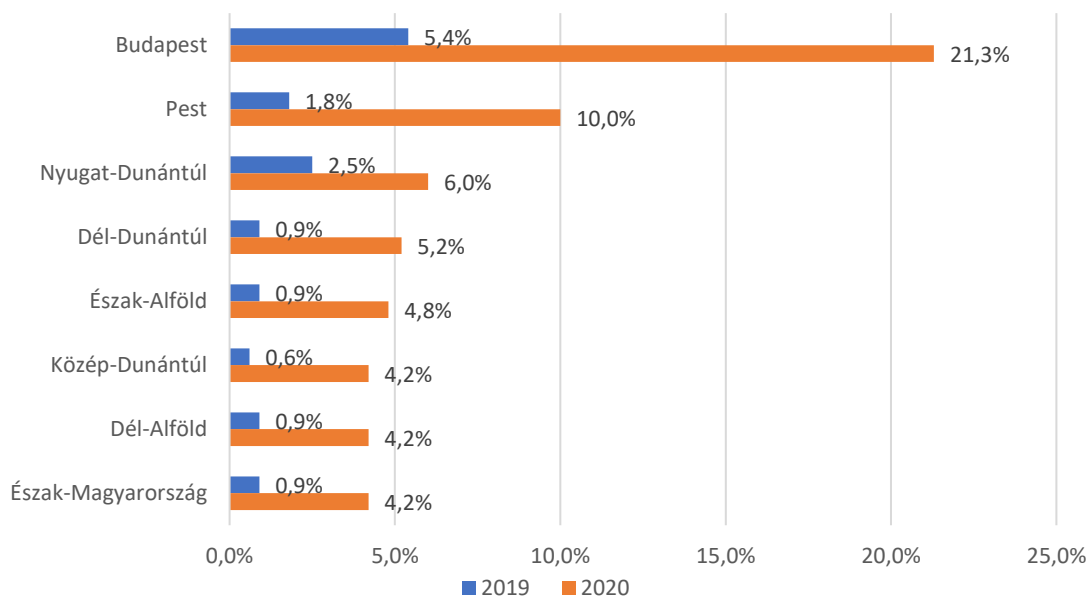
Forrás: KSH

Jelentős továbbá az oktatásban, az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenységekben, az építőiparban és a szállítás, raktározás ágakban foglalkoztatottak száma is.

A koronavírus járvány jelentősen átalakította a foglalkoztatási viszonyokat és egyre nagyobb teret kaptak az atipikus foglalkoztatási formák, közöttük a távmunka, vagy az otthoni munkavégzés (home office). Országosan a távmunkában vagy home office keretében dolgozók közel kétharmada a központi régiókban él, 2020-ban Budapesten minden ötödik, Pest vármegyében minden tizedik foglalkoztatott dolgozott ilyen módon. Arányuk Észak-Magyarországon, a Dél-Alföldön és a Közép-Dunántúlon volt a legalacsonyabb, egyaránt 4,2%. A home office a szellemi foglalkozások esetében megoldható, az ilyen foglalkoztatás általában az **információ, kommunikáció, a tudományos, műszaki tevékenység és a pénzügyi szolgáltatások területén** volt a leggyakoribb.

A koronavírus miatt bevezetett pandémiás időszaki felfutás után sok vállalkozás döntött az otthoni munkavégzés megszüntetése mellett, ugyanakkor ez a munkavállalók részéről kedvelt és egyre inkább elvárt munkavégzési forma. **A gyermeket nevelő nők szempontjából** az ilyen kötetlenebb atipikus foglalkoztatási formáknak **nagy jelentőségük** van, hiszen a gyermek nevelése, az iskolán kívüli tehetséggondozás szempontjából nagy jelentősége van a szülő rugalmasabb időbeosztásának. Ráadásul az otthoni munkavégzés jelentősen csökkenti a közúti forgalmat, a környezetterhelést és felértékeli a lakóköznyezetet, a lakóhely település szolgáltatásait, így hozzájárul a kisebb települések fejlődéséhez.

42. ábra: A távmunkában, vagy home office keretében dolgozók aránya régiók szerint, 2019-2020

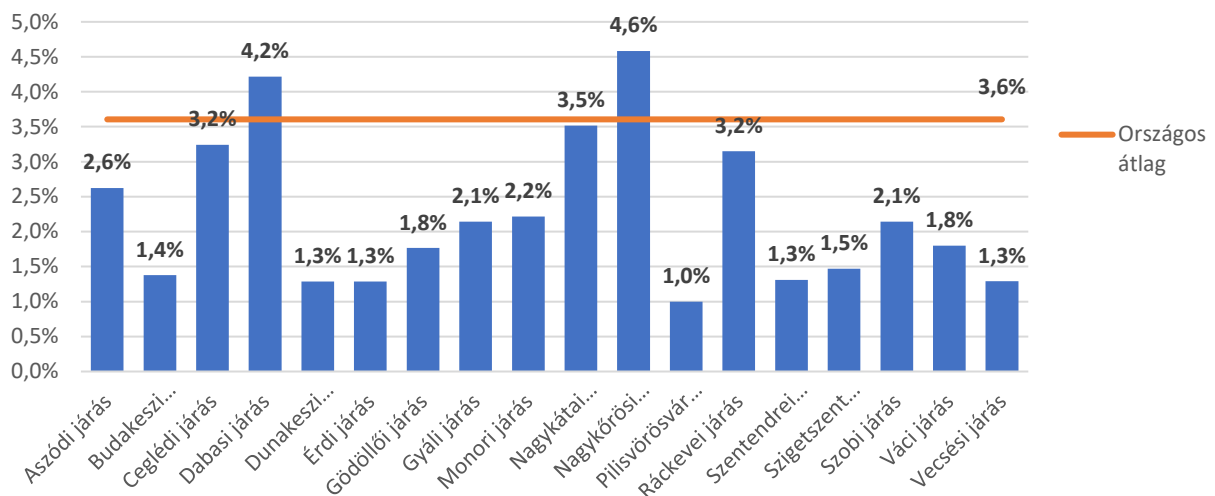

A vármegyében a közfoglalkoztatás jelentősége ma már nem kiemelkedő, 2022-ben összesen 1265 közfoglalkoztatott volt, ami a teljes **foglalkoztatotti létszámhoz képest elenyésző**. Azonban hasznossága továbbra sem kérdőjelezhető meg, hiszen a közfoglalkoztatás jelentheti egyes potenciális munkavállaló számára a visszautat a munkaerőpiacra. **A közfoglalkoztatottak döntő többsége fizikai,** és csupán 4%-uk volt szellemi foglalkozású.

A foglalkoztatás helyzetére vonatkozóan a megyeinél részletesebb adatokat csak a nyilvántartott állás keresők adatiból nyerhetünk. **A nyilvántartott állás keresők 15-64 éves állandó népességhez**

viszonyított aránya a Dabasi és Nagykőrösi járásokban haladta meg – kis mértékben – az országos átlagot, a Nagykátaiban pedig megközelítette azt.

43. ábra: Nyilvántartott álláskeresők 15-64 éves népességhez viszonyított aránya a vármegye járásaiban, 2022

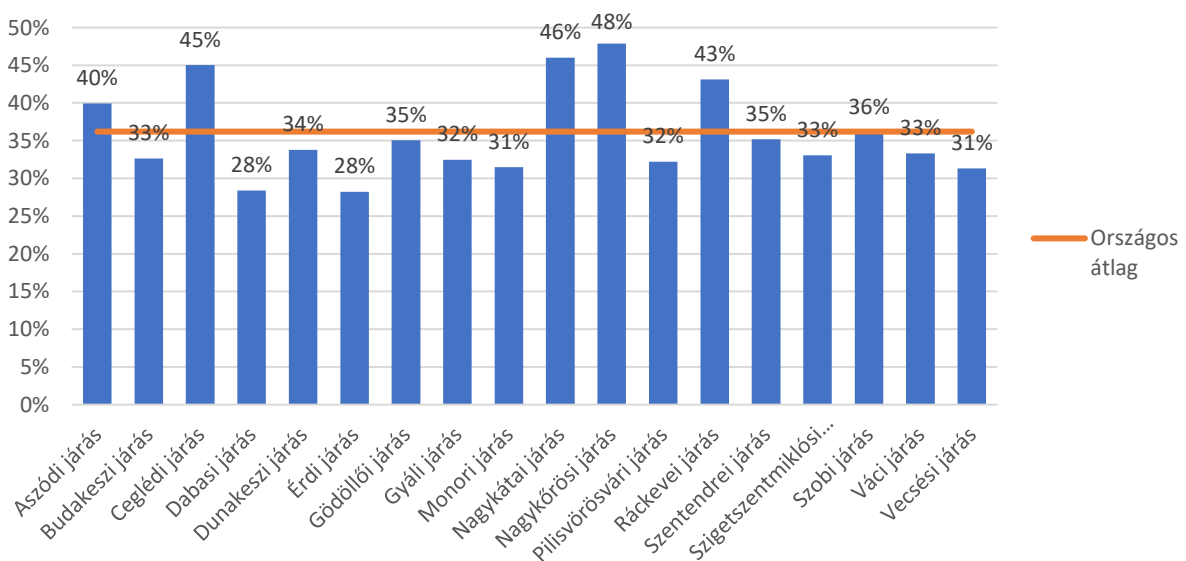

Forrás: KSH

A munkanélküliség az agglomerációban található járásokban volt a legalacsonyabb, mivel ezekben a járásokban a foglalkoztatás dinamikus bővült, illetve a főváros közelsége miatt sokan a főváros munkaerőpiacán helyezkednek el. Ráadásul az agglomeráció társadalmi viszonyai kedvezőbbek, az ott élők iskolai végzettsége, szakképzettsége sokkal magasabb, mint az agglomeráción kívüli terekben élőké. Mindez a munkaerőpiaci elhelyezkedési esélyeket, illetve a munkanélküliség alakulását döntően képes befolyásolni.

A tartós munkanélküliség szintén az agglomeráción kívüli járásokat sújtja, a Nagykőrösi, Nagykátai és a Ceglédi járásban nyilvántartott álláskeresőknek csaknem fele már egy éve nem talál munkát, de jelentős 40% feletti az arányuk a Ráckevei és Aszódi járásokban is.

44. ábra: Tartósan, egy évnél tovább állás nélkül lévők aránya a nyilvántartott álláskeresők között, 2022

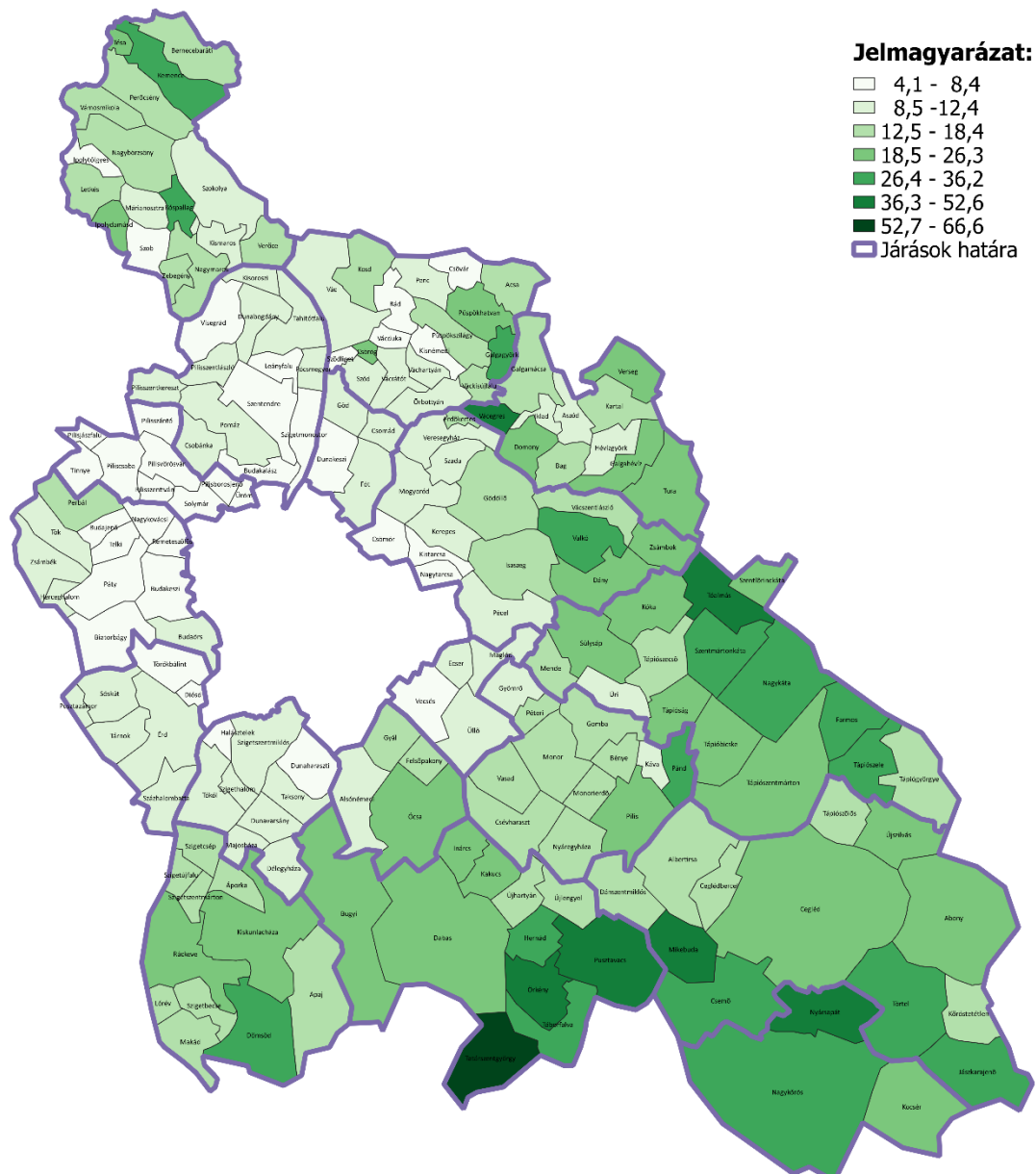

Forrás: KSH

A Dabasi járásban bár a munkanélküliek aránya magas, a tartós munkanélküliség mégsem jellemző a térségre. Az alacsony munkanélküliségi ráta mellett mindenütt viszonylag magas a tartósan állás nélkül lévők aránya, ugyanakkor ebben a térbeli különbségek viszonylag kicsik. **Ezen tényezők együttes jelenléte arra enged következtetni, hogy a nyilvántartott álláskeresők között viszonylag sokan vannak azok, akik valamilyen kompetenciahiány, vagy nem megfelelő szociális háttér miatt már kiszorultak a munkaerőpiacról, visszavezetésük csak külső segítséggel lehetséges.** Mindezek kezelésére a vármegyei foglalkoztatási paktum intézkedései kínálhatnak megfelelő lehetőségeket.

A települések munkaerőpiaci helyzetét jól jellemzik a regisztrált munkanélküliség adatai. **Az ezer lakosra jutó regisztrált álláskeresők száma a vármegye keleti és déli járásaiban a legmagasabb.** Ez egybeesik a szegénységi statisztikákkal. A települési különbségek nagyok, a **legalacsonyabb és a legmagasabb munkanélküliséggel sújtott települések között nagyjából 16 szoros különbség** mutatkozik. A legmagasabb a nyilvántartott munkanélküliek aránya Tatárszentgyörgy, Örkény, Pustavacs, Mikebuda, Nyársapát, Tóalmás, Vácegres településeken.

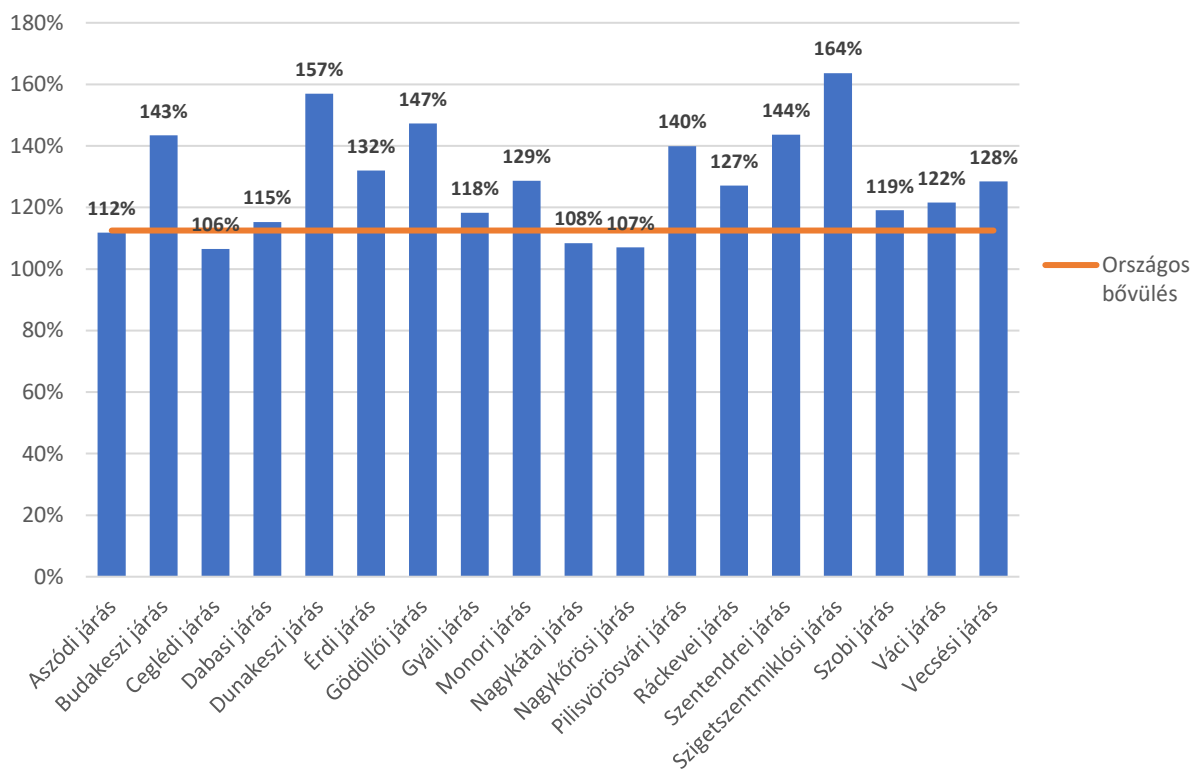
45. ábra: Nyilvántartott álláskeresők ezer lakosra jutó száma a vármegye településein, 2022

4.1.1. Lakhatás, lakáskörülmények, települési infrastruktúra

A vármegyében az elmúlt évtizedek szuburbanizációs folyamatainak köszönhetően jelentősen bővült, megújult és modernebbé vált a lakásállomány. A lakásépítések mellett jelentős számú lakás felújítása és modernizációja is megtörtént, erről azonban statisztikák nem állnak rendelkezésre, különösen akkor, ha nem volt engedélyköteles az épületen, lakáson végzett felújítás. Összességében a vármegye lakásállománya 2001 óta mintegy 124 ezer lakással bővült, ami azt jelenti, hogy az elmúlt két évtized során 31%-kal, azaz az ezredfordulóhoz képest **csaknem harmadával növekedett a lakásállomány**. A legnagyobb növekedés az agglomeráció járásaiban következett be: a Szigetszentmiklósi járás lakásállománya 64%-kal haladta meg a 2001-ben nyilvántartott értéket, de magas, 50% feletti növekedés volt tapasztalható a Dunakeszi járásban is, és a Gödöllői, Szentendrei, Budakeszi, Pilisvörösvári járásokban is 40%-os vagy afeletti bővülés következett be. Jóval meghaladta az országos léptéket az Érdi, Monori, Vecsési és Ráckevei járások lakásállományának növekedése. A Ceglédi, Nagykőrösi, Nagykátai és Aszói járásokban a lakásállomány az országosnál kisebb mértékben bővült, így ezekben a járásokban vélhetően nem következett be kiugró javulás a lakásállomány minőségében.

46. ábra: Lakásállomány változása 2001 és 2022 között, 2001=100%

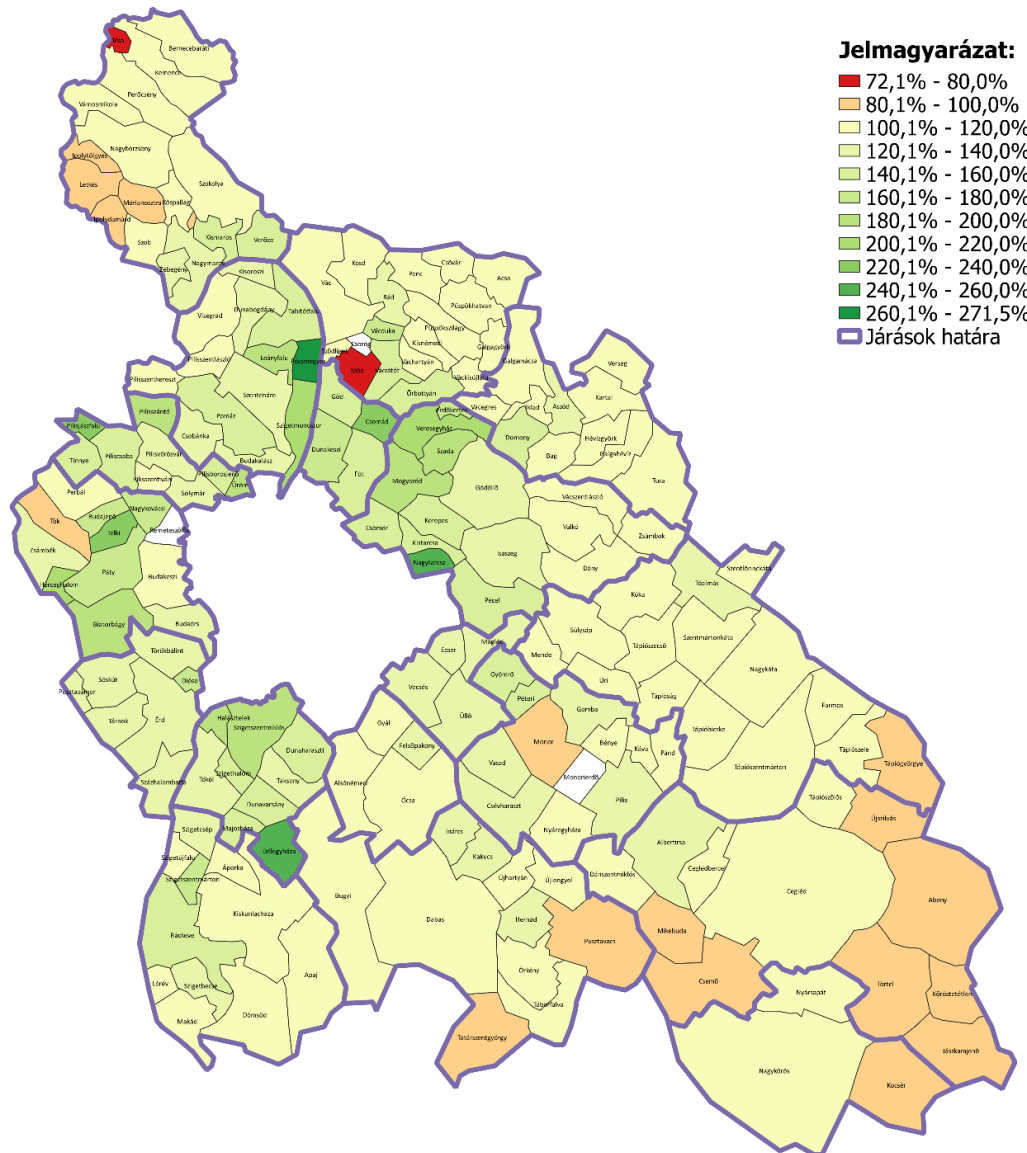

Forrás: KSH

A lakásállomány egyes agglomerációs településeken a vizsgált két évtized során megduplázódott, de volt olyan település is, ahol a 2001-es lakásállományhoz képest csaknem megháromszorozódott a lakások száma. A legnagyobb növekedés Pócsmegyer, Délegyháza, Nagytarcsa, Csomád, Telki, Pilisjászfalu, Veresegyház, Herceghalom, Szigetmonostor településeken következett be, ezeken az ezredfordulóhoz képest több mint kétszeresére bővült a lakások száma. Volt azonban néhány település, ahol csökkent a lakásállomány. Ezek a csökkenés mértékének sorrendjében Tésa, Ipolydamásd,

Mikebuda, Körösetetlen, Kocsér, Csemő, Ipolytölgyes, Márianosztra, Jászkarajenő, Pusztavacs, Tök, Tápiógyörgye, Törtel, Újszilvás, Abony települések voltak. (Sződ és Monor településeken is csökkent a lakásállomány a térkép szerint, de ezen települések esetében a települések területi változása - kivált településrészek - miatt következett be csökkenés.)

47. ábra: Lakásállomány változása 2001 és 2022 között, 2001=100%

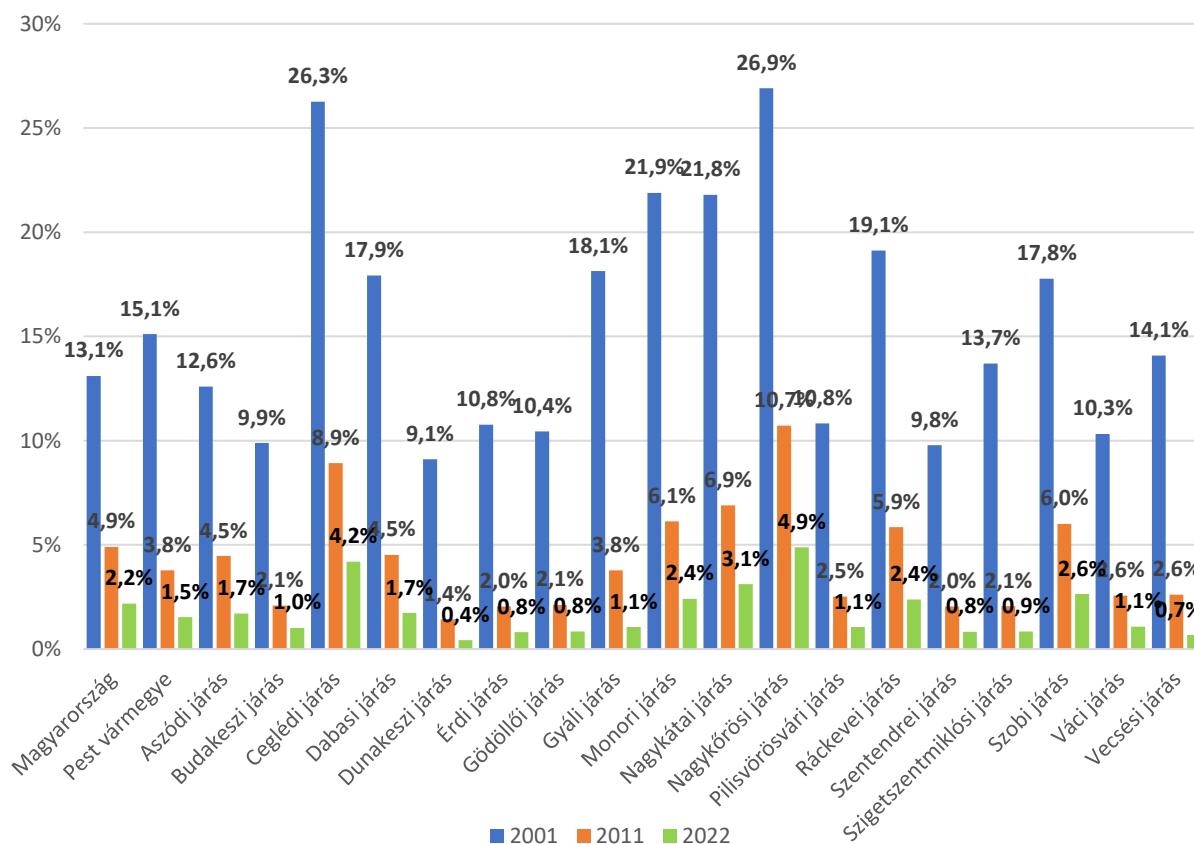

Forrás: KSH

A lakások komfortossága a felújításoknak, a megszűnéseknek és építéseknek köszönhetően az elmúlt 20 év során **jelentősen javult**. Pest vármegyében 20 évvel ezelőtt a lakások 15%-a volt komfort nélküli szükség, vagy egyéb lakás, míg manapság csupán 1,5%-uk. A fejlődés e tekintetben jelentős volt az egész országban, ám a vármegyében a jelentős belső migráció és a fokozott lakásépítési láz miatt kiugró változás történt. **A vármegye átlagát meghaladó az arányuk ezeknek a rosszul felszerelt, általában alacsony műszaki színvonalú otthonok a vármegye leszakadó járásáiban.** Ezek közül is **kiemelten a Nagykőrösi, Ceglédi és Nagykátai járásokban**, ahol arányuk 3-5% közötti. A vármegyei átlagot meghaladó még a nagyon alacsony komfortfokozatú lakások aránya a Szobi, Ráckevei, Monori, Dabasi és Aszódi járásokban.

48. ábra: Komfort nélküli szükség és egyéb lakások aránya Pest vármegye járásokban a legutolsó három census alkalmával

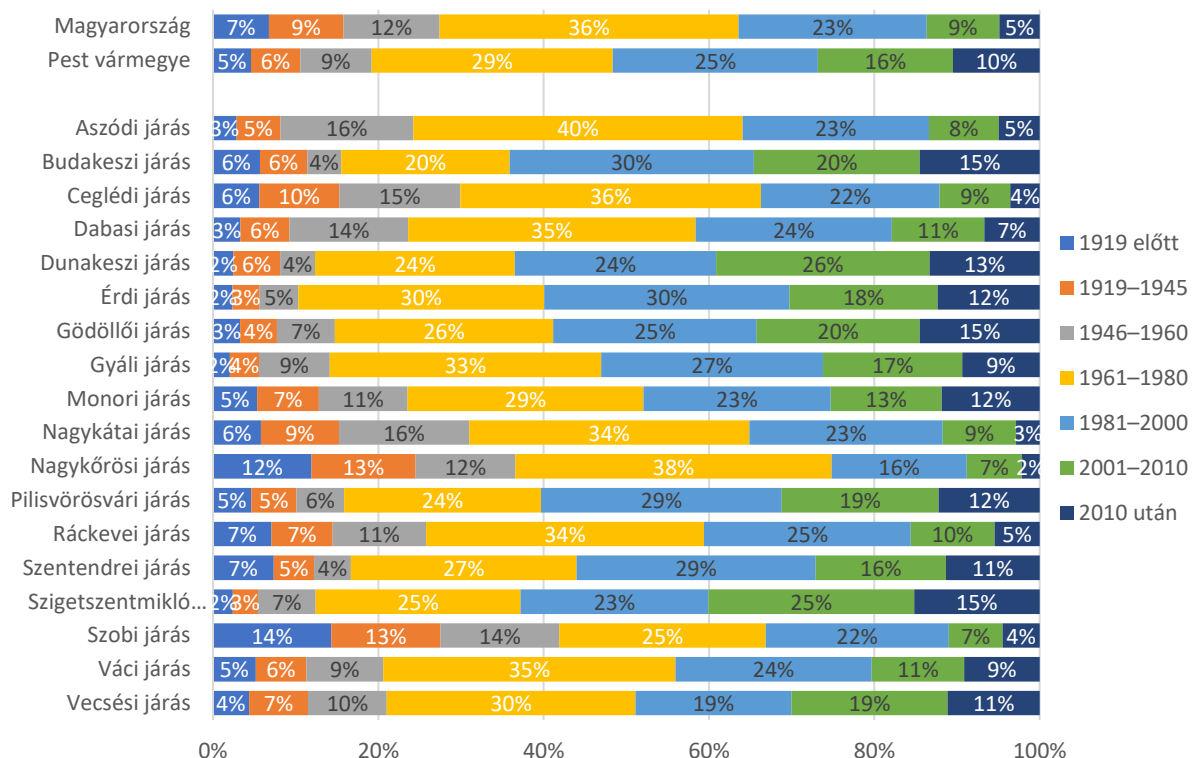

Forrás: KSH

A lakások építésének éve természetesen nem ad pontos információt a lakások műszaki állapotáról, hiszen a modern építő és szigetelőanyagok használata mellett, ha nem is a legjobb energetikai szabványoknak megfelelővé, de mindenesetre takarékos és jó minőségű otthonokká tehetők a régebben épült lakások is. Azonban áttételesen mindenképp ad információt arról mindez, hogy az egyes járásokban mekkora gondot is jelenthet a lakások korszerűsítése, illetve mekkora volt az utóbbi időszakban a lakásépítési konjunktúra. Összességében **Pest vármegyében fiatalabb a lakásállomány mint országosan, a legjobb lakások korstruktúrája az agglomeráció járásában.**

Kiemelkedően magas az ezredfordulók követően modern építőanyagok felhasználásával épült lakások aránya **a Budakeszi, Dunakeszi, Szigetszentmiklósi, Gödöllői járásokban**, ahol a lakásállomány harmada ebben az időszakban épült. **Előregedő korszerkezet jellemezte ugyanakkor a leszakadó járásokat**, a Nagykőrösi, Szobi, Nagykátai, Ceglédi és Aszódi térségekben az elmúlt húsz évben épült lakások aránya a lakásállományon belül még a 15%-ot sem érte el. A '60-as '70-es években épült, a hiánygazdaság nyomait magukon viselő „Kádár kockák” aránya is utóbbi járásokban volt a legmagasabb.

49. ábra: Lakások építési év szerinti összetétele Pest vármegye járásában, 2022

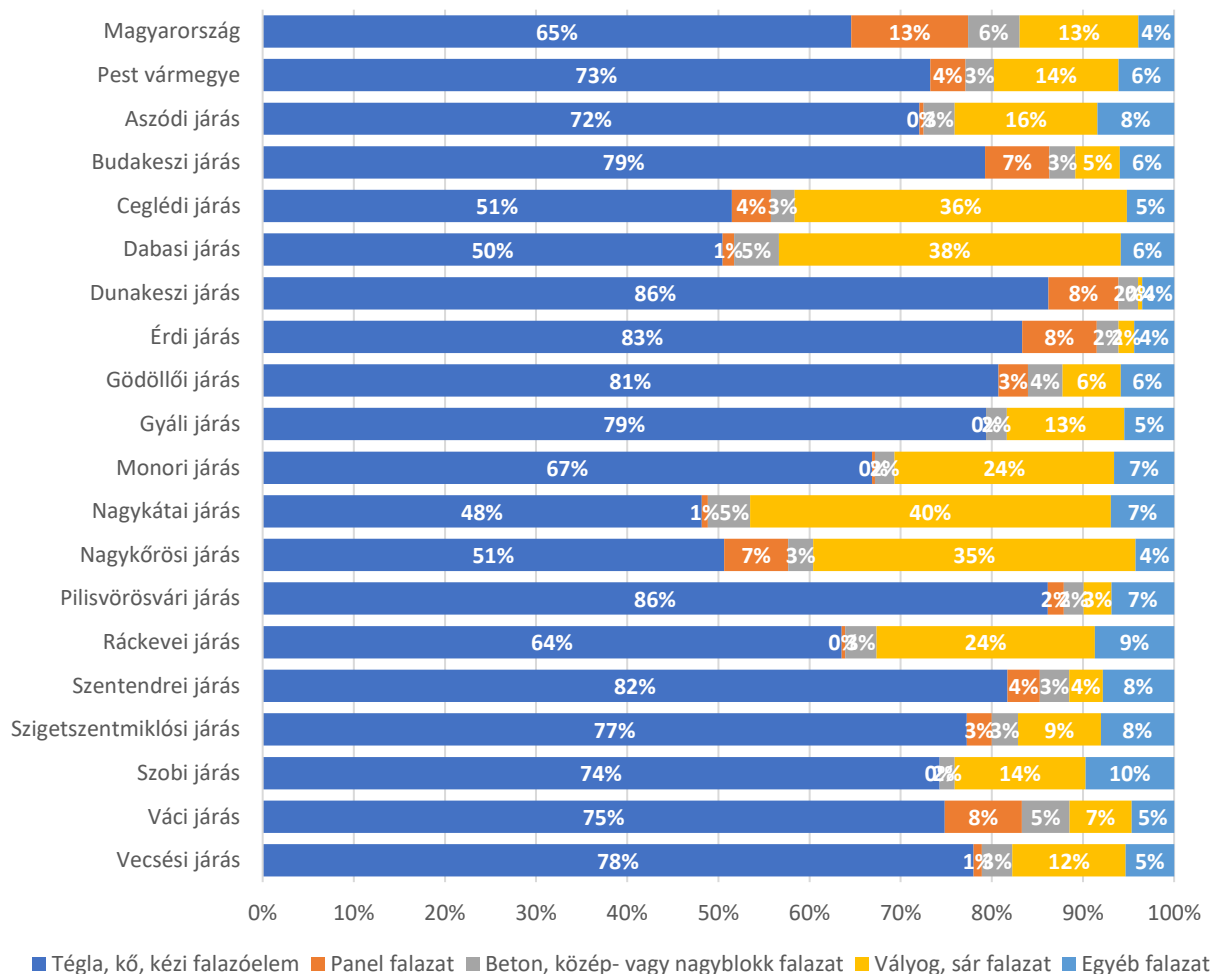

forrás: KSH

Bár ma már számos falazóanyag áll rendelkezésre, az elmúlt évtizedekben épülő lakások döntő többségét is inkább az értéktartó, kipróbált tégl falazattal építik. Ezért sokkal inkább **az építés éve és a térség korábbi és jelenlegi gazdasági, szociális és társadalmi helyzete határozza meg, a lakásoknak az alkalmazott falazóanyag szerinti megoszlását.** Pest vármegyében az összes lakás **több mint héttizede** épült **tégla** falazattal. A második leggyakrabban használt építőanyag a **vályogfalazat**, amelyet a jó hőszigetelő tulajdonságai ellenére alacsony értéktartása miatt kevesen választottak korábban is. Az alacsonyabb építési költségei miatt korábban az alacsonyabb státuszú, alacsonyabb jövedelmű népesség használta építőanyagként a vályogot. **A Nagykőrösi, Nagykátai, Dabasi, Ceglédi járásokban a lakásoknak még mindig 35-40%-a vályog, vagy sár falazatú, ami kifejezetten magas arány.** A vályogból épült lakások aránya a Monori és Aszódi járásokban volt még viszonylag magas.

A megyében nincs – a többi megye vagy régió-központtal összevethető, tradicionális és funkciókban gazdag – nagyváros. A városok nagyarányú népességnövekedése a szuburbanizációval függött össze, így igazi növekedésük időszaka többnyire már a tömeges panelépítések után zajlott le. Emiatt **a vármegyében az országosnál kisebb a panellakások részaránya**, így az ezzel kapcsolatos problémák kisebb mértékben merülnek majd fel, mint az ország többi vármegyéjében. Panellakásokat **nagyobb arányban a Váci, Dunakeszi, Érdi, Budakeszi és Nagykőrösi járásokban** találunk, ahol a nagyobb városok már az 1970-es években növekedésnek indultak.

50. ábra: Lakások megoszlása a falazat anyaga szerint Pest vármegye járásaiban, 2022

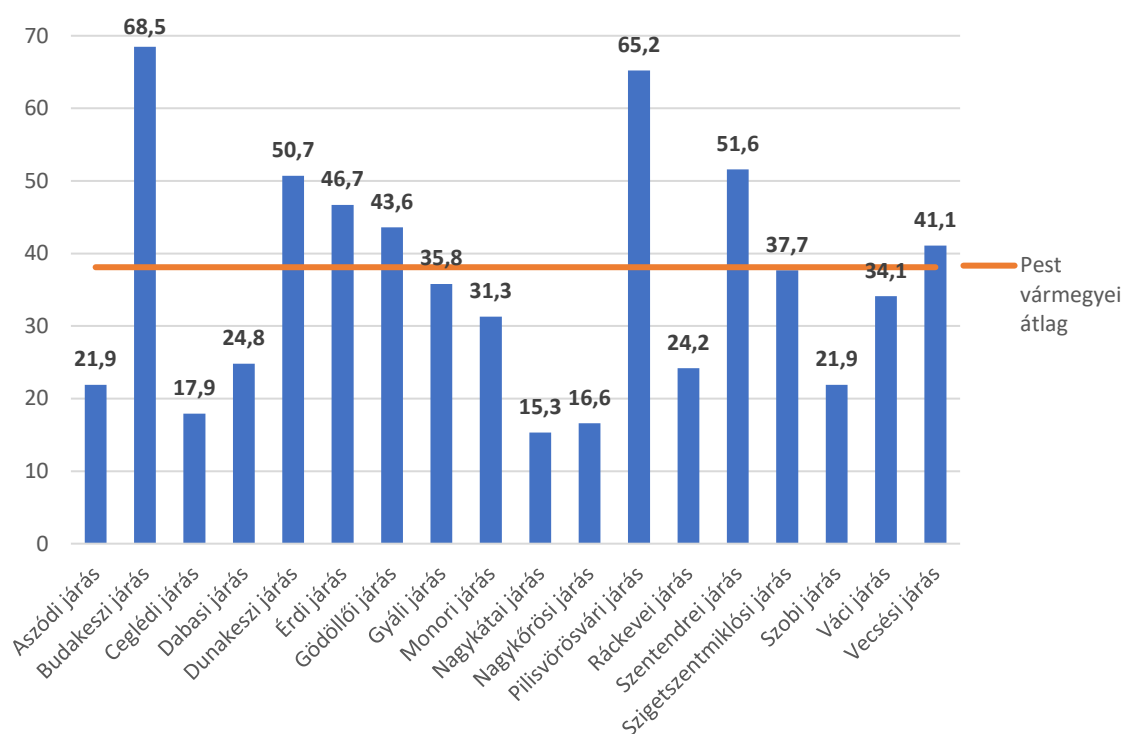

Forrás: KSH

A használt lakások átlagára áttételesen ad fogódzót a lakások minőségére vonatkozóan. Az értékesített lakások ára nemcsak a lakások minőségét tükrözi, hanem a lakókörnyezet minőségét, a megközelíthetőséget, a helyi társadalmi és szociális helyzetet is.

Magyarországon hagyományosan kevés bérlakás épült és az emberek általában saját tulajdonú lakást preferálják, így az alacsony árak a lakosság munkahelyi mobilitását, gazdasági alkalmazkodó képességét is korlátozzák. A fentiek miatt a komfortosságnál tapasztalt különbségeknél jóval nagyobb eltéréseket találunk a járásközött az ingatlanárak tekintetében. **Míg a Budakeszi járásban közel 70 millió forintot kellett fizetni egy lakás megvásárlásáért, addig a Nagykátai járásban 15,3 millió forintot, de a Nagykőrösi és Ceglédi járásokban sem sokkal magasabbak a lakásárak.**

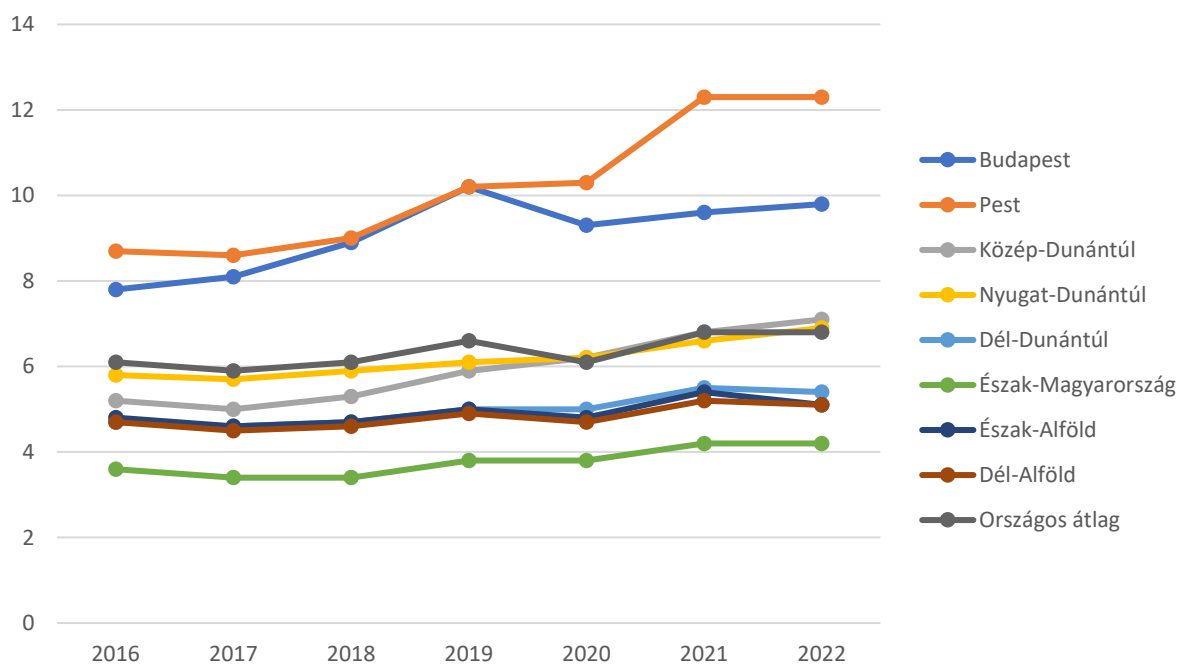
51. ábra: Értékesített használt lakások átlagos ára, 2021 (millió Ft)

Forrás: KSH

A lakhatás megoldása az elmúlt években folyamatosan növekvő ingatlanárak miatt egyre nehezebbé vált. Pest vármegyében kirívóan sokat, 12,3 évet kell dolgozni ahhoz, hogy az éves nettó átlagkeresetből egy átlagos használtlakáshoz jusson valaki. Ez közel 2,5 évvel hosszabb, mint Budapesten és 5-8 évvel hosszabb idő, mint a többi vármegyében.

52. ábra: A lakáshoz jutáshoz szükséges idő, amely az átlagos használtlakás-ár és a teljes munkaidőben alkalmazásban állók éves nettó átlagkeresetének hányadosa, 2022

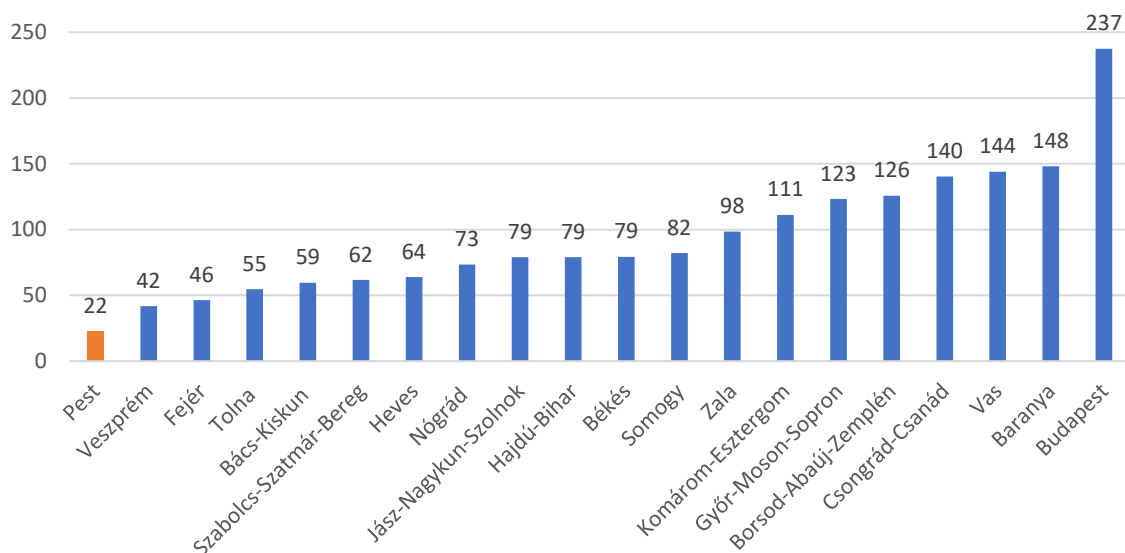

Pozitív tendenciaként mindez az agglomerációs gyűrű településeinek felértékelődését is jelzi, nemcsak ingatlanpiaci, hanem életminőségi szempontból. Árnyoldala ennek a folyamatnak az egyes települések élhetőségét aláásó - zabolátlannak mutakozó - szuburbanizáció és népességnövekedés, amivel egyes települések vonalas és szociális infrastruktúra rendszere nem tud lépést tartani.

Óriási szerepe lenne tehát a bérlakásoknak a vármegyében ahhoz, hogy a bérek és ingatlanárak közötti növekvő szakadék mellett biztosítható legyen a fiatalok számára a megfelelő lakhatás.

Pest vármegyében az önkormányzatok nem rendelkeznek jelentős lakásvagyonnal, az egész vármegyében mindössze 2 985 db önkormányzati tulajdonú lakás volt, ami azt jelenti, hogy tízezer lakosra mindössze 22 önkormányzati lakás jutott. Ez messze a legalacsonyabb érték az egész országban, így az önkormányzati lakásokkal sem könnyíthetők a lakhatási problémák.

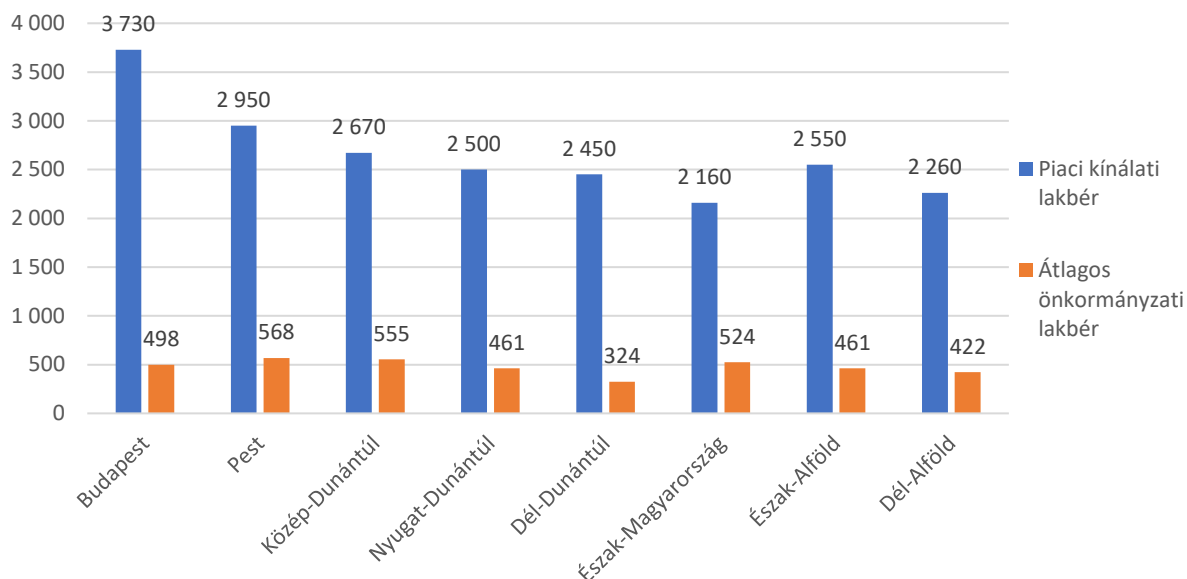
53. ábra: Tízezer lakosra jutó önkormányzati tulajdonú lakások száma, 2022

Forrás: KSH

A lakbérek tekintetében azonban ismét érzékelhető a főváros közelsége. Az ingatlanárakhoz és a piaci viszonyokhoz igazodva Pest megyében magasabb bérleti díjak érvényesíthetők, mint a többi vármegyében, igaz még így is számottevően elmaradnak a fővárosban tapasztalt ártól. Az önkormányzati tulajdonú lakások bérleti díjai ugyanakkor Pest vármegyében a legmagasabbak.

54. ábra: Egy négyzetméterre jutó átlagos piaci és önkormányzati lakbér mértéke (Ft/m²), 2022

A megyében található szegregátumok státusza a lakás és bérlakás állomány sajátos szegmense. Sajnos, az elemzés készítésének időpontjában ezek az adatok még nem álltak rendelkezésre, ezért a 2011-es népszámlálás adataira tudunk támaszkodni. Előzetes tájékozódásunk alapján várhatóan 2024. év II. félévében lesznek ezen adatkörök hozzáférhetőek.

Szegregátumok adatai

Pest vármegyében a népesség 3%-a, nagyjából 36 ezer fő élt szegregátumban, vagy szegregációval veszélyeztetett területen. A megyében vannak olyan járások, ahol egyáltalán nem jellemző a szegregáció (Szobi és Vecsési járás), illetve vannak olyan járások, amelyekben csak szegregációval veszélyeztetett területeket azonosított a Belügyminisztérium a felmérése során (Budakeszi és Gyáli járás). **A szegregáció a legnagyobb problémát az Aszódi, Nagykátai, Dabasi, Ceglédi járásokban jelenti, ahol a népesség 6-12%-a élt szegregátumokban vagy azzal veszélyeztetett településrészekben.**

5. táblázat: Szegregáció a vármegye járásaiban, 2011

Terület	Szegregátumban élők	Szegregációval veszélyeztetett körzetekben élők	Szegregátumban élők	Szegregációval veszélyeztetett körzetekben élők	Szegregátum és szegregációval veszélyeztetett összesen
	létszáma, fő		lakónépességhez viszonyított aránya		
Aszódi járás	2035	2564	5%	7%	12%
Budakeszi járás	0	107	0%	0%	0%
Ceglédi járás	1301	3745	1%	4%	6%
Dabasi járás	1451	2253	3%	5%	8%
Dunakeszi járás	196	287	0%	0%	1%

Terület	Szegregátum- ban élők	Szegregációval veszélyeztetett körzetekben élők	Szegregátum- ban élők	Szegregációval veszélyeztetett körzetekben élők	Szegregátum és szegregációval veszélyeztetett összesen
	létszáma, fő		lakónépességhez viszonyított aránya		
Érdi járás	191	310	0%	0%	0%
Gödöllői járás	2150	3239	2%	2%	4%
Gyáli járás	0	136	0%	0%	0%
Monori járás	858	1910	1%	3%	4%
Nagykátai járás	2431	4479	3%	6%	9%
Nagykőrösi járás	409	737	1%	3%	4%
Pilisvörösvári járás	124	453	0%	1%	1%
Ráckevei járás	1063	1437	3%	4%	7%
Szentendrei járás	422	537	1%	1%	1%
Szigetszentmiklósi járás	186	431	0%	0%	1%
Szobi járás	0	0	0%	0%	0%
Váci járás	324	651	0%	1%	1%
Vecsesi járás	0	0	0%	0%	0%

Forrás: KSH

A szegregálódás veszélye települési összehasonlításban értelmezhető pontosabban, mint járási összevetésben, ezért ezt részletesebb bontásban is bemutatjuk. A felmérés az alábbi településeken azonosított szegregátumokat, illetve szegregációval veszélyeztetett településrészeket. A szegregáció mértéke a legnagyobb Valkó, Örkény, Domony, Jászkarajenő, Tápiószele, Dány, Csobánka, Tura, Galgagyörk, Bag településeken, ahol a **szegregátumokban él a lakosság legalább 10%-a, és a szegregátumokban és szegregációval veszélyeztetett településrészekben élők együttes aránya a 25%-ot is meghaladja.**

6. táblázat: Szegregációval érintett települések a vármegyében, 2011

Terület	Szegregátum- ban élők	Szegregációval veszélyeztetett körzetekben élők	Szegregátum- ban élők	Szegregáció- val veszélyez- tetett körzetekben élők	Szegregátum és szegregációval veszélyez- tetett összesen
	létszáma, fő		lakónépességhez viszonyított aránya		
Valkó	771	828	32%	34%	66%
Örkény	1073	1197	22%	25%	47%
Domony	444	454	20%	21%	41%
Jászkarajenő	496	496	18%	18%	36%
Tápiószele	764	1330	13%	22%	35%
Dány	683	683	15%	15%	31%
Csobánka	422	537	14%	17%	31%
Tura	945	1138	12%	15%	27%
Bag	372	562	10%	15%	25%
Galgagyörk	107	163	10%	15%	25%
Csörög	104	285	5%	15%	20%
Pusztavacs	57	204	4%	15%	19%
Tápiószentmárton	323	719	6%	13%	19%
Tóalmás	311	311	9%	9%	19%
Galgahévíz	201	258	8%	10%	18%
Tatárszentgyörgy	72	273	4%	14%	18%
Vácegres	73	87	8%	10%	18%
Tápiószecső	322	701	5%	11%	16%

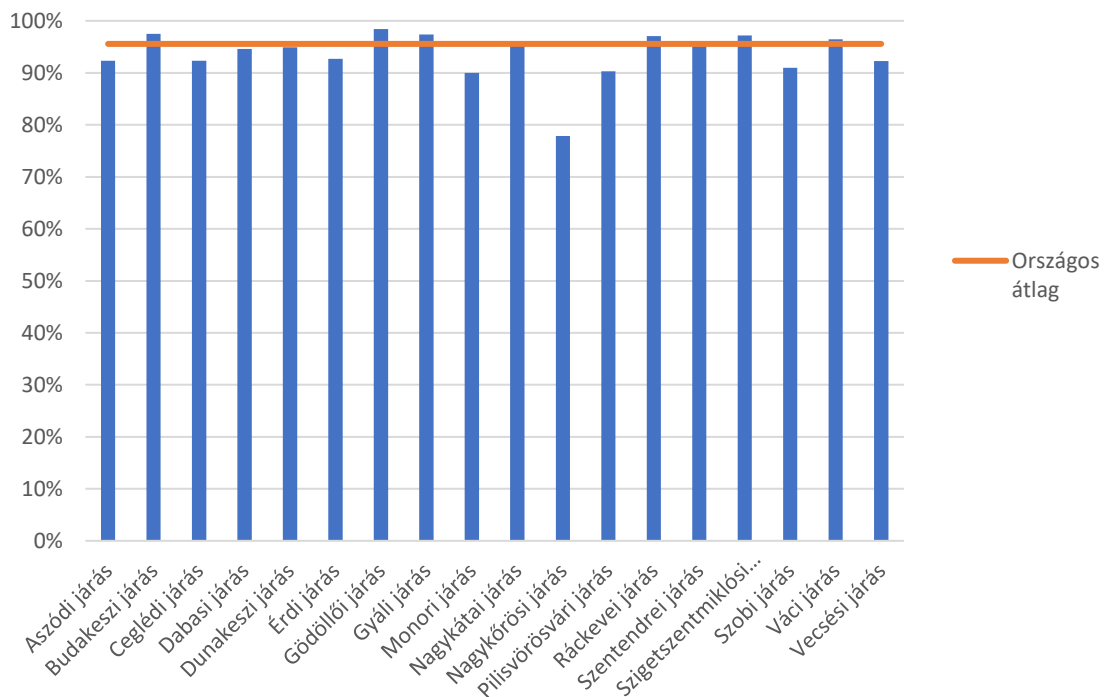
Terület	Szegregátum- ban élők	Szegregációval veszélyeztetett körzetekben élők	Szegregátum- ban élők	Szegregáció- val veszélyez- tetett körzetekben élők	Szegregátum és szegregációval veszélyez- tetett összesen
	létszáma, fő		lakónépességhez viszonyított aránya		
Kakucs	157	276	6%	10%	16%
Ráckeve	692	692	7%	7%	14%
Tápióbicske	124	303	4%	9%	13%
Pánd		232	0%	12%	12%
Nagykátá	457	764	4%	6%	10%
Dömsöd	213	344	4%	6%	10%
Törtel		457	0%	10%	10%
Pilis	379	602	3%	5%	9%
Piliscsaba	124	453	2%	6%	7%
Monor	340	937	2%	5%	7%
Cegléd	618	2003	2%	5%	7%
Monorierdő	139	139	3%	3%	7%
Apaj		71	0%	6%	6%
Kerepes	245	341	2%	3%	6%
Tápiószőlős		154	0%	5%	5%
Verseg		65	0%	5%	5%
Kiskunlacháza	158	330	2%	4%	5%
Nagykőrös	409	737	2%	3%	5%
Vácszentlászló		73	0%	4%	4%
Inárcs	92	92	2%	2%	4%
Zsámbok	50	50	2%	2%	4%
Abony	131	506	1%	3%	4%
Fót	196	287	1%	2%	3%
Szentmártonkátá	64	64	1%	1%	3%
Újszilvás		73	0%	3%	3%
Isaszeg	56	225	1%	2%	3%
Pécel		515	0%	3%	3%
Tápióság		90	0%	3%	3%
Délegyháza	52	52	2%	2%	3%
Kistarcsa	125	231	1%	2%	3%
Mogyoród	55	55	1%	1%	2%
Sülysáp	66	66	1%	1%	2%
Ócsa		136	0%	2%	2%
Kóka		75	0%	2%	2%
Vác	113	203	0%	1%	1%
Gödöllő	165	238	1%	1%	1%
Bugyi		51	0%	1%	1%
Páty		54	0%	1%	1%
Dabas		160	0%	1%	1%
Tököl	53	53	1%	1%	1%
Albertirsa	56	56	0%	0%	1%
Érd	191	310	0%	0%	1%
Szigetszentmiklós	81	163	0%	0%	1%
Mende		56	0%	1%	1%
Budaörs		53	0%	0%	0%
Szigethalom		73	0%	0%	0%
Dunaharaszti		90	0%	0%	0%

Ivóvíz- és csatornahálózat

A megfelelő életkörülményekhez hozzá tartozik a **megfelelő minőségű és mennyiségű ivóvíz** biztosítása, amelyet az ENSZ fenntartható fejlődés célrendszere is rögzít. A vármegyei települések **lakásainak 94%-a volt az ivóvízhálózatba bekötve**, ami csak kis mértékben marad el az ország egészére jellemző értéktől. Az ivóvízhálózatba kötött lakások aránya a **Nagykőrösi járásban a legalacsonyabb, itt azonban a tanyás településszerkezet is szerepet játszik a relatív alacsonyabb arányban.**

55. ábra: Ivóvíz hálózatba kötött lakások aránya Pest vármegye járásaiban, 2021

Forrás: KSH

Települési szinten azonban nagyon nagy különbségek adódnak: Nyársapáton az ivóvízhálózatra kötött lakások aránya még az 50%-ot sem érte el, de nem sokkal jobb a helyzet Kocséron sem, ahol a lakásoknak az 57%-a tudott csak hálózati vizet használni. A bekötések aránya Márianosztra, Szentmártonkáta, Nagyörzsöny, Vasad, Ipolydamásd, Ipolytölgyes, Sződ, Törtel, Tápiószőlős, Pilisszántó, Pilis, Herceghalom településeken 70-80% között maradt.

Az ivóvíz minősége jelentősen befolyásolhatja a népesség egészségi állapotát, különösen a várandós anyák, gyermekek számára jelenthet kiemelt egészségügyi veszélyforrást a nem megfelelő vízminőség. Míg a megfelelő minőségű ivóvízhez való hozzájutás a magasabb jövedelműek számára könnyebb, hiszen jövedelmük lehetővé teszi, hogy a nem megfelelő minőségű ivóvíz helyett ellenőrzött minőségű palackozott vizet vásároljanak, addig az alacsony jövedelműek számára mindez nem elérhető napi szinten. Szerencsére ebből a szempontból sem áll rosszul a megye, hiszen **az országosan jellemzőnél kevesebb településen volt kifogásolható az ivóvíz minősége**. Míg országosan a települések 60%-ában volt megfelelő az ivóvíz minősége, addig a vármegye településeinek 80%-ában.

A legtöbb probléma a vármegye déli területein található alföldi járásokban volt tapasztalható, a Nagykőrösi, Ceglédi, Dabasi járásokban a településeknek kevesebb mint felében volt megfelelő a

szolgáltatott ivóvíz minősége. De magas volt még a Ráckevei, Gyáli és Monori térségekben is azon települések aránya, ahol a szolgáltatott ivóvíz minősége kifogásolható volt.

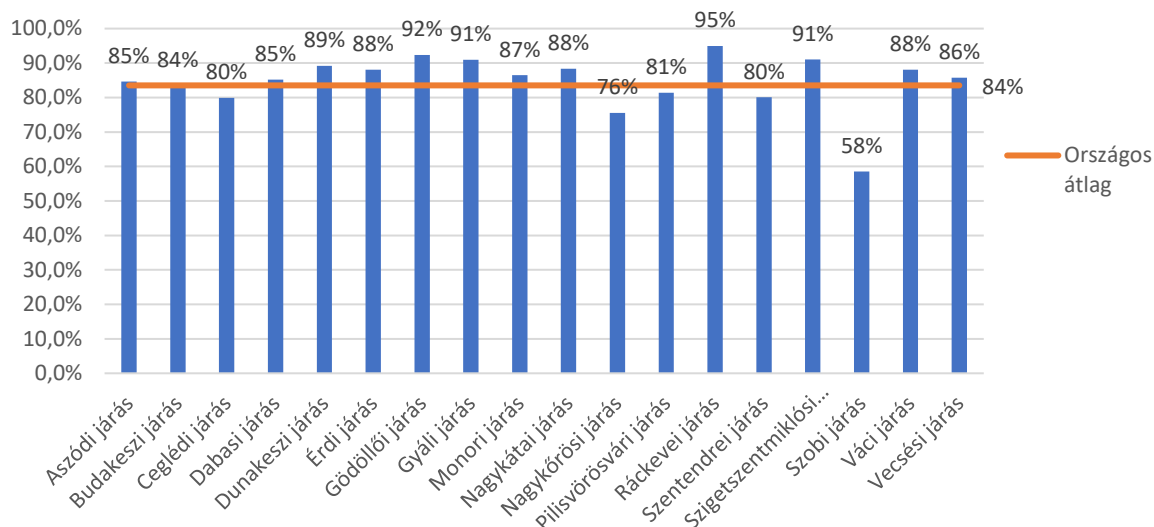
7. táblázat: *Ivóvíz minőségi problémákkal küzdő települések száma a problémák jellege és járások szerint, 2021*

	Eseti bakteriológiai kifogás	Kémiai szempontból nem elfogadható	Kifogásolt minőségű ivóvíz	Megfelelő minőségű ivóvíz
Magyarország	169	24	1076	1886
Pest megye	4	2	32	149
Aszódi járás				11
Budakeszi járás				12
Ceglédi járás	2	1	4	5
Dabasi járás			7	4
Dunakeszi járás				4
Érdi járás				7
Gödöllői járás	1		2	12
Gyáli járás			2	2
Monori járás			5	7
Nagykátai járás			5	10
Nagykőrösi járás			2	1
Pilisvörösvári járás				9
Ráckevei járás	1		4	6
Szentendrei járás				13
Szigetszentmiklósi járás			1	8
Szobi járás				17
Váci járás				18
Vecsesi járás		1		3

Forrás: Országos ivóvízminőségi adatbázis (Humán Vízhatalok Informatikai Rendszere, HUMVI) 2021

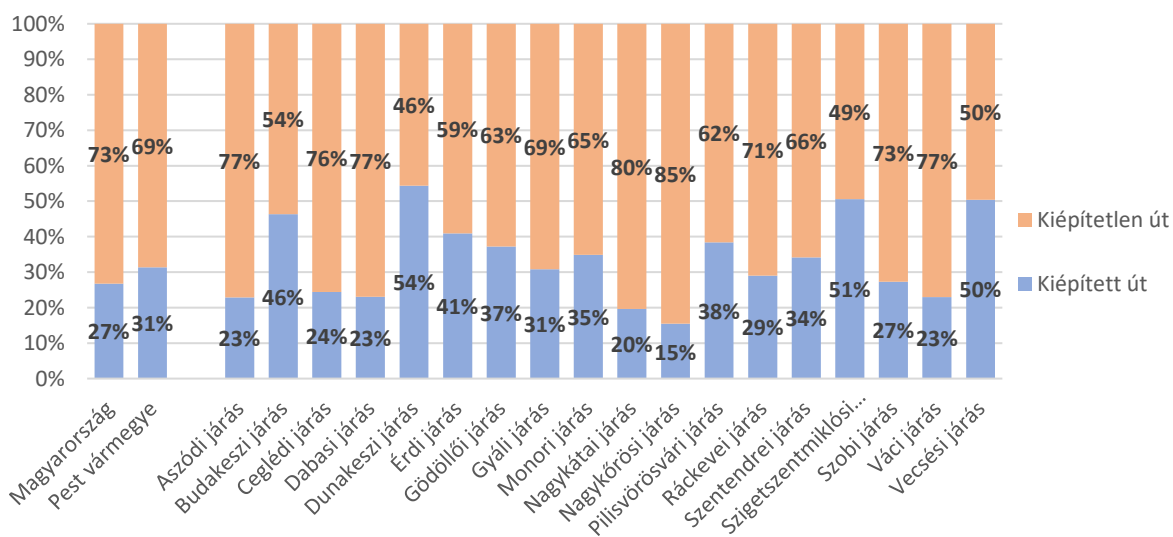
A **csatornahálózat** kiépítése nagyrészt megtörtént, Pest vármegyében a lakások országos átlagnál nagyobb hányada, **86,2%-a van a közüzemi szennyvízhálózatra csatlakoztatva**. A további kiépítést gyakran a domborzati viszonyok, távolság, egyéb egyedi okok gátolják, illetve teszik azt gazdaságtalanná. Erre jellemző példa a Szobi járás, ahol a közüzemi szennyvízhálózat bővítésének legfőbb akadályát a domborzati viszonyok jelentik.

56. ábra: Közüemi szennyvízhálózatba kapcsolt lakások aránya, 2021

A helyi szintű közlekedést, a munkába, iskolába járást, és egyáltalán a helyi mobilitást nagyban befolyásolja az utak, járdák állapota. A vármegyében kiemelkedő a belterületi utak hossza, ugyanakkor kiépítésük már a rendszerváltozás előtt is vontatottan haladt. A vármegyére a rendszerváltozás után jellemző migrációs folyamatok hatására **növekvő beépített területek miatt a kiépítetlen belterületi utak hossza nemhogy rövidült, hanem még növekedett is.** Ráadásul az **útfejlesztések gyakran a járdák fejlesztése nélkül valósultak meg,** ami a gyalogosokra, különösen a gyermekek és idősek számára jelent veszélyforrást. A kiépített önkormányzati utak aránya a Dunakeszi, Szigetszentmiklósi és Vecsesi járásokban a legmagasabb, itt az 50%-ot is meghaladó volt az arányuk. **Az aszfaltutak aránya a Nagykőrösi, Nagykátai, Aszódí, Dabasi, Váci és Ceglédi járások településein volt a legalacsonyabb a megyében.**

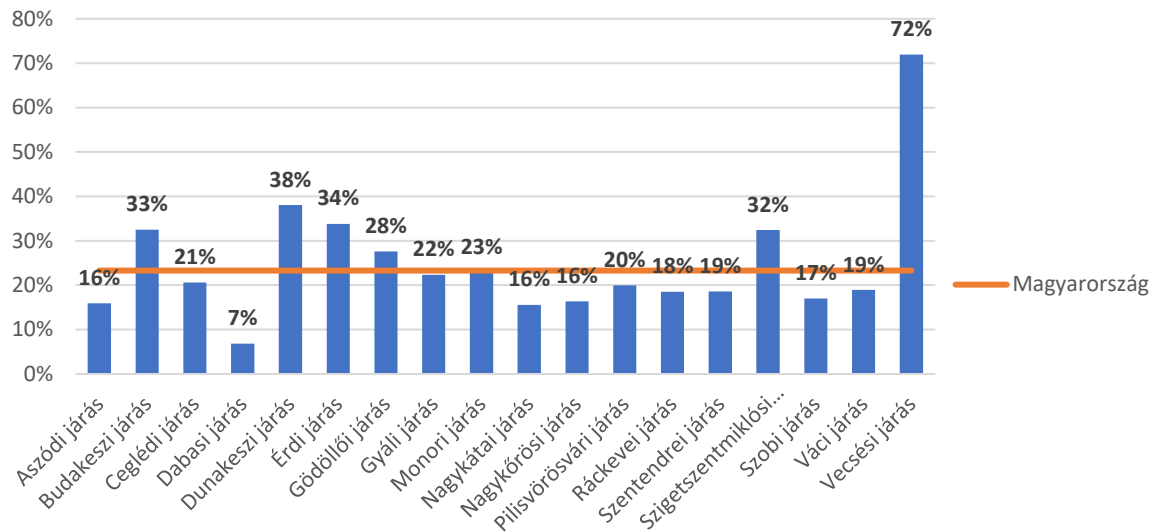
57. ábra: Kiépített önkormányzati utak aránya, 2021

Forrás: KSH

A kiépített járdák hossza még a belterületi önkormányzati utakétól is elmarad, ami különösen a sérülékeny társadalmi csoportok számára jelent hátrányt. A járdák hiánya egyfelől balesetveszélyes, másfelől akadályozza a településen belüli közlekedést. A Vecsési járáson kívül a járások többségében az önkormányzati utak teljes hosszának csupán 20-40%-a mellett vezetett járda. A legkisebb a kiépített járdák utakhoz viszonyított hossza ismét csak általában a leszakadó térségekben a legalacsonyabb, a Dabasi járásban mindössze 7%.

58. ábra: Kiépített járdák az összes önkormányzati úthoz viszonyított hossza, 2021

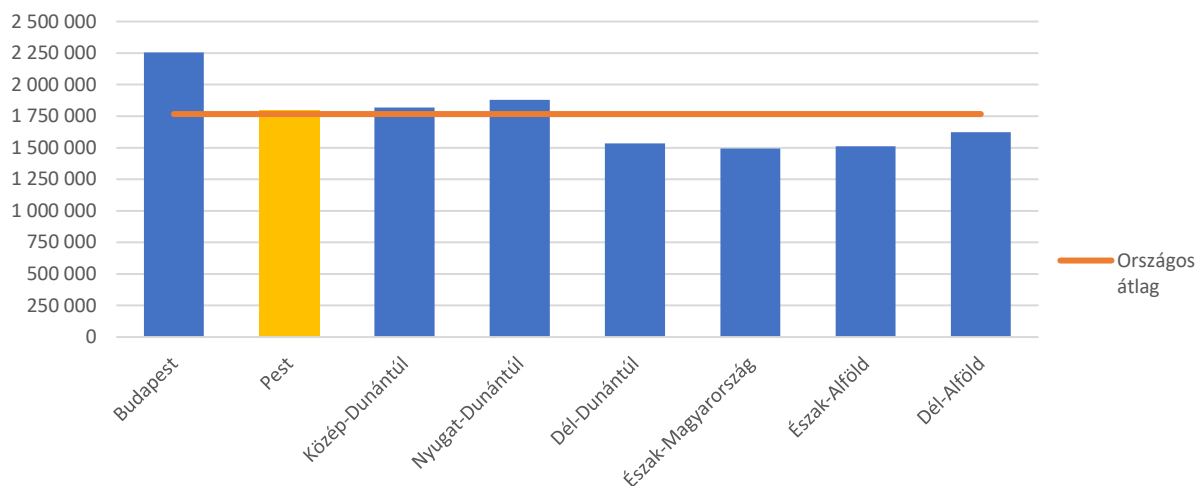

Forrás: KSH

4.1.2. Szegénység

A vármegyében a háztartások egy főre jutó nettó éves jövedelme valamivel magasabb, mint országosan, de így is a hazai régiók középmezőnyébe tartozik. A fejlettebb, dunántúli régiók tekintetében sereghajtónak számít, míg a kevésbé fejlett térségekhez viszonyítva kedvező értéket produkált. 2020-ban közel 1 millió 800 ezer forint volt az egy főre jutó éves nettó jövedelem, ami nagyjából havonta 150 ezer forintnak felel meg.

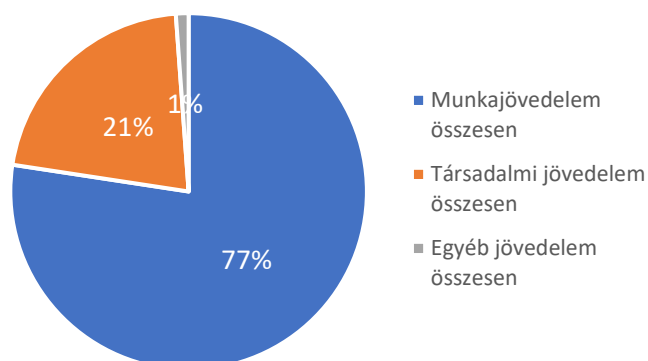
59. ábra: A háztartások egy főre jutó éves átlagos jövedelme régiók szerint, 2020

Forrás: KSH

A háztartások jövedelméhez a legnagyobb mértékben a **munkajövedelmek** járulnak hozzá, **részesedésük az összes háztartási jövedelmen belül 77%-ot tesz ki**. A társadalmi transferek 21%-kal járulnak hozzá a háztartási jövedelmekhez. A vármegyében a **munkajövedelmek összes háztartási jövedelemhez mért aránya 3 százalékponttal magasabb, mint országosan**, ami a háztartás összetétel, illetve az átlagosnál kedvezőbb foglalkoztatási mutatók eredménye. Az elmúlt években a munkajövedelmek háztartási összjövedelmen belüli aránya **folyamatosan növekedett**, ami jó hír, hiszen a háztartások így sokkal kevésbé függenek a társadalmi juttatásoktól. 2020-ban azonban változás következett be e tekintetben, hiszen a **COVID járvány hatására a munkajövedelem aránya kissé visszaesett**.

60. ábra: A háztartások egy főre jutó éves átlagos jövedelmének megoszlása jövedelemforrások szerint, 2020

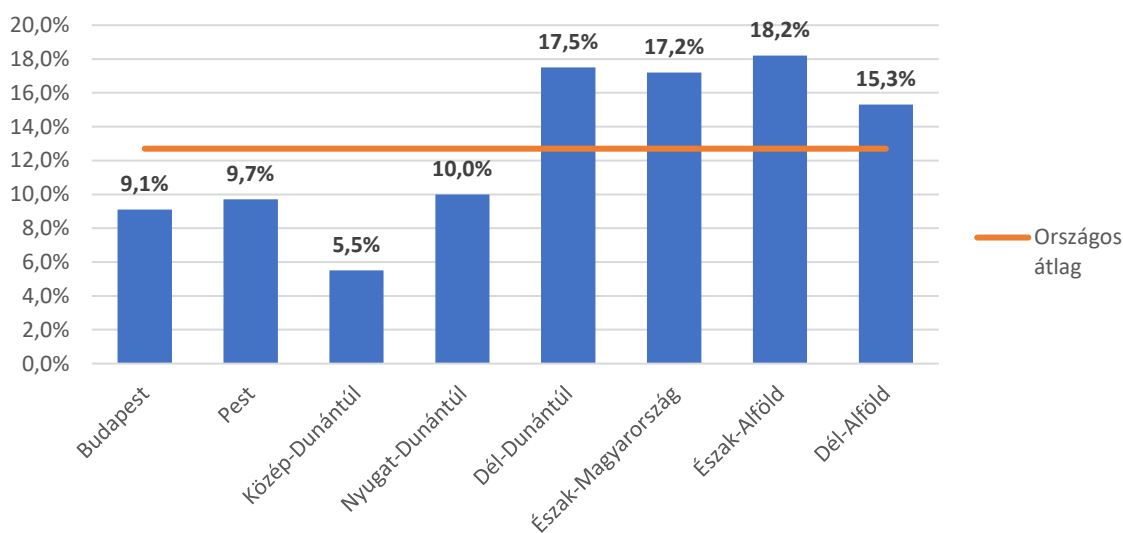

Forrás: KSH

Pest vármegyében a **nagyon alacsony munkaintenzitású⁵ háztartásokban élők** népességen belüli aránya folyamatosan **zsugorodott** és az egyik legkisebb volt országos összevetésben egészen 2020-ig. Ekkor a **COVID járvány hatására, viszonylag nagy ugrás** következett be a nagyon alacsony munkaintenzitású háztartások arányában, amelynek oka elsősorban abban keresendő, hogy **a járvány éppen a zömében alacsony végzettségű munkavállalókat foglalkoztató, ám a régióban nagy súlyú gazdasági ágakat érintette leginkább**, így sokan ideiglenesen munka nélkül maradtak. **2020-ban** a vármegyében összesen **58 ezren** (0-59 évesek 5,6%-a) **éltek nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásokban**. Arányuk a vármegyében 2020-ban 0,6 százalékponttal volt magasabb az országosan jellemző mértéknél.

Bár a szegénységi mutatókban a vármegye még mindig a régiók rangsorában kedvező helyen van, a fővárosban és Közép-Dunántúlon továbbra is a Pest vármegyében jellemzőnél kevesebben küzdenek a szegénységgel. A **relatív szegénységi arány** 2020-ban 9,7% volt, ami azt jelenti, hogy **a vármegyében 129 ezren éltek olyan háztartásban, ahol a medián ekvivalens jövedelem⁶ 60%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkeztek, vagyis a jövedelem a⁷ szegénységi küszöb alatt maradt.**

61. ábra: Relatív jövedelmi szegénységi arány régiók szerint, 2020

Súlyos anyagi deprivációban élők száma Pest vármegyében a 80 ezer főhöz közelített 2020-ban. Súlyos anyagi depriváció azon személyekre vonatkozik, **akikre a felsorolt 13 tételből legalább hét jellemző:**

Háztartási szint

- Váratlan kiadások fedezetének hiánya
- Évi egyhetes üdülés hiánya
- Hiteltörlesztéssel vagy lakással kapcsolatos hátralék

⁵ **Nagyon alacsony munkaintenzitás:** a 0 és 59 év közötti népességen belül azon személyek aránya, akik olyan háztartásban élnek, ahol a munkaképes korú (18 és 59 év közötti) felnőttek az előző évben teljes munkapotenciáljuk kevesebb mint 20%-át töltötték munkával. Ez esetben a munkaintenzitás értéke 0,2-nél nem nagyobb.

⁶ **Medián ekvivalens jövedelem:** A teljes népességet OECD 2 fogyasztási egységre jutó jövedelem alapján sorba rendezik, és a sor közepén lévő jövedelem jelenti a mediánt, vagyis hozzá képest pontosan ugyanannyinak van kevesebb, illetve több jövedelme. A szegénységi küszöb

⁷ **Relatív szegénységi küszöb:** A medián ekvivalens jövedelem 60%-a nemzeti valutában, Euróban továbbá vásárlóerő egységen (PPS) kifejezve, az egyszemélyes háztartásokra és a két felnőtt két gyermekes háztartásokra vetítve.

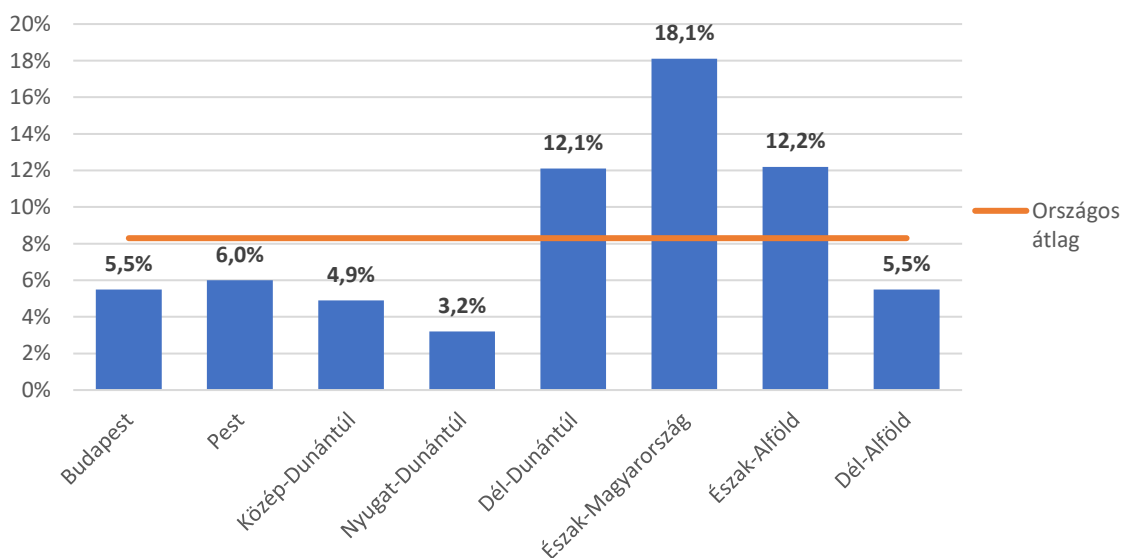
- Kétnaponta húsétfogyasztás hiánya
- Lakás megfelelő fűtésének hiánya
- Anyagi okból nincs személygépkocsi
- Elhasználódott bútorok lecserélésének hiánya

Személyi szint

- Nem rendelkezik az otthonában interneteléréssel
- Elhasználódott ruhák lecserélésének hiánya
- Nem rendelkezik két pár cipővel, amelyből az egyik minden évszakban használható
- Nem tud hetente egy kisebb összeget magára költeni
- Nem tud rendszeresen részt venni fizetős szabadidős programokon
- Nem tudja havonta egyszer vendégül látni rokonait, barátait vagy elmenni velük vendéglátóhelyre

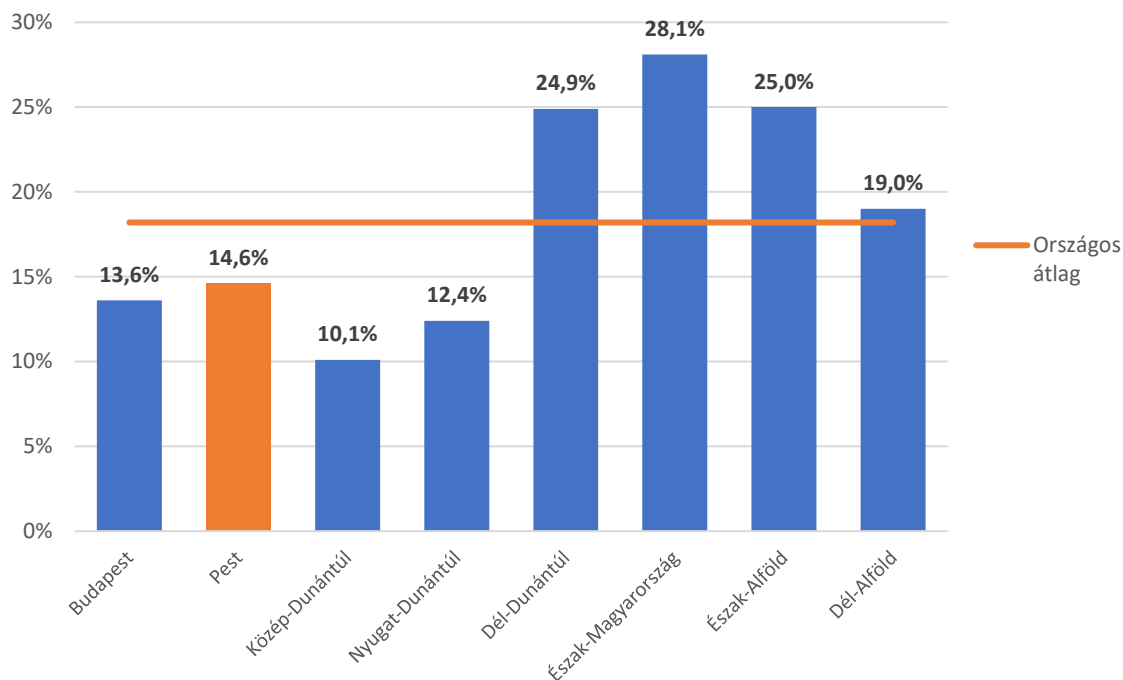
Pest vármegyéről ez a statisztika is viszonylag kedvező képet fest, hiszen **a súlyos anyagi deprivációban élők aránya az országos átlag alatt maradt.** Az ország fejlettebb régiói között ugyanakkor sajnos a legmagasabb értékkel rendelkezik Pest vármegye. Az országos átlagot a legfejletlenebb régiók értékei húzzák fel, itt a súlyos anyagi deprivációban élők aránya a 10-20% között mozgott.

62. ábra: Súlyos anyagi deprivációban élők aránya régióként, 2020

Szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek aránya azon személyek arányát jelenti a teljes népességben, akik vagy a relatív jövedelmi szegénység vagy a súlyos anyagi és szociális depriváció vagy a nagyon alacsony munkaintenzitás közül legalább egyben érintettek, azaz a fent bemutatott három indikátor tartalmát összegzi. **A vármegye az összevont szegénységi mutatók alapján a régiós középmezőnybe tartozik.** A szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétt népesség aránya a vármegyében 14,6% volt 2020-ban, ami nagyjából 200 ezer embert jelentett az adatfelvétel időpontjában.

63. ábra: Szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya régióként, 2020

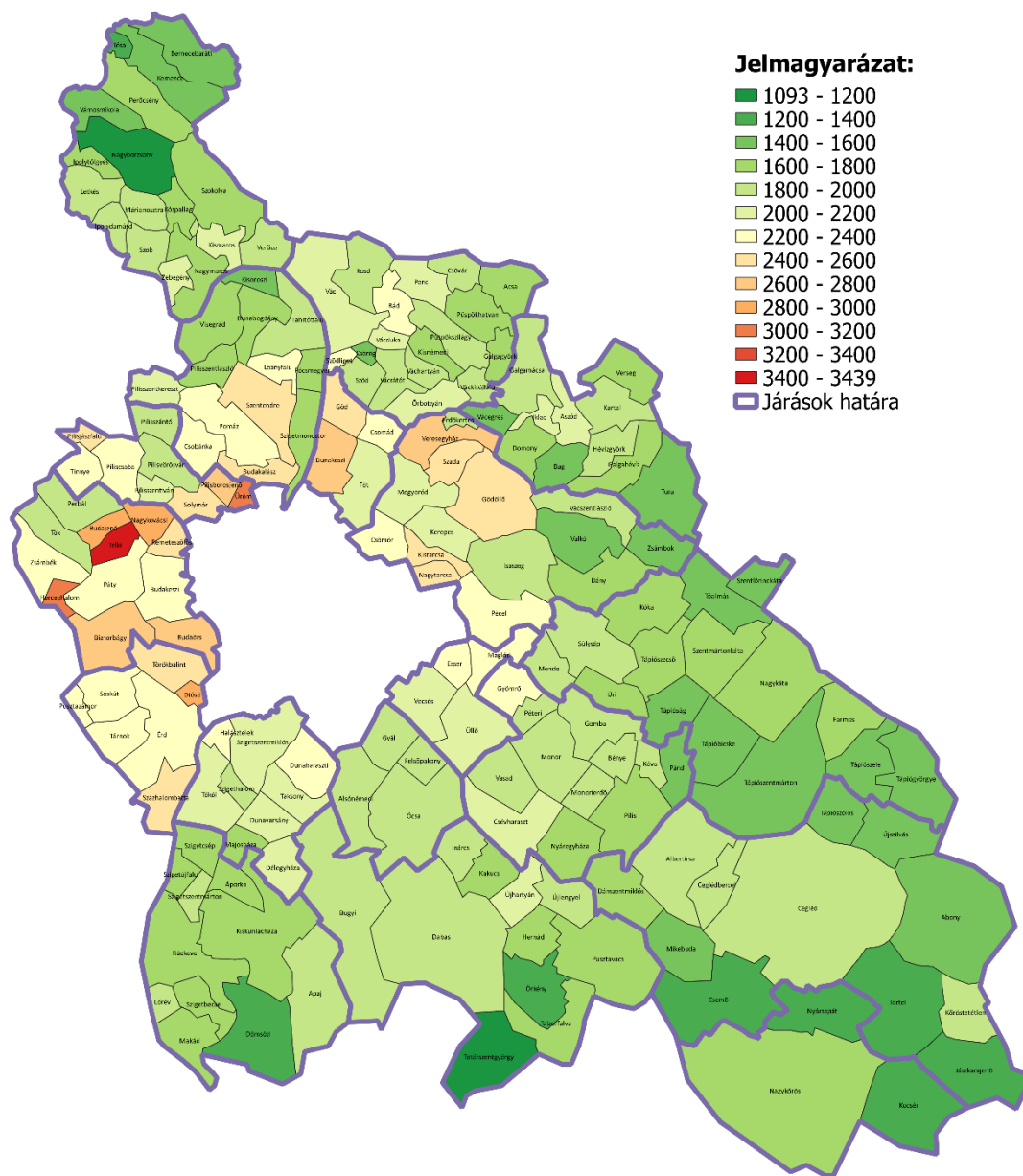

A szegénységre vonatkozóan régiósnál mélyebb területi adatok nem állnak rendelkezésre, így a szegénységet a jövedelmi oldalról lehet csupán megközelíteni. Erre a személyi jövedelemadó köteles jövedelmek egy állandó lakosra jutó értéke megfelelő támpontot ad, hiszen egyesíti a korszerkezet, a foglalkoztatottság és a jövedelmek jellemzőit. Az **egy főre jutó jövedelmet bemutató térképre** (64. ábra) rápillantva jól látható, hogy a magasabb jövedelműek az agglomerációs gyűrű településein élnek.

A vármegye hátrányos helyzetű térségei rajzolódnak ki zöld háttérszínnel, és ezen belül is azok a települések, ahol alacsony az iskolázottság és viszonylag magas a munkanélküliség. Azaz a szegénység újratermelődését elősegítő tényezők jelen vannak. A roma szegénység kézzelfoghatóságára rávilágít, hogy ha az alább látható jövedelmi térképet összevetjük a 24. ábra roma népesség arányát jellemző térképpel, hiszen a **legnagyobb roma kisebbséggel rendelkező településeken alacsony az egy állandó lakosra jutó jövedelem szintje**, ez alól csupán Csobánka képez kivételt, de a település fekvésénél fogva népszerű volt a magas jövedelmű fővárosiak között, így sokan költöztek ide, ugyanakkor a településen megmaradt a jelentős létszámú roma kisebbség is.

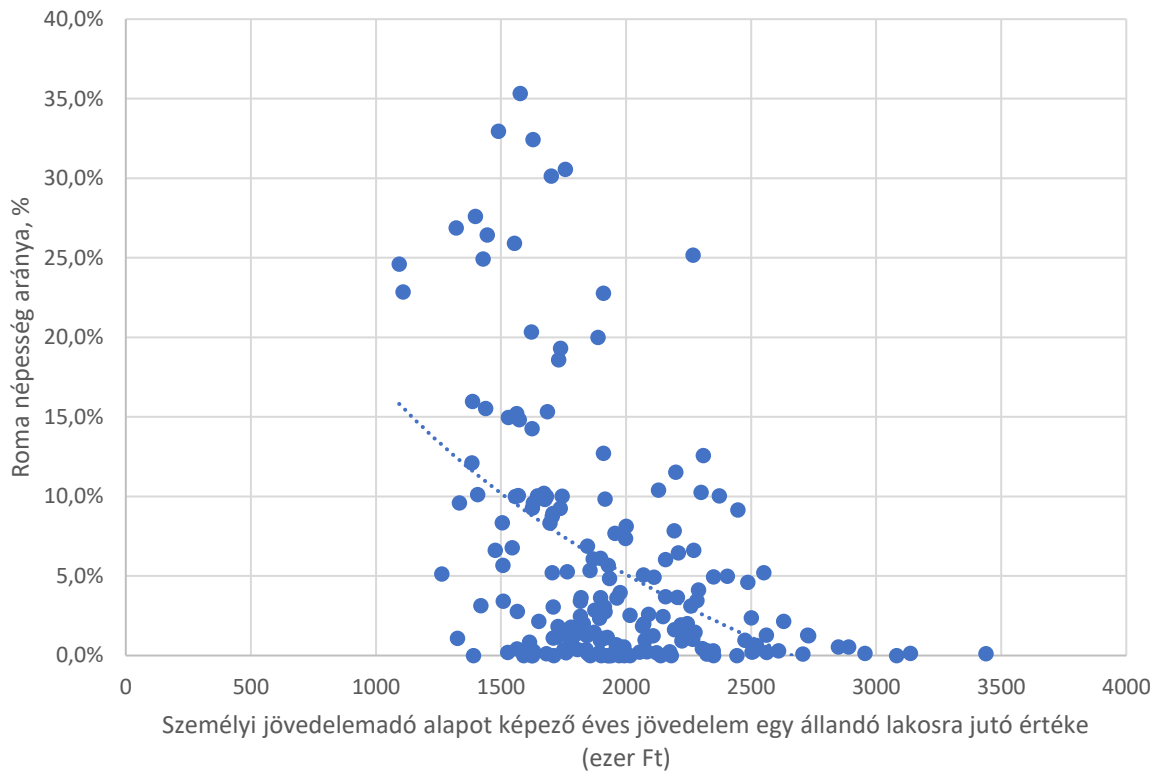

64. ábra: Személyi jövedelemadó alapot képező éves jövedelem egy állandó lakosra jutó értéke (ezer Ft)

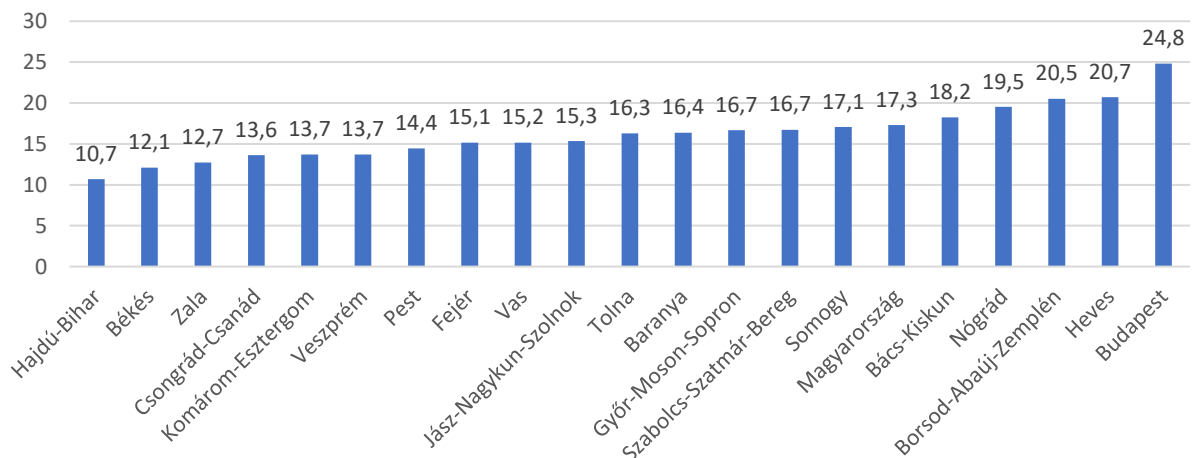
Amennyiben az összefüggést diagrammon ábrázoljuk itt is látható, hogy ha nem is függvényeszerű a kapcsolat a roma népesség aránya és a jövedelmi szegénység között, mindenképpen közepes korreláció mutatkozik a két tényező között.

65. ábra: Az egy állandó lakosra jutó személyi jövedelemadó alapot képező éves jövedelem és a roma népesség arányának összefüggése a vármegye településein

A szegénység, a rossz szociális környezet, a rossz lakásviszonyok, az alacsony iskolázottság sok esetben a bűnözés megemelkedéséhez vezetnek. Szerencsére Pest vármegyében a fenti tényezők csak néhány településen, illetve településrészen vannak jelen, így **a vármegye bűnügyi statisztikái is, ha nem is kiemelkedően jók, de mindenképp a biztonságosabb hazai térségek mezőnyébe tartoznak.** Az ezer lakosra jutó bűnelkövetések számában a vármegye a hetedik legalacsonyabb értékkel bír, ezer lakosra 14,4 elkövetett bűncselekmény jutott 2022-ben. Ezzel Pest vármegye az ország biztonságosabb vármegyéi, régiói között van.

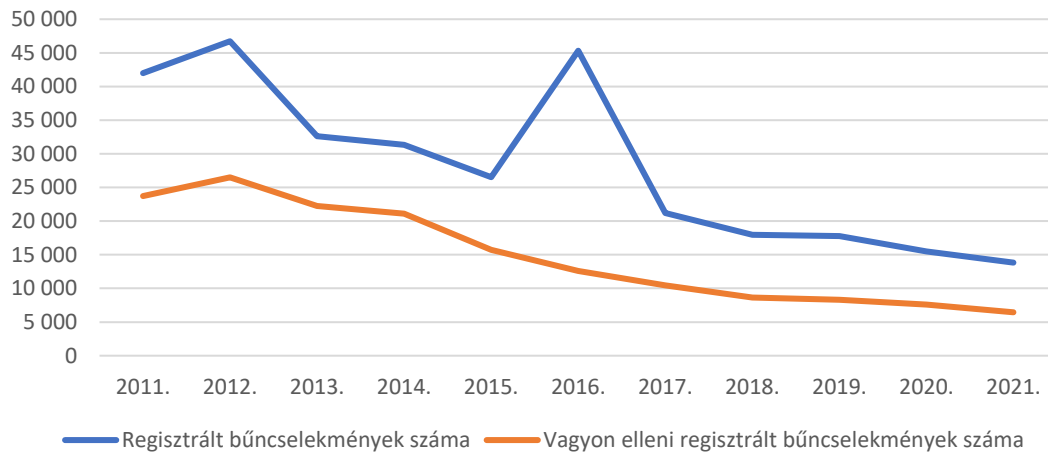
66. ábra: Ezer lakosra jutó regisztrált bűncselekmény az elkövetés helye szerint, 2022

Forrás: BM BSR - Bűnügyi Statisztikai Rendszer

Az **elkövetett bűncselekmények száma évről évre folyamatosan csökken**, az elmúlt tíz év során a regisztrált bűncselekmények száma a 2011. évinek a harmadára esett vissza. Ez igen jelentős javulást jelent a közbiztonságban. A grafikon lefutásán jól látható, hogy a **gazdasági helyzet jelentősen befolyásolja a bűnelkövetés gyakoriságát és közvetlen összefüggésben áll a szociális helyzettel, a szegénységgel, munkanélküliséggel.**

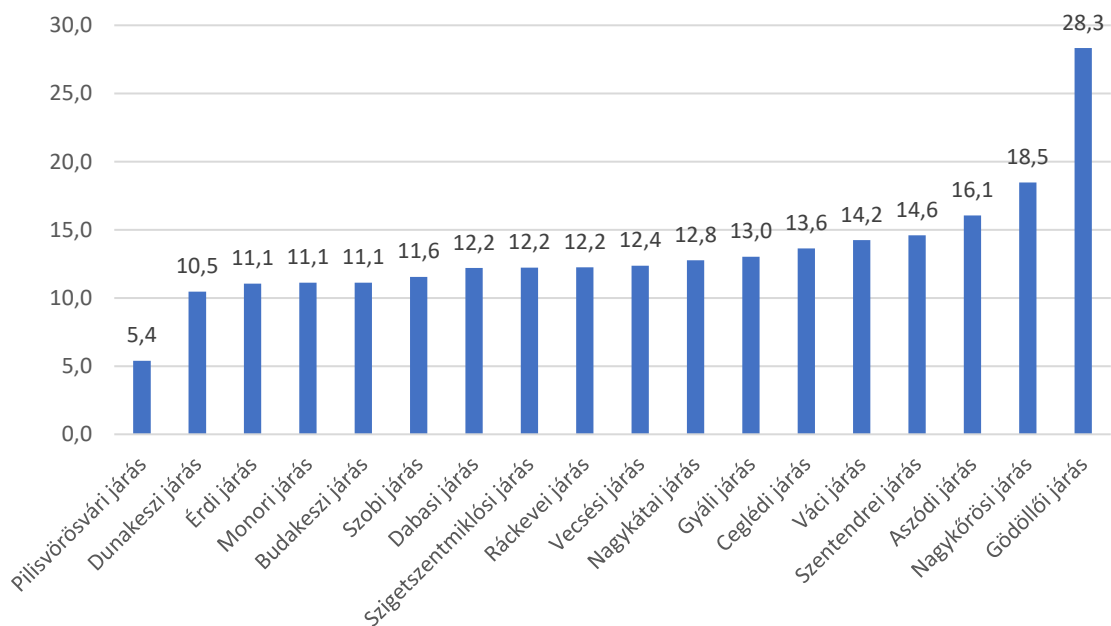
67. ábra: Regisztrált bűncselekmények száma Pest vármegyében, 2011-2021

Forrás: Pest Vármegyei Rendőrfőkapitányság

Az **ezer lakosra jutó bűncselekmények száma viszonylag kiegyenlített a vármegye járásaiban.** A Pilisvörösvári járás a legbiztonságosabb térség, itt ezer lakosra mindössze 5,4 bűncselekmény jut. Felfelé az Aszódi, Nagykátai és némi meglepetésre a Gödöllői járás lóg ki, utóbbiban a regisztrált bűncselekmények ezer lakosra jutó száma a vármegyei átlag kétszerese.

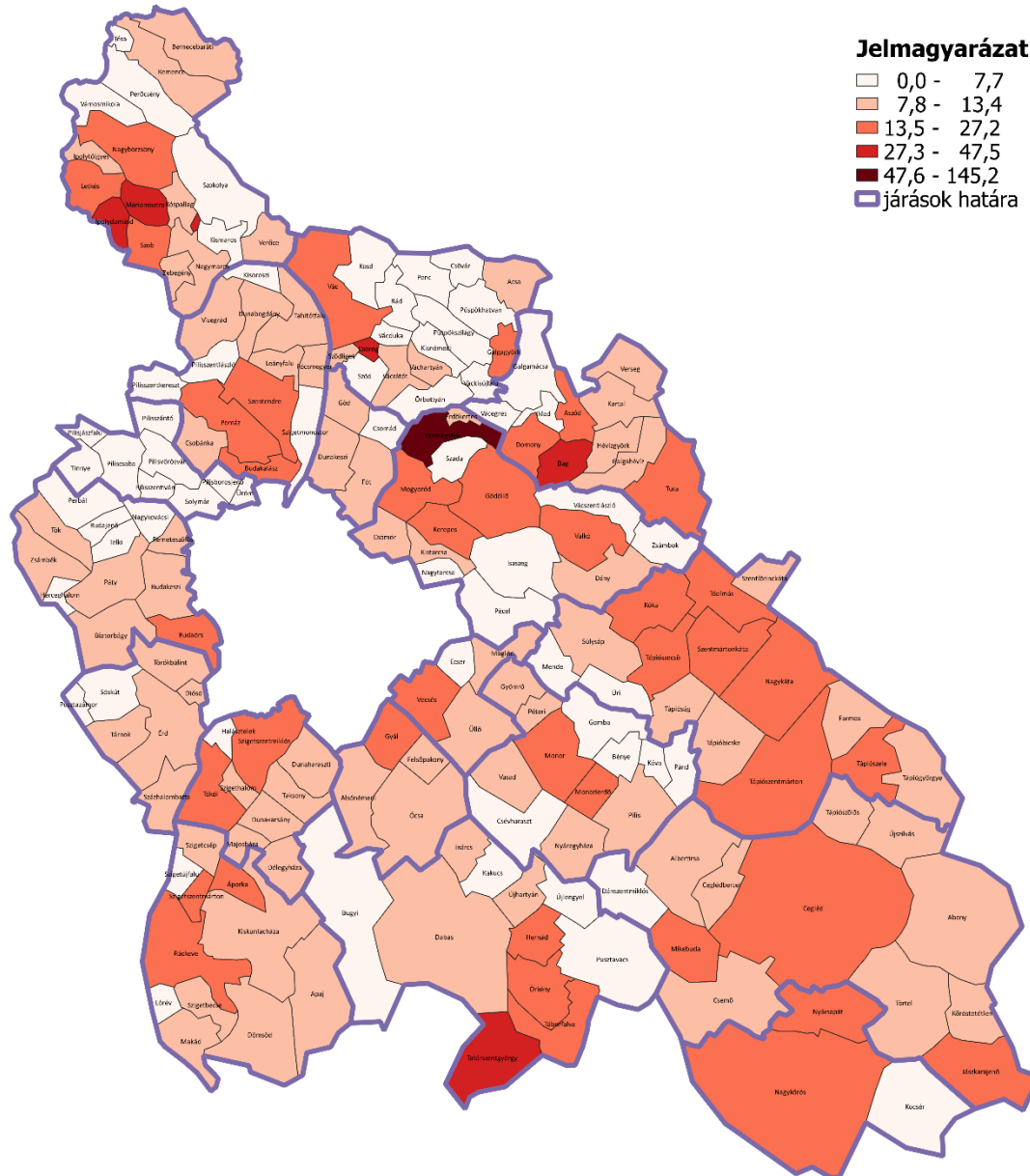
68. ábra: Ezer lakosra jutó regisztrált bűncselekmények száma Pest vármegye járásaiban, 2021

Forrás: PRE-STAT

A vármegye bűnügyi térképéről néhány település emelhető ki, de ezek is inkább pillanatfelvételnél, hiszen a bűnelkövetések száma évek során hullámszerűen alakul, típusok és települések szerinti megoszlásában is.

69. ábra: Ezer lakosra jutó regisztrált bűncselekmények száma Pest vármegye településein, 2019

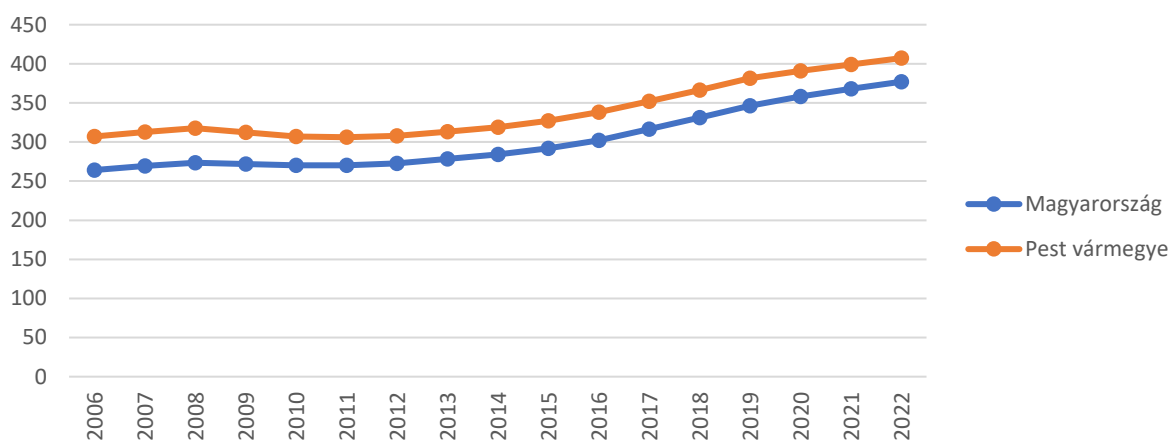
Az ezer lakosra jutó bűncselekmények tekintetében például 2019-ben Veresegyház, Bag, Tatárszentgyörgy, Csörög, Ipolydamásd, Márianosztra értéke emelkedik ki. Az utóbbi kettő borszónyi település inkább alacsony népességszáma, mintsem rossz közbiztonsága okán került fel erre a listára.

4.1.3. Mobilitás

A mobilitás alapvetően meghatározza, hogy a vármegyében élők hogyan, milyen módon férnek hozzá a környezetükben található társadalmi, kulturális szolgáltatásokhoz. Éppen ezért fejezetünkben egyfelől a **közlekedési hozzáférést** elemezzük, másfelől viszont az **elektronikus hozzáférés** lehetőségét. Sajnos, a mobilitás hiánya, vagy alacsony volta hozzájárul egy-egy településen a szegénység konzerválódásához, ami a mobilitást a felzárkóztatás, felzárkózás fontos tényezőjévé teszi.

Pest vármegyében a motorizáció mértéke folyamatosan emelkedik, és 2022-ben már ezer lakosra 407 természetes személy által fenntartott személygépkocsi jutott, azaz szinte minden második embernek volt autója. A tendencia azonban nem tér el számottevően az országos folyamatoktól.

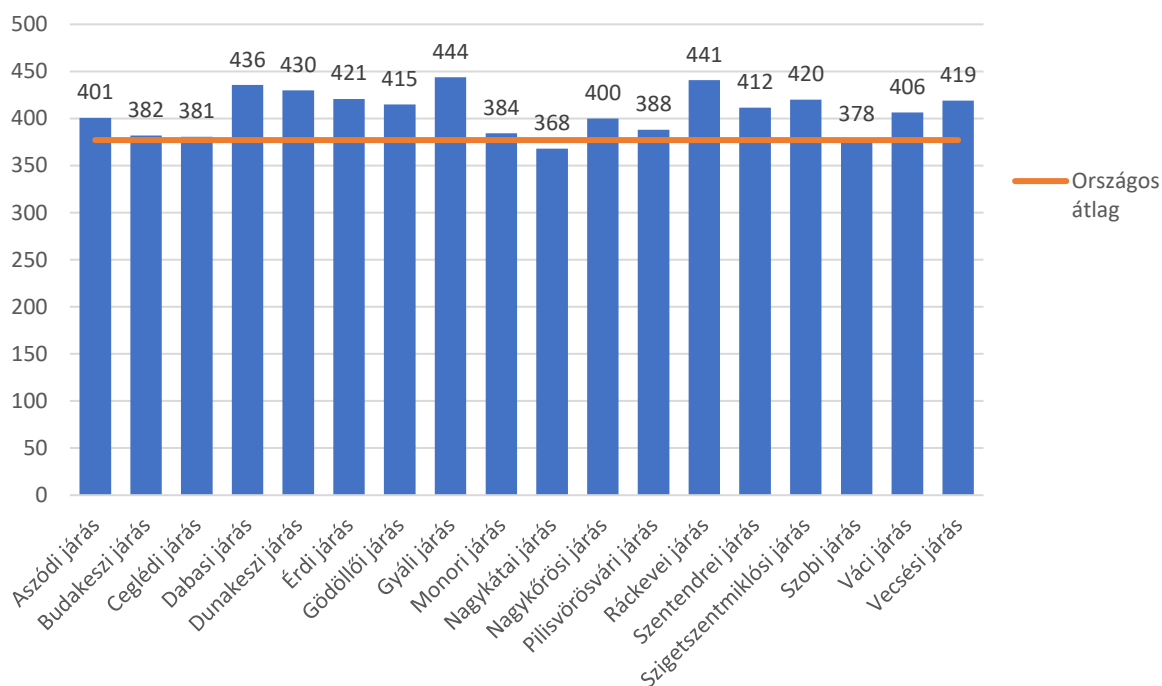
70. ábra: A természetes személyek által fenntartott személygépkocsik ezer állandó lakosra jutó száma, 2006-2022

Forrás: KSH

A természetes személyek által fenntartott személygépkocsik számában jelentős területi különbség nem mutatkozott. **Az országos átlagot a személygépkocsik fajlagos száma kizárólag a Nagykátai járásban nem érte el**, minden más járásban meghaladta azt. A Gyáli és Ráckevei járásokban 440 feletti személygépkocsi jutott ezer lakosra, ami kiemelkedően magas érték.

71. ábra: A természetes személyek által üzemben tartott személygépkocsik ezer állandó lakosra jutó száma, 2022

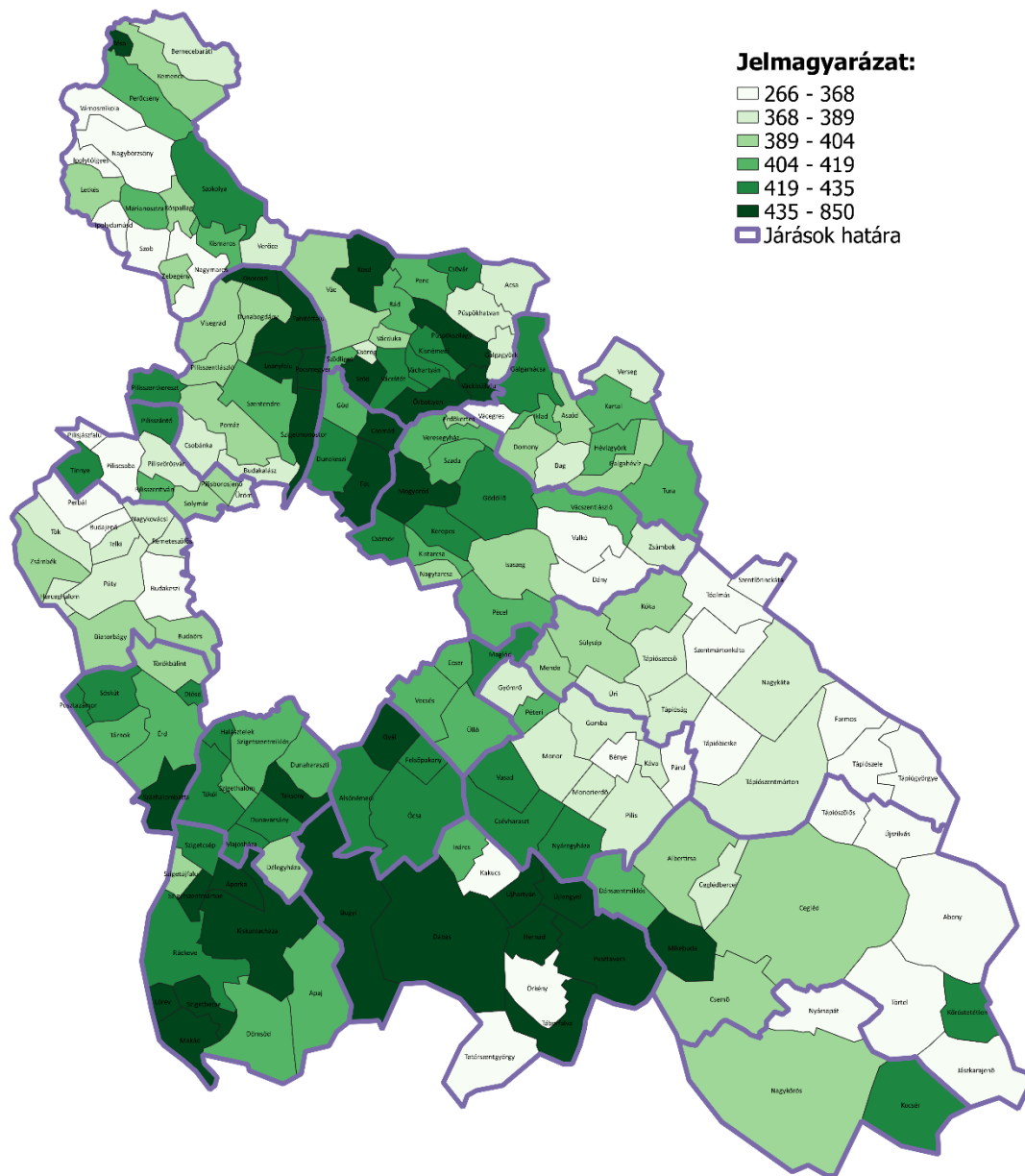

Forrás: KSH

A természetes személyek által üzemeltetett gépkocsik számát települési bontásban vizsgálva kitűnik, hogy az autópályák környezetében a növekvő üzemanyagköltségek ellenére a tömegközlekedés versenyképes alternatívája a személygépkocsi. A népesség nagyobb arányban tartott fenn ezeken a településeken személygépkocsit, a mindennapos közlekedés, ingázás céljából, mint az autópályáktól távolabb. A másik fontos tényező a gyengébb közösségi közlekedési kapcsolat, hiszen ahonnan csak hosszabb utazással lehet bejutni a fővárosba, ott ismét versenyképes alternatívának ígérkezik a személygépkocsi. A gazdagabb járásokban torzítja a képet a vállalkozások által fenntartott gépjárművek magas száma.

Települési szinten térképi úton ábrázolva az adatokat (72. ábra) több érdekes megállapítás is tehető a természetes személyek által üzemben tartott személygépkocsik ezer állandó lakosra jutó számáról.

72. ábra: A természetes személyek által üzemen tartott személygépkocsik ezer állandó lakosra jutó száma, 2022

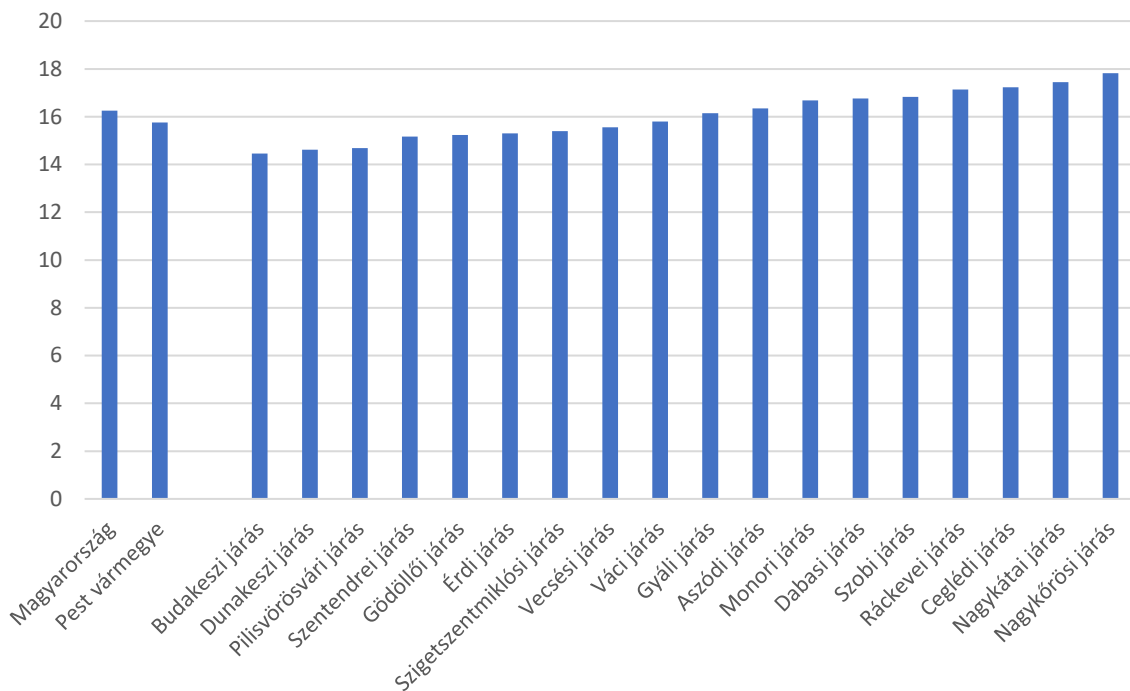
Forrás: KSH

A térképen világos színnel kiemelve szinte világítanak azok a települések, ahol vélhetően a lakosság rosszabb jövedelmi helyzete miatt az átlagnál alacsonyabb az ezer lakosra jutó gépjárművek száma. Ezek általában a vármegye délkeleti járásaiban és a szobi kistérségben találhatók. Itt „csak” minden harmadik, negyedik embernek van autója.

A budapesti agglomeráció észak-nyugati településein valószínűleg azért alacsonyabb a magánszemélyes által fenntartott gépjárművek száma, mivel sokan vállalkozások által fenntartott gépjárműveket használnak a napi mobilitásuk megoldására.

A természetes személyek által üzemeltetett **személygépjárművek átlagéletkora** Magyarországon rendkívül magas. **Pest vármegyében valamivel kedvezőbb** a helyzet, de ez inkább az agglomerációs járásokban bejegyzett gépjárműveknek köszönhető. Az azonban az adatokból kitűnik, hogy éppen az **agglomeráción kívüli terekből, messziről ingázók esetében magasabb az országos átlagnál a személygépjárművek átlagos életkora**, azaz éppen a **szegényebb térségekben** élőknek kell **megküzdniük az autók emelkedő fenntartási költségeivel, nagyobb üzemanyagfogyasztásával és a rosszabb közlekedésbiztonsági jellemzőivel.**

73. ábra: A természetes személyek által üzemben tartott személygépjárművek átlagos életkora Pest vármegye járásaiban, 2022

Forrás: KSH

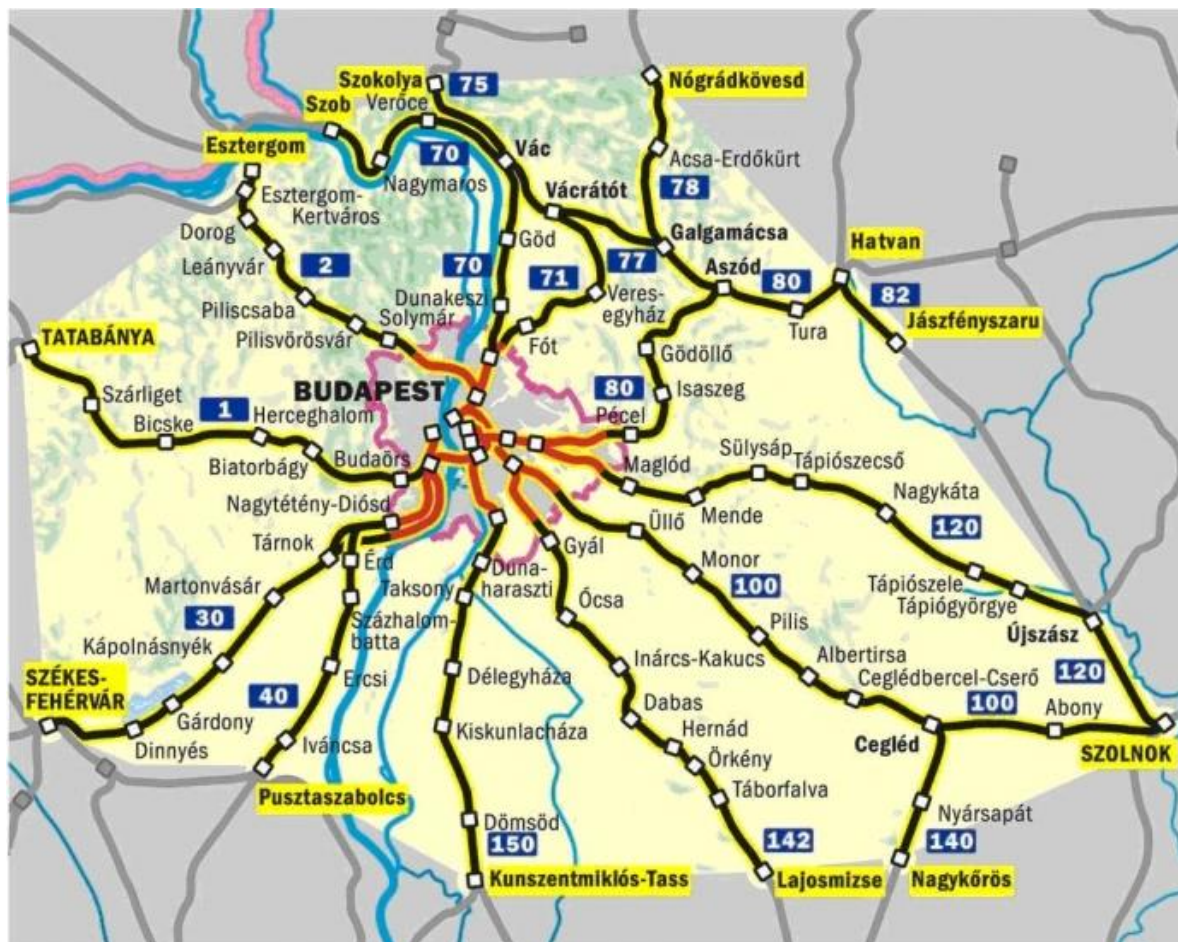
Közösségi közlekedés

A vármegye közösségi közlekedésének gerincét a vasút adja, a személyforgalom jelentős része a vasúton zajlik. **A vasútvonalak jelentős része már megújult, illetve egy részük megújítás alatt áll.** Ettől függetlenül **a vasúthálózat centrális jellege miatt a vonalak zsúfoltak**, így nem ritkák a késések. Emellett számos település kívül esik a vasúti közlekedéssel lefedett területeken, így az itt élők számára **a távolsági autóbuszjáratok** jelentik az összeköttetést a járásközpontokkal és a fővárossal.

Társadalmi felzárkóztatási szempontból a Lajosmizsei vasútvonal lenne az, amelynek a felújítása társadalmi, szociális szempontból talán az egyik legfontosabb lenne, hiszen olyan településeket fűz fel, amelyekben a rászorulók aránya igen magas.

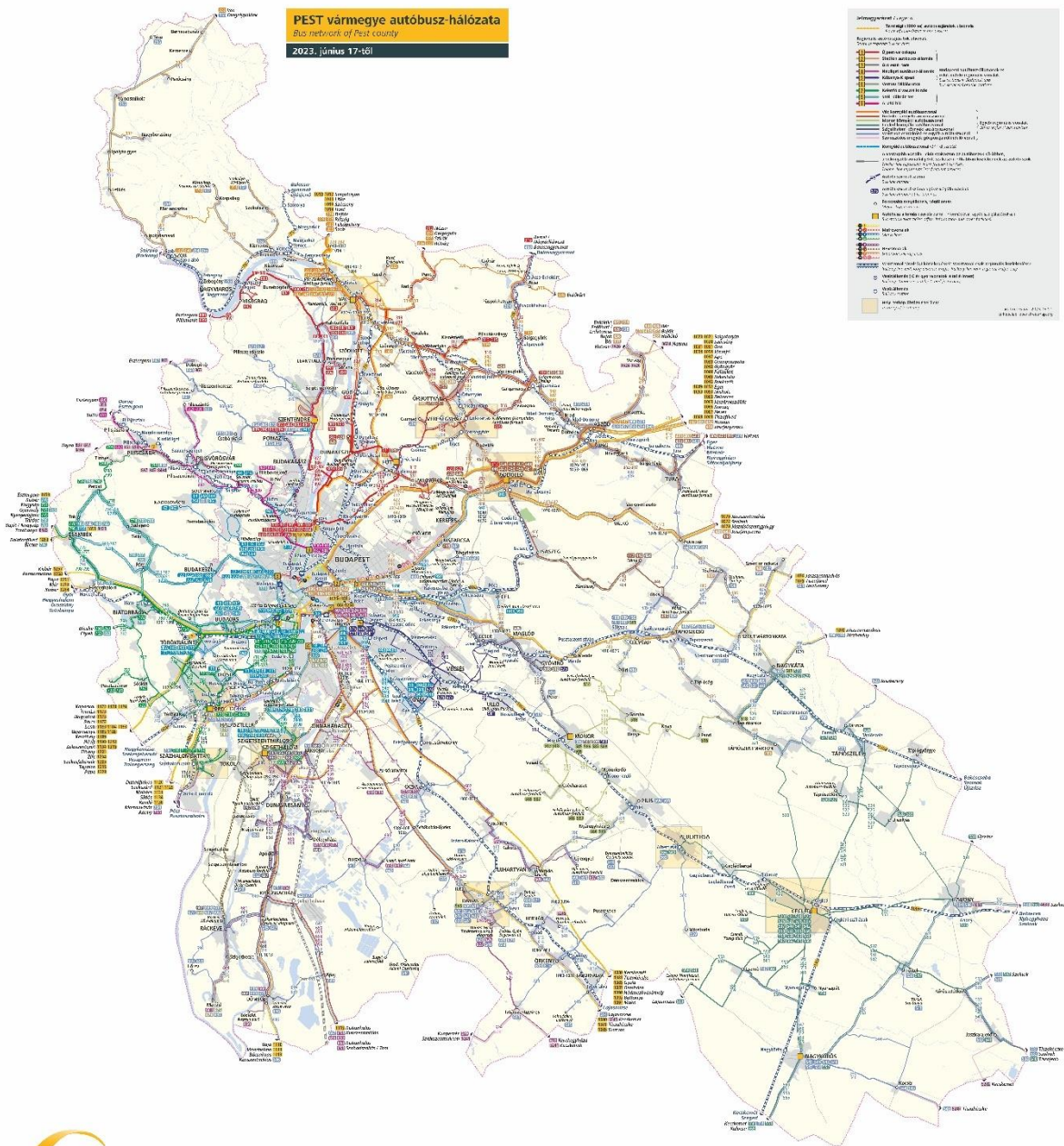
74. ábra: Pest vármegyén keresztülhaladó vasútvonalak

Az autóbushálózat viszonylag sűrűn hálózza be a vármegyét, de a járatsűrűség nem mindenütt segíti a helybeliek közlekedését megfelelően. Az agglomeráció településeiről több alternatíva is van a fővárosba jutásra, de a fővárostól távolodva rohamosan romlik a főváros elérhetősége, így a megye távolabbi területein élők számára, egyre kisebb a főváros vonzó hatása és Budapest kulturális kisugárzása.

A Ráckevei, Aszódi, Szobi, Nagykőrösi, Nagykátai, Ráckevei térségekben vannak olyan elzárt helyzetű települések, ahonnan a járásközpont település is csak 2-3 órás követési távolságokkal rendelkező távolsági buszjáratokkal érhető el. Mindez az ezeken a településeken élők közlekedési lehetőségeit jelentősen leszűkíti, amelynek a tanulói, vagy munkahelyi ingázást is megnehezíti. Az elzártság komoly veszélyt jelent, hiszen ennek eredményeképpen a szegénység egész települések esetében konzerválódhat, egyes esetekben a továbbtanulást, a szakmához jutást is meggátolhatja a közlekedés hiánya.

75. ábra: Pest vármegye távolsági autóbuszhálózati térképe

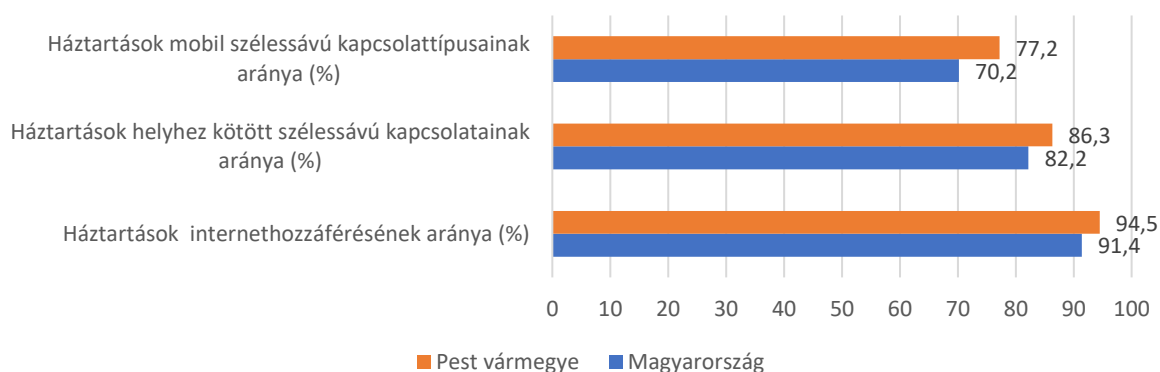

forrás: Volánbusz

Az elővárosi közlekedés szempontjából kiemelt jelentőségűek a HÉV vonalai, amelyek csúcsidőben több 1000 utas gyors eljutását tudják biztosítani a megye települései és a fővárosi kerületek között. A HÉV járatai Szentendre (H5), Ráckeve (H6), és Gödöllő (H8) irányában szállítanak utasokat, tágabb települési kört ellátva. Közvetlen feladatként a HÉV vonalainak és az itt közlekedő szerelvények felújítására volna szükség, hiszen a menetidő csökkentése jelentősen növelné a HÉV népszerűségét és kihasználtságát, csökkentve ezzel a közutak forgalmát és zsúfoltságát. Hosszabb távon a tágabban vett fővárosi agglomeráció integrált közlekedési rendszerének megteremtésére lenne szükség, amely a megyei települése közötti átjárhatóságot is javítaná.

Pest vármegye telekommunikációs szempontból jól ellátott, mára gyakorlatilag az összes járásban elérhető az 5G hálózat. A vezetékes hálózat is megfelelően sűrűn kiépített így infrastrukturális akadály nincs a kommunikációnak. A vármegyében a háztartások **94,5%-a rendelkezik internet hozzáféréssel**, ami 3,1 százalékponttal magasabb arány, mint ami országosan jellemző. Mindez azért is fontos, hisz a távoktatás, távmunka csak akkor képzelhető el, ha megvan a megfelelő kapcsolat lehetősége. A költségek és a megbízhatóság miatt **a háztartások továbbra is nagyobb arányban használnak helyhez kötött szélessávú kapcsolatot**, mint mobil. Mindkét hozzáférés típus esetében jelentősnek mondható Pest vármegye előnye az országoshoz képest. Mobilnetet a vármegyei háztartások 7 százalékponttal nagyobb hányada, míg a helyhez kötött hálózatok esetében 4 százalékponttal nagyobb hányada használt, mint országosan.

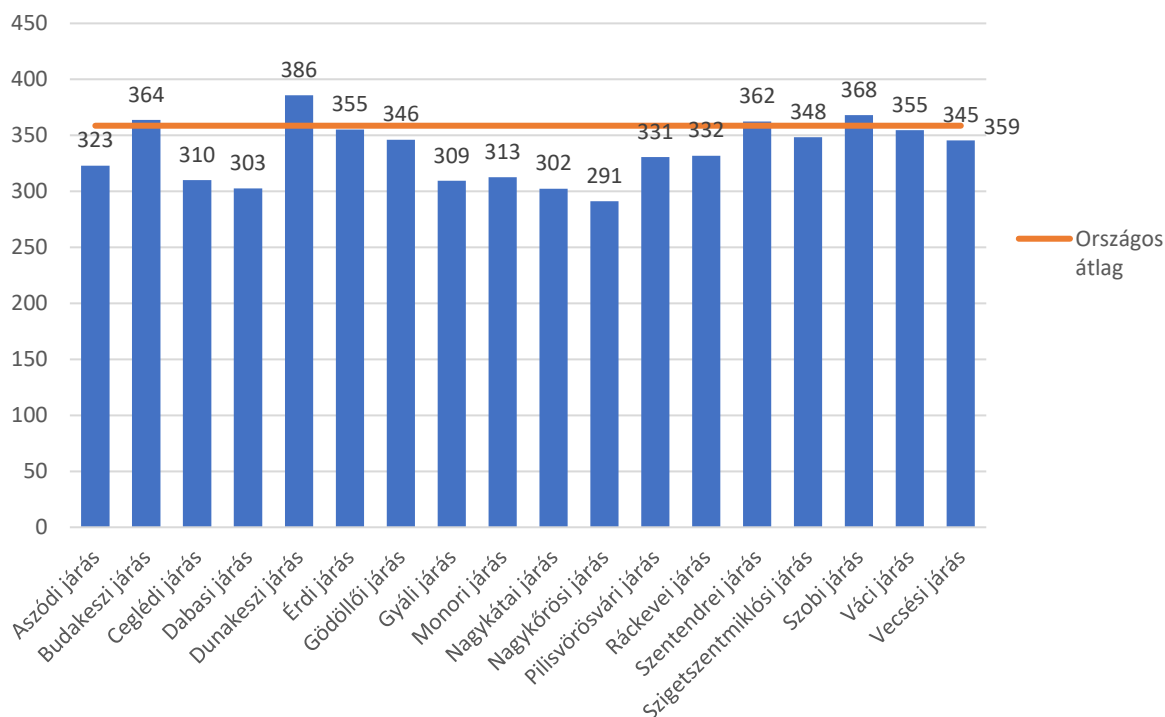
76. ábra: Háztartások internet hozzáféréseinek aránya a hozzáférés típusa szerint, 2022

Forrás: KSH

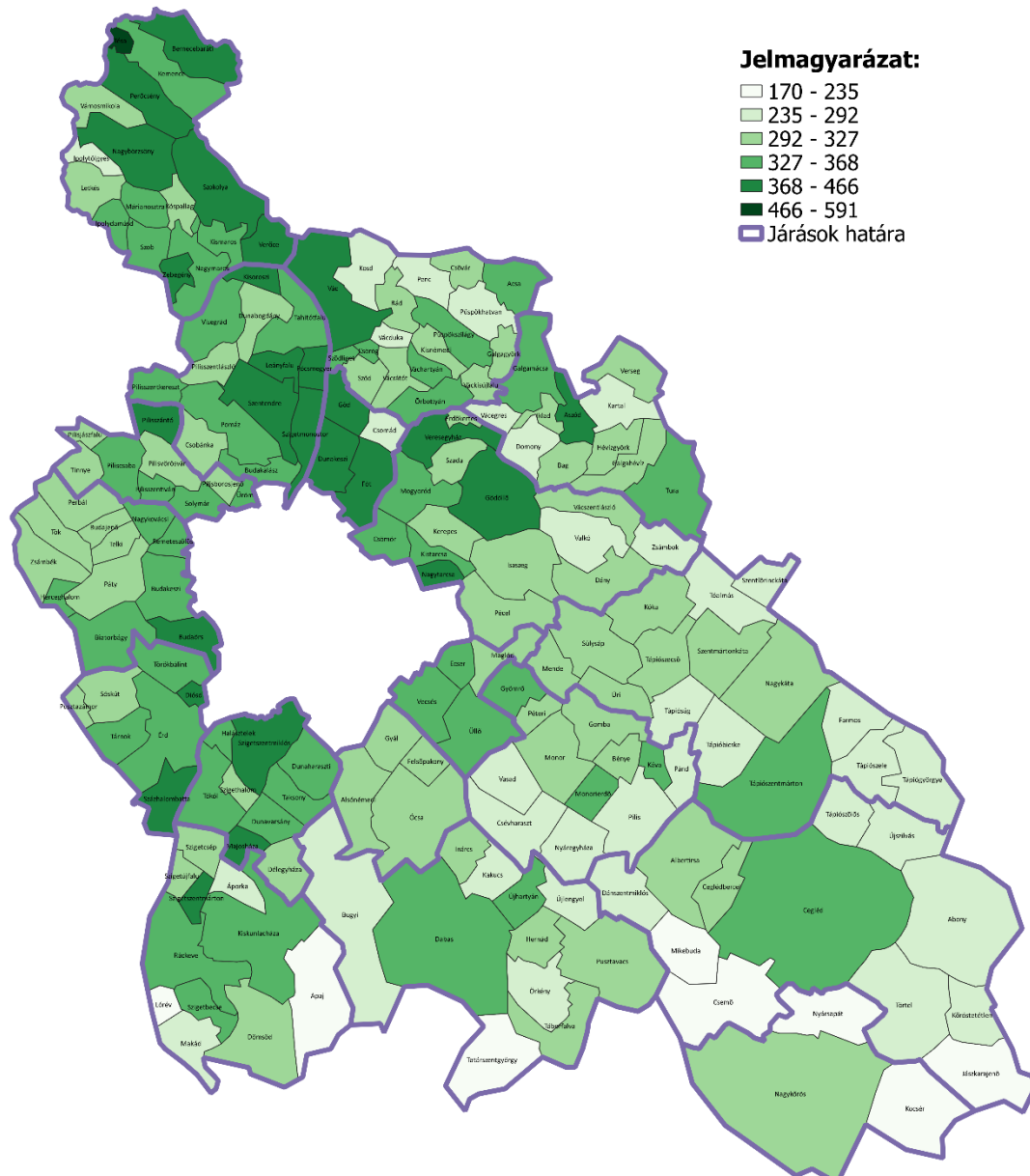
Az ezer lakosra jutó internet előfizetések száma az agglomerációban a legmagasabb, és itt is jellemző, hogy a periférikus helyzetű leszakadó térségekben jelentősen elmarad attól.

77. ábra: Ezer lakosra jutó internet előfizetések száma járásonként, 2022

Az ezer lakosra jutó internet elérések esetében a települési térkép különleges folyamatokra hívja fel a figyelmünket. Egyrészt a **Szobi járás** esetében **szembeötlő milyen magas az internetelőfizetők száma, amely egyfelől a háztartások összetételéből következik, másfelől pedig a járás társadalmi összetétele** (viszonylag magas iskolázottság) is hatással van a mutató magas értékére. A másik, ami megragadja a figyelmet, hogy **azok a települések, amelyek szociális problémákkal küzdenek szinte minden téren kihívásokkal néznek szembe**, legyen az mobilitás, edukáció, kulturális szolgáltatások, vagy egészségügyi ellátás. **Apaj, Nyársapát, Mikebuda településeken ezer lakosra kevesebb mint 200 előfizetés jut, nagyjából az országos átlag fele.**

78. ábra: Ezer lakosra jutó internet előfizetések száma, 2022

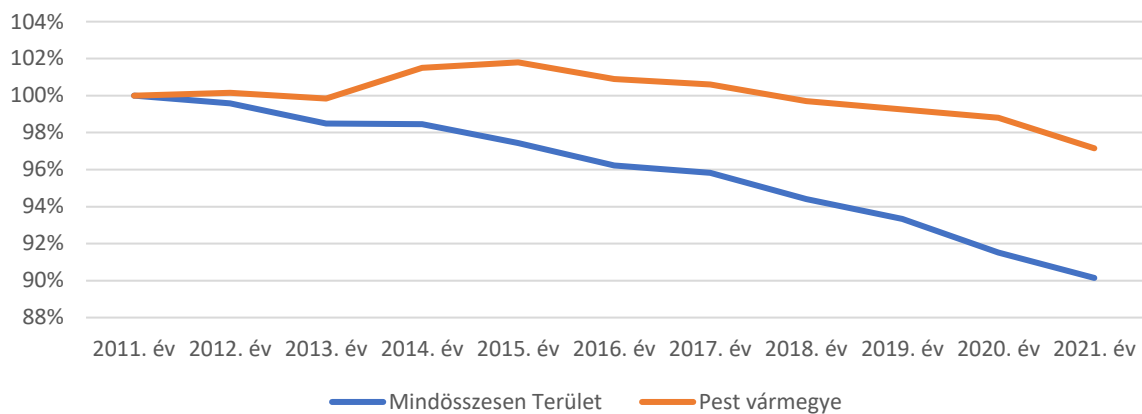

4.2. Egészségügyi ellátórendszer vizsgálata

4.2.1. Az alapellátás bemutatása

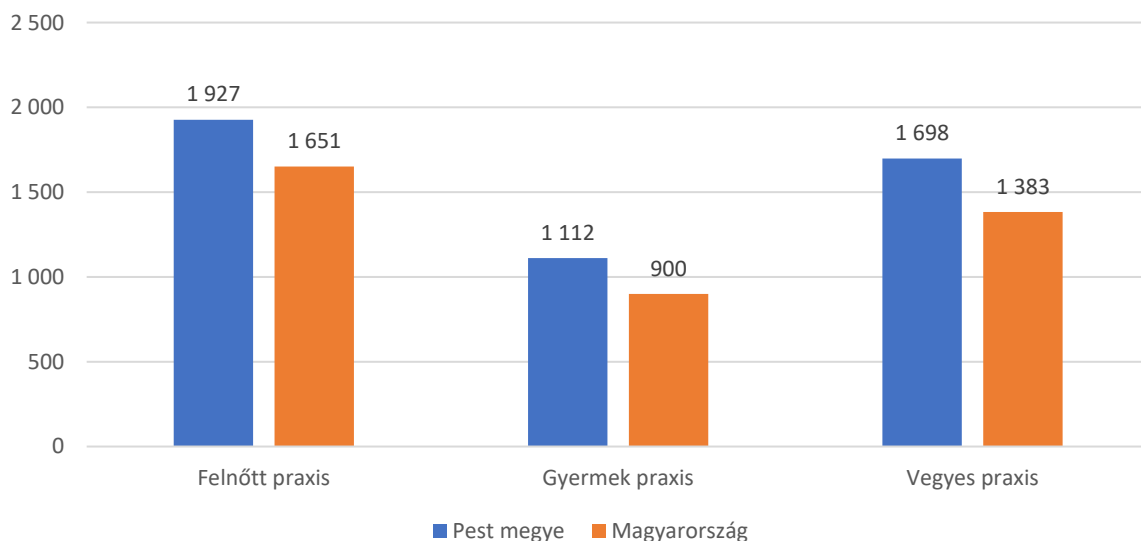
Az egészségügyi alapellátásban Pest vármegyében 648 orvos vett részt 2021-ben. Közülük 184-en gyermekorvosi praxist, 78-an felnőtt- és gyermekorvosi praxist, illetve 386-an felnőtt orvosi praxist vittek. Az egészségügyi alapellátásban dolgozó orvosok száma az elmúlt 10 év során alig változott, ami egyfelől kedvező, hiszen országosan a háziorvosok száma számottevően csökkent, másrészt a vármegye népességnövekedését tekintve már korántsem ennyire kedvező adat.

79. ábra: Az egészségügyi alapellátásban dolgozó háziorvosok (gyermek és felnőtt) számának változása, 2011-2021 (2011=100%)

Pest vármegyében **egy háziorvosra** minden típusú praxis esetében **jóval több bejelentkezett beteg** jut, mint országosan. A legnagyobb különbség (több mint 20%) a gyermek és vegyes praxisok esetében mutatkozik.

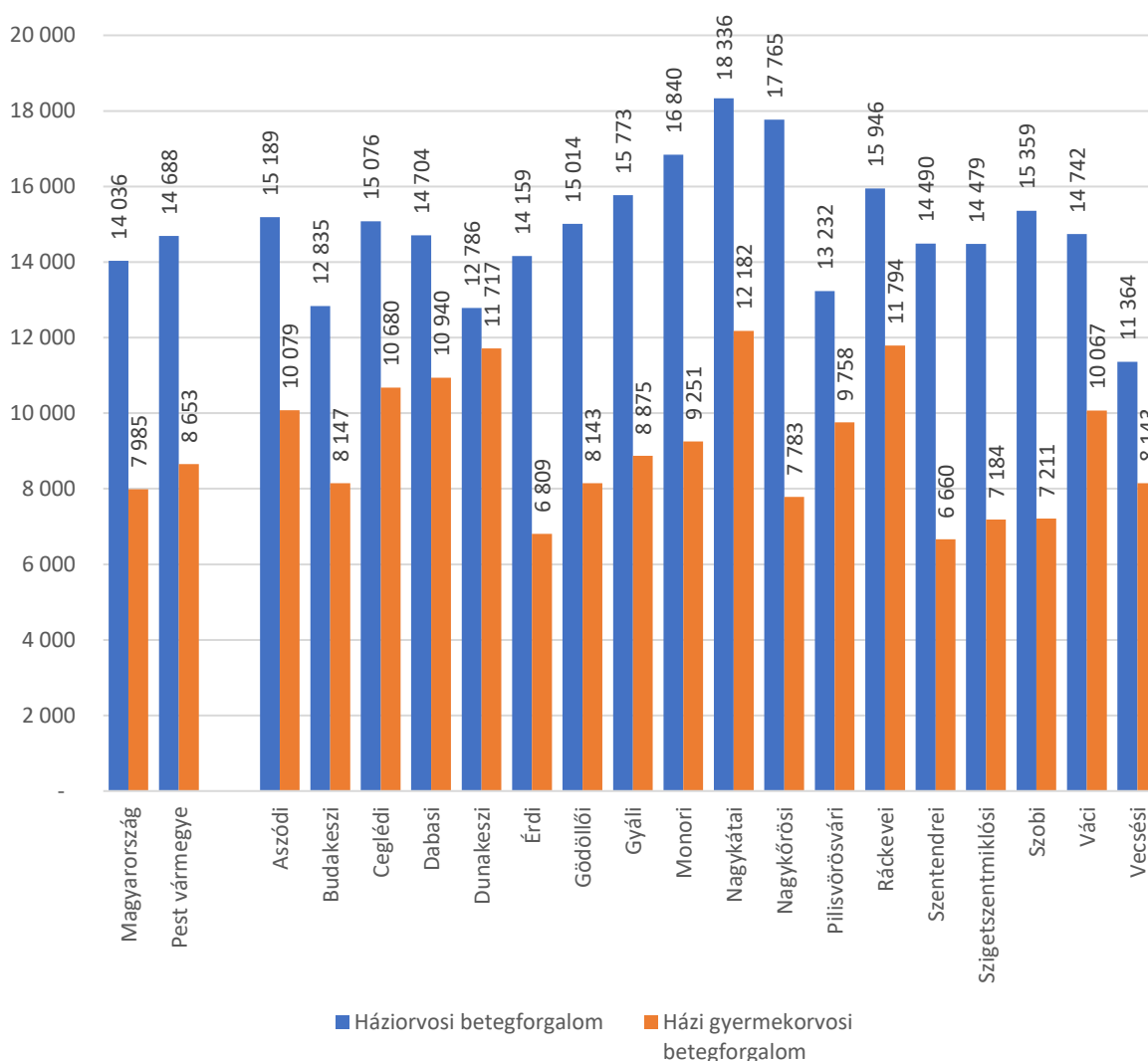
80. ábra: Egy háziorvosra jutó bejelentkezett betegek száma, 2021

A vármegye háziorvosai meglehetősen leterheltek, betegforgalmuk annak ellenére is nagy, hogy a lakosság egészségi állapota valamivel kedvezőbb, mint az országos átlag. A megyében a háziorvosok 5%-kal, míg a gyermekorvosok 8%-kal több beteget fogadnak, mint országosan. A betegforgalom nagyságában azonban **térségenként nagy különbségek** alakultak ki. Vannak olyan járások, ahol a

gyermek házi orvosok leterheltsége kifejezetten aggasztó. Ennek többféle oka van, egyfelől a gyors **népességnövekedés miatt** kialakuló (Dunakeszi járás), másfelől a **helyi szociális problémákra** visszavezethető orvoshiány (Dabasi, Ceglédi, Nagykátai, Ráckevei járások). A betegforgalom nagyságára jellemző, hogy a **Nagykátai, Ráckevei és Dunakeszi térségekben nagyjából 50%-kal több esettel kellett a házi gyermekorvosoknak megbirkózni, mint országosan**. A felnőttek házi orvosi ellátásában ilyen mértékű különbségekkel nem találkozunk, a legmagasabb betegforgalmat a Nagykátai, Nagykőrösi és Ráckevei járások felnőtt házi orvosai bonyolították ezekben 15-30 százalékkal volt magasabb a házi orvosok forgalma az országos átlagnál. Az átlagosnál kevésbé leterheltek a felnőtt házi orvosok a Budakeszi, a Dunakeszi, a Pilisvörösvári és Vecsési járásokban, köszönhetően a kedvező korszerkezethez és az átlagosnál jobb egészségi állapotnak.

81. ábra: Egészségügyi alapellátásban dolgozó orvosok betegforgalma, 2021

Forrás: KSH

A témában született tanulmányok alapján kimutatható az összefüggés az egyes települések, járások szociális és gazdasági helyzete, valamint az egészségügyi alapellátásban felmerülő problémák között. **Azokon a településeken, ahol magas a képzetlen, szegény népesség aránya, sokkal nehezebben találnak olyan képzett szakembereket,** orvosokat, védőnőket, pedagógusokat, akik a nehéz körülmények ellenére választják munka- és lakóhelyüknek az adott települést, térséget. Ennek következménye, hogy Pest vármegyében is **a fejlesztendő járásokban találunk nagyobb számban olyan**

szolgálatokat, amelyeket a házi orvosok és házi gyermekorvosok helyettesítésben látnak el. A felnőtt házi orvosi ellátásban a Nagykátai, Nagykőrösi járásokban a szolgáltatások ötödét, míg az Aszódi és Szobi járásokban a szolgálatok negyedét helyettesítésben látják el. A gyermekorvosi szolgálatok esetében a helyettesítési aránya a Ráckevei járásban 40%, de a Nagykátai és Dabasi járásokban is 30% körül mozog. A helyettesítésben ellátott településeken természetesen mindez a szolgáltatás elérhetőségét, minőségét ha nem is nagy mértékben, de rontja.

8. táblázat: A házi orvosi és a helyettesítésben ellátott szolgálatok a szolgáltatás típusa szerint járásonként, 2021

Terület	A házi orvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)	Ebből: helyettesítésben ellátott szolgálatok		A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)	Ebből: helyettesítésben ellátott szolgálatok	
		száma	aránya		száma	aránya
Magyarország	5022	549	11%	1494	160	11%
Pest vármegye	508	44	9%	203	19	9%
Aszódi járás	18	3	17%	5		0%
Budakeszi járás	36	1	3%	19	1	5%
Ceglédi járás	37	2	5%	16	4	25%
Dabasi járás	22	2	9%	7	2	29%
Dunakeszi járás	31	1	3%	11	2	18%
Érdi járás	45	1	2%	23		0%
Gödöllői járás	55	5	9%	26	1	4%
Gyáli járás	14	1	7%	7		0%
Monori járás	25	2	8%	11	1	9%
Nagykátai járás	34	8	24%	9	3	33%
Nagykőrösi járás	13	3	23%	5	1	20%
Pilisvörösvári járás	23		0%	7		0%
Ráckevei járás	18	2	11%	5	2	40%
Szentendrei járás	30	2	7%	14	1	7%
Szigetszentmiklósi járás	44	4	9%	20		0%
Szobi járás	14	3	21%	2		0%
Váci járás	28	2	7%	10	1	10%
Vecsesi járás	21	2	10%	6		0%

Az Országos Kórházi Főigazgatóság friss, 2023. július 1.-jei adatai alapján számos betöltetlen házi orvosi álláshely található a vármegyében. Számuk ugyan valamelyest csökkent a 2021. évi állapothoz képest, ám **még mindig van olyan település, ahol már közel egy évtizede nem találnak házi orvost a betöltetlen álláshelyre.**

A leghosszabb ideje betöltetlen álláshelyek a Nagykátai járás településein vannak, ezek Szentmártonkáta, Tápiógyörgye, Tápiószéle, Tápióbicske, Úri, Tápiószentmárton települések.

9. táblázat: Betöltetlen és tartósan betöltetlen háziiorvosi álláshelyek a vármegyében telephely szerint, 2023. július 1.

Háziiorvosi szolgálat típusa	Háziiorvosi szolgálat telephelye		Betöltetlen álláshely megüresedésének időpontja	Tartósan betöltetlenné válás időpontja
	Település	Járás		
gyermek	Páty	Budakeszi járás	2019.03.01	2019.09.01
gyermek	Abony	Ceglédi járás	2017.06.01	2017.12.01
gyermek	Albertirsa	Ceglédi járás	2021.06.01	2021.12.01
gyermek	Törtel	Ceglédi járás	2018.11.01	2019.05.01
gyermek	Kakucs	Dabasi járás	2021.01.01	2021.07.01
gyermek	Örkény	Dabasi járás	2021.01.01	2021.07.01
gyermek	Fót	Dunakeszi járás	2019.05.01	2019.11.01
gyermek	Gödöllő	Gödöllői járás	2021.01.01	2021.07.01
gyermek	Isaszeg	Gödöllői járás	2022.09.01	2023.03.01
gyermek	Kistarcsa	Gödöllői járás	2022.04.01	2022.10.01
gyermek	Pilis	Monori járás	2019.09.01	2020.03.01
gyermek	Nagykátai	Nagykátai járás	2021.01.01	2021.07.01
gyermek	Sülysáp	Nagykátai járás	2022.01.01	2022.07.01
gyermek	Szentmártonkátai	Nagykátai járás	2013.10.01	2014.04.01
gyermek	Tápiószecső	Nagykátai járás	2016.01.01	2016.07.01
gyermek	Nagykőrös	Nagykőrösi járás	2016.08.01	2017.02.01
gyermek	Dömsöd	Ráckevei járás	2021.01.01	2021.07.01
gyermek	Ráckeve	Ráckevei járás	2021.06.01	2021.12.01
gyermek	Dunabogdány	Szentendrei járás	2023.01.01	2023.07.01
gyermek	Szód	Váci járás	2021.11.01	2022.05.01
felölt	Zsámbék	Budakeszi járás	2022.11.01	2023.05.01
felölt	Zsámbék	Budakeszi járás	2022.04.01	2022.10.01
felölt	Törtel	Ceglédi járás	2017.02.01	2017.08.01
felölt	Csömör	Gödöllői járás	2023.01.01	2023.07.01
felölt	Kerepes	Gödöllői járás	2023.01.01	2023.07.01
felölt	Kerepes	Gödöllői járás	2021.07.01	2022.01.01
felölt	Gyál	Gyáli járás	2022.10.01	2023.04.01
felölt	Ócsa	Gyáli járás	2019.05.01	2019.11.01
felölt	Tápiószele	Nagykátai járás	2015.09.01	2016.03.01
felölt	Dömsöd	Ráckevei járás	2021.07.01	2022.01.01
felölt	Kiskunlacháza	Ráckevei járás	2022.01.01	2022.07.01
felölt	Pomáz	Szentendrei járás	2021.04.01	2021.10.01
felölt	Halásztelek	Szigetszentmiklósi járás	2022.11.01	2023.05.01
felölt	Halásztelek	Szigetszentmiklósi járás	2022.02.01	2022.08.01
felölt	Taksony	Szigetszentmiklósi járás	2021.07.01	2022.01.01
felölt	Püspökhatvan	Váci járás	2020.09.01	2021.03.01
vegyes	Bag	Aszódi járás	2020.11.01	2021.05.01
vegyes	Tatárszentgyörgy	Dabasi járás	2020.03.01	2020.09.01

Háziorvosi szolgálat típusa	Háziorvosi szolgálat telephelye		Betöltetlen álláshely megüresedésének időpontja	Tartósan betöltetlenné válás időpontja
	Település	Járás		
vegyes	Valkó	Gödöllői járás	2017.08.01	2018.02.01
vegyes	Pánd	Monori járás	2023.01.01	2023.07.01
vegyes	Mende	Nagykátai járás	2022.07.01	2023.01.01
vegyes	Tápióbicske	Nagykátai járás	2015.10.01	2016.04.01
vegyes	Tápiógyörgye	Nagykátai járás	2019.04.01	2019.10.01
vegyes	Tápiógyörgye	Nagykátai járás	2016.09.01	2017.03.01
vegyes	Tápiószentmárton	Nagykátai járás	2017.02.01	2017.08.01
vegyes	Úri	Nagykátai járás	2016.07.01	2017.01.01
vegyes	Nyársapát	Nagykőrösi járás	2021.03.01	2021.09.01
vegyes	Kemence	Szobi járás	2019.01.01	2019.07.01
vegyes	Letkés	Szobi járás	2020.03.01	2020.09.01
vegyes	Vácduka	Váci járás	2021.04.01	2021.10.01
vegyes	Ecser	Vecsési járás	2021.09.01	2022.03.01

Vannak olyan Pest vármegyei települések, amelyekben sem háziiorvosi, sem gyermek háziiorvosi szolgálat nem található helyben, így az ott élők számára valamely közeli településre kell eljárni, amennyiben orvosi ellátásra van szükség. Ennek oka általában az, hogy a település népessége olyan kicsi, hogy ott háziiorvosi szolgálat nem üzemeltethető gazdaságosan (nem felel meg az új praxis létrehozásához szükséges feltételeknek). Mindezek következtében a vármegyében összesen 9511 felnőtt és 7164 gyermekkorú lakos nem tudott helyben igénybe venni háziiorvosi szolgáltatást.

10. táblázat: Háziorvosi alapellátással nem rendelkező településeken élő gyermek és felnőttkorú lakosság száma, 2021

Település	Helyben ellátatlan felnőttek száma	Helyben ellátatlan gyermekek száma
Bénye	1040	239
Bernecebaráti	694	121
Csővár	528	113
Galgagyörk	776	191
Ipolytölgyes	269	51
Kőröstetétlen	659	133
Lórév	258	56
Márianosztra	656	123
Mikebuda	630	126
Perőcsény	304	43
Pusztazámor	991	258
Püspökszilágy	602	142
Remeteszőlős	839	268
Tésa	90	14
Vácegres	777	191
Váckisújfalu	398	84
Összesen	9511	7164

Hajléktalanok házi orvosi ellátására kijelölt szolgálat a megye településein nem található, dedikáltan az ő ellátásukra szakosodott szolgálatok a fővárosban, illetve a környező nagyvárosokban (Szolnok, Kecskemét, Tatabánya, Székesfehérvár) működnek.

A védőnői szolgálat a várandós anyák, a csecsemők gondozásához szükséges egészségügyi tanácsadást, a családgondozást, az egészségügyi felvilágosítást szolgálja, ilyesfajta közvetlen ellátás ez EU más tagországaiban nem működik. A szolgálat létrehozásának elsődleges oka több mint egy évszázaddal ezelőtt a csecsemőhalandóság visszaszorítása volt, amelyet a helyi egészségügyi gondozás ezen formájával kívánt az akkori kormány előmozdítani. A védőnők mai feladataival az egészségügyi alapellátásról szóló 2015. évi CXXIII. törvény és a 49/2004 ESzCsM rendelet foglalkozik, amely szerint a legfontosabb védőnői feladatok a következők:

- család- és nővédelem, ezen belül a tanácsadás, a családgondozás;
- a 25-65 év közötti nők részére szűrővizsgálatok szervezése (pl. méhnyakszűrés);
- a várandós, gyermekágyas és szoptató anyák gondozása;
- gyermekek gondozása az újszülött kortól a tanulói jogviszony megkezdéséig;
- védőnői feladatok végzése az óvodában és az oktatási intézményben;
- az otthonukban gondozott tanköteles korú gyermekek gondozása;
- együttműködés a szociális, köznevelési, család- és ifjúságügyi, civil, egyházi, kulturális és a további érintett ágazatokkal;
- a gyermekvédelmi jelzőrendszerben való részvétel.

A 2023. júniusi átszervezésekkel a védőnői szolgálatok finanszírozása, a munkáltatói jogok az önkormányzatoktól az államhoz helyeződtek át, így végső soron a hazai védőnői szolgálat működtetése és szakmai felügyelete az Országos Kórházi Főigazgatósághoz került. A védőnői rendszer átszervezése jelenleg is tart, ezért még számos kérdés tisztázatlan a tanulmány készítésének időpontjában, így még nem lehet tudni, hogy a védőnői szolgálatok működési körülményei, vagy a szolgáltatás minősége milyen irányban változik. Bár munkáltatóként már nem az önkormányzatok felelnek a védőnői szolgálat működéséért, azért a lehetőségük megmarad arra, hogy a településen dolgozó védőnőket helyi juttatásokkal maradásra bírják, továbbá a védőnői szolgálatnak helyet biztosító helyiségek, rendelők fenntartása továbbra is az önkormányzatok feladata marad.

Pest vármegyében 2020-ban 185 védőnői szolgáltatót finanszíroztak az önkormányzatok. A 185 védőnői szolgálatban **összesen 615 védőnőt foglalkoztattak**, akiknek **a döntő többsége (80%-a) területi ellátást is vállalt.** A kizárólag iskolai védőnői szolgáltatást nyújtók havi átlagos létszáma 121 volt a vizsgált időszakban.

11. táblázat: Védőnők, védőnői szolgálatok, 2020

Területi egység	Finanszírozott szolgáltatók havi átlagos száma	Védőnők havi átlagos száma				
		összesen	ebből:			
			területi ellátást vállalók		csak ifjúságvédelmet végzők	
			száma, fő	aránya, %	száma, fő	aránya, %
Pest vármegye	185	615	494	80,3	121	19,7
Országos	1 781	5 032	4 031	80,1	1 001	19,9

Forrás: NEAK Évkönyv 2020

A NEAK 2023. júliusi kimutatása alapján a megyében 25 településen voltak betöltetlen védőnői helyek. A védőnők között gyakori, hogy **több oktatási intézményben is ellátják a védőnői feladatokat, emellett területi ellátást is nyújtanak.**

Az egészségügyi alapellátás feladatai közé tartozik az iskola- és ifjúságégeszségügyi (iskolaorvosi) ellátás is, amelynek jogszabályi hátterét az iskola-egészségügyi ellátásról szóló 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet határozza meg, amely szerint a 3–18 éves, óvodás és iskolás korosztály, valamint a 18 év feletti, középfokú, nappali rendszerű iskolai oktatásban résztvevők megelőző jellegű iskolaegészségügyi ellátásáról e rendeletben foglaltak szerint gondoskodnak.

Az iskolaegészségügy lényege, hogy az ellátást a diákok közvetlenül a nevelési-oktatási intézményben vehetik igénybe. Az iskolaegészségügyi teendőket az iskolaorvos végzi – védőnő közreműködésével, a munkába bevonva a körzeti háziorvost és a fogorvost is. Az iskolavédőnői ellátás nem azonos az iskolaegészségügyi ellátással – az ugyancsak az oktatási intézményekben, de tanácsadói rendszerben, előre meghatározott időpontokban valósul meg.

A NEAK 2023. július havi kimutatása alapján **110 oktatási, nevelési intézményben volt betöltetlen iskolaorvosi álláshely, amely vármegyei oktatási intézmények közel 14%-át teszi ki.** Ez viszonylag magas arány, ahhoz képest, hogy milyen fontos a gyermekkorai egészségmegőrzés, az egészséges életmódra nevelés, illetve a betegségek korai felismerése szempontjából az iskolaorvosi szolgálat működése. Sajnos nem található statisztika arról, hogy a betöltetlen álláshelyek közül mennyi az amelyiket hosszabb ideje nem tudnak betölteni.

12. táblázat: Betöltetlen iskolaorvosi álláshelyekkel rendelkező települések, 2023. július

Települések				
Abony	Fót	Letskés	Órkény	Tatárszentgyörgy
Albertirsa	Gyömrő	Mende	Sülysáp	Törökbálint
Bag	Jászkarajenő	Monor	Szentendre	Törtel
Budaörs	Kakucs	Nagykátá	Szentmártonkátá	Újszilvás
Cegléd	Káva	Nagykőrös	Szigetszentmiklós	Úri
Dunakeszi	Kiskunlacháza	Nyársapát	Tápiószecső	Vác
Farmos	Kistarcsa	Ócsa	Tápiószentmárton	Vácduka

Pest vármegyében a települések nagyjából 10%-ában, azaz összesen 19 településen nem volt helyben elérhető gyógyszerár. A gyógyszerári szolgáltatás hiánya összesen 16 ezer embert érint a vármegyében, ami **a teljes lakónépességnek** viszont csupán **1,2%-a**. Az ellátatlan települések átlagos népessége mindössze 843 fő, azaz érthető, hogy helyben nem ér meg ilyen szolgáltatást nyújtani. Ugyanakkor vannak közöttük olyan települések, amelyek lakosság száma és az ott élők jövedelmi helyzete már indokolhatná a helyi gyógyszerár megnyitását.

13. táblázat: Gyógyszerárral nem rendelkező települések, és a helyben ellátatlan népesség száma, 2022

Település	Ellátatlan népesség	Ebből:	
		0-14 éves	65 év feletti
Csörög	2 230	357	331
Csomád	1 826	332	245
Szigetbecse	1 450	207	306
Zebegény	1 318	205	296

Település	Ellátatlan népesség	Ebből:	
		0-14 éves	65 év feletti
Makád	1 277	170	249
Remeteszőlős	1 131	211	185
Kisoroszi	1 009	132	248
Márianosztra	770	96	145
Püspökszilágy	749	112	139
Mikebuda	735	102	125
Káva	672	117	121
Nagybörzsöny	647	85	141
Csővár	643	97	143
Váckisújfalu	488	75	102
Ipolydamásd	420	68	63
Perócsény	356	35	98
Lórév	326	47	66
Ipolytölgyes	308	39	49
Tésa	93	8	14
Összesen	16 448	2 495	3 066

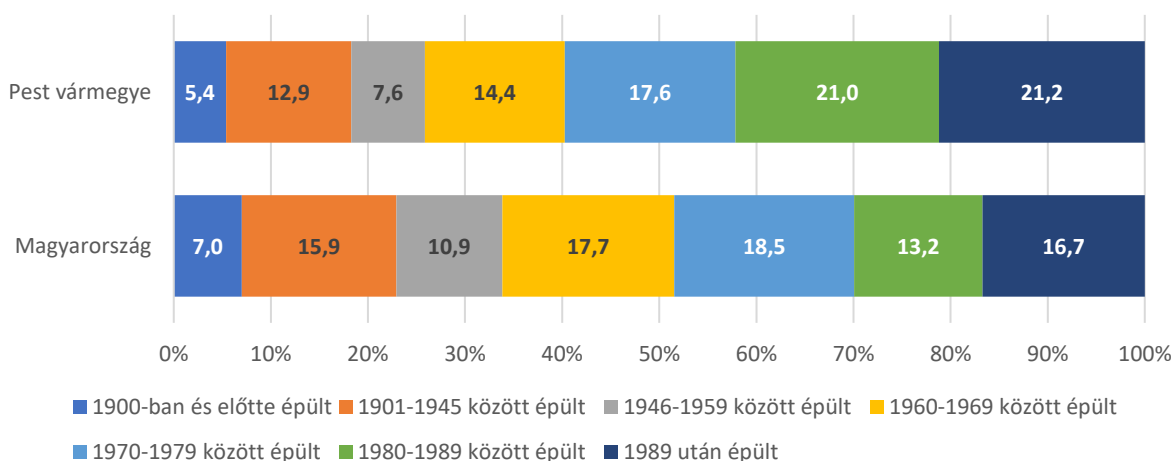
Pest vármegyében 2020-ban havonta átlagosan 365 fogorvosi szolgálat működött, a fogorvosok 451 ezer esetben 1 millió 333 ezer beavatkozást végeztek. Az egy esetre jutó beavatkozások számában jelentős különbségek nincsenek, a vármegyében a fogorvosok pontosan annyi beavatkozást végeztek mint az országban átlagosan.

14. táblázat: Fogorvosi szolgálatok, 2020

Területi egység	Finanszírozott szolgálatok havi átlagos száma	Esetek		Beavatkozások		Száz lakosra jutó eset	Száz lakosra jutó beavatkozás
		száma, ezer	%	száma, ezer	%		
Budapest	725	876	21,8	2 713	22,4	50	156
Pest	365	451	11,3	1 333	11,0	35	102
Fejér	108	144	3,6	415	3,4	34	99
Komárom-Esztergom	73	96	2,4	296	2,4	32	99
Veszprém	97	128	3,2	359	3,0	38	105
Győr-Moson-Sopron	138	136	3,4	384	3,2	29	81
Vas	71	82	2,0	243	2,0	32	96
Zala	98	84	2,1	289	2,4	32	109
Baranya	168	224	5,6	652	5,4	63	182
Somogy	82	111	2,8	296	2,4	37	99
Tolna	69	81	2,0	216	1,8	38	101
Borsod-Abaúj-Zemplén	234	270	6,7	926	7,6	43	146
Heves	129	119	3,0	321	2,7	41	110
Nógrád	61	68	1,7	205	1,7	36	109
Hajdú-Bihar	220	275	6,9	822	6,8	52	156
Jász-Nagykun-Szolnok	118	144	3,6	409	3,4	39	112
Szabolcs-Szatmár-Bereg	158	213	5,3	663	5,5	39	121
Bács-Kiskun	182	192	4,8	566	4,7	38	113
Békés	128	133	3,3	421	3,5	40	128
Csongrád-Csanád	156	183	4,6	582	4,8	46	147
Magyarország	3 378	4 011	100	12 110	100	41	124

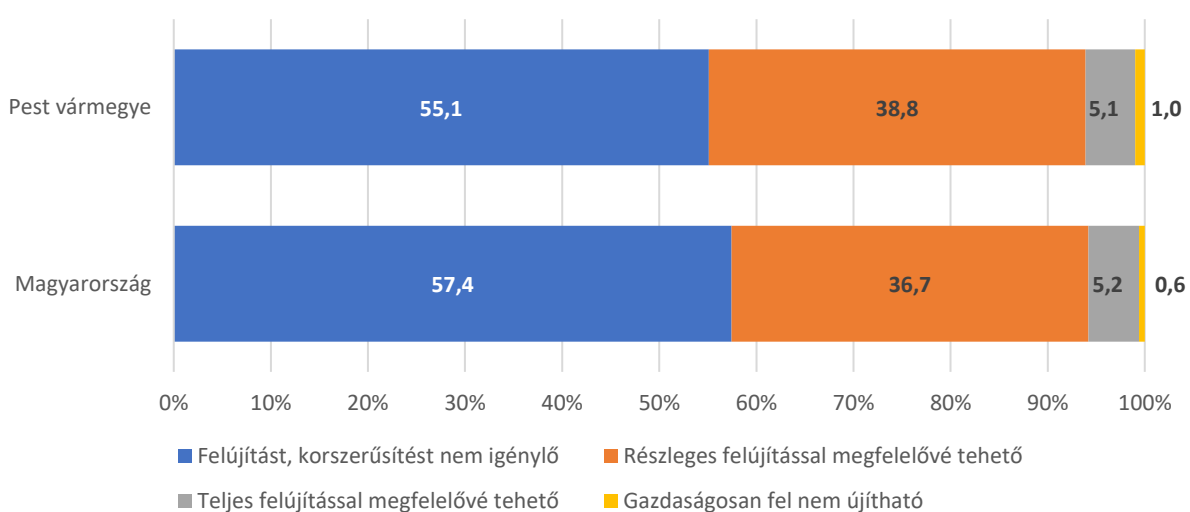
Az önkormányzatok az egészségügyi alap- és járóbeteg szakellátás területén jelennek meg tulajdonosként és intézményfenntartóként. Az egészségügyi ellátás céljait szolgáló önkormányzati épületek is meglehetősen öregek, hiszen csupán 21%-uk épült 1989-et követően, a többi 40 évnél idősebb. A vármegyében azonban az országosnál kedvezőbb a helyzet, hiszen az épületállomány 60%-a épült 1970-ben vagy azt követően, ami 10 százalékponttal magasabb arány, mint az országosan jellemző.

82. ábra: Önkormányzati tulajdonban lévő egészségügyi célt szolgáló épületek az építés éve szerint (%), 2022

Az épületállomány állapota azonban rosszabb, mint országosan, amelyben annak is szerepe lehet, hogy vidéki vármegyékben jelentős összegű uniós források jutottak az egészségügyi alapellátás intézményrendszerének felújítására, amelyek Pest megyében korlátozottan álltak rendelkezésre, miközben a településeknek a növekvő lakónépeség ellátására újabb és újabb (nem mindig jó állapotú) önkormányzati épületet kellett egészségügyi célra használatba vonniuk.

83. ábra: Önkormányzati tulajdonban lévő egészségügyi célt szolgáló épületek állapot szerint (%), 2022

Az önkormányzatok tulajdonában álló egészségügyi célt szolgáló **épületeknek 45%-a felújításra szorul. Az épületek 1%-a sajnos már nem újítható fel gazdaságosan**, így esetükben a kiváltásról kellene minél hamarabb gondoskodni. Jelentős költségtételt jelent, hogy az egészségügyi szolgáltatást nyújtó épületeknek 5%-a csak teljes felújítással hozható az elvárt színvonalra, míg közel 40%-a esetében csak részleges felújítása lenne szükség.

4.2.2. A szakellátás bemutatása

Az egészségügyi alapellátást egészíti ki az egészségügyi szakellátás, amely már különleges szaktudást, illetve speciális anyagi, tárgyi és szakmai felkészültséget igénylő egészségügyi ellátásokat végez. Az általános járóbeteg-szakellátás a beteg folyamatos ellátását, gondozását végző orvos beutalása vagy a beteg jelentkezése alapján, szakorvos által végzett egyszeri, illetve alkalmoszerű egészségügyi ellátás, továbbá fekvőbeteg-ellátást nem igénylő krónikus betegség esetén a folyamatos szakorvosi gondozás. **Az általános járóbeteg-szakellátást a vonatkozó jogszabályok szerint a beteg lakóhelyének közelében kell biztosítani.** Az egészségügyi rendszer átalakítása a szakrendelői rendszert sem hagyja érintetlenül. Korábban ezek önkormányzati fenntartású intézményekként működtek, most a védőnői szolgálathoz hasonlóan az állam kísérletet tesz ezek finanszírozásának, szakmai kontrolljának átvételére, az Országos Kórház Főigazgatóság égíse alatt, azonban az átalakítás még nem tart ott, hogy ennek részletei jelen dokumentum keretein belül értékelhetők legyenek.

A vármegyében önállóan (nem a helyi kórház által) működtetve 25 szakrendelő található, működési területük általában széleskörű, ez alól csak a kiskunlacházi, a fóti, a pomázi szakrendelők jelentenek kivételt, mivel ezekben 10-nél kevesebb szakrendelés működött. Azokon a **településeken, ahol kórház is található, gyakran a városi kórház látja el a járóbeteg szakellátást több területen is.** A vármegyében több helyen találunk olyan szakrendeléseket, amelyek a **települési egészségházban a háziorvosi szolgálatot egészítik ki, ezek általában fogászati szakrendelések.**

A vármegyében a kedvező korszerkezet és az ebből adódóan jó egészségi állapot miatt, illetve amiatt, hogy a **fővárosi rendelőintézetek és kórházak szolgáltatásai is hozzájárulnak a megye járóbeteg szakellátásához, az ezer lakosra jutó megjelenési esetek és beavatkozások száma alacsonyabb, mint az országos érték.** Bár a területi járóbeteg szakellátás viszonylag sűrű hálózatot alkot a megyében, azoknak a rendelőintézeteknek, amelyek **ellátási centrumok, több, vagy kompetencia igényesebb szakellátást is működtetnek, kiemelkedő, az országos átlagot jelentősen meghaladó a betegforgalma.**

15. táblázat: Járóbeteg szakellátás Pest vármegyében, 2021

Terület	Megjelenési eset	Beavatkozások száma	Egy lakosra jutó megjelenési esetek száma	Egy lakosra jutó beavatkozások száma	Egy teljesített szakorvosi munkaóra a jutó megjelenési eset	Egy szakorvosi munkaóra a jutó beavatkozások
Magyarország	55 411 084	313 645 013	5,7	32,3	3,0	16,8
Pest vármegye	3 676 705	22 435 959	2,8	17,0	2,9	17,5
Törökbálint	178 464	662 357	12,4	46,0	6,9	25,4
Veresegyház	112 105	385 462	5,5	18,9	4,3	14,7
Cegléd	438 455	2 742 004	12,5	77,9	3,9	24,7
Pilisvörösvár	84 065	703 127	5,8	48,5	3,9	32,8
Ráckeve	79 579	512 873	7,2	46,5	3,9	25,1
Kistarcsa	298 387	1 713 147	22,0	126,2	3,8	21,7
Dabas	206 153	1 490 991	11,8	85,1	3,7	26,6

Terület	Megjelenés i eset	Beavatkozóso k száma	Egy lakosra jutó megjelenés i esetek száma	Egy lakosra jutó beavatkozóso k száma	Egy teljesített szakorvosi munkaórár a jutó megjelenési eset	Egy szakorvosi munkaórára jutó beavatkozóso s
Százhalombatta	141 156	1 237 952	8,1	70,8	3,6	31,8
Vác	352 939	2 343 805	10,7	71,1	3,5	23,5
Szentendre	217 916	1 378 343	7,9	50,0	3,3	21,1
Abony	61 452	377 127	4,3	26,5	3,3	20,4
Biatorbágy	34 135	143 115	2,3	9,6	3,3	13,9
Szigetszentmiklós	227 795	1 517 022	5,6	37,3	2,9	19,3
Érd	268 286	1 926 982	3,8	27,2	2,8	20,1
Dunakeszi	171 114	906 259	3,9	20,6	2,8	14,8
Budaörs	131 328	1 340 338	4,5	46,3	2,6	26,8
Kiskunlacháza	7 375	76 501	0,8	8,3	2,6	27,2
Nagykőrös	88 389	557 067	3,8	23,8	2,5	15,8
Gödöllő	168 065	847 640	5,3	26,8	2,4	11,9
Vecsés	146 901	646 782	6,8	30,1	2,3	10,3
Budakeszi	30 292	138 486	2,0	9,1	2,1	9,8
Inárcs	4 144	9 141	0,9	2,0	2,0	4,4
Visegrád	8 079	23 274	4,4	12,7	2,0	5,6
Szob	18 922	70 354	7,4	27,4	1,9	7,1
Isaszeg	3 086	8 469	0,3	0,7	1,6	4,3
Albertirsa	2 940	6 522	0,2	0,5	1,5	3,3
Püspöhatvan	2 218	6 976	1,6	5,0	1,4	4,5
Kakucs	1 896	3 004	0,6	1,0	1,4	2,2
Törtel	2 762	6 317	0,6	1,5	1,4	3,2
Halásztelek	4 287	8 883	0,4	0,8	1,4	2,8
Pomáz	14 916	134 891	0,8	7,6	1,3	11,9
Fót	13 618	28 992	0,7	1,4	1,2	2,6
Tápiószőlős	1 618	4 579	0,6	1,6	1,2	3,5
Gyál	3 722	9 340	0,2	0,4	1,2	3,0
Vámosmikola	527	1 157	0,3	0,7	1,1	2,5
Tápiószecső	4 761	14 623	0,8	2,4	1,1	3,4
Örkény	1 711	4 540	0,3	0,9	1,1	2,9
Délegyháza	1 701	6 421	0,3	1,1	1,1	4,1
Kartal	1 690	4 760	0,3	0,8	1,1	3,1
Zsámbék	1 170	3 512	0,2	0,6	1,0	3,1
Üllő	33 413	121 424	2,6	9,5	1,0	3,7
Felsőpakony	1 999	7 302	0,5	1,9	1,0	3,6
Dunavarsány	7 379	29 767	0,8	3,4	1,0	4,0
Tápióság	1 205	3 938	0,5	1,5	1,0	3,3
Piliscsaba	3 791	9 367	0,4	1,1	1,0	2,4
Súlysáp	3 478	8 310	0,4	1,0	0,9	2,2
Mogyoród	3 101	9 955	0,4	1,3	0,9	3,0
Kóka	1 314	3 083	0,3	0,7	0,9	2,2
Nagykovács	4 262	10 273	0,5	1,2	0,9	2,2
Csomád	2 839	8 539	1,6	4,8	0,9	2,7
Zsámbok	978	3 185	0,4	1,3	0,9	2,9
Csömör	2 753	9 824	0,3	1,0	0,9	3,1
Monor	4 720	15 937	0,3	0,9	0,9	3,0
Dunaharaszti	10 924	27 505	0,5	1,2	0,9	2,2
Csemő	893	2 423	0,2	0,6	0,9	2,3
Pilisszántó	1 337	5 416	0,4	1,8	0,9	3,5
Tahitófalu	1 599	3 779	0,3	0,6	0,8	2,0

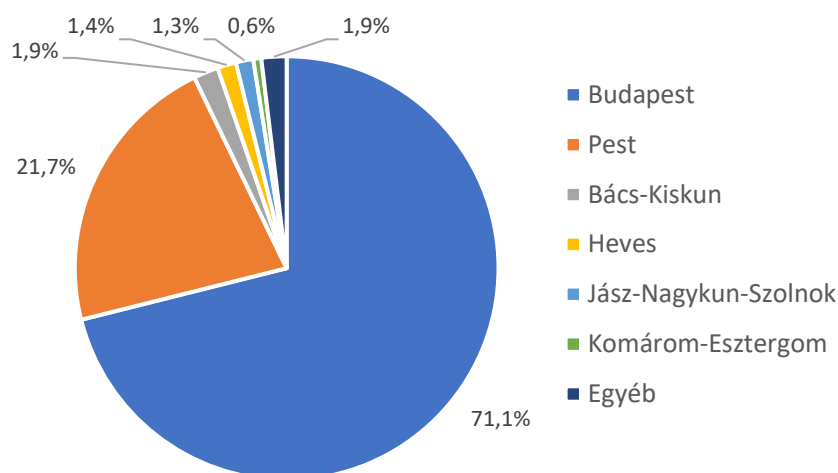
Terület	Megjelenési eset	Beavatkozások száma	Egy lakosra jutó megjelenési esetek száma	Egy lakosra jutó beavatkozások száma	Egy teljesített szakorvosi munkaóra a jutó megjelenési eset	Egy szakorvosi munkaóra a jutó beavatkozások
Pilisszentiván	1 313	3 886	0,3	0,9	0,8	2,5
Erdőkertesz	1 308	4 276	0,1	0,5	0,8	2,7
Pilisborosjenő	890	5 366	0,2	1,3	0,8	5,0
Szentlőrincváta	691	1 191	0,4	0,6	0,8	1,4
Tököl	1 277	2 173	0,1	0,2	0,8	1,4
Solymár	3 767	12 669	0,3	1,2	0,8	2,7
Alsónémedi	1 259	2 983	0,2	0,5	0,8	1,9
Kemence	733	1 707	0,8	1,9	0,8	1,9
Bugyi	1 747	4 942	0,3	1,0	0,8	2,3
Hernád	2 477	5 469	0,6	1,3	0,8	1,8
Verőce	2 464	8 800	0,6	2,1	0,8	2,8
Pécel	2 458	6 858	0,1	0,4	0,8	2,2
Pilis	1 209	3 162	0,1	0,3	0,8	2,0
Sóskút	1 198	3 434	0,3	1,0	0,8	2,2
Tóalmás	1 191	7 160	0,3	1,9	0,8	4,6
Telki	1 187	2 450	0,3	0,5	0,8	1,6
Páty	4 416	11 003	0,5	1,3	0,8	1,9
Göd	8 815	26 004	0,4	1,2	0,7	2,2
Kisoroszi	1 137	3 452	1,1	3,5	0,7	2,2
Mende	1 108	2 579	0,3	0,6	0,7	1,7
Diósd	1 055	5 059	0,1	0,4	0,7	3,2
Tárnok	1 015	3 291	0,1	0,3	0,7	2,1
Szada	947	2 236	0,2	0,4	0,6	1,4
Nagykáta	1 766	3 420	0,1	0,3	0,6	1,1
Tápiógyörgye	820	1 811	0,2	0,5	0,6	1,2
Maglód	687	1 678	0,1	0,1	0,5	1,2
Gyömrő	1 213	3 802	0,1	0,2	0,4	1,4
Szödliget	1 588	3 411	0,3	0,7	0,4	0,9
Újhartyán	1 525	3 053	0,5	1,1	0,4	0,8
Aszód	409	1 557	0,1	0,3	0,3	1,1
Tatárszentgyörgy	166	293	0,1	0,2	0,3	0,5
Tésa	374	2 300	4,2	26,0	0,2	1,5
Nagymaros	128	649	0,0	0,1	0,2	1,0
Szigetújfalu	263	673	0,1	0,3	0,2	0,4

A 16. táblázat adatai alapján az intézmények leterheltsége országosan kimagasló: a törökbálinti rendelőintézetben egy szakorvosnak mindössze 9 perce van a beteg kivizsgálására, illetve a kezelés meghatározására, a beavatkozásokra ugyanitt csupán átlagosan valamivel több mint 3,5 perc jut. Ez kiemelkedően alacsony érték, hiszen feleannyi idő jut Törökbálinton egy betegre, mint az ország járóbeteg szakellátásában átlagosan. **Zsúfoltak a járóbeteg szakellátások Veresegyházán, Cegléden, Pilisvörösváron, Ráckeven, Kistarcsán, Dabason, Százhalombattán, Vácon, Szentendrén és Abonyban is.**

Fekvőbeteg ellátás tekintetében a megye sokkal nagyobb mértékben támaszkodik a főváros intézményeire, mint a járóbeteg szakellátás területén. A vármegyei lakosok közül csak 22% az, akit helyben ápolnak, míg a **fekvőbetegek héttizedét (sic!) a főváros egészségügyi intézményeiben ápolják.** Ki kell emelni a környező vármegyéket is, mivel különösen a peremhelyzetű járások lakosai inkább a közelebbi megyeszékhelyeken található intézményekben találnak ápolásra.

84. ábra: Pest vármegyei lakosok osztályos eseteinek megoszlása az ápolást végző intézmény székhelye szerint, 2021

A **fekvőbeteg ellátást végző intézmények között az állami intézményeké a legnagyobb szerep,** a vállalkozási, egyházi, vagy egyéb fenntartású intézményekben működő ágyak száma az állami intézményektől jelentősen elmarad. Az egyéb fenntartóknak inkább kiegészítő szerepe van bizonyos speciális ellátási területeken, mint a szenvedélybetegségek kezelése, vagy a hospice ellátás.

16. táblázat: Kórházi ágyszámkimutatás fenntartónként, intézetenként, 2022

Intézet név (NEAK kód)	Aktív ágyak száma összesen	Krónikus ágyak száma összesen	Ágyak száma összesen	Újszülött férőhely	Nappali kórházi ellátás
Nagykőrösi Rehabilitációs Szakkórház és Rendelőintézet (2026)	0	195	195		0
Jávorszky Ödön Kórház, Vác (2095)	399	123	522		20
Tüdőgyógyintézet, Törökbálint (2073)	225	95	320		0
Pest Megyei Flór Ferenc Kórház, Kistarcsa (2010)	687	85	772		0
Szigetszentmiklós Szakorvosi Rendelőintézet (2057)	0	0	0		0
Misszió Egészségügyi Központ, Veresegyház (N588)	0	30	30		0
Toldy Ferenc Kórház és Rendelőintézet, Cegléd (N593)	468	272	740		0
Központi eü. intézmény összesen:	1 779	800	2 579		20
Boldog Gellért Közhasznú Nonprofit Kft., Pomáz (2911)	0	430	430		0
Vállalkozás összesen:	0	430	430		0

Intézet név (NEAK kód)	Aktív ágyak száma összesen	Krónikus ágyak száma összesen	Ágyak száma összesen	Újszülött férőhely	Nappali kórházi ellátás
Magyar Pütkösdi Egyház Hajnalcsillag Szenvedélybetegek Rehabilitációs Otthona, Dunaharaszti (A181)	0	18	18		0
Tábittha Nonprofit Kft. (R744)	0	5	5		0
Egyházi intézmény összesen:	0	23	23		0
Református Dunamenti Kistérségi Diakónia, Majosháza (H695)	0	15	15		0
Egyéb, (KHT, alapítvány, stb) összesen:	0	15	15		0
Megye összesen:	1 779	1 268	3 047		20

A vármegye kórházai közül a legmagasabb ágykihasználtsággal a ceglédi Toldy Ferenc Kórház és Rendelőintézet működött, 57%-os ágykihasználtsággal. Ezt követi a váci Jávorszky Ödön Kórház, majd a Pest Megyei Flór Ferenc Kórház. **A legnagyobb kihasználtsággal általánosságban a belgyógyászatok, a kardiológiai, a pszichiátriai osztályok működtek.** A rehabilitációs, betegellátási szolgáltatást nyújtó intézmények kihasználtsága minden esetben magas, 60-90% közötti, ami azt jelzi, hogy a krónikus, ápolásra szoruló betegek számára nem áll rendelkezésre elegendő férőhely, illetve az otthonápolás sem minden esetben megfelelő alternatíva.

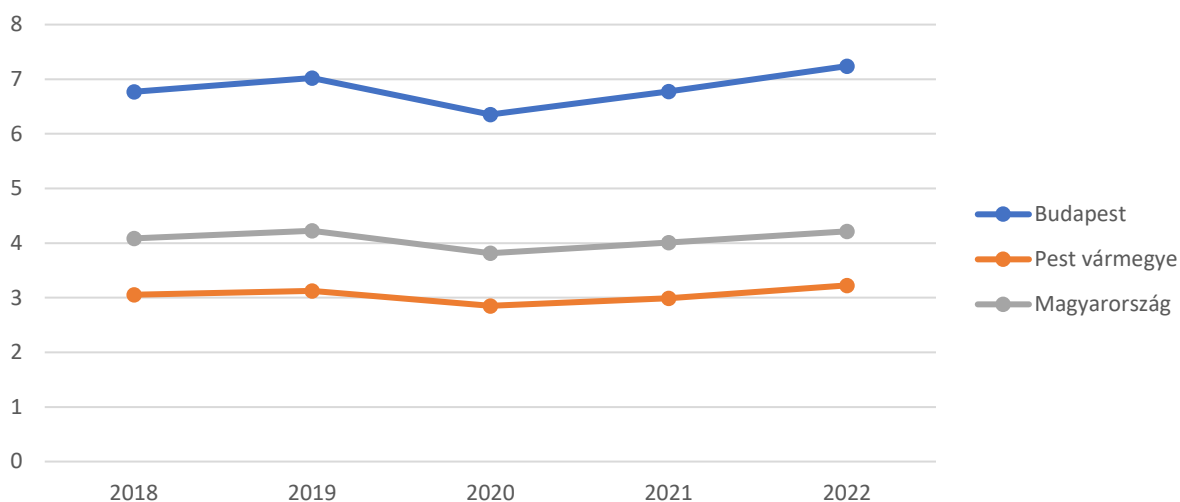
17. táblázat: Működő ágyak kihasználtsága intézetenként, osztályonként, 2022

Intézmény	Osztály	Működő ágyak száma	Ágykihasználtság (%)
Magyar Pütkösdi Egyház Hajnalcsillag Szenvedélybetegek Rehabilitációs Otthona, Dunaharaszti	Rehabilitációs ellátás	18,0	92,16
Nagykőrösi Rehabilitációs Szakkórház és Rendelőintézet	Rehabilitációs ellátás	195,0	65,93
Jávorszky Ödön Kórház, Vác	Belgyógyászat	81,0	87,23
	Sebészet	45,0	41,97
	Szülészeti-nőgyógyászat	30,0	72,81
	Csecsemő- és gyermekgyógyászat	24,0	22,15
	Fül-orr-gégegyógyászat	16,0	23,13
	Neurológia	55,0	49,29
	Ortopédia-traumatológia	40,0	59,86
	Urológia	0,0	–
	Aneszteziológiai és intenzív betegellátás	8,0	63,12
	Pszichiátria	56,0	37,48
	Kardiológia	3,1	64,25
	Sürgősségi betegellátás	8,0	8,22
	Összesen		366,1
Tüdőgyógyintézet, Törökbálint	Csecsemő- és gyermekgyógyászat	30,0	14,43
	Aneszteziológiai és intenzív betegellátás	0,0	–
	Tüdőgyógyászat (pulmonológia)	189,0	42,46
	Összesen	219,0	38,62
Pest Megyei Flór Ferenc Kórház, Kistarcsa	Belgyógyászat	195,3	68,81
	Sebészet	54,4	41,35
	Szülészeti-nőgyógyászat	54,0	40,63

Intézmény	Osztály	Működő ágyak száma	Ágy-kihasználtság (%)
	Csecsemő- és gyermekgyógyászat	31,1	36,77
	Fül-orr-gégegyógyászat	15,4	24,51
	Szemészet	15,0	35,21
	Bőrgyógyászat	0,0	–
	Neurológia	55,0	62,47
	Urológia	0,0	–
	Klinikai onkológia	30,0	12,71
	Reumatológia	46,7	43,82
	Aneszteziológiai és intenzív betegellátás	25,3	17,87
	Infektológia	79,2	27,32
	Pszichiátria	52,0	60,21
	Kardiológia	46,0	74,66
	Sürgősségi betegellátás	6,0	17,17
	Összesen	705,4	49,75
Misszió Egészségügyi Központ, Veresegyház	Rehabilitációs ellátás	30,0	65,62
Boldog Gellért Közhasznú Nonprofit Kft., Pomáz	Pszichiátria	33,5	59,76
Toldy Ferenc Kórház és Rendelőintézet, Cegléd	Belgyógyászat	78,0	91,79
	Sebészet	57,0	46,27
	Szülészeti-nőgyógyászat	50,0	56,28
	Csecsemő- és gyermekgyógyászat	32,6	48,46
	Fül-orr-gégegyógyászat	7,3	15,88
	Szemészet	15,0	52,24
	Neurológia	46,0	44,63
	Ortopédia-traumatológia	35,0	44,33
	Urológia	20,0	32,48
	Aneszteziológiai és intenzív betegellátás	8,0	49,45
	Pszichiátria	55,0	50,60
	Kardiológia	50,0	70,99
	Sürgősségi betegellátás	4,0	3,08
Összesen	457,9	56,97	
Tábitha Nonprofit Kft.	Betegápolás	5	88,93
Református Dunamenti Kistérségi Diakónia, Majosháza	Betegápolás	15	84,79

Az egészségügy egészére kiható probléma az elvándorlás és a pályaváltoztatás, előbbi inkább az orvostársadalmat, utóbbi inkább a szakszemélyzetet, védőnőket érinti. Az orvosok bérének a rendezése pozitívan hatott az orvosok helyzetére és visszafogta a korábban jellemző elvándorlást. Az ezer lakosra jutó orvosok számában az utóbbi években látható egyfajta stabilitás. Az alábbi grafikonon az is jól látható, hogy a vármegye egészségügyi rendszere nagyban támaszkodik a fővárosra, legalábbis a szakellátás tekintetében, így ezer lakosra jóval kevesebb orvos jut a megyében, mint országosan.

85. ábra: Ezer lakosra jutó orvosok száma

Forrás: KSH

A megyében bár helyenként orvoshiány tapasztalható, amelyről már korábban szó esett, hosszú távon emellett a házi orvosok életkora jelenthet problémát. **Az orvosi pályát választók között egyre kevésbé vonzó az egészségügyi alapellátásban dolgozni, hiszen ennek a presztízse jelentősen elmarad a szakellátásban dolgozó orvosokétól, ezért a területi alapellátásban dolgozó orvosok átlagéletkora növekszik.** A főváros közelsége ebben az esetben inkább **elszívó hatást** jelent, az orvosok közül kevesen választják a megyében működő egészségügyi intézményeket a jobban felszerelt, nagyobb presztízssű fővárosi intézmények helyett. Ennek hatása megmutatkozik az orvosok életkor szerinti megoszlásában is, mivel **a megyében a 40 évesnél fiatalabb orvosok aránya 28% volt, szemben az országosan jellemző 34%-kal.**

18. táblázat: Orvosok megoszlása kor és nemek szerint, 2022

Területi egység neve	30	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55–59	60–64	65–69	70 éves és annál idősebb	Összesen
	évesnél fiatalabb	éves	éves	éves	éves	éves	éves	éves	éves		
Férfi											
Pest vármegye	153	117	145	155	170	194	190	199	182	230	1735
Magyarország	1882	1899	1460	1356	1472	1646	1741	1746	1707	2156	17065
Nő											
Pest vármegye	263	269	259	272	269	243	266	275	242	188	2546
Magyarország	3287	3117	2263	1980	1990	1848	2185	2345	2356	2235	23606
Együtt											
Pest vármegye	416	386	404	427	439	437	456	474	424	418	4281
Magyarország	5169	5016	3723	3336	3462	3494	3926	4091	4063	4391	40671
MEGOSZLÁS											
Férfi											
Pest vármegye	9%	7%	8%	9%	10%	11%	11%	11%	10%	13%	100%
Magyarország	11%	11%	9%	8%	9%	10%	10%	10%	10%	13%	100%
Nő											
Pest vármegye	10%	11%	10%	11%	11%	10%	10%	11%	10%	7%	100%
Magyarország	14%	13%	10%	8%	8%	8%	9%	10%	10%	9%	100%
Együtt											
Pest vármegye	10%	9%	9%	10%	10%	10%	11%	11%	10%	10%	100%
Magyarország	13%	12%	9%	8%	9%	9%	10%	10%	10%	11%	100%

A vármegyében összesen 269 gyógyszerész és 56 fiókgyógyszertár működött 2022-ben. A gyógyszerészek száma nem változott számottevően az utóbbi évtizedben, 2012-2013 környékén volt kisebb visszaesés, de ezt követően a korábbi szintre állt vissza a gyógyszerészeti ellátás. A gyógyszerészek között a közforgalmú gyógyszerészek aránya ha kis mértékben is, de növekedett, ami kedvező változás.

A vármegyében összesen 19 ellátatlan település volt, így valamivel több mint 16 ezer ember nem tudta helyben kiváltani a gyógyszerjeit. A legtöbb ilyen település a Szobi járásban volt, itt valóban gondot okoz, hogy helyben nem lehet hozzájutni a szükséges gyógyszerekhez, különösen úgy, hogy a népességben belül az idősek aránya magas, illetve a tömegközlekedés sok esetben nem elég fejlett. A Ráckevei, Váci járásokban is viszonylag sok településen nem volt helyben elérhető patika.

19. táblázat: Gyógyszertárral ellátatlan települések és a helyben ellátatlan népesség, 2022

Járás	Település	Népesség	Ebből:	
			14 év alatti	65 év feletti
Budakeszi járás	Remeteszőlős	1 077	187	187
Ceglédi járás	Mikebuda	685	84	118
Dunakeszi járás	Csomád	1 783	355	221
Monori járás	Káva	686	102	118
Ráckevei járás	Lórév	297	37	54
Ráckevei járás	Makád	1 203	160	250
Ráckevei járás	Szigetbecse	1 318	174	291
Szentendrei járás	Kisoroszi	988	136	221
Szobi járás	Ipolydamásd	374	66	53
Szobi járás	Ipolytölgyes	394	35	51
Szobi járás	Márianosztra	819	102	147
Szobi járás	Nagybörzsöny	629	78	166
Szobi járás	Perőcsény	361	42	94
Szobi járás	Tésa	93	14	12
Szobi járás	Zebegény	1 338	219	313
Váci járás	Csörög	2 182	334	350
Váci járás	Csővár	591	82	141
Váci járás	Püspökszilágy	744	102	149
Váci járás	Váckisújfalu	462	81	91
Összesen:	19 település	1624	2390	3027

Az agglomerációban a fővároshoz, illetve nagyobb településhez közelebbi falvak esetében a jó közlekedés, illetve a magasabb életszínvonal miatt kevesebb gondot okoz a helyben elérhető gyógyszerész hiánya. Országos probléma, hogy a gyógyszerészek jövedelmezősége csökken, különösen a gyéren lakott települések kisebb forgalmú gyógyszerészeiben, így sajnos nehezen biztosíthatók a törvény által előírt működési feltételek.

Szűrővizsgálatok

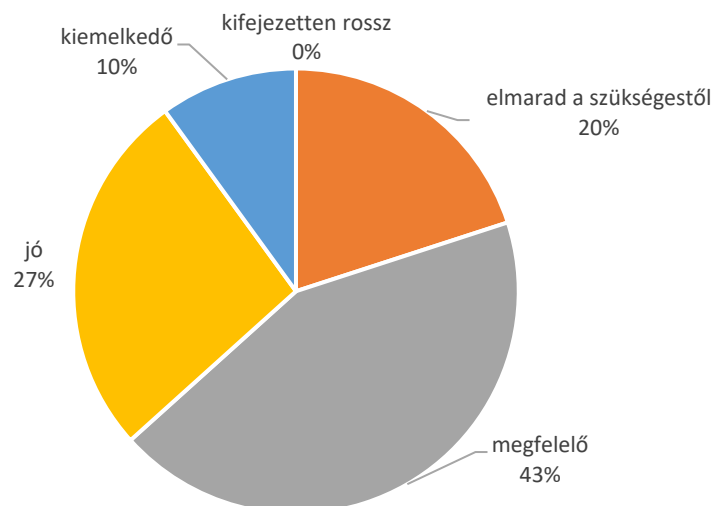
A kérdőíves felmérés eredményeiből kiderül, hogy a 45 válaszadó település közül 29 esetben van rendszeres prevenció szűrővizsgálat, amelyek közül a leggyakoribb a tüdőszűrés. Néhány településen kiterjedt prevenció szűrővizsgálatokra is sor tud kerülni, például:

- Szada: bőrgyógyászat, nőgyógyászat, urológia, szájüregi szűrés
- Gödöllő: egészségügyi nap keretében vérvétel, csontsűrűség-mérés, vércukor,
- Szob: bőrgyógyászat, hasi ultrahang, méhnyakrák, urológia rákszűrés
- Dabas: mammográfia, vércukor, vérnyomás, arteriográf vizsgálat, fogászati vizsgálat
- Nagytarcsa: mammográfiás, prosztata-, tüdő-, lisztérzékenység szűrés, korai fejlesztő szűrése, szűrőkamion keretében

A szűrővizsgálatokon való részvétel összességében megfelelő, csupán 3 település értékelte kiemelkedőre.

86. ábra: Milyenek ítélik meg a szűrővizsgálatokon a részvételt? (n=30)

(1: kifejezetten rossz; 2: elmarad a szükségéstől; 3: megfelelő; 4: jó; 5: kiemelkedő)

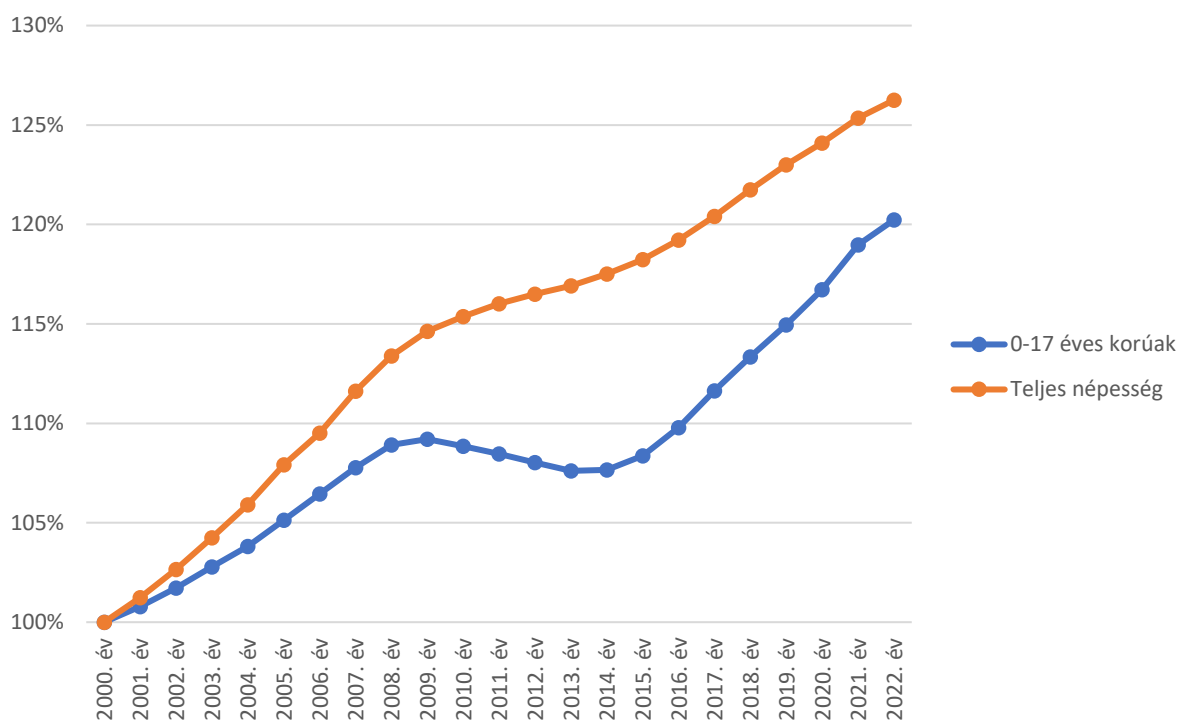
Forrás: önkormányzati kérdőíves felmérés

A kérdőíves felmérés válaszadóin túl más településeken is működtethetnek szűrővizsgálatokat, azonban ezek adatai a felmérésben nem jelentek meg.

4.3. Oktatás, nevelés intézményrendszerének vizsgálata

Pest vármegyében 2022. január 1-jén 273 588 gyermek és 18. életévét még be nem töltött fiatal élt. A 18 év alatti gyermekek száma az elmúlt 20 évben lassabban növekedett, mint a népesség egésze. A 2008-as gazdasági válság indukálta változásoknak köszönhetően vált el a teljes népesség és a gyermekkorúak számának bővülése. A családtámogatások rendszere, a belső migráció dinamikája abban az irányban hatott, hogy a **2015. évtől kezdődően a gyermekkorúak száma a teljes népesség bővülését meghaladó mértékben növekedett.**

87. ábra: Pest vármegye teljes népességének és a gyermekkorúak számának a változása, 2000=100%

Forrás: KSH

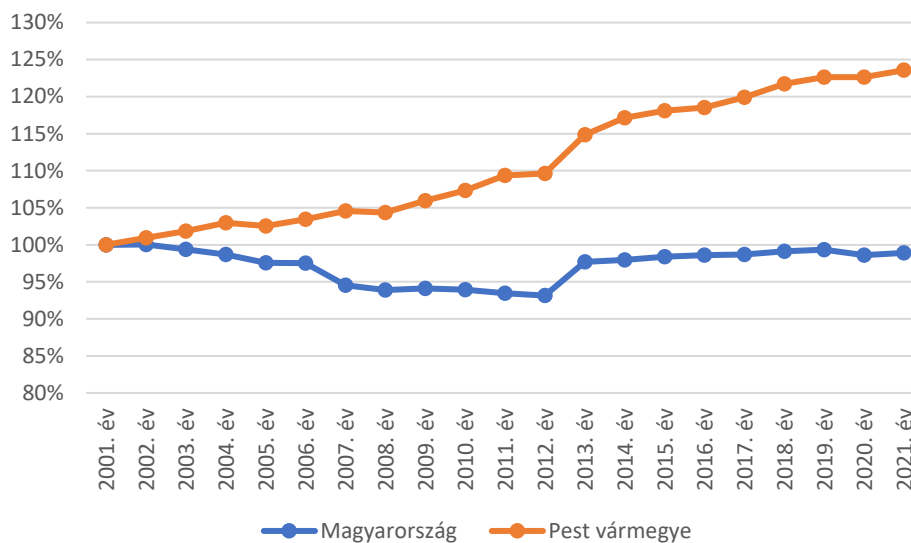
4.3.1. Alapfokú oktatás, nevelés

4.3.1.1. Óvodai nevelés

A fent leírt jelentős népességváltozás nyomást helyezett a vármegye oktatási és nevelési intézményeire, bár a nyomás területileg egyenlőtlen volt, hiszen a beköltözések első sorban az agglomerációs településeket érintették, így ezekben ennél fokozottabb népességváltozás következett be. A kormányzat lépései (óvoda építések, bővítések) segítettek a helyzet megoldásában, ugyanakkor kérdéses, hogy felmenő rendszerben az iskolai kapacitások elegendőek lesznek-e.

Az óvodák száma Pest vármegyében az utóbbi két évtizedben jelentősen növekedett, miközben a feladatellátási helyek száma az ország egészében még kis mértékben csökkent is. 2021-ben Pest vármegyében 540 óvodai feladatellátási hely működött, ez az országos intézmények közel 12%-a.

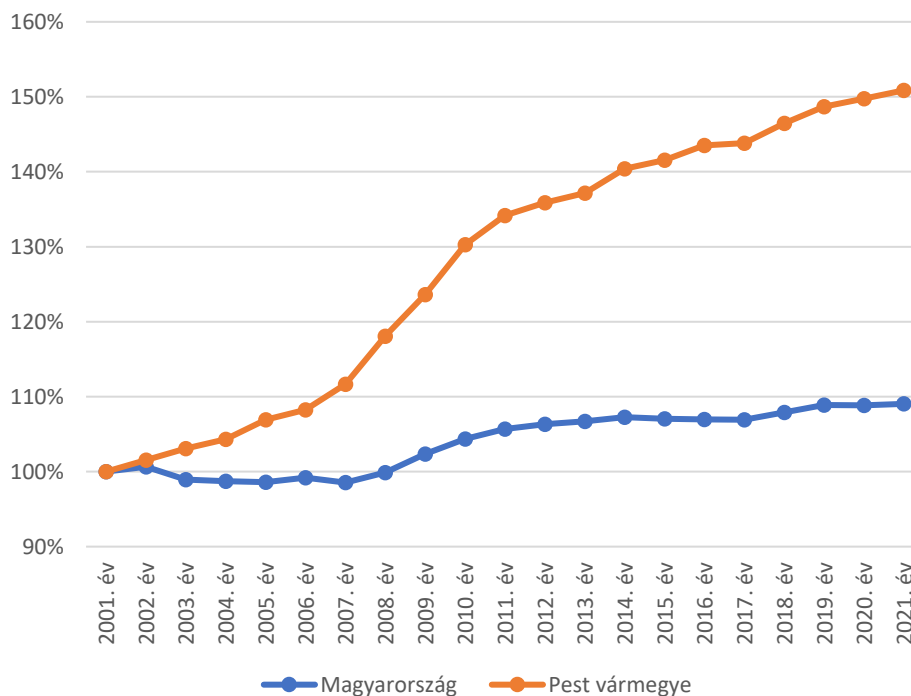
88. ábra: Óvodai feladatellátási helyek számának változása a vármegyében és országosan, 2001=100%

Forrás: KSH

A feladatellátási helyeknél is nagyobb mértékben bővült a férőhelyek száma, köszönhetően annak, hogy nem csupán új óvodák épültek, hanem férőhelyteremtő bővítő beruházások is történtek a vármegyében. **Több mint 50%-os férőhelybővülés történt az utóbbi 20 év során a vármegyében, 2021-ben 56 182 óvodai férőhelyet jelentettek az óvodák. Ez közel 20 ezer férőhelyes bővülést jelentett 2001-hez képest.**

89. ábra: Óvodai férőhelyek számának változása a vármegyében és országosan, 2001=100%

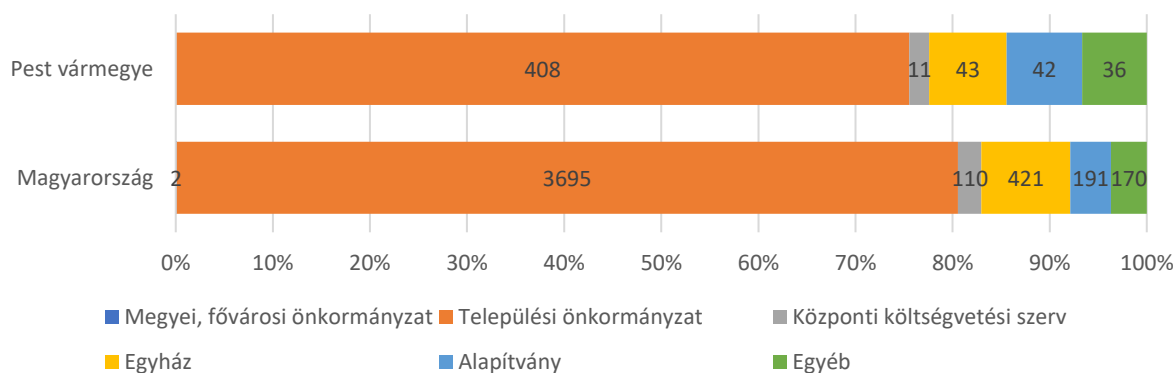

Forrás: KSH

Pest vármegyében ahogyan országosan is, az **óvoda fenntartói továbbra is leginkább az önkormányzatok**. A fővároshoz közeli helyzet miatt azonban az óvodák között olyan profitorientált, vagy nonprofit szervezetek is megjelennek, amelyek a szegényebb megyékben nem, vagy csak kisebb arányban fordulnak elő. A vármegyében az **országosnál nagyobb az aránya alapítványi és egyéb fenntartású óvodáknak** és kisebb az önkormányzati, állami és egyházi intézményeknek.

90. ábra: Óvodai feladatellátási helyek száma, megoszlása az intézményfenntartó típusa szerint, 2021

Forrás: KSH

A jelentős férőhelybővítő beruházások ellenére egyes járásokban még mindig nagyon magas a férőhely kihasználtság az óvodákban. A **Monori, Nagykőrösi, Ceglédi, Szigetszentmiklósi, Gyáli, Budakeszi, Érdi és Vecsési járásokban még térségi szinten is 90%-os vagy afeletti a férőhelyek kihasználtsága**, ami azt jelenti, hogy egyes intézmények esetében jelentős zsúfoltság tapasztalható. Ám míg a Monori, Budakeszi, Szigetszentmiklósi, Érdi, Gyáli, Vecsési járásokban jelentősen növekedtek a kapacitások az utóbbi húsz év során, addig a **Ceglédi és Nagykőrösi járásokban nem, vagy csak kis mértékben bővült a férőhelyek száma**. A jelentős kapacitásnövekedés a Dunakeszi, Szentendrei járásokban a korábbi zsúfoltságot mára jelentősen lepassztotta.

20. táblázat: Óvodai kapacitások, azok kihasználtsága, és változása Pest vármegye járásaiban, 2021

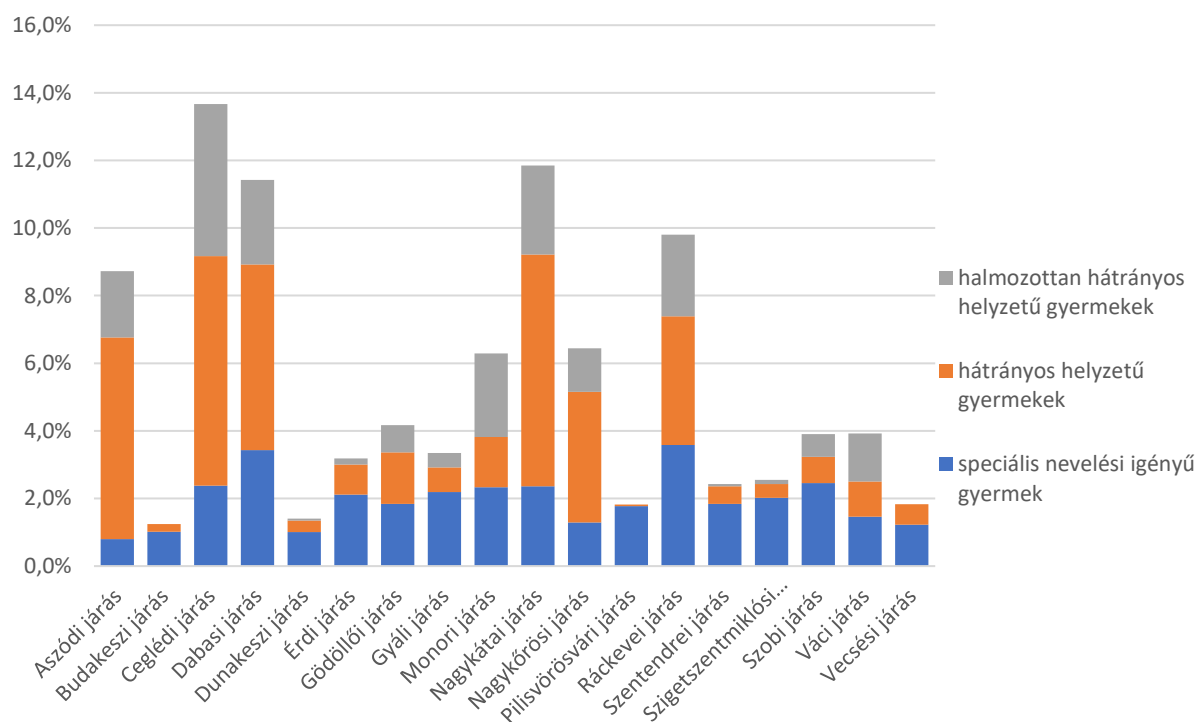
Terület	Óvodai férőhelyek száma	Óvodába beírt gyermekek száma	Férőhelykihasználtság	Férőhelybővülés, 2001=100%
Magyarország	386 749	318 422	82%	109%
Pest vármegye	56 182	49 357	88%	151%
Aszódi járás	1 587	1 364	86%	117%
Budakeszi járás	4 692	4 203	90%	194%
Ceglédi járás	3 496	3 254	93%	111%
Dabasi járás	2 193	1 962	89%	134%
Dunakeszi járás	4 220	3 440	82%	188%
Érdi járás	4 911	4 432	90%	153%
Gödöllői járás	7 011	6 119	87%	177%
Gyáli járás	1 743	1 587	91%	155%
Monori járás	2 869	2 801	98%	143%
Nagykátai járás	2 883	2 521	87%	113%
Nagykőrösi járás	1 125	1 047	93%	102%
Pilisvörösvári járás	2 360	2 052	87%	144%
Ráckevei járás	1 497	1 333	89%	131%
Szentendrei járás	4 040	3 080	76%	165%

Terület	Óvodai férőhelyek száma	Óvodába beírt gyermekek száma	Férőhely-kihasználtság	Férőhelybővülés, 2001=100%
Szigetszentmiklósi járás	5 406	4 934	91%	216%
Szobi járás	1 175	895	76%	121%
Váci járás	2 933	2 487	85%	121%
Vecsési járás	2 041	1 846	90%	149%

Az óvodákban nemcsak a zsúfoltság jelent kihívást, hanem az is, hogy sok esetben az óvodáknak különleges szerepük van a nevelésben. A hátrányos helyzetű gyermekekre az óvodai nevelőknek fokozott figyelmet kell fordítania, hogy fejlesztéssel ezen gyermekek iskolaérettségét minél inkább elősegítsék. Nem meglepő, **hogy a hátrányos helyzetből érkező gyermekek aránya a vármegye leszakadó térségeiben található óvodákban a legmagasabb.**

Egyes intézményekben a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és **speciális nevelési igényű gyermekek aránya akár 50-80% is eléri.** Ugyanakkor azt is meg kell jegyezni, hogy a 20. táblázatban felsorolt településeken túlmenően a hátrányos helyzetű gyerekek korai fejlesztése több más települést is kihívás elé állít (akár még a megye legnagyobb városát, Érdet is).

91. ábra: Hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, speciális nevelési igényű gyermekek aránya az óvodai nevelésben járásonként, 2022. október

21. táblázat: Pest vármegyei óvodák, ahol a legmagasabb a hátrányos, halmozottan hátrányos és integráltan nevelhető SNI gyermekek aránya, 2022 október

Feladatellátási hely neve	Feladatellátási hely települése	Feladatellátási hely pontos cím	Fenntartó neve	Fenntartó típusa	Gyermekek, tanulók száma	többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható SNI	hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók	halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók
Széchenyi úti Óvoda Ugyeri Tagóvodája	Cegléd, Ceglédi járás	Ugyer, Kültérület 066/2	Cegléd Város Önkormányzata	városi önkormányzat	55	2	40	1
Jászkarajenői Mese kert Óvoda és Mini Bölcsőde	Jászkarajenő, Ceglédi járás	Fő utca 30.	Jászkarajenő Község Önkormányzata	községi önkormányzat	77	3	0	51
Galgamácsai Hétszínvirág Óvoda Vácegresi Mesevár Tagóvodája	Vácegres, Aszódi járás	Kossuth utca 1.	Galgamácsa és Vácegres Napközi Otthonos Óvodai Társulás	önkormányzat ok jogi személyiségű társulása	20	0	11	3
Ráckevei Szivárvány Óvoda Iskola utcai Tagóvodája	Ráckeve, Ráckevei járás	Iskola utca 48.	Ráckeve Város Önkormányzata	városi önkormányzat	53	3	12	19
Abonyi Montágh Imre Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda és Általános Iskola Semmelweis utcai Telephelye	Abony, Ceglédi járás	Semmelweis utca 1.	Ceglédi Tankerületi Központ	tankerületi központok	6	0	0	3
Lövész Utcai Óvoda Malom Téri Tagóvodája	Cegléd, Ceglédi járás	Malom tér 1	Cegléd Város Önkormányzata	városi önkormányzat	71	4	25	2
Örkényi Manócska Óvoda	Örkény, Dabasi járás	Ady utca 7.	Örkény Város Önkormányzata	városi önkormányzat	207	10	47	33
Magyar Máltai Szeretetszolgálat Csörögi Csiri-Biri Óvoda és Bölcsőde	Csörög, Váci járás	Kossuth utca 21	Magyar Máltai Szeretetszolgálat Iskola Alapítvány	alapítvány	67	3	15	11
Gesztenyész kert Baptista Óvoda	Tatárszentgyörgy, Dabasi járás	Kossuth L. utca 10	Baptista Szeretetszolgálat Egyházi Jogi Személy	egyházi jogi személy	74	2	24	6
Dányi Nefelejcs Óvoda	Dány, Gödöllői járás	Tavas utca 4.	Dány Község Önkormányzata	községi önkormányzat	119	3	23	12

Feladatellátási hely neve	Feladatellátási hely települése	Feladatellátási hely pontos cím	Fenntartó neve	Fenntartó típusa	Gyermekek, tanulók száma	többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható SNI	hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók	halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók
Nyársapáti Általános Művelődési Központ	Nyársapát, Nagykőrösi járás	József Attila út 22	Nyársapát Község Önkormányzata	községi önkormányzat	96	2	21	7
Abonyi Pingvines Óvoda és Bölcsőde Arany János utcai telephelye	Abony, Ceglédi járás	Arany J. utca 8.	Abony Város Önkormányzata	városi önkormányzat	48	1	10	3
Pilisi Gyermekekotthon, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola	Pilis, Monori járás	Kossuth L. út 31.	Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság	állami szerv	7	0	0	2
Abonyi Gyöngyszemek Óvoda Szelei úti telephelye	Abony, Ceglédi járás	Szelei út 29.	Abony Város Önkormányzata	városi önkormányzat	67	1	11	6
CREDO Óvoda	Érd, Érdi járás	Riminyáki utca 27	CREDO Alternatív Oktatási Nevelési Alapítvány	alapítvány	19	5	0	0
Püspökhatvani Eszterlánc Óvoda és Bölcsőde	Püspökhatvan, Váci járás	Szabadság utca 33	Püspökhatvan Község Önkormányzata	községi önkormányzat	65	1	4	12
Iglice Napköziotthonos Óvoda	Bag, Aszódi járás	Sport utca 1.	Bag Nagyközség Önkormányzata	községi önkormányzat	123	2	30	0
HEIDI Német Nemzetiségi Óvoda	Pilisszentiván, Pilisvörösvári járás	Szabadság utca 219.	Heidi Óvoda Alapítvány	alapítvány	42	10	0	0
Nagykátai Járási Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Általános Iskola Tüzelő utcai telephelye	Nagykáta, Nagykátai járás	Tüzelő utca 7.	Ceglédi Tankerületi Központ	tankerületi központok	13	0	3	0
Városi Napközi Otthonos Óvoda II. Telephely	Nagykáta, Nagykátai járás	Vásártér utca 1.	NAGYKÁTA VÁROS ÖNKORMÁNYZATA	városi önkormányzat	139	2	19	11
Szentmártonkátai Aprajfalva Óvoda, Bölcsőde és Konyha Telephelye	Szentmártonkáta, Nagykátai járás	Iskola utca 13.	Szentmártonkátai Nagyközség Önkormányzata	községi önkormányzat	78	4	13	0

Feladatellátási hely neve	Feladatellátási hely települése	Feladatellátási hely pontos cím	Fenntartó neve	Fenntartó típusa	Gyermekek, tanulók száma	többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható SNI	hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók	halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók
Tápiószelei Csicskerke Óvoda-Bölcsőde	Tápiószele, Nagykátai járás	Somogyi Béla utca 1.	Tápiószele Város Önkormányzata	városi önkormányzat	237	4	34	13
Pilisi Játékkországi Óvoda Meserét Tagintézménye	Pilis, Monori járás	Kávai út 19.	Pilis Város Önkormányzata	városi önkormányzat	121	3	4	19
Dömsödi Nagyközségi Óvoda és Bölcsőde	Dömsöd, Ráckevei járás	Dózsa Gy. út 27/A.	Dömsöd Nagyközség Önkormányzata	községi önkormányzat	136	7	17	5
Tápiógyörgye Kastélykert Óvoda és Minibölcsőde	Tápiógyörgye, Nagykátai járás	Táncsics Mihály utca 5	Tápiógyörgye Község Önkormányzata	községi önkormányzat	122	10	4	12
Tápióbicskei Gyermeklánc Óvoda	Tápióbicske, Nagykátai járás	Kossuth Lajos út 55.	Tápióbicske Község Önkormányzata	községi önkormányzat	131	0	24	3
Valkói Napköziotthonos Óvoda	Valkó, Gödöllői járás	Isaszegi utca 1/a.	Valkó Nagyközség Önkormányzata	községi önkormányzat	90	0	9	9

Az óvodás korú gyermekek fejlesztésének egyik legfontosabb eleme a mozgásfejlesztés. A gyermekek agyi érettségének előmozdításához, a későbbi tanulási nehézségek elkerüléséhez elengedhetetlenül fontos az ilyen típusú fejlesztés. Ehhez azonban gyakran nem elegendők a csoportszobák és a játszóudvar nyújtotta lehetőségek, hanem fontos volna az egész évben használható tornatermek, tornaszobák megléte is.

Különösen a hátrányos helyzetből induló, vagy valamilyen fejlődési problémával, eltéréssel óvodába érkező gyermekek esetében volna kiemelt jelentősége a helyben elérhető mozgásfejlesztésnek. A helyzet mégis az, hogy míg a fejlettebb járásokban az óvodák 70-80 százalékában biztosított erre a lehetőség, addig a **vármegye elmaradottabb járásaiban található óvodai feladatellátási helyeknek mindössze 40-50%-a rendelkezik tornateremmel vagy tornaszobával.**

22. táblázat: Tornateremmel, tornaszobával rendelkező feladatellátási helyek száma a vármegye járásaiban, 2022

Terület	Óvodai feladatellátási helyek száma	Ebből:		Tornaszobával, vagy tornateremmel rendelkező óvodák aránya (%)
		tornateremmel rendelkezik	tornaszobával rendelkezik	
Aszódi járás	14	3	9	86%
Budakeszi járás	49	14	25	80%
Ceglédi járás	36	3	12	42%
Dabasi járás	22	7	11	82%
Dunakeszi járás	40	10	18	70%
Érdi járás	44	14	11	57%
Gödöllői járás	63	20	29	78%
Gyáli járás	11	4	4	73%
Monori járás	28	4	12	57%
Nagykátai járás	29	7	7	48%
Nagykőrösi járás	12	0	5	42%
Pilisvörösvári járás	28	10	12	79%
Ráckevei járás	17	3	5	47%
Szentendrei járás	45	9	15	53%
Szigetszentmiklósi járás	48	13	21	71%
Szobi járás	16	0	8	50%
Váci járás	38	7	20	71%
Vecsesi járás	17	4	9	76%
Összesen	557	132	233	66%

A vármegyében mindössze négy településen nem található óvoda, Remeteszőlős, Ipolytölgyes, Perócsény és Tésa. Az óvodák hiányát itt a „kereslet” hiánya indokolja, hiszen ezeken a településeken összesen 49 óvodás korú gyermek él, és ezek többsége is azon a Remeteszőlősön, amely nagyon közel fekszik a jól ellátott Nagykovácsihoz és Budapest II. kerületéhez.

Túlzsúfolt óvodákkal a fentiek miatt nagyobb arányban éppen a fejlesztendő járásokban találkozhatunk nagyobb arányban (lásd 25. táblázat), ahol ez különösen azért jelent nagy problémát, mivel ezekben viszonylag sok az olyan gyermek, akik hátrányos helyzetűek, vagy speciális nevelési igényűek, így az átlagnál több törődést igényelnének.

23. táblázat: Magas férőhelykihasználtságú, zsúfolt óvodák Pest vármegyében, 2021

Feladatellátási hely települése	Feladatellátási hely járása	Férőhelykihasználtság
Kartal	Aszódi járás	93%
Tura	Aszódi járás	103%
Verseg	Aszódi járás	92%
Biatorbágy	Budakeszi járás	99%
Budakeszi	Budakeszi járás	97%
Páty	Budakeszi járás	96%
Zsámbék	Budakeszi járás	102%
Abony	Ceglédi járás	109%
Albertirsa	Ceglédi járás	93%
Ceglédbercel	Ceglédi járás	103%
Csemő	Ceglédi járás	103%
Jászkarajenő	Ceglédi járás	97%
Törtel	Ceglédi járás	91%
Bugyi	Dabasi járás	99%
Dabas	Dabasi járás	98%
Pusztavacs	Dabasi járás	91%
Táborfalva	Dabasi járás	102%
Újlengyel	Dabasi járás	102%
Érd	Érdi járás	94%
Sóskút	Érdi járás	97%
Csömör	Gödöllői járás	97%
Dány	Gödöllői járás	98%
Erdőkertes	Gödöllői járás	94%
Isaszeg	Gödöllői járás	101%
Nagytarcsa	Gödöllői járás	95%
Pécel	Gödöllői járás	107%
Szada	Gödöllői járás	91%
Valkó	Gödöllői járás	92%
Alsónémedi	Gyáli járás	96%
Ócsa	Gyáli járás	98%
Csévharaszt	Monori járás	112%
Gomba	Monori járás	93%
Gyömrő	Monori járás	95%
Káva	Monori járás	104%
Monor	Monori járás	102%
Monorierdő	Monori járás	92%
Nyáregyháza	Monori járás	91%
Pánd	Monori járás	100%
Péteri	Monori járás	99%
Pilis	Monori járás	104%
Kóka	Nagykátai járás	90%
Sülysáp	Nagykátai járás	114%
Szentlőrincváta	Nagykátai járás	103%
Szentmártonkáta	Nagykátai járás	94%
Tápiógyörgye	Nagykátai járás	101%
Tápiószecső	Nagykátai járás	91%
Tóalmás	Nagykátai járás	99%
Kocsér	Nagykőrösi járás	108%
Nagykőrös	Nagykőrösi járás	91%
Nyársapát	Nagykőrösi járás	109%
Pilisborosjenő	Pilisvörösvári járás	92%
Pilisjászfalu	Pilisvörösvári járás	91%

Feladatellátási hely települése	Feladatellátási hely járása	Férőhelykihasználtság
Pilisvörösvár	Pilisvörösvári járás	91%
Üröm	Pilisvörösvári járás	96%
Apaj	Ráckevei járás	97%
Áporka	Ráckevei járás	94%
Kiskunlacháza	Ráckevei járás	93%
Makád	Ráckevei járás	98%
Szigetbecse	Ráckevei járás	101%
Leányfalu	Szentendrei járás	91%
Délegyháza	Szigetszentmiklósi járás	111%
Dunaharaszti	Szigetszentmiklósi járás	92%
Dunavarsány	Szigetszentmiklósi járás	92%
Halásztelek	Szigetszentmiklósi járás	95%
Szigethalom	Szigetszentmiklósi járás	92%
Taksony	Szigetszentmiklósi járás	94%
Tököl	Szigetszentmiklósi járás	94%
Szokolya	Szobi járás	105%
Kisnémedi	Váci járás	92%
Kosd	Váci járás	103%
Sződ	Váci járás	95%
Sződliget	Váci járás	98%
Vácrátót	Váci járás	92%
Maglód	Vecsesi járás	90%
Üllő	Vecsesi járás	96%

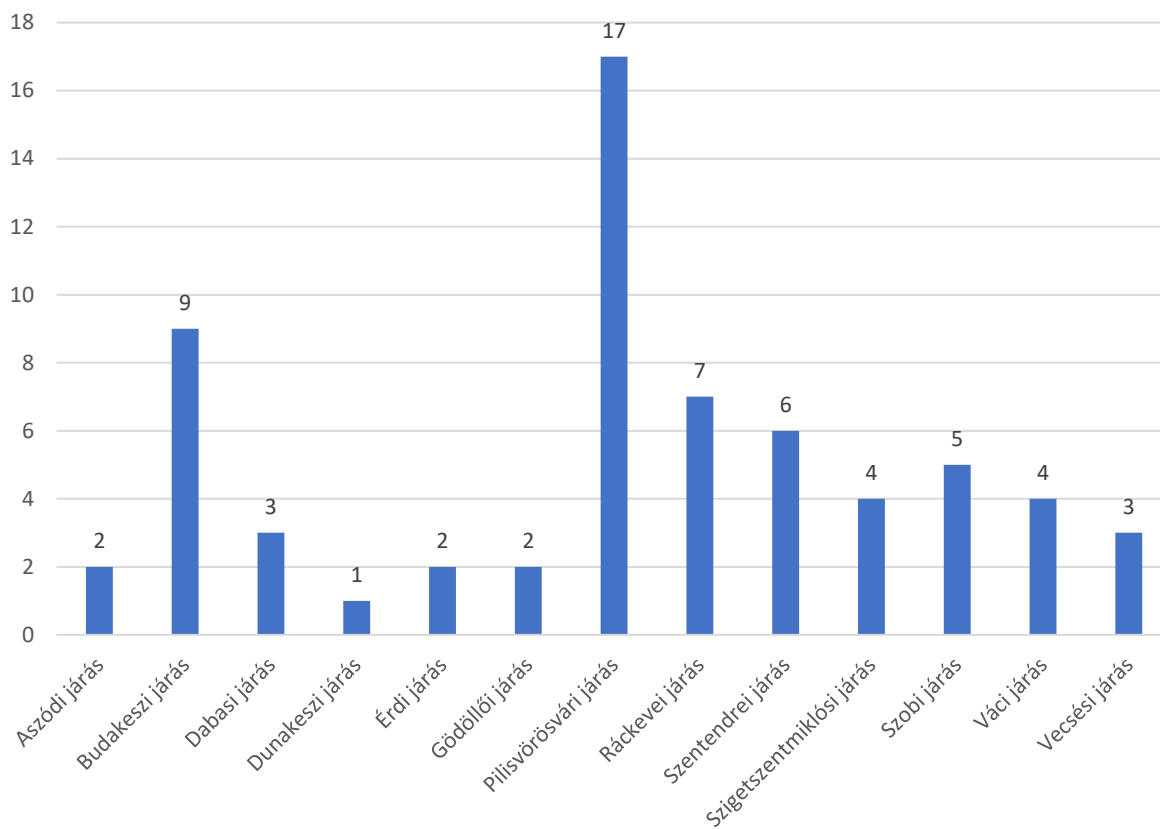
Forrás: KSH

A vármegyében összesen több mint 5 ezer gyermek járt nemzetiségi óvodába, ahol anyanemzetük kultúrájával szokásaival nyelvével ismerkedhettek a kicsik. A gyermekeket összesen 65 feladatellátási helyen várják az óvodai nevelők speciális nemzetiségi szemléletű nevelési és nyelvi programmal. A legtöbb nemzetiségi óvoda a Pilisvörösvári járásban található, ezt követi a Budakeszi és a Ráckevei járás. A legkevesebb nemzetiségi óvoda az Aszódi járásban volt, azonban kiemelendő, hogy a vármegyében egyedül itt Verseg községben működik roma nemzetiségi hagyományok ápolását célul tűző óvoda.

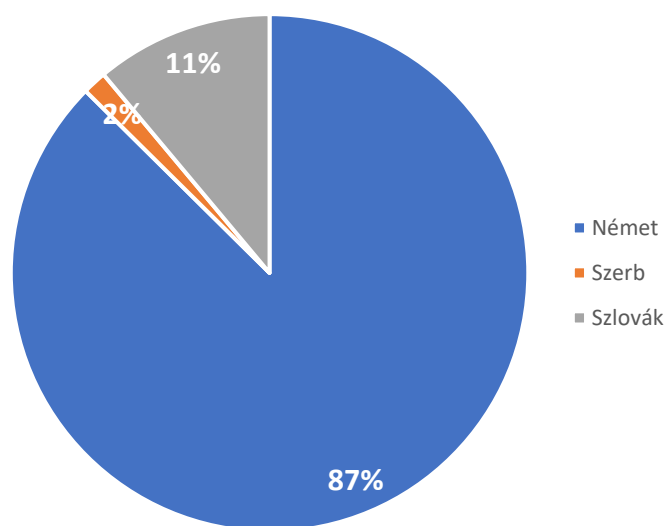
A legtöbb intézmény a német nemzetiséghez kötődik, ennek megfelelően német nemzetiségi óvodák összesített létszáma a legmagasabb, több mint 4300 fő. Ezt követik a szlovák és végül a szerb nemzetiségi óvodák. A legtöbb óvodában kétnyelvű nevelés folyik, kevés a kizárólag az anyaország nyelvén nevelő óvoda, bár Dunaharaszttiban, Makádon és Csömörön német, Csömörön és Csomádon szlovák, míg Lóréven szerb anyanyelvű nevelés folyik.

92. ábra: Nemzetiségi nevelést folytató óvodai feladatellátási helyek járásonként, 2022

93. ábra: Nemzetiségi nevelésben résztvevők az anyanyelv szerinti megoszlása, 2022

24. táblázat: Nemzetiségi óvodák és a beírt gyermekek száma, 2022

Feladatellátási hely neve	Feladatellátási hely települése	Feladatellátási hely járása	Anyanyelvű			Hagyományos nyelvoktató nemzetiségi német	Kétnyelvű			Magyar nyelvű roma/cigány nevelés-oktatás
			nemzeti ségi német	nemzet iségi szerb	nemzeti ségi szlovák		nemzeti ségi német	nemzet iségi szerb	nemzeti ségi szlovák	
Budaörsi Csicsergő Óvoda	Budaörs	Budakeszi járás					107			
Budaörsi Vackor Óvoda	Budaörs	Budakeszi járás					22			
Zippel-Zappel Német Nemzetiségi Óvoda	Budaörs	Budakeszi járás					98			
Budaörsi Csillagfürt Óvoda	Budaörs	Budakeszi járás					45			
Dabas-Sári Óvoda	Dabas	Dabasi járás							77	
Csömöri Nefelejcs Művészeti Óvoda	Csömör	Gödöllői járás	25		19					
Ikladi Német Nemzetiségi Kétnyelvű Óvoda	Iklad	Aszódi járás					106			
Kerepesi Napközi-otthonos Óvoda Csicsergő Tagóvodája	Kerepes	Gödöllői járás					49			
Budakalászi Nyitnikék Óvoda Szalonka Utcai Tagintézménye	Budakalász	Szentendrei járás					25			
Dunabogdányi Német Nemzetiségi Óvoda	Dunabogdány	Szentendrei járás					122			
Pilisszántói Napköziotthonos Óvoda	Pilisszántó	Pilisvörösvári járás							76	
Pilisszentkereszti Szlovák Nemzetiségi Óvoda és Főzőkonyha	Pilisszentkereszt	Szentendrei járás							69	
Visegrádi Fellegvár Óvoda	Visegrád	Szentendrei járás					62			
Csomádi Napsugár Óvoda-Bölcsőde	Csomád	Dunakeszi járás			71					
Nagymarosi Napköziotthonos Óvoda	Nagymaros	Szobi járás					44			
Nagymarosi Napköziotthonos Óvoda Elsővölgy u. 2 Telephelye	Nagymaros	Szobi járás					88			
Nagymarosi Napköziotthonos Óvoda Dózsa Gy. u. 25 Telephelye	Nagymaros	Szobi járás					46			
Biatorbágyi Benedek Elek Óvoda Pitypang Tagóvodája	Biatorbágy	Budakeszi járás					59			
Budajenői Óvoda	Budajenő	Budakeszi járás					142			
Tarkabarka-Kunterbunt Óvoda	Budakeszi	Budakeszi járás					147			

Feladatellátási hely neve	Feladatellátási hely települése	Feladatellátási hely járása	Anyanyelvű			Hagyományos nyelvoktató nemzetiségi német	Kétnyelvű			Magyar nyelvű roma/cigány nevelés-oktatás
			nemzeti ségi német	nemzeti ségi szerb	nemzeti ségi szlovák		nemzeti ségi német	nemzeti ségi szerb	nemzeti ségi szlovák	
Pilisborosjenő Mesevölgy Óvoda és Bölcsőde	Pilisborosjenő	Pilisvörösvári járás					84			
Pilisborosjenő Mesevölgy Óvoda Telephely	Pilisborosjenő	Pilisvörösvári járás					68			
Pilisszentiváni Német Nemzetiségi Óvoda	Pilisszentiván	Pilisvörösvári járás					154			
Pilisvörösvári Német Nemzetiségi Óvoda	Pilisvörösvár	Pilisvörösvári járás					101			
Pilisvörösvári Német Nemzetiségi Óvoda Széchenyi Utcai Tagóvodája	Pilisvörösvár	Pilisvörösvári járás					113			
Pilisvörösvári Német Nemzetiségi Óvoda Gradus Tagóvodája	Pilisvörösvár	Pilisvörösvári járás					68			
Pilisvörösvári Német Nemzetiségi Óvoda Ligeti Cseperedő Tagóvodája	Pilisvörösvár	Pilisvörösvári járás					127			
Pilisvörösvári Német Nemzetiségi Óvoda Szabadság Utcai Tagóvodája	Pilisvörösvár	Pilisvörösvári járás					101			
Solymári Óvoda-Bölcsőde	Solymár	Pilisvörösvári járás					43			
Solymári Óvoda-Bölcsőde Napsugár Óvoda	Solymár	Pilisvörösvári járás					35			
Ürömi Napraforgó Óvoda	Üröm	Pilisvörösvári járás					20			
Ürömi Napraforgó Óvoda Tagóvodája	Üröm	Pilisvörösvári járás					28			
Zsámbéki Tündéerkert Óvoda és Konyha	Zsámbék	Budakeszi járás					102			
Törökbálinti Csupaszív Kétnyelvű Óvoda	Törökbálint	Érdi járás					68			
Dunaharaszti Mese Óvoda	Dunaharaszti	Szigetszentmiklósi járás					88			
Dunaharaszti Mese Óvoda Napsugár Tagóvodája	Dunaharaszti	Szigetszentmiklósi járás					16			
Taksonyi Német Nemzetiségi Óvoda	Taksony	Szigetszentmiklósi járás					251			
"Gyermekvár" Német Nemzetiségi Óvoda	Újhartyán	Dabasi járás					175			
Vecsési Falusi Nemzetiségi Óvoda	Vecsés	Vecsési járás					132			
Vecsési Mosolyország Óvoda	Vecsés	Vecsési járás					71			

Feladatellátási hely neve	Feladatellátási hely települése	Feladatellátási hely járása	Anyanyelvű			Hagyományos nyelvoktató	Kétnyelvű			Magyar nyelvű roma/cigány nevelés-oktatás
			nemzeti ségi német	nemzeti ségi szerb	nemzeti ségi szlovák		nemzeti ségi német	nemzeti ségi szerb	nemzeti ségi szlovák	
Vecsési Mosolyország Óvoda Tompa utcai telephelye	Vecsés	Vecsési járás					29			
Nikola Tesla Szerb Tanítási Nyelvű Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium és Könyvtár Lórévi Óvodája	Lórév	Ráckevei járás		32						
Szigetszentmártoni Gesztenyés Óvoda	Szigetszentmárton	Ráckevei járás					91			
Regenbogen Német Nemzetiségi Óvoda-Bölcsőde	Szigetújfalu	Ráckevei járás					74			
Mindszenty József Római Katolikus Óvoda és Nyelvoktató Német Nemzetiségi Általános Iskola	Budaörs	Budakeszi járás				311				
HEIDI Német Nemzetiségi Óvoda	Pilisszentiván	Pilisvörösvári járás					42			
Lustige Zwerge Német Nemzetiségi Óvoda	Solymár	Pilisvörösvári járás					74			
Piliscsabai Napsugár Óvoda	Piliscsaba	Pilisvörösvári járás					51			
Piliscsabai Napsugár Óvoda Erdészkeri Tagóvodája	Piliscsaba	Pilisvörösvári járás					98			
Kismarosi Kis Morgó Óvoda és Bölcsőde	Kismaros	Szobi járás					134			
Záhonyi Hugóné Óvoda	Szigetcsép	Ráckevei járás					75	22		
Csővári Óvoda	Csővár	Váci járás							12	
Acsai Pitypang Óvoda	Acsa	Váci járás							39	
Szigetbecsei Tóparti Óvoda	Szigetbecse	Ráckevei járás					71			
Zebegegyi Napraforgó Óvoda és Konyha	Zebegegy	Szobi járás					55			
Makádi Hóvirág Óvoda és Minibölcsőde	Makád	Ráckevei járás	18							
Dunaharaszti Hétszínvirág Óvoda	Dunaharaszti	Szigetszentmiklósi járás	90							
Püspökhatvani Eszterlánc Óvoda és Bölcsőde	Püspökhatvan	Váci járás							45	
Galgagyörki Liget Óvoda	Galgagyörk	Váci járás							38	

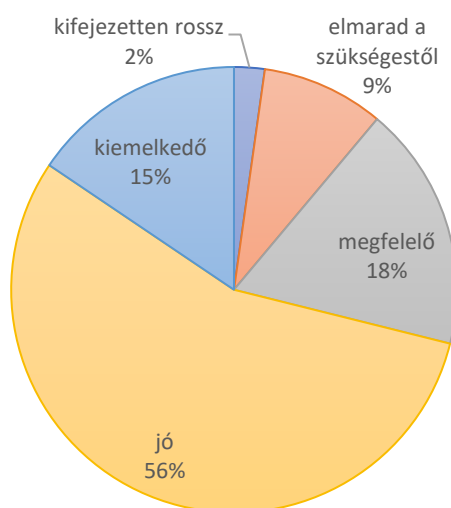
Feladatellátási hely neve	Feladatellátási hely települése	Feladatellátási hely járása	Anyanyelvű			Hagyományos nyelvoktató nemzetiségi német	Kétnyelvű			Magyar nyelvű roma/cigány nevelés-oktatás
			nemzetiségi német	nemzetiségi szerb	nemzetiségi szlovák		nemzetiségi német	nemzetiségi szerb	nemzetiségi szlovák	
Pomázi Hétszínvirág Óvoda- Bölcsőde Mesevölgyi Tagóvodája	Pomáz	Szentendrei járás						20		
Pomázi Hétszínvirág Óvoda- Bölcsőde Mesedombi Tagóvodája	Pomáz	Szentendrei járás					21			
Versegi Napköziotthonos Óvoda	Verseg	Aszódi járás								48
Pumukli Német Nemzetiségi Óvoda	Érd	Érdi járás					46			
Dabasi Napsugár Katolikus Óvoda	Dabas	Dabasi járás							101	

A kérdőíves felmérés válaszai alapján a válaszadó 45 települési önkormányzat közül **20 esetben (44%) van igény a bölcsődei férőhelyek számának bővítésére**. Összeségében mintegy 1070 főnyi férőhelybővítést tartanának szükségesnek a települési önkormányzatok. A válaszadók tekintetében a legjelentősebb igényt a nagyobb népességszámú települések jelezték, így például 200 fős igény Monoron jelentkezik, majd Nagykörös 150 fős és Veresegyházan 100 fős igénye a legmagasabb a sorban.

Az **óvodák technikai infrastrukturális helyzetének értékelésében** a leggyakoribb válasz a „jó” minősítés, a válaszok 55%-ban. Kifejezetten **elégtelen** színvonalú értékelés egy önkormányzattól érkezett és további szükségéstől való elmaradást 4 önkormányzat jelzett. A válaszadó települési önkormányzatok mintegy harmadában van felújításra, korszerűsítésre szoruló óvoda. A válaszadó településeken mintegy 60 óvodai feladatellátási hely van.

94. ábra: Milyennek ítéli meg a településen található óvoda/óvodák technikai infrastrukturális helyzetét? (n=45)

(1: kifejezetten rossz; 2: elmarad a szükségéstől; 3: megfelelő; 4: kiemelkedő)

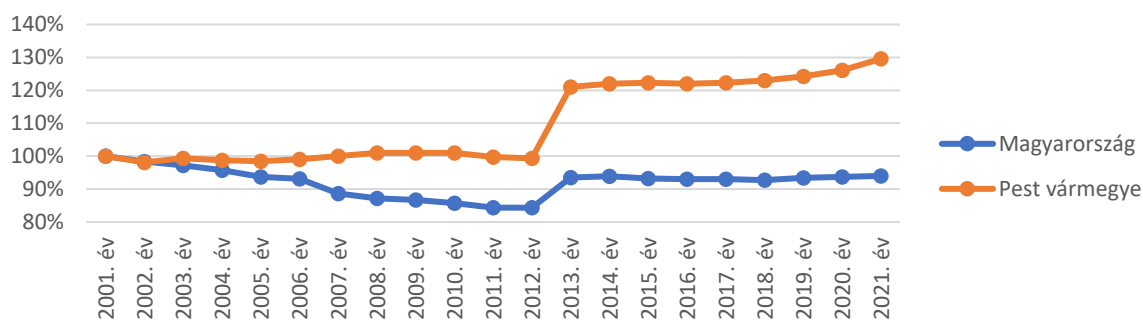
Forrás: önkormányzati kérdőíves felmérés

Az óvodák humán erőforrás hátterének a leggyakoribb minősítése a „jó”. Kifejezetten rossz minősítést két település esetében válaszoltak. A szükségéstől elmaradó minősítést 6 esetben jelezték: ezek eloszlása nem mutat egyértelmű területi mintázatot, gyakorlatilag a megye egészét érinti. 17 települési önkormányzat óvodáiban nincs lehetőség a „korai fejlesztésre”. Az alkalmazott a leggyakoribb korai fejlesztési lehetőség 30 visszajelzés szerint a logopédiai (66%) szolgáltatás biztosítása.

4.3.1.2. Általános iskolai oktatás

Országosan az általános iskolai feladatellátási helyek csökkenése következett be, az iskola bezárások 2013-ban véget értek. A települési önkormányzatok korábban egyre kevésbé voltak képesek fenntartani az iskoláikat, az államigazgatás reformja keretében akkor vette át az állam az általános iskolák fenntartásának terhét. Ekkor egy jelentős növekedés következett be az általános iskolai feladatellátási helyek számában. Amíg országosan egyfajta stabilizáció következett be ezután, a megyében továbbra is növekedett a feladatellátási helyek száma, követve a megye demográfiai változásait.

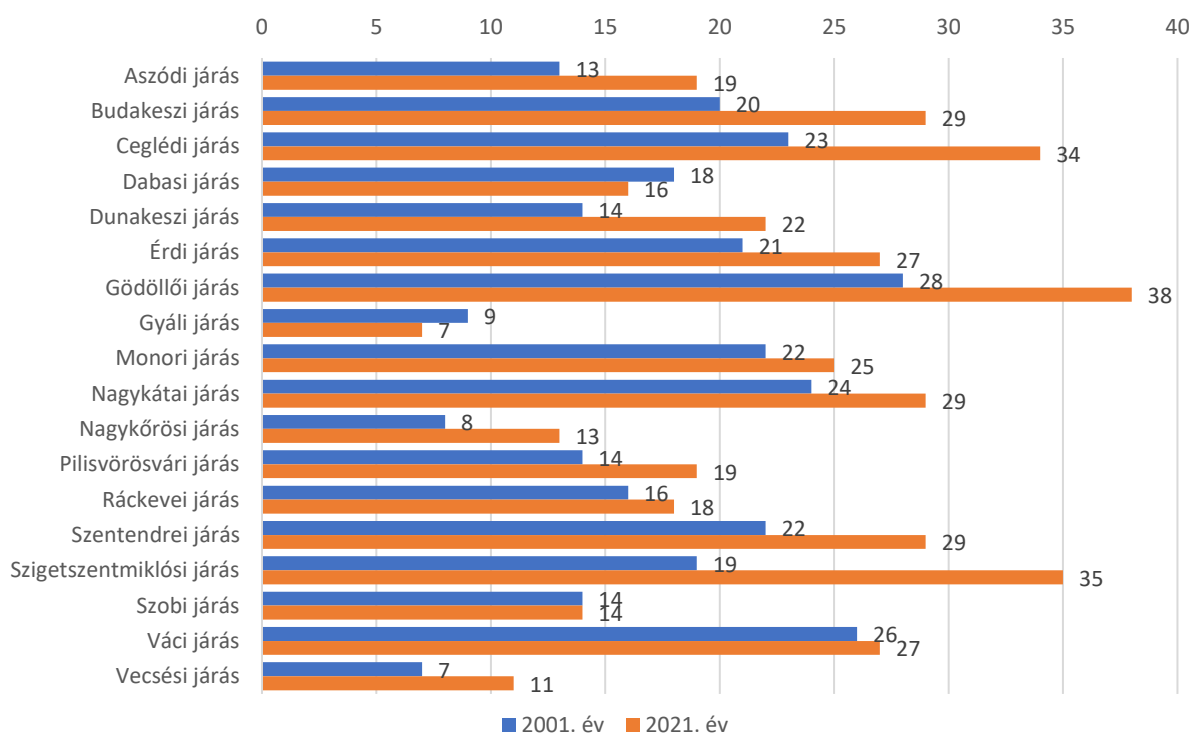
95. ábra: Általános iskolai feladatellátási helyek számának változása a vármegyében és országosan, 2001=100%

Forrás: KSH

A feladatellátási helyek számának növekedése szinte minden járásban jellemző volt, kivéve a Dabasi és a Gyáli járás, ahol a feladatellátási helyek száma csökkent 2001-hez képest. A Szobi járásban a feladatellátási helyek száma változatlan volt a vizsgált időszakban, igaz itt jelentős demográfiai változások nem következtek be.

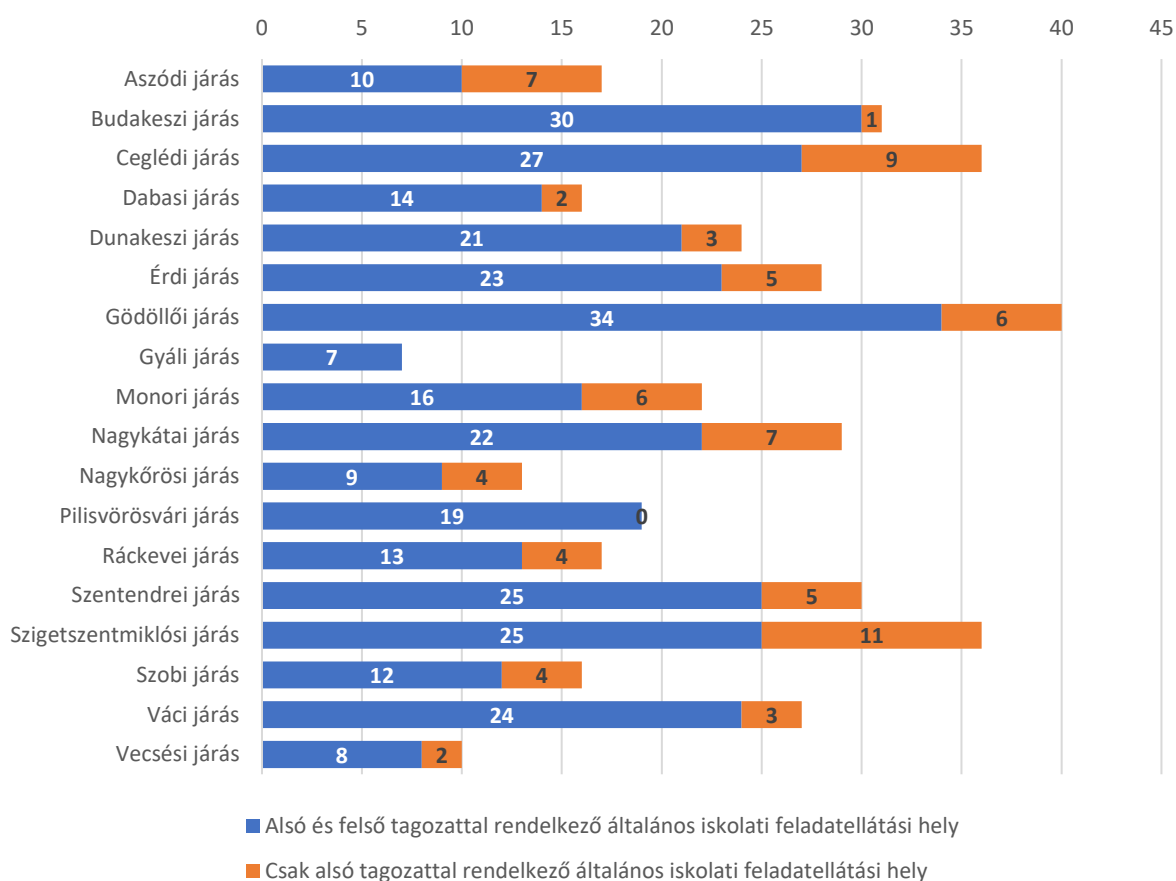
96. ábra: Általános iskolai feladatellátási helyek számának változása a vármegye járásaiban, 2001 és 2021

Forrás: KSH

Az általános iskolai feladatellátási helyek közül 79, csak alsó tagozattal működött. Ez a városi környezetben előnyt is jelent, ugyanakkor a kisebb települések esetében az alsó tagozat és a felső tagozat között élesebb váltást, az elkerülhetetlen ingázást jelenti a lakóhely település és az iskola települése között. Amennyiben nincs szervezett iskolabusz, úgy a közlekedés ideje jelentősen csökkenti a tanulók pihenéssel és a tanulással tölthető idejét is, így sokszor ismételten a legkiszolgáltatottabb helyzetű gyermekek esélyeit rontja. **A legtöbb kizárólag alsó tagozattal működő iskolát ismét csak a lemaradó járásokban találjuk.**

97. ábra: Feladatellátási helyek száma tagozat szerint járásonként, 2022

Forrás: KSH

Összesen 15 település van olyan a vármegyében, amelyekben kizárólag egy feladatellátási helyen csak alsó tagozat működik. Ez közel 1500 gyermek számára jelenti azt, hogy a felső tagozaton már ingázni kényszerülnek a lakóhelyük és az iskola között.

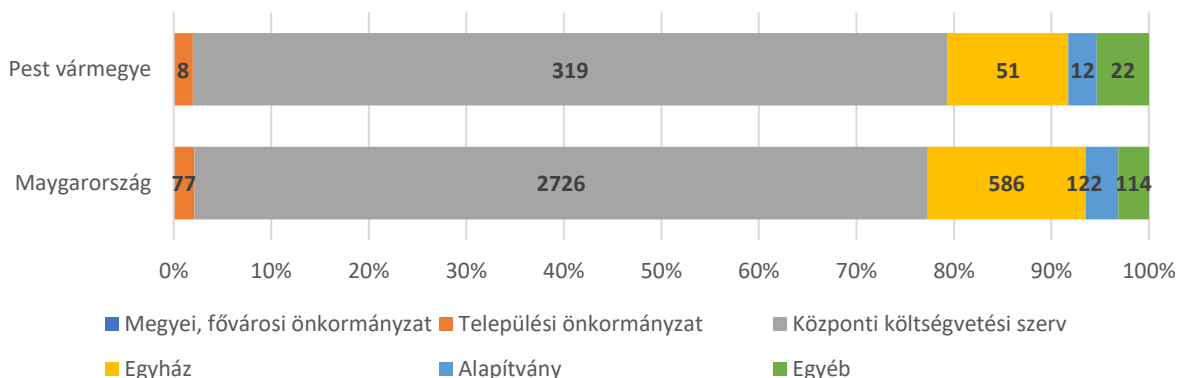

25. táblázat: Megfelelő korú gyermekek száma, akik helyben nem tudják elvégezni az általános iskola felső tagozatát, 2022

Település	Járás	10-13 éves gyermekek száma
Kartal	Aszódi járás	324
Verseg	Aszódi járás	65
Inárcs	Dabasi járás	257
Pusztazámor	Érdi járás	21
Káva	Monori járás	0
Farmos	Nagykátai járás	135
Tápiószentmárton	Nagykátai járás	238
Kisoroszi	Szentendrei járás	41
Pilisszentlászló	Szentendrei járás	23
Pócsmegyer	Szentendrei járás	154
Kemence	Szobi járás	30
Kóspallag	Szobi járás	33
Csővár	Váci járás	43
Kisnémedi	Váci járás	35
Püspökszilágy	Váci járás	45
Összesen		1444

Az állami szerepvállalás Pest vármegyében nagyobb, mint országosan, míg az egyházi iskolák részaránya kisebb az országosnál. Az alapítványi, önkormányzati és egyéb fenntartók esetében számottevő arányeltolódás nem tapasztalható az országoshoz képest.

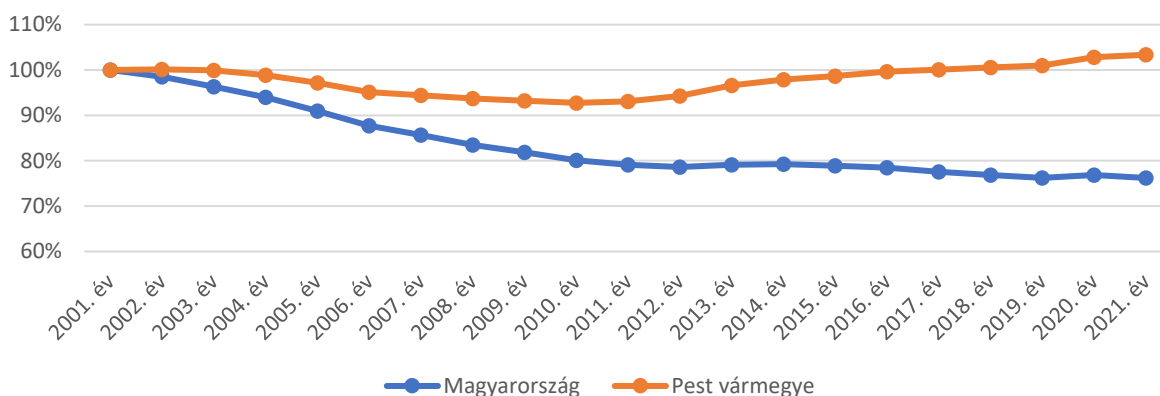
98. ábra: Általános iskolai feladatellátási helyek megoszlása fenntartók szerint a vármegyében és országosan, 2001=100%

Forrás: KSH

2021-ben összesen 105 606 általános iskolás kezdte meg a tanévet. A tanulók száma 2001 és 2010 között folyamatosan csökkent, majd a demográfiai trendforduló és a migráció hatására a vármegyében folyamatosan emelkedett, 2016-ban érte el az ezredfordulón jellemző értéket. **A tanulói létszám azóta is emelkedik**, és az óvodáskorúak létszámadatai, valamint a belső migrációs trendek alapján **további növekedésre lehet számítani**, annak ellenére is, hogy az általános iskolások esetében is jellemző már, hogy a vármegyei intézmények helyett **sokan a fővárosi intézményeket választják**.

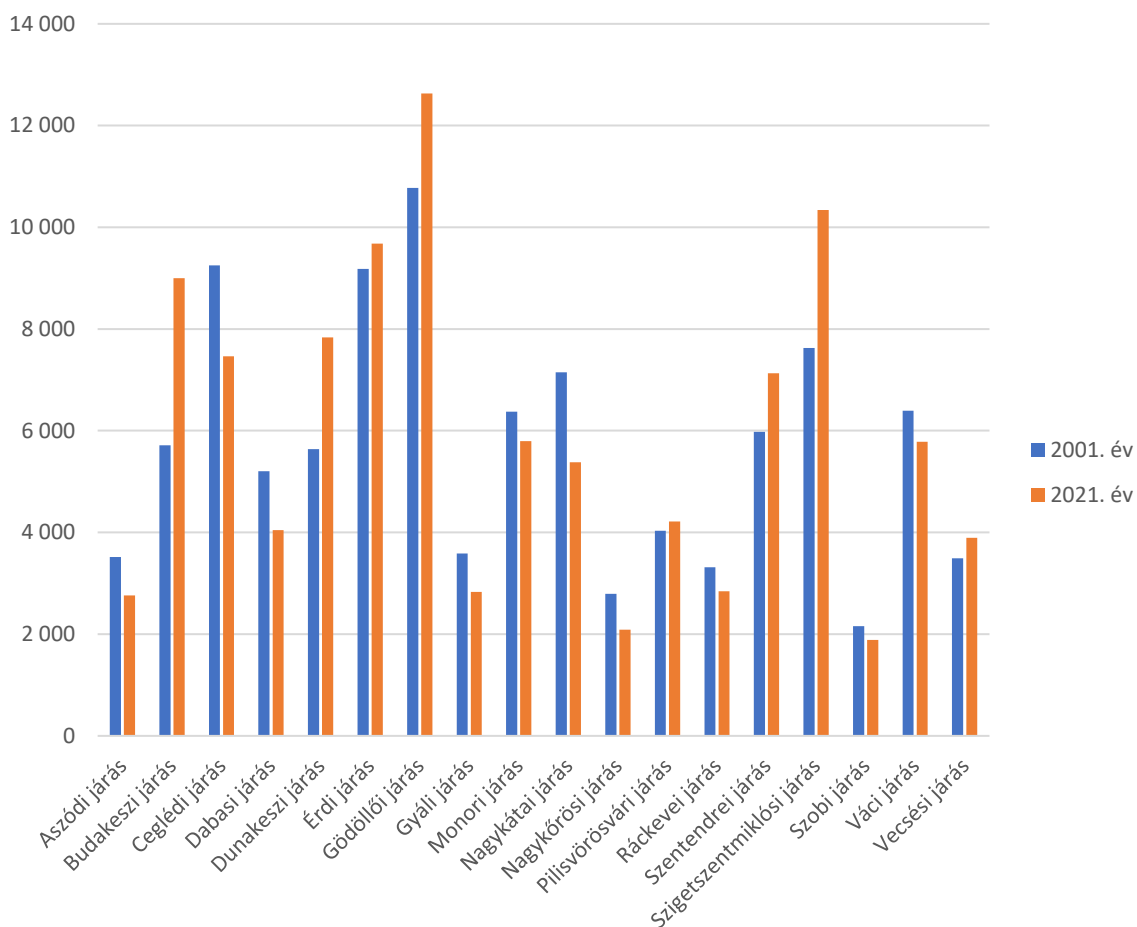
99. ábra: Általános iskolák tanulójának száma a vármegyében és országosan, 2001-2021

Forrás: KSH

Az általános iskolai tanulók száma a Budakeszi, Gödöllői, Szigetszentmiklósi és Szentendrei járásokban növekedtek a legnagyobb mértékben, és összességében 8 járásban növekedett 2001-hez képest a tanulói létszám. A járások többségében létszámcsökkenés következett be, a legnagyobb mértékű visszaesés a Ceglédi, Dabasi és Nagykátai járásokban következett be, de arányaiban nagy volt a tanulók számának csökkenése az Aszódai, Gyáli és Nagykőrösi járásokban is.

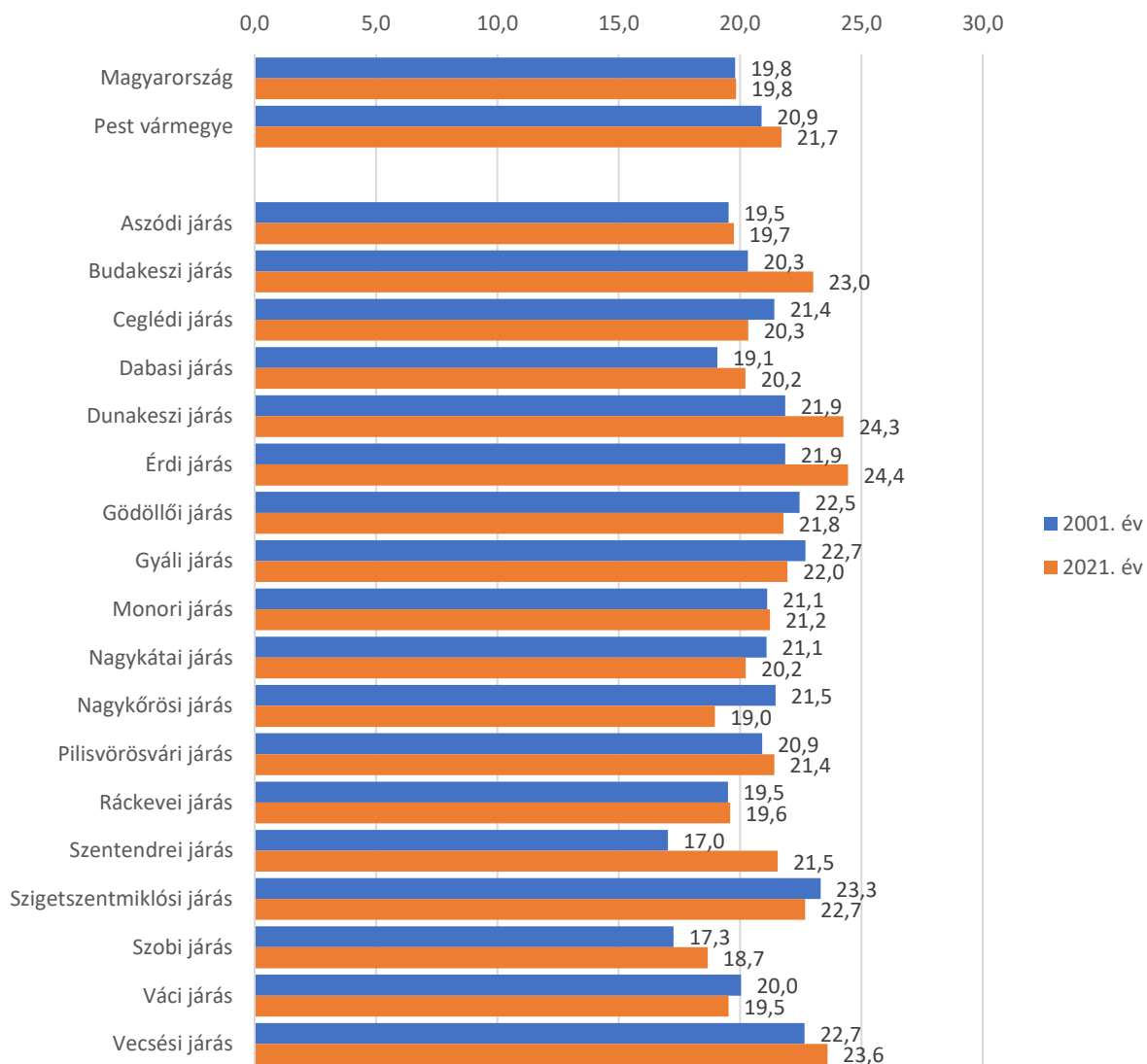
100. ábra: Általános iskolai tanulók létszámának változása Pest vármegye járásaiban, 2001 és 2021 között

Forrás: KSH

Az osztálylétszámok a feladatellátási helyek számának növekedése ellenére átlagosan csaknem egy tanulóval nőttek a vármegyében. A legnagyobb növekedés a Szentendrei, Budakeszi, Érdi és Dunakeszi járásokban következett be, annak ellenére, hogy mindegyik járásban érdemi növekedés történt a feladatellátási helyek számában. A legnagyobb csökkenés a Nagykőrösi, a Ceglédi; a Nagykátai, Gödöllői és Gyáli járásokban következett be, ezekben 0,7-2,5 fővel csökkent az átlagos osztálylétszám.

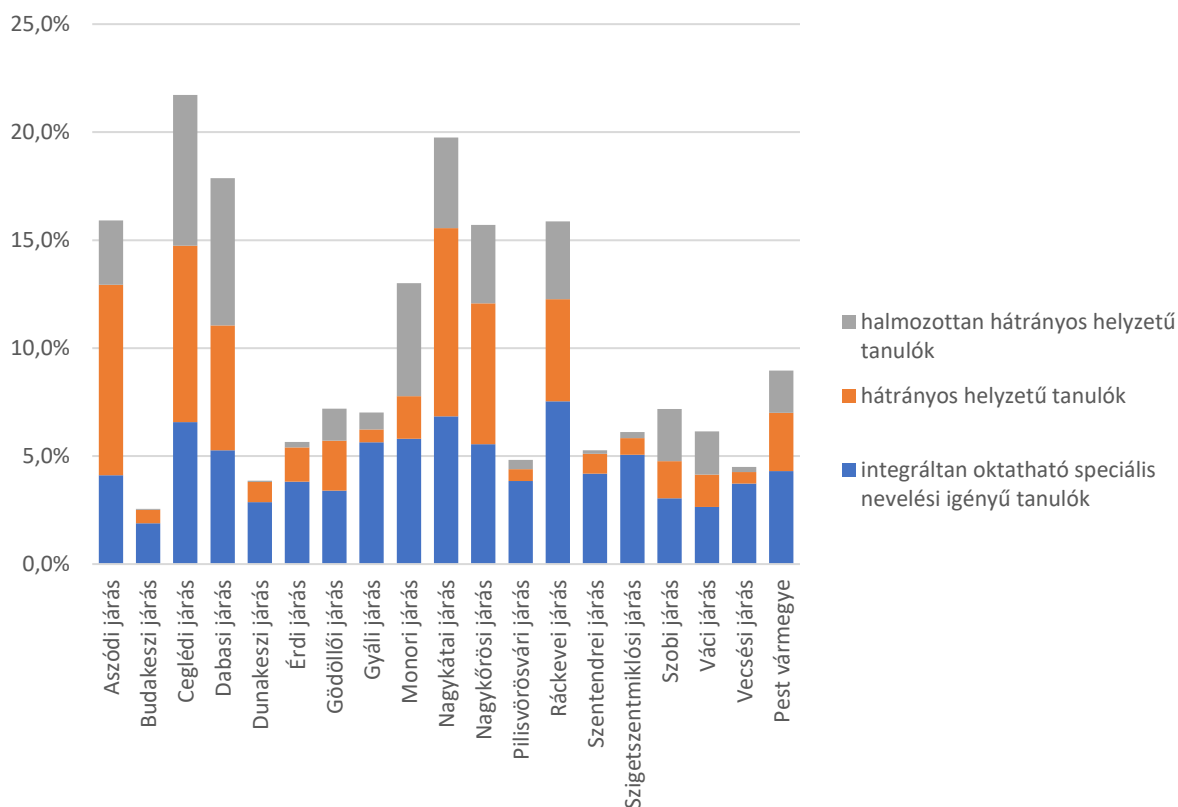
101. ábra: Átlagos osztálylétszámok változása, 2001 és 2021 között

Forrás: KSH

Azokban az iskolákban, ahol a hátrányos helyzetű vagy speciális nevelési igényű gyermekek aránya magas a pedagógusoknak ennek megfelelő kihívásokkal kell megküzdeniük, a hagyományos oktatási feladatokon túl sokkal nagyobb szerep jut a nevelésnek. Azokban az iskolákban, ahol magas az ilyen tanulók aránya, mindenképpen az iskola oktatási programját ennek megfelelően kell kialakítani. Sajnos, a finanszírozásban jelentős eltérés nem tapasztalható, pedig mindenképpen pozitív megkülönböztetésre lenne szükség ezek esetében.

102. ábra: Hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és speciális nevelési igényű tanulók aránya a vármegye általános iskoláiban járásonként, 2022

Forrás: KSH

A HH, HHH és SNI gyermekek együttes aránya a Ceglédi és Nagykatái járásokban volt a legmagasabb 20% körüli, de 15%-ot meghaladó volt az arányuk a Dabasi, Aszódi, Ráckevei és Nagykőrösi járásokban is, de a Monori járás is alig maradt el ettől.

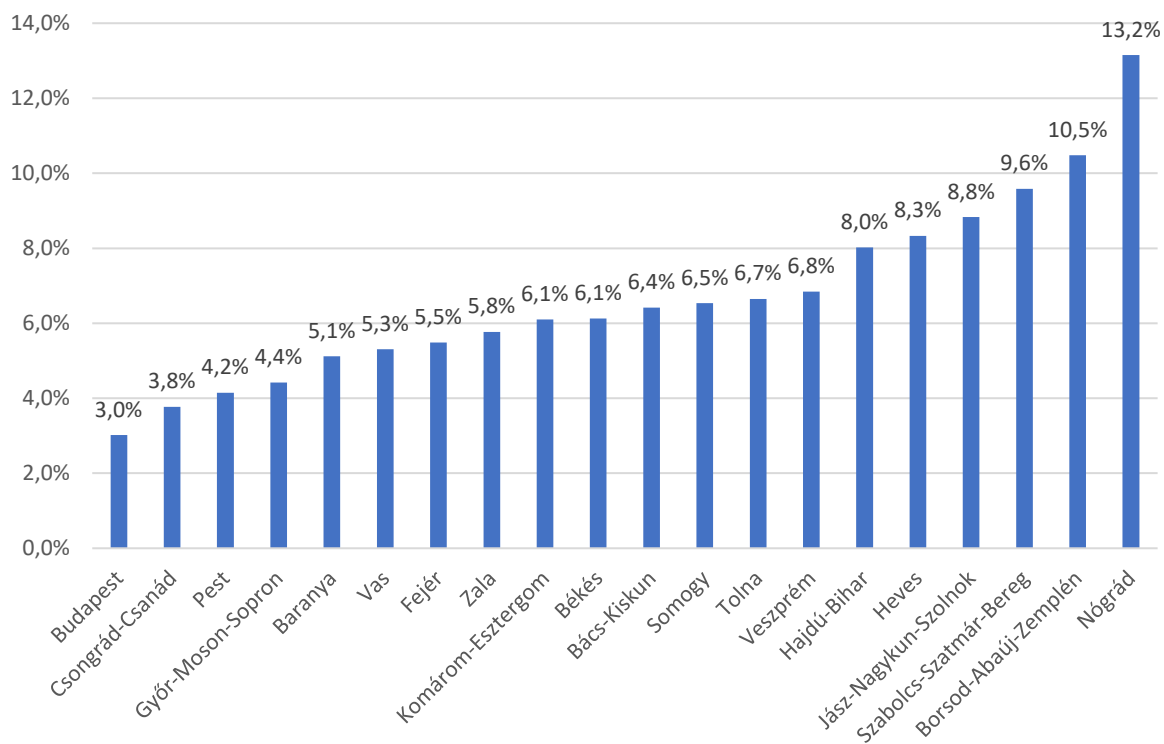
26. táblázat: A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és speciális nevelési igényű tanulókat legnagyobb arányban oktató általános iskolák 2022

Feladatellátási hely neve	Feladatellátási hely települése	A feladatellátási hely járása	Gyermekek, tanulók száma	többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható SNI	hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók	halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók	Hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, integráltan oktatható SNI tanulók együttes aránya
Nagykátai Járási Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Általános Iskola Óvoda utcai Telephelye	Szentmártonkáta	Nagykátai járás	9	0	7	1	89%
Ceglédi Táncsics Mihály Általános Iskola Külső-Budai Úti Telephelye	Cegléd	Ceglédi járás	132	50	22	29	77%
Huszka Hermina Általános Iskola	Örkény	Dabasi járás	348	28	68	163	74%
Ceglédi Táncsics Mihály Általános Iskola Selyem utcai Telephelye	Cegléd	Ceglédi járás	72	14	23	15	72%
Jászkarajenői Széchenyi István Általános Iskola	Jászkarajenő	Ceglédi járás	159	9	1	102	70%
Somogyi Imre Általános Iskola Radák Katalin utcai Telephelye	Abony	Ceglédi járás	73	9	27	14	68%
Tatárszentgyörgyi II. Rákóczi Ferenc Baptista Általános Iskola	Tatárszentgyörgy	Dabasi járás	132	10	48	20	59%
Pilisi Gyermekotthon, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola	Pilis	Monori járás	77	0	1	44	58%
Abonyi Montágh Imre Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda és Általános Iskola	Abony	Ceglédi járás	73	0	15	27	58%
Dányi Széchenyi István Általános Iskola	Dány	Gödöllői járás	205	13	36	68	57%
Nagykátai Járási Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Általános Iskola	Szentmártonkáta	Nagykátai járás	45	0	23	0	51%
Aszódi Javítóintézet, Általános Iskola, Szakiskola és Speciális Szakiskola	Aszód	Aszódi járás	72	6	4	26	50%
Váci Mihály Katolikus Általános Iskola Bajcsy-Zsilinszky utcai telephely	Nagykátai	Nagykátai járás	26	0	10	3	50%
Mátray Gábor Általános Iskola	Nagykátai	Nagykátai járás	228	25	69	19	50%
Galgagyörki Gárdonyi Géza Általános Iskola	Galgagyörk	Váci járás	71	6	1	28	49%
Mátray Gábor Általános Iskola Görgey utcai Telephelye	Nagykátai	Nagykátai járás	53	8	12	6	49%
Valkói Móra Ferenc Általános Iskola	Valkó	Gödöllői járás	134	9	31	24	48%
Bagi Arany János Általános Iskola	Bag	Aszódi járás	195	19	70	2	47%
Gyömrői Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium és Fejlesztő Nevelés - Oktatást Végző Iskola	Gyömrő	Monori járás	109	0	13	37	46%
Örkényi Úti Általános Iskola	Cegléd	Ceglédi járás	187	10	51	24	45%
Losontzi István Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Kollégium	Cegléd	Ceglédi járás	195	0	45	43	45%

Feladatellátási hely neve	Feladatellátási hely települése	A feladatellátási hely járása	Gyermekek, tanulók száma	többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható SNI	hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók	halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók	Hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, integráltan oktatható SNI tanulók együttes aránya
Ikladi Tasnádi Lajos Német Nemzetiségi Általános Iskola Koren István Tagiskolája	Domony	Aszódi járás	70	8	6	17	44%
Bleyer Jakab Német Nemzetiségi Általános Iskola Árpád Utcai Tagintézménye	Budaörs	Budakeszi járás	37	0	16	0	43%
Nyársapáti Mátyás Király Általános Iskola	Nyársapát	Nagykőrösi járás	168	17	47	7	42%
Monori Kossuth Lajos Általános Iskola	Monor	Monori járás	306	52	8	68	42%
Dalmady Győző Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény	Nagykörös	Nagykőrösi járás	57	0	10	13	40%
Tápiószelei Blaskovich János Általános Iskola Farmosi úti Telephelye	Tápiószele	Nagykátai járás	175	20	40	8	39%
Szentmártonkátai Arany János Általános Iskola	Szentmártonkáta	Nagykátai járás	206	19	43	12	36%
Szigetszentmiklósi Konduktív Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Tagintézménye	Kiskunlacháza	Ráckevei járás	34	0	9	2	32%
Turai Hevesy György Általános Iskola Iskola utcai Telephelye	Tura	Aszódi járás	56	2	15	1	32%
Gyulai Gaál Miklós Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola Kálvin János utca 9. szám alatti Telephelye	Abony	Ceglédi járás	81	6	10	10	32%
Gubányi Károly Általános Iskola Széchenyi utca 28. szám alatti Telephelye	Pilis	Monori járás	167	17	4	32	32%
Nagykőrösi Kolping Katolikus Általános Iskola	Nagykörös	Nagykőrösi járás	104	13	10	10	32%
Dömsödi Széchenyi István Általános Iskola	Dömsöd	Ráckevei járás	200	26	20	16	31%
Gyulai Gaál Miklós Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	Abony	Ceglédi járás	391	33	31	54	30%
Tápióbicskei Földváry Károly Általános Iskola	Tápióbicske	Nagykátai járás	206	11	36	15	30%
Tápiószelei Blaskovich János Általános Iskola	Tápiószele	Nagykátai járás	162	11	27	10	30%
Püspökhatvani Bene József Általános Iskola	Püspökhatvan	Váci járás	142	6	4	32	30%
Szobi Fekete István Általános Iskola Szokolyi Alajos Általános Tagiskolája	Bernecebaráti	Szobi járás	142	5	13	24	30%

A hátrányos helyzet sajnos magában hordozza a lemorzsolódás veszélyét is. Az általános iskolai lemorzsolódás súlyos probléma, hiszen akik ebben az iskolatípusban alulteljesítenek, azok számára a továbbtanulás, esetleg már a szakma megszerzése is nehézséget okoz. A megyei összevetésben Pest vármegye ebben a tekintetben jól szerepel, hiszen Budapest és Csongrád-Csanád vármegye után a harmadik legalacsonyabb az általános iskolai lemorzsolódás mértéke.

103. ábra: Lemorzsolódási arány az általános iskolákban vármegyék szerint, 2022/23 tanév II. félév

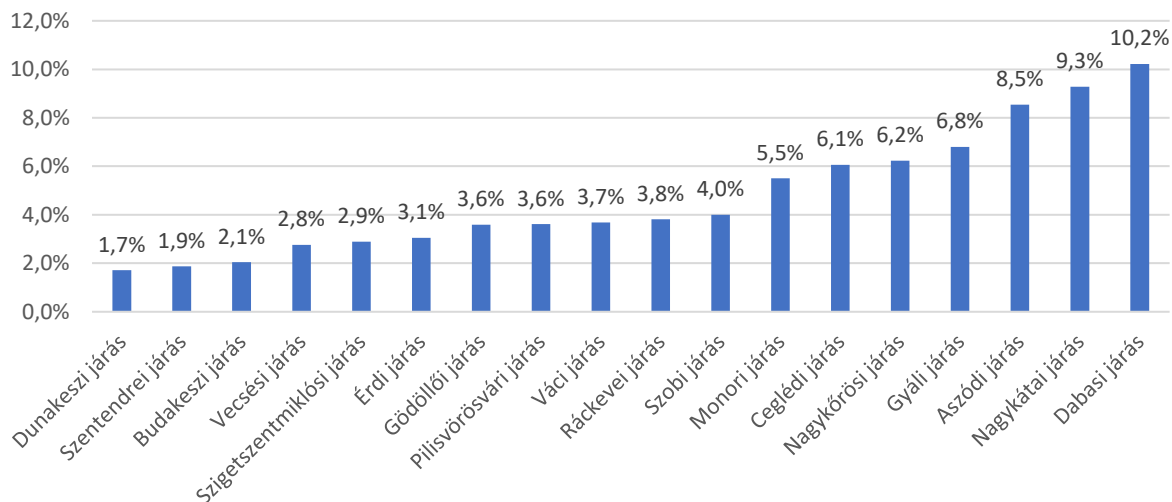

Ha a tanulói lemorzsolódást vizsgáljuk szembeötlő, hogy a fiúkra sokkal nagyobb mértékben jellemző a rossz tanulmányi eredmény, mint a lányokra. **A lánytanulók a lemorzsolódással veszélyeztetett gyermekeknek csupán harmadát adják.** Nagy gondot jelentenek az igazolatlan hiányzások, az 50 óránál többet igazolatlanul hiányzó tanulók aránya 0,47%, míg a 100 óránál is többet igazolatlanul hiányzóké további 1,17% volt. Összességében mindez nem tűnik túl nagy aránynak, ám számszerűsítve azt jelenti, hogy **a megengedettnél többet közel 800 gyerek hiányzott** a 2022/23 tanév II. félévében igazolatlanul. Az igazolatlan hiányzások azért is okoznak gondot, mivel az iskolán kívül a szülői vagy iskolai felügyelet nélkül ezek a gyerekek számos veszélynek vannak kitéve. A bukási statisztikákat a matematika vezeti, azt a történelem követi, de némiképp meglepő, hogy magas a bukási arány magyar nyelv és irodalom, illetve angol nyelv tárgyakból is. A természettudományos tárgyak, azaz a fizika, kémia, földrajz, biológia csak ezeket követően jönnek a rangsorban.

A megyén belül a lemorzsolódással veszélyeztetett gyerekek aránya a fővároshoz közeli, jó szociális és gazdasági háttérrel rendelkező agglomerációs járásokban a legalacsonyabb, így a Dunakeszi, a Szentendrei, a Budakeszi, a Vecsési járásokban. **A legmagasabb** 10% körüli iskolai lemorzsolódási arányok **a Dabasi, Nagykátai és Aszódi járásokban jellemzőek.** Ezek azért is szomorú statisztikák, mivel ezekben a járásokban a népesség iskolázottsága jóval a vármegyei átlag alatt van, az iskolázatlanság pedig gyakran vezet szegénységhez. Tulajdonképpen a lemorzsolódási statisztikákban éppen a szegénység generációk közötti átörökítését látjuk megjelenni.

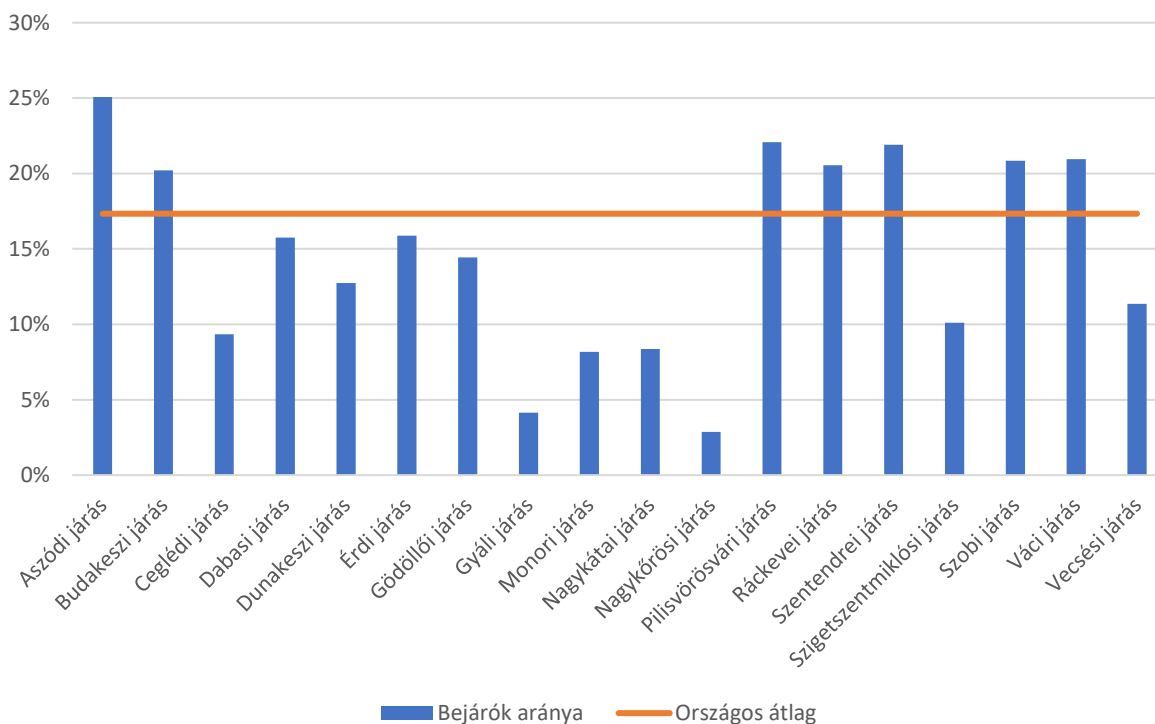
Az oktatáshoz kapcsolódóan a lemorzsolódást jelentős hatásfokkal segítették a tanulói mentorprogramok - akár a tanulók közül, akár a pedagógusok közül kerültek ki a mentorok.

104. ábra: Lemorzsolódással veszélyeztetettek aránya az általános iskolákban Pest megye járásaiiban, 2022/23. tanév II. félév

A tanulói ingázás a vármegyén belül kisebb mértékű, mint az ország egészében. Ennek oka elsősorban a vármegye településszerkezetében keresendő, hiszen az átlagos településméret nagyobb, mint az ország egyéb megyéiben, így kevés olyan település van, ahol nem működik iskola, vagy éppen csak alsó tagozat működik. Másrésztől viszont igen intenzív tanulói ingázás van az agglomerációs települések és Budapest között, amelyet az alábbi statisztika nem mutat. **A fővárosi általános iskolákba több mint 11 ezer gyermek jár be naponta**, amelynek nagy része a vármegye településeiről érkezik.

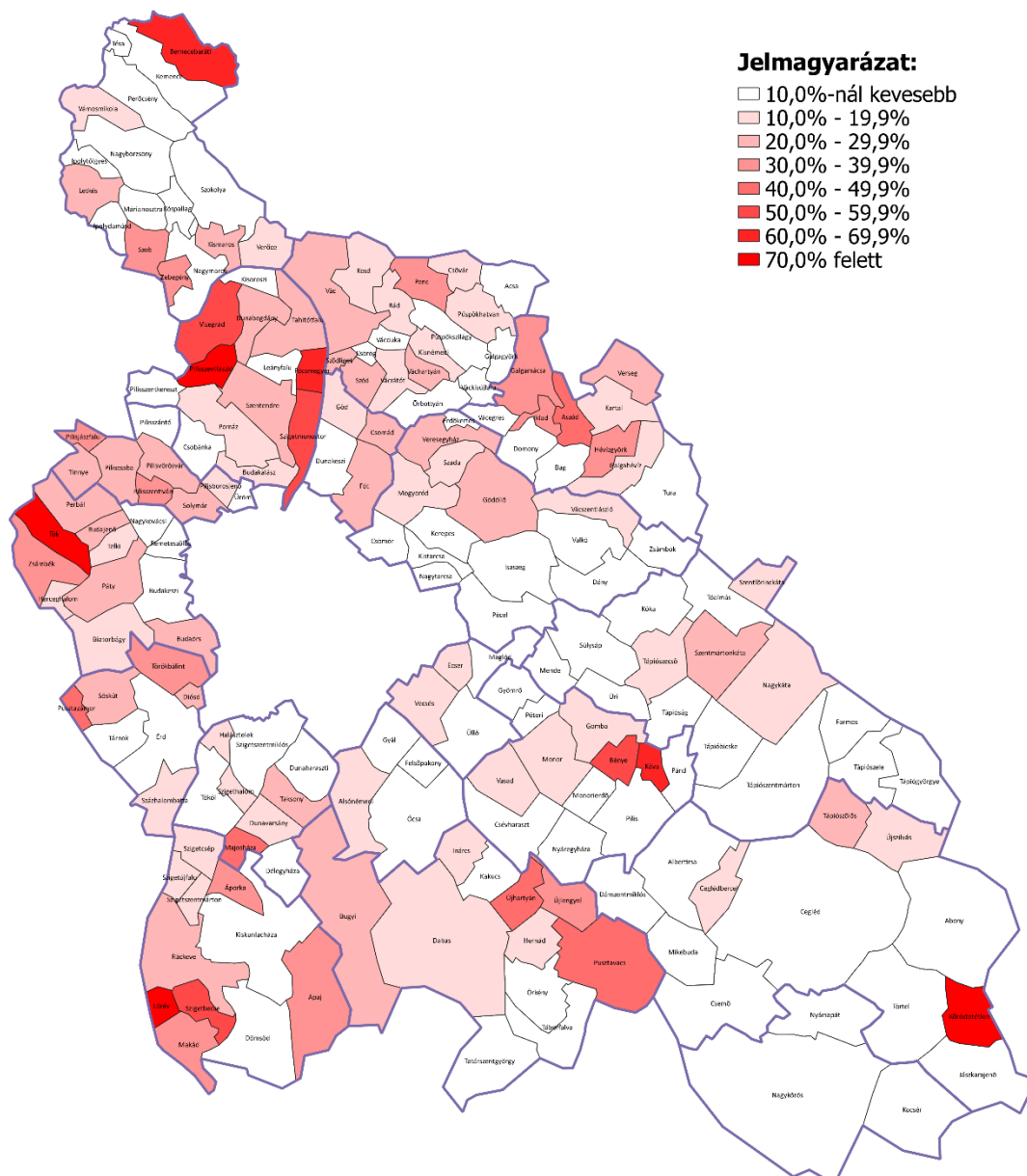
105. ábra: Más településről bejárók átlagos aránya a vármegye járásaiiban, 2021

Vannak olyan iskolák, amelyekben a létszám akár 70%-át meghaladó a bejáró tanulók aránya. Ilyen iskolák találhatóak Pilisszentlászló, Tök, Kőrösetetlen, Lórév településeken, de a tanulók több mint fele ingázik Káva, Bernecebaráti, Pócsmegyer, Szigetbecse, Visegrád, Bénye és Szigetmonostor iskoláiba is. **Vannak olyan járásszékhely települések is, ahol a viszonylagosan magasabb tanulói létszám mellett is magas a bejáró gyermekek aránya, ezek Aszód, Szob, Gödöllő, Vác.** A bejárók magas arányát több tényező is befolyásolja. A Szobi járásban viszonylag kevés a gyermek és itt kevesebb a teljes (alsó és felső tagozattal) működő általános iskola, így itt a gyermekek ingázni kényszerülnek. A másik hajtóerőt a nemzetiségi oktatás jelenti, amely nem csak az adott nemzetiséghez tartozók számára vonzó, hanem azok számára is, akik két tanítási nyelvű iskolába szeretnék járatni a gyermeküket. Végül pedig az iskolaválasztásnál sokat számít az is, hogy az adott intézmény hogyan teljesít a felvételi statisztikákban, milyen minőségű az oktatás az adott iskolában. Ebben a tekintetben gyakran a nagyobb költségvetéssel gazdálkodó szigorúbb követelményeket támaztó egyházi fenntartású iskolák, illetve a nagyobb településeken található jól felszerelt iskolák több lehetőséget kínálnak a gyermekek számára, amit a teljesítmény mérések adatai is rendre visszaigazolnak.

106. ábra: Bejárók aránya a nappali tagozatos általános iskolai tanulók között, 2021

A vármegyében összesen 66 nemzetiségi általános iskolai feladatellátási hely működik. A nemzetiségi iskolák közül a németajkúak lakosság számára létrehozott iskolák dominálnak tükrözve a vármegye nemzetiségi viszonyait. Ezen kívül még szlovák és szerb nemzetiségi iskola is működik a vármegyében. Kevesebb a kizárólag anyanyelvi környezetben folyó nemzetiségi oktatás, ennél sokkal elterjedtebbek a hagyományos nyelvoktató, illetve két tanítási nyelvű nemzetiségi iskolák.

27. táblázat: Nemzetiségi általános iskolai feladatellátási helyek és tanulói, 2022

Feladatellátási hely neve	Feladatellátási hely települése	Feladatellátási hely pontos cím	Anyanyelvű		Bővített nyelvoktató	Hagyományos nyelvoktató			Kétnyelvű
			nemzetiségi szerb	nemzetiségi szlovák	nemzetiségi német	nemzetiségi horvát	nemzetiségi német	nemzetiségi szlovák	nemzetiségi német
Diósd Eötvös József Német Nemzetiségi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	Diósd	Gárdonyi G. utca 14.					207		
Diósd Eötvös József Német Nemzetiségi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola Petőfi Sándor utcai telephelye	Diósd	Petőfi Sándor utca 40					125		
Csömöri Mátyás Király Általános Iskola	Csömör	Major út 7-9.					115	20	
Csömöri Mátyás Király Általános Iskola Szabadság Úti Telephelye	Csömör	Szabadság út 3.					22	4	
Ikladi Tasnádi Lajos Német Nemzetiségi Általános Iskola	Iklad	Iskola tér 22.					55		155
Ikladi Tasnádi Lajos Német Nemzetiségi Általános Iskola Koren István Tagiskolája	Domony	Fő út 95-97.					70		
Kerepesi Széchenyi István Általános Iskola	Kerepes	Vörösmarty utca 2.					151		
Kalász Suli Általános Iskola	Budakalász	Budai út 54.					192		
Dunabogdányi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	Dunabogdány	Hegyalja utca 9-11.					256		
Pilisszántói Szlovák Nemzetiségi Általános Iskola	Pilisszántó	Petőfi Sándor utca 37.						144	
Pilisszentkereszti Szlovák Nemzetiségi Általános Iskola	Pilisszentkereszt	Rákóczi Ferenc utca 12.						117	
Visegrádi Áprily Lajos Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	Visegrád	Rév utca 2.					130		
Visegrádi Áprily Lajos Általános Iskola Kisoroszi Tagintézménye	Kisoroszi	Széchenyi út 33.					32		
Pomázi Német Nemzetiségi Általános Iskola	Pomáz	Beniczky utca 53.					207		
Acsai Petőfi Sándor Általános Iskola	Acsa	Dózsa György út 2.						27	

Feladatellátási hely neve	Feladatellátási hely települése	Feladatellátási hely pontos cím	Anyanyelvű		Bővített nyelvoktató	Hagyományos nyelvoktató			Kétnyelvű
			nemzetiségi szerb	nemzetiségi szlovák	nemzetiségi német	nemzetiségi horvát	nemzetiségi német	nemzetiségi szlovák	nemzetiségi német
Acsai Petőfi Sándor Általános Iskola Csővári Telephelye	Csővár	Mikszáth utca 3/A						10	
Nagymarosi Kittenberger Kálmán Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	Nagymaros	Fehérhegy utca 2.						55	
Nagymarosi Kittenberger Kálmán Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola Váci úti Telephelye	Nagymaros	Váci út 18.						23	
Püspökhatvani Bene József Általános Iskola	Püspökhatvan	Iskola utca 6.						109	
Szőnyi István Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	Zebegény	Petőfi tér 1-2.						134	
Budajenői Általános Iskola	Budajenő	Fő utca 3.						249	
Kis-forrás Német Nemzetiségi Általános Iskola	Perbál	Hősök tere 2.						192	
Pilisszentiváni Német Nemzetiségi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	Pilisszentiván	Szabadság út 87.						424	
Pilisvörösvári Templom Téri Német Nemzetiségi Általános Iskola	Pilisvörösvár	Templom tér 19.						273	51
Solymári Hunyadi Mátyás Német Nemzetiségi Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola	Solymár	Templom tér 26.						102	
Solymári Hunyadi Mátyás Német Nemzetiségi Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola Bajcsy-Zsilinszky utcai Telephelye	Solymár	Bajcsy-Zsilinszky utca 30.			59			61	
Zimándy Ignác Általános Iskola	Törökbálint	Dózsa György utca 15.						321	
Pilisborosjenői Német Nemzetiségi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	Pilisborosjenő	Fő út 1.						373	
Zsámbéki Zichy Miklós Általános Iskola	Zsámbék	Honvéd utca 4.						174	
Pilisvörösvári Német Nemzetiségi Általános Iskola	Pilisvörösvár	Vásár tér 1.						250	185
József Nádor Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola (ÖKO Iskola)	Üröm	Iskola utca 3.						358	

Feladatellátási hely neve	Feladatellátási hely települése	Feladatellátási hely pontos cím	Anyanyelvű		Bővített nyelvoktató	Hagyományos nyelvoktató			Kétnyelvű
			nemzetiségi szerb	nemzetiségi szlovák	nemzetiségi német	nemzetiségi horvát	nemzetiségi német	nemzetiségi szlovák	nemzetiségi német
Dunaharaszti Hunyadi János Német Nemzetiségi Általános Iskola	Dunaharaszti	Földvári utca 15.					217		
Dunaharaszti Hunyadi János Német Nemzetiségi Általános Iskola Fő út 69. Telephely	Dunaharaszti	Fő út 69.					134		
Dunaharaszti Hunyadi János Német Nemzetiségi Általános Iskola Fő út 268. Telephely	Dunaharaszti	Fő út 268.					176		
Dunaharaszti Hunyadi János Német Nemzetiségi Általános Iskola Fő út 154. Telephely	Dunaharaszti	Fő út 154-156					79		
Taksony Vezér Német Nemzetiségi Általános Iskola	Taksony	Iskola utca 3.					296		345
Tököli Weöres Sándor Általános Iskola	Tököl	Aradi utca 56.				30	122		
Tököli Weöres Sándor Általános Iskola Tagintézménye	Tököl	Kisfaludy Sándor utca 2					50		
Újhartyáni Német Nemzetiségi Általános Iskola	Újhartyán	Zrínyi Miklós utca 1.					327		
Grassalkovich Antal Német Nemzetiségi És Kétnyelvű Általános Iskola	Vecsés	Fő út 90-92.			39		303		107
Dunavarsányi Árpád Fejedelelem Általános Iskola	Dunavarsány	Árpád utca 12.					98		
Dunavarsányi Árpád Fejedelelem Általános Iskola Kossuth Lajos utca 33.alatti Telephelye	Dunavarsány	Kossuth Lajos utca 33.					75		
Dunavarsányi Árpád Fejedelelem Általános Iskola Kossuth Lajos utca 35. alatti Telephelye	Dunavarsány	Kossuth Lajos utca 35.					53		
Dunavarsányi Árpád Fejedelelem Általános Iskola Bartók Béla utca 25. alatti Telephelye	Dunavarsány	Bartók Béla utca 25.					16		
Szigetbecse-Makád Általános Iskola Thúry József Általános Iskolája	Makád	Szabadság utca 25-27.					115		

Feladatellátási hely neve	Feladatellátási hely települése	Feladatellátási hely pontos cím	Anyanyelvű		Bővített nyelvoktató	Hagyományos nyelvoktató			Kétnyelvű
			nemzetiségi szerb	nemzetiségi szlovák	nemzetiségi német	nemzetiségi horvát	nemzetiségi német	nemzetiségi szlovák	nemzetiségi német
Szigetbecse-Makád Általános Iskola	Szigetbecse	Makádi út 46-48.					190		
Szigetcsépi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	Szigetcsép	Szabadság utca 1-3.					184		
Szigetszentmártoni Általános Iskola	Szigetszentmárton	Duna utca 4/B.					215		
Szigetújfalui Móra Ferenc Általános Iskola	Szigetújfalu	Vasút utca 20.					69		
Nikola Tesla Szerb Tanítási Nyelvű Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium és Könyvtár Lórévi Általános Iskolája	Lórév	Dózsa György utca (üres)	54						
Dunakeszi Fazekas Mihály Német Nyelvoktató Nemzetiségi Általános Iskola	Dunakeszi	Radnóti utca 29.					407		
Marianum Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola és Gimnázium	Érd	Alsó utca 21.					228		
Gödöllői Petőfi Sándor Általános Iskola	Gödöllő	Munkácsy Mihály utca 1.					160		
Budaörsi 1. Számú Általános Iskola	Budaörs	Hársfa utca 29.					236		
Mindszenty József Római Katolikus Óvoda és Nyelvoktató Német Nemzetiségi Általános Iskola	Budaörs	Esze Tamás utca 1.					311		
Dabasi II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola	Dabas	Rákóczi Ferenc utca 2.		0				191	
Ráckevei Árpád Fejedelem Általános Iskola	Ráckeve	Kölcsey utca 7.					202		
Bleyer Jakab Német Nemzetiségi Általános Iskola	Budaörs	Iskola tér 1.					296		
Szent János Katolikus Általános Iskola	Dabas	Rákóczi Ferenc utca 2/A.						277	
Hauck János Német Nemzetiségi Általános Iskola	Piliscsaba	Templom tér 7.					216		
Vilcsék Gyula Általános Iskola	Kismaros	Liget utca 38.					131		

Feladatellátási hely neve	Feladatellátási hely települése	Feladatellátási hely pontos cím	Anyanyelvű		Bővített nyelvoktató	Hagyományos nyelvoktató			Kétnyelvű
			nemzetiségi szerb	nemzetiségi szlovák	nemzetiségi német	nemzetiségi horvát	nemzetiségi német	nemzetiségi szlovák	nemzetiségi német
Ceglédberceli Eötvös József Nyelvoktató Nemzetiségi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	Ceglédbercel	Pesti út 160.					107		
Ceglédberceli Eötvös József Nyelvoktató Nemzetiségi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola Petőfi Sándor utcai Telephely	Ceglédbercel	Petőfi Sándor utca 1.					37		
Ritsmann Pál Német Nemzetiségi Általános Iskola	Biatorbágy	Karinthy Frigyes utca 4.					444		
Galgagyörki Gárdonyi Géza Általános Iskola	Galgagyörk	Rákóczi utca 6.						69	
BUDAKESZI NÉMET NEMZETISÉGI ÁLTALÁNOS ISKOLA	Budakeszi	Knáb János utca 60			132		193		

A vármegyei iskolák közel 60%-ában volt tornaterem, amely a mindennapos testnevelést támogatná. A vármegyében összesen 8 iskolai fenntartású uszoda támogatta az úszásoktatás és testnevelés céljait. Általában a testnevelés feltételei megfelelőbbek az agglomerációs járásokban, mivel itt az iskolák 60-90%-ában biztosított egész éven keresztül a mindennapos testnevelés feltételrendszere. A szegényebb járásokban az iskoláknak mindössze 30-50%-ában volt helyben tornaterem, amely messze nem ideális a gyermekek fejlesztésének szempontjából.

A jobb helyzetű agglomerációs járásokban az általános iskolákban helyben működik konyha, a leszakadó járásokban inkább valamely központi konyhából történik a tanulók étkeztetése. Az informatika fejlődése nem helyettesíti a könyvtárakat, különösen azokban a térségekben, ahol a szociális körülmények nem teszik lehetővé az elektronikus eszközök általános használatát.

Az iskolai könyvtárak az olvasás megszerettetésében, a kultúrához való hozzáférés javításában kulcsfontossággal bírnak, ennek ellenére a vármegyében csak nagyjából minden második általános iskola működtet könyvtári szolgáltatást tanulóinak számára. Az agglomerációs járásokban ez az arány jóval magasabb, míg a leszakadó járásokban ennél kevesebb iskolában található könyvtár. A természettudományos oktatást segítő laborok száma egészen alacsony, a tudományos kísérletek bemutatásának helyszínéül az általános osztálytermek szolgálnak szinte mindenütt.

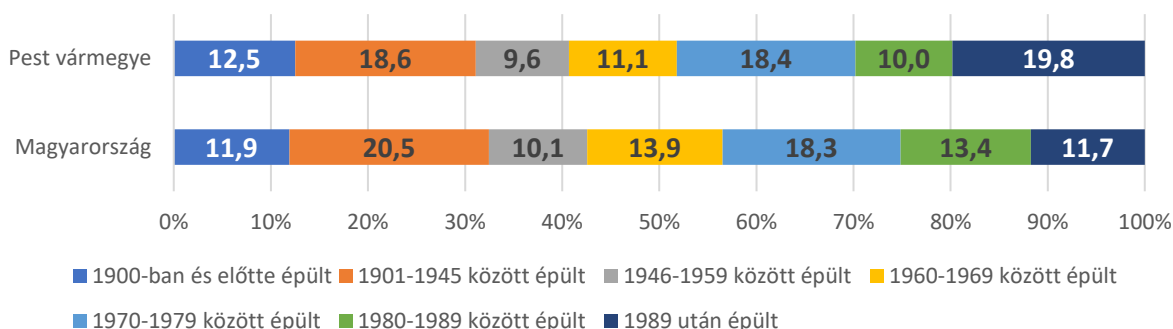
28. táblázat: Az általános iskolákban az oktatást, nevelést, művelődést és étkeztetést segítő infrastruktúra, 2022

Terület	Általános iskolák száma	torna-teremmel	uszodával	Ebből			
				konyhával	könyvtárral	természet-laborral	sport-pályával
rendelkezik							
Aszódi járás	17	10	1	4	10	1	10
Budakeszi járás	31	24	1	15	17	5	17
Ceglédi járás	36	17	0	6	12	1	20
Dabasi járás	16	13	1	5	8	0	11
Dunakeszi járás	24	17	0	5	14	6	14
Érdi járás	28	20	0	13	18	3	17
Gödöllői járás	40	24	3	14	27	6	22
Gyáli járás	7	6	0	3	5	0	6
Monori járás	22	11	0	9	14	3	7
Nagykátai járás	29	12	0	5	13	3	13
Nagykőrösi járás	13	6	1	3	6	1	5
Pilisvörösvári járás	19	8	0	5	10	1	6
Ráckevei járás	17	8	0	3	12	0	6
Szentendrei járás	30	17	1	10	19	7	13
Szigetszentmiklósi járás	36	19	0	15	14	1	14
Szobi járás	16	6	0	0	9	0	6
Váci járás	27	19	0	9	21	1	18
Vecsesi járás	10	8	0	4	8	2	6

Az önkormányzatok mostanra már csak az óvodák működtetését, végzik, de számos esetben az általános iskolák is az önkormányzati ingatlanvagyon részét képezik. Az utóbbi évek elsősorban óvoda és általános iskola fejlesztéseinek köszönhetően a vármegyében található alapfokú oktatási infrastruktúra az országosnál újabb. Az 1990 után épült oktatást szolgáló épületek aránya közel 20%, ami majdnem duplája az országos átlagnak. Összességében azonban így is az épületállománynak csaknem a 80%-a elavult technológiával épült, amely csak részben felel meg a mai oktatás igényeinek és a környezeti, gazdasági fenntarthatóság követelményeinek.

107. ábra: Önkormányzati tulajdonban lévő oktatási intézményeket befogadó épületek az építés éve szerinti megoszlásban (%), 2022

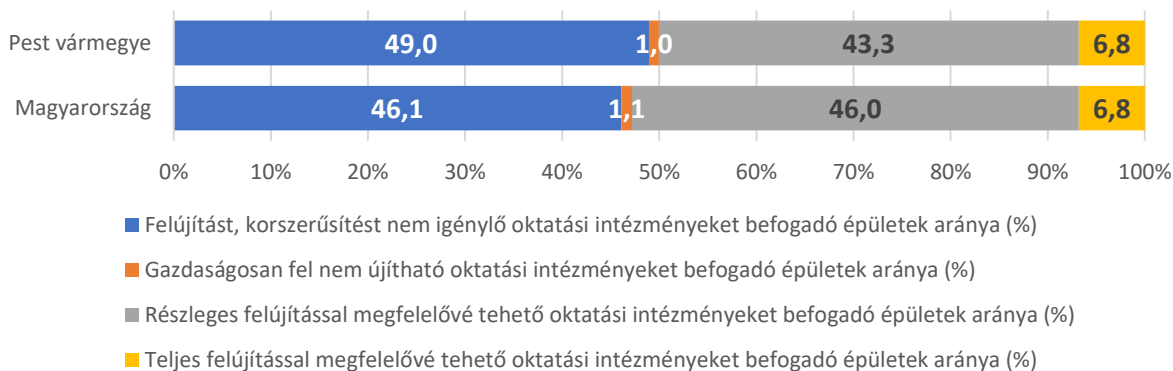

Forrás: KSH

Az épületállomány kora miatt az országosnál kedvezőbb arányok lennének indokoltak, de az utóbbi években a **vármegye önkormányzati intézményeire uniós forrásokból az országosnál fajlagosan kevesebb jutott**. Emiatt az építéssel szemben a **felújításokra, korszerűsítésekre kevesebbet tudtak fordítani az önkormányzatok, illetve a Klebelsberg Központ**. A vármegye önkormányzati tulajdonban lévő oktatási intézményeinek több mint fele felújításra szorul. Ezek 1%-a gazdaságosan már nem korszerűsíthető, így ezek kiváltására volna szükség.

Az épületállomány 43%-a már részleges felújítással is az oktatáshoz szükséges színvonalra javítható, míg 6,8% esetében csak a teljes felújítás lenne megoldás. A jelenlegi helyzetben az alapfokú oktatást nem csak a vírushelyzet, hanem az energiaár változás kilengései is komolyan érintik, hiszen az előregedett jelentős részben korszerűsítést igénylő infrastruktúra fenntartása a téli hónapokban az államra és az önkormányzatokra jelentős terhet ró.

108. ábra: Önkormányzati tulajdonban lévő oktatási intézményeket befogadó épületek az épületek műszaki állapota szerint (%), 2022

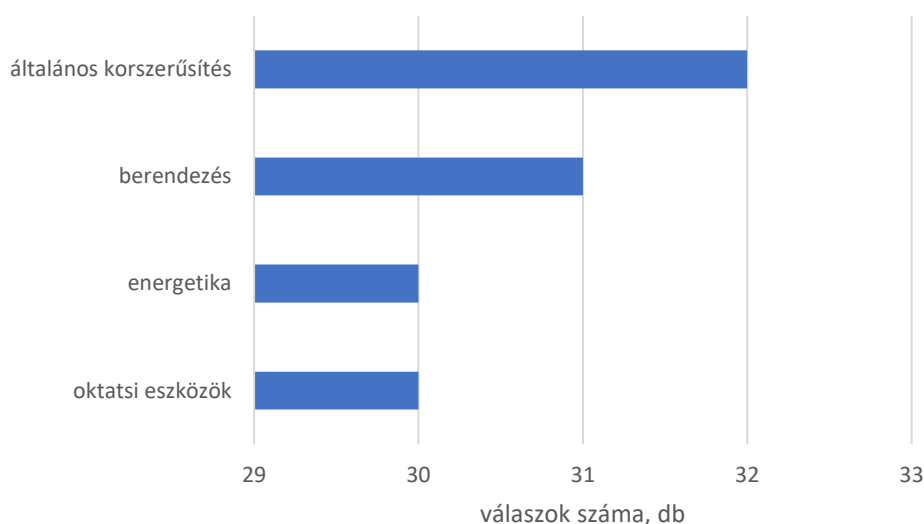

A **kérdőíves felmérés** a válaszadó települési önkormányzatok között 2 esetben nincs általános iskola, ezeken a helyszíneken azonban - a kis lakosság szám és gyereklétszám miatt – reális igény és lehetőség sincs annak megteremtésére. **A települési önkormányzatok közel felében van igény a férőhelyek számának növelésére.** A 21 önkormányzat férőhely bővítési igénye mintegy 2500 fő.

A legnagyobb bővítési létszámgigény – a válaszadók között – az agglomerációs gyűrű településein jelenik meg (így például Kistarcsán és Nagytarcsán egyenként 400-420 fő, Veresegyházán ~300 fő, Gödön 278 fő, Szadán pedig 150 fő). Nyilvánvalóan a megye más településein is komoly igény-értékek mutatkoznak; a fenti felsorolás a bővítési igények léptékének jelzésére alkalmas.

Az általános iskolák technikai infrastruktúráis helyzetére a leggyakoribb válasz a megfelelő (40%). 9 önkormányzat jelzett a szükségestől elmaradó színvonalat. Egyetlen önkormányzat jelzett kiemelkedő színvonalat. Az általános iskolák felújítására 4 kivétellel mindenki igényt jelzett. A 45 települési önkormányzat területén 109 feladatellátási hely van. **Az épületek korszerűsítés igényénél a leggyakoribb válasz az általános épület-korszerűsítés, de alig marad le a többi választási alternatíva is mint az energetika, vagy a felszerelések korszerűsítése.**

109. ábra: Milyen korszerűsítési igény jelentkezik az iskolában? (n=41)

Forrás: önkormányzati kérdőíves felmérés

Az általános iskolák humán erőforrás háttérének értékelésében a leggyakoribb válasz a „jó”. Két önkormányzat esetében kaptunk kiemelkedő minősítést és 7 esetben a szükségesnél alacsonyabb minősítést. A válaszadók mintegy 2/3 jelzett tanárhiányt.

Leggyakoribb hiányok sorrendben: matematika, fizika, angol és ének-zene területén jelezték. Fejlesztési lehetőségeket a válaszadók ¾-e jelzett. A legjobban elérhető fejlesztési területnek az iskolapszichológus és a logopédus lehetőségeket, a legkevésbé elérhető területnek pedig a gyógytornászt jelölték meg a válaszadók.

4.3.2. Középfokú oktatás, szakképzés

4.3.2.1. Gimnáziumok

A középfokú oktatás legnépszerűbb intézménytípusa továbbra is a gimnázium, hiszen ez az iskolatípus az, amelyből talán a legkönnyebb a felsőoktatásba jutás. Bizonyos szakmákban csökkent ugyan a felsőfokú és a középfokú szakmai képzettséggel rendelkezők közötti kereseti különbség, a nagyobb lehetőségek miatt még mindig sokan az előbbi életutat választják. A gazdaság jövője szempontjából mindez kedvező hiszen a nagyobb hozzáadott értéket előállító szektorok számára fontos a magas szintű szakmai ismeretek megléte. (Ezt a képet árnyalja, hogy az indított felsőfokú képzések, illetve a hallgatók szakmai képzés szerinti megoszlása már kevésbé felel meg a munkaerőpiaci keresletnek.)

A vármegyében összesen 85 feladatellátási helyen folyik gimnáziumi oktatás, összesen valamivel több mint 20 ezer diák tanul ezekben az intézményekben a nappali képzés keretei között. A tanulók között valamivel nagyobb a lánytanulók részaránya, de ez országosan is hasonlóan alakul. Az oktatási intézmények továbbra sem veszik megfelelően figyelembe a nemek közötti különbségeket, így sajnos a fiúk általános iskolai lemorzsolódása nagyobb, mint a lányoké, ami a gimnáziumi tanulói létszámokban ekként jelenik meg. A vármegyében az intézmények átlagos tanulói létszáma 16 fővel magasabb, mint az országos átlag. Ez csak részben tudható be az intézmények méretének, hiszen a vármegyében az átlagos gimnáziumi osztálylétszám 31 fő volt 2021-ben, ami 2 fővel több, mint országosan. Hasonlóan a gimnáziumok nagyobb zsúfoltságára utal, hogy egy főállású pedagógusra, 11 diák jutott, míg országosan eggyel kevesebb. A kollégiumi elhelyezés egyáltalán nem jellemző Pest vármegyében, a kollégiumot igénybe vevő, vagy venni tudó gimnazisták aránya mindössze 1%, míg országosan ennél 6 százalékponttal magasabb. A vármegyében a gimnáziumok a környező településekre jelentős vonzást gyakorolnak, a tanulók 55%-a más településről érkezik, szemben az országosan jellemző 25%-os aránnyal. Hátrányos helyzetű tanulók a gimnáziumokba általában már nem is jutnak el, az egész vármegyében mindössze 14 tanuló volt hátrányos helyzetű a több mint 20 ezer diák közül.

A **legsúfoltabb gimnáziumok** jelenleg a Dunakeszi, Nagykátai, Gödöllői, Monori, Gyáli és Érdi járásokban vannak. Ezen térségek iskoláiban az átlagos osztálylétszám még az amúgy is magas Pest vármegyei átlagot is meghaladja. **Kollégiumi ellátást** a gyermekek az Aszódi, Pilisvörösvári és Váci járások iskoláiban tudtak nagyobb, a Ceglédi, Dabasi és Szigetszentmiklósi járások iskoláiban kisebb számban igénybe venni. A lánytanulók aránya rendkívül magas 60% körüli vagy afeletti az Aszódi, Ceglédi, Nagykőrösi, Váci, Vecsési járásokban. A gimnáziumok a legnagyobb vonzást környezetükre az Aszódi, a Gyáli, a Monori, a Ráckevei, a Szobi és a Váci járásokban gyakorolják, hiszen az itt található gimnáziumok tanulóinak több mint 60%-a valamely más településről ingázik. Az ingázás volumene tehát nem csak a fővárosi intézmények, hanem a Pest vármegyei intézmények irányában is igen nagy.

29. táblázat: Gimnáziumok és a gimnáziumi nappali képzésen résztvevők Pest vármegye járásaiban, 2021

Terület	Feladat-ellátási helyek száma	Nappali képzést nyújtó feladat-ellátási helyek száma	Egy feladat-ellátási helyre jutó tanulók száma	Lány tanulók aránya	Egy osztályra jutó tanulók száma	Egy főállású pedagógusra jutó tanuló	Kollégiumban lakó gimnáziumi tanulók aránya a nappali oktatásban	Más településről bejáró gimnáziumi tanulók aránya a nappali oktatásban
Magyarország	881	na.	220	55,8%	29	10	7%	35%
Pest vármegye	85	55	236	55,5%	31	11	1%	55%
Aszódi járás	2	2	502	59,9%	30	12	5%	79%
Budakeszi járás	5	5	336	49,3%	30	10	0%	56%

Terület	Feladatellátási helyek száma	Nappali képzést nyújtó feladatellátási helyek száma	Egy feladatellátási helyre jutó tanuló száma	Lány tanulók aránya	Egy osztályra jutó tanuló száma	Egy főállású pedagógusra jutó tanuló	Kollégiumban lakó gimnáziumi tanulók aránya a nappali oktatásban	Más településről bejáró gimnáziumi tanulók aránya a nappali oktatásban
Ceglédi járás	5	4	190	59,6%	30	11	1%	44%
Dabasi járás	3	1	195	55,9%	31	12	1%	48%
Dunakeszi járás	5	4	237	54,6%	33	12	0%	31%
Érdi járás	8	7	289	52,4%	32	12	0%	52%
Gödöllői járás	8	6	316	53,1%	33	11	0%	58%
Gyáli járás	4	1	121	54,2%	32	10	0%	73%
Monori járás	5	2	221	55,2%	32	12	0%	67%
Nagykátai járás	2	1	151	55,5%	33	10	0%	54%
Nagykőrösi járás	2	2	193	65,3%	24	9	0%	35%
Pilisvörösvári járás	3	3	330	55,4%	28	11	5%	59%
Ráckevei járás	2	1	232	52,6%	31	13	0%	67%
Szentendrei járás	7	5	269	52,9%	31	11	0%	55%
Szigetszentmiklósi járás	9	5	215	58,7%	31	13	1%	42%
Szobi járás	3	1	40	55,0%	20	7	0%	83%
Váci járás	8	4	242	61,3%	31	12	4%	70%
Vecsési járás	4	1	54	62,2%	27	10	0%	46%

A vármegye gimnáziumai közül az agglomerációs településeken található gyakran a fővárosi intézményekkel is felveszik a versenyt az oktatás színvonalát illetően. A 2022. évi gimnáziumi rangsorban a 100 legjobb gimnázium közé a vármegye 55 intézménye közül kilenc is bekerült. Ami azonban elgondolkodtató, hogy az agglomeráción kívülről egyetlen gimnázium sem tudott 100 legjobb között megjelenni.

30. táblázat: A gimnáziumok rangsorában a legjobb 100 között szereplő vármegyei intézmények, 2022

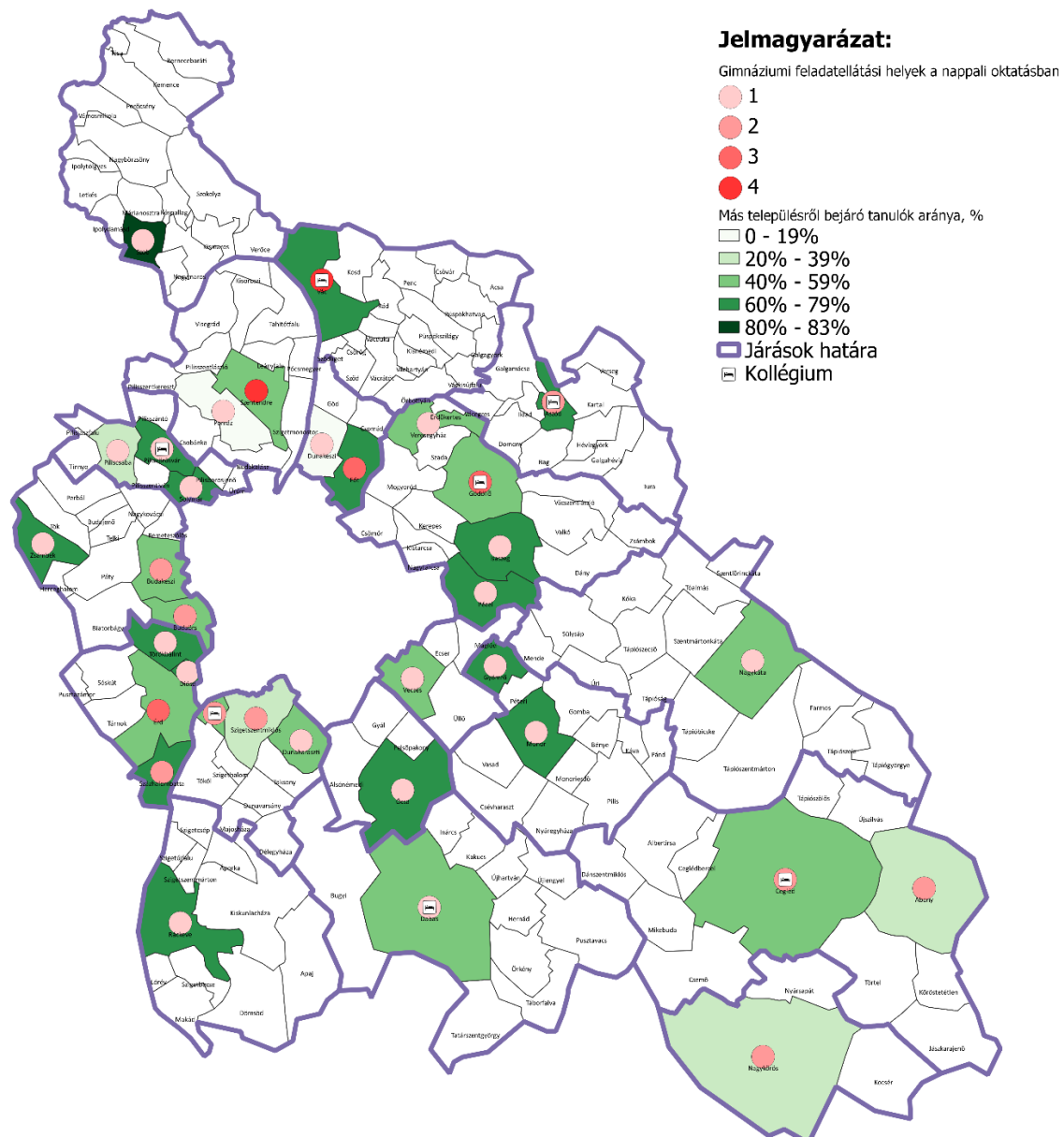
Gimnáziumi feladatellátási helyek és ranghelyük
7. Budaörsi Illyés Gyula Gimnázium, Szakgimnázium és Technikum
28. Dunakeszi Radnóti Miklós Gimnázium
35. Érdi Vörösmarty Mihály Gimnázium
37. Premontrei Szent Norbert Gimnázium, Egyházzenei Szakgimnázium, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium (Gödöllő)
50. Szigetszentmiklósi Batthyány Kázmér Gimnázium
63. Páduai Szent Antal Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola (Piliscsaba)
75. Ferences Gimnázium (Szentendre)
77. Bálint Márton Általános Iskola és Középiskola (Törökbálint)
81. Szentendrei Református Gimnázium

A Pest vármegyei gimnáziumok nagyobb része az agglomeráció területén található, azon kívül csak a nagyobb városokban, járásközpontokban akad néhány intézmény. Az agglomeráció keleti felében található gimnáziumokba nemcsak az adott településről, vagy az agglomerációból, hanem az agglomeráció határain túlról is érkeznek diákok, főként, hogy sok esetben a közlekedési folyosók is ezt

az ingázási irányt támogatják. A keleti agglomeráció gimnáziumaiban nem ritka az, hogy 60-70% közötti a más településről bejáró diákok aránya.

A diákok elhelyezését mindössze hét településen, Vácon, Dabason, Aszódon, Gödöllőn, Pilisvörösváron, Cegléden és Halásztelken segítette kollégium. A középiskolai kollégiumok hiánya különösen azokat a gyermekeket érinti hátrányosan, akik rosszabb közlekedési helyzetben lévő településről érkeznek, illetve szociális helyzetük miatt a napi ingázás megoldása gyakran jelentős kihívást és megterhelést jelent a család számára.

110. ábra: Gimnáziumi feladatellátási helyek a nappali oktatásban és a más településről ingázó tanulók aránya, 2021

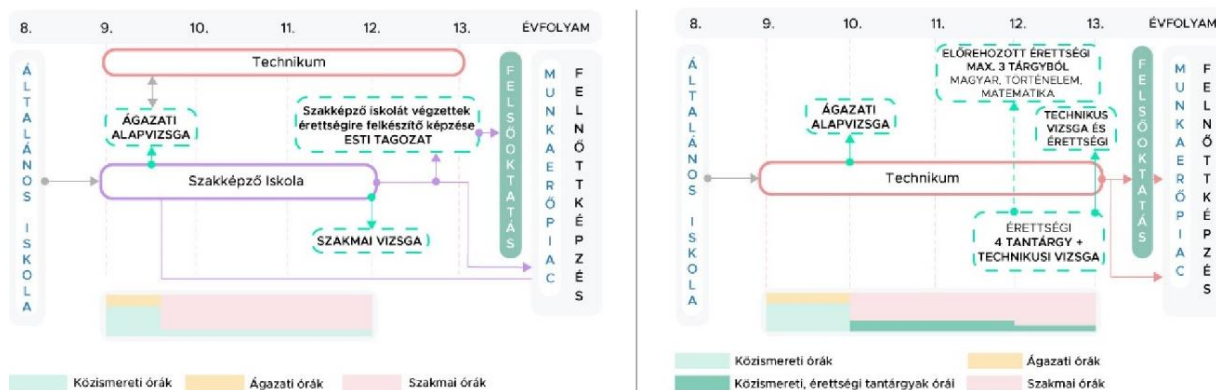

4.3.2.2. Szakgimnáziumok, technikumok

A szakgimnáziumok, illetve 2020 szeptembere óta technikumok inkább azoknak a gyermekeknek jelentenek segítséget, akik már korán el tudják dönteni, hogy milyen szakma, tudásterület irányában éreznek elkötelezettséget. A tananyag olyan módon épül fel, hogy nyelvi, illetve bizonyos

természettudományos képzések kárára tanulnak szakmai tárgyakat a diákok. Ez egyes keresett szakmákban akár előnyt is jelenthet, hiszen a középiskola elvégzését követően akár közvetlenül is el tudnak helyezkedni a diákok és különösen az IT területén már egyre kevésbé számít a megszerzett felsőfokú szaktudás, így ennek hiánya a szakmai fejlődést később sem gátolja. Specializációjuk miatt a szakgimnáziumok, illetve technikumok feladatellátási helyeinek száma elmarad a gimnáziumi feladatellátási helyekétől.

111. ábra: Intézménytípusok jellemzői a szakmai képzésben

Forrás: IKK

A vármegyében 44 szakgimnáziumi, technikumi feladatellátási hely működik, összesen 8771 tanulót oktatnak a nappali oktatás keretei között. A tanulók között a lányok aránya valamivel kisebb, az ország egészében és Pest vármegyében is 47% körül volt a nappali tagozaton az arányuk. A képző intézményekben átlagosan 200 fő tanult, ez nagyjából 30 fővel több, mint országosan. Az osztályok nem zsúfoltabbak, mint országosan és egy főállású pedagógusra is éppen annyi gyermek jutott, mint országosan. Hátrányos helyzetű gyermek a szakgimnáziumban, technikumban tanulók között is alig van, arányuk országosan 2%, míg a vármegyében csupán 1% volt.

A technikumokban, szakgimnáziumokban tanuló gyermekek esetében sem jellemző, hogy kollégiumi elhelyezésük lehetséges lenne, míg országosan a tanulók 11%-a lakott kollégiumban, addig a vármegyében mindössze 6%-uk.

31. táblázat: Szakgimnáziumok, technikumok és a nappali képzéseiken résztvevők Pest vármegye járásiban, 2021

Terület	Feladatellátási helyek száma	Egy feladatellátási helyre jutó tanulók száma	Lány tanulók aránya	Egy osztályra jutó tanulók száma	Egy főállású pedagógusra jutó tanuló	Kollégiumban lakó gimnáziumi tanulók aránya a nappali oktatásban	Más településről bejáró gimnáziumi tanulók aránya a nappali oktatásban
Magyarország	724	229	47%	23	10	11%	42%
Pest vármegye	44	199	47%	23	10	6%	52%
Aszódi járás	1	293	4%	24	15	9%	60%
Budakeszi járás	5	88	46%	17	8	0%	79%
Ceglédi járás	8	194	56%	25	10	6%	48%
Dabasi járás	2	92	45%	23	10	7%	51%
Dunakeszi járás	1	317	77%	23	8	3%	80%
Érdi járás	2	346	47%	30	11	0%	34%
Gödöllői járás	4	141	50%	20	12	10%	35%
Gyáli járás	1	256	41%	21	12	0%	61%
Monori járás	3	95	48%	22	9	0%	62%

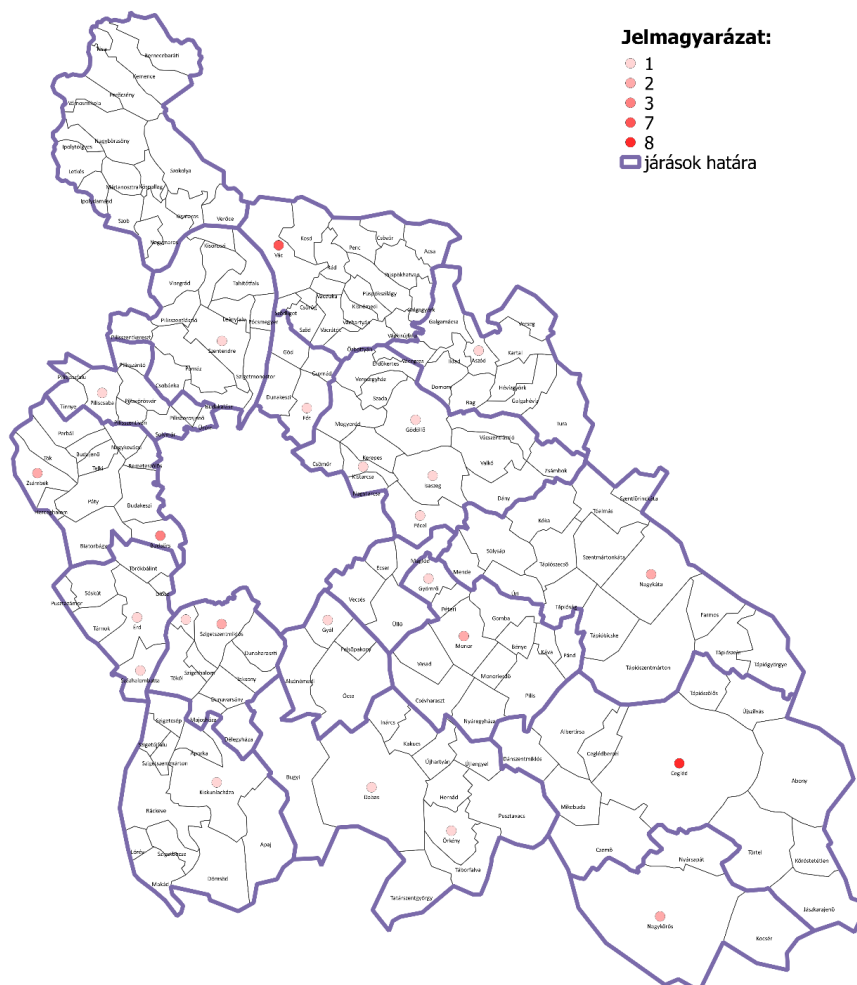
Terület	Feladat-ellátási helyek száma	Egy feladat-ellátási helyre jutó tanulók száma	Lány tanulók aránya	Egy osztályra jutó tanulók száma	Egy főállású pedagógusra jutó tanuló	Kollégiumban lakó gimnáziumi tanulók aránya a nappali oktatásban	Más településről bejáró gimnáziumi tanulók aránya a nappali oktatásban
Nagykátai járás	2	77	43%	22	11	0%	69%
Nagykőrösi járás	2	102	50%	15	5	20%	28%
Pilisvörösvári járás	1	206	17%	19	7	20%	72%
Ráckevei járás	1	218	53%	24	9	0%	23%
Szentendrei járás	1	104	57%	17	3	0%	0%
Szigetszentmiklósi járás	3	175	38%	25	12	3%	83%
Szobi járás	0	-	-	-	-	-	-
Váci járás	7	397	45%	26	11	8%	50%

A legtöbb szakgimnáziumi, technikumi feladatellátási hely a Ceglédi és Váci járásokban található. A Szobi járásban ugyanakkor egyetlen ilyen intézmény feladatellátási helye sem működött. A legnagyobb tanulói létszámmal és a legnagyobb osztálylétszámokkal az Érdi járás képző intézményei működtek, itt egy osztályban 30 tanuló tanult a nappali képzések keretei között. A Budakeszi, Dunakeszi és Szigetszentmiklósi iskolákban a más településről ingázó tanulók az összes technikumban (szakgimnáziumban) tanuló gyermek 80%-át tették ki, de magas volt a bejáró gyermekek aránya a Pilisvörösvári, Nagykátai, Monori, Gyáli és Aszódi járások képző intézményeiben is. Az Érdi, Gödöllői, Ráckevei, Nagykőrösi járások iskolái inkább a feladatellátási hely településének tanulói bázisára támaszkodtak.

Kollégiumi elhelyezésre a Pilisvörösvári, Nagykőrösi, Gödöllői, Aszódi járásokban található intézményekben volt inkább lehetőség.

Technikumok, szakgimnáziumok általában a járásközpont településeken működtek, de az agglomerációban több nagyobb településen is találunk ilyen intézményeket.

112. ábra: Technikumok, szakgimnáziumok feladatellátási helyei, 2021

4.3.2.3. Szakképző iskolák

A szakképző iskolák képzései 3 évesek (egyes esetekben 4 éves képzések is indulnak), amelyben egy év ágazati alapoktatást két év szakirányú oktatás követ, így a jelentkezéskor a gyerekeknek csak ágazatot kell választani, a konkrét szakmát a második évben kezdik el tanulni. Az ágazati alapoktatás tartalma megegyezik a technikumban és a szakképző iskolában, ami megkönnyíti a technikumba való átlépést is a képzés első szakaszában, ha inkább érettségit adó képzést választana mégis a tanuló. Mindenki, aki első szakmáját tanulói jogviszonyban tanulja, szakképzési ösztöndíjra, a tanulmányok sikeres befejezését követően egyszeri pályakezdési juttatásra jogosult. Fontos, hogy duális képzésben történik a szakmai ismeretek elsajátítása, amely egyfelől jövedelemhez juttatja a diákokat, másfelől a képzés során naprakész alkalmazható ismeretekhez jutnak a diákok.

A vármegyében 32 szakképző iskola működött 2021-ben, ezek a nappali képzéseiken 4795 gyermeket oktattak valamilyen szakmára. **A Pest vármegyei képzőhelyek viszonylag nagy létszámmal működtek,** egy feladatellátási hely átlagosan 150 gyermeket képzett nappali rendszerben, 8 fővel többet, mint az országos átlag. Az érettségi nélkül záruló szakmai képzésekben már sokkal kevesebb a lánytanuló, vannak olyan képzőhelyek, ahol egyetlen lánytanuló sem volt. A szakképző iskolákban a hátrányos helyzetű tanulók aránya magasabb, mint az eddig felsorolt középfokú oktatási intézményekben,

arányuk nagyjából 4% volt a vármegyében. A Ceglédi járásban ugyanakkor a szakképző iskolák tanulóinak tizede hátrányos helyzetű volt.

32. táblázat: Szakképző iskolák és a nappali képzéseiken résztvevők Pest vármegye járásaiban, 2021

Terület	Feladat-ellátási helyek száma	Egy feladat-ellátási helyre jutó tanulók száma	Lány tanulók aránya	Egy osztályra jutó tanulók száma	Egy főállású pedagógusra jutó tanuló	Hátrányos helyzetű tanulók aránya a nappali oktatásban	Más településről bejáró gimnáziumi tanulók aránya a nappali oktatásban
Magyarország	454	142	36%	16	12	7%	51%
Pest vármegye	32	150	38%	15	13	4%	48%
Aszódi járás	-	-	-	-	-	-	-
Budakeszi járás	3	68	36%	13	11	0%	84%
Ceglédi járás	5	188	43%	19	22	10%	55%
Dabasi járás	2	203	40%	12	8	6%	43%
Dunakeszi járás	1	157	0%	20		0%	89%
Érdi járás	2	215	33%	16	14	0%	4%
Gödöllői járás	4	125	47%	12	14	3%	20%
Gyáli járás	1	45	58%	11	23	4%	62%
Monori járás	2	137	33%	10	9	4%	62%
Nagykátai járás	1	266	42%	14	8	6%	53%
Nagykőrösi járás	1	239	59%	16	18	5%	15%
Pilisvörösvári járás	1	24	8%	12	6	0%	58%
Ráckevei járás	1	170	32%	14	43	0%	50%
Szentendrei járás	1	171	44%	13	5	1%	0%
Szigetszentmiklósi járás	2	69	10%	20	10	1%	64%
Szobi járás	-	-	-	-	-	-	-
Váci járás	4	208	37%	16	13	1%	75%

Forrás: KSH

Pest vármegyében a szakképzések szinte teljes skálája megtalálható, a szakképzési ágazatok közül mindössze a bányászat, kohászat, az egészségügyi technika, valamint az oktatás ágazatokban nem található képzések.

33. táblázat: Szakképzési ágazatok oktatási helyszínei, országos szint

Ágazat	Megyék																		
	Bács-Kiskun	Baranya	Békés	Borsod-Abaúj-Zemplén	Budapest	Csongrád-Csanád	Fejér	Győr-Moson-Sopron	Heves	Jász-Nagykun-Szolnok	Komárom-Esztergom	Nógrád	Pest	Somogy	Szabolcs-Szatmár-Csongrád	Tolna	Vas	Veszprém	Zala
Bányászat és kohászat	X	X	✓	X	X	X	X	X	✓	X	X	X	X	X	X	X	X	X	✓
Egészségügy	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Egészségügyi technika	X	X	X	X	✓	✓	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	✓	X	X
Elektronika és elektrotechnika	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Élelmiszeripar	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Építőipar	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Épületgépészet	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Fa- és bútortipar	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Gazdálkodás és menedzsment	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Gépészet	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Honvédelem	✓	X	X	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	X	✓	✓	X	X	X	X	X	X
Informatika és távközlés	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kereskedelem	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Környezetvédelem és vízügy	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X

Ágazat	Megyék																			
	Bács-Kiskun	Baranya	Békés	Borsod-Abaúj-Zemplén	Budapest	Csongrád-Csanád	Fejér	Győr-Ménfőcsanak	Hajdú-Bihar	Heves	Jász-Nagykun-Szolnok	Komárom-Esztergom	Nógrád	Pest	Somogy	Szabolcs-Szatmár-Csongrád	Tolna	Vas	Veszprém	Zala
Közlekedés és szállítmányozás	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kreatív	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Mezőgazdaság és erdészet	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X
Oktatás	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Rendészet és közszolgálat	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Specializált gép- és járműgyártás	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Sport	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Szépészet	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X	✓
Szociális	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Turizmus-vendéglátás	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Vegyipar	X	✓	X	✓	✓	✓	✓	X	✓	X	✓	✓	X	✓	✓	✓	X	✓	✓	X

Forrás: Szakképző intézménykereső, 2022/23 (<https://ikk.hu/szakmakartyak/aazatok>)

Az alábbi képzőhelyek vesznek részt a szakmai képzések szervezésében. A nappali képzések mellett nagy hangsúlyt kapnak a felnőttképzések is. Az alább felsorolt intézményekben szinte kivétel nélkül megtalálhatók felnőttképzések is.

34. táblázat: Szakképzési intézmények, Pest megye

Iskola neve	Település	Honlap
Bernáth Kálmán Református Gimnázium, Kereskedelmi és Vendéglátóipari Technikum és Szakképző Iskola	Vác	http://www.bkvszi.hu
Bocskai István Református Oktatási Központ - Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium, Technikum, Szakgimnázium, Szakképző Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium	Halásztelek	http://birokkalasztelek.hu/kozepiskola/
Ceglédi SZC Bem József Műszaki Technikum és Szakképző Iskola	Cegléd	http://bem-cegled.hu
Ceglédi SZC Közgazdasági és Informatikai Technikum	Cegléd	http://www.ckik.hu
Ceglédi SZC Mihály Dénes Szakképző Iskola	Kistarcsa	https://mdiskola.hu/
Ceglédi SZC Nagykátai Ipari Szakképző Iskola	Nagykáta	http://ipariszki.hu
Ceglédi SZC Sztérenyi József Technikum és Szakképző Iskola	Monor	http://www.szterenyi.hu/index.html
Ceglédi SZC Unghváry László Vendéglátóipari Technikum és Szakképző Iskola	Cegléd	http://www2.cegledikersuli.hu/official/
Damjanich János Gimnázium és Mezőgazdasági Technikum	Nagykáta	http://www.djg.hu
Érdi SZC Csonka János Műszaki Technikum	Szigetszentmiklós	http://csonkaszki.hu/
Érdi SZC Eötvös József Technikum	Gyál	https://www.eotvos-gyal.edu.hu/
Érdi SZC Kiskunlacházi Technikum és Szakképző Iskola	Kiskunlacháza	http://szerver2.lacszi.edu.hu/
Érdi SZC Kós Károly Technikum	Érd	https://erdikos.hu
Érdi SZC Kossuth Zsuzsanna Szakképző Iskola és Kollégium	Dabas	https://www.kzsdabas.hu/
Érdi SZC Százhalombattai Széchenyi István Technikum és Gimnázium	Százhalombatta	http://www.sziszi.hu/
Gábor Dénes Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Technikum	Isaszeg	http://www.szisi.hu
Gubody Ferenc Technikum, Szakképző Iskola és Szakiskola	Cegléd	http://www.gubody.hu/
Közép-magyarországi ASzC Dr. Szepesi László Mezőgazdasági Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium	Piliscsaba	http://szepesiszki.hu/
Közép-magyarországi ASzC Fáy András Mezőgazdasági Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium	Pécel	https://fayulipecel.hu/
Közép-magyarországi ASzC Pálóczi Horváth István Mezőgazdasági Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium	Örkény	http://www.paloczi.hu/
Közép-magyarországi ASzC Táncsics Mihály Mezőgazdasági Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium	Vác	https://www.vacimezo.hu/
Közép-magyarországi ASzC Toldi Miklós Élelmiszeripari Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium	Nagykőrös	https://www.toldiszki.hu/

Iskola neve	Település	Honlap
Szent Benedek Technikum, Szakképző Iskola, Középiskola és Alapfokú Művészeti Iskola Budaörsi Tagintézménye	Budaörs	http://szbi.hu/budaors
Török János Református Mezőgazdasági és Egészségügyi Technikum és Szakképző Iskola	Cegléd	http://www.tjszki.hu/
Váci SZC Boronkay György Műszaki Technikum és Gimnázium	Vác	http://www.boronkay.hu/
Váci SZC I. Géza Király Közgazdasági Technikum	Vác	http://www.igk.hu/
Váci SZC Király Endre Technikum és Szakképző Iskola	Vác	http://www.kiralyendre.hu/
Váci SZC Madách Imre Technikum és Szakképző Iskola	Gödöllő	http://madachiskola.hu/
Váci SZC Petőfi Sándor Műszaki Technikum, Gimnázium és Kollégium	Aszód	http://petofi-aszod.hu/new/
Váci SZC Petzelt József Technikum és Szakképző Iskola	Szentendre	http://www.petzeltj.hu/
Váci SZC Selye János Egészségügyi Technikum	Vác	http://www.selyehszki.hu/
Zsámbéki Premontrei Technikum, Szakképző Iskola és Gimnázium	Zsámbék	http://www.zspsz.edu.hu/
Zsámbéki Premontrei Technikum, Szakképző Iskola és Gimnázium "A" telephely	Zsámbék	http://www.zspsz.edu.hu/
Zsámbéki Premontrei Technikum, Szakképző Iskola és Gimnázium "C" telephely	Zsámbék	http://www.zspsz.edu.hu/

Forrás: Szakképző intézménykereső, 2022/23 (<https://ikk.hu/terkep>)

4.3.2.4. Szakiskolák, készségfejlesztő speciális szakiskolák

A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai nevelés-oktatása céljából a szakiskola a többi tanulóval sajátos nevelési igénye miatt együttnevelésre képtelen tanulókat készíti fel szakmai vizsgára és nyújt részükre a munkába álláshoz és az életkezdéshez szükséges ismereteket. A készségfejlesztő speciális szakiskola ugyanakkor a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók részére biztosítja az életkezdéshez való felkészülést, a munkába állást lehetővé tevő egyszerű betanulást igénylő munkafolyamatok elsajátítását. A szakiskolában, készségfejlesztő speciális szakiskolában az évfolyamok száma a speciális kerettanterv szerint meghatározott.

A vármegyében mindössze 8 szakiskolai és készségfejlesztő iskolai képzés működött, a Ceglédi, Gödöllői, Monori és Váci járásokban. Érthető módon ebben az iskolatípusban az egy osztályra jutó tanulók és az egy főállású pedagógusra jutó tanulók száma is alacsonyabb, mint a normál képző intézményekben, hiszen a gyermekek oktatása speciális igényeik miatt csak kisebb csoportokban oldható meg. A speciális nevelési igényű, vagy középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekek számára a szakmai képzések hozzájárulnak ahhoz, hogy később a társadalomba való beilleszkedésük könnyebb legyen.

A szakképzés segít számukra, hogy hasznos munkát tudjanak végezni, amely segít az önálló élet kialakításában is. A társadalom szempontjából kiemelten fontos, hogy a speciális nevelési igényű gyermekek felnőtt korukban a lehető legteljesebb életet éljenek. Ebben pedig a munkahely nemcsak mint megélhetési forrás, hanem mint a szociális érintkezés egyik alapvető színterét is jelenti.

35. táblázat: Szakiskolák, készségfejlesztő speciális szakiskolák és a képzésekben résztvevők, 2021

Terület	Feladat- ellátási helyek száma	Egy feladat- ellátási helyre jutó tanulók száma	Lány tanulók aránya	Egy osztályra jutó tanulók száma	Egy főállású peda- gógusra jutó tanuló	Kollégiumban lakó gimnáziumi tanulók aránya a nappali oktatásban	Más településről bejáró gimnáziumi tanulók aránya a nappali oktatásban
Magyarország	199	36	39%	8	5	17%	48%
Pest vármegye	8	42	41%	9	5	13%	67%
Aszódi járás	-	-	-	-	-	-	-
Budakeszi járás	-	-	-	-	-	-	-
Ceglédi járás	2	62	41%	11	8	10%	48%
Dabasi járás	-	-	-	-	-	-	-
Dunakeszi járás	-	-	-	-	-	-	-
Érdi járás	-	-	-	-	-	-	-
Gödöllői járás	2	10	37%	10	3	0%	84%
Gyáli járás	-	-	-	-	-	-	-
Monori járás	2	24	38%	8	4	11%	57%
Nagykátai járás	-	-	-	-	-	-	-
Nagykőrösi járás	-	-	-	-	-	-	-
Pilisvörösvári járás	-	-	-	-	-	-	-
Ráckevei járás	-	-	-	-	-	-	-
Szentendrei járás	-	-	-	-	-	-	-
Szigetszentmiklósi járás	-	-	-	-	-	-	-
Szobi járás	-	-	-	-	-	-	-
Váci járás	2	72	42%	7	5	17%	83%
Vecsési járás	-	-	-	-	-	-	-

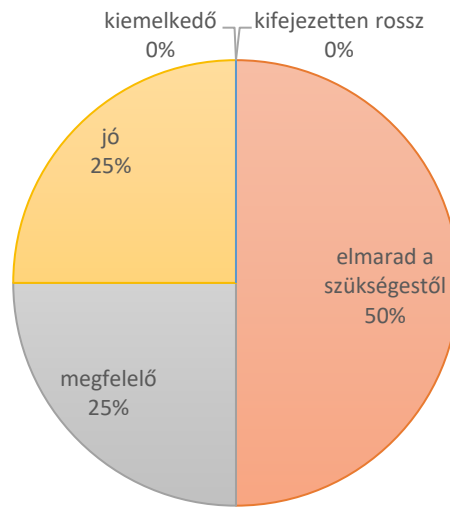
A kérdőíves felmérés válaszai alapján a válaszadó települési önkormányzatok harmadában van középiskolai képzés. Azon 30 település, ahol nincs középiskola, a környező nagyobb településekre járnak a fiatalok iskolába, esetenként a megyén kívülre is.

A saját településeken található középiskolák technikai infrastrukturális helyzetének megítélésére adott leggyakoribb válasz a „jó”. Kiemelkedő minősítés egy esetben jeleztek vissza. A szükségstől elmaradó színvonalat 2 esetben (a hátrányos helyzetű térségekben) válaszoltak. A 15 középiskolával rendelkező település közül 9 jelezte, hogy felújításra korszerűsítésre szorulnak az intézmények.

A középiskolák humán erőforrás háttérére a 15-ből 12 válasz érkezett. A leggyakoribb értékelés a megfelelő. Kiemelkedő minősítés két esetben jeleztek vissza. A szükségstől elmaradó színvonalat 1 esetben válaszoltak. A Középiskolával rendelkező 15 településből települések 6 jelezte, hogy tapasztalnak tanárhiányt. 5 nemmel válaszolt és 4 nem válaszolt a kérdésre. A tanárhiányra vonatkozóan a leggyakrabban a matematika, fizika és idegen nyelvi területeket jelölték meg.

A középiskolai kollégiumok technikai infrastrukturális helyzetének értékelésében 4 település visszajelzésében az „elmarad a szükségstől” volt a leggyakoribb válasz. A „kifejezetten rossz” és „kiemelkedő” értékelő válasz nem érkezett.

113. ábra: Amennyiben található a településen kollégium, akkor milyennek ítéli meg annak technikai infrastruktúrális helyzetét? (n=4)

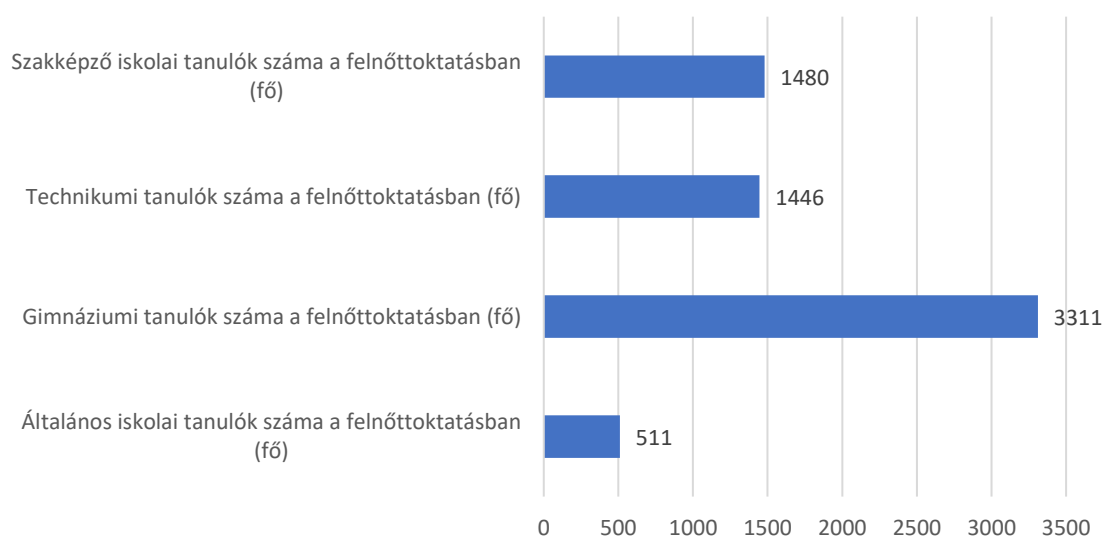
Forrás: önkormányzati kérdőíves felmérés

4.3.3. Egész életen át tartó tanulás

A felnőttképzések jelentősége napjainkban egyre inkább felértékelődik. A technológiai változások, a munkaerőpiac változásai a munkavállalási korban lévők számára folyamatos alkalmazkodási kényszert jelentenek, de a feszes munkaerőpiac a foglalkoztatókat is arra kényszeríti, hogy a munkavállalókat, vagy potenciális munkavállalókat segítsék ebben az alkalmazkodásban, tanulásban. Pest vármegyében a népesség iskolázottsága rendkívül heterogén képet mutat. Amíg az agglomerációban a fővárosihoz hasonlóan magas az iskolázottság, addig a vármegye kedvezményezett járásaiban élők iskolázottsága alacsonyabb, ami sok településen hozzájárul a szegénység kialakulásához, átöröklődéséhez.

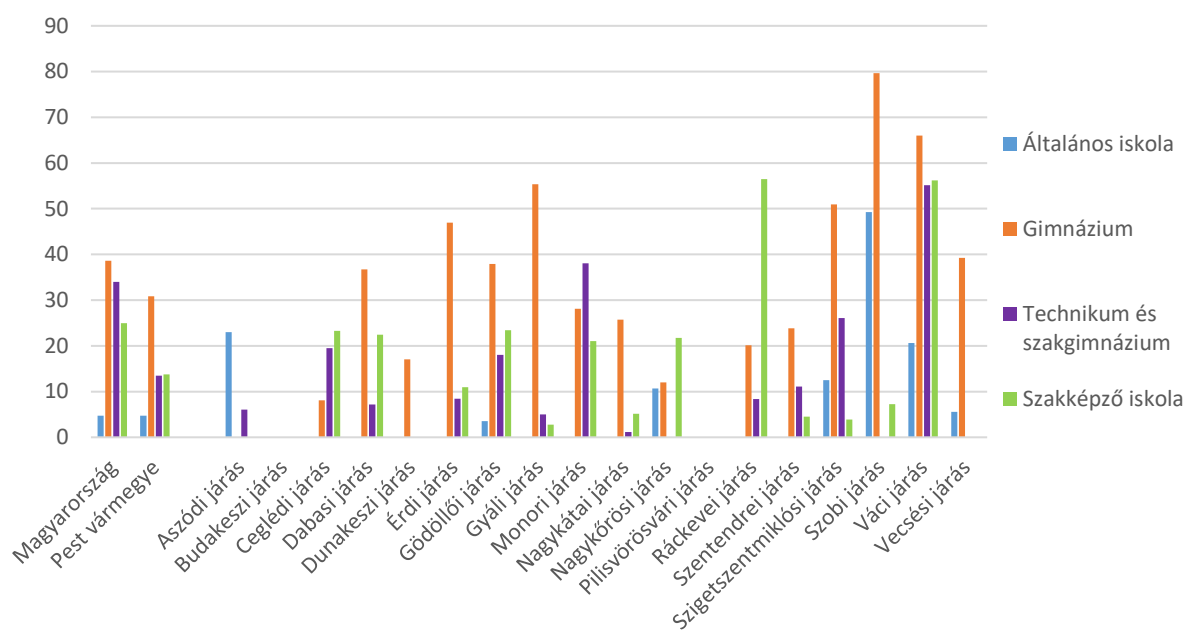
Ezekben a járásokban a felnőttképzésnek nem a munkaerőpiaci adaptáció, hanem egyáltalán a munkához jutás, a szegénységből való kilépés a célja a felnőttképzésnek. A felnőttképzésben résztvevők száma szerencsére növekszik, országosan és a megyében is. A felnőttképzések közül a leginkább az érettségit adó képzéseket keresik, de viszonylag sokan tanulnak a szakképző iskolák keretei között is. Az általános iskolai felnőttoktatásban tanulók létszáma viszonylag alacsony, annak ellenére, hogy a vármegye egyes járásaiban szükség volna a fejlődéshez már az általános iskolából lemorzsolódottak felnőttkori képzése.

114. ábra: Tanulói létszámok a felnőttoktatásban iskolatípusonként, 2021

A vármegyében az országoshoz képest fajlagosan kevesebben tanulnak a felnőttoktatás keretei között, ez alól az általános iskolai oktatás jelent kivételt. Az általános iskolai felnőttoktatás az Aszódi, Szobi, Váci, Szigetszentmiklósi, Nagykőrösi, Vecsési, és Gödöllői járásokban működött. Ami szembeötlő, hogy az amúgy alacsony iskolázottsággal jellemezhető Ráckevei, Dabasi, Monori járásokban nem volt általános iskolai felnőttoktatásban tanuló. Viszonylag **meglepő, hogy az érettségit adó általános gimnáziumi képzések látogatottsága milyen magas**, hiszen az érettségi önmagában a munkaerőpiaci elhelyezkedés esélyeit a szakmai ismeretek hiánya miatt csak kisebb mértékben javítja. Ugyan további képzési lehetőségeket teremt, de mindez a gimnáziumi képzésben résztvevők számára további tanulásba fektetett éveket jelent majd.

115. ábra: Ezer felnőttkorúra jutó felnőttoktatásban tanuló járásonként, 2021

4.3.4. Pedagógiai szakszolgálatok

A Pest Vármegyei Pedagógiai szakszolgálat 39 tagintézménnyel **34 településen működik**. A tagintézmények több település van, ahol több telephelyen folytatja tevékenységét a szakszolgálat. A szakszolgálatnál összesen 633 főt foglalkoztattak 2022-ben, szinte kizárólag nőket. Ám ebben az esetben ez nem a munkáltató választása, sokkal inkább annak a jele, hogy a pedagógiai szakszolgálat tevékenységi körébe tartozó feladatok főként a nők számára vonzóak. A foglalkoztatottak többségét teljes munkaidőben foglalkoztatták, az óraadók, megbízási szerződéssel foglalkoztatottak aránya viszonylag kicsi a szolgálaton belül, így folyamatos, azonos színvonalú munka alakítható ki.

36. táblázat: A Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálatnál foglalkoztatottak, 2022

Munkaviszony	Pedagógiai szakszolgálatnál foglalkoztatottak száma		
	Férfi	Nő	Összesen
Teljes munkaidős	16	429	445
Részmunkaidős	6	129	135
Óraadó, megbízási szerződéssel	9	44	53
Összesen	31	602	633

Az egyes tagintézmények a nemzeti köznevelésről 2011. évi CXCV. törvényben meghatározott feladatokat végzik, ám a **törvényben felsorolt feladatok nem mindegyikét végzi minden tagintézmény**. A nyújtott szolgáltatások a helyi szükségletektől, a lehetőségektől és a kialakított területi munkamegosztástól is függenek. Az intézményeket és az általuk végzett feladatokat az alábbi táblázatban soroljuk fel.

37. táblázat: Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat működő feladatellátási helyei, 2023

Működő feladatellátási helyei	gyógypedagógiai tanácsadás, korai	szakértői bizottsági tevékenység	nevelési tanácsadás	logopédiai ellátás	konduktív pedagógiai ellátás	gyógytestnevelés	iskolapszichológiai ellátás	óvodapszichológiai ellátás	kiemelten tehetséges gyermekek gondozása	kiemelten tehetséges tanulók gondozása	továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadás
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Budapesti Tagintézménye (1077 Budapest VII. kerület, Dohány utca 54.)		X									X
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Aszódi Tagintézménye (2170 Aszód, Falujárók útja 5.)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Ceglédi Tagintézmény Abonyi Telephelye (2740 Abony, Bicskei út 2.)				X		X					
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Dabasi Tagintézménye (2370 Dabas, Szent István út 35.)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Dunakeszi Tagintézménye (2120 Dunakeszi, Bercsényi utca 5.)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Dunakeszi Tagintézmény Gödi Telephelye (2132 Göd, Ady Endre utca 6.)	X		X	X	X	X					
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Dunakeszi Tagintézmény Fóti Telephelye (2151 Fót, Fáy András tér 1.)		X	X	X		X					
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Érdi Tagintézmény Tárnoki Telephelye (2461 Tárnok, Rákóczi út 78.)			X	X		X					
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Érdi Tagintézmény Százhalombattai Telephelye (2440 Százhalombatta, Kodály Zoltán sétány 31.)			X	X		X					
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Érdi Tagintézmény Törökbálinti Telephelye (2045 Törökbálint, Köztársaság tér 8.)			X	X		X					
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Gödöllői Tagintézmény Kerepesi Telephelye (2144 Kerepes, Vörösmarty utca 2.)		X	X	X		X					

est Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Gödöllői Tagintézmény Mogyoródi Telephelye (2146 Mogyoród, Gödöllői út 17.)		X	X	X							
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Gödöllői Tagintézmény Veresegyházi Telephelye (2112 Veresegyház, Kálvin utca 6.)	X	X	X	X	X	X					
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Gyáli Tagintézménye (2360 Gyál, Rákóczi Ferenc utca 42-44.)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Monori Tagintézménye (2200 Monor, Deák Ferenc utca 12.)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Monori Tagintézmény Gyömrői Telephelye(1) (2230 Gyömrő, Tompa Mihály utca 21.)	X		X	X	X	X	X	X			
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Nagykátai Tagintézménye (2760 Nagykáta, Szabadság tér 18.)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Pilisvörösvári Tagintézménye (2085 Pilisvörösvár, Rákóczi utca 8.)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Ráckevei Tagintézménye (2300 Ráckeve, Kossuth Lajos utca 16.)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Ráckevei Tagintézmény Kiskunlacházai Telephelye (2340 Kiskunlacháza, Munkácsy tér 1.)	X		X	X	X	X					
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Szentendrei Tagintézménye (2000 Szentendre, Széchenyi tér 1.)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Szigetszentmiklósi Tagintézménye (2310 Szigetszentmiklós, Kálvin tér 4/b)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Szigetszentmiklósi Tagintézmény Dunaharaszti Telephelye (2330 Dunaharaszti, Temető utca 26.)			X	X			X	X			
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Szigetszentmiklósi Tagintézmény Szigetszentmiklósi Telephelye 1. (2310 Szigetszentmiklós, Kálvin tér 4/a)	X				X						
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Váci Tagintézménye (2600 Vác, Naszály utca 29.)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Üllői Tagintézménye (2225 Üllő, Pesti út 98./2.)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Budakeszi Tagintézménye (2040 Budaörs, Budapesti út 54.)	X	X	X		X	X	X	X	X	X	

Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Budakeszi Tagintézmény Budaörsi Telephelye (2040 Budaörs, Ifjúság utca 6.)				X							
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Nagykőrösi Tagintézménye (2750 Nagykőrös, Kalocsa Balázs utca 3.)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Gödöllői Tagintézménye (2100 Gödöllő, Dózsa György út 69/A)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Gödöllői Tagintézmény Kistarcsai Telephelye (2143 Kistarcsa, Széchenyi út 63)		X	X	X							
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Érdi Tagintézménye (2030 Érd, Fő utca 42.)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Ceglédi Tagintézménye (2700 Cegléd, Malom tér 3)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Szigetszentmiklósi Telephelye 2. (2310 Szigetszentmiklós, József Attila tér 3.)	X				X						
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Szobi Tagintézménye (2626 Nagymaros, Csillag utca 4.)	X	X	X	X	X	X	X	X		X	
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat (2700 Cegléd, Ady Endre utca 3-5.)		X									X
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Budapesti Városligeti fasori Tagintézménye (1068 Budapest VI. kerület, Városligeti fasor 40.)		X									X
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Dunakeszi Tagintézmény Állomás Sétányi Telephelye (2120 Dunakeszi, Állomás sétány 4.)	X	X	X	X	X						
Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Szentendrei Tagintézmény Budakalászi Telephelye (2011 Budakalász, Szentendrei út 24.)	X	X	X	X							

A nyújtott szolgáltatások köre igen széles, kevés tagintézmény van olyan, ahol csupán egy-két féle szolgáltatást nyújt a szakszolgálat. Ami általános hiány-témaként jelenik meg, **az a pályaválasztási tanácsadás, amely kizárólag a fővárosi telephelyeken érhető el.** Ez nem egyedi dolog, holott az oktatási rendszer egyik nagy hiányossága az, hogy a pályaválasztással, továbbtanulással kapcsolatos tanácsadás nem mindenütt elérhető és nem elég általános. Sajnos, a diákok nem elegendő információval és nem mindig megalapozottan választanak szakmát, ez van hogy előbb, van hogy csak később okoz konfliktusokat az életükben. A nem a képességeknek, érdeklődésnek és személyiség-jegyeknek megfelelően választott szakma a későbbi karrier utakat, az érintett személy életminőségét, és ezen keresztül fizikai és mentális egészségét is negatívan befolyásolja. A mainál sokkal tudatosabb felkészítésre és vagy sokkal rugalmasabb oktatási rendszerre volna szükség ahhoz, hogy ezeket a helyzeteket el lehessen kerülni. Éppen ezért volna szükség erre a szolgáltatásra a mainál jóval hangsúlyt fektetni.

4.3.5. Pedagógusok az oktatásban

Az elmúlt évtizedekben a pedagógus képzések a felsőoktatásban jelentősen veszítettek népszerűségükből. Ez a folyamat már jóval korábban a rendszerváltás után elkezdődött, hiszen a többi értelmiségi szakma (a piaci szférában, az orvoslásban, illetve az igazgatásban) évtizedek óta kedvezőbb bérfeltételeket nyújtott, mint a pedagógusoké. Ez a hosszú távú folyamat az oktatás pedagógiai hátterét évről évre, lassan erodálta. A redszerváltást követően elsősorban a nyugati nyelveket oktatókból volt hiány, így a nyelvoktatásban már viszonylag hamar megjelentek a szakképesítés nélkül oktatók.

A 2000-es években azonban már a természettudományos tárgyakban is kényszerűen nagyobb arányban jelentek meg azok, akik szakos képesítéssel nem rendelkeztek. Ennek oka abban keresendő, hogy a **természettudományos pedagógus képzésekben résztvevők száma a felsőoktatásban folyamatosan csökkent**, miközben a piaci szférában az ezen tárgyakat oktató pedagógusok képzettsége könnyen konvertálható volt, így a magasabb fizetés reményében sokan hagyták el közülük a pedagógusi pályát.

38. táblázat: Egyes szaktárgyakat szakos képesítés nélkül tanítók aránya Pest vármegyében, 2009-2018

Év	Képesítés nélküli tanító, összes tárgy, összes tanár	Összes tárgy szakmai tárgyak nélkül	Idegen nyelv	Természettudományi tárgyak	Matematika	Szakmai tárgyak
2009	0,31%	2,40%	2,85%	2,26%	1,53%	0,98%
2010	0,61%	2,64%	3,01%	3,11%	2,07%	1,93%
2011	0,77%	2,61%	2,25%	2,37%	1,92%	2,29%
2012	0,34%	2,29%	2,42%	2,09%	1,85%	0,52%
2013	0,30%	2,35%	1,53%	1,96%	1,29%	4,23%
2014	0,46%	2,31%	1,50%	1,79%	1,71%	4,29%
2015	0,08%	2,00%	1,82%	2,41%	1,49%	4,29%
2016	0,53%	2,08%	2,08%	1,99%	1,31%	4,48%
2017	0,43%	3,38%	3,55%	3,99%	4,83%	15,63%
2018	0,60%	5,13%	4,46%	7,83%	8,14%	6,79%

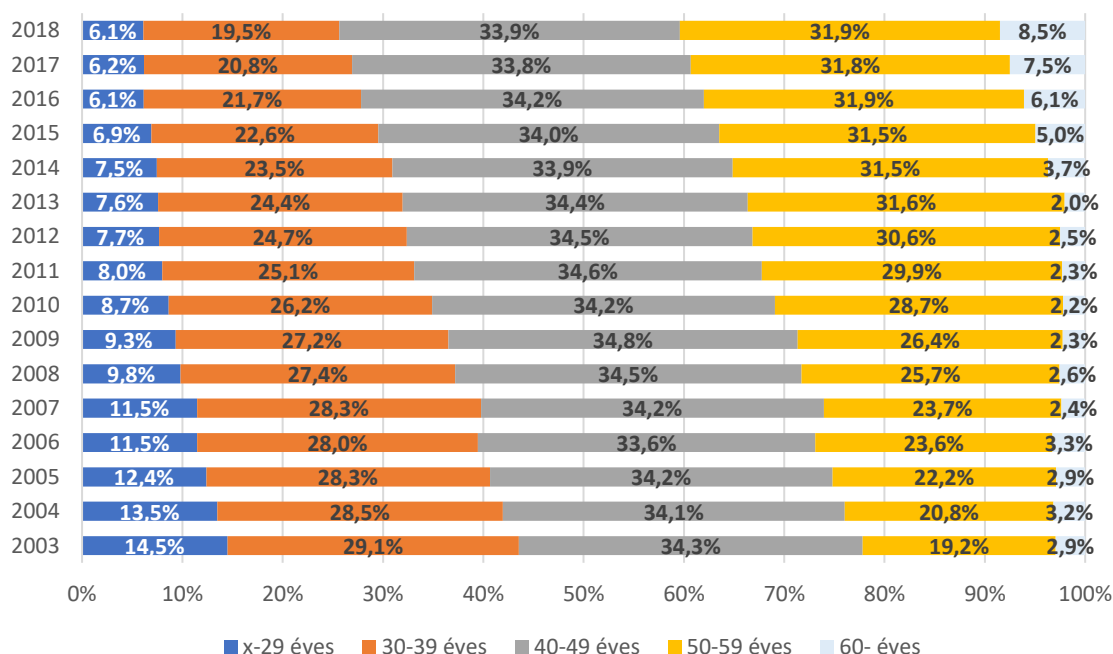
Forrás: KRTK KTI A közoktatás indikátorrendszere 2021

A fenti folyamatokat támasztja alá az is, hogy **a pedagógusok korfája évről évre öregszik.** A korösszetételt bemutató diagrammon látható, hogy az elérhető 16 év adatait összevetve a kezdőidőpontot szolgáltató 2003-as évhez képest jelentősen, 56-ról 74%-ra növekedett a pedagógusok

között a 40 év felettiak részaránya. Mindez hosszabb távon jelentős problémákhoz vezethet, így ennek orvoslására mihamarabb szükség van.

A hosszabb távon pályán maradó pedagógusok között, a többi „civil” foglalkozáshoz hasonlóan problémát jelent a kiégés az ún. 'burn out' szindróma kialakulása. A pedagógusok munkája ugyan folyamatosan változó és új kihívásokkal teli, ugyanakkor az állandó környezet, az ismétlődő problémák gyakran vezetnek a pedagógusok kiégéséhez. Ennek orvoslására szintén szükség volna az oktatás fejlesztésének keretei között, hiszen a pedagógusok mentális egészségének, motiváltságának megőrzése különösen fontos figyelembe véve azt, hogy a pedagógusok többsége már jelentős időt töltött el a pályán.

116. ábra: Pedagógusok számának megoszlása főbb korcsoportonként Pest vármegyében, 2003-2018

Forrás: KRTK KTI A közoktatás indikátorrendszere 2021

4.4. Szociális ellátórendszer

4.4.1. Személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális ellátások

4.4.1.1. A személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális alapellátások

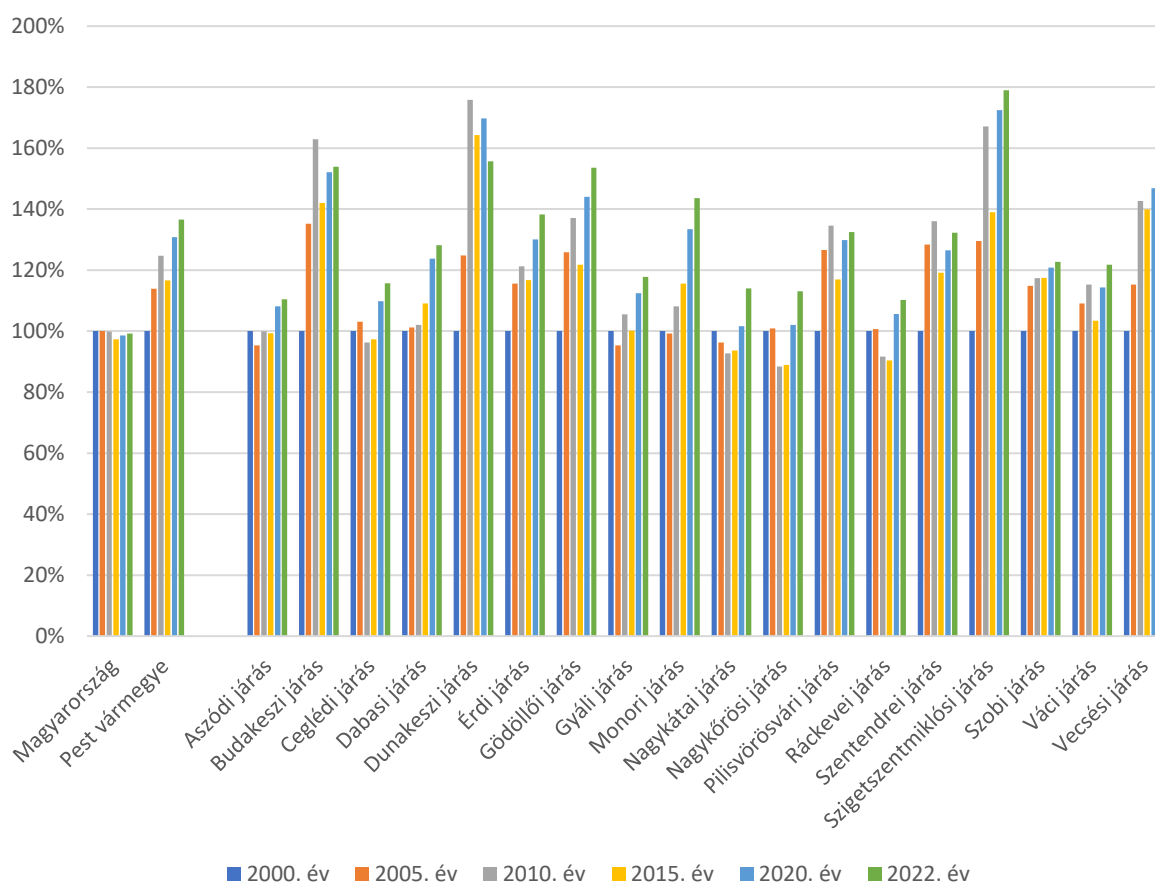
Személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekvédelmi alapellátások

Bölcsőde

A gyermekjóléti ellátások a családok és különösen az anyák szempontjából rendkívül fontosak, de a munkáltatók számára is felértékelődik a jelentőségük. A közepesen fejlett országokhoz hasonlóan, ma Magyarországon nagy nyomás nehezedik a nőkre, hiszen nemcsak anyaként, a háztartás működtetőjeként, de a sokszor családfenntartóként is helyt kell állniuk. Különösen igaz ez a középső és alsó jövedelmi tizedekbe tartozó családok esetében. Az anyák munkahelyi integrációja/reintegrációja szempontjából kiemelt fontossággal bírnak a nappali gyermekfelügyeletet biztosító bölcsődék.

A bölcsődéskorú (0-2 éves) gyermekek száma a Szigetszentmiklósi, Dunakeszi, Vecsési, Gödöllői és Monori járásokban növekedett a legnagyobb mértékben. Azonban a növekedés dinamikájában jelentős különbség van. A legkorábban töltődő agglomerációs járásokban már 2010 körül bekövetkezett egy csúcs a bölcsődés korú gyermekek számában, amelyhez hasonló értékek az évtized végét jellemezték ismét, addig a második hullámban benépesülő járásokban a gyermek létszám kiugrása inkább az évtized végére tehető.

117. ábra: Bölcsődés korú (0-2 éves) gyermekek számának a változása Pest vármegyében, 2000=100%

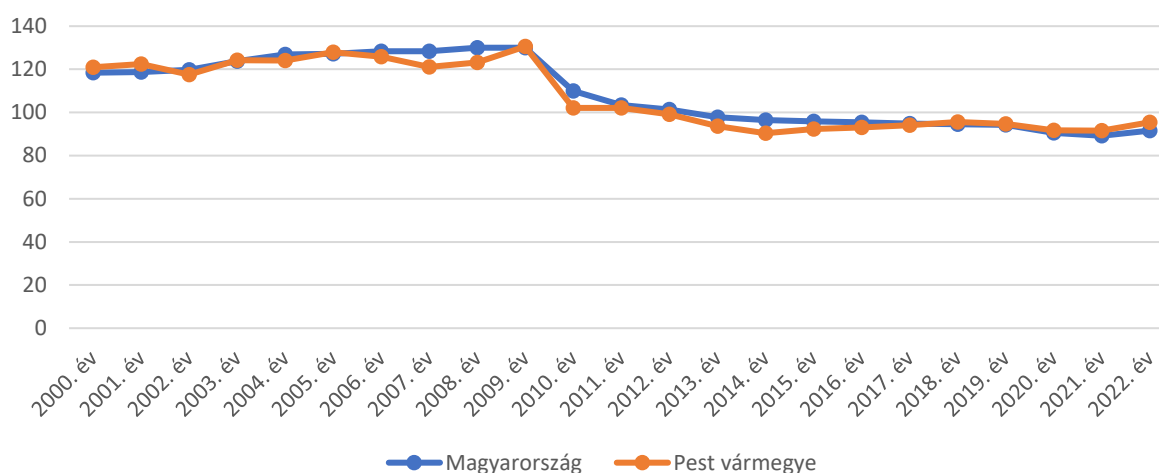

Forrás: KSH

A legkisebb növekedés a bölcsődés korú gyermekek számában az Aszódi, Nagykátai, Nagykőrösi és Ráckevei járásokban következett be, de ezekben a járásokban is érzékelhető az utóbbi években a növekedés.

A bölcsődék a 2000-es évek fordulóján nagyon zsúfoltak voltak, mivel kevés új kapacitás jött létre. A fordulatot először a 2008-as válság következtében csökkenő gyermekszám okozta, majd nagy eredmény volt, hogy a 2010-es évek robbanásszerű növekedésének ellenére Pest vármegyében, ha nem is csökkent már jelentősen a bölcsődék zsúfoltsága, de legalább szinten tudott maradni. Ehhez persze hozzájárult a családi bölcsődék számának növekedése is, amely kiegészítette az önkormányzati fenntartású bölcsődék kapacitás bővülését.

118. ábra: 100 működő bölcsődei férőhelyre beírt gyermek, 2000-2022⁸

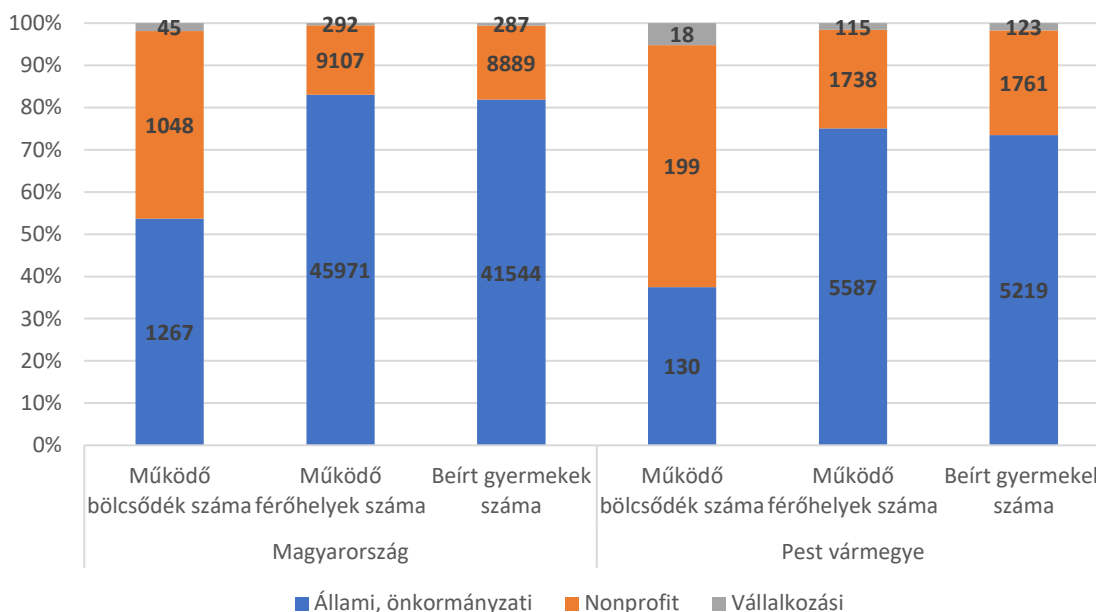
Forrás: KSH

Pest vármegyében az országosnál nagyobb szerep jut a nonprofit szervezetek és a vállalkozások által üzemeltetett bölcsődéknek. Az össz-intézmény számot tekintve, Pest megyében a bölcsődék többségét nonprofit szervezetek, illetve vállalkozások üzemeltették. Azonban ezek jellemzően kicsi kapacitással működő bölcsődék, szemben az állami, önkormányzati fenntartásúakkal.

A nonprofit szervezetek, vagy vállalkozások által üzemeltetett bölcsődékben magasabb a 100 férőhelyre jutó gyermekek száma, de ez köszönhető annak is, hogy gyakran ezek a bölcsődék valamilyen pótlólagos szolgáltatást nyújtanak, amely vonzó a szülők számára (nyelvi fejlesztések, különleges pedagógiai módszerek alkalmazása).

⁸ 2017-től a családi bölcsődék, minibölcsődék, munkahelyi bölcsődék adataival együtt

119. ábra: Bölcsődék, bölcsődei férőhelyek és a beírt gyermekek megoszlása az intézmény fenntartója szerint, 2022

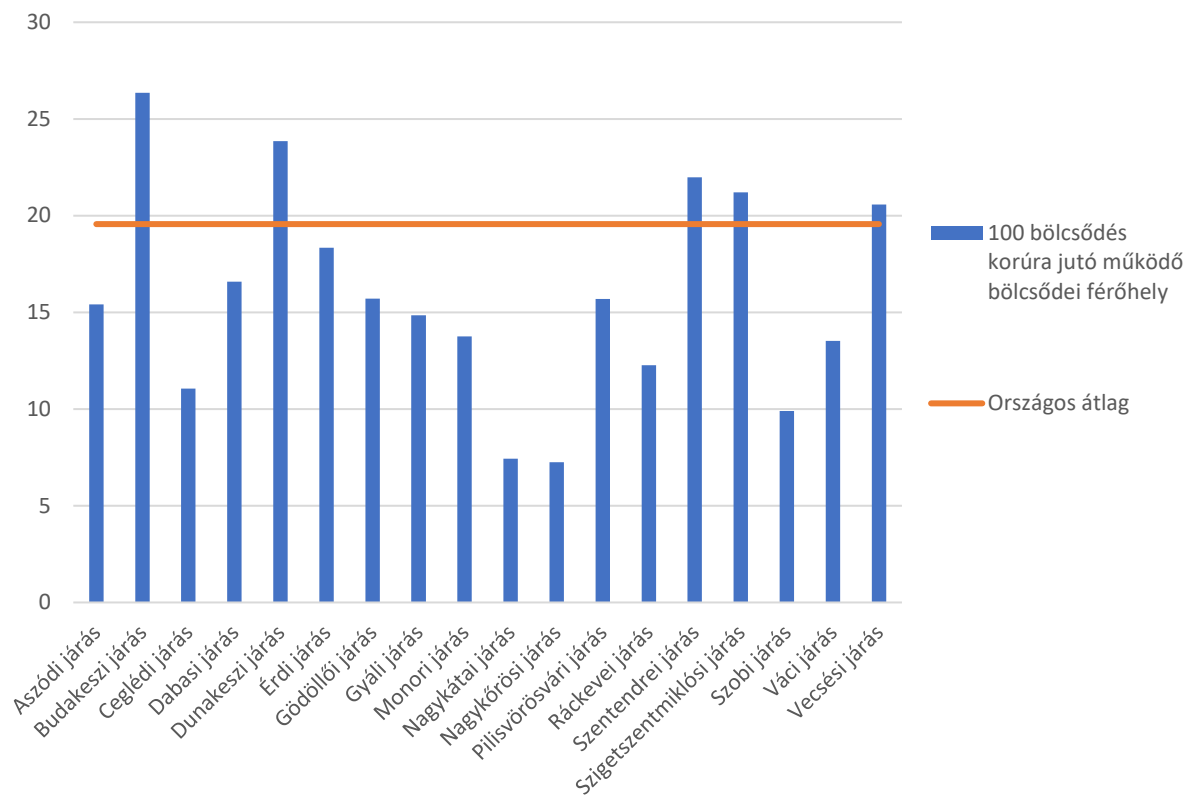
Forrás: KSH

Pest vármegyében az utóbbi évek feszített ütemű bölcsőde fejlesztései ellenére viszonylag sok olyan járás van, ahol a kapacitások jelentősen elmaradnak a jelenlegi gyermekszámtól. Ezek főként azok a lemaradó, belső perifériát képező járások, ahol az önkormányzatok nehezen képesek kigazdálkodni az intézmény fenntartásával járó többletköltségeket. Ám éppen ezek azok a térségek, ahol a legnagyobb arányban van jelen a szegénység, ahol a családoknak leginkább szükségük lenne a támogatásokra. Ezekben a terekben a szakszerű bölcsődei gondozás egyfajta kiutat is jelent, hiszen segítségével a szegénység újra teremtődésének esélyét is csökkenti (korai fejlesztés).

Települési szinten meglehetősen változatos kép rajzolódik ki, amelynek eredménye koránt sem végleges, hiszen az elmúlt pár év alatt többszörösére drágultak a fővárosi ingatlanok, aminek jelzetős kizorító hatása volt, miközben a családalapítás előtt álló fiatalok számára a CSOK és a babaváró hitel felértékelt bizonyos agglomerációs településeket. A fellazított építési szabályozás, továbbá az ösztönző rendszerek hatása miatt még mindig várható, hogy lesznek olyan települések, amelyek népességszáma kiugró mértékben növekszik, és a szociális ellátórendszerre nehezedő nyomás is növekedni fog.

Hosszabb távon gondot jelenthet azonban az is, hogy az elmúlt évek fejlesztéseinél az önkormányzatok, illetve az állam nem vette figyelembe a népességváltozás időbeli hullámzásait, így nem olyan épületek kerültek/kerülnek kialakításra, amelyek funkcióváltása könnyen megoldható, vagy az alacsony építési költségei miatt viszonylag kisebb költséggel elbonthatók, vagy szerkezetük miatt áthelyezhetők (pl. mobilbölcsődék), ha a demográfiai nyomás megszűnik.

120. ábra: Száz bölcsődei férőhelyre jutó bölcsődés korú (0-2 éves) gyermek, 2022

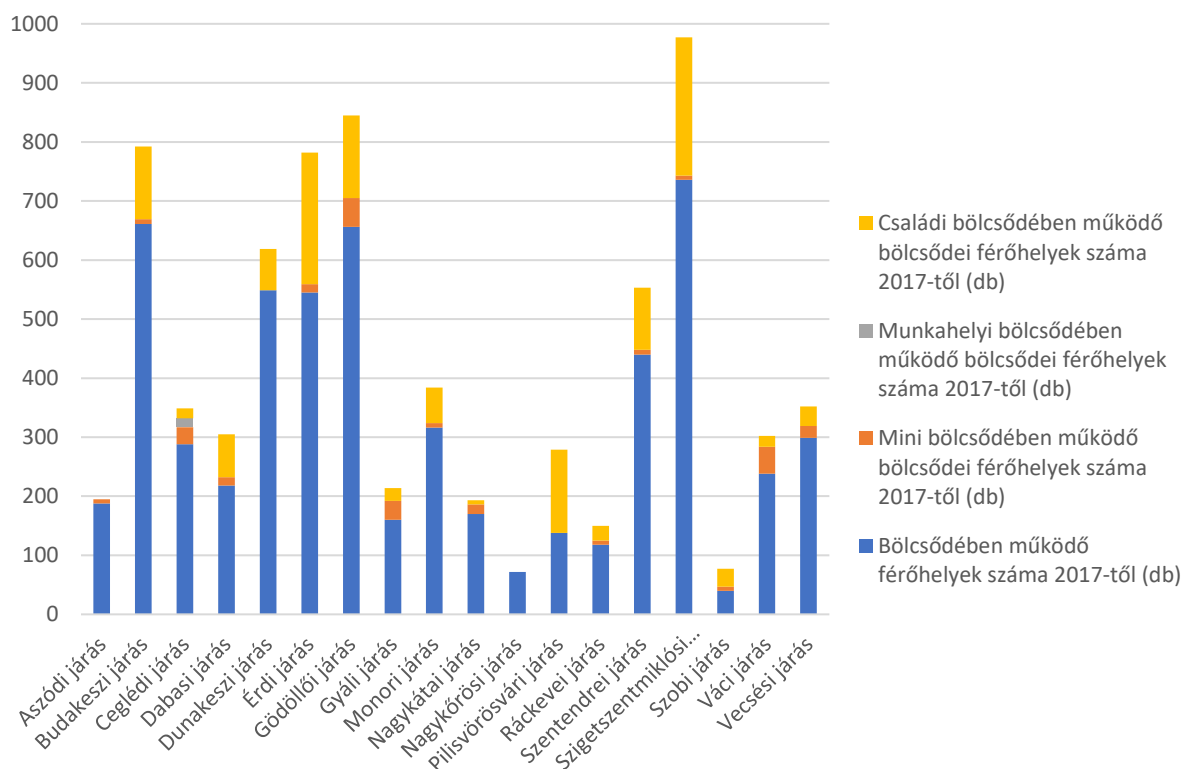
Forrás: KSH

A családi bölcsődék szerepe az ellátásban általában azokban a járásokban nagyobb, ahol a családok képesek kifizetni a családi bölcsődék ellátási és étkezési díjait. A szuburbanizációs hullám által elért eddig (kis)településeken ezek megjelenése lehet a megoldás első évek bölcsődei ellátás-szervezésére, az esetlegesen már meglévő önkormányzati intézmények „túltöltése” és a szomszédos települési intézmények igénybe-vétele mellett.

A „fizetős” szolgáltatások – keresletet követő – megjelenése azonban elsősorban a tehetősebb lakosság agglomerációs településeken jelent megoldást. A **periferikus helyzetű, szegénységgel sújtott járásokban ezek a családi bölcsődék rentábilisan nem üzemeltethetők, így jelentőségük is kisebb.** Tömeges felfutásuk sem várható, így az – egyéb ellátásokat is gyakran erejükön felül fenntartó – önkormányzatokra hárulhat nagyobb szerep.

121. ábra: Bölcsődei férőhelyek az ellátás típusa szerint a vármegye járásaiban, 2022

Pest vármegyében összesen 67 településen nem működik bölcsőde, így összesen 4930 gyermek esetében lehetetlen helyben gyermekek számára nappali ellátást igénybe venni. A **Nagykátai járásban** kifejezetten kedvezőtlen a helyzet ebből a szempontból, hiszen a járás **15 településéből 8-ban nem üzemelt bölcsőde.**

39. táblázat: Bölcsődével ellátatlan települések járásonként Pest vármegyében, 2022. dec. 31. állapot

Terület	Állandó népességből a 0-2 évesek száma (fő)
Domony	64
Galgamácsa	59
Iklad	47
Vácegres	34
Verseg	49
Aszódi járás összesen	253
Perbál	72
Tök	38
Budakeszi járás összesen	110
Kőröstetétlen	22
Mikebuda	26
Tápiószőlős	111
Törtel	180
Ceglédi járás összesen	339
Örkény	172
Pusztavacs	43
Tatárszentgyörgy	80
Dabasi járás összesen	295
Pusztazámor	35

Terület	Állandó népességből a 0-2 évesek száma (fő)
Sóskút	109
Érdi járás összesen	144
Mogyoród	283
Vácszentlászló	82
Valkó	111
Gödöllői járás összesen	476
Bénye	33
Csévharaszt	79
Káva	24
Nyáregyháza	134
Pánd	75
Monori járás összesen	345
Farmos	110
Szentlőrincváta	62
Szentmártonkáta	185
Tápióbicske	147
Tápióság	104
Tápiószecső	219
Tápiószentmárton	188
Tóalmás	144
Nagykátai járás összesen	1159
Kocsér	77
Nagykőrösi járás összesen	77
Apaj	46
Áporka	31
Dömsöd	189
Lórév	7
Szigetbecse	36
Szigetcsép	117
Szigetszentmárton	74
Ráckevei járás összesen	500
Csobánka	149
Pilisszentlászló	60
Pócsmegyer	97
Tahitótfalu	175
Visegrád	38
Szentendrei járás összesen	519
Majosháza	63
Szigetszentmiklósi járás összesen	63
Bernecebaráti	19
Ipolydamásd	8
Ipolytölgyes	8
Kemence	23
Kóspallag	18
Letskés	39
Márianosztra	24
Nagybörzsöny	15
Perőcsény	13
Tésa	1
Vámosmikola	56
Zebegény	46
Szobi járás összesen	270
Acsa	42

Terület	Állandó népességből a 0-2 évesek száma (fő)
Csővár	21
Galgagyörk	37
Kisnémedi	26
Penc	42
Püspökszilágy	25
Váchartyán	43
Váckisújfalu	16
Váci járás összesen	252
Ecser	128
Vecsési járás összesen	128
Pest vármegye összesen	4930

Biztos Kezdet Gyerekházak

A **Biztos Kezdet program** alap gondolata az esélyek megteremtése, illetve a képességek kibontakoztatásának biztosítása. **Prevenációs program, amelynek segítségével reális lehetőség nyílik az eltérő élethelyzetből induló gyermekek számára a lehető legkorábban történő problémafelismerésre, a korai, célzott képesség fejlesztésre, a nagyon korán jelentkező hátrányok mérséklésére, a lemaradás, kirekesztődés elkerülésére.** A helyi Biztos Kezdet programok a fenti célok elérése érdekében szervezik meg a helyi szükségletektől függően, a helyi szakemberek és szülők együttműködésével a szolgáltatásokat, ill. azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik a szolgáltatásokhoz való hozzáférést. A Biztos Kezdet program indulása óta számos gyermekházat alapítottak az ország hátrányos helyzetű térségeiben. **A program célcsoportját a 0-5 éves gyermekek és szüleik jelentik. A program által megfogalmazott célok a következők:**

Rövidtávú cél

- A csecsemők és kisgyerekek szociális, érzelmi és értelmi fejlődésének javítása
- A gyerekek tanulási képességének javítása
- Szülői szerepek, kompetenciák megerősítése
- A családok és közösségek erősítése

Középtávú cél

- Az óvoda, később az iskolaérettség növelése
- A beiskolázási mutatók javítása
- Az iskolai lemorzsolódás csökkentése
- A bukások számának csökkentése

Hosszú távú cél

- A gyerekek jóllétének biztosítása
- A hátrányos helyzetű családok deprivációs ciklusának megtörése
- A hátrányos helyzetű családokban élő gyerekek jövőbeni sikeres, munkaerőpiaci reintegrációjának megalapozása

Biztos Kezdet Gyerekházak Pest vármegyében négy településen működnek, viszonylag szűk ellátási körzettel. Két esetben csupán az adott településre, két esetben pedig néhány közeli településre terjed ki az ellátási terület. A fejlesztendő járások közül csak a Ráckevei és Dabasi járásokban működik gyermekház. Nagy szükség lenne tehát a hálózat további fejlesztésére, különösen az Aszódi,

Nagykátai, de a Nagykőrösi és Ceglédi járásokban is. Különösen azért, mert ezekben a járásokban a szegénység újratermelődésének megállításához a népesség iskolázottságának a javítása lenne a kulcs, hiszen a főváros és környezetének óriási és a munkavállalók számára kedvező feltételeket nyújtó munkaerőpiaca lehetőséget teremt a szegénységből való kilábalásra. Az iskolai felkészítésben, a lemorzsolódás esélyének csökkentésében pedig kulcsszerepe van a korai fejlesztésnek.

40. táblázat: Biztos Kezdet Gyerekházak Pest vármegyében, 2022

Fenntartó neve	Fenntartó típusa	Székhely/telephely neve	Székhely/telephely települése, járása	Ellátási terület település részek
Kerepes Város Önkormányzata	Önkormányzati	Mosoly-Vár Biztos Kezdet Gyerekház	Kerepes, Gödöllői járás	Kerepes, Mogyoród, Gödöllő
Még 1 000 év Dömsödért Egyesület	Nonprofit nem állami	Kisherceg Gyerekház	Dömsöd, Ráckevei járás	Dömsöd, Apaj, Kiskunlacháza, Ráckeve
Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület	Egyéb nem állami	Magyar Máltai Szeretetszolgálat "Nyitnikék" Biztos Kezdet Gyerekház	Monor, Monori járás	Monor
Örkény Város Önkormányzata	Önkormányzati	Micimackó Biztos Kezdet Gyerekház	Örkény, Dabasi járás	Örkény

Tanodák

A tanoda program azzal a céllal jött létre, hogy segítse azokat a tanulókat, akik számára önmagában sem a család, sem az iskola nem tud megfelelő feltételeket biztosítani a sikeres iskolai előrehaladáshoz, a továbbtanuláshoz. Amelyik szülő megteheti, külön szolgáltatást vásárol gyermekének, de sok tanuló esetében erre nincs lehetőség, sikertelen az iskolában, a kudarcok lemorzsolódáshoz, alacsony iskolai végzettséghez vezetnek. Az érintett gyerekek legtöbbször szegény családból érkeznek, elsősorban nekik segíthetnek a tanodák. Mivel az iskolai követelményekhez történő alkalmazkodást a társadalmi-gazdasági háttér alapvetően meghatározza, ezért azok a gyerekek, akik hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és/vagy roma családból érkeznek az iskolába, sok esetben nehezen alkalmazkodnak az iskola elvárásaihoz és sok esetben az iskola sem alkalmazkodik hozzájuk.

A nehézségek jelentős része megfelelő pedagógiai, szociális támogatással, a hátrányok kompenzálását célzó fejlesztésekkel kiküszöbölhető – a tanoda ezt kívánja elősegíteni. A tanoda, mint az inkluzív nevelés szemlélete mentén kialakított és alkalmazott extrakurrikuláris pedagógiai tevékenységek rendszere hozzájárul ahhoz, hogy az alap- és középfokú köznevelési intézményekben tanuló, különböző társadalmi helyzetű, kulturális hovatartozású és egyéni adottságú tanulók tanulmányaikban sikeresen haladjanak előre az iskolában és ezen keresztül megvalósuljon társadalmi mobilitásuk. Ezen pedagógiai tevékenység rendszer (továbbiakban tanoda) meghatározása, valamint jogszerű, hatékony, eredményes és méltányos megvalósítása esetén az alábbiak a mérvadóak.

A tanoda a felsorolt célok elérése érdekében a gyermek szükségleteire reagáló, elsősorban tanulmányi, szociális, kulturális és lelki segítséget nyújt. Ennek kerete az az önsegítő szemléletű kortárs-közösség, mely közösséget támogató pedagógusok, segítő szakemberek, szülők és más felnőttek segítenek. Alapvető, hogy a tanoda-program nem a tanulókat csoportosítja tantárgyak, szaktanárok köré, hanem éppen fordítva: a tanulók egyéni fejlettsége és szükségletei alapján határozza meg, hogy melyek azok a területek, ahol fejlesztésre, segítségre van szükség.

Pest vármegyében nyolc helyen működik tanoda, az alábbi 41. táblázatban felsorolt településeken. A tanodák ellátási területe az adott településre, vagy annak közvetlen környezetére terjed ki. A Zsámbékon működő premontrei rend által működtetett tanoda ellátási területe a szomszédos Komárom-Esztergom vármegye településeire is kiterjed.

41. táblázat: Tanodák Pest vármegyében, 2023

Fenntartó neve	Fenntartó típusa	Székhely/telep hely neve	Telephely település	Telephely járás	Ellátási terület
Premontrei Női Kanonokrend	Egyházi	Premontrei Nyitottház Tanoda	Zsámbék	Budakeszi járás	Perbál, Tök, Páty, Budajenő, Telki, Tinnye, Epöl, Úny, Máriahalom, Herceghalom, Etyek, Solymár, Zsámbék, Gyermely, Szomor, Bajna, Héreg, Bicske, Mány, Csabdi
Budaörsi Tanoda Alapítvány	Nonprofit nem állami	Budaörsi Tanoda	Budaörs	Budakeszi járás	
Csodaműhely Egyesület	Nonprofit nem állami	Csobánkai Tanoda	Csobánka	Szentendrei járás	Csobánka
Mahájána Alapítvány	Egyéb nem állami	Csörögi Tanoda	Csörög	Váci járás	Budapest
Református Szeretetszolgálat	Egyházi	Piliscsabai Tanoda	Piliscsaba	Pilisvörösvári járás	Piliscsaba, Pilisjászfalu, Tinnye
Református Szeretetszolgálat	Egyházi	Pilisvörösvári Fecskefészek Tanoda	Pilisvörösvár	Pilisvörösvári járás	Pilisvörösvár, Pilisszentiván
Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület	Egyéb nem állami	Tabán Tanoda Monor	Monor	Monori járás	Monor
Önvalód Ébredése Nonprofit Kft	Nonprofit nem állami	Örkényi Nebuló Tanoda	Örkény	Dabasi járás	Örkény

Fontos azonban megjegyezni, hogy az örkényi, csörögi és a monori tanodán kívül olyan térségekben működnek tanodák, amelyek fejlettsége kiemelkedő. Ellenben **éppen azokban a járásokban, településeken nem működik tanoda, ahol arra kiemelkedő szükség volna**. Indokoltnak tűnik tehát a tanodai hálózat bővítésére, annak ellenére, hogy nehéz a megfelelő pedagógiai háttérrel megszervezni, különösen az említett leszakadó járásokban. A tanodákkal kapcsolatban pozitívumként értékelhető, hogy nemrég zárult le egy tanoda finanszírozását is lehetővé tévő pályázat, amelynek eredményeképpen hamarosan újabb 3 tanoda megnyitása várható.

A kérdőíves felmérés alapján a hátrányos helyzetű gyerekek részére néhány kivételtől eltekintve nincs program a településeken. A résztvevők számára vonatkozóan két helyszínen 20-20 fővel működtetik a programot 3-4 pedagógus támogatásával. Van olyan település, ahol a roma lányok korai iskolaelhagyásának megelőzésére működik program 4-5 pedagógus segítése mellett 8-10 fő részvételével. 5 települési önkormányzat jelezte, hogy más településekre járnak át a diákjaik a felzárkóztatási programokra.

Család- és gyermekjóléti szolgálat

A gyermekek és családok kiemelt támogatása érdekében a 2016. évtől átstrukturálódott az addigi alapszolgáltatási rendszer és integrált szervezeti egységek gondoskodnak a családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatások együttes biztosításáról. Két új intézményi forma jött létre: a család- és gyermekjóléti szolgálat, valamint a család- és gyermekjóléti központ.

A család- és gyermekjóléti szolgálatot minden települési önkormányzatnak kötelezően biztosítania kell a szociális, mentálhigiénés problémákkal küzdő vagy egyéb krízishelyzet megoldásához segítséget igénylő gyermekek, egyének, családok számára.

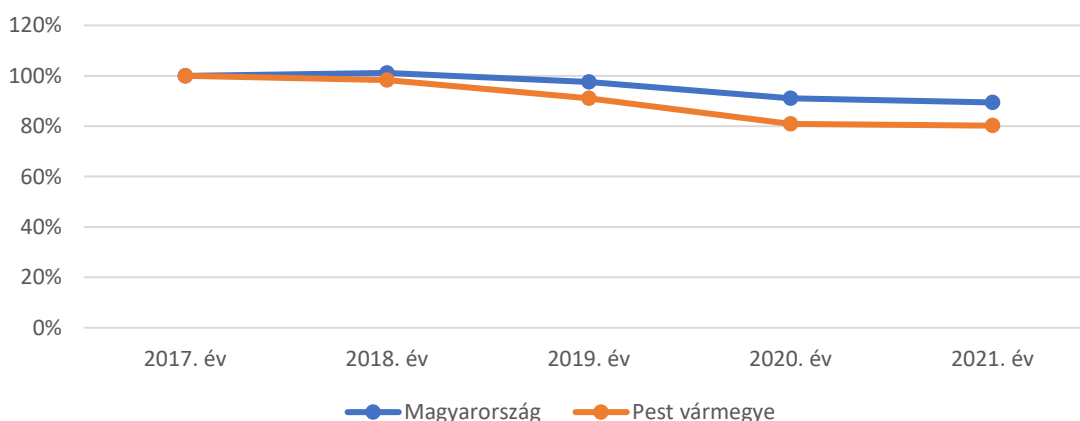
A család- és gyermekjóléti szolgálat a családsegítés keretében biztosítja a szociális, életvezetési és mentálhigiénés tanácsadást; a pénzügyi és természetbeni ellátásokhoz, valamint a szociális szolgáltatásokhoz való hozzájutás megszervezését; szociális segítő munkát; közösségfejlesztő, egyéni, csoportos preventív programokat és szolgáltatásokat, a kríziskezelést, valamint a nehéz helyzetben élő családokat segítő szolgáltatásokat.

A család- és gyermekjóléti szolgálat által nyújtott gyermekjóléti szolgáltatás a gyermek érdekeit védő speciális szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi és lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését.

A család- és gyermekjóléti szolgálat helyi szinten a gyermek veszélyeztetettségét, illetve a család, személy krízishelyzetét észlelő- és jelzőrendszert működtet, melyet járási szinten a család- és gyermekjóléti központ által biztosított folyamatos szakmai háttér egészít ki.

Pest vármegyében együttműködési megállapodás alapján 19 502 személy, míg anélkül 20 504 személy számára nyújtott családsegítő szolgáltatást a helyi családsegítő szolgálat. Az ellátott személyek száma a statisztikák szerint országosan és a vármegyében is folyamatosan csökken.

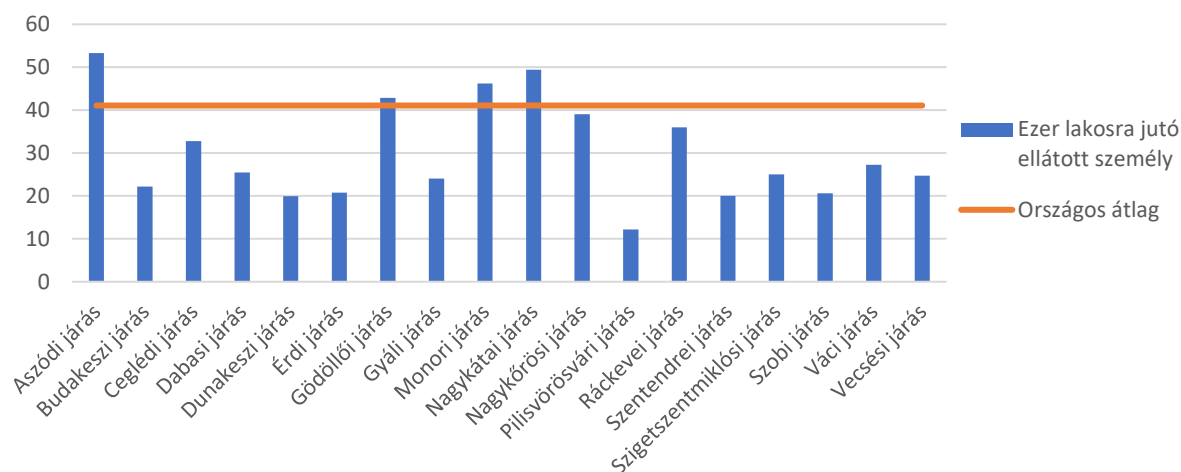
122. ábra: A család- és gyermekjóléti szolgálat által ellátott személyek számának változása, 2017=100,0%

Forrás: KSH

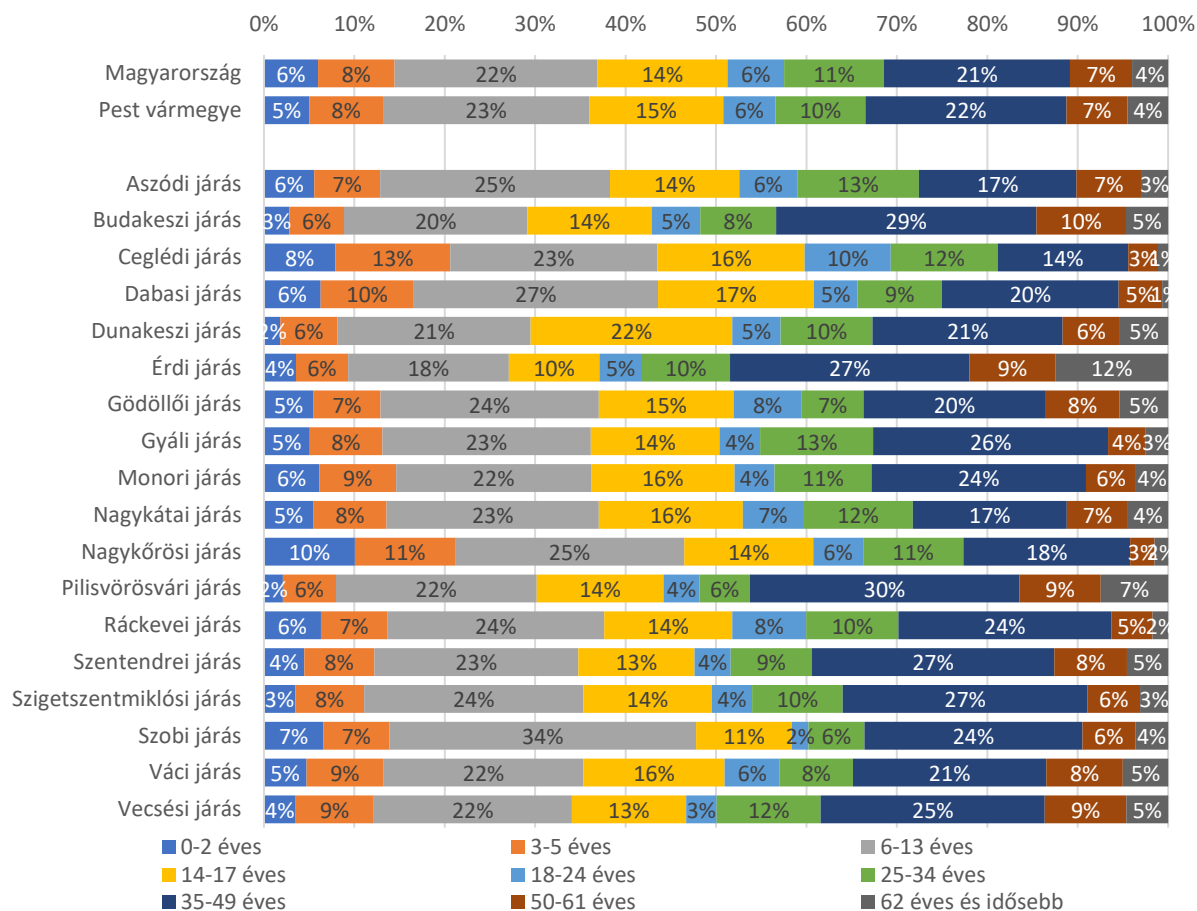
A család és gyermekvédelmi szolgálatok közül az **Aszódi, a Monori, a Nagykátai és a Gödöllői járásokban nyújtottak fajlagosan a legtöbb helyi lakos számára segítséget.** Ami kiemelendő, hogy a fejlesztendő járások közül a Ráckevei, Dabasi, Ceglédi, Nagykőrösi járásokban az ellátott személyek ezer lakosra jutó száma még az országos átlagot sem érte el. A Szobi járás esetében a gyermekkorúak alacsonyabb aránya magyarázza a fajlagosan alacsony értéket.

123. ábra: A család- és gyermekjóléti szolgálat által ellátott személyek ezer lakosra jutó száma járásonként, 2021

Együttműködési megállapodást a család és gyermekjóléti szolgálatok akkor kötnek, ha a családsegítő a családdal folytatott interjúk során azt állapítja meg, hogy a családnak hosszabb távú segítségnyújtásra van szüksége. Ezekben a problémás esetekben a segítségnyújtás kereteit, céljait, lépéseit egy együttműködési megállapodásban rögzítik. A segítségnyújtás esetében tehát nemcsak a gyermek, hanem az egész család számára történik, így fontos, hogy az ellátottak milyen korcsoportba tartoznak.

124. ábra: A család- és gyermekjóléti szolgálat által ellátott személyek főbb korcsoportok szerint járásonként, 2021

Az így kialakult kép alapján a **Nagykőrösi, Ceglédi, Dabasi és Szobi járásokban a szolgálatok által ellátottak között az átlagosnál nagyobb a gyermekkorúak aránya, míg a Pilisvörösvári, Budakeszi járásokban éppen az idősebb korosztály számára vált szükségessé a beavatkozás.**

Család- és gyermekjóléti központ

A család- és gyermekjóléti központ fenntartója a járásszékhely önkormányzat, amely a járásszékhely településen működik. A család- és gyermekjóléti központ egyrészt a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedésekhez kapcsolódó tevékenységeket lát el, másrészt speciális szolgáltatásokat nyújt (készenléti ügyelet, kapcsolattartási ügyelet, iskolai szociális munka, utcai, lakótelepi szociális munka, kórházi szociális munka), valamint speciális szakembereket biztosít (pl.: jogász, pszichológus, fejlesztő pedagógus, stb.), továbbá a járás család- és gyermekjóléti szolgálatainak szakmai munkáját támogatja.

Az észlelő- és jelzőrendszer fontos részét képezi a család- és gyermekjóléti központok által nyújtott készenléti szolgálat, amely egy állandóan hívható telefonszámon érhető el, és melynek célja a család- és gyermekjóléti központ nyitvatartási idején kívül felmerülő krízishelyzetekben történő tájékoztatás, tanácsadás és segítségnyújtás biztosítása.

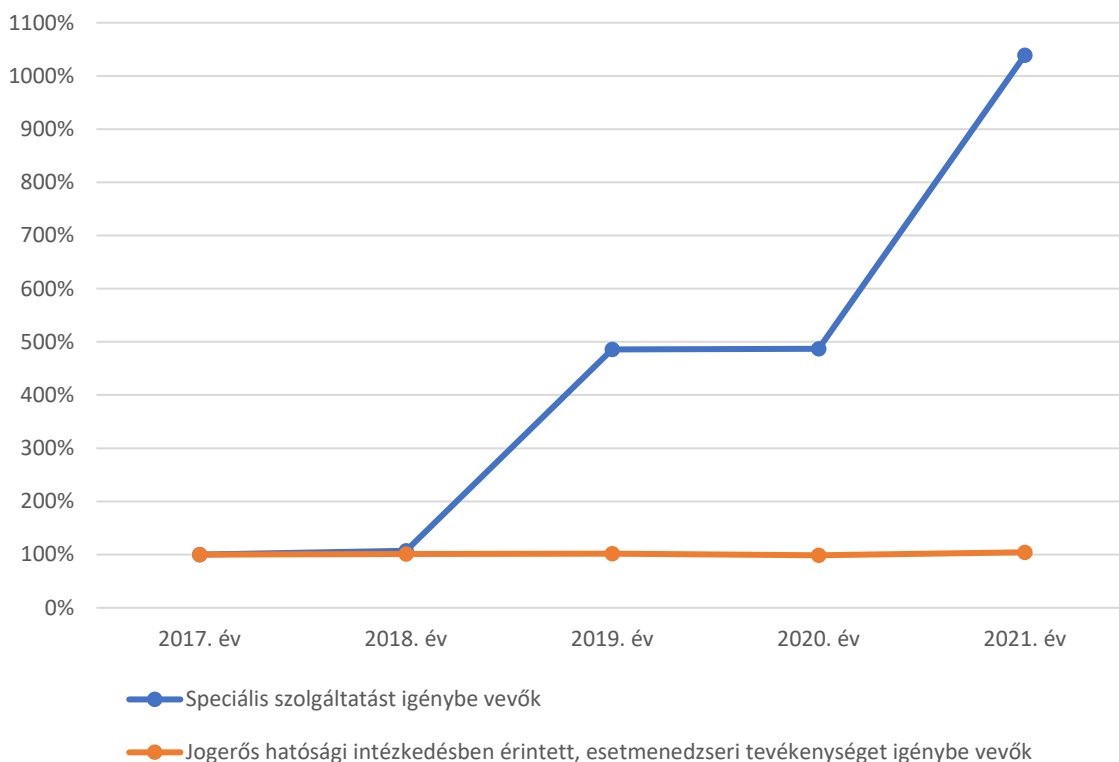
42. táblázat: Pest vármegyei család és gyermekjóléti központok adatai, 2023

Fenntartó neve	Szolgáltató neve	Székhely/telephely címe
Ceglédi Többcélú Kistérségi Társulás	Ceglédi Kistérségi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ	2700 Cegléd Pesti út 7
Társult Önkormányzatok "Együtt" Segítőszolgálata	Dabasi Család- és Gyermekjóléti Szolgálat és Központ	2373 Dabas-Gyón Áchim A. utca 6.
Dunakanyari Család- és Gyermekjóléti Intézményfenntartó Társulás	Dunakanyari Család- és Gyermekjóléti Intézmény	2000 Szentendre Szentlászlói út 89.
Dunakeszi Város Önkormányzata	Dunakeszi Óvodai és Humán Szolgáltató Központ és Könyvtár	2120 Dunakeszi Bajcsy-Zsilinszky út 32.
Gödöllő Város Önkormányzata	Gödöllői Forrás Szociális Segítő és Gyermekjóléti Központ	2100 Gödöllő Tessedik Sámuel utca 4
Budakörnyéki Önkormányzati Társulás	HÍD Szociális, Család- és Gyermekjóléti Szolgálat és Központ	2092 Budakeszi Fő utca 103.
"Kertváros" Önkormányzati Társulás	Kertváros Szociális Központ	2360 Gyál Rákóczi F. utca 42-44.
Aszód és Társult Önkormányzatok Szociális és Gyermekjóléti Társulása	Kistérségi Gondozási Központ	2170 Aszód Petőfi Sándor út 13.
Monor Város Önkormányzata	Monor és Térsége Integrált Család- és Gyermekjóléti Központ és Szolgálat	2200 Monor Petőfi Sándor utca 27/C.
Nagykáta Város Önkormányzat	Nagykátai Család- és Gyermekjóléti Központ	2760 Nagykáta Petőfi Sándor utca 3.
Nagykőrös Város Önkormányzata	Nagykőrösi Humánszolgáltató Központ	2750 Nagykőrös Bajcsy Zsilinszky utca 4
Ráckeve és Környéke Gyermekjóléti és Családsegítő Intézményfenntartó Társulás	Ráckeve és Környéke Család- és Gyermekjóléti Központ	2300 Ráckeve Szent István tér 4/B.
Szigetszentmiklós Város Önkormányzata	Szigetszentmiklós Család- és Gyermekjóléti Központ	2310 Szigetszentmiklós Losonczi utca 9.
Szobi Kistérség Önkormányzatainak Többcélú Társulása	Szob Járási Család- és Gyermekjóléti Központ	2628 Szob Ipolysági utca 3.
Vecsés és Környéke Társulás	Vecsés és Környéke Család- és Gyermekjóléti Szolgálat és Központ	2220 Vecsés Vágóhid utca 9
Vác Város Önkormányzata	Váci Humán Szolgáltató Központ	2600 Vác Deákvári fasor 2.
Pilisvörösvár és Környéke Szociális Intézményfenntartó Társulás	Városi Napos Oldal Szociális Központ	2085 Pilisvörösvár Rákóczi utca 5.

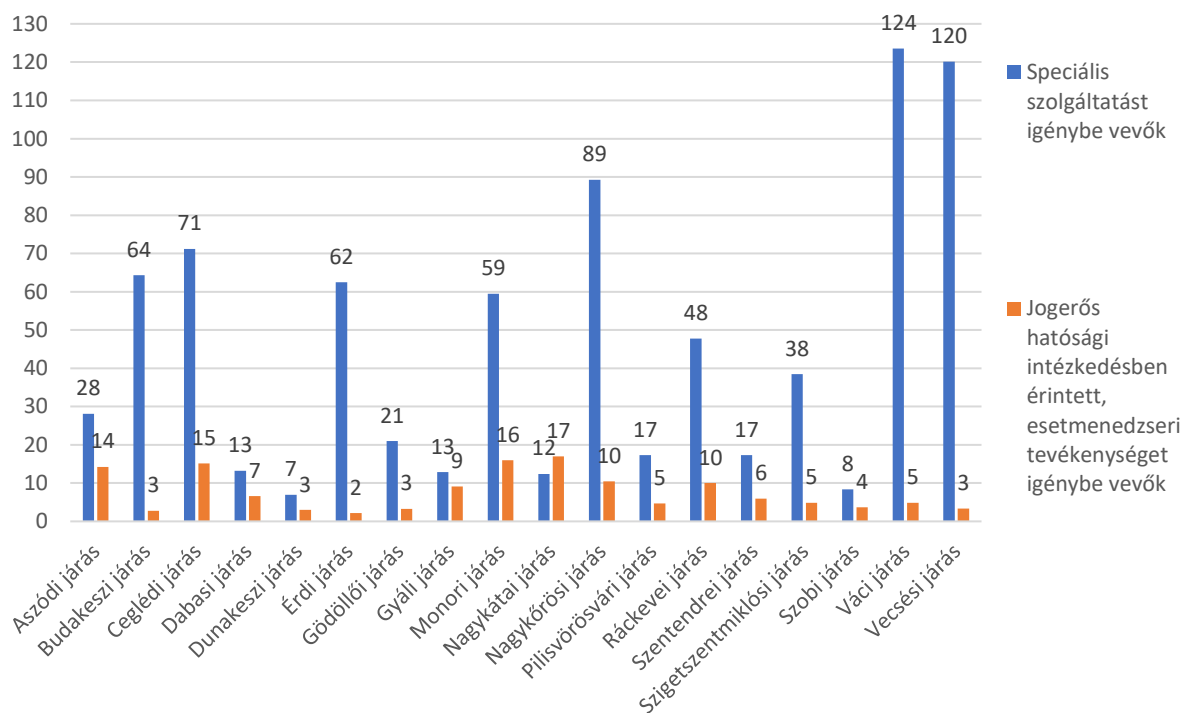
A megalakulásuk óta jelentősen bővült a család és gyermekjóléti központok tevékenysége és ezzel együtt az általuk ellátott személyek száma is. **A speciális szolgáltatást igénybe vevők száma öt év alatt megtízszereződött, amely a nyújtott szolgáltatások bővülésének is köszönhető.** Szerencsére a jogerős hatósági intézkedésben érintettek száma nem növekedett ilyen mértékben, viszonylag konstans volt a vizsgált időszak során.

125. ábra: A család- és gyermekjóléti központok által ellátott személyek számának változása az igénybevétel módja szerint, 2017=100,0%

A Váci és Vecsési járásokban volt a legmagasabb a speciális szolgáltatást igénybe vevők száma, itt ezer lakosra több mint 120 ellátott jutott. A számok kevésbé a rászorultságot, mindinkább a központok által ellátott feladatokat tükrözik, hiszen például az Aszódi, Dabasi, Nagykátai járásokban a speciális szolgáltatásokat viszonylag kevesen vették igénybe, míg sajnos a valódi szociális helyzetet tükröző hatósági intézkedésekben érintettek fajlagos száma magas volt.

126. ábra: A család- és gyermekjóléti központok által ellátott személyek ezer lakosra jutó száma (fő), 2021

Családok átmeneti otthona

A családok átmeneti otthona (CSÁO) egy, többféle krízishelyzetben igénybe vehető, átfogó szociális intézménytípus. Egyszerre biztosít ellátást az ideiglenesen lakhatási gondokkal küzdő családok és a krízishelyzetbe került nők számára is. Alapvetően gyermekvédelmi intézmény, célja a család egységének, önálló életvitelének megtartása és támogatása a szociális munka eszközeivel. **Célkitűzése, hogy a gyermekek legfőbb érdekét szem előtt tartva, minél kevesebb gyermeket szakítsanak el a családjától.**

Célcsoportjai:

- az átmenetileg otthontalanul maradt gyermek és szülője;
- a veszélyeztető környezetből menekülő gyermek és szülője;
- családon belüli erőszak áldozatává vált gyermek és szülője;
- a válsághelyzetben lévő várandós anya.

A CSÁO a következő, eltérő feladatkörrel rendelkező intézményeket foglalja magában: krízisközpontok; titkos menedékházak; anyaothtonok; átmeneti szállások; félutas-házak; külső férőhelyek. **A vármegyében összesen hét telephelyen működik ilyen ellátás**, amelyek összesen 235 fő elhelyezésére képesek. A Magyar Vöröskereszt által üzemeltetett otthonok azonban határozott ideig működnek, ezek a mostani állapot szerint 2026. június 30.-ig folytatják tevékenységüket.

43. táblázat: Családok átmeneti otthonai Pest vármegyében, 2023

Fenntartó neve	Székhely/telephely neve	Telephely település	Telephely járás	Összes férőhelyek száma	Ellátási terület
Magyar Vöröskereszt Pest Vármegyei Szervezete	Családok Átmeneti Otthona I.	Százhalombatta	Érdi járás	40	Országos
Magyar Vöröskereszt Pest Vármegyei Szervezete	Családok átmeneti Otthona II.	Százhalombatta	Érdi járás	25	Országos
Szociális és Rehabilitációs Alapítvány	Csömöri Családok Átmeneti Otthona telephely	Csömör	Gödöllői járás	27	Országos
Szociális és Rehabilitációs Alapítvány	Csömöri Családok Átmeneti Otthona	Csömör	Gödöllői járás	43	Országos
Lámpás '92 Közhasznú Alapítvány	Lámpás '92 Közhasznú Alapítvány Családok Átmeneti Otthona (Borszéki u.)	Érd	Érdi járás	35	Országos
Érd Megyei Jogú Város Önkormányzata	Szociális Gondozó Központ Érd	Érd	Érdi járás	25	Érd, Diósd
Magyarországi Evangélikus Egyház	Tessedik Sámuel Családok Átmeneti Otthona	Gödöllő	Gödöllői járás	40	Országos

Gyermekek Átmeneti Otthona

A **gyermekek átmeneti otthona** megszakítás nélküli munkarend szerint működő bentlakásos intézmény, amely az alapellátás keretében a gyermekek számára alaptevékenységként átmeneti gondozást biztosít. Az otthon legalább tizenkettő, de legfeljebb negyven gyermek teljes körű ellátását biztosítja. Önálló helyettes szülőt vagy helyettes szülői hálózatot működtethet. Az átmeneti otthon által foglalkoztatott helyettes szülők az átmeneti otthon férőhelyszáma felének megfelelő létszámú gyermek teljes körű ellátását biztosíthatják.

A gyermekek átmeneti otthonában az a családban élő gyermek helyezhető el, aki átmenetileg felügyelet nélkül marad, vagy elhelyezés hiányában ezek nélkül maradna, valamint akinek ellátása a család életvezetési nehézségei miatt veszélyeztetett. A gyermekek átmeneti gondozásának helyén a gyermek otthontalanná vált szülője is elhelyezhető. A szülő gyermeke ellátásában munkarendjéhez igazodóan vesz részt. A gyermekek átmeneti otthona segítséget nyújt – a gyermekjóléti szolgálattal együttműködve – a gyermek családjába történő visszatéréséhez. Az ellátás időtartama az alapjául szolgáló ok fennállásáig, de legfeljebb tizenkettő hónapig tart. Ha az átmeneti gondozás időtartama eltelt, azonban a gyermek családi környezetébe nem térhet vissza, az elhelyezés – a szülő kérelmére – hat hónappal, szükség esetén a tanítási év végéig meghosszabbítható, vagy haladéktalanul értesíteni kell a gyámhivatalt, a szükséges intézkedések megtételére.

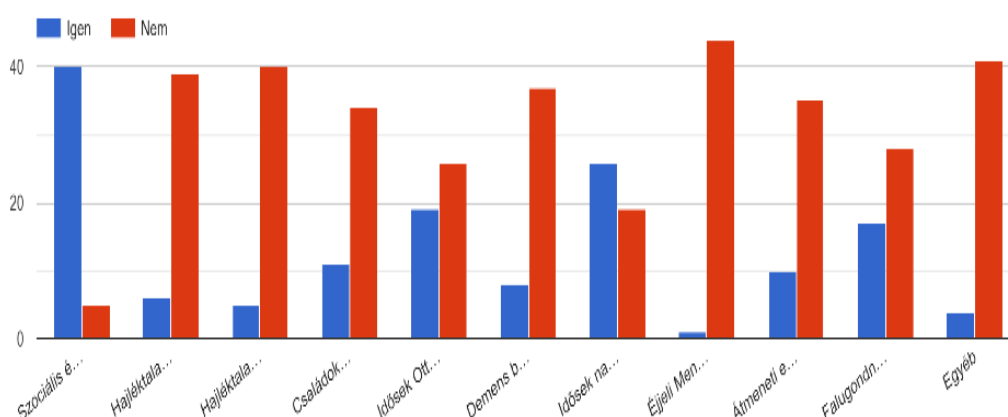
Pest vármegyében jelenleg egyetlen ilyen otthon működik, melynek fenntartója a Fészek Gyermekvédő Egyesület. Az otthon Érden működik, az intézményben 14 férőhely áll rendelkezésre a gyermekeknek, illetve meghatározott feltételek fennállása esetén a szülő elhelyezésére. Az intézmény 2022-ben 17 gyermek és 6 szülő elhelyezését segítette, összesen 1777 gondozási napon.

Egyéb szociális alapszolgáltatások

A kérdőíves felmérés teljes körű lekérdezéssel nem tudott szolgálni azonban a települések negyedére kiterjedő minta bizonyos tendenciákat kirajzolt, például abban is, hogy a települések mely szociális szolgáltatásokat biztosítanak és tartanak fent.

A felmérés alapján a szociális gondoskodás kiválasztott szolgáltatásai közül **a legtöbb helyen a szociális étkeztetés (a 45-ből 40 településen) és az idősek nappali ellátása (a 45-ből 26 településen) működik.**

127. ábra: Rendelkezik-e a település a következő szolgáltatásokkal?

Forrás: önkormányzati kérdőíves felmérés

Éjjeli menedékhelyet csupán Gödöllőn és hajléktalan ellátást is csak 5 településen működtetnek. A tanyagondnoki szolgálatot senki nem jelezte, csak a falugondnoki szolgálatot, amit a települések majdnem fele végez. Az idősek nappali ellátásával a települések több mint a fele foglalkozik. Az idősek otthona is a települések majdnem felénél működő szolgáltatás.

Étkeztetés

Az étkeztetést - napi egyszeri meleg étkezés - mint szociális alapszolgáltatást minden települési önkormányzatnak biztosítani kell, azon rászoruló személyek részére, más formában megoldani nem tudják. Az étkeztetés megoldható saját főzőkonyháról vagy vásárolt étkeztetéssel, amit ez ellátott helyben fogyaszthat, elvihet vagy kérheti a lakására történő kiszállítását. Az étkeztetés szolgáltatási formái a szociális konyha és a népkonyha.

Az országos 638 népkonyhából Pest vármegyében mindössze 5 működött. Dunakeszi, Valkó és Nagymaros településeken működtek a népkonyhák. 2022-ben a legnagyobb forgalmat Dunakeszi népkonyhája bonyolította, ahol átlagosan napi 57 személy kapott ételmezt, Nagymaroson 38-an, Valkón 30-an.

A szociális étkeztetésben fajlagosan legtöbbször a Szobi és Aszódi járásokban részesültek, de ezekben a járásokban is jelentősen elmaradt a tízezer lakosra vetített mutató értéke az országostól.

44. táblázat: Népkehelyák és szociális étkeztetésben részesülők, 2022

Terület	Népkehelyák száma (db)	Népkehelyák napi átlagos forgalma (fő)	Szociális étkeztetésben részesülők száma (fő)	Szociális étkeztetésben részesülők tízezer lakosra
Magyarország	628	125 813	212 775	220
Pest vármegye	5	125	8421	63
Aszódi járás			580	153
Budakeszi járás			500	51
Ceglédi járás			610	69
Dabasi járás			334	65
Dunakeszi járás	1	57	386	44
Érdi járás			436	33
Gödöllői járás	2	30	1364	86
Gyáli járás			237	54
Monori járás			474	64
Nagykátai járás			715	97
Nagykőrösi járás			185	68
Pilisvörösvári járás			191	33
Ráckevei járás			209	54
Szentendrei járás			434	50
Szigetszentmiklósi járás			480	37
Szobi járás	2	38	460	180
Váci járás			584	83
Vecsesi járás			242	47

Talán a Gödöllői, Váci és Nagykátai térségek azok, amelyekben a szociális étkeztetésben részesülők száma figyelemre méltó. Az alacsony fajlagos mutató értékek oka egyfelől az országosnál kedvezőbb demográfiai viszonyok, a lakosság és az idősek átlagosnál kedvezőbb körülményei.

Falu- és tanyagondnoki szolgáltatás

A **falugondnoki és a tanyagondnoki szolgáltatás** célja a falvak, illetve a külterületi vagy egyéb belterületi, valamint a tanyasi lakott helyek intézményhiányából és a közösségi közlekedés nehézségéből eredő hátrányainak enyhítése, az alapvető szükségletek kielégítését segítő szolgáltatásokhoz, közszolgáltatáshoz, valamint egyes alapszolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítása, továbbá az egyéni, közösségi szintű szükségletek teljesítésének segítése.

Falugondnoki szolgáltatás ezer lakosnál kisebb településen működtethető.

A tanyagondnoki szolgáltatás legalább hetven és legfeljebb négyszáz lakosság számú - külön jogszabályban meghatározott - külterületi vagy egyéb belterületi lakott helyen működtethető.

A vármegyében összesen 15 településen működik falugondnoki szolgáltatás.

45. táblázat: Falugondnoki szolgáltatást nyújtó települések, 2022

Település	Járas	Fenntartó
Vácegres	Aszódi járás	Önkormányzati
Mikebuda	Ceglédi járás	Önkormányzati
Lórév	Ráckevei járás	Önkormányzati
Bernecebaráti	Szobi járás	Önkormányzati
Ipolydamásd	Szobi járás	Nonprofit nem állami
Ipolytölgyes	Szobi járás	Önkormányzati

Kóspallag	Szobi járás	Önkormányzati
Márianosztra	Szobi járás	Önkormányzati
Nagybörzsöny	Szobi járás	Önkormányzati
Tésa	Szobi járás	Önkormányzati
Csővár	Váci járás	Önkormányzati
Galgagyörk	Váci járás	Önkormányzati
Kisnémedi	Váci járás	Önkormányzati
Püspökszilágy	Váci járás	Önkormányzati
Váckisújfalu	Váci járás	Önkormányzati

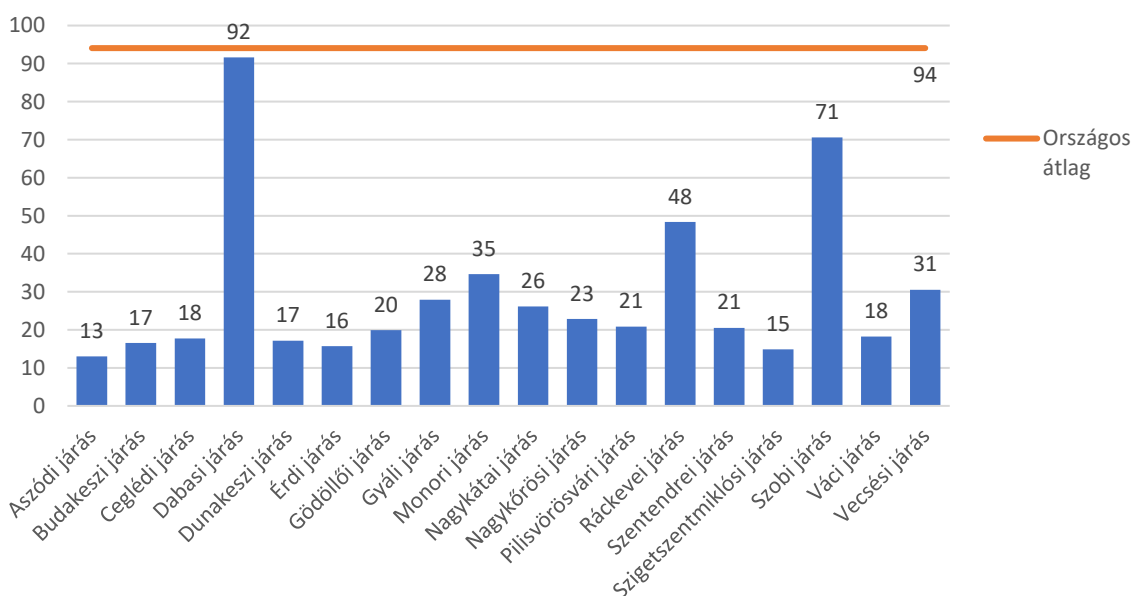
Házi segítségnyújtás

A **házi segítségnyújtást**, mint szociális alapszolgáltatást minden települési önkormányzatnak biztosítani kell, azon szociálisan rászoruló személyek részére, akik önálló életvitelük fenntartásához igényelnek segítséget. A szolgáltatás gondozási szükséglet vizsgálata után vehető igénybe mely meghatározza, hogy szociális segítségre vagy személyi gondozásra jogosult az igénylő. A házi segítségnyújtás elsősorban az ellátott és lakóközössége higiéniai körülményeinek megtartásában való közreműködést, háztartási, gondozási és ápolási feladatok elvégzését és veszélyhelyzetek kialakulásának megelőzésében, elhárításában való segítségnyújtást biztosít.

A rugalmas szolgáltatásnyújtás lehetősége általánosan érvényesül, hogy a gondozási szükséglettel nem rendelkező személyek részére is biztosítani lehet a házi segítségnyújtást, ha az igénylő vállalja az önköltség megfizetését.

Pest vármegyében összesen 3255 fő volt, aki házi segítségnyújtásban részesült. Fajlagosan jóval kevesebben szorultak rá a házi segítségnyújtásra mint országosan. Egyedül a Dabasi járásban közelítette meg a rászorulókat fajlagos száma az országos értéket, viszonylag magas volt a rászorulókat fajlagos száma a Szobi járásban is a többi térségben az országosnak csupán töredéke volt a mutató értéke.

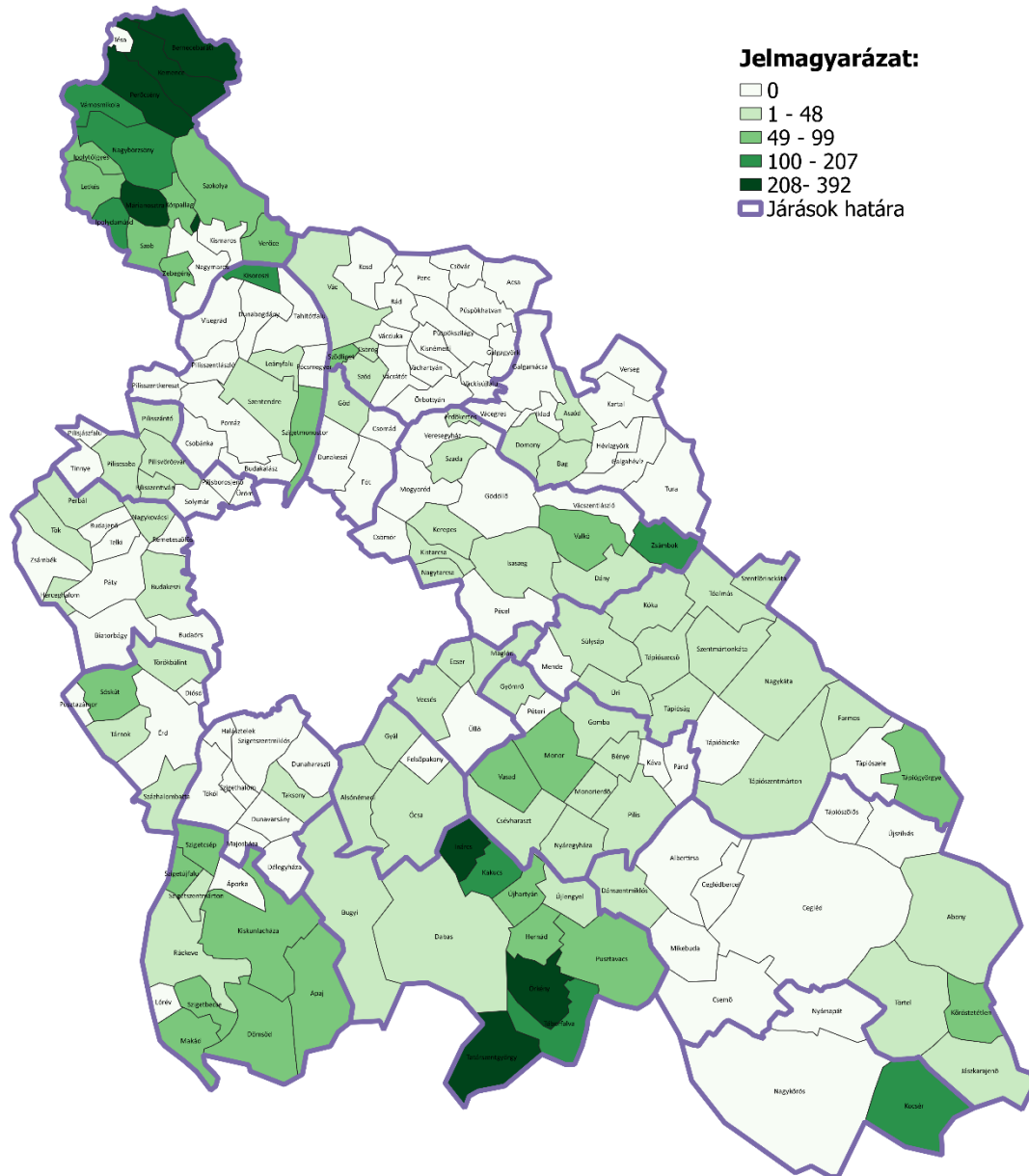
128. ábra: Házi segítségnyújtásban részesülők tízezer lakosra jutó száma, 2022

Házi segítségnyújtásban **a legtöbbet a Szobi járásban részesültek**, ami összefügg a térség demográfiai viszonyaiból fakadó adottsággal, az idősek magas arányával. Magas volt a házi segítségnyújtásban

részesülők fajlagos száma a **Dabasi járásban is**, itt a szociális és a demográfiai viszonyok együttes hatásaképpen alakult így a helyzet, akárcsak a Ráckevei járásban.

129. ábra: Tízezer lakosra jutó házi segítségnyújtásban részesülő, 2022

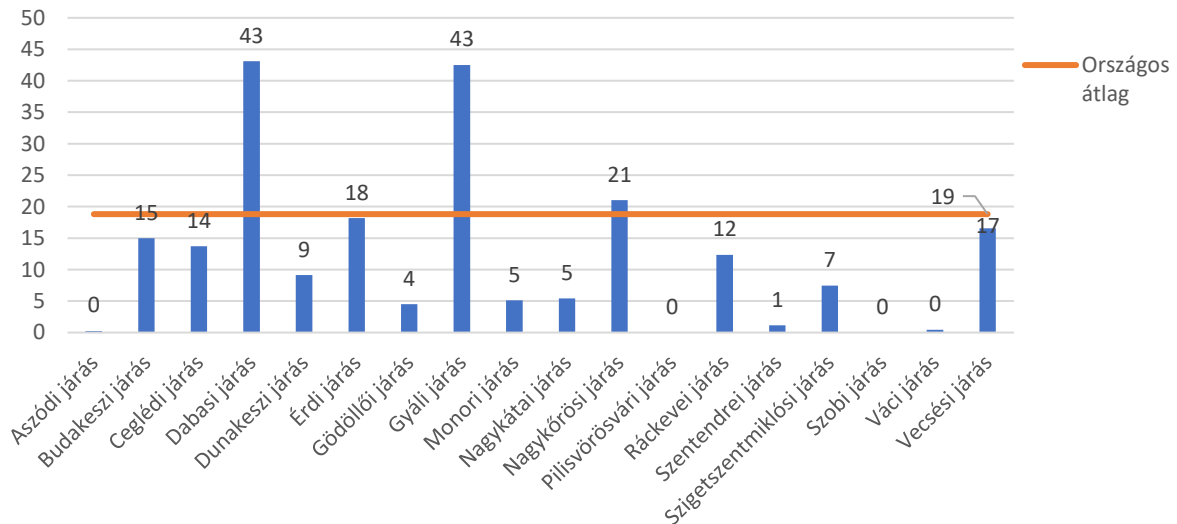
Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtást állami feladatként a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság működteti, azon szociálisan rászoruló személyek részére, akik önálló életvitelük fenntartása mellett felmerülő krízishelyzetek elhárításához igényelnek segítséget. A szolgáltatás az év minden napján, 24 órán keresztül működik. Jelzőrendszer keretében biztosítani kell: az ellátottnak egy segélyhívó készüléket, amely segítségével jelezheti a vészhelyzetet, segélyhívás esetén az ügyeletes gondozónak a helyszínen történő haladéktalan megjelenését, az adott probléma megoldásához szükséges azonnali intézkedések megtételét, szükség esetén további egészségügyi vagy szociális ellátás kezdeményezését.

Pest vármegyében a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás keretei között 1433 főt segítettek 2022-ben. **A jelzőrendszeres házi segítségnyújtásra szorulóknak fajlagos száma elmarad az országostól: amíg országosan 19, addig Pest vármegyében 10 rászoruló jutott tízezer lakosra.**

A legtöbbet a Dabasi és Gyáli járásokban vették igénybe a szolgáltatást, de az országos átlagnál nagyobb volt a rászoruló igénybevevők fajlagos száma a Nagykőrösi járásban is. A szociális alapszolgáltatást az Aszódi, Pilisvörösvári, Szobi, illetve Váci járásokban senki, vagy nagyon kevesen vették igénybe.

130. ábra: Tízezer lakosra jutó jelzőrendszeres házi segítségnyújtásban részesülő, 2022

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtáshoz kapcsolódóan egyre több helyen jelen van az idősek (65 év felettiek) számára ingyenes szolgáltatást biztosító ún. **Gondosóra program**, amelynek célja, hogy az idősek szükség esetén egyetlen gombnyomással jelezni tudják segítségkérési szándékukat.

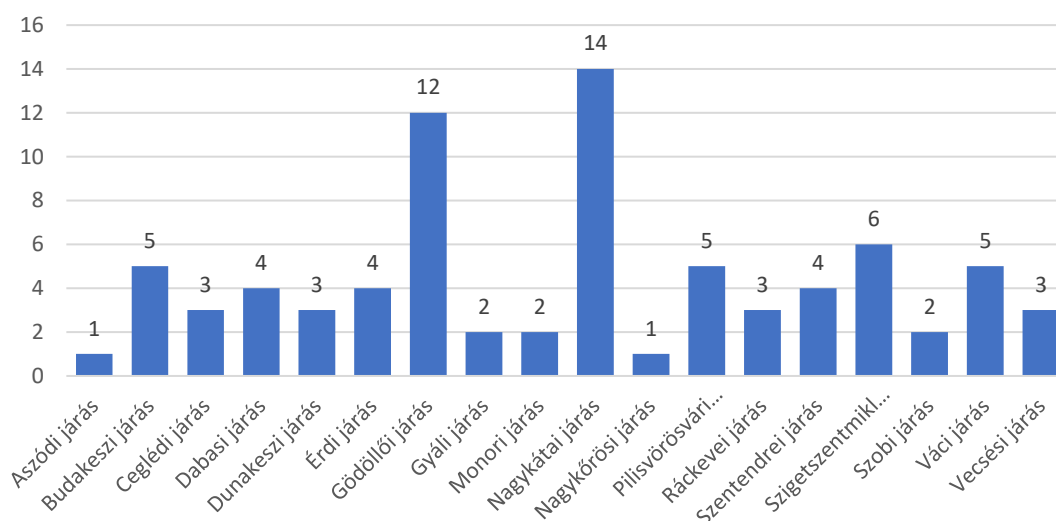
Családsegítés

A családsegítés a szociális vagy mentálhigiénés problémák, illetve egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok számára az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából nyújtott szolgáltatás. A családsegítés keretében biztosítani kell a szociális, életvezetési és mentálhigiénés tanácsadást, az anyagi nehézségekkel küzdők számára a pénzügyi, természetbeni ellátásokhoz, továbbá a szociális szolgáltatásokhoz való hozzájutás megszervezését, a szociális segítőmunkát, a közösségfejlesztő programok szervezését, valamint egyéni és csoportos készségfejlesztést, a kríziskezelést, valamint a nehéz élethelyzetben élő családokat segítő szolgáltatásokat. Családsegítés a gyermekjóléti szolgáltatással egy szolgáltató - a család- és gyermekjóléti szolgálat, valamint a család- és gyermekjóléti központ - keretében működtethető.

Pest vármegyében összesen 79 családsegítő működött, nem volt olyan járás, ahol legalább egy intézmény ne foglalkozott volna családsegítéssel. Azonban az korántsem egységes, hogy hány településen működik családsegítő, hiszen akkor igazán hatékony az ilyen szociális szolgáltatás is, amennyiben a lakóhelyhez minél közelebb igénybe vehető. Sajnos a **legrosszabb szociális helyzetben lévő Aszódi és Nagykőrösi járásban működik csupán egyetlen ilyen intézmény.** A legtöbb településen a Nagykátai és Gödöllői járásokban működött családsegítő szolgálat.

131. ábra: Családsegítő szolgálatok száma járásonként, 2023

Közösségi ellátások

A közösségi ellátás a pszichiátriai, illetve a szenvedélybetegek részére nyújtott közösségi alapellátást, valamint a szenvedélybetegek részére nyújtott alacsonyküszöbű ellátást jelenti. A közösségi alapellátás a pszichiátriai vagy szenvedélybetegek lakókörnyezetben történő támogatása az önálló életvitel fenntartásában, további gyógyulás és rehabilitáció elősegítése érdekében nyújtható szolgáltatás. A közösségi ellátások keretében biztosítani kell: a meglévő képességek megtartását és fejlesztését, pszicho-szociális rehabilitációt, szociális és mentális gondozást. Az alacsonyküszöbű ellátás a szervezett megkereső programokon felül biztosítja az ártalomcsökkentő szolgáltatásokat és a kríziskezelést. 10 közösségi ellátóhely működik összesen 9 településen 8 járásban. Ellátó körzetük általában több településre, járásra is kiterjed.

46. táblázat: Közösségi ellátóhelyek Pest vármegyében, 2023

Székhely/telephely neve	Telephely település	Telephely járás	Ellátási terület térségek
"Területi összefogással a megelőzésért" Alapítvány	Vác	Váci járás	Vác
Ceglédi Kistérségi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ (Pesti úti telephely)	Cegléd	Ceglédi járás	Csemő, Újszilvás, Cegléd, Törtel, Tápiószőlős, Nyársapát
Ceglédi Többcélú Kistérségi Társulás Humán Szolgáltató Központja	Abony	Ceglédi járás	Abony, Kőrösten
Dabasi Család- és Gyermekjóléti Szolgálat és Központ	Dabas	Dabasi járás	Dabas
Gondviselés Háza Szendélybeteg Segítő Szolgálat Monor	Monor	Monori járás	Pilis, Süllyás, Vasad, Bénye, Csévharaszt, Gomba, Káva, Maglód, Mende, Monor, Monorierdő, Nyáregyháza, Péteri
Harmóniáért Szociális Szolgáltatás	Érd	Érdi járás	Budakeszi, Dabasi, Érdi, Ráckevei járás

Székhely/telephely neve	Telephely település	Telephely járás	Ellátási terület térségek
Lámpás Községi Ellátás	Szentendre	Szentendrei járás	Budakalász, Pomáz, Csobánka, Pilisszentkereszt, Pilisszentlászló, Szentendre, Leányfalu, Tahitótfal, Dunabogdány, Visegrád, Kisoroszi, Pócsmegyer, Szigetmonostor
Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület Közép-Magyarországi Régió, Fogadó Támogató Szolgálat és Szenvedélybeteg Segítő Központ	Gödöllő	Gödöllői járás	Dunakeszi, Aszódi, Gödöllői, Váci járás
Maglódi telephely	Maglód	Vecsési járás	Ecser, Gyömrő, Maglód, Vecsés
Váci Egyházmegye RÉV Szenvedélybeteg-segítő Szolgálat	Vác	Váci járás	Dunakeszi, Szobi, Rétsági, Váci járás

Támogató szolgáltatás

A támogató szolgáltatás a fogyatékkal élő személyek lakókörnyezetben történő ellátására irányuló szociális szolgáltatás. Ennek keretében biztosítani kell a személyi segítséget, mint speciális segítségnyújtási formát az igénybevevő lakásán és lakókörnyezetében és a szállító szolgáltatást a közszolgáltatások elérésének segítése érdekében. A támogató szolgáltatás feladata az egyén alapvető szükségleteinek kielégítése; a fogyatékoság jellegének megfelelő egészségügyi-szociális ellátásokhoz, valamint a fejlesztő tevékenységhez való hozzájutás támogatása; a fogyatékkal élő ember társadalmi integrációjához, munkavégzéséhez, munkavállalásához történő hozzájárulás elősegítése.

47. táblázat: Támogató szolgáltatást nyújtó szervezetek, 2023

Székhely/telephely neve	Telephely település	Telephely járás	Ellátási terület térségek
Ceglédi Többcélú Kistérségi Társulás Humán Szolgáltató Központja	Abony	Ceglédi járás	Kőröstetétlen, Abony
Civil Érték Egyesület Támogató Szolgálat	Üllő	Vecsési járás	Alsónémedi, Felsőpakony, Péteri, Csepvaraszt, Káva, Vecsés, Bugyi, Gyál, Ócsa, Monor, Vasad, Monorierdő, Bénye, Gomba, Üllő, Gyömrő, Ecser, Maglód, Úri, Pilis, Nyáregyháza, Mende, Sülysáp
Csilla Háza Páty Integrált Intézmény	Páty	Budakeszi járás	Tök, Törökbálint, Zsámbék, Biatorbágy, Budakeszi, Budajenő, Budaörs, Herceghalom, Nagykovácsi, Páty, Perbál, Remeteszőlős, Telki, Tinnye
Esély Szociális Társulás Szociális és Gyermekjóléti Központ	Budaörs	Budakeszi járás	Pusztazámor, Törökbálint, Budaörs, Sósút, Herceghalom
Figyelj Rám! Közhasznú Egyesület Kistérségi Támogató Szolgálata (telephely)	Dunabogdány	Szentendrei járás	Budakalász, Csobánka, Dunabogdány, Kisoroszi, Leányfalu, Pilisszentkereszt, Pilisszentlászló, Pócsmegyer, Pomáz, Szentendre, Szigetmonostor, Tahitótfal, Visegrád, Dömös, Pilismarót, Esztergom
Gizella Otthon	Biatorbágy	Budakeszi járás	Biatorbágy, Budapest, Törökbálint
Harmóniáért Szociális Szolgáltatás	Érd	Érdi járás	Budakeszi, Érdi, Martonvásári, Dunaújvárosi járás

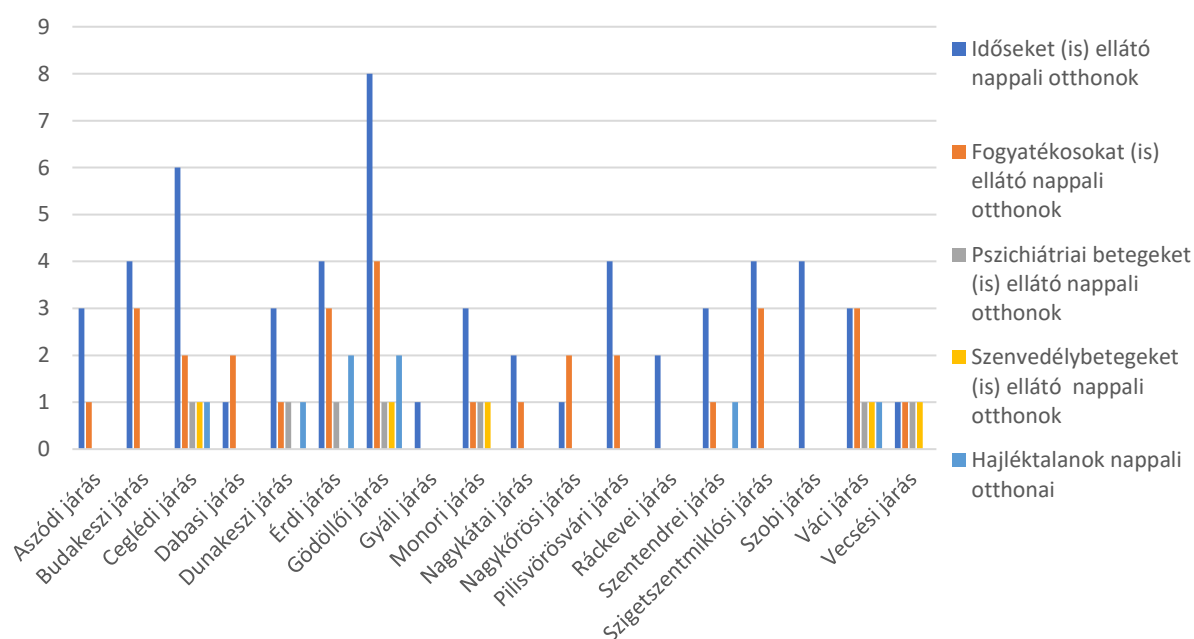
Székhely/telephely neve	Telephely település	Telephely járás	Ellátási terület térségek
Irmák Nonprofit Kft. Fogyatékkal Élők Nappali Intézménye és Támogató Szolgálat	Albertirsa	Ceglédi járás	Cegléd, Csemő, Albertirsa, Ceglédbercel, Pilis, Dánszentmiklós, Mikebuda, Tápiószentmárton
IRMÁK Nonprofit Kft. Albertirsai Szociális Szolgáltató és Támogatott Lakhatás	Albertirsa	Ceglédi járás	Albertirsa
IRMÁK Nonprofit Kft. Kraxner Alajos Idősek Otthona és Intézményei	Csobánka	Szentendrei járás	Szentendre, Pilisszentlászló, Budakalász, Csobánka, Szigetmonostor, Pócsmegyer, Tahitótfalu, Dunabogdány, Kisoroszi, Visegrád, Pilisszentkereszt, Pomáz, Leányfalu
Irmák Nonprofit Kft. Idősek Otthona és Intézményei	Piliscsaba	Pilisvörösvári járás	Pilisszentiván, Tinnye, Budakeszi, Budajenő, Solymár, Pilisvörösvár, Pilisjászfalu, Páty, Zsámbék, Perbál, Piliscsaba
Kolping Támogató Szolgálat Vecsés	Vecsés	Vecsési járás	Vecsési, Gyáli, Monori járás
Közép-magyarországi Támogató Szolgálat (Veresegyház)	Veresegyház	Gödöllői járás	Aszódi, Gödöllői, Váci járás
Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület Közép-Magyarországi Régió, Fogadó Támogató Szolgálat és Szenvedélybeteg Segítő Központ	Gödöllő	Gödöllői járás	Dunakeszi, Aszódi, Gödöllői, Váci járás
Magyar Máltai Szeretetszolgálat Gondviselés Háza - Monori Szociális Alapszolgáltatásokat Nyújtó Integrált Intézmény	Monor	Monori járás	Monorierdő, Nyáregyháza, Péteri, Pilis, Vasad, Mende, Süllyáp, Bénye, Csévharaszt, Gomba, Káva, Monor, Maglód, Üllő, Gyömrő
Molnár Mária Református Fogyatékos Ápoló-Gondozó Otthon	Cegléd	Ceglédi járás	Ceglédi, Nagykőrösi, Nagykátai, Monori járás
Mozgáskorlátozottak Közép-Magyarországi Regionális Egyesülete Támogató Szolgálat	Vác	Váci járás	Veresegyház, Vácrátót, Órbottyán, Csörög, Kosd, Nagymaros, Rád, Sződ, Sződliget, Verőce, Vác, Vácduka, Váchartyán, Kismaros
Nagykőrösi Humányszolgáltató Központ	Nagykőrös	Nagykőrösi járás	Nagykőrös
Szent Lőrinc Szociális Szolgáltató	Nagymaros	Szobi járás	Letskés, Verőce, Kismaros, Kóspallag, Zebegény, Szob, Ipolydamásd, Ipolytölgyes, Szokolya, Nagymaros, Márianosztra
Szigethalom Egyesített Népjóléti Intézmény	Szigethalom	Szigetszentmiklósi járás	Szigetszentmiklósi, Ráckevei, Érdi járás
Dr. Dizseri Tamás Habilitációs Központ	Érd	Érdi járás	Érd, Tárnok, Diósd
Diakóniai Központ	Dunakeszi	Dunakeszi járás	Dunakeszi, Gödöllői járás
Sérültekért Alapítvány Mezőföldi Otthon Fogyatékosok Nappali Intézménye	Százhalombatta	Érdi járás	Százhalombatta, Érd, Tárnok, Beloiannisz, Ráckeresztúr, Diósd, Ercsi, Martonvásár
Támogató Szolgálat-Dunakeszi	Dunakeszi	Dunakeszi járás	Göd, Fót, Dunakeszi
Értelmi Fogyatékosok Lakóotthona II.	Valkó	Gödöllői járás	Csömör, Valkó, Kóka, Dány, Nagytarcsa, Zsámbok, Vácszentlászló

Nappali ellátás

A **nappali ellátást**, mint szociális alapszolgáltatást minden tízezer főnél (kivéve idős nappali ellátást, ahol háromezer fő a határ) több lakost számláló települési önkormányzatnak biztosítania kell, azon rászoruló személyek részére, akik segítséget igényelnek önálló életvitelük fenntartásához. Mindezek ellenére sok 3 000 főt meghaladó települési önkormányzat, bár a szociális törvény kötelezettségként írja elő az idősök nappali ellátása szolgáltatás nyújtását, azt mégsem tudja biztosítani. (Természetesen vannak olyan önkormányzatok, ahol ellátási szerződést kötnek a kötelezően nyújtandó szolgáltatásokra, de ez nem oldja meg a kapacitásproblémákat.)

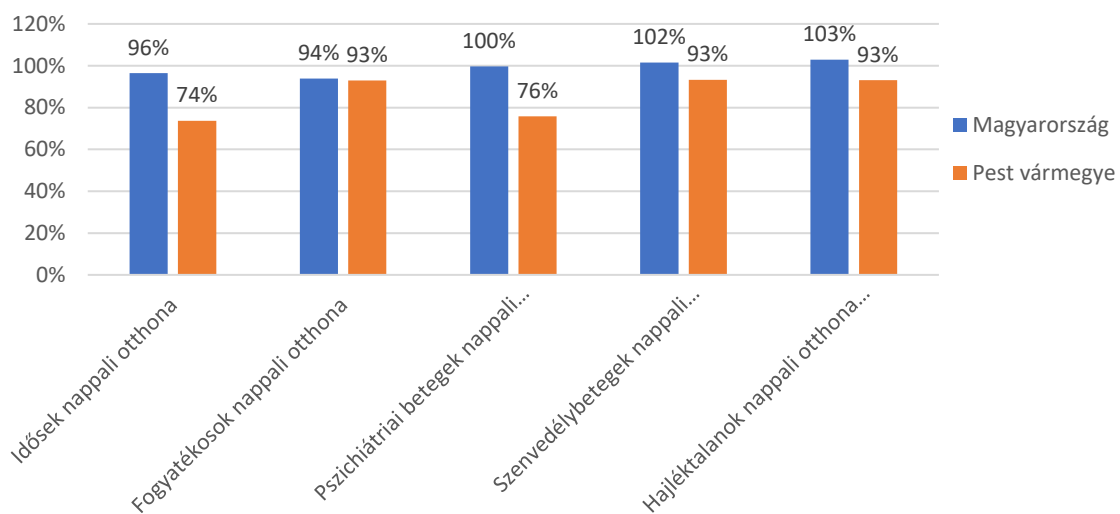
A nappali ellátás elkülönült célcsoportjai: idősök, fogyatékkal élők, pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek, hajléktalanok. A szolgáltatás keretében biztosítani kell a célcsoport igényeinek megfelelő szolgáltatásokat, melyek a következők lehetnek: napközbeni intézményi tartózkodás, higiéniai szükségletek kielégítése, igény szerinti étkeztetés (ide nem értve az idősök nappali ellátását), társas kapcsolatok építése, fenntartása, szociális és mentális támogatás. **Időseket ellátó nappali otthonok** minden járásban működtek, összesen 57 intézményt tartottak nyilván. **30 fogyatékosokat ellátó nappali otthon van**, ilyen szervezet csak a Gyáli, Ráckevei, illetve a Szobi járásokban hiányzott. **8 hajléktalan melegező volt**, ezek a Ceglédi, Dunakeszi, Érdi, Gödöllői, Szentendrei és Váci járásokban működött.

132. ábra: Nappali otthonok a vármegye járásaiban, 2022

Forrás: KSH

133. ábra: Nappali otthonok férőhelykihasználtsága, 2022

Forrás: KSH

A nappali ellátásban nagyon nagy a férőhelykihasználtság, országosan nem ritka, hogy az engedélyezett férőhelyeknél több igénybe vevőt látnak el. Pest vármegyében ugyan szintén magasak a forgalmi adatok, de mindegyik ellátás típusnál az országos értékek alatt maradnak.

4.4.1.2. Személyes gondoskodás keretébe tartozó szociális szakellátások

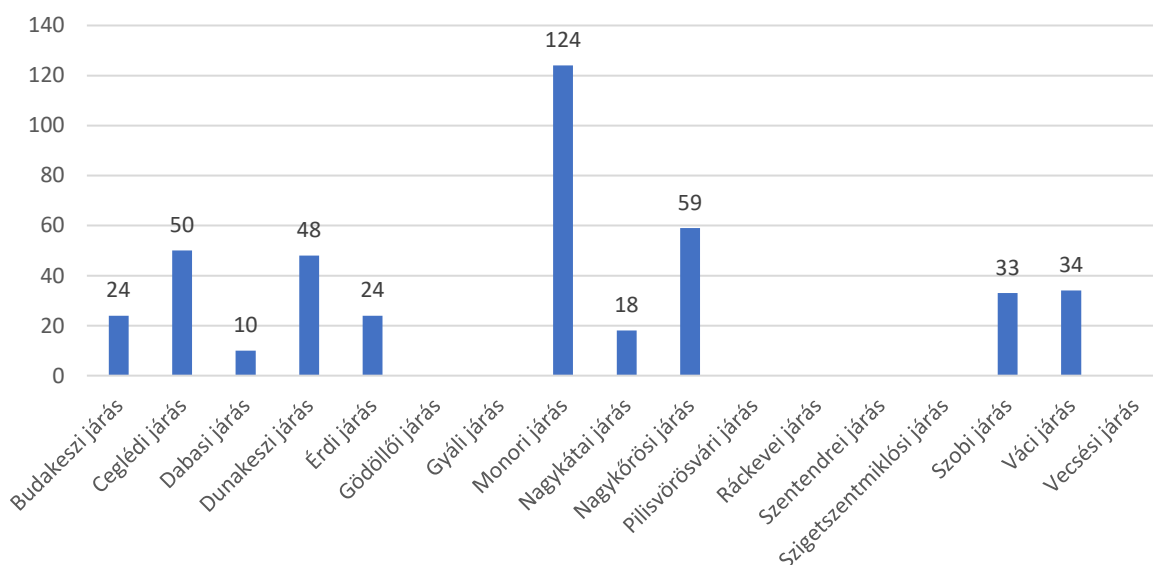
Személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekvédelmi szakellátások

Gyermekotthonok

A gyermekvédelmi törvény (1997. évi XXXI. törvény) szerint szakellátásba olyan típusú veszélyeztetettség okán kerülnek a gyerekek, amely a családjukban maradással nem megoldható. A gyermekvédelmi szakszolgálat ilyen esetben gondozási típus szerint ideiglenes elhelyezést vagy nevelésbe vételt választhat. Nevelésbevitel esetén a gyermekeket Magyarországon elsősorban nevelőszülőnél helyezik el. 2014 óta ez a prioritás a gondozási hely kijelölésében. Ha nevelőszülőre nincs lehetőség, abban az esetben kerül a gyermek gyermekotthonba.

Pest vármegyében összesen 34 telephelyen tudnak az otthonok gyermekeket befogadni, az intézményekben összesen 424 gyermek elhelyezése lehetséges.

134. ábra: Gyermekotthonok befogadóképessége járásonként, 2023

Az otthonok nem egyformák az ellátás módja különböző az egyes otthonokban. A lakásotthon a gyermekotthonok azon típusa, ahol önálló lakásban vagy családi házban történik a gondozott gyermek, fiatal felnőtt elhelyezése. Ennek altípusai a speciális vagy különleges lakásotthonok, melyek speciális, különleges vagy kettős szükségletű gyermekeket⁹ tudnak fogadni. A speciális gyermekotthonokban nem önálló lakásokban, házakban nevelik a gyermekeket, viszont felkészültek a speciális szükségletű gyermekek gondozására, nevelésére.

Pest vármegyében 17 lakásotthon 191 férőhellyel, 10 különleges lakásotthon 80 férőhellyel, 4 különleges gyermekotthon 94 férőhellyel működik.

⁹ Speciális szükségletű gyermekek azok, akiknél valamilyen különleges gondoskodást igénylő pszichológiai probléma áll fenn, míg a különleges nevelési igényű gyermekek valamilyen fogyatékossággal, tartós betegséggel rendelkeznek. Amely gyermekeknél mindkét jellemző fennál, azokat a jogszabály kettős szükségletű gyermekeként definiálja.

Ezek tevékenységét egészíti ki egy központi speciális gyermekotthonnak nem minősülő speciális gyermekotthon 15 férőhellyel, egy központi speciális gyermekotthon 24 férőhellyel és egy gyermekotthon 20 férőhellyel.

Pest Vármegyében évek óta hatalmas problémát jelent a gondozási helyek hiánya, valamint a kevés nevelőszülő, így a családból kiemelt gyermekeket más vármegyékben élő nevelőszülőkhöz tudja csak elhelyezni a járási gyámhivatal. A kiemeléssel egyidejűleg szabályozásra kerül a szülők részére a kapcsolattartás, azonban minél többet kell utazni a kapcsolattartásra, az annál többbe kerül. Az egyébként is periférián élő családok nehezen tudják az útiköltségre elő teremteni a pénzt, nem látogatják a gyermeket, így csökken az esélye a gyermek családba való visszakerülésének. Sajnos sok esetben ezek a gyermekek soha nem kerülnek vissza a vérszerinti családba.

48. táblázat: Gyermekotthonok Pest vármegyében, 2023

Székhely/telephely neve	Telephely település	Telephely járás	Összes férőhelyek száma	Ellátási terület	Ellátási típus
Gyermekotthon, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola Pest Vármegye Kishíd Lakásotthon Cegléd	Cegléd	Ceglédi járás	8	Pest megye	Különleges lakásotthon
Gyermekotthon, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola Pest Vármegye Nefelejcs Lakásotthon Gyömrő	Gyömrő	Monori járás	8	Pest megye	Különleges lakásotthon
Gyermekotthon, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola Pest Vármegye Harmat Lakásotthon Cegléd	Cegléd	Ceglédi járás	8	Pest megye	Különleges lakásotthon
Gyermekotthon, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola Pest Vármegye Napkelte Lakásotthon Gyömrő	Gyömrő	Monori járás	8	Pest megye	Különleges lakásotthon
Gyermekotthon, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola Pest Vármegye Kisdózsa Lakásotthon Gyömrő	Gyömrő	Monori járás	8	Pest megye	Különleges lakásotthon
Gyermekotthon, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola Pest Vármegye Nagydózsa Lakásotthon Gyömrő	Gyömrő	Monori járás	8	Pest megye	Különleges lakásotthon
Gyermekotthon, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola Pest Vármegye	Pilis	Monori járás	40	Budapest, Pest megye	Különleges gyermekotthon
Gyermekotthon, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola Pest Vármegye Csigaház Lakásotthon Pilis	Pilis	Monori járás	8	Pest megye, Budapest	Különleges lakásotthon
Napfény Szakmai Egység Vadász-lak lakásotthon	Pilis	Monori járás	8	Pest megye, Budapest	Különleges lakásotthon
Fészek-lak Lakásotthon Pilis	Pilis	Monori járás	8	Pest megye, Budapest	Különleges lakásotthon
Tüskevár Gyermekotthon Pilis	Pilis	Monori járás	16	Budapest, Pest megye	Különleges gyermekotthon
Kék-Duna Lakásotthon Budaörs	Budaörs	Budakeszi járás	12	Budapest	Lakásotthon
Törökméz Lakásotthon Törökbálint	Törökbálint	Érdi járás	12	Budapest	Lakásotthon
Dunakavics Lakásotthon Budaörs	Budaörs	Budakeszi járás	12	Budapest	Lakásotthon
Muskátli Lakásotthon Bernecebarát	Bernecebarát	Szobi járás	12	Budapest	Lakásotthon
Pacsirta Lakásotthon Vác	Vác	Váci járás	12	Pest megye	Lakásotthon

Székhely/telephely neve	Telephely település	Telephely járás	Összes férőhelyek száma	Ellátási terület	Ellátási típus
Nefelejcs Lakásotthon Érd	Érd	Érdi járás	12	Pest megye	Lakásotthon
Cifra Lakásotthon Nagykőrös	Nagykőrös	Nagykőrösi járás	12	Pest megye	Lakásotthon
Kőrifsa Gyermekotthon Nagykőrös	Nagykőrös	Nagykőrösi járás	20	Pest megye	Gyermekotthon
Csipet Lakásotthon Penc	Penc	Váci járás	8	Pest megye	Különleges lakásotthon
Szivárvány Speciális Gyermekotthon Nagykőrös	Nagykőrös	Nagykőrösi járás	15	Pest megye	Központi speciális gyermekotthonnak nem minősülő speciális gyermekotthon
Bóbita Lakásotthon Kemence	Kemence	Szobi járás	9	Pest megye	Lakásotthon
Napraforgó Lakásotthon Bernecebarát	Bernecebarát	Szobi járás	12	Pest megye	Lakásotthon
Gézengúz Lakásotthon Abony	Abony	Ceglédi járás	10	Pest megye	Lakásotthon
Fészek Lakásotthon Abony	Abony	Ceglédi járás	12	Pest megye	Lakásotthon
Fióka Lakásotthon Abony	Abony	Ceglédi járás	12	Pest megye	Lakásotthon
Csillagvirág Lakásotthon Nagykőrös	Nagykőrös	Nagykőrösi járás	12	Pest megye	Lakásotthon
Váci Gyermekotthon	Vác	Váci járás	14	Pest megye	Különleges gyermekotthon
Hóbagoly Lakásotthon Nagykáta	Nagykáta	Nagykátai járás	6	Pest vármegye	Lakásotthon
Károlyi István Gyermekközpont Speciális Gyermekotthon	Fót	Dunakeszi járás	24	Országos	Központi speciális gyermekotthon
Károlyi István Gyermekközpont Különleges Gyermekotthon	Fót	Dunakeszi járás	24	Országos	Különleges gyermekotthon
Szent Kristóf Lakásotthon	Dabas	Dabasi járás	10	Országos	Lakásotthon
Szent Filoména Lakásotthon	Nagykáta	Nagykátai járás	12	Pest vármegye	Lakásotthon
Szent II. János Pál Lakásotthon	Monor	Monori járás	12	Országos	Lakásotthon

Személyes gondoskodás keretébe tartozó egyéb szakosított ellátások

Ha az életkoruk, egészségi állapotuk, valamint szociális helyzetük miatt rászoruló személyekről az alapszolgáltatások keretében nem lehet gondoskodni, a rászorultakat állapotuknak és helyzetüknek megfelelő szakosított ellátási formában kell gondozni.

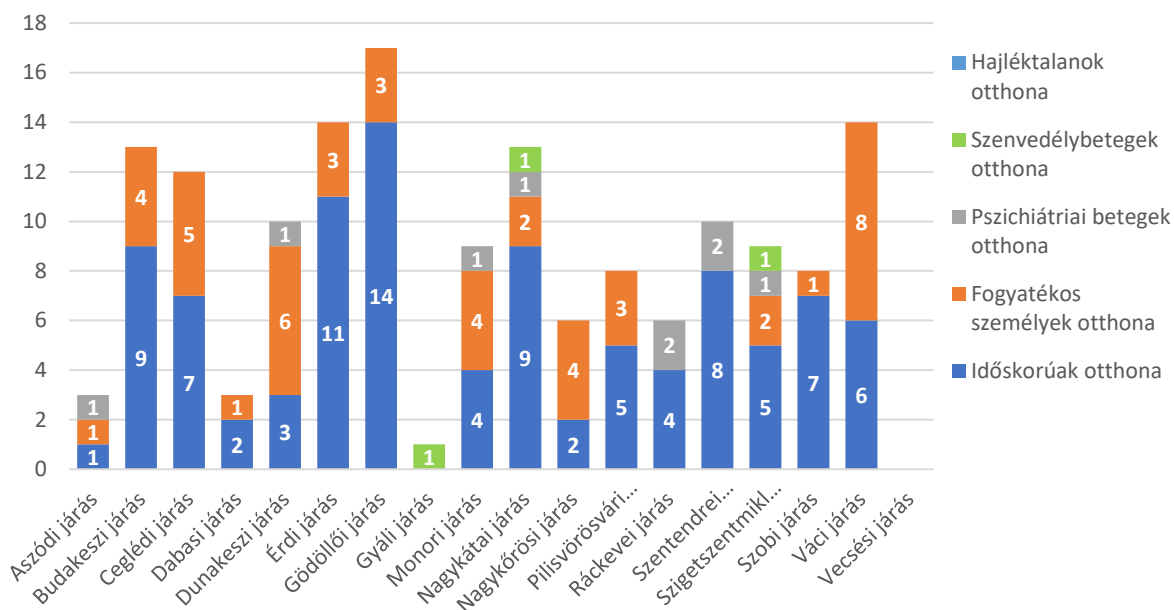
Az intézmények típusai

- ápolást, gondozást nyújtó intézmények,
  - Fogyatékos személyek otthona
  - Idősek otthona
  - Pszichiátriai betegek otthona
  - Hajléktalanok otthona
  - Szenvedélybetegek otthona
- rehabilitációs intézmények,
  - a pszichiátriai betegek rehabilitációs intézménye,
  - a szenvedélybetegek rehabilitációs intézménye,
  - a fogyatékos személyek rehabilitációs intézménye,
  - a hajléktalan személyek rehabilitációs intézménye
- átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények,
  - időskorúak gondozóháza,
  - fogyatékos személyek gondozóháza,
  - pszichiátriai betegek átmeneti otthona,
  - szenvedélybetegek átmeneti otthona,
  - éjjeli menedékhely,
  - hajléktalan személyek átmeneti szállása.
- lakóotthon,
  - fogyatékos személyek lakóotthona;
  - pszichiátriai betegek lakóotthona;
  - szenvedélybetegek lakóotthona.
- támogatott lakhatás.

Ápolást, gondozást nyújtó intézmények

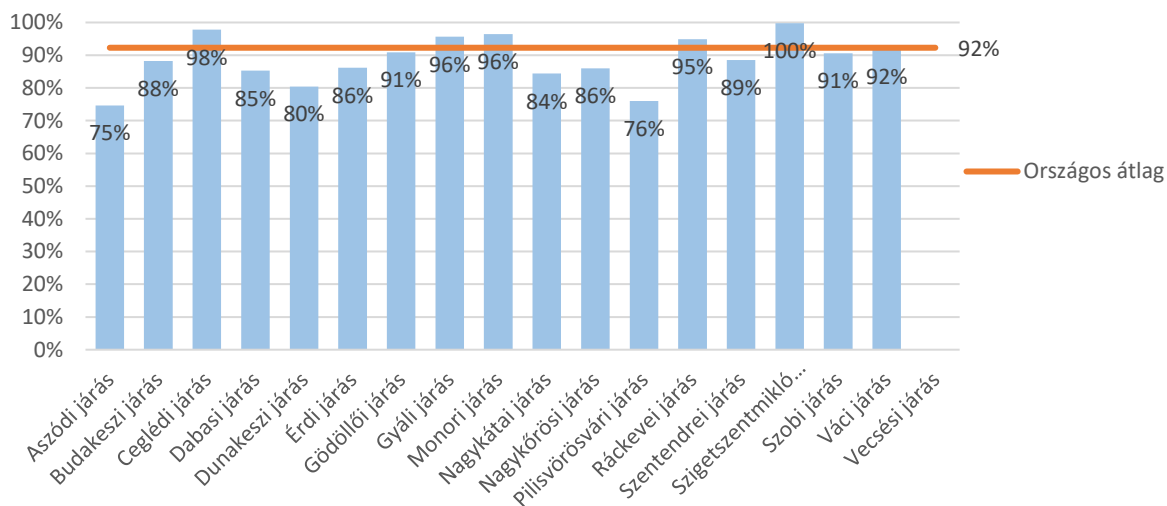
2022-ben Pest vármegyében összesen 187 tartós bentlakásos intézmények működött. Ebből 97 az időskorúak gondozására szakosodott, míg 47 a fogyatékos személyek ellátását végezte. 9 pszichiátriai betegek számára létesített és 3 szenvedélybeteget fogadó intézmény található még a vármegyében.

135. ábra: Tartós bentlakásos otthonok száma járásonként, 2022

A tartós bentlakást biztosító intézmények meglehetősen zsúfoltak, bár az országos átlagnál a vármegyében néhány százalékponttal kisebb a férőhelykihasználtság. Az intézmények kihasználtsága olyan magas, hogy felveti a kapacitások bővítésének szükségességét.

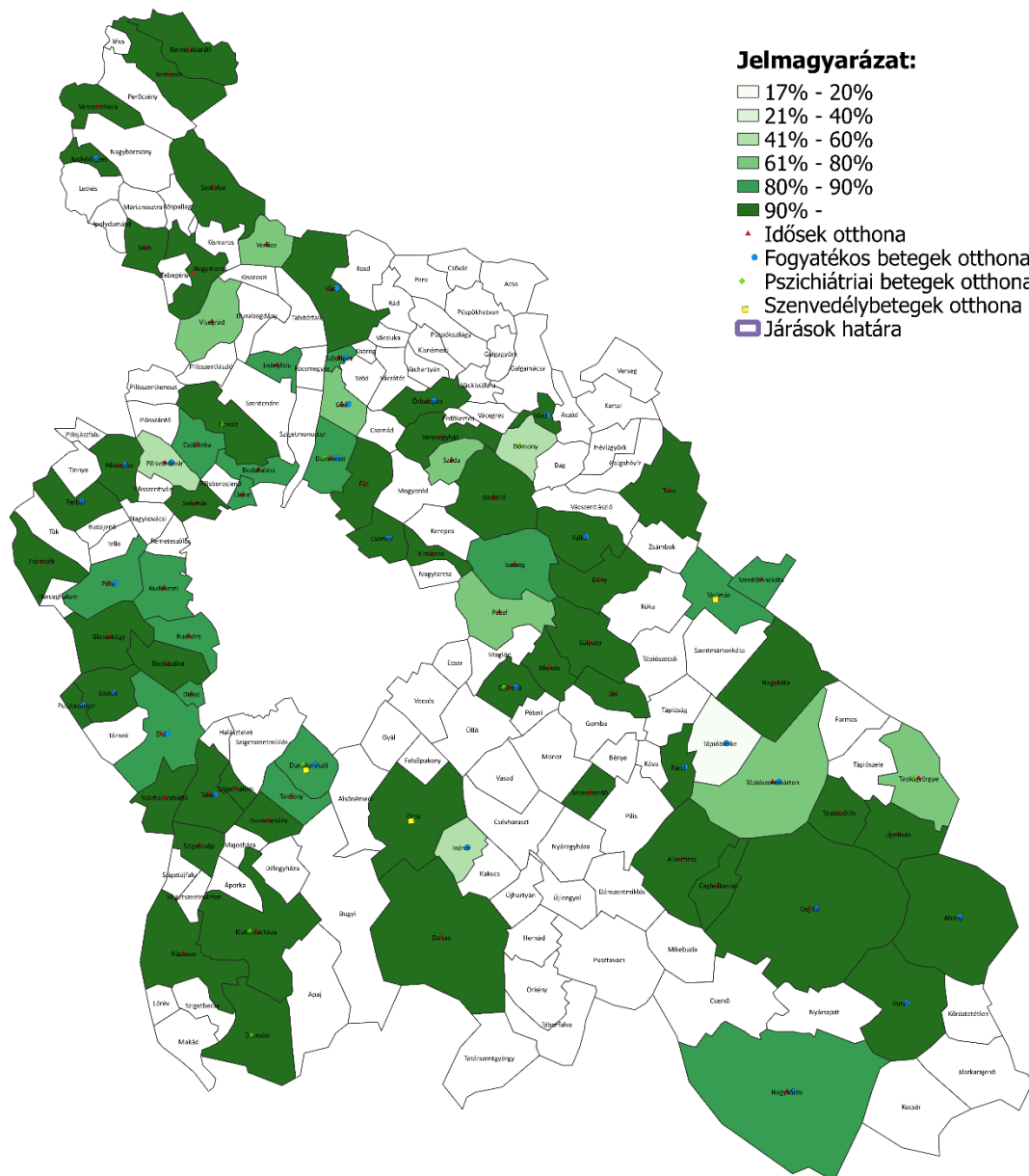
136. ábra: Tartós bentlakásos otthonok férőhelykihasználtsága járásonként, 2022

Az intézményhálózat viszonylag sűrű, 61 vármegyei településen működik **idősek otthona**, 27 településen találunk **fogyatékos személyek ellátására szakosodott otthon**, 8 településen **pszichiátriai betegek számára létesített otthon**, és mindössze három helyen **szenvedélybetegeket gondozó otthon**. Az **otthonok kihasználtsága mindössze néhány intézményben maradt el a 80%-tól**. Domonyban a pszichiátriai betegek otthona 52%-os kihasználtsággal működött, de a tartós bentlakásos otthonok Inárcson, Gödön, Pécelen, Szadán, Tápióbicskén, Tápiógyörgyén, Tápiószentmártonban, Pilisvörösváron, Visegrádon, Verőcén is a 80%-os kihasználtság alatt működtek.

A kapacitásproblémákkal összefüggésben meg kell jegyezni, hogy a férőhelybővítések állami finanszírozása csak az önkormányzati/állami fenntartású intézmények esetében automatikusan biztosított, azonban a civil – azaz nem állami, vagy egyházi - fenntartású intézmények esetében egyedi kérelem alapján, a felszabadult kapacitások terhére lehet csak biztosított a normatíva.

137. ábra: Tartós bentlakásos otthonok típusai és férőhelykihasználtsága, 2022

Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények

Pest vármegyében összesen 20 átmeneti elhelyezést biztosító intézmény működött. Az intézményekben összesen 527 db férőhely volt, amelyek magas 83%-os kihasználtsággal működtek. A legalacsonyabb 50% körüli kihasználtsággal a Budakeszi járásban, illetve a Ráckevei járásban működtek ezek az intézmények. Ki kell emelni, hogy az Aszódi, Dabasi, Monori, Szobi térségekben egyáltalán nem működtek ilyen intézmények. A fővároshoz közeli Vecsési térségben pedig sem tartós bentlakásos, sem átmeneti elhelyezést nyújtó szociális intézmény nem működött, ez a járás ilyen szempontból teljes mértékben Budapest ellátórendszerére támaszkodik.

49. táblázat: Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények járásonként, 2022

Terület	Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények száma	Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények működő férőhelyeinek száma (db)	Átmeneti elhelyezést nyújtó intézményekben gondozottak száma (fő)	Férőhely-kihasználtság (%)
Pest vármegye	20	527	439	83%
Aszódi járás				
Budakeszi járás	1	23	11	48%
Ceglédi járás	1	50	40	80%
Dabasi járás				
Dunakeszi járás	1	10	10	100%
Érdi járás	2	145	100	69%
Gödöllői járás	3	128	121	95%
Gyáli járás				
Monori járás				
Nagykátai járás	2	11	10	91%
Nagykőrösi járás	1	18	18	100%
Pilisvörösvári járás	2	22	19	86%
Ráckevei járás	1	6	3	50%
Szentendrei járás	2	44	43	98%
Szigetszentmiklósi járás	2	22	22	100%
Szobi járás				
Váci járás	2	48	42	88%
Vecsesi járás				

Átmeneti elhelyezést biztosító intézmények Biatorbágy, Cegléd, Dunakeszi, Érd, Százhalombatta, Dány, Gödöllő, Veresegyház, Nagykáta, Tápiógyörgye, Nagykőrös, Piliscsaba, Pilisvörösvár, Kiskunlacháza, Pomáz, Szentendre, Szigetszentmiklós, Tököl, Órbottyán, Vác településeken működtek.

4.4.1.3. Fejlesztő foglalkoztatás

A kialakításra került fejlesztő foglalkoztatások célja, hogy a gondozási, fejlesztési, illetve rehabilitációs tervben foglaltak szerint az egyén egészségi állapotának, életkorának, fizikai és mentális állapotának megfelelően fejlesztési és foglalkoztatási szolgáltatást nyújtson, ezáltal támogatva az egyén önálló munkavégzésre, illetve a nyílt munkaerőpiaci elhelyezkedésre való felkészítését. Komplex módon nyújt foglalkoztatási és fejlesztési szolgáltatási elemeket az érintettek számára. Mindez a gyakorlatban azáltal valósulhat meg, ha a fejlesztő foglalkoztatás

- lehetőséget biztosít az értékteremtő foglalkoztatás létrehozására, tehát nem a képességbeli hiányosságokra, hanem a megmaradt képességekre, azok fejlesztésére fekteti a hangsúlyt;
- az integráció támogatásával biztosítja a fogyatékos emberek munkaerőpiachoz való hozzáférést és törekszik arra, hogy a munkaképes lakók minél nagyobb létszámba jussanak munkához, illetve a munkán keresztül esélyt kaphassanak a helyi közösségekbe való beilleszkedésre.

A munka értékének növelésével egyúttal az érintettek önbecsülése és motivációja is nő. A fejlesztő foglalkoztatás a rehabilitációs célhoz kapcsolódóan elvárja, hogy a foglalkoztatás módja és a megjelenő elvárások, szabályok és feltételek – amennyire csak lehet – közelítsenek a nyílt munkaerőpiaci

kritériumok jellemzőihez. Mindezt támogathatja a piacorientált szemléletmód erősítése, mely egyben a fenntarthatóság, a fejlesztés kulcsát is jelenti.

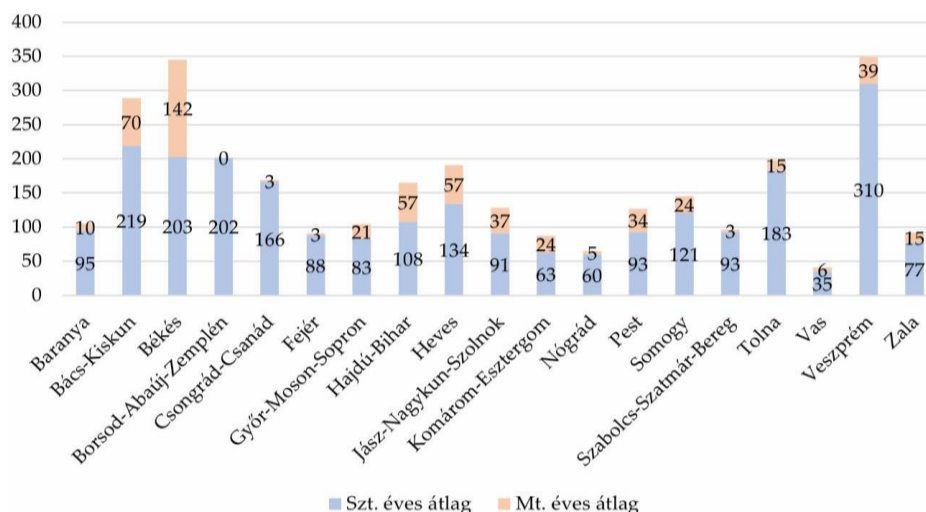
A vármegyében Albertirsa, Nagykőrös, Érd és Pilisvörösvár településen működtek fejlesztő foglalkoztatók. Közülük csupán az Albertirsai volt az egyetlen, amely nem állami vagy önkormányzati működtetésű.

50. táblázat: Fejlesztő foglalkoztatás intézményei, telephelyei

Vármegyék	Székhely intézmény (db)	Telephely (db)	Hozzájárulás az országoshoz
Baranya	2	2	4,1
Bács-Kiskun	4	11	8,2
Békés	5	7	10,2
Borsod-Abaúj-Zemplén	4	4	8,2
Csongrád-Csanád	4	10	8,2
Fejér	1	4	2,0
Győr-Moson-Sopron	2	2	4,1
Hajdú-Bihar	3	12	6,1
Heves	3	1	6,1
Jász-Nagykun-Szolnok	2	3	4,1
Komárom-Esztergom	2	0	4,1
Nógrád	1	0	2,0
Pest	4	6	8,2
Somogy	4	11	8,2
Szabolcs-Szatmár- Bereg	2	8	4,1
Tolna	1	6	2,0
Vas	2	1	4,1
Veszprém	1	7	2,0
Zala	2	4	4,1
Magyarország összesen	49	99	100

A fejlesztő foglalkoztatásban Pest vármegyében átlagosan 127 főt alkalmaztak, döntő többségüket **93 főt a szociális** igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. tv. alapján foglalkoztatták és csak 34 fő alkalmazása történt a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. tv. alapján.

138. ábra: Fejlesztő foglalkoztatásban résztvevők átlagos létszáma a foglalkoztatás típusa és vármegyéje szerint, 2022

(Az adatokkal kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy a 47. táblázat szerint az 1,3 millió lakosú Pest Vármegyében mindössze 6 telephelyen van fejlesztő foglalkoztatás és csak 127 embert érint, ezzel szemben 33 fejlesztő foglalkoztatási címen 597 fő a fejlesztő foglalkoztatásba bevonható személyek száma. Ezt az eltérést az okozza, hogy a bejegyzett engedélyesek szolgáltatási űrlapján több fejlesztő foglalkoztatási cím is rögzíthető.)

4.4.2. Pénzbeli és természetbeni ellátások

4.4.2.1. Pénzbeli ellátások

Időskorúak járadéka

A járadék akkor adható, ha a kedvezményezett az irányadó nyugdíjkorhatárt betöltötte, és akinek saját és vele együtt lakó házastársa, élettársa jövedelme alapján számított egy főre jutó havi jövedelme nem haladja meg a 32.785 forintot, egyedülálló, a vonatkozó irányadó nyugdíjkorhatárt betöltötte, de 75 évesnél fiatalabb, s akinek havi jövedelme nem haladja meg a 38.555 forintot, egyedülálló, 75. életévét betöltötte, s akinek havi jövedelme nem haladja meg a 52.045 forintot. A járadék célja, hogy az igen alacsony jövedelemmel rendelkező időseket pénzbeli támogatással segítse. Amint az a jövedelmi korlátokból is egyértelműen látható, hogy csak a legszegényebb idős háztartások tudják a támogatást igényelni, ennek megfelelően a támogatottak száma viszonylag alacsony. **Pest vármegyében szerencsére a tízezer lakosra jutó kedvezményezettek száma az országos érték valamivel több mint fele, de a legtöbb járásban még ennél is alacsonyabb az érték. Az országos átlagot meghaladó a kedvezményezettek népességaránya a Ceglédi, Nagykátai és Nagykőrösi járásokban.**

51. táblázat: Időskorúak járadékában részesülők Pest vármegye járásaiban, 2022

Terület	Időskorúak járadékában részesítettek havi átlagos száma (fő)	Időskorúak járadékára felhasznált összeg (1000 Ft)	Tízezer lakosra jutó kedvezményezett
Magyarország	6557,25	2641479	6,8
Pest vármegye	475,17	193671	3,6
Aszódi járás	5,82	2112	1,5
Budakeszi járás	19,39	8231	2,0
Ceglédi járás	72,77	30610	8,3
Dabasi járás	27,65	11733	5,4
Dunakeszi járás	13,29	4823	1,5
Érdi járás	34,49	13521	2,6
Gödöllői járás	38,76	16551	2,5
Gyáli járás	25,48	9244	5,8
Monori járás	40,65	16806	5,5
Nagykátai járás	57,74	23113	7,8
Nagykőrösi járás	18,67	7191	6,9
Pilisvörösvári járás	6,72	2997	1,2
Ráckevei járás	16,59	6936	4,3
Szentendrei járás	28,07	11473	3,2
Szigetszentmiklósi járás	31,61	12674	2,4
Szobi járás	12,18	4987	4,8
Váci járás	13,88	5926	2,0
Vecsési járás	11,41	4743	2,2

Aktív korúak ellátása

A járási hivatal aktív korúak ellátására való jogosultságot állapít meg annak a személynek, aki munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, aki legalább 50%-os mértékű egészségkárosodást szenvedett, vagy akinek az egészségi állapota a rehabilitációs hatóság komplex minősítése alapján nem haladja meg az 50%-os mértéket, vagy vakok személyi járadékában részesül, vagy fogyatékosági támogatásban részesül, vagy - akinek esetében a munkanélküli-járadék, álláskeresési járadék, nyugdíj előtti álláskeresési segély, álláskeresési segély, vállalkozói járadék folyósítási időtartama lejárt, vagy - akinek esetében az álláskeresési ellátás folyósítását keresőtevékenység folytatása miatt a folyósítási idő lejártát megelőzően szüntették meg, és a keresőtevékenységet követően az Ft. alapján álláskeresési ellátásra nem szerez jogosultságot, vagy - aki az aktív korúak ellátása iránti kérelem benyújtását megelőző két évben az állami foglalkoztatási szervvel vagy a rehabilitációs hatósággal legalább egy év időtartamig együttműködött vagy - aki az aktív korúak ellátása iránti kérelem benyújtását megelőző két évben az állami foglalkoztatási szervvel vagy a rehabilitációs hatósággal legalább egy év időtartamig együttműködött, vagy - akinek esetében az ápolási díj, a gyermekek otthongondozási díja, a gyermekgondozási segély, a gyermeknevelési támogatás, a rendszeres szociális járadék, a bányász dolgozók egészségkárosodási járadéka, az átmeneti járadék, a rehabilitációs járadék, a rokkantsági nyugdíj, a baleseti rokkantsági nyugdíj, a megváltozott munkaképességű személyek ellátása, az ideiglenes özvegyi nyugdíj folyósítása megszűnt, illetve az özvegyi nyugdíj folyósítása a gyermek életkorának betöltése miatt szűnt meg, és közvetlenül a kérelem benyújtását megelőzően az állami foglalkoztatási szervvel vagy a rehabilitációs hatósággal legalább három hónapig együttműködött, feltéve, hogy saját maga és családjának megélhetése más módon nem biztosított, és keresőtevékenységet nem folytat.

Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatást állapítanak meg annak a személynek, aki - egészségkárosodott személynek minősül, vagy - 14 éven aluli kiskorú gyermeket nevel - feltéve, hogy a családban élő gyermekek valamelyikére tekintettel más személy nem részesül a Cst. szerinti gyermekgondozási támogatásban, vagy gyermekgondozási díjban, csecsemőgondozási díjban, örökbefogadói díjban - és a gyermek ellátását napközbeni ellátást biztosító intézményben, illetve nyári napközis otthonban, óvodában vagy iskolai napköziben nem tudják biztosítani.

Ennek megfelelően **az aktív korúak ellátásában már jóval többen részesülnek, bár itt is igaz, hogy a régió feszes munkaerőpiacának hatására, viszonylag alacsony a támogatást igénybe vevők köre. Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban tízezer lakosból 18 részesült országosan, Pest vármegyében ugyanakkor 5 fővel kevesebb. A foglalkoztatást helyettesítő támogatásnál, ha lehet, még nagyobb a különbség a vármegye javára, itt országosan tízezer lakosra 73 támogatott jutott, addig Pest vármegyében ennek kevesebb mint fele (31). Az országos átlagot meghaladó érték a Nagykőrösi, Nagykátai, Ceglédi, Ráckevei járásokat jellemezte.**

52. táblázat: Aktív korúak ellátása a vármegye járásaiban, 2022

Terület	Egészség- károsodási és gyermek-felügyeleti támogatásban részesítettek havi átlagos száma (fő)	Egészség- károsodási és gyermek- felügyeleti támogatásra felhasznált összeg (1000 Ft)	Tízezer lakosra jutó támogatott	Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek havi átlagos száma (fő)	Foglalkoztatást helyettesítő támogatásra felhasznált összeg (1000 Ft)	Tízezer lakosra jutó támogatott
Magyarország	17879,49	6 088 687	18	70854,68	19 487 495	73
Pest vármegye	1724,35	606 210	13	4079,77	1 127 227	31
Aszódi járás	60,19	23 633	16	220,49	61 174	58
Budakeszi járás	47,84	15 511	5	95,16	26 317	10
Ceglédi járás	189,86	64 859	22	694,86	192 197	79
Dabasi járás	83,51	30 501	16	262,68	71 859	51
Dunakeszi járás	83,81	28 451	10	120,3	33 406	14
Érdi járás	173,25	61 208	13	121,69	34 108	9
Gödöllői járás	166,38	61 265	11	342,04	94 480	22
Gyáli járás	83,39	31 479	19	91,04	24 919	21
Monori járás	122,92	39 937	17	270,22	73 934	36
Nagykátai járás	180,01	62 441	24	627,64	173 148	85
Nagykőrösi járás	97,87	34 099	36	305,57	84 907	113
Pilisvörösvári járás	41,42	14 442	7	47,32	13 052	8
Ráckevei járás	87,85	33 482	23	290,78	79 782	75
Szentendrei járás	52,74	17 775	6	44,15	12 176	5
Szigetszentmiklósi járás	91,92	32 285	7	253,83	71 493	20
Szobi járás	32,24	11 563	13	73,74	20 271	29
Váci járás	80,96	26 643	12	133,45	36 574	19
Vecsési járás	48,19	16 636	9	84,81	23 430	17

Gyermekek otthongondozási díja

A tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos gyermeküket otthon ápolók részére folyósított ellátás (GYOD), a gyermek életkorától függetlenül folyósítható. Összege 2022. évben havi bruttó 200.000,- Ft, két gyermek ápolás esetén bruttó 300.000,- Ft volt. A gyermek életkorától függetlenül a GYOD-ra jogosult az a vér szerinti vagy örökbefogadó szülő, aki a súlyos fogyatékoságából eredően önellátásra képtelen vér szerinti vagy örökbe fogadott gyermekéről, vagy a tartós betegségéből eredően önellátásra képtelen gyermekéről gondoskodik.

Pest vármegyében havonta átlagosan 3559-en kaptak GYOD-ot. Tízezer lakosra nagyjából ugyanannyi kedvezményezett jutott, mint országosan. Azonban járásonként nagyon nagy szórás van a mutató értékében, amely visszatükrözi a járások szociális és egészségügyi viszonyait is. A Nagykovácsi járásban tízezer lakosra az országos átlag közel duplája volt a kedvezményezettek száma, de magas volt a számuk az Aszódi, Ceglédi, Monori, Érdi és Váci járásokban is.

53. táblázat: Gyermek otthongondozási támogatásában részesülők a vármegye járásaiban, 2022

Terület	Gyermekek otthongondozási díjában részesítettek havi átlagos száma (fő)	Gyermekek otthongondozási díjára felhasznált összeg (1000 Ft)	Tízezer lakosra jutó kedvezményezett
Magyarország	25318,37	58 758 793	26
Pest vármegye	3559,12	8 554 531	27
Aszódi járás	123,56	301 975	33
Budakeszi járás	195,3	454 360	20
Ceglédi járás	284,05	693 125	32
Dabasi járás	125,19	300 252	24
Dunakeszi járás	190,47	455 437	22
Érdi járás	397,2	961 809	30
Gödöllői járás	428,9	1 041 001	27
Gyáli járás	115,84	272 217	26
Monori járás	245,64	602 052	33
Nagykátai járás	214,01	501 564	29
Nagykőrösi járás	122,64	284 047	45
Pilisvörösvári járás	162,26	398 126	28
Ráckevei járás	97,81	234 344	25
Szentendrei járás	154,38	371 366	18
Szigetszentmiklósi járás	308,65	751 502	24
Szobi járás	59,55	144 977	23
Váci járás	210,61	499 499	30
Vecsesi járás	123,06	286 878	24

Ápolási díj

Az ápolási díj a tartósan gondozásra szoruló személy otthoni ápolását ellátó nagykorú hozzátartozó részére biztosított anyagi hozzájárulás.

Az ápolási díjnak négy fő típusa van.

Az első az a méltányossági ápolási díj, amelynek az összege a költségvetésben meghatározott maximum bruttó 45 665 forint havonta.

A második kategória esetében a kiskorú, tehát 18 év alatti, tartósan gondozásra szoruló személyek ápolása után kaphatjuk meg az ápolási díjat. A Szoc. tv. 41. § (1) bekezdése alapján ennek a kiskorú személynek állandó és tartós gondozásra szorulónak, súlyosan fogyatékosnak vagy tartósan betegnek kell lennie ahhoz, hogy az őt gondozó rokon juttatást kapjon utána. Ennek a havi összege megegyezik a méltányossági ápolási díjjal, tehát a maximálisan kapható havi folyósítás 45 665 forint.

A harmadik kategória a kiemelt ápolási díj, amit azon személyek gondozása után kaphatunk meg, ha az illetőről a rehabilitációs hatóság azt állapította meg, hogy az egészségkárosodása olyannyira jelentős, hogy nem képes önmaga ellátására, vagy csak mások segítségével képes rá. Ebben az esetben magasabb összegű családi pótlék jár a családnak, emellett az ápolási díj összege havonta bruttó 68 500 forint.

A negyedik kategória az emelt összegű ápolási díj, amelyet a hozzátartozók akkor kaphatnak meg, ha az ápolandó hozzátartozóról azt állapították meg, hogy súlyos fogyatékoságából adódóan tartós ápolásra szorul. Ennek összege a rendeletben meghatározott összeg havi bruttó 82 200 forint.

Pest vármegyében fajlagosan jóval kevesebben igényeltek ápolási díjat, mint országosan. Összesen havonta átlagosan 2992 fő volt, aki ápolási díjat vehetett igénybe hozzátartozója után. A területi eloszlás itt is az otthon gondozási díjhoz hasonlóan alakult, az Nagykőrösi, Ceglédi, Ráckevei, Aszódi, Monori járásokban igényelték az ápolási díjat.

54. táblázat: Ápolási díjban részesülők Pest vármegye járásaiban, 2022

Terület	Ápolási díjban részesítettek havi átlagos száma (fő)	Ápolási díjra kifizetett összeg (1000 Ft)	Tízezer lakosra jutó támogatott
Magyarország	28751,69	20 628 042	30
Pest vármegye	2991,94	2 156 119	22
Aszódi járás	144,95	102 656	38
Budakeszi járás	84,26	62 698	9
Ceglédi járás	388,96	261 891	44
Dabasi járás	151,24	103 805	29
Dunakeszi járás	142,36	107 456	16
Érdi járás	220,2	166 689	17
Gödöllői járás	299,81	229 816	19
Gyáli járás	86,39	61 432	20
Monori járás	226,83	164 300	31
Nagykátai járás	198,27	150 242	27
Nagykőrösi járás	154,47	114 247	57
Pilisvörösvári járás	86,91	64 520	15
Ráckevei járás	162,39	108 957	42
Szentendrei járás	117,52	79 730	14
Szigetszentmiklósi járás	252,36	175 174	19
Szobi járás	44,16	30 689	17
Váci járás	130,16	95 935	19
Vecsesi járás	100,7	75 882	20

Települési támogatás

A helyi önkormányzatok a szociálisan rászoruló személyek részére – a szociális törvényben szabályozott ellátások kiegészítéseként– pénzbeli és természetbeni települési támogatást nyújthatnak. A képviselő-testület önkormányzati rendeletben határozza meg, milyen célokra, milyen összegben és milyen feltételekkel nyújt támogatást; hová kell a kérelmeket benyújtani, mely szerv milyen szabályos szerint fogja azokat elbírálni, hogyan történik a folyósítás, ellenőrzés.

A helyi szabályozás alapját a szociális törvény kötelező vagy ajánlás jellegű rendelkezései képezik, ezek nem teljes körűek. Az igényelhető ellátások településenként, fővárosi kerületenként jelentősen eltérhetnek.

Települési támogatás nyújtható különösen:

- a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez,
- a 18. életévét betöltött, tartósan beteg hozzátartozó ápolását, gondozását végző személy részére,

- a gyógyszerkiadások viseléséhez,
- a lakhatási kiadásokhoz kapcsolódó hátralékot felhalmozó személyek részére,

Rendkívüli települési támogatást köteles nyújtani az önkormányzat a rendkívüli élethelyzetbe került, valamint az időszakosan vagy tartósan létfenntartási gonddal küzdő személyek részére.

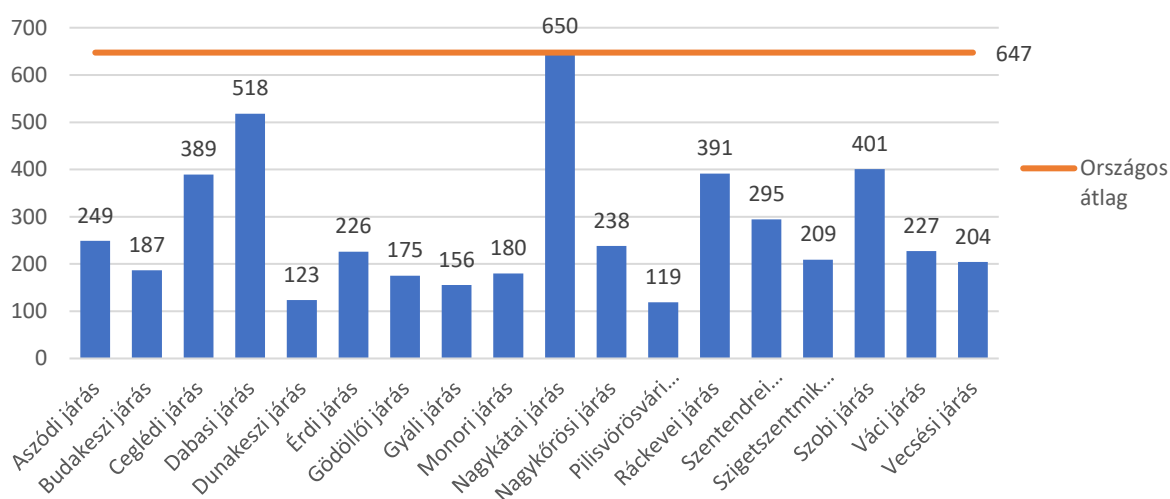
Kiemelten indokolt azon személyek támogatása,

- akik önmaguk, illetve családjuk létfenntartásáról más módon nem tudnak gondoskodni,
- akik alkalmanként jelentkező többletkiadások – betegség, haláleset, elemi kár elhárítása okán, vagy a gyermekkel, gyermekekkel kapcsolatos kiadások miatt anyagi segítségre szorulnak. Ide sorolandó elsősorban a válsághelyzetben lévő várandós anya gyermekének megtartásához, iskoláztatásához, a gyermek fogadásának előkészítéséhez, a nevelésbe vett gyermek családjával való kapcsolattartásához, a gyermek családba való visszakerülésének elősegítéséhez kapcsolódó kiadások, vagy a gyermek hátrányos helyzete miatti anyagi segítség.

A települési önkormányzatok többnyire szűkös költségvetési lehetőségekkel rendelkeznek, mégis ahogyan az az alábbi támogatási adatokból is kitűnik jelentős szerepet vállalnak a szociális támogatásokból. **Pest vármegyében 2022-ben az önkormányzatok 34 270 fő számára nyújtottak pénzbeli települési támogatást, összesen 1 milliárd 156 millió forint értékben.** A vármegye önkormányzatai fajlagosan kevesebb támogatást nyújtottak és kevesebb személy számára, mint országosan, azonban szerencsére a vármegye gazdasági, társadalmi, szociális helyzete indokolta az alacsonyabb intenzitást.

A legtöbben a Nagykátai, Dabasi, Szobi, Ráckevei, Ceglédi járásokban kaptak önkormányzati támogatást, ami nagyjából megfelel a járások gazdasági helyzetének. Az azonban szembeűnő, hogy a hasonlóan kedvezőtlen szociális mutatókkal rendelkező Nagykőrösi és Monori járásokban kevesebb lakoshoz ért el a települési segítség.

139. ábra: Tízezer lakosra jutó kedvezményezettek száma Pest vármegye járásaiban, 2022

Lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez 3125 esetben járultak hozzá a Pest vármegyei önkormányzatok, a nyújtott támogatások átlagos mértéke hasonló volt az országoshoz. Fajlagosan a legtöbb kérelmező számára a Nagykőrösi, Szobi, Váci és Nagykátai járásokban nyújtottak segítséget az önkormányzatok.

A lakhatási kiadásokhoz kapcsolódó hátralék felhalmozása miatt kevés járásban kellett támogatást nyújtani, ám a Ráckevei járásban a 2022. évben 226 kérelmező számára folyósítottak ilyen támogatást az önkormányzatok.

55. táblázat: Lakhatáshoz kapcsolódó települési támogatások Pest vármegye járásaiban, 2022

Terület (dec.31.állapot)	Települési támogatás a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez - Szt. 45. § (1) a) bekezdés				Települési támogatás a lakhatási kiadásokhoz kapcsolódó hátralék felhalmozása miatt - Szt. 45. § (1) d) bekezdés			
	támogatásban részesítettek száma tárgyévben (fő)	támogatás egy főre jutó éves átlagos összege (Ft)	támogatásra kifizetett tárgyévi összeg (1000 Ft)	Tízezer lakosra jutó támogatott	Települési támogatásban részesítettek száma tárgyévben (fő)	Települési támogatás egy főre jutó éves átlagos összege (Ft)	Települési támogatásra kifizetett tárgyévi összeg (1000 Ft)	Tízezer lakosra jutó támogatott
Magyarország	77 771	46 795	3 639 322	80	1 021	32 698	33 385	1
Pest vármegye	3 125	44 637	139 490	23	241	16 805	4 050	2
Aszódi járás	61	57 082	3 482	16	4	25 000	100	1
Budakeszi járás	108	41 630	4 496	11				0
Ceglédi járás	151	71 934	10 862	17				0
Dabasi járás	64	53 313	3 412	12				0
Dunakeszi járás	161	18 453	2 971	18				0
Érdi járás	278	42 547	11 828	21				0
Gödöllői járás	45	82 711	3 722	3				0
Gyáli járás	59	34 186	2 017	13				0
Monori járás	187	38 444	7 189	25				0
Nagykátai járás	462	54 890	25 359	63				0
Nagykőrösi járás	280	50 111	14 031	103				0
Pilisvörösvári járás	188	58 394	10 978	32	11	50 000	550	2
Ráckevei járás	191	12 377	2 364	49	226	15 044	3 400	58
Szentendrei járás	90	56 778	5 110	10				0
Szigetszentmiklósi járás	51	43 941	2 241	4				0
Szobi járás	207	59 386	12 293	81				0
Váci járás	501	26 717	13 385	71				0
Vecsési járás	41	91 463	3 750	8				0

A gyógyszerkiadások viseléséhez való hozzájárulás nagyon sok esetben kiemelt fontosságú az idősek, betegek számára, mivel egyes esetekben ezek a kiadások a támogatások ellenére is jelentősen terhelhetik a háztartás havi egyenlegét. **Pest vármegyében összesen 1850 igénylő kapott hozzájárulást gyógyszerkiadásaihoz,** a kiutalt támogatások egy főre jutó értéke kis mértékben haladta meg az országos átlagot. **A Dabasi, Ceglédi és Budakeszi járásokban kaptak fajlagosan a legtöbb ilyen települési támogatást.**

56. táblázat: Gyógyszerkiadások viseléséhez nyújtott települési támogatás Pest vármegye járásaiban, 2022

Terület	Gyógyszerkiadások viseléséhez nyújtott települési támogatásban részesítettek száma tárgyévben (fő)	Gyógyszerkiadások viseléséhez nyújtott települési támogatás egy főre jutó éves átlagos összege (Ft)	Gyógyszerkiadások viseléséhez nyújtott települési támogatásra kifizetett tárgyévi összeg (1000 Ft)	Tízezer lakosra jutó kedvezményezett
Magyarország	27 329	50 982	1 393 277	28
Pest vármegye	1 850	54 782	101 347	14
Aszódi járás	29	95 345	2 765	8
Budakeszi járás	250	88 648	22 162	26
Ceglédi járás	272	21 206	5 768	31
Dabasi járás	185	46 032	8 516	36
Dunakeszi járás	102	58 461	5 963	12
Érdi járás	179	49 939	8 939	14
Gödöllői járás	113	56 513	6 386	7
Gyáli járás	9	11 778	106	2
Monori járás	42	20 452	859	6
Nagykátai járás	139	64 173	8 920	19
Nagykőrösi járás	11	60 818	669	4
Pilisvörösvári járás	37	60 000	2 220	6
Ráckevei járás	51	21 118	1 077	13
Szentendrei járás	115	61 070	7 023	13
Szigetszentmiklósi járás	172	61 826	10 634	13
Szobi járás	23	88 174	2 028	9
Váci járás	44	48 568	2 137	6
Vecsesi járás	77	67 208	5 175	15

A pénzbeli szociális ellátás azon hozzátartozó részére nyújtható, aki állandó és tartós gondozásra szoruló, 18. életévét betöltött tartósan beteg személy ápolását, gondozását végzi és az adott településen lakik. A pénzbeli hozzájárulás igénylését az önkormányzatok általában valamilyen jövedelmi feltételhez kötik.

Pest vármegyében 363-an kaptak ilyen támogatást, a támogatás összege nagyjából megegyezik az országosan jellemzővel. Fajlagosan a legtöbben a Nagykőrösi, Érdi, Budakeszi és Szigetszentmiklósi járásokban kaptak ilyen támogatást.

57. táblázat: A 18. életévét betöltött tartósan beteg hozzátartozó ápolásához, gondozásához nyújtott települési támogatásban részesülők Pest vármegye járásaiban, 2022

Terület	A 18. életévét betöltött tartósan beteg hozzátartozó ápolásához, gondozásához nyújtott települési támogatásban részesítettek száma tárgyévben (fő)	A 18. életévét betöltött tartósan beteg hozzátartozó ápolásához, gondozásához nyújtott települési támogatás egy főre jutó éves átlagos összege (Ft)	A 18. életévét betöltött tartósan beteg hozzátartozó ápolásához, gondozásához nyújtott települési támogatásra kifizetett tárgyévi összeg (1000 Ft)	Tízezer lakosra jutó kedvezményezett
Magyarország	2071	302151	625755	2
Pest vármegye	363	303240	110076	3
Aszódi járás	9	266444	2398	2
Budakeszi járás	44	351477	15465	5
Ceglédi járás	12	362417	4349	1
Dabasi járás	8	44375	355	2
Dunakeszi járás	8	156375	1251	1
Érdi járás	96	272385	26149	7
Gödöllői járás	21	303286	6369	1
Gyáli járás	4	263750	1055	1
Monori járás	22	246909	5432	3
Nagykátai járás	6	271167	1627	1
Nagykőrösi járás	24	437333	10496	9
Pilisvörösvári járás	12	226250	2715	2
Ráckevei járás				0
Szentendrei járás	7	181286	1269	1
Szigetszentmiklósi járás	65	354554	23046	5
Szobi járás				0
Váci járás	24	323250	7758	3
Vecsési járás	1	342000	342	0

A legnagyobb számban nyújtott ám kisebb összegű támogatás a **rendkívüli települési támogatás**, melyet Pest vármegyében összesen 19632 személy helyi lakos kapott. A támogatás többféle céllal adható, temetési támogatás, létfenntartási problémák, gyermek születéséhez kapcsolódóan, krízishelyzetben, elemi kár enyhítésére stb. **A megyében fajlagosan kevesebben kaptak ilyen támogatást, mint országosan. A legtöbben a Dabasi, Ráckevei és Szobi járásokban jutottak ilyen támogatáshoz.**

58. táblázat: Rendkívüli települési támogatásban részesülők Pest vármegye járásaiban, 2022

Terület	Rendkívüli települési támogatásban részesítettek száma tárgyévben (fő)	Rendkívüli települési támogatás egy főre jutó éves átlagos összege (Ft)	Rendkívüli települési támogatásra kifizetett tárgyévi összeg (1000 Ft)	Tízezer lakosra jutó kedvezményezett
Magyarország	319 197	23 667	7 554 448	330
Pest vármegye	19 632	30 999	608 579	147
Aszódi járás	485	43 557	21 125	128
Budakeszi járás	1 055	49 271	51 981	108
Ceglédi járás	767	33 130	25 411	87
Dabasi járás	2 010	25 009	50 269	392
Dunakeszi járás	786	22 195	17 445	90

Terület	Rendkívüli települési támogatásban részesítettek száma tárgyévben (fő)	Rendkívüli települési támogatás egy főre jutó éves átlagos összege (Ft)	Rendkívüli települési támogatásra kifizetett tárgyévi összeg (1000 Ft)	Tízezer lakosra jutó kedvezményezett
Érdi járás	1 676	29 267	49 051	128
Gödöllői járás	2 115	38 099	80 580	134
Gyáli járás	426	11 899	5 069	97
Monori járás	541	41 331	22 360	73
Nagykátai járás	3 670	16 634	61 046	497
Nagykőrösi járás	331	42 369	14 024	122
Pilisvörösvári járás	418	36 873	15 413	72
Ráckevei járás	893	19 347	17 277	230
Szentendrei járás	896	40 247	36 061	104
Szigetszentmiklósi járás	1 508	38 633	58 258	116
Szobi járás	624	16 825	10 499	244
Váci járás	596	31 107	18 540	85
Vecsési járás	835	64 874	54 170	163

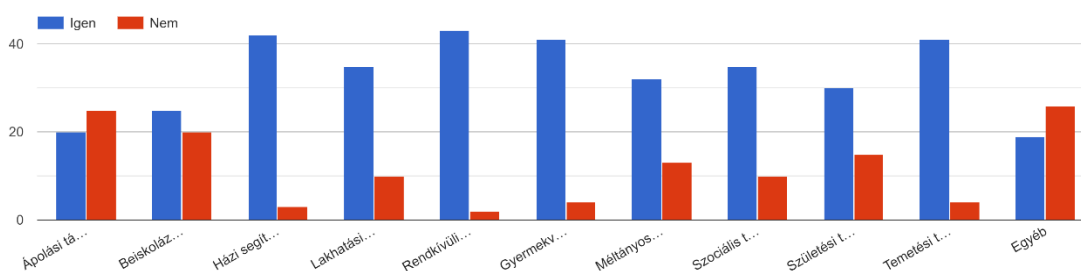
A kérdőíves felmérés adatai alapján a válaszadók általunk megjelölt szociális támogatások közül a leggyakoribbak, tehát szinte az összes település működteti:

- rendkívüli települési támogatás 43 településen
- házi segítségnyújtás 42 településen
- gyermekvédelmi kedvezmény 41 településen
- temetési támogatás 41 településen

A ritkábban alkalmazott támogatási formák pedig az alábbiak:

- ápolási támogatást a települések fele,
- beiskolázási támogatást a települések negyede működteti.

140. ábra: Milyen az alábbiakban felsorolt szolgáltatásokat, támogatásokat nyújt a települési önkormányzat?

Forrás: önkormányzati kérdőíves felmérés

A szegénységi küszöb alatt élőkre vonatkozó kérdésre a "kevesen" a leggyakoribb válasz. 8 válaszadó településen nincs ilyen probléma. 7 esetben jelölték be, hogy a „jelentős számban” vannak a szegénységi küszöb alatt élők a településen.

A mélyszegénységben, vagy szegénységi küszöb alatt élők számának változására vonatkozó kérdésre a legnagyobb gyakoriságú válasz a „nem változott”, a válaszadók közel fele ezt a választ jelölte be. A legkevebb jelölést a „növekedett” alternatíva kapta, de sajnálatosan a válaszok közel a negyedével.

A szegregátumok kiterjedésére vonatkozó kérdésre a legnagyobb - közel 90%-os - gyakoriságú válasz a „nem változott”. Kettő falu esetében jelölt be a válaszadó a növekedést.

4.4.2.2. Természetbeni ellátások

A természetben nyújtott ellátások valamilyen tárgyiasult támogatás nyújtását (élelmiszer-csomag, tüzelő stb.), vagy olyan az önkormányzat által közvetlenül a szolgáltatónak kifizetett és a település lakója, mint kedvezményezettre történő átruházásával keletkező juttatás.

A természetbeni juttatások volumene annak jellegéből adódóan is csekélyebb, mint a pénzben a kedvezményezett számára megfizetett támogatásoké. Ennek ellenére **Pest vármegyében a természetbeni támogatások egyes járásokban több lakoshoz jutottak el, mint a pénzbeliek.** Pest vármegyében 2022-ben az önkormányzatok 16 717 fő számára nyújtottak pénzbeli települési támogatást, összesen 412 millió forint értékben. **A legtöbben a Gyáli, Monori, Ráckevei járásokban kaptak támogatást, ahol a tízezer lakosra jutó kedvezményezettek száma jócskán meghaladta az országos átlagot.**

59. táblázat: Természetbeni települési támogatások Pest vármegye járásaiban, 2022

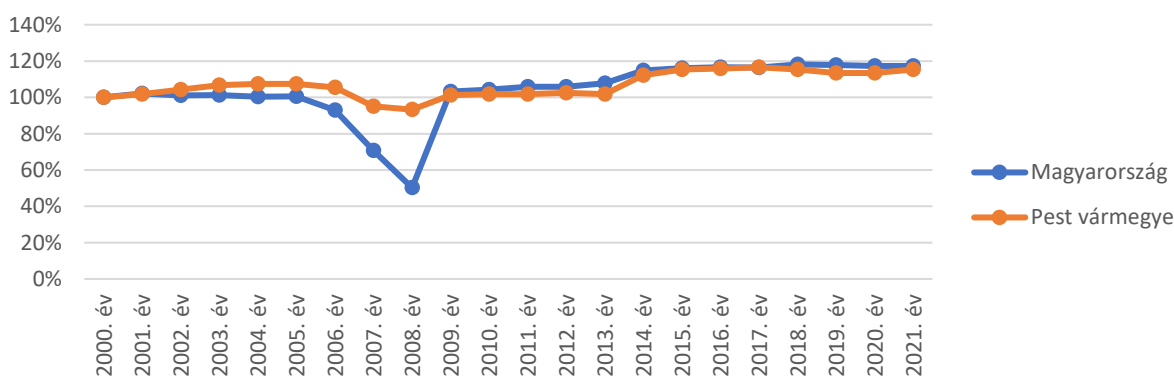
Terület	Települési támogatásban részesítettek száma tárgyévben (fő)	Települési támogatás egy főre jutó éves átlagos összege (Ft)	Települési támogatásra kifizetett tárgyévi összeg (1000 Ft)	Tízezer lakosra jutó kedvezményezett
Magyarország	217133	26075	5661839	224
Pest vármegye	16717	24670	412416	126
Aszódi járás	352	31898	11228	93
Budakeszi járás	319	48201	15376	33
Ceglédi járás	1458	61778	90073	165
Dabasi járás	724	22017	15940	141
Dunakeszi járás	519	25665	13320	59
Érdi járás	2257	25501	57555	172
Gödöllői járás	1582	26143	41359	100
Gyáli járás	2384	16007	38160	545
Monori járás	2468	14609	36056	333
Nagykátai járás	284	37458	10638	38
Nagykőrösi járás	90	20178	1816	33
Pilisvörösvári járás	253	34245	8664	43
Ráckevei járás	1159	24035	27856	298
Szentendrei járás	106	27528	2918	12
Szigetszentmiklósi járás	655	23685	15514	51
Szobi járás	696	13678	9520	272
Váci járás	699	7887	5513	99
Vecsesi járás	712	15323	10910	139

4.5. Kulturális intézményrendszer vizsgálata

4.5.1. Könyvtárak

A közművelődés talán legfontosabb kulturális intézményei továbbra is a könyvtárak. A digitális hozzáférés növekedésével ugyan bővül annak a lehetősége, hogy az emberek az írott kulturális javakhoz hozzájussanak, a nyomtatott irodalom továbbra is nagyon fontos szerepet tölt be az oktatás és művelődés területén. **Magyarországon 2021-ben 3335 könyvtár működött, Pest vármegyében 188.** A könyvtárak száma szerencsére nem csökkent, kisebb nagyobb megingásoktól eltekintve nagyjából 20%-kal bővült a számuk az elmúlt 20 év alatt.

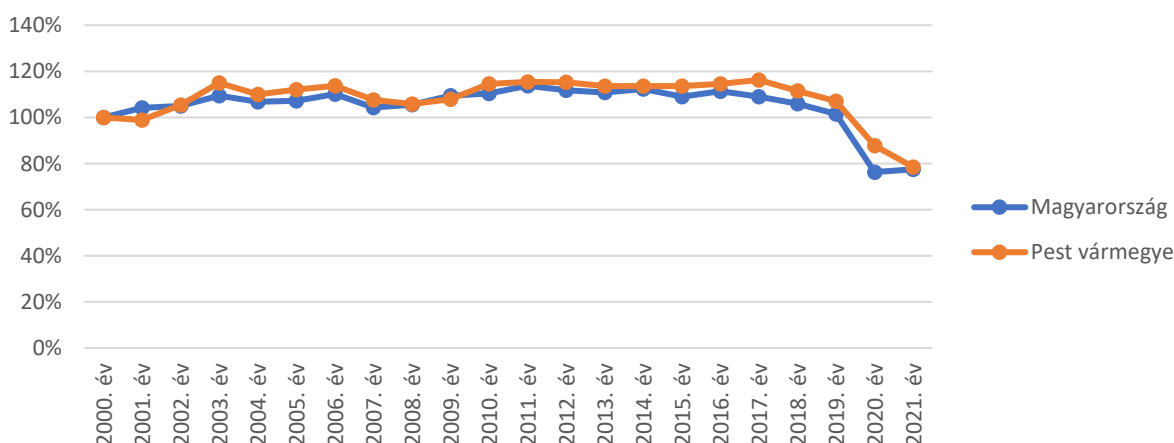
141. ábra: Települési könyvtárak számának változása, 2000=100,0%

Forrás: KSH

A beiratkozott olvasók száma a COVID hatására visszaesett, a visszaesés mértéke jelentős volt. Az ország egészében ez a trend megfordulni látszik, de **Pest vármegyében a beiratkozott olvasók száma továbbra is folyamatosan csökken.** Ennek megállítása elemi érdek, amelyhez az olvasás népszerűsítésére, a könyvtárak kulturális funkcióinak bővítésére, a szolgáltatások modernizációjára van szükség.

142. ábra: Települési könyvtárakba beiratkozott olvasók számának változása, 2000=100,0%

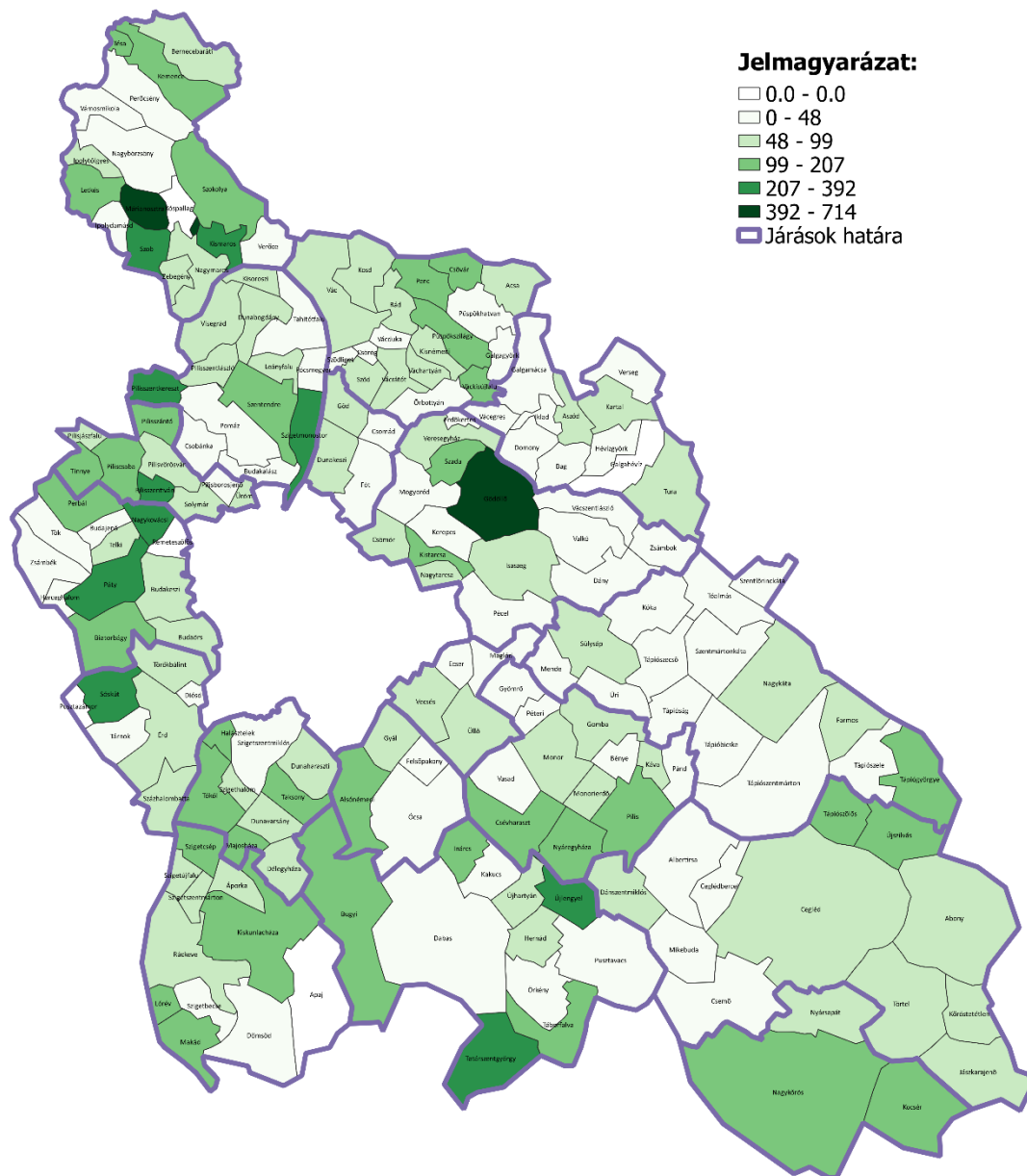
Forrás: KSH

60. táblázat: Könyvtárak és olvasók Pest vármegye járásaiban, 2021

Terület	A települési könyvtárak száma (db)	A települési könyvtárak beiratkozott olvasóinak száma (fő)	A nemzeti és szakkönyvtárak száma (db)	A nemzeti és szakkönyvtárak beiratkozott olvasóinak száma (fő)	A munkahelyi, felsőoktatási és egyéb könyvtárak száma (db)	A munkahelyi, felsőoktatási és egyéb könyvtárak beiratkozott olvasóinak száma (fő)	Könyvtárak összesen	Beiratkozott olvasók száma összesen	Ezer lakosra jutó könyvtárba beiratkozott olvasó
Magyarország	3335	1053974	335	116098	115	278467	3785	1448539	149
Pest vármegye	188	99703	14	3714	6	19630	208	123047	93
Aszódi járás	10	2038					10	2038	54
Budakeszi járás	11	11893			1	12	12	11905	124
Ceglédi járás	12	5850					12	5850	67
Dabasi járás	10	3421	1	571			11	3992	79
Dunakeszi járás	7	6973					7	6973	80
Érdi járás	8	7687					8	7687	59
Gödöllői járás	15	13042	2	1276	2	17076	19	31394	202
Gyáli járás	4	2119					4	2119	49
Monori járás	12	5428					12	5428	74
Nagykátai járás	15	3257	1	60			16	3317	45
Nagykőrösi járás	3	2486			1	1005	4	3491	129
Pilisvörösvári járás	9	5051			1	772	10	5823	101
Ráckevei járás	10	3351					10	3351	87
Szentendrei járás	15	8600	3	330			18	8930	104
Szigetszentmiklósi járás	9	8990	1	619			10	9609	75
Szobi járás	16	2881	2	327			18	3208	126
Váci járás	18	3940	4	531	1	765	23	5236	75
Vecsési járás	4	2696					4	2696	53

A járási adatok összevetésében talán a leginkább szembeűnő, **hogy mára az embereknek csak mindössze tizedének van könyvtári tagsága.** Ez kevesebb annál, mint amennyi ember személygépkocsival rendelkezik. Természetesen érthető, hogy a digitális technológia fejlődésével a könyvekhez való hozzájutás a korábbiaknál könnyebb, azonban a könyvtárak a személyes kapcsolat-tartáson keresztül jóval közelebb hozzák a könyveket, azok íróit az olvasókhöz. A gyerekeknek kifejezetten fontos, hogy az olvasás megszerettetése érdekében szakemberek tanácsai segítségével fedezhessék fel a kulturális örökségünket. A járási adatok rámutatnak arra is, hogy **a felsőoktatási intézmények jelenléte jelentősen növeli a könyvtárhasználatot**, hiszen a felsőfokú tanulmányaikat végzők számára elengedhetetlenül fontos a szakmai felkészüléshez a könyvtári gyűjtemények használata. Az is érdekes, hogy a könyvtárhasználat és a járási fejlettsége, a népesség iskolázottsága között nincs erős összefüggés (bár természetesen ez is alakítja a könyvtárhasználatot), hiszen a **Nagykátai, Gyáli, Vecsési, Aszódi és Érdi járásokban a legalacsonyabb a könyvtári olvasók ezer lakosra jutó száma.**

143. ábra: Ezer lakosra jutó beiratkozott könyvtári olvasók száma, 2021

Galgahévíz, Remeteszőlős, Pusztazámor, Apaj, Kóspallag településeken nem működött települési könyvtár, Budajenő, Pusztavacs, Tésa településeken pedig a könyvtári állomány az 1000 egységet sem érte el. Jellemzően ezek olyan kistelepülések, ahol a népességszám a könyvtárak fenntartását nem tudta alátámasztani, vagy más ok miatt nem volt indokolt a működtetése.

A könyvtári olvasók számát települési bontásban vizsgálva láthatjuk, hogy az olvasók számában nagy különbségek nem mutatkoznak. Természetesen **Gödöllő kiemelkedik**, ahol az egyetem oktatói, tanulói rendszeres használói a könyvtáraknak. **Márianosztrán** az ott működő börtön miatt magas az egy lakosra jutó olvasók száma. Pozitív eltérést jelent, hogy az amúgy szinte minden iskolázottsági, szegénységi statisztikában élen járó Tatárszentgyörgy, Táborfalva, Nagykőrös, Kocsér, Tápiószőlős, Tápiógyörgye, Újszilvás, Pilis, Nyáregyháza településeken viszonylag magas az ezer lakosra jutó könyvtárhasználók száma. Ellenkező negatív példa Diósd, Zsámbék, Herceghalom, Pécel, Mogyoród ahol a kedvező társadalmi összetétel, jövedelmi helyzet és iskolázottság ellenére sem jellemző a települési könyvtárak látogatása.

4.5.2. Muzeális intézmények

Pest vármegye szerencsés helyzetben van, hiszen történelmi szerepe jelentős, így nem szűkölködik látványosságokban, kulturális értékekben. **A vármegye szinte minden járásában találunk olyan intézményt, amely a gazdag kulturális múlt bemutatását végzi.** Mindössze a Vecsési és Gyáli járásokban nem találunk muzeális intézményeket. A legtöbb látogatót természetesen a Gödöllői kastély és az ott található kiállítások vonzzák. A Szentendrei skanzen is országos vonzerővel rendelkező kiállítóhely tartósan magas látogatószámmal, mivel ez hazánk legnagyobb skanzenje, igen széles programkínálattal. Lényegében minden válaszadó településen - néhány kivételtől eltekintve működik Emlékház. Tájház csak minden második településen van.

61. táblázat: Muzeális intézmények a vármegye járásaiban, 2021

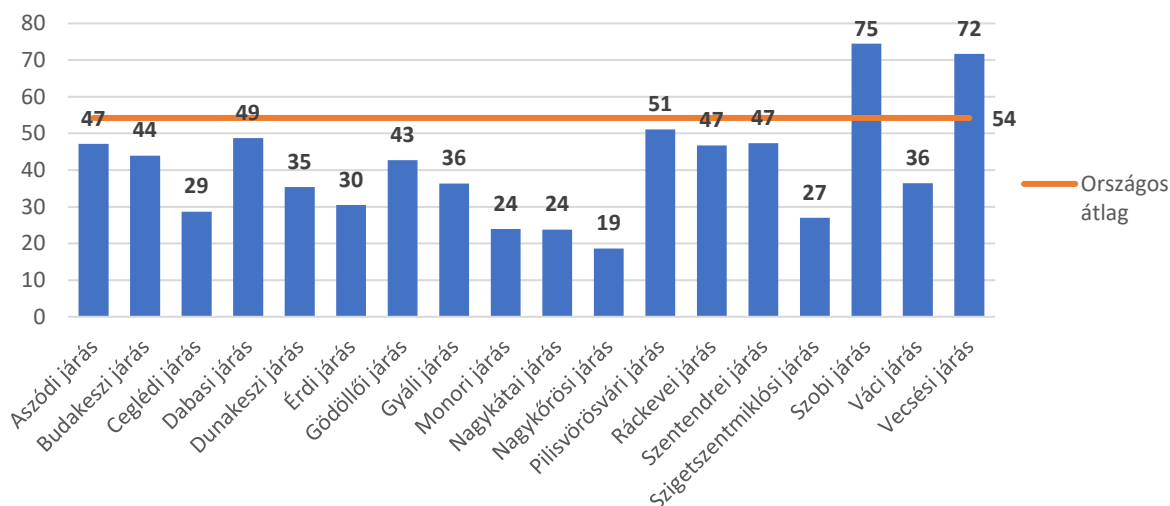
Terület	Muzeális intézmények száma (db)	Múzeumi kiállítások száma (db)	Múzeumi látogatók száma (fő)	Tárlatvezetések száma (db)	Tárlatvezetésen résztvevők száma (fő)	Egy intézményre jutó látogató
Magyarország	698	3170	5725457	46242	898739	8203
Pest vármegye	65	265	435604	3290	47807	6702
Aszódi járás	3	9	1997	5	121	666
Budakeszi járás	6	16	34125	124	1430	5688
Ceglédi járás	4	16	3225	56	839	806
Dabasi járás	1	2	270	5	62	270
Dunakeszi járás	2	6	1048	29	835	524
Érdi járás	2	17	5465	86	2900	2733
Gödöllői járás	9	44	111316	2084	26636	12368
Gyáli járás						
Monori járás	1	3	225			225
Nagykátai járás	4	17	4939	9	219	1235
Nagykőrösi járás	2	10	2616	37	948	1308
Pilisvörösvári járás	3	10	1652	10	222	551
Ráckevei járás	2	12	2998	97	900	1499
Szentendrei járás	15	67	247489	419	8469	16499
Szigetszentmiklósi járás	1	10	1210	2	5	1210
Szobi járás	5	17	6834	191	1607	1367
Váci járás	5	9	10195	136	2614	2039
Vecsési járás						

4.5.3. Közművelődési intézmények

A helyi közösségek formálása szempontjából legfontosabb helyi kulturális intézmények a közművelődési intézmények. A közösségi művelődést szolgáló intézmények többféle formában működhetnek, művelődési otthon, ház, központ, szabadidő központ, közösségi ház, ifjúsági, illetve gyermekház, faluház stb.. A közművelődés intézményei lehetőséget teremtenek a települések lakói számára, hogy szakemberek segítségével (vagy anélkül) kulturális, hagyományőrző, alkotó, ismeretterjesztő stb. tevékenységeket végezzenek. A közművelődési intézmények ebből a szempontból a helyi közösség építés, a hagyományok megőrzése, a közös identitás formálása szempontjából kiemelt jelentőséggel bírnak. **Pest vármegyében összesen 305 közművelődési intézmény működött 2021-ben**, csupán három település - Monorierdő, Kakucs és Pilisjászfalu – nem rendelkezik művelődési intézménnyel.

A kérdőíves felmérés szerint a művelődési ház szerepének értékelésére a válaszadók leggyakoribb válasza - mintegy 30%-kal - a „**rendkívül fontos közösség-szervező**” alternatíva. A legalacsonyabb „marginális” minősítés lehetőségét senki nem jelölte be. Az ötfokozatú skálán az átlagos minősítés 4,0. Ennek ellenére a vármegyében az **országosnál kevésbé aktívak a lakók, sokkal kisebb arányban látogatják a közművelődési intézményeket, mint országosan**. Ebben két fontos tényező játszik szerepet, az egyik a **főváros hatalmas kulturális piacának közelsége**, másrészt a **vármegye átalakulóban lévő társadalma**. A szuburbanizáció nem hagyja érintetlenül a vármegye helyi közösségeit sem, a betelepülők sok esetben nem (azonnal) válnak a helyi közösség részévé, ugyanúgy városi életet élnek, identitásukban nem, vagy csak kis mértékben jelenik meg a lakóhelyük, környezetük. Emiatt sokkal kevésbben látogatják a helyi közösség által szervezett rendezvényeket. A fentieket támasztja alá, hogy rendezvény típusonként általában csak egy-egy járás az amelyikben az országos átlag körül, vagy afölött alakul a résztvevők fajlagos aránya. A járások többségében jelentősen elmarad attól.

144. ábra: Rendszeres művelődési foglalkozásokon résztvevők ezer lakosra jutó száma a vármegye járásaiban (fő), 2021

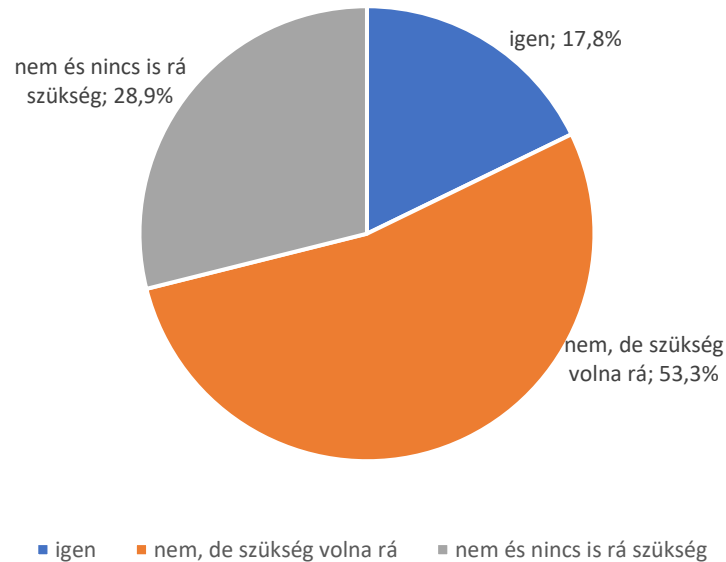

62. táblázat: Közművelődési intézmények a vármegye járásaiban, 2021

Terület	Közművelődési intézmények száma (db)	Rendszeres művelődési foglalkozások száma (db)	Rendszeres művelődési formákban résztvevők száma (fő)	Rendszeres művelődési formákban résztvevők ezer lakosra jutó száma (fő)	Kulturális rendezvények száma (db)	Kulturális rendezvényeken részt vevők száma (fő)	Kulturális rendezvényeken részt vevők ezer lakosra jutó száma (fő)	Ismeretterjesztő rendezvények száma (db)	Ismeretterjesztő rendezvényeken résztvevők száma (fő)	Ismeretterjesztő rendezvényeken résztvevők ezer lakosra jutó száma (fő)
Magyarország	5803	460358	526489	54	98021	17705227	1823	19421	1505469	155
Pest vármegye	305	45792	50580	38	7272	1273631	967	932	98893	75
Aszódi járás	15	1722	1774	47	243	28390	754	19	575	15
Budakeszi járás	33	2381	4215	44	509	57199	596	124	29959	312
Ceglédi járás	16	2132	2519	29	867	165926	1888	41	3274	37
Dabasi járás	19	3223	2469	49	238	54937	1085	37	894	18
Dunakeszi járás	7	2366	3096	35	432	187000	2139	32	2857	33
Érdi járás	14	4983	3944	30	469	107973	834	54	1746	13
Gödöllői járás	37	7383	6659	43	602	174935	1123	192	43734	281
Gyáli járás	7	1489	1577	36	306	41342	952	44	1873	43
Monori járás	17	1209	1748	24	198	39480	541	10	292	4
Nagykátai járás	17	1604	1742	24	243	37425	510	34	1211	17
Nagykőrösi járás	3	512	505	19	488	15050	554			0
Pilisvörösvári járás	16	2089	2936	51	329	44550	775	39	2012	35
Ráckevei járás	16	1251	1799	47	263	53490	1390	18	434	11
Szentendrei járás	21	5199	4051	47	634	83099	970	71	2920	34
Szigetszentmiklósi járás	15	2191	3452	27	344	74827	584	49	2455	19
Szobi járás	22	2124	1900	75	325	25208	988	91	2153	84
Váci járás	23	2144	2534	36	462	39481	568	55	1479	21
Vecsési járás	7	1790	3660	72	320	43319	849	22	1025	20

Valamilyen közművelődési intézmény a vármegye minden településén van, jónéhány településen több intézmény is működik egyszerre, **integrált közösségi és szolgáltató modellt azonban sehol sem alkalmaznak. A válaszadó települések közül több mint 80% nem rendelkezik Ifjúsági ill. gyermekházzal, több mint a fele azonban úgy gondolja, hogy szükség lenne rá.**

145. ábra: Rendelkezik-e a település ifjúsági, ill. gyermekházzal? (n=45)

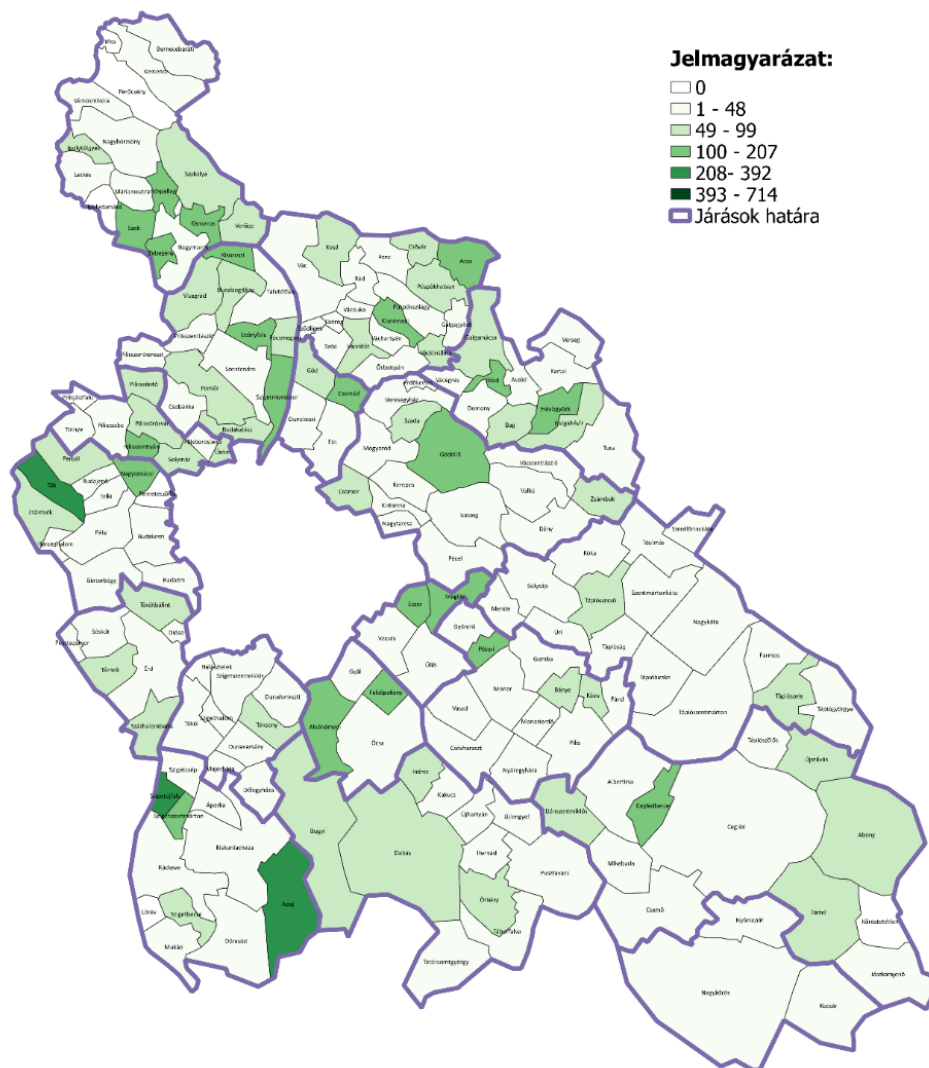

Forrás: önkormányzati kérdőíves felmérés

A leggyakoribb rendezvény típusok a művészeti események, az ismeretterjesztő előadások, az alkotó művelődési közösségi események, a klubok, szakkörök, ill. a tehetséggondozás. Vannak azonban olyan települések, ahol az intézményekben csak időszakosan tartanak rendezvényeket, kulturális ismeretterjesztő programokat, azonban rendszeres művelődési foglalkozásokat nem tartanak. **Örvendetes, hogy éppen a szegényebb járásokban viszonylag sokan vesznek részt rendszeres közművelődési foglalkozásokon,** az összetartó közösség jelenthet alapot minden szociális, foglalkoztatási, vagy egyéb program végrehajtásához.

146. ábra: Rendszeres művelődési foglalkozásokon résztvevők ezer lakosra jutó száma (fő), 2021

4.5.4. Színházak

A főváros kiemelkedő színházi központ, számos híres nagy történelmi játszóhellyel. Pest vármegye nem rendelkezik ilyen gazdag színházi hagyományokkal, ám a fővároshoz való közelsége miatt mindig fontos szerep jutott a színjátszásnak. Az értő és színházat szerető közönség ma sem hiányzik, a helyi polgárosodott rétegek, illetve a fővárosból kitelepülők hozzászoktak a pezsgő színházi élethez. Talán ezért is van az, hogy egyes járásokban **a színházi előadások átlagos látogatószáma jóval meghaladja az országos átlagot.** A vármegyében összesen 22 színház működik, amelyek 2021-ben 875 előadást tartottak, átlagosan 154 néző előtt. **A legmagasabb átlagos nézőszámmal a Gödöllői, Erdi, Pilisvörösvár, Szentendrei járásokban található színházak működtek,** de általában is ezekben a járásokban tartották a legtöbb előadást. A színházi előadások a szegényebb járásokba egyáltalán nem jutnak el, így nem működik színház az Aszódi, Ceglédi, Nagykátai, Nagykőrösi és Szobi járásokban, igaz a sokkal kedvezőbb helyzetű Gyáli, Vecsési járásokba sem. Ezt a hiátust a közművelődési intézmények programkínálata igyekszik pótolni utazó színházi előadások megszervezésével.

63. táblázat: Színházak előadásai és látogatói a vármegye járásaiban, 2021

Terület	Színházak száma (db)	Színházak előadásainak száma (db)	Színházak látogatóinak száma (fő)	Egy előadásra jutó látogatók száma (fő)	Ezer lakosra jutó színházlátogatások száma (db)
Magyarország	233	17399	3249621	187	335
Pest vármegye	22	875	134569	154	102
Aszódi járás					
Budakeszi járás	2	213	19905	93	208
Ceglédi járás					
Dabasi járás	1	23	495	22	10
Dunakeszi járás	2	2	518	259	6
Érdi járás	3	90	16859	187	130
Gödöllői járás	3	85	33843	398	217
Gyáli járás					
Monori járás	1	26	1897	73	26
Nagykátai járás					
Nagykőrösi járás					
Pilisvörösvári járás	3	80	12832	160	223
Ráckevei járás	1	90	7579	84	197
Szentendrei járás	3	174	28605	164	334
Szigetszentmiklósi járás	1	4	170	43	1
Szobi járás					0
Váci járás	2	88	11866	135	171
Vecsési járás					

4.5.5. Mozik

A mozgókép a 20. század nagy találmányaként igazi szemléletformáló találmány lett. A technika fejlődése azonban mára teljesen átalakította a lakosság filmnézési szokásait. Az otthon is elérhető jó minőségű házimozik rendszerek feleslegessé tették a mozik látogatását, így az sokkal inkább társadalmi találkozóhellyé vált napjainkra. Éppen ezért bár megváltozott a funkciója a közösség építésben a társas kapcsolatok kialakításában továbbra is megmaradt a jelentősége. Azonban az utóbbi évek nehézségeit, a COVID járványt kevés mozi volt képes átvészelni. **A jelenleg működő mozikat inkább csak a vármegye nagyobb városaiban találjuk.** Cegléden és Szentendrén működik két moziteremmel rendelkező filmszínház, a többi településen csupán egy teremben folynak előadások. A legtöbb vetítést a ceglédi, gödöllői, szentendrei és szigetszentmiklósi mozikban tartották.

64. táblázat: Pest vármegyében működő mozik adatai, 2021

Település	Járás	Mozitermek száma (db)	Mozi férőhelyek száma (db)	Mozielőadások száma (db)
Cegléd	Ceglédi járás	2	344	1512
Gödöllő	Gödöllői járás	1	182	740
Kistarcsa	Gödöllői járás	1	150	4
Nagykőrös	Nagykőrösi járás	1	50	443
Kiskunlacháza	Ráckevei járás	1	270	32
Budakalász	Szentendrei járás	1	200	37
Szentendre	Szentendrei járás	2	105	622
Visegrád	Szentendrei járás	1	120	192
Szigetszentmiklós	Szigetszentmiklósi járás	1	300	647

5. Azonosított problématerületek, szolgáltatáshiányok, javasolt beavatkozások

5.1. A vármegye helyzetének értékelése

5.1.1. Demográfia

Pest vármegye 1,3 millió lakosával az ország népességének közel 14%-át teszi ki, s a vármegye népsűrűsége is csaknem a duplája az országos átlagnak.

A vármegye az ország legvárosiasabb megyéje, a városok átlagos mérete népességszám tekintetében a 16 ezer főhöz közelít, ami több mint másfélszerese a vidéki városokénak. A községek esetében ez az arány még nagyobb, csaknem háromszoros, mivel a vármegye községeinek lakónépessége átlagosan 3 ezer főt tesz ki. **A városokban él a vármegye lakosságának közel kétharmada**, s a gazdasági termelés nagy része is a városi terekben koncentrálódik.

Pest vármegye azon kevés Magyarországi vármegye egyike, amelyben az utóbbi 10 évben **jelentős népességgyarapodás** ment végbe. A vármegye lakossága közel 10%-kal nőtt az elmúlt 10 évben, amely elsősorban a **szuburbanizációs folyamat** következménye. A megyébe irányuló **vándorlások** forrását döntően a fővárosból kiköltözők jelentik, de az ország keleti részéből is jelentős arányú beköltözés ment végbe. Elszívó erővel a fejlett nyugat-magyarországi, illetve a szomszédos vármegyék rendelkeztek.

A **születések száma** az utóbbi 20 évben folyamatosan ingadozott, de az 1000 lakosra jutó születések száma az elmúlt 20 év során mindig **magasabb** volt, **mint az ország egészében**. A népesség termékenységét tekintve ugyanakkor Pest vármegye inkább az országos középmezőnybe tartozik. Az országos átlaghoz mérten jóval **alacsonyabb** volt az ezer lakosra jutó **halálozás**.

A lakónépesség **korösszetétele fiatalosabb**, mint Magyarország egészében. Ez a fiatalos korszerkezet azonban jelentős nyomást helyez a gyermekellátó, szociális, egészségügyi és oktatási intézményrendszerre is. A leginkább **fiatalos járásokat az agglomeráció területén** találjuk, köszönhetően a szuburbanizációs okokra visszavezethető népességvándorlásnak.

A vármegyében a nemek közötti megoszlás tekintetében **55 éves korig enyhe férfítöbblet** mutatkozik, majd **55 év felett** korcsoportonként **egyre inkább a női többlet tapasztalható**, amely a férfiak rövidebb várható élettartamának következménye.

A fővárosban és Pest megyében a **születéskor várható élettartam javulása az utóbbi két évtized során az országos mértéket meghaladó** volt. Ami szembetűnő, hogy Pest vármegyében a **nők** várható élettartama csak **kis mértékben** (0,3 évvel) haladja meg az országos értéket, addig a **férfiaké** már 1,1 évvel, amely már **jelentős** különbséget jelent. Ebben elsősorban a kedvezőbb életkörülmények és a jövedelmi helyzet különbségei játszanak szerepet.

A vármegye népességének az **iskolázottsága valamivel kedvezőbb, mint az országos átlag**, de a **nők iskolázottsága nagyobb mértékben** tér el az országos átlagtól **pozitív** irányban, mint a férfiaké. Mindezek ellenére a nők valamivel több mint negyede nem rendelkezik szakmai képesítéssel, bár ez mára inkább az idősebb korosztályokra, illetve a mélyszegénységben élő nőkre jellemző. A legfeljebb általános iskolai végzettségűek aránya a Nagykovácsi, Dabasi, Nagykáta, Ceglédi, Aszódi, Monori és Ráckevei járásokban a legmagasabb. Ezekben a járásokban azonban nem az elöregedő népesség miatt, sokkal inkább a szegénység miatt ilyen magas a szakképzettséggel nem rendelkező népesség aránya. A

Nagykátai, Nagykőrösi, Dabasi járásokban a diplomások aránya csupán fele az országos átlagnak, ami e térségek esetében a fejlődésnek gátat szab.

A **legnépesebb kisebbség a német anyanyelvűeké** volt, számuk megközelítette a 25 ezer főt. A második legnépesebb kisebbség a **cigány**, bár számukat a népszámlálási adatok nem megfelelően tükrözik, esetükben a válaszadási hajlandóság jóval kisebb volt, így számuk **a népszámlálásban jelzettnél magasabb lehet**. A német kisebbséghez tartozók száma a Pilisvörösvári járásban volt a legmagasabb, ezt követte a Szigetszentmiklósi, Budakeszi és Szentendrei járás, de viszonylag nagyobb számban élnek svábok az Érdi, Gödöllői, Dabasi, Vecsési, Ráckevei járásokban is. A roma népességhez tartozók száma a Gödöllői járásban a 10 ezer főt is meghaladta, ezt követték az Érdi, Szigetszentmiklósi és Ceglédi járások, de jelentős, 5 ezer fő körül volt a roma lakónépesség száma a Nagykátai, Váci és Aszódi járásokban is. A népesség arányában a legnagyobb hozzájárulásuk az Aszódi járásban volt, ahol a romák aránya a 14%-ot közelítette, s a Ráckevei, Dabasi és Váci járásokban is 8-10% között volt.

A megye 187 településéből mindössze 67-ben működik roma nemzetiségi önkormányzat. Ami problémát jelez, hogy olyan településeken nem működik roma önkormányzat, ahol a romák népességen belüli aránya jelentős, 10-20% közötti

5.1.2. Egészségi állapot

A vármegyében élők **születéskor** egészségesen **várható élettartama** a **férfiak** esetében az országosnál valamivel **kedvezőbb**, míg a **nőknél** az országos értéknél majdnem **két évvel rövidebb**. Az ezer lakosra jutó regisztrált betegségek száma Pest vármegyében éppúgy, mint országosan valahol 45 éves kor felett kezd el jelentősen emelkedni. Összességében a vármegyei érték minden korosztályban jelentősen elmarad az országostól, a fajlagos különbség 65 év felett kezd el csökkenni, 75 év felett pedig nagyjából kiegyenlítődik.

A 25 leggyakoribb betegség közül a vármegyében mindegyik fajlagos előfordulása kedvezőbb az országos átlagnál. A betegségek közül általában véve **a keringési betegségek a leggyakoribbak**. Az országosnál kedvezőbb egészségügyi helyzetet jelzi a táppénzes esetek alakulása is: **kevesebb mint feleannyiszor** kellett a vármegye dolgozóinak **táppénzt** kivenni valamilyen betegség miatt, mint országosan, ugyanakkor az **egy esetre jutó táppénz hossza 2,5 nappal hosszabb** volt.

A vármegyében az 5 évesnél idősebbek közül **89 ezren** éltek **valamilyen fogyatékkal**. A fogyatékkal vagy súlyos korlátozásokkal élők között **a nők, illetve a 65 év feletti idősök vannak túlsúlyban**. A fogyatékosággal élők között a **legnagyobb számban a mozgásukban korlátozottak** vannak (50 ezer fő), viszonylag magas a **látás- és hallássérültek száma** is (22 ezer, illetve 18 ezer fő). Az **autizmusban, spektrumzavarral** élők döntő **többsége** ugyanakkor **férfi**, amely a többi fogyatékoságot okozó faktorhoz képest éppen fordított arányt mutat.

A vármegye lakossága összességében egészségtudatosabb életvitelt folytat, mint az országos átlag. Ezt a tényt támasztja alá, az **elhízás** a vármegyében valamivel **kevésbé jellemző, mint országosan**, azonban **az elhízástól szenvedők aránya már meghaladja az országos trendeket**. **A dohányosok aránya a fővárost leszámítva kedvezőbb** az országos átlagnál, amely mögött részben a magasabb iskolázottság, illetve a városias kulturális háttér áll. **Alkoholfogyasztás** tekintetében már vegyesebb a kép: **az alkoholt egyáltalán nem fogyasztók aránya** a fővároson kívül itt a **legalacsonyabb**, de a rendszeresen alkoholt fogyasztók közül regionális összehasonlításában **Pest vármegyében vallották magukat a legtöbben nagyivónak**. Ez a kiemelkedően magas arány rengeteg problémát vet fel, hiszen az alkoholfogyasztás sok negatív társadalmi és egészségügyi problémát vet fel, illetve generál.

5.1.3. Foglalkoztatottság, munkaerőpiac

Az elmúlt évtizedben a **gazdasági aktivitás** Magyarország-szerte növekedett, s a növekedés üteme Pest vármegyében is nagyjából **megegyezett az országos trendekkel, bár magasabb bázisról indult**. Pest vármegyében 2022-ben a 15-64 éves korosztályban 674 ezerre tehető a gazdaságilag aktívak száma, ami a munkaképes korú népesség 78%-át jelentette. Az teljes népességre számított **inaktívak aránya** 47%-ot tett ki, ami az országosnál 1,4 százalékponttal **alacsonyabb érték**. Az inaktivitás mértéke szinte a vármegye **kedvezményezett térségeiben**, azaz a Nagykőrösi, Ceglédi, Ráckevei, Szobi és Nagykátai járásokban haladta meg az országos értéket.

Pest vármegyében a **munkanélküliség** az **országosnál kedvezőbb** alakult a vizsgált időszakban, igaz itt is kedvezőbb bázisról következett be a változás. A 2022. évi foglalkoztatási felvétel adatai szerint a 15-64 éves korosztályban közel 15 ezer fő munkanélküli volt. A **munkanélküliségi adatok** mind a **végzettség**, mind a **nemek** tekintetében **jelentős különbségeket** mutat. A vármegyében a felsőfokú végzettségűek között mindössze 2% volt a munkanélküliségi ráta értéke, míg a 8 általánosnál alacsonyabb végzettségűek esetében ez a szám már 13,5%. A munkanélküliség a nőket sújtja jobban, amelynek szociális-kulturális háttérében egyrészt a családi szerepek állnak, illetve megmutatkozik a munkaerőpiacon továbbra is jelenlévő, kisebb mértékű nemi különbségtétel is. A teljes aktívakra számított ráta különbségének nagy része azonban ennél egyszerűbb okra vezethető vissza, hiszen míg az alacsonyabb végzettségű férfiak könnyebben találnak olyan nehéz fizikai munkákat, amelyek különösebb szakmai kompetenciák nélkül is végezhetőek, addig a nők számára sokkal nehezebb a szakmai kompetenciák nélkül munkához jutni.

Területileg a munkanélküliség az **agglomerációban** található járásokban volt a **legalacsonyabb**, mivel ezekben a járásokban a foglalkoztatás dinamikus bővült, illetve a főváros közelsége miatt sokan a főváros munkaerőpiacán helyezkednek el. A **Ráckevei, Nagykátai, Aszódi, Nagykőrösi, Ceglédi járások** ugyanakkor munkanélküliség tekintetében **meghaladták az országos átlagot**, illetve a Dabasi és Monori járásokban az országos átlaghoz hasonló értékek jelentkeztek. Ez utóbbi az adatok összezsengenek az alacsonyabb iskolázottsággal.

A **regisztrált munkanélküliség** adatait vizsgálva megállapítható, hogy a települési különbségek nagyok, a **legalacsonyabb és a legmagasabb munkanélküliséggel sújtott települések között nagyjából 16 szoros különbség** mutatkozik. A legmagasabb a nyilvántartott munkanélküliek aránya Tatárszentgyörgy, Örkény, Pusztavacs, Mikebuda, Nyársapát, Tóalmás, Vácegres településeken.

Az alacsony munkanélküliségi ráta mellett mindenütt **viszonylag magas a tartósan**, azaz egy évnél hosszabb ideje **állás nélkül lévők** aránya. A tartós munkanélküliség elsősorban szintén az agglomeráción kívüli járásokat sújtja, a Nagykőrösi járásban nyilvántartott álláskeresőknél csaknem fele már egy éve nem talál munkát, de jelentős 40% feletti az arányuk a Nagykátai, Ceglédi, Ráckevei és Aszódi járásokban is.

2022-ben Pest vármegyében a 15-64 éves korúak között összesen 659 ezer **foglalkoztatottat** tartottak nyilván, akik 58%-a **fizikai jellegű** munkát végzett. A **nemzetgazdasági ágak közül** a **kereskedelem, gépjárműjavítás** ágban foglalkoztatták a legtöbb munkavállalót, de nem sokkal maradt el tőle a **feldolgozóipar** sem. Ezek mellett jelentős még az oktatásban, az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenységekben, az építőiparban és a szállítás, raktározás ágakban foglalkoztatottak száma is.

A vármegyében a **közfoglalkoztatás** jelentősége ma már nem nagy, 2022-ben összesen 1265 közfoglalkoztatott volt, ami a teljes foglalkoztatotti létszámhoz képest **elenyésző**. A közfoglalkoztatottak döntő többsége fizikai, s csupán 4%-uk volt szellemi foglalkozású.

A koronavírus járvány jelentősen átalakította a foglalkoztatási viszonyokat és egyre nagyobb teret kaptak az **atipikus foglalkoztatási formák**, közöttük a **táv munka** vagy home office. 2020-ban Pest vármegyében **minden tizedik foglalkoztatott** ily módon dolgozott. Az ilyen foglalkoztatás általában az információ, kommunikáció, a tudományos, műszaki tevékenység és a pénzügyi szolgáltatások területén volt a leggyakoribb. A járvány lecsengése után azonban sok munkavállaló döntött az otthoni munkavégzés megszüntetése mellett annak ellenére is, hogy ez a munkavállalók, különösen pedig a nők részéről egy igen kedvelt és egyre inkább elvárt munkavégzési forma lett.

5.1.4. Lakhatás, lakáskörülmények, települési infrastruktúra

A vármegyében az elmúlt évtizedek szuburbanizációs folyamatainak köszönhetően jelentősen bővült, megújult és modernebbé vált a lakásállomány. Összességében a vármegye **lakásállománya** 2001 óta **31%-kal, azaz mintegy 124 ezer lakással bővült**. A **legnagyobb növekedés az agglomeráció** járásaiban következett be, ahol bizonyos települések esetében megduplázódott, illetve bizonyos esetekben közel megháromszorozódott a lakások száma. A leszakadó térségekben (Ceglédi, Nagykőrösi, Nagykátai és Aszódi járások) ugyanakkor **a lakásállomány az országosnál kisebb mértékben bővült**. A lakásállomány dinamikus bővülésének köszönhetően a **lakóépületek átlagos életkora fiatalabb** az országos átlagnál. Kiemelkedően magas az ezredfordulók követően modern építőanyagok felhasználásával épült lakások aránya a Budakeszi, Dunakeszi, Szigetszentmiklósi, Gödöllői járásokban, ahol a lakásállomány harmada ebben az időszakban épült. Előregedő korszerkezet a leszakadó járásokra jellemző, ahol az elmúlt húsz évben épült lakások aránya a lakásállományon belül még a 15%-ot sem érte el.

A lakások **komfortossága** is sokat javult a vizsgált időszakban: míg Pest vármegyében 20 évvel ezelőtt a lakások 15%-a tartozott a komfort nélküli kategóriába, manapság csupán 1,5%-uk. **A rosszul felszerelt, általában alacsony műszaki színvonalú otthonok** a vármegye **leszakadó járásaiban**, különösen a Nagykőrösi, Ceglédi és Nagykátai járásokban koncentrálnak, ahol arányuk 3-5% közötti.

Pest vármegyében **a lakások több 73%-a épült téglafalazattal**, míg a második leggyakrabban használt építőanyag a vályogfalazat (14%), amely a jó hőszigetelő tulajdonságai ellenére alacsony értékű tartással rendelkezik. A vályogot az alacsonyabb építési költségei miatt korábban az alacsonyabb státuszú, alacsonyabb jövedelmű népesség használta építőanyagként. **A Nagykőrösi, Nagykátai, Dabasi és Ceglédi járásokban még mindig a lakások 35-40%-a vályog vagy sár falazatú**, ami kifejezetten magas arány.

A vármegyében az **országosnál kisebb a panellakások részaránya**, amely a szuburbanizációs folyamatok időbeliségével függ össze. Panellakásokkal leginkább azokban a járásokban találkozhatunk, ahol a nagyobb városok már az 1970-es években növekedésnek indultak (Váci, Dunakeszi, Érdi, Budakeszi és Nagykőrösi járások).

A lakásállomány minőségi ismérvei, valamint a lakókörnyezeti jellemzők az **ingatlanárakban** is visszatükröződnek, **jelentős különbségeket** generálva a vármegye bizonyos térségei között. Míg a Budakeszi járásban közel 70 millió forintot kellett fizetni egy lakás megvásárlásáért, addig a Nagykátai járásban ennek töredékéért, mindössze 15,3 millió forintért már lehetett eladó ingatlant találni, de a Nagykőrösi és Ceglédi járásokban sem sokkal magasabbak a lakásárak. Ezek az értékek a vármegyei átlagtól (38 millió forint) is jelentősen elmaradnak.

Pest vármegyében a népesség 3%-a, nagyjából 36 ezer fő élt szegregátumban vagy szegregációval veszélyeztetett területen. A szegregáció a legnagyobb problémát a **leszakadással küzdő** Aszódi, Nagykátai, Dabasi és Ceglédi **járásokban** jelent, ahol **a népesség 6-12%-a élt** szegregátumokban vagy azzal veszélyeztetett településrészekben. Különösen magas az ilyen degradálódó településrészekben élők aránya Valkó, Örkény, Domony, Jászkarajenő, Tápiószéle, Dány, Csobánka, Tura, Galgagyörk, Bag

településeken, ahol a **szegregátumokban és szegregációval veszélyeztetett településrészekben élők együttes aránya a 25%-ot is meghaladja.**

A megfelelő életkörülményekhez hozzátartozik a megfelelő minőségű és mennyiségű ivóvíz biztosítása. A vármegyei **lakásállomány 94%-a volt az ivóvízhálózatba bekötve**, ami csak kis mértékben marad el az ország egészére jellemző értéktől. Az ivóvízhálózatba kötött lakások aránya a **Nagykőrösi járásban (78%) a legalacsonyabb**, itt azonban a **tanyás településszerkezet** is szerepet játszik a relatív alacsonyabb arányban. Települési szinten ugyanakkor nagyon nagy különbségek vannak: Nyársapáton az ivóvízhálózatra kötött lakások aránya még az 50%-ot sem érte el, de nem sokkal jobb a helyzet Kocséron sem, ahol a lakásoknak csupán 57%-a tudott hálózati ivóvizet használni.

Ivóvízminőségi szempontból a vármegye településeinek 80%-ban megfelelő minőségű ivóvíz áll a lakosság rendelkezésére, amely jelentősen meghaladja az országos átlagot (60%). A legtöbb probléma a vármegye déli területein található alföldi járásokban (Nagykőrösi, Ceglédi, Dabasi) tapasztalható, mindemellett még a Ráckevei, Gyáli és Monori térségekben is magas azon települések aránya, ahol a szolgáltatott ivóvíz minősége kifogásolható.

A vármegyében kiemelkedő a belterületi utak hossza, ugyanakkor kiépítésük már a rendszerváltás előtt is vontatottan haladt, **s a növekvő beépített területek miatt a kiépítetlen belterületi utak hossza** nemhogy rövidült, hanem még **növekedett** is. A kiépített önkormányzati utak aránya mindössze a Dunakeszi, Szigetszentmiklósi és Vecsési járásokban haladja meg az 50 %-ot, míg a Nagykőrösi, Nagykátai, Aszódi, Dabasi, Váci és Ceglédi járások településein a 25%-ot sem éri el.

A helyzetet tovább súlyosbítja, hogy az **útfejlesztések gyakran a járdák fejlesztése nélkül** valósultak meg. A Vecsési járáson kívül a járások többségében **az önkormányzati utak teljes hosszának csupán 20-40%-a mellett vezetett járda**. A legkisebb a kiépített járdák utakhoz viszonyított hossza ismét csak általában a leszakadó térségekben a legalacsonyabb, a Dabasi járásban mindössze 7%.

5.1.5. Szegénység

A vármegye az **összevont szegénységi mutatók alapján a régiós középmezőnybe tartozik**, azaz általánosságban az mondható, hogy a fejlettebb, dunántúli régiók között a mutatók többségében sereghajtónak számít, míg a kevésbé fejlett térségekhez viszonyítva kedvező értéket produkált.

A vármegyében a háztartások **egy főre jutó nettó éves jövedelme** 2020-ban közel 1 millió 800 ezer forintot tett ki, amely némileg magasabb az országos átlagnál. A háztartások jövedelméhez a **legnagyobb mértékben (77%) a munkajövedelmek** járulnak hozzá, míg a társadalmi transferek 21%-ot tesznek ki. Az elmúlt években a **munkajövedelmek háztartási összjövedelmen belüli aránya folyamatosan növekedett**, ami jó hír, hiszen a háztartások így sokkal kevésbé függenek a társadalmi juttatásoktól. 2020-ban azonban változás következett be e tekintetben, hiszen a COVID járvány hatására a munkajövedelem aránya kissé visszaesett.

2020-ig Pest vármegyében a **nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásokban élők** népességen belüli aránya folyamatosan zsugorodott. A **járvány hatására** azonban **viszonylag nagy ugrás** következett be a nagyon alacsony munkaintenzitású háztartások arányában, amelynek oka elsősorban abban keresendő, hogy a járvány a zömében alacsony végzettségű munkavállalókat foglalkoztató, ám a régióban nagy súlyú gazdasági ágakat érintette leginkább, így sokan ideiglenesen munka nélkül maradtak. 2020-ban a vármegyében összesen **58 ezren** (0-59 évesek 5,6%-a) éltek nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásokban, s arányuk 0,6 százalékponttal volt magasabb az országosan jellemző mértéknél.

A **relatív szegénységi arány** 2020-ban 9,7% volt, azaz a vármegyében **129 ezren** éltek olyan háztartásban, ahol a medián ekvivalens jövedelem 60%-ánál kevesebb jövedelemmel rendelkeztek, vagyis a jövedelem a szegénységi küszöb alatt maradt. A **súlyos anyagi deprivációban élők száma** Pest vármegyében a vizsgált évben a 80 ezer főhöz közelített (6%), s ez az érték nem csupán a fővárosi és dunántúli régiók átlagát haladta meg, hanem a Dél-Alföld átlagát is túlszárnyalta. A **szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett népesség** aránya 14,6% volt, ami **nagyjából 200 ezer embert** jelentett az adatfelvétel időpontjában.

A **szegénység területi megjelenése** összefüggést mutat a **magas munkanélküliséggel** és az **alacsony iskolázottsággal**, vagyis a szegénység újratermelődését elősegítő tényezők jelen vannak. Szintén szembeűnő, hogy a legnagyobb **roma minoritással** rendelkező településeken az egy állandó lakosra jutó jövedelem szintje alacsony, azaz a két tényező között közepes korreláció mutatkozik.

5.1.6. Mobilitás

Pest vármegyében a motorizáció mértéke folyamatosan emelkedik, és 2022-ben már ezer lakosra 407 természetes személy által fenntartott személygépkocsi jutott, azaz szinte minden második embernek volt autója.

A természetes személyek által fenntartott személygépkocsik számában jelentős területi különbség nem mutatkozott. **Az országos átlagot a személygépkocsik fajlagos száma kizárólag a Nagykátai járásban nem érte el**, minden más járásban meghaladta azt. A Gyáli és Ráckevei járásokban 440 feletti személygépkocsi jutott ezer lakosra, ami kiemelkedően magas érték.

A természetes személyek által üzemeltetett **személygépjárművek átlagéletkora** Magyarországon rendkívül magas. **Pest vármegyében valamivel kedvezőbb** a helyzet, de ez inkább az agglomerációs járásokban bejegyzett gépjárműveknek köszönhető, az agglomeráción kívüli terekből, messziről ingázók esetében magasabb az országos átlagnál a személygépjárművek átlagos életkora, azaz éppen a **szegényebb térségekben** élőknek kell **megküzdniük az autók emelkedő fenntartási költségeivel, nagyobb üzemanyagfogyasztásával és a rosszabb közlekedésbiztonsági jellemzőivel.**

A vármegye közösségi közlekedésének gerincét a **kötőtpályás közlekedés (vasút és HÉV)** adja, a személyforgalom jelentős része a vasúton és a HÉV vonalakon zajlik. **A vasútvonalak jelentős része már megújult, illetve egy részük felújítás alatt áll.** Ettől függetlenül **a vasúthálózat centrális jellege miatt a vonalak zsúfoltak** így nem ritkák a késések. Emellett számos település kívül esik a vasúti közlekedéssel lefedett területeken, így az itt élők számára az egyetlen összeköttetést a fővárossal a **távolsági autóbuszjáratok** jelentik.

Az autóbushálózat viszonylag sűrűn hálózza be a vármegyét, de **a járatsűrűség nem mindenütt segíti a helybeliek közlekedését megfelelően.** Az agglomeráció településeiről több alternatíva is van a fővárosba jutásra, de **a fővárostól távolodva romlik a járásszékelyek és a főváros elérhetősége**, így a megye távolabbi területein élők számára, egyre kisebb a főváros vonzó hatása és Budapest kulturális kisugárzása. **A Ráckevei, Aszódi, Szobi, Nagykőrösi, Nagykátai, Ráckevei térségekben vannak olyan elzárt helyzetű települések, ahonnan a járásközpont település is csak 2-3 órás követési távolságokkal rendelkező távolsági buszjáratokkal érhető el.** Mindez az ezeken a településeken élők közlekedési lehetőségeit jelentősen leszűkíti, amelynek a tanulói, vagy munkahelyi ingázást is megnehezíti. Az elzártság komoly veszélyt jelent, hiszen ennek eredményeképpen a szegénység egész települések esetében konzerválódhat, egyes esetekben a továbbtanulást, a szakmához jutást is meggátolhatja a közlekedés hiánya.

Pest vármegye telekommunikációs szempontból jól ellátott, mára gyakorlatilag az összes járásban elérhető az 5G hálózat. A vezeték nélküli hálózat is megfelelően sűrűn kiépített így infrastrukturális akadály

nincs a kommunikációnak. A vármegyében a **háztartások 94,5%-a rendelkezik internet hozzáféréssel**, ami 3,1 százalékponttal magasabb arány, mint ami országosan jellemző. Mindez azért is fontos, hisz a távoktatás, távmunka csak akkor képzelhető el, ha megvan a megfelelő kapcsolat lehetősége.

Az ezer lakosra jutó internet előfizetések száma az agglomerációban a legmagasabb, és itt is jellemző, hogy a periférikus helyzetű leszakadó térségekben jelentősen elmarad attól.

5.1.7. Egészségügyi ellátórendszer

Pest vármegye egészségügyi alap- és szakellátásáról általánosságban elmondható, hogy kisebb-nagyobb mértékben a fővárosi ellátórendszerre támaszkodik. Ezzel párhuzamosan elszívó hatás is jelentkezik, hiszen az orvosok közül kevesen választják a megyében működő egészségügyi intézményeket a jobban felszerelt, nagyobb presztizsú fővárosi intézmények helyett. Ez meglátszik az orvosok kor szerinti megoszlásában is, mivel **a megyében a 40 évesnél fiatalabb orvosok aránya 28% volt, szemben az országosan jellemző 34%-kal.**

5.1.7.1. Alapellátás

Az **egészségügyi alapellátásban** Pest vármegyében **648 orvos vett** részt 2021-ben. Közülük 184-en gyermekorvosi praxist, 78-an felnőtt- és gyermekorvosi praxist, illetve 386-an felnőtt orvosi praxist vittek. Az egészségügyi alapellátásban dolgozó orvosok **száma az elmúlt 10 év során alig változott**, ami egyfelől kedvező, hiszen országosan a háziorvosok száma számottevően csökkent, másrészt a vármegye népességnövekedését tekintve már korántsem ennyire kedvező adat.

A vármegye felnőtt és gyermek háziorvosai meglehetősen leterheltek, betegforgalmuk annak ellenére is nagy, hogy a lakosság egészségi állapota valamivel kedvezőbb, mint az országos átlag, ráadásul a betegforgalom nagyságában nagyok a területi egyenlőtlenségek is. **A házi gyermekorvosok terheltsége egyfelől a gyors népességnövekedés** miatt kialakuló (Dunakeszi járás), másfelől **a helyi szociális problémákra visszavezethető orvoshiány** (Dabasi, Ceglédi, Nagykátai, Ráckevei járások). A betegforgalom nagyságára jellemző, hogy a Nagykátai, Ráckevei és Dunakeszi térségekben nagyjából 50%-kal több esettel kellett a házi gyermekorvosoknak megbirkózni, mint országosan. **A felnőttek háziorvosi ellátásában ilyen mértékű különbségekkel nem találkozunk, a legmagasabb betegforgalmat a Nagykátai, Nagykőrösi és Ráckevei járások** felnőtt háziorvosai bonyolították, ahol 15-30 százalékkal volt magasabb a háziorvosok forgalma az országos átlagnál. Szintén negatívumként jelentkezik, hogy a fejlesztendő járásokban találunk nagyobb számban **olyan praxisokat, amelyeket a háziorvosok és házi gyermekorvosok helyettesítésben látnak el.**

Ez utóbbi tendenciával részben összefügg, hogy **található betöltetlen háziorvosi álláshely** a vármegyében. Számuk ugyan valamelyest csökkent a 2021. évi állapothoz képest, ám még mindig van olyan település, ahol már **közel egy évtizede nem találnak háziorvost** a betöltetlen álláshelyre. A leghosszabb ideje betöltetlen álláshelyek a Nagykátai járás településein vannak, ezek Szentmártonkáta, Tápiógyörgye, Tápiószéle, Tápióbicske, Úri, Tápiószentmárton települések.

Mindezek mellett vannak olyan Pest vármegyei települések, amelyekben sem háziorvosi, sem gyermek háziorvosi szolgálat nem található helyben, amelynek következtében összesen 9511 felnőtt és 7164 gyermekkorú lakos nem tudott helyben igénybe venni háziorvosi szolgáltatást.

Pest vármegyében 2020-ban **185 védőnői szolgáltatót** finanszíroztak az önkormányzatok. A 185 védőnői szolgálatban összesen **615 védőnőt foglalkoztattak**, akiknek a döntő többsége (80%-a) területi ellátást is vállalt. A NEAK 2023. júliusi kimutatása alapján a megyében **25 településen voltak betöltetlen védőnői helyek**. A védőnők között gyakori, hogy több oktatási intézményben is ellátják a védőnői feladatokat, emellett területi ellátást is nyújtanak.

Az egészségügyi alapellátás feladatai közé tartozik az **iskola- és ifjúságegészségügyi (iskolaorvosi) ellátás is**. A vizsgált időszakban **110 oktatási, nevelési intézményben volt betöltetlen iskolaorvosi álláshely**, amely vármegyei oktatási intézmények közel 14%-át teszi ki.

Pest vármegyében 2020-ban havonta átlagosan 365 fogorvosi szolgálat működött, a fogorvosok 451 ezer esetben 1 millió 333 ezer beavatkozást végeztek. Az egy esetre jutó beavatkozások számában jelentős különbségek nincsenek, a vármegyei átlag megfelel az országos trendeknek.

Az önkormányzatok az egészségügyi alap- és járóbeteg szakellátás területén tulajdonosként és intézményfenntartóként jelennek meg. **Az egészségügyi szolgáltatásokat nyújtó épületek állapota összességében rosszabb, mint az országos átlag**: az épületek 1%-a már nem újítható fel gazdaságosan, így esetükben a kiváltásról kellene minél hamarabb gondoskodni. Az épületállomány további 5%-a csak teljes felújítással hozható az elvárt színvonalra, míg közel 40%-a esetében csak részleges felújítása lenne szükség.

5.1.7.2. Szakellátás

Az egészségügyi alapellátást egészíti ki az egészségügyi szakellátás, amelynek tekintetében **a vármegye egészségügyi rendszere nagyban támaszkodik a fővárosra, így ezer lakosra jóval kevesebb orvos jut a megyében, mint országosan**.

Az általános járóbeteg-szakellátást a vonatkozó jogszabályok szerint a beteg lakóhelyének közelében kell biztosítani. A vármegyében **önállóan**, azaz nem a helyi kórház által **működtetve 25 szakrendelő** található, **működési területük általában széleskörű**, ez alól csak a kiskunlacházi, a fóti, a pomázi szakrendelők jelentenek kivételt, mivel ezekben 10-nél kevesebb szakrendelés működött. Azokon a településeken, ahol kórház is található, gyakran a **városi kórház látja el a járóbeteg szakellátást** több területen is. A vármegyében több helyen találunk olyan szakrendeléseket, amelyek a **települési egészségházban** a háziorvosi szolgálatot egészítik ki, amelyek **általában fogászati szakrendelések**.

A vármegye területi elhelyezkedéséből adódóan a fővárosi rendelőintézetek és kórházak szolgáltatásai is hozzájárulnak a megye járóbeteg szakellátásához, így az ezer lakosra jutó megjelenési esetek és beavatkozások száma alacsonyabb, mint az országos érték. Mindezek ellenére azoknak a rendelőintézeteknek, amelyek **ellátási centrumok, több, vagy kompetencia igényesebb szakellátást is működtetnek, kiemelkedő, az országos átlagot jelentősen meghaladó a betegforgalma**. Szélsőséges példaként említhető Törökbálint, de zsúfoltak a járóbeteg szakellátások Veresegyházán, Cegléden, Pilisvörösváron, Ráckeven, Kistarcsán, Dabason, Százhalombattán, Vácon, Szentendrén és Abonyban is.

Fekvőbeteg ellátás tekintetében **a megye sokkal nagyobb mértékben támaszkodik a főváros intézményeire**, mint a járóbeteg szakellátás területén. A vármegyei lakosok közül csak 22% az, akit helyben ápolnak, míg a **fekvőbetegek 70%-át a főváros egészségügyi intézményeiben ápolják**. Ki kell emelni a környező vármegyéket is, mivel különösen a **peremhelyzetű járások lakosai** inkább a **közelebbi megyeszékhelyeken** található intézményekben találnak ápolásra. A **fekvőbeteg ellátást végző intézmények között az állami intézményeké a legnagyobb szerep**, a vállalkozási, egyházi, vagy egyéb fenntartású intézményekben működő ágyak száma az állami intézményektől jelentősen elmarad.

A vármegye kórházai közül a **legmagasabb ágykihasználtsággal a ceglédi Toldy Ferenc Kórház és Rendelőintézet** működött (57%), amelyet a váci Jávorszky Ödön Kórház (55%), illetve a Pest Megyei Flór Ferenc Kórház (50%) követ. A legnagyobb kihasználtsággal általánosságban a belgyógyászatok, a kardiológiai, a pszichiátriai osztályok működtek. Külön kiemelendő, hogy a **rehabilitációs, betegellátási szolgáltatást nyújtó intézmények kihasználtsága minden esetben magas, 60-90% közötti**, ami azt jelzi, hogy a krónikus, ápolásra szoruló betegek számára nem áll rendelkezésre elegendő férőhely,

A vármegyében 2022-ben összesen 269 gyógyszertár és 56 fiókgyógyszertár működött, ezzel párhuzamosan a települések nagyjából 10%-ában, azaz összesen 19 településen nem volt helyben elérhető patika. A legtöbb ilyen település a Szobi járásban volt, itt valóban gondot okoz, hogy helyben nem lehet hozzájutni a szükséges gyógyszerekhez, különösen úgy, hogy **a népességben belül az idősek aránya magas, illetve a tömegközlekedés sok esetben nem elég fejlett.** A gyógyszertári szolgáltatás hiánya összességében valamivel több mint 16 ezer embert érint a vármegyében

5.1.8. Oktatás, nevelés intézményrendszere

5.1.8.1. Alapfokú oktatás, nevelés

2015. évtől kezdődően a gyermekkorúak száma a teljes népesség bővülését meghaladó mértékben növekedett. A jelentős népességváltozás nyomást helyezett a vármegye oktatási és nevelési intézményeire, bár a nyomás területileg egyenlőtlen volt, hiszen a beköltözések első sorban az agglomerációs településeket érintették, így ezekben ennél fokozottabb népességváltozás következett be. **Az óvodák száma Pest vármegyében az utóbbi két évtizedben jelentősen növekedett, miközben a feladatellátási helyek száma az ország egészében még kis mértékben csökkent is.** 2021-ben Pest vármegyében 540 óvodai feladatellátási hely működött, ez az országos intézmények közel 12%-a.

Pest vármegyében ahogyan országosan is, **az óvoda fenntartói továbbra is leginkább az önkormányzatok.** A fővároshoz közeli helyzet miatt azonban az óvodák között olyan profitorientált, vagy nonprofit szervezetek is megjelennek, amelyek a szegényebb megyékben nem, vagy csak kisebb arányban fordulnak elő. **A vármegyében az országosnál nagyobb az aránya alapítványi és egyéb fenntartású óvodáknak és kisebb az önkormányzati, állami és egyházi intézményeknek.**

A jelentős férőhelybővítő beruházások ellenére egyes járásokban még mindig nagyon magas a férőhely kihasználtság az óvodákban. A Monori, Nagykőrösi, Ceglédi, Szigetszentmiklósi, Gyáli, Budakeszi, Érdi és Vecsési járásokban még térségi szinten is 90%-os vagy afeletti a férőhely kihasználtsága. Míg a Monori, Budakeszi, Szigetszentmiklósi, Érdi, Gyáli, Vecsési járásokban jelentősen növekedtek a kapacitások az utóbbi húsz év során, addig **a Ceglédi és Nagykőrösi járásokban nem, vagy csak kis mértékben bővült a férőhelyek száma.** A jelentős kapacitásnövekedés a Dunakeszi, Szentendrei járásokban a korábbi zsúfoltságot mára jelentősen lepassztotta.

A vármegye elmaradottabb járásaiban található óvodai feladatellátási helyeknek mindössze 40-50%-a rendelkezik tornateremmel vagy tornaszobával.

Országosan az általános iskolai feladatellátási helyek csökkenése következett be, az iskola bezárások 2013-ban véget értek. A települési önkormányzatok korábban egyre kevésbé voltak képesek fenntartani az iskoláikat, az államigazgatás reformja keretében akkor vette át az állam az általános iskolák fenntartásának terhét. Ekkor egy jelentős növekedés következett be az általános iskolai feladatellátási helyek számában. Ám amíg országosan egyfajta stabilizáció következett be ezután, **a megyében továbbra is növekedett a feladatellátási helyek száma, követve a megye demográfiai változásait.**

A feladatellátási helyek számának növekedése szinte minden járásban jellemző volt, kivéve a Dabasi és a Gyáli járás, ahol a feladatellátási helyek száma csökkent 2001-hez képest. A Szobi járásban a feladatellátási helyek száma változatlan volt a vizsgált időszakban, igaz itt jelentős demográfiai változások nem következtek be.

Összesen 15 település van olyan a vármegyében, amelyekben kizárólag egy feladatellátási helyen csak alsó tagozat működik. Ez közel 1500 gyermek számára jelenti azt, hogy a felső tagozaton már ingázní kényszerülnek a lakóhelyük és az iskola között.

Az általános iskolai tanulók száma a Budakeszi, Gödöllői, Szigetszentmiklósi és Szentendrei járásokban növekedtek a legnagyobb mértékben, és összességében 8 járásban növekedett 2001-hez képest a tanulói létszám. A járások többségében létszámcsökkenés következett be, a legnagyobb mértékű visszaesés a Ceglédi, Dabasi és Nagykátai járásokban következett be, de arányaiban nagy volt a tanulók számának csökkenése az Aszódi, Gyáli és Nagykőrösi járásokban is.

A HH, HHH és SNI gyermekek együttes aránya a Ceglédi és Nagykátai járásokban volt a legmagasabb 20% körüli, de 15%-ot meghaladó volt az arányuk a Dabasi, Aszódi, Ráckevei és Nagykőrösi járásokban is, de a Monori járás is alig maradt el ettől.

A megyén belül a lemorzsolódással veszélyeztetett gyerekek aránya a fővároshoz közeli, jó szociális és gazdasági háttérrel rendelkező agglomerációs járásokban, így a Dunakeszi, a Szentendrei, a Budakeszi, a Vecsési járásokban a legalacsonyabb. **A legmagasabb 10% körüli arányok a Dabasi, Nagykátai és Aszódi járásokban jellemzőek.**

Vannak olyan járásszékhely települések, ahol a viszonylagosan magasabb tanulói létszám mellett is magas a bejáró gyermekek aránya, ezek Aszód, Szob, Gödöllő, Vác. A bejárók magas arányát több tényező is befolyásolja. A Szobi járásban viszonylag kevés a gyermek és itt kevesebb a teljes (alsó és felső tagozattal) működő általános iskola, így itt a gyermekek ingázni kényszerülnek. A másik hajtóerőt a nemzetiségi oktatás jelenti, amely nem csak az adott nemzetiséghez tartozók számára vonzó, hanem azok számára is, akik két tanítási nyelvű iskolába szeretnék járattatni a gyermeküket.

Általában a testnevelés feltételei megfelelőbbek az agglomerációs járásokban, mivel itt az iskolák 60-90%-ában biztosított egész éven keresztül a mindennapos testnevelés feltételrendszere.

Az épületállomány kora miatt az országosnál kedvezőbb arányok lennének indokoltak, de az utóbbi években a vármegye önkormányzati intézményeire uniós forrásokból az országosnál fajlagosan kevesebb jutott. Emiatt az építéssel szemben **a felújításokra, korszerűsítésekre sokkal kevesebbet tudtak fordítani** az önkormányzatok, illetve a Klebelsberg Központ.

5.1.8.2. Középfokú oktatás, szakképzés

A vármegyében összesen 85 feladatellátási helyen folyik gimnáziumi oktatás, összesen valamivel több mint 20 ezer diák tanul ezekben az intézményekben a nappali képzés keretei között. A **legsúfoltabb gimnáziumok** jelenleg a Dunakeszi, Nagykátai, Gödöllői, Monori, Gyáli és Érdi járásokban vannak. Ezen térségek iskoláiban az átlagos osztálylétszám még az amúgy is magas Pest vármegyei átlagot is meghaladja. **Kollégiumi ellátást** a gyermekek az Aszódi, Pilisvörösvári és Váci járások iskoláiban tudtak nagyobb, a Ceglédi, Dabasi és Szigetszentmiklósi járások iskoláiban kisebb számban igénybe venni.

A Pest vármegyei gimnáziumok nagyobb része az agglomeráció területén található, azon kívül csak a nagyobb városokban, járásközpontokban akad néhány intézmény. Az agglomeráció keleti felében található gimnáziumokba nemcsak az adott településről, vagy az agglomerációból, hanem az agglomeráció határain túlról is érkeznek diákok, főként, hogy sok esetben a közlekedési folyosók is ezt az ingázási irányt támogatják. A keleti agglomeráció gimnáziumaiban nem ritka az, hogy 60-70% közötti a más településről bejáró diákok aránya.

A vármegyében 44 szakgimnáziumi, technikum feladatellátási hely működik, összesen 8771 tanulót oktatnak a nappali oktatás keretei között. A legtöbb szakgimnáziumi, technikum feladatellátási hely a Ceglédi és Váci járásokban található. A legnagyobb tanulói létszámmal és a legnagyobb osztálylétszámokkal az Érdi járás képző intézményei működtek, itt egy osztályban 30 tanuló tanult a nappali képzések keretei között. A Budakeszi, Dunakeszi és Szigetszentmiklósi iskolákban a más

településről ingázó tanulók az összes technikumban (szakgimnáziumban) tanuló gyermek 80%-át tették ki, de magas volt a bejáró gyermekek aránya a Pilisvörösvári, Nagykátai, Monori, Gyáli és Aszódi járások képző intézményeiben is. Az Érdi, Gödöllői, Ráckevei, Nagykőrösi járások iskolái inkább a feladatellátási hely településének tanulói bázisára támaszkodtak. Kollégiumi elhelyezésre a Pilisvörösvári, Nagykőrösi, Gödöllői, Aszódi járásokban található intézményekben volt inkább lehetőség.

A vármegyében 32 szakképző iskola működött 2021-ben, ezek a nappali képzéseiken 4795 gyermeket oktattak valamilyen szakmára. **A Pest vármegyei képzőhelyek viszonylag nagy létszámmal működtek**, egy feladatellátási hely átlagosan 150 gyermeket képzett nappali rendszerben, 8 fővel többet, mint az országos átlag. Az érettségi nélkül záruló szakmai képzésekben már sokkal kevesebb a lánytanuló, vannak olyan képzőhelyek, ahol egyetlen lánytanuló sem volt. A szakképző iskolákban a hátrányos helyzetű tanulók aránya magasabb, mint az eddig felsorolt középfokú oktatási intézményekben, arányuk nagyjából 4% volt a vármegyében. A Ceglédi járásban ugyanakkor a szakképző iskolák tanulóinak tizede hátrányos helyzetű volt.

A vármegyében mindössze 8 szakiskolai és készségfejlesztő iskolai képzés működött, a Ceglédi, Gödöllői, Monori és Váci járásokban.

A vármegyében az országoshoz képest fajlagosan kevesebben tanulnak a felnőttoktatás keretei között, ez alól az általános iskolai oktatás jelent kivételt. Az általános iskolai felnőttoktatás az Aszódi, Szobi, Váci, Szigetszentmiklósi, Nagykőrösi, Vecsési, és Gödöllői járásokban működött. Ami szembeötlő, hogy az amúgy alacsony iskolázottsággal jellemezhető Ráckevei, Dabasi, Monori járásokban nem volt általános iskolai felnőttoktatásban tanuló. Viszonylag meglepő, hogy az érettségit adó általános gimnáziumi képzések látogatottsága milyen magas, hiszen az érettségi önmagában a munkaerőpiaci elhelyezkedés esélyeit a szakmai ismeretek hiánya miatt csak kisebb mértékben javítja. Ugyan további képzési lehetőségeket teremt, de mindez a gimnáziumi képzésben résztvevők számára további tanulásba fektetett éveket jelent majd.

5.1.9. Szociális ellátórendszer

5.1.9.1. Szociális alapszolgáltatások és szakellátások

A bölcsődéskorú (0-2 éves) gyermekek száma legnagyobb mértékben a Szigetszentmiklósi, Dunakeszi, Vecsési, Gödöllői és Monori járásokban növekedett. Azonban a növekedés dinamikájában jelentős különbség van. A legkorábban töltődő agglomerációs járásokban már 2010 körül bekövetkezett egy csúcs a bölcsődés korú gyermekek számában, amelyhez hasonló értékek az évtized végét jellemezték ismét, addig a második hullámban benépesülő járásokban a gyermek létszám kiugrása inkább az évtized végére tehető.

A legkisebb növekedés a bölcsődés korú gyermekek számában az Aszódi, Nagykátai, Nagykőrösi és Ráckevei járásokban következett be, de ezekben a járásokban is érzékelhető az utóbbi években a növekedés.

A bölcsődék a 2000-es évek fordulóján nagyon zsúfoltak voltak, mivel kevés új kapacitás jött létre. A fordulatot először a 2008-as válság következtében csökkenő gyermekszám okozta, majd nagy eredmény volt, hogy a 2010-es évek robbanásszerű növekedésének ellenére Pest vármegyében, ha nem is csökkent már jelentősen a bölcsődék zsúfoltsága, de legalább szinten tudott maradni. Ehhez persze hozzájárult a családi bölcsődék számának növekedése is, amely kiegészítette az önkormányzati fenntartású bölcsődék kapacitás bővülését. **Pest vármegyében az országosnál nagyobb szerep jut a nonprofit és a vállalkozások által üzemeltetett bölcsődéknek.**

Pest vármegyében az utóbbi évek feszített ütemű bölcsőde fejlesztései ellenére **viszonylag sok olyan járás van, ahol a kapacitások jelentősen elmaradnak a jelenlegi gyermekszámtól. Ezek főként azok a lemaradó, belső perifériát képező járások**, ahol az önkormányzatok nehezen képesek kigazdálkodni az intézmény fenntartásával járó többletköltségeket. Ám éppen ezek azok a térségek, ahol a legnagyobb arányban van jelen a szegénység, ahol a családoknak leginkább szükségük lenne a támogatásokra. Ezekben a terekben a szakszerű bölcsődei gondozás egyfajta kiutat is jelent, hiszen segítségével a szegénység újra teremtődésének esélyét is csökkenti (korai fejlesztés).

A családi bölcsődék szerepe az ellátásban általában azokban a járásokban nagyobb, ahol a családok képesek kifizetni a családi bölcsődék díjait. Így a periférikus helyzetű, szegénységgel sújtott járásokban ezek rentábilisan nem üzemeltethetők, így jelentőségük is kisebb.

Pest vármegyében összesen 67 településen nem működik bölcsőde, így összesen 4930 gyermek esetében lehetetlen helyben gyermekek számára nappali ellátást igénybe venni. A **Nagykátai járásban** kifejezetten kedvezőtlen a helyzet ebből a szempontból, hiszen a járás **15 településéből 8-ban nem volt bölcsőde**.

Biztos Kezdet Gyermekházak Pest vármegyében négy településen működnek, viszonylag szűk ellátási körzettel. Két esetben csupán az adott településre, két esetben pedig néhány közeli településre terjed ki az ellátási terület. Sajnos **a fejlesztendő járások közül csak a Ráckevei és Dabasi járásokban működik gyermekház. Nagy szükség lenne a hálózat további fejlesztésére, különösen az Aszódi, Nagykátai, de a Nagykőrösi és Ceglédi járásokban is.** Különösen azért, mert ezekben a járásokban a szegénység újratermelődésének megállításához a népesség iskolázottságának a javítása lenne a kulcs, hiszen a főváros és környezetének óriási és a munkavállalók számára kedvező feltételeket nyújtó munkaerőpiaca lehetőséget teremt a szegénységből való kilábalásra. Az iskolai felkészítésben, a lemorzsolódás esélyének csökkentésében pedig kulcsszerepe van a korai fejlesztésnek.

Pest vármegyében nyolc helyen működik tanoda, amelyek ellátási területe az adott településre, vagy annak közvetlen környezetére terjed ki. A Zsámbékon működő premontrei rend által működtetett tanoda ellátási területe a szomszédos Komárom-Esztergom vármegye településeire is kiterjed.

Fontos azonban megjegyezni, hogy az örkényi, csörögi és a monori tanodán kívül olyan térségekben működnek tanodák, amelyek fejlettsége kiemelkedő. Ellenben **éppen azokban a járásokban, településeken nem működik tanoda, ahol arra kiemelkedő szükség volna.** Itt is nagy szükség volna tehát a tanodai hálózat bővítésére, annak ellenére, hogy nehéz a megfelelő pedagógiai háttérrel megszervezni, különösen az említett leszakadó járásokban. A tanodákkal kapcsolatban pozitívumként értékelhető, hogy nemrég zárult le egy tanoda finanszírozását is lehetővé tévő pályázat, amelynek eredményeképpen hamarosan újabb 3 tanoda megnyitása várható.

A **család- és gyermekjóléti szolgálatot** minden települési önkormányzatnak kötelezően biztosítani kell a szociális, mentálhigiénés problémákkal küzdő vagy egyéb krízishelyzet megoldásához segítséget igénylő gyermekek, egyének, családok számára.

Pest vármegyében együttműködési megállapodás alapján 19 502 személy, míg anélkül 20 504 személy számára nyújtott családsegítő szolgáltatást a helyi családsegítő szolgálat. **Az ellátott személyek száma a statisztikák szerint országosan és a vármegyében is folyamatosan csökken.**

A család és gyermekvédelmi szolgálatok közül **az Aszódi, a Monori, a Nagykátai és a Gödöllői járásokban nyújtottak fajlagosan a legtöbb helyi lakos számára segítséget.** Ami kiemelendő, hogy a fejlesztendő járások közül **a Ráckevei, Dabasi, Ceglédi, Nagykőrösi járásokban az ellátott személyek ezer lakosra jutó száma még az országos átlagot sem érte el.**

A Nagykőrösi, Ceglédi, Dabasi és Szobi járásokban a szolgálatok által ellátottak között az átlagosnál nagyobb a gyermekkorúak aránya, míg a Pilisvörösvári, Budakeszi járásokban éppen az idősebb korosztály számára vált szükségessé a beavatkozás.

A család- és gyermekjóléti központ fenntartója a járásszékhely önkormányzat, amely a járásszékhely településen működik. A megalakulásuk óta jelentősen bővült a család és gyermekjóléti központok tevékenysége és ezzel együtt az általuk ellátott személyek száma is. **A speciális szolgáltatást igénybe vevők száma öt év alatt megtízszereződött, amely a nyújtott szolgáltatások bővülésének is köszönhető.** Szerencsére a jogerős hatósági intézkedésben érintettek száma nem növekedett ilyen mértékben, viszonylag konstans volt a vizsgált időszak során.

A Váci és Vecsési járásokban volt a legmagasabb a speciális szolgáltatást igénybe vevők száma, itt ezer lakosra több mint 120 ellátott jutott. A számok kevésbé a rászorultságot, mindinkább a központok által ellátott feladatokat tükrözik, hiszen például az Aszódi, Dabasi, Nagykátai járásokban a speciális szolgáltatásokat viszonylag kevesen vették igénybe, míg sajnos a valódi szociális helyzetet tükröző hatósági intézkedésekben érintettek fajlagos száma magas volt.

A családok átmeneti otthona (CSÁO) a vármegyében összesen hét telephelyen működik Pest vármegyében, gyermekek átmeneti otthona pedig egy telephelyen, Érden működik, melynek fenntartója a Fészek Gyermekvédő Egyesület.

Pest vármegyében összesen 34 telephelyen tudnak a gyermekvédelmi otthonok gyermekeket befogadni, az intézményekben összesen 424 gyermek elhelyezése lehetséges.

Pest vármegyében 17 lakásotthon 191 férőhellyel, 10 különleges lakásotthon 80 férőhellyel, 4 különleges gyermekotthon 94 férőhellyel, egy központi speciális gyermekotthonnak nem minősülő speciális gyermekotthon 15 férőhellyel, egy központi speciális gyermekotthon 24 férőhellyel és egy gyermekotthon 20 férőhellyel működik.

A vármegyében összesen 15 településen működik **falugondnoki szolgáltatás.**

Az országos 638 népkonyhából Pest vármegyében mindössze 5 működött. Dunakeszi, Valkó és Nagymaros településeken működtek a népkonyhák. 2022-ben a legnagyobb forgalmat Dunakeszi népkonyhája bonyolította, ahol átlagosan napi 57 személy kapott ételmezt, Nagymaroson 38-an, Valkón 30-an.

A szociális étkeztetésben fajlagosan legtöbben a Szobi és Aszódi járásokban részesültek, de ezekben a járásokban is jelentősen elmaradt a mutató értéke az országostól. Talán a Gödöllői, Váci és Nagykátai térségek azok, amelyekben a szociális étkeztetésben részesülők száma figyelemre méltó. Az alacsony fajlagos mutató értékek oka egyfelől az országosnál kedvezőbb demográfiai viszonyok, a lakosság és az idősök átlagosnál kedvezőbb körülményei.

Pest vármegyében összesen 3255 fő volt, aki házi segítségnyújtásban részesült. Fajlagosan jóval kevesebben szorultak rá a házi segítségnyújtásra mint országosan. Egyedül a Dabasi járásban közelítette meg a rászoruló fajlagos száma az országos értéket, viszonylag magas volt a rászoruló fajlagos száma a Szobi járásban is a többi térségben az országosnak csupán töredéke volt a mutató értéke.

Házi segítségnyújtásban **a legtöbben a Szobi járásban részesültek,** ami nem is meglepő ismerve a térség demográfiai viszonyait, az idősök magas arányát. Magas volt a házi segítségnyújtásban részesülők fajlagos száma **a Dabasi járásban is,** itt a szociális helyzet és a demográfiai viszonyok együttes hatásaképpen alakult így a helyzet, akárcsak a Ráckevei járásban.

Pest vármegyében a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás keretei között 1433 főt segítettek 2022-ben. **A jelzőrendszeres házi segítségnyújtásra szorulóknak fajlagos száma elmarad az országostól, amíg országosan 19, addig Pest vármegyében 10 rászoruló jutott tízezer lakosra.** A legtöbben a Dabasi és Gyáli járásokban vették igénybe a szolgáltatást, de az országos átlagnál nagyobb volt a rászoruló igénybevevők fajlagos száma a Nagykőrösi járásban is. A szociális alapszolgáltatást az Aszódi, Pilisvörösvári, Szobi, illetve Váci járásokban senki, vagy nagyon kevesen vették igénybe.

Pest vármegyében összesen 79 családsegítő működött, nem volt olyan járás, ahol legalább egy intézmény ne foglalkozott volna családsegítéssel. Azonban az korántsem egységes, hogy hány településen működik családsegítő, hiszen nyilvánvalóan akkor igazán hatékony az ilyen szociális szolgáltatás is, amennyiben a lakóhelyhez minél közelebb igénybe vehető. Sajnos éppen az egyik **legrosszabb szociális helyzetben lévő Aszódi és Nagykőrösi járásban működik csupán egyetlen ilyen intézmény.** A legtöbb településen a Nagykátai és Gödöllői járásokban működött családsegítő szolgálat.

A vármegyében 10 **közösségi ellátóhely** működik összesen 9 településen 8 járásban. Ellátó körzetük általában több településre, járásra is kiterjed.

A **nappali ellátást**, mint szociális alapszolgáltatást minden tízezer főnél (kivéve idős nappali ellátást, ahol háromezer fő a határ) több lakost számláló települési önkormányzatnak biztosítania kell, azon rászoruló személyek részére, akik segítséget igényelnek önálló életvitelük fenntartásához. **Időseket ellátó nappali otthonok** minden járásban működtek, összesen 57 intézményt tartottak nyilván. **30 fogyatékosokat ellátó nappali otthon van,** ilyen szervezet csak a Gyáli, Ráckevei, illetve a Szobi járásokban hiányzott. **8 hajléktalan melegező** volt, ezek a Ceglédi, Dunakeszi, Érdi, Gödöllői, Szentendrei és Váci járásokban működött.

5.1.9.2. Fejlesztő foglalkoztatás, személyes gondoskodás keretébe tartozó szakosított ellátások

Fejlesztő foglalkoztatók a vármegyében Albertirsa, Nagykőrös, Érd és Pilisvörösvár településen működtek. Közülük csupán az Albertirsai volt az egyetlen, amely nem állami vagy önkormányzati működtetésű.

2022-ben Pest vármegyében összesen 187 tartós bentlakásos intézmény működött. Ebből 97 az időskorúak gondozására szakosodott, míg 47 a fogyatékos személyek ellátását végezte. 9 pszichiátriai betegek számára létesített és 3 szenvedélybetegeket fogadó intézmény található még a vármegyében.

A tartós bentlakást biztosító intézmények meglehetősen zsúfoltak, bár az országos átlagnál a vármegyében néhány százalékponttal kisebb a férőhelykihasználtság. Az intézmények kihasználtsága olyan magas, hogy felveti a kapacitások bővítésének szükségességét.

Az intézményhálózat viszonylag sűrű, 61 vármegyei településen működik **idősek otthona**, 27 településen találunk **fogyatékos személyek ellátására szakosodott otthon**, 8 településen **pszichiátriai betegek számára létesített otthon**, és mindössze három helyen **szenvedélybetegeket gondozó otthon**. **Az otthonok kihasználtsága mindössze néhány intézményben maradt el a 80%-tól.** Domonyban a pszichiátriai betegek otthona 52%-os kihasználtsággal működött, de a tartós bentlakásos otthonok Inárcson, Gödön, Pécelen, Szadán, Tápióbicskén, Tápiógyörgyén, Tápiószentmártonban, Pilisvörösváron, Visegrádon, Verőcén is a 80%-os kihasználtság alatt működtek.

Pest vármegyében összesen 20 **átmeneti elhelyezést biztosító intézmény** működött. Az intézményekben összesen 527 db férőhely volt, amelyek magas 83%-os kihasználtsággal működtek. A legalacsonyabb 50% körüli kihasználtsággal a Budakeszi járásban, illetve a Ráckevei járásban működtek ezek az intézmények. Ki kell emelni, hogy az Aszódi, Dabasi, Monori, Szobi térségekben egyáltalán nem

működtek ilyen intézmények. A fővároshoz közeli Vecsési térségben pedig sem tartós bentlakásos, sem átmeneti elhelyezést nyújtó szociális intézmény nem működött, ez a járás ilyen szempontból teljes mértékben Budapest ellátórendszerére támaszkodik.

5.1.9.3. Pénzbeli és természetbeni ellátások

Pest vármegyében az időskorúak ellátása esetén a tízezer lakosra jutó kedvezményezetttek száma az országos érték valamivel több mint fele, de a legtöbb járásban még ennél is alacsonyabb az érték. Az országos átlagot meghaladó a kedvezményezetttek népességaránya a Ceglédi, Nagykátai és Nagykőrösi járásokban.

Az aktív korúak ellátásában már jóval többen részesülnek, ennek ellenére viszonylag alacsony a támogatást igénybe vevők köre. Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban tízezer lakosból 18 részesült országosan, Pest vármegyében ugyanakkor 5 fővel kevesebb. **A foglalkoztatást helyettesítő támogatásnál,** ha lehet, még nagyobb a különbség a vármegye javára, itt országosan tízezer lakosra 73 támogatott jutott, addig **Pest vármegyében ennek kevesebb mint fele (31).** Az országos átlagot meghaladó érték a Nagykőrösi, Nagykátai, Ceglédi, Ráckevei járásokat jellemezte.

Pest vármegyében havonta átlagosan 3559-en kaptak GYOD-ot. Tízezer lakosra nagyjából ugyanannyi kedvezményezett jutott, mint országosan. Azonban járásonként nagyon nagy szórás van a mutató értékében, amely visszatükrözi a járások szociális és egészségügyi viszonyait is. **A Nagykőrösi járásban tízezer lakosra az országos átlag közel duplája volt a kedvezményezetttek száma, de magas volt a számuk az Aszódi, Ceglédi, Monori, Érdi és Váci járásokban is.**

Pest vármegyében fajlagosan jóval kevesebben igényeltek ápolási díjat, mint országosan. Összesen havonta átlagosan 2992 fő volt, aki ápolási díjat vehetett igénybe hozzátartozója után. **A területi eloszlás itt is az otthon gondozási díjhoz hasonlóan alakult, az Nagykőrösi, Ceglédi, Ráckevei, Aszódi, Monori járásokban igényelték az ápolási díjat.**

A települési önkormányzatok többnyire szűkös költségvetési lehetőségekkel rendelkeznek, mégis ahogyan az az alábbi támogatási adatokból is kitűnik jelentős szerepet vállalnak a szociális támogatásokból. **Pest vármegyében 2022-ben az önkormányzatok 34 270 fő számára nyújtottak pénzbeli települési támogatást, összesen 1 milliárd 156 millió forint értékben.** A vármegye önkormányzatai fajlagosan kevesebb támogatást nyújtottak és kevesebb személy számára, mint országosan, azonban szerencsére a vármegye gazdasági, társadalmi, szociális helyzete indokolta az alacsonyabb intenzitást. **A legtöbben a Nagykátai, Dabasi, Szobi, Ráckevei, Ceglédi járásokban kaptak támogatást, ami nagyjából megfelel a járások helyzetének.**

Lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez 3125 esetben járultak hozzá a Pest vármegyei települési önkormányzatok, a nyújtott támogatások átlagos mértéke hasonló volt az országoshoz. **Fajlagosan a legtöbb kérelmező számára a Nagykőrösi, Szobi, Váci és Nagykátai járásokban nyújtottak segítséget az önkormányzatok.** A lakhatási kiadásokhoz kapcsolódó hátralék felhalmozása miatt kevés járásban kellett támogatást nyújtani, ám a Ráckevei járásban a 2022. évben 226 kérelmező számára folyósítottak ilyen támogatást az önkormányzatok.

A gyógyszerkiadások viseléséhez való hozzájárulás nagyon sok esetben kiemelt fontosságú az idősek, betegek számára, mivel egyes esetekben ezek a kiadások a támogatások ellenére is jelentősen terhelhetik a háztartás havi egyenlegét. **Pest vármegyében összesen 1850 igénylő kapott hozzájárulást gyógyszerkiadásaihoz, a kiutalt támogatások egy főre jutó értéke kis mértékben haladta meg az országos átlagot.** A Dabasi, Ceglédi és Budakeszi járásokban kaptak fajlagosan a legtöbben ilyen települési támogatást.

Pest vármegyében 363-an kaptak **pénzbeli szociális ellátást**, a támogatás összege nagyjából megegyezik az országosan jellemzővel. Fajlagosan a legtöbben a **Nagykőrösi, Érdi, Budakeszi és Szigetszentmiklósi járásokban** kaptak ilyen támogatást.

Rendkívüli települési támogatást Pest vármegyében összesen 19632 személy helyi lakos kapott. A megyében fajlagosan kevesebben kaptak ilyen támogatást, mint országosan. **A legtöbben a Dabasi, Ráckevei és Szobi járásokban jutottak ilyen támogatáshoz.**

Pest vármegyében a természetbeni támogatások egyes járásokban több lakoshoz jutottak el, mint a pénzbeliek. Pest vármegyében 2022-ben az önkormányzatok 16 717 fő számára nyújtottak pénzbeli települési támogatást, összesen 412 millió forint értékben. A legtöbben a Gyáli, Monori, Ráckevei járásokban kaptak támogatást, ahol a tízezer lakosra jutó kedvezményezetttek száma jócskán meghaladta az országos átlagot.

5.1.10. Kulturális intézményrendszer

A vármegye kulturális intézményei közül a művelődési házak és a könyvtárak azok, amelyek terén szinte 100 % a lefedettség, nincs olyan település, ahol nem található meg egyik intézmény sem.

A közművelődési intézményekben a leggyakoribb rendezvény típusok a művészeti események, az ismeretterjesztő előadások, az alkotó művelődési közösségi események, a klubok, szakkörök, ill. a tehetséggondozás. Vannak azonban olyan települések, ahol az intézményekben csak időszakosan tartanak rendezvényeket, kulturális ismeretterjesztő programokat, azonban rendszeres művelődési foglalkozásokat nem tartanak.

Pest vármegyében a beiratkozott olvasók száma folyamatosan csökken, a járási adatok szerint **mára az embereknek csak mindössze tizedének van könyvtári tagsága. A felsőoktatási intézmények jelenléte jelentősen növeli a könyvtárhasználatot.** A könyvtárhasználat és a járások fejlettsége, a népesség iskolázottsága között ugyanakkor nincs erős összefüggés, a Nagykátai, Gyáli, Vecsési, Aszódi és Érdi járásokban a legalacsonyabb a könyvtári olvasók ezer lakosra jutó száma.

A vármegyében az **országosnál kevésbé aktívak a lakók, sokkal kisebb arányban látogatják a közművelődési intézményeket, mint országosan.** Ebben két fontos tényező játszik szerepet, az egyik a **főváros hatalmas kulturális piacának közelsége**, másrészt a **vármegye átalakulóban lévő társadalma.** A szuburbanizáció nem hagyja érintetlenül a vármegye helyi közösségeit sem, a betelepülők sok esetben nem (azonnal) válnak a helyi közösség részévé, ugyanúgy városi életet élnek, identitásukban nem, vagy csak kis mértékben jelenik meg a lakóhelyük, környezetük. Emiatt sokkal kevesebben látogatják a helyi közösség által szervezett rendezvényeket.

A vármegye szinte minden járásában találunk olyan intézményt, amely a gazdag kulturális múlt bemutatását végzi. Fő központja Szentendre és Gödöllő; míg a Vecsési és Gyáli járásokban nem találunk muzeális intézményeket. Lényegében minden választódó településen - néhány kivételtől eltekintve - működik Emlékház. Tájház csak minden második településen van.

A főváros kiemelkedő színházi központ, számos híres nagy történelmű játszóhellyel. Pest vármegye nem rendelkezik ilyen gazdag színházi hagyományokkal, ám a fővároshoz való közelsége miatt mindig fontos szerep jutott a színházi életnek. **A legmagasabb átlagos nézőszámmal a Gödöllői, Érdi, Pilisvörösvár, Szentendrei járásokban található színházak működtek**, de általában is ezekben a járásokban tartották a legtöbb előadást. Több járásban nem működik színház, amit a közművelődési intézmények programkínálata igyekszik pótolni, akár utazó színházi előadások megszervezésével.

5.2. Problémák, szolgáltatáshiányok összefoglaló bemutatása

Demográfia

Probléma	Probléma leírása	Érintett járások	Veszélyeztetett társadalmi csoportok
Agglomerációs gyűrű településeinek népességrobbanása	Az agglomeráció gyors népességnövekedése nyomást helyez az ellátórendszerre, illetve az újonnan beköltözők száma és eltérő életviteli szokásai belső feszültségeket generálnak, illetve a népességösszetétel megváltozásához vezetnek, valamint az urbanizáció következményeként a vidéki kisvárosok, települések elvesztik klasszikus jellegüket. Mindezek hatására a hagyományos települési közösségek felbomlanak, a beköltözők és a hosszú idő óta ott élők közötti konfliktushoz vezetnek. Mindezzel párhuzamosan a társas magány, illetve elmagányosodás veszélye is fenyegeti a lakosságot, annak ellenére, hogy létszámbeli növekedés tapasztalható. Az online kapcsolattartás térnyerésével a klasszikus civil közösségek létszáma csökken. Az eltérő szokások, preferenciák, elvárások a települések fejlődésének irányát megváltoztatják. A népességváltozás társadalmi, szociális hatásainak enyhítése alapvető feladat.	Érdi, Budakeszi, Pilisvörösvári, Szentendrei, Váci, Gödöllői, Vecsési, Gyáli, Szigetszentmiklósi	idősek, gyermekek és fiatalok, kisebbségek
Gyermeklétszámok hirtelen emelkedése	A gyermekek számának emelkedése nemcsak a nevelési és oktatási intézményi ellátás megszervezése területén jelent kihívást, szükséges megteremteni a gyermekek számára a tehetséggondozás hátterét, a megfelelő kulturális, kikapcsolódást segítő és tömegsport hátteret, a közösséghez tartozás lehetőségét. Kifejezetten azon településekre jellemző, ahol nem a lakóhelyükön elérhető köznevelési intézménybe járnak a gyerekek, hanem a gyermek iskola és óvoda választását a szülő munkavégzésének helye határozza meg. A gyermeklétszám emelkedése a nagycsaládosokat is kihívások elé állítja, mert egyrészt keresik a maguk közösségét, helyét, a lehetőségeiket, másrészt pedig sokan súlyos nyomással küzdenek a vállalt terhek/feladatok kezelése okán.	Pest megye (benne elsősorban az agglomerációs járások)	gyermekek és fiatalok, gyermeket nevelő családok
Előregedő települések számának növekedése	Pest vármegye népessége összességében növekszik, ezzel együtt számos olyan település van, amelyek népességcsökkenése nem állt meg, vagy népességük stagnál. A települések előregedését gyakran kíséri az időskori szegénység kialakulása, az ellátási hiányok kialakulása a fizetőképes kereslet miatt, a kulturális hagyományok, értékek elvesztése és az épített környezet leromlása. Ennek megállítása szükséges, de olyan módon, hogy ne menjen végbe az agglomerációhoz hasonló földrendésszerű változás, amely gyökeresen változtatja meg a településeket.	Aszódi, Dabasi, Ceglédi, Nagykőrösi, Nagykátai, Ráckevei és Szentendrei, Szobi járások	idősek
Nagyszámú idős nem jut megfelelő szociális és	A várható élettartam emelkedésével országosan, de a vármegyében élő idősök száma is növekszik. A magukat nehezen ellátni tudó idősök számának emelkedése az egészségügyi, és a szociális ellátás számára kihívást jelent, hiszen több településen hiányoznak, vagy az	Pest vármegye	idősek, nők

Probléma	Probléma leírása	Érintett járások	Veszélyeztetett társadalmi csoportok
egészségügyi ellátáshoz	egészségügyi problémákkal küzdő idősök számára nehezen elérhetőek a releváns szolgáltatások.		
Növekvő létszámú - leszakadó - roma népesség	A hátrányos helyzetű (sokszor mélyszegénységből kiszakadni nem tudó) roma kisebbség növekvő lélekszáma több megyei településen is problémát jelent, mind társadalmi beilleszkedési, mind ellátórendszerrel terhelő problémák miatt. Vannak települések, ahol hiányos a romákat segítő intézményrendszer, a kisebbségi létet segítő, kultúra megőrzését támogató szervezetek, mindezek mellett kevés a romák munkaerőpiaci integrációját, a tehetség gondozást, kompetenciafejlesztést, a nehéz élethelyzetek, krízisek kezelését segítő program is.	Pest vármegye	nemzeti kisebbségek

Foglalkoztatás, munkanélküliség, kompetenciák

Probléma	Probléma leírása	Érintett járások	Veszélyeztetett társadalmi csoportok
Alacsony iskolázottság, kompetencia hiányok	Az iskolázottság hiánya nehezíti a munkaerőpiaci elhelyezkedést, közvetlenül járul hozzá a szegénység újratermelődéséhez. Az iskolázottság javulása folyamatos, ám a felsorolt járásokban a szegénység, a szociális környezet rontják a gyerekek iskolai esélyeit.	Aszódi, Dabasi, Ceglédi, Gödöllői, Nagykőrösi, Nagykátai, Monori, Gyáli, Ráckevei, Szobi járások	szegények, szegénységgel veszélyeztetettek
Egyes térségekben az országosnál magasabb munkanélküliség	A vármegye nagyobb részén nem jelent problémát a munkanélküliség (komolyabb gondot okoz a munkaerő-hiány), azonban néhány járásban az országosnál magasabb a munkanélküliség, amely az alacsony iskolázottsággal, kompetencia hiánnyal illetve a munkaerőpiacra nehezen visszavezethető népességgel lehet összefüggésben. Ennek kiemelt szegmense a nyugdíjkorhatárhoz közelítő tartósan munkanélküliek csoportja.	Aszódi, Ceglédi, Nagykátai, Nagykőrösi, Ráckevei járások	szegények, szegénységgel veszélyeztetettek
Atipikus, rugalmas foglalkoztatási formák alacsony aránya	A részmunkaidős, a távmunkában, vagy egyéb módon történő foglalkoztatás egyre elterjedtebbé válik, azonban még mindig vannak ágazatok és térségek, ahol ezek alkalmazása nem jellemző, a relatív alacsony aránya továbbra is problémát jelent. A gyermeket nevelők számára ezen foglalkoztatási formák segítenek az otthoni nevelésben, a gyermekek gondozásában. Ennek hiánya jelentős többlet terhet ró a nevelési intézményekre.	Pest vármegye	nők
Megváltozott munkaképességűek, fogyatékkal élők foglalkoztatása	A megváltozott munkaképességűek és a fogyatékkal élők nehezen jutnak munkához, sokszor a kompetencia és a képzettségük hiánya miatt is.	Pest vármegye - főleg a hátrányos helyzetű térségekben	Fogyatékkal élők
Digitális kompetenciák hiánya	A lakosság digitális kompetenciái (a digitális eszközök használata) nemzetközi összehasonlításban továbbra is alacsonyak, különösen a szegénységben élők, a romák, illetve az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők, valamint az idősebb munkavállalók körében.	Aszódi, Dabasi, Ceglédi, Nagykőrösi, Nagykátai, Monori, Gyáli, Ráckevei, Szobi járások	szegények, szegénységgel veszélyeztetettek, romák

Szegénység

Probléma	Probléma leírása	Érintett járások	Veszélyeztetett társadalmi csoportok
Szegénység	A szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett népesség aránya a vármegyében 14,6% volt 2020-ban, ami nagyjából 200 ezer embert jelentett. A még mindig magas abszolút létszám magában hordozza a szegénység növekedésének, újratermelődésének kockázatát (és az ezzel járó problémákat), mivel az intézményrendszer azokban a járásokban, településeken nem elég fejlett, illetve erőforrás hiányos, ahol ezeket a hatásokat ellensúlyozni kellene.	Aszódi, Dabasi, Ceglédi, Nagykőrösi, Nagykátai, Monori, Ráckevei, Szobi járások	szegények, szegénységgel veszélyeztetettek, romák, idősek, gyermekek és fiatalok
Közbiztonság, droghasználati problémák	A szegregáció, az alacsony iskolázottság, a szegénység, az otthoni nem megfelelő szociális körülmények, illetve a munkanélküliség olyan tényezők, amelyek a bűncselekmények elkövetéséhez motivációs tényezőként járulhatnak hozzá. A droghasználat elsősorban a fiatalokat veszélyezteti, de különösen a szegényebb településeken, a szegregátumokban már a középkorúakat is érinti. Fontos a szemléletformálás, a problémák monitorozása.	Pest vármegye	szegények, szegénységgel veszélyeztetettek, romák, gyermekek és fiatalok

Lakás, lakhatás, infrastruktúra közlekedés

Probléma	Probléma leírása	Érintett járások	Veszélyeztetett társadalmi csoportok
Lakások nem megfelelő műszaki állapota, épített környezet nem megfelelő minősége	A lakhatás minősége hozzájárul az életminőséghez, de egyúttal a szegénység kialakulásához és újratermelődéséhez. Az emelkedő energiaárak főleg a szegények, vagy szegénységgel veszélyeztetettek számára jelentik a legnagyobb veszélyt, hiszen alkalmazkodóképességük kisebb. A növekvő energiaárak, az infláció éppen az ő jövedelmeiket csapolja leginkább. Ráadásul az esetükben a megújuló energiaforrásokra való átállás, vagy az energiafogyasztás csökkentése (szigetelés, energiahatékony háztartási készülékek) nehezen megoldható, hiszen ezek mindegyike jelentős beruházást igényelnek. A problémát növeli, hogy a lakosság energiatudatossága is alacsony szintű.	Aszódi, Dabasi, Ceglédi, Nagykőrösi, Nagykátai, Váci, Monori, Ráckevei, Szobi járások	szegények, szegénységgel veszélyeztetettek, romák, idősök, gyermekek és fiatalok
Lakhatás biztosítása, lakáshoz jutás	A vármegyében az átlagkereset figyelembe véve 2022-ben átlagosan 12,3 évet kellett spórolni egy lakás megvásárlásához, ami - a fővárost leszámítva - a magyar megyék között a legmagasabb érték. A bérlakások száma alacsony, ezen belül is ritka, hogy az önkormányzati bérlakásokat tartsanak fenn. A piaci bérleti díjak a főváros után Pest megyében a legmagasabbak, az önkormányzati bérlakásoké pedig az országban a legmagasabbak, bár itt a különbségek kisebbek.	Pest vármegye	szegények, szegénységgel veszélyeztetettek
Ivóvízminőség, ivóvízhiány	A lakosság és különösen a kisgyermeket nevelők és várandós anyák számára elengedhetetlenül fontos az egészséges ivóvízhez való hozzáférés, amely alapvető lakossági szolgáltatás és gazdasági telepítő tényező is egyúttal.	Pest vármegye	nők, gyermekek és fiatalok
Szegregáció	A vármegyében a felmérések szerint viszonylag kevés szegregátum van, ugyanakkor a szegregálódás önmagában olyan folyamat, amelynek megállítása minden érintett település számára kiemelkedő fontosságú.	Aszódi, Ceglédi, Dabasi, Nagykátai, Nagykőrösi, Ráckevei, Monori járások	szegények, szegénységgel veszélyeztetettek, romák, idősök, gyermekek és fiatalok
Mobilitás hiánya	Bár a vármegye lakossága meglehetősen jól motorizált, országos összehasonlításban sűrű az út és vasúthálózat, mégis egyes térségekben a mobilitás nem megfelelő (elérési idők, járatsűrűség), ami akadályozza a főváros közelségéből adódó kedvező hatások érvényesülését. Egyes települések kifejezetten periférikus helyzetűek közlekedés szempontjából.	Szobi, Dabasi, Nagykőrösi, Aszódi, Pilisvörösvári, Szentendrei járások egyes települései	szegények, szegénységgel veszélyeztetettek, romák, idősök, gyermekek és fiatalok

Egészségügy, egészséges életmód

Probléma	Probléma leírása	Érintett járások	Veszélyeztetett társadalmi csoportok
Orvoshiány, szakszemélyzet, védőnők hiánya, elöregedése, ~~nem megfelelő~~ eszközellátása	<p>A vármegyében összesen 51 tartósan betöltetlen háziiorvosi álláshely van, ami országosan relatíve jó mutató. Van azonban olyan település, ahol már egy évtizede nem találnak háziiorvost. A háziiorvosi szolgálatot ugyan megoldják helyettesítésben, de ez közel sem nyújtja ugyanazt a szolgáltatási minőséget. A háziiorvosok elöregedése pedig a probléma növekedésével fenyeget.</p> <p>Gondot okoz az iskolaorvosok és védőnők hiánya is.</p> <p>A szakorvoshiány is növekszik, ezáltal folyamatosan szűkül az egészségügyi szakellátáshoz való hozzáférés lehetősége (egyre többet kell várni és egyre messzebb kell utazni a megfelelő szakellátás érdekében).</p> <p>Az alternatív (fizetős) ellátások az alacsony jövedelműek részére nem elérhetőek.</p>	Nagykátai, Ceglédi, Dabasi, Nagykőrösi, Szobi járások különösen, de egész Pest megye	idősek, gyermekek és fiatalok, különösen az alacsony jövedelmű és hátrányos helyzetű személyek
A népesség egészségtudatossága, annak hiánya	<p>A dohányzás, az alkohol fogyasztás mérséklése társadalmi és egészségügyi szempontból is fontos kérdés, ahogyan a nem megfelelő táplálkozás is jellemző a lakosság körében.</p> <p>Az egészségtudatos magatartással ~~összhangjában~~ összhangjában számos probléma súlya csökkenthető.</p> <p>Különös figyelmet kell fordítani azokra, akik szegénységben élnek, vagy szegénység által veszélyeztetettek, hiszen az esetükben különösen nagy a szenvedélybetegségek kialakulásának kockázata, a túlzott dohány, drog és alkoholfogyasztás.</p> <p>Sajnos, az elhízás is nagyobb mértékben érinti a kisebb jövedelműeket, alacsony végzettségűeket.</p>	Aszódi, Ceglédi, Dabasi, Nagykátai, Nagykőrösi, Ráckevei, Monori járások	szegények, szegénységgel veszélyeztetettek, romák
A lakosság egészségi állapota	<p>A friss statisztikai adatok alapján Pest vármegyében a népesség egészségesen várható élettartama az országosnál alacsonyabb, a férfiak esetében az országos érték körül alakul, a nőknél ellenben annál jelentősen alacsonyabb. A leggyakoribb halálokok között a vármegyében is a daganatos és keringési rendszeri betegségei állnak az élen.</p> <p>A szűrővizsgálatok fontossága kiemelt, az országosan egységesen működő, valamint a helyben szervezett rendszeres szűrési programokon történő részvétellel az egyén élettartama meghosszabbítható, a súlyos betegségek időben történő felismerésével a gyógyulás valószínűsége növelhető.</p>	Pest vármegye, de kiemelten az Aszódi, Ceglédi, Gyáli, Monori, Ráckevei, Szobi járások	nők, szegények, szegénységgel veszélyeztetettek, romák
Egészségügyi infrastruktúra minősége	<p>Az utóbbi évek kormányzati beavatkozásainak köszönhetően jelentős számban épültek egészségházak a vármegyében, ugyanakkor az önkormányzati tulajdonú épületeknek még mindig jelentős része rossz állapotú. Az önkormányzatok tulajdonában álló egészségügyi célt szolgáló épületeknek 45%-a felújításra szorul. Az épületek 1%-a sajnos már nem újítható fel gazdaságosan, így esetükben a kiváltásról kellene minél hamarabb gondoskodni.</p>	Pest vármegye	idősek, gyermekek és fiatalok, mindenki

Oktatás, nevelés, képzés

Probléma	Probléma leírása	Érintett járások	Veszélyeztetett társadalmi csoportok
Óvodai férőhelyhiány	Az óvodák esetében a népességnövekedés jelentős nyomást gyakorolt az intézményrendszerre. Ennek a hatásait sikerült enyhíteni kormányzati beavatkozással és szerepvállalással, de még mindig vannak olyan települések, ahol további bővítésre, vagy új intézmény építésére volna szükség a fenntarthatóság figyelembe vétele mellett.	Pest vármegye - elsősorban agglomerációs járások	gyermekek és fiatalok
Óvodákban a mozgásfejlesztéshez szükséges infrastruktúra, és a korai fejlesztéshez szükséges pedagógusok hiánya	Sajnos nem minden óvoda rendelkezik a gyermekek mozgásfejlesztéséhez szükséges infrastruktúrával. A felsorolt járásokban az óvodák felében sem tornaszoba, sem tornaterem nincs. A fejlesztő pedagógia fejlődésével számos módszert alakítottak ki, amelynek segítségével jelentősen csökkenthető a gyermekek fejlődési lemaradása, segít az iskolaérettség elérésében. A fejlesztő pedagógusok száma azonban még mindig alacsony, különösen azokban a térségekben, ahol a szociális körülmények miatt a gyerekek kiemelt gondoskodásra szorulnak.	Ceglédi, Nagykátai, Nagykőrösi, Ráckevei, Szobi járások	gyermekek és fiatalok
Létszámnövekedés az általános iskolákban	A korábban a bölcsődei és óvodai ellátásban megjelenő létszámnövekedés mára az általános iskolákban is meglátszik, ami az osztálylétszámok növekedésében érhető tetten. Az iskolák infrastruktúrája jóval nagyobb demográfiai nyomást is képes elviselni így csak az agglomerációban van szükség a kapacitások bővítésére. Az osztálylétszámok növekedése azokban az iskolákban jelent kihívást, ahol sok az HH, vagy SNI tanulók aránya. Ezekben a pedagógusoknak nagyobb figyelmet kell fordítani az egyéni fejlesztésre.	Pest vármegye	gyermekek és fiatalok
Hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, SNI tanulók magas aránya	A jelenség kiemelten csak néhány iskolát érint, de ezekben az intézményekben olyan magas az érintett gyermekek aránya, hogy az már szegregált iskolai helyzetet idéz elő. Ezen iskolák számára kulcsfontosságú lenne a pedagógusok kiemelt segítése, a felzárkóztatás, fejlesztés tárgyi, szervezeti és humán – különösen gyógypedagógusok terén - feltételeinek javítása.	Aszódi, Ceglédi, Dabasi, Nagykátai, Nagykőrösi, Ráckevei, Monori járások	szegények, szegénységgel veszélyeztetettek, romák, gyermekek és fiatalok
Iskolai lemorzsolódás	Sajnos, nemzetközi összehasonlításban viszonylag magas az iskolai lemorzsolódás. Problémát jelent, hogy a hátrányos helyzetből érkező, rossz szociális helyzetű gyermekek közül sokan már szakmát sem szereznek. A szakma, az érettségi és főképpen az írás-olvasás képességének hiánya jelentősen rontja az elhelyezkedési esélyeiket, így járulva hozzá a szegénység generációk közötti átörökléséhez.	Aszódi, Ceglédi, Dabasi, Nagykátai, Nagykőrösi, Ráckevei, Monori járások	szegények, szegénységgel veszélyeztetettek, romák, gyermekek és fiatalok
Oktatás, nevelés infrastrukturális elmaradottsága	A vármegye önkormányzati tulajdonban lévő oktatási intézményeinek több mint fele felújításra szorul. Ezek 1%-a gazdaságosan már nem korszerűsíthető, kiváltásuk szükséges. Az épületállomány 43%-a már részleges felújítással is az oktatáshoz szükséges színvonalra javítható, míg 6,8% esetében csak a teljes felújítás lenne megoldás. A megfelelő tárgyi feltételek nélkül nem lehet versenyképes a vármegye oktatása.	Pest vármegye	gyermekek és fiatalok

Probléma	Probléma leírása	Érintett járások	Veszélyeztetett társadalmi csoportok
Iskolába jutás, iskolai ingázás	A gyermekek jelentős része ingázni kényszerül lakóhelye és az iskola között. Az ingázás egyes települések esetében már az általános iskolában is elkerülhetetlen, később a középiskolák esetében még gyakoribb. Középiskolai kollégiumi férőhely kevés, vagy nincs is kollégiuma az adott intézménynek. Az ingázás jelentős anyagi teherrel jár, ráadásul megterhelő a gyermek, a család számára.	Pest vármegye	gyermekek és fiatalok
Tanulói teljesítmények	A vármegyében a tanulói mérések alapján a gyermekek az országos átlagnál jobban teljesítettek. Az ország 100 legjobb gimnáziumából 9 a vármegyében található (az agglomerációs településeken). Az iskolai teljesítményméréseken a lemaradó térségek tanulói már közel sem teljesítenek ilyen jól.	Aszódi, Ceglédi, Dabasi, Nagykátai, Nagykőrösi, Ráckevei, Monori járások	gyermekek és fiatalok
Pedagógus hiány, elöregedés	A vármegyében különösen erősen jelentkezik a pedagógushiány bizonyos szakokon. A természettudományos területeken oktatók esetében nagy a versenyszféra elszívó hatása, hiszen a végzetek tudása könnyen konvertálható a piac elvárásaihoz. A vármegyében az országosnál fiatalosabb a pedagógusok korösszetétele, de a korszerkezet továbbra is elöregedő struktúrát mutat. A pedagógushiánnyal, elöregedéssel részben összefügg a „burn out”, azaz a kiégés is, amely a túlterheltséggel párhuzamosan egyre több pedagógust veszélyeztet.	Pest vármegye	gyermekek és fiatalok
Szakmai kompetenciák, végzettség hiánya	A vármegye egyes járásaiban kifejezetten magas azoknak az aránya, akik semmilyen szakmai végzettséggel nem rendelkeznek, vagy elavult a szakmai képzettségük és nem fejlesztették ezért a felnőttképzés megerősítésére is szükség van. Az ő munkaerő piaci integrációjuknak az alapfeltétele a foglalkoztatók elvárásainak megfelelő szakmai kompetenciák megszerzése. Különösen fontos ez a nők számára, hiszen a férfiak számára nyitva állnak képzettséget nem igénylő fizikai munkák, addig a nők végzettség hiányában nehezebben tudnak elhelyezkedni.	Aszódi, Ceglédi, Dabasi, Nagykátai, Nagykőrösi, Ráckevei, Monori járások	nők, szegények, szegénységgel veszélyeztetettek, romák
Elérhető szakmai képzések szűk köre	A vármegyében három szakképzési centrum működik, amelyek fogadják a vármegye szakmát tanulni igyekvő diákjait. A szakképzések azonban gyakran nem a piaci igényeknek megfelelő szakmákban, illetve nem a piaci igényeknek megfelelő szakmai háttérrel nyújtva képeznek szakembereket. A piaci igények és a szakképzés összehangolása továbbra is feladat, a nappali és a felnőttképzés területén is.	Pest vármegye	gyermekek és fiatalok

Szociális ellátás

Probléma	Probléma leírása	Érintett járások	Veszélyeztetett társadalmi csoportok
Bölcsődei kapacitáshiány	Az elmúlt évek bölcsődefejlesztései jelentős eredményeket ért el (számottevően emelkedett a férőhelyek száma), azonban a vármegye leszakadó térségeiben a települések nem rendelkeznek megfelelő anyagi háttérrel, hogy az intézményeket fenntartsák. Gyakran emiatt nem indultak a bölcsődei pályázatokon. Ez a vármegye kevésbé fejlett járásaiban okoz kapacitáshiányt.	Aszódai, Ceglédi, Dabasi, Nagykátai, Nagykőrösi, Ráckevei, Monori járások	nők, szegények, szegénységgel veszélyeztetettek, romák, gyermekek és fiatalok
Biztos Kezdet Gyerekházak kis száma	A Biztos Kezdet Gyerekházak célja, hogy segítse a kisgyermeket nevelő nehéz helyzetben lévő családokat, fejlesztő foglalkozásokkal, tanácsadással. Az intézményi program sikeres, azonban sok olyan kifejezetten rossz helyzetű település van Pest vármegyében, amely nem volt képes a programba bekapcsolódni. A jelenlegi gyerekházak programjának bővítésére volna szükség, mivel az igazán nehéz helyzetben lévő szülők nem képesek igénybe venni a szolgáltatást, ha az nem lakóhelyükön, vagy annak közvetlen közelében működik.	Nagykátai, Aszódai, Ceglédi, Nagykőrösi járások	nők, szegények, szegénységgel veszélyeztetettek, romák, gyermekek és fiatalok
Tanodák kis száma	A tanoda program is modern megközelítéssel segíti a tanulói lemaradások csökkentését, a felzárkóztatást. Azonban a jelenleg működő tanodák közül a leszakadó járások közül mindössze egyben (Dabasi járás) működik, a többi tanodát olyan járásokban működtetik, ahol ugyan valóban jelentős számú rászoruló él, ugyanakkor a települések vagy környezetük megfelelő gazdasági erővel rendelkezik így könnyebben képesek a tanoda program végrehajtásához szükséges erőforrásokat biztosítani. Fontos lenne, hogy a program a fejlesztendő járásokba is eljusson.	Nagykátai, Aszódai, Ceglédi, Ráckevei, Nagykőrösi járások	szegények, szegénységgel veszélyeztetettek, romák, gyermekek és fiatalok
Szociális szolgáltatást nyújtó intézmények erőforrás problémái	A szociális szférában is jelentkezik a szakemberhiány. A szociális szférában tevékenykedő szakemberek számára komoly kihívás, hogy a rászorulókkal bizalmi kapcsolatot építsenek ki, ezért ebben a szférában különösen fontos az állandó jelenlét, a hosszabb távon stabil humán erőforrás háttér. A szféra jelenleg kapacitás gondokkal küzd, amely a programok, indítását sokszor korlátozza, végrehajtását nehezíti. Különösen a szociális alapellátások teljes körű biztosítására lenne szükség, a szakellátásba kerülés megelőzésével.	Pest vármegye	szegények, szegénységgel veszélyeztetettek, romák, idősek, gyermekek és fiatalok
Fejlesztő foglalkoztatás alacsony volumene	Az állam komoly lépéseket tett a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatásának növelése érdekében. A pénzügyi ösztönzőkkel valóban sikerült a vállalkozásokat segíteni abban, hogy megváltozott munkaképességű munkavállalókat alkalmazzanak. Vannak azonban olyanok, akiknek az állapota nem teszi lehetővé a hagyományos foglalkoztatást. Számukra jelent lehetőséget a fejlesztő foglalkoztatás. Azonban a több mint 1,3 millió fős vármegyében mindössze 6 telephelyen 127 embert	Pest vármegye	fogyatékkal élők

Probléma	Probléma leírása	Érintett járások	Veszélyeztetett társadalmi csoportok
	foglalkoztattak ilyen módon. (Összevetésként Békés és Veszprém vármegyékben több mint kétszer ennyit.)		
Tartós bentlakásos otthonok kapacitáshiánya	A vármegyében a tartós bentlakásos otthonok férőhely-kihasználtsága alacsonyabb az országos értéknél, azonban így is egy két kivételtől eltekintve teljes, vagy közel teljes kihasználtsággal működnek ezek az intézmények. Fontos lenne ezen a téren a kapacitások növelése, különösen az idősgondozás és fogyatékosok, pszichiátriai betegek gondozása területén.	Pest vármegye	fogyatékkal élők, idősek
Házi segítségnyújtás és jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	Az időskorúak számának emelkedése rövid, közép és hosszú távon is az időseknek nyújtott segítő szolgáltatások fejlesztését kívánja meg.	Pest vármegye	időskorúak, nők
Nappali ellátás kapacitásproblémái	Hasonlóan a tartós bentlakásos otthonokhoz a nappali ellátásban is kedvezőbbek a kihasználtsági adatok, mint országosan, de itt is több ellátási típusban kapacitáshiány jelentkezik. A nappali ellátások kapacitás bővítése is kívánatos volna.	Pest vármegye	fogyatékkal élők, idősek

Kultúra, közművelődés

Probléma	Probléma leírása	Érintett járások	Veszélyeztetett társadalmi csoportok
Könyvtári olvasók számának visszaesése	A COVID megjelenése óta folyamatosan és nagy mértékben esett vissza a regisztrált olvasók száma a vármegye könyvtáraiban. A folyamatot szükséges lenne megfordítani, mivel a kultúrához való hozzáférés legfontosabb és legközvetlenebb elemét jelentik a könyvtárak.	Pest vármegye	gyermekek és fiatalkorúak, idősek
Közművelődési intézmények látogatottságának alacsony színvonala	Pest vármegyében és különösen a vármegye leszakadó járásaiban a közművelődési intézmények látogatottsága kiemelkedően alacsony. Ezek az intézmények nemcsak a kultúra közvetítésében, hanem a helyi identitás erősítésében, illetve a közösség építésében is szerepet játszanak. A jól működő közművelődési intézmények segíthetik akár a szociális projektek megvalósítását is.	Pest vármegye	gyermekek és fiatalkorúak, idősek
Helyi identitás erodálódása, a közösséghez tartozás megélésének elvesztése, helyi értékek degradálódása	A közösséghez tartozás megkönnyíti az egyéni adaptációt, a nehézségek kezelését. Azonban a helyi közösségek a jelentős belső népesség mozgás, a beköltözések hatására felbomlóban vannak, ezért különösen fontos, hogy az összetartozást a helyi identitás megőrzését programok is segítsék, amelyben a helyi kulturális intézményeknek kulcsszerepük van.	Pest vármegye	Helyi lakosság egésze - azonban a szegényeket, szegénységgel veszélyeztetetteket és romákat jobban érinti a közösségi kapcsolódások meglazulása
Nemzetiségi kultúra megőrzésének gyengülése	Pest vármegye nemzetiségi összetétele szerencsére nagyon sokszínű, területén német anyanyelvűek, szlovákok, szerbek, romák élnek nagyobb arányban. A nemzetiségi kultúra megőrzése különösen fontos, hiszen a közösségi összetartozás település-szinten is érvényesülő kohéziós erő, illetve a kulturális sokszínűség segíti az eltérő nézőpontok megértését, az alkalmazkodásra tanít. Ennek a sokszínűségnek a megőrzése a vármegye egészében fontos feladat.	Pest vármegye	nemzeti kisebbségek, romák

5.3. Javasolt beavatkozások (célcsoport és terület szerint)

Az előző fejezetben a problématerületek, szolgáltatáshiányok definiálását a települési/járási beavatkozási szükségletmátrix segítségével végeztük el. Ebben a fejezetben a szükségletmátrixra alapozva határozzuk meg az egyes tématerületekhez kapcsolódó legfontosabb beavatkozásokat, beavatkozáscsoportokat, fókuszálva az érintett célcsoportokra, valamint a területi mintázatokra.

5.3.1. A tématerületek áttekintése

Pest vármegye DEMOGRÁFIAI folyamataiból adódó legégetőbb probléma a **különböző társadalmi csoportok** együttéléséből keletkező eltérő **igények és szükségletek** kielégítése és **összehangolása**, valamint ezzel összefüggésben a **kívülálló társadalmi csoportok integrálása**. A kapcsolódó beavatkozások eltérő fókusszal jelentkeznek a fejlettebb, agglomerációs térségben, illetve a leszakadó járásokban. Célcsoportok tekintetében elsősorban az idősek, gyermekek és fiatalok, nemzeti kisebbséghez tartozók, valamint a gyermeket nevelő családok érintettek.

A **FOGLALKOZTATOTSÁG JAVÍTÁSÁNAK** és a munkanélküliség csökkentésének egyik eszköze **az alacsony iskolázottságú társadalmi csoportok felzárkóztatása**, amely az oktatásba történő reintegrációval, illetve bizonyos esetekben az iskolarendszeren kívüli képzési programok megvalósításával érhető el. Ez utóbbi a **munkaerőpiaci kompetenciák fejlesztéséhez**, valamint a **megváltozott munkaképességűek és a fogyatékkal élők munkaerőpiaci integrációjához** is hozzájárul.

A különböző képzési programok megvalósításához fontos a helyi vállalkozásokkal való szoros – formális és informális - együttműködések kialakítása, amely lehetővé teszi a valós igényekhez igazodó oktatási-képzési paletta kidolgozását, illetve a helyi munkaerő foglalkoztatása révén a vállalkozás társadalmi szerepvállalása, elfogadottsága is erősödik.

A beavatkozások célterületét elsősorban a leszakadó vagy leszakadással küzdő térségek jelentik, de kisebb-nagyobb mértékben a vármegye összes települése érintett. A célcsoportok közül a szegénységben élők, a nők, a fogyatékkal élők relevánsak.

Az **atipikus, rugalmas foglalkoztatási formák** közül leginkább a rugalmas munkaidő, a részmunkaidős foglalkoztatás és a távmunka népszerűsítése tud hozzájárulni a sérülékeny társadalmi csoportok – nők, gyermeket nevelő családok, fogyatékkal élők - foglalkoztatottsági helyzetének javításához.

A **SEGEÉNYSEG ÉS A TÁRSADALMI KIREKESZTŐDÉS** okai egy bonyolult problémahalmazt alkotnak, amelyben ott van a pénzügyi tudatosság és a tervezés képességének hiánya, a tanult tehetetlenség, a tanulatlanság, a fogyasztói társadalom hatásaival szembeni védtelenség, az átörökített szocializáció, és leginkább az akarás képességének az elvesztése. A **fizikai feltételek javítása** mellett (pl. lakhatási szegénység) a **közösségi érdekek és értékek iránti elköteleződés kialakítása** a legfontosabb, egyúttal a legnehezebb feladat, amelyet a leszakadó társadalmi csoportok felzárkóztatásánál, az intézményi hiányok felszámolásánál, az iskolai lemorzsolódás csökkentésénél, a szenvedélybetegségek visszaszorításánál egyaránt szem előtt kell tartani.

A szegénység vagy a szegénység általi veszélyeztetettség mindegyik társadalmi csoportot érinti, illetve érintheti, míg területileg a szegregálódó, leszakadással küzdő térségek a legvesélyeztetettebbek.

A **LAKHATÁSI FELTÉTELEK JAVÍTÁSA** magában foglalja egyrészt a **leromlott állapotú ingatlanok felújítását**, (energetikai) **korszerűsítését**, a bérlakásállomány bővítését, másrészt pedig az egyre sűrűbben beépülő, elsősorban agglomerációs településeket érintő **„túlépítés” szabályozását** egyaránt. Mindezzel párhuzamosan törekedni kell a szegregáció felszámolására, amely a pályázati rendszerek révén

hozzáférhető „hard” és „soft” típusú beavatkozásokon túlmenően hosszú távú és komplex felzárkóztatási programok elindítását jelenti az országban már működő jó gyakorlatok adaptálásával.

A lakhatási feltételek javítása nagyban hozzájárul az élhető, fenntartható települések fejlődéséhez, amelynek szerves része a **VONALAS INFRASTRUKTÚRÁK** kiépítése, a meglévő hálózatok korszerűsítése. Ez magában foglalja egyrészt a **közlekedésfejlesztéshez** kapcsolódó úthálózat és szolgáltatások (pl. közösségi közlekedés) minőségének, hozzáférhetőségének javítását, másrészt a **közműhálózatok korszerűsítését** is. Ez utóbbi esetben hangsúlyos elem az egészséges ivóvíz biztosítása, a csatornahálózat bővítése, de ide tartozik a stabil, szélessávú **internetkapcsolat** folyamatos, megfelelő minőségben való szolgáltatásának biztosítása is. Mivel ezek a beavatkozások a települések fizikai infrastruktúráját érintik, így azokban Pest vármegye teljes területe érintett.

Az **EGÉSZSÉGÜGY** tekintetében az **egészségügyi infrastruktúra fejlesztése**, az alap- és szakellátáshoz való hozzáférés biztosítása mellett az **egészségtudatos életmód** erősítése – különösen a leszakadó vagy leszakadással veszélyeztetett járásokban – kiemelt feladat, ugyanakkor a legnagyobb kihívást a hatékony működéshez szükséges **humán erőforrás biztosítása** jelenti, amely a teljes szolgáltatási spektrumra jellemző. A tervezett beavatkozásoknál fontos cél, hogy a teljes életciklust lefedjék, azaz már az **egészséges életkezdet feltételei** is adottak legyenek. Az alapellátás során nagy hangsúlyt kell fektetni az **egészségfejlesztési, szűrési és gondozási tevékenységekre** oly’ módon, hogy azt a vármegye lakosai a lehető legnagyobb arányban helyben igénybe tudják venni. Ez különösen azokban a járásokban kiemelkedően fontos, ahol az idősek és szegénységben élők nagy számban vannak jelen, hiszen ők fizikai és/vagy anyagi korlátaik miatt nem tudnak hozzáférni a szolgáltatásokhoz.

Az **OKTATÁS** terén általánosságban elmondható, hogy a vármegye népességnövekedése jelentős nyomást helyez az intézményrendszerre. Ez egyrészt az **intézményi kapacitások bővítésének** szükségességét vetíti elő, másrészt az oktatás-neveléshez szükséges, **megfelelő képzettségű szakemberek** biztosítását is jelenti. Az előbbi esetben a meglévő intézmények bővítése vagy új intézmény kialakítása/építése a feladat, amely kiterjed az oktatási-nevelési tevékenység elvégzéséhez szükséges helyszínek (pl. tornaterem, tornaszoba, étkező stb.) biztosítására, valamint a már meglévő intézmények felújítására, korszerűsítésére is. A szakemberek esetében a szükséges pedagógusi létszám biztosítása mellett kiemelt hangsúlyt kell fektetni a korai fejlesztéshez, HH, SNI, vagy egyéb tanulási zavarokkal küzdő tanulók egyéni fejlesztéséhez, mentálhigiénés, illetve a felnőttképzéshez szükséges pedagógusok és „segítők” biztosítására is.

A beavatkozások elsődleges célcsoportjai a gyermekek és a gyermeket nevelő családok, de a felnőttképzés, az iskolai lemorzsolódás csökkentése a szegénységben élőket, nőket és a nemzeti kisebbséghez tartozókat is érintik. Területi szempontból mind az agglomerációs, mind a leszakadó térségek relevánsak, de eltérő fókusszal.

A **SZOCIÁLIS ELLÁTÁS** rendszerének fejlesztése egyre kevésbé tud lépést tartani a folyamatosan növekvő és változó szükségletekkel. A szociális szolgáltatások rendszere sok esetben nem közvetlenül a szükségletekre épül, nem biztosított a szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés, és a rendelkezésre álló szűkös erőforrások sok szempontból nem hatékonyan kerülnek felhasználásra a rendszerben. Ez utóbbi tekintetében és a közszolgáltatások hatásosságának javítása érdekében szükséges a **szolgáltatásnyújtás koordinációja és integrációja** helyi, közösségi szinten, mert ezáltal **javítani** lehet a **szolgáltatások lefedettségét**, a **szolgáltatási igények kielégítését**, elkerülhető, hogy az egyes szolgáltatások között átfedések legyenek, szinergia teremthető a szolgáltatók és más, a helyi, térségi szolgáltatásnyújtásban érdekelt szereplők között. Mindehhez elengedhetetlen a **humán erőforrás biztosítása**, a szociális szolgáltatásokban dolgozók **kompetenciáinak** folyamatos **fejlesztése**, a fejlesztés biztosítása, valamint az **intézmények bővítése, korszerűsítése**.

A **KULTÚRA ÉS KÖZMŰVELŐDÉS** intézményrendszere alapvetően kiépült és művelődési ház, könyvtár, muzeális intézmény vagy gyűjtemény formájában szinte minden településen elérhető. Ezekhez kapcsolódóan **infrastrukturális korszerűsítések, felújítások** szükségesek.

A szuburbanizációs folyamatok következtében ugyanakkor a vármegye társadalma jelentősen átalakult, amely nem hagyta érintetlenül a vármegye helyi közösségeit sem. A betelepülők sok esetben nem (azonnal) válnak a helyi közösség részévé, ugyanúgy városi életet élnek, identitásukban nem, vagy csak kis mértékben jelenik meg a lakóhelyük, környezetük. Mindez a helyi közösségek és értékek erodálásához vezethet, ezért különösen fontos, hogy az összetartozást a helyi identitás megőrzését **programok** is segítsék, amelyben a helyi kulturális intézményeknek kulcsszerepük van. A programok kiterjedhetnek a hagyományőrzésre, kulturális és szabadidős tevékenységekre (pl. idősek, nagycsaládosok, fiatalok részére szervezett tematikus programok), nemzetiségi napokra, amelyben a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatása is helyet kap.

5.3.2. A javasolt beavatkozások összefoglalása

Javasolt beavatkozás	Érintett tématerület	Területi fókusz	Érintett célcsoport(ok)
Szabályozási környezet felülvizsgálata	egészségügy, oktatás, szociális ellátás	Pest vármegye	mindegyik
Nemzetiségi önkormányzatok szerepvállalásának erősítése	mindegyik	Pest vármegye	nemzeti kisebbséghez tartozók
Együttműködések erősítése (civiliek, szociális szféra, vállalkozások és önkormányzatok)	mindegyik	Pest vármegye	mindegyik
Pályázati rendszer tényleges igényekhez, szükségletekhez igazítása	mindegyik	Pest vármegye	mindegyik
Beépítések ésszerű és a közberuházásokat nem túlterhelő keretek közé szorítása	lakhatás	agglomerációs járások	mindegyik
Bérlakásállomány bővítése	lakhatás	hátrányos helyzetű járások	szegénységben élők, gyermeket nevelő családok
Leromlott állapotú ingatlanok korszerűsítése, az ingatlanok és háztartások energiahatékonyságának növelése	lakhatás, szegénység	Pest vármegye	szegénységben élők
Belterületi utak, járdák fejlesztése	települési infrastruktúra	Pest vármegye	mindegyik
Közösségi közlekedés fejlesztése	települési infrastruktúra	Pest vármegye	mindegyik
Stabil internethálózat kiépítése, fejlesztése	települési infrastruktúra	Pest vármegye	mindegyik
Akadálymentesítés	települési infrastruktúra	Pest vármegye	fogyatékkal élők
Piacképes képzési rendszer kialakítása, kompetenciafejlesztés	foglalkoztatás, oktatás	hátrányos helyzetű járások	mindegyik
Pályaorientáció, kompetenciafejlesztés	oktatás, foglalkoztatás	Pest vármegye	gyermekek, gyermeket nevelő családok

Javasolt beavatkozás	Érintett téma terület	Területi fókusz	Érintett célcsoport(ok)
A munkavállaláshoz való egyenlő hozzáférés biztosítása, tájékoztatás	foglalkoztatás	hátrányos helyzetű járások	nők, idősek, szegénységben élők, fogyatékkal élők, nemzeti kisebbséghez tartozók
Atipikus foglalkoztatási formák ösztönzése	foglalkoztatás	Pest vármegye	nők, idősek, gyermeket nevelő családok, fogyatékkal élők
Munkaerőpiaci integráció	foglalkoztatás	Pest vármegye	nemzeti kisebbséghez tartozók, nők, fogyatékkal élők
Szegregációs térkép elkészítése	szegénység	szegregációval érintett vagy veszélyeztetett települések	nemzeti kisebbséghez tartozók, szegénységben élők
Közösségi érdekek és értékek iránti elköteleződés kialakítása	szegénység	szegregációval érintett vagy veszélyeztetett települések	nemzeti kisebbséghez tartozók, szegénységben élők
Tartozáskezelés, tanácsadás	szegénység	szegregációval érintett vagy veszélyeztetett települések, hátrányos helyzetű járások	szegénységben élők
Energiaszegénység csökkentését célzó programok	szegénység, lakhatás, szociális ellátás	szegregációval érintett vagy veszélyeztetett települések, hátrányos helyzetű járások	szegénységben élők
Életvezetési és pénzügyi ismeretek	szegénység, szociális ellátás	szegregációval érintett vagy veszélyeztetett települések	szegénységben élők
Bűnmegelőzési kampányok, programok	szegénység	Pest vármegye	
Közbiztonság javítása	szegénység	hátrányos helyzetű járások	mindegyik
Helyi támogató rendszer kialakítása a szakemberhiány kezelésére	egészségügy, oktatás, szociális ellátás	Pest vármegye	mindegyik
Épületfelújítások, intézményi kapacitások bővítése, energetikai korszerűsítések	egészségügy, oktatás, szociális ellátás, közművelődés	Pest vármegye	mindegyik
(Kötelező) továbbképzések finanszírozásának biztosítása	egészségügy, oktatás, szociális ellátás	Pest vármegye	mindegyik
Új pedagógiai módszerek kidolgozása	oktatás	Pest vármegye	gyermekek, gyermeket nevelő családok

Javasolt beavatkozás	Érintett téma terület	Területi fókusz	Érintett célcsoport(ok)
Korai iskolaelhagyás csökkentése és mentorprogram kidolgozása	oktatás	hátrányos helyzetű járások	gyermekek, fogyatékkal élők, nemzeti kisebbséghez tartozók, szegénységben élők, nők
Mentálhigiénés hálózat fejlesztése	oktatás, szociális ellátás, egészségügy	Pest vármegye	gyermekek, gyermeket nevelő családok, szegénységben élők, fogyatékkal élők, idősek
Egyenlő Esély Programok az elfogadás erősítésére	oktatás, szociális ellátás, foglalkoztatás	Pest vármegye	fogyatékkal élők, szegénységben élők, nemzeti kisebbséghez tartozók
Felzárkóztatást támogató programok, jó gyakorlatok adaptálása	szegénység, foglalkoztatás, oktatás	szegregációval érintett vagy veszélyeztetett települések, hátrányos helyzetű járások	szegénységben élők, nemzeti kisebbséghez tartozók
Egészségügyi monitorozási módszer kialakítása	egészségügy	Pest vármegye	mindegyik
Korai szűrések	oktatás, egészségügy	hátrányos helyzetű járások	gyermekek, gyermeket nevelő családok
Prevenációs programok	egészségügy	hátrányos helyzetű járások	mindegyik
Felvilágosító kampányok szervezése	egészségügy, szociális ellátás	hátrányos helyzetű járások	gyermekek, szegénységben élők, nők, nemzeti kisebbséghez tartozók
Idősellátás intézményrendszerének fejlesztése	szociális ellátás, egészségügy	Pest vármegye	idősek
Közösségépítő programok szervezése	kultúra, közművelődés	Pest vármegye	mindegyik
Helyi identitás erősítése	kultúra, közművelődés	Pest vármegye	mindegyik

6. Ábrajegyzék

1. ábra: A Tartós Ápolás-Gondozásra Vonatkozó Stratégiában felvázolt problémák	12
2. ábra: A Tartós Ápolás-Gondozásra Vonatkozó Stratégia célrendszere	12
3. ábra: Pest vármegye közigazgatási rendszere	35
4. ábra: Népeség megoszlása a települések jogállása szerint, 2022	36
5. ábra: Települések száma népesség nagyságkategóriák szerint, 2022.....	36
6. ábra: Városok, városi népesség Pest megyében, 2022	37
7. ábra: Pest vármegye lakónépességének korfája 5 éves korcsoportok szerint, 2022. január 1.....	38
8. ábra: Lakónépesség korösszetétele főbb korcsoportok és járások szerint, 2022. január 1.	38
9. ábra: Pest vármegye állandó és ideiglenes vándorlási egyenlege vármegyék szerint, 2013-2021 ...	39
10. ábra: Ezer lakosra jutó élveszületések száma Pest vármegyében és Magyarországon, 2001-2022	40
11. ábra: Teljes termékenységi arányszám Magyarország vármegyéiben, 2022	40
12. ábra: Anyák életkora az első gyermek születésekor, 2022.....	41
13. ábra: Anyák életkora az első gyermek születésekor a vármegye járásában, 2022	42
14. ábra: Születéskor várható élettartam, 2001-2022.....	42
15. ábra: Ezer lakosra jutó halálozások száma, 2001-2021.....	43
16. ábra: Halálozás megoszlása a BNO haláloki főcsoportjai szerint, 2021	44
17. ábra: Halálozás megoszlása a BNO haláloki főcsoportjai szerint Pest megye járásában, 2021	45
18. ábra: Népeség legmagasabb iskolai végzettsége nemek szerinti bontásban, 2016.....	46
19. ábra: Legfeljebb általános iskolai végzettségűek aránya a 15–X éves népességben, %	47
20. ábra: Felsőfokú végzettségűek aránya a 25–X éves népességben, %.....	47
21. ábra: Nemzeti kisebbségek száma Pest vármegyében, 2011	48
22. ábra: Német nemzeti kisebbséghez tartozók száma a vármegye járásában, 2011	48
23. ábra: Roma kisebbség száma és népességaránya a vármegye járásában, 2010-2013	49
24. ábra: Roma nemzetiséghez tartozók aránya, 2010-2013	50
25. ábra: Egészségesen várható élettartam, 2018-2022	51
26. ábra: A 19 éves és idősebbek betegségeinek száma ezer megfelelő korúra számítva főbb korcsoportok szerint, 2022	51
27. ábra: Felnőttek betegségeinek előfordulása ezer lakosra számítva, 2021	52
28. ábra: Fogyatékossgal élők száma és megoszlása Magyarországon és Pest vármegyében, 2022.	53
29. ábra: Fogyatékkal, vagy súlyos korlátozásokkal élők száma főbb korcsoportok szerint Pest vármegyében, 2022	53
30. ábra: Fogyatékossg oka Pest vármegyében, 2022	54
31. ábra: Dohányzási szokások a 15 éves és idősebbek körében, 2019	54
32. ábra: Alkohol fogyasztási szokások 15 éves és idősebbek körében, 2019.....	55
33. ábra: A népesség megoszlása tápláltság szerint a testtömeg-index (BMI) alapján [%].....	55
34. ábra: Gazdasági aktivitási arány a 15-64 éves korúakra számítva, 2009-2022	56
35. ábra: Gazdasági szempontból inaktívak aránya Pest vármegye járásában, 2022	56
36. ábra: Munkanélküliségi ráta alakulása a 15.64 éves korosztályban, 2009-2022.....	57
37. ábra: Munkanélküliségi ráta alakulása végzettség szerint, 2022	57
38. ábra: Munkanélküliségi ráta Pest vármegyében végzettség és nemek szerint, 2022.....	58
39. ábra: Munkanélküliségi ráta alakulása Pest vármegye járásában, 2022.....	58
40. ábra: Alkalmazásban állók megoszlása a szellemi és fizikai foglalkozásúak szerint, 2022	59
41. ábra: Alkalmazásban állók megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint, 2022	59
42. ábra: A távmunkában, vagy home office keretében dolgozók aránya régiók szerint, 2019-2020 ...	60
43. ábra: Nyilvántartott álláskereső 15-64 éves népességhez viszonyított aránya a vármegye járásában, 2022	61

44. ábra: Tartósan, egy évnél tovább állás nélkül lévők aránya a nyilvántartott álláskeresők között, 2022.....	61
45. ábra: Nyilvántartott álláskeresők ezer lakosra jutó száma a vármegye településein, 2022	62
46. ábra: Lakásállomány változása 2001 és 2022 között, 2001=100%	63
47. ábra: Lakásállomány változása 2001 és 2022 között, 2001=100%	64
48. ábra: Komfort nélküli szükség és egyéb lakások aránya Pest vármegye járásaiban a legutolsó három census alkalmával	65
49. ábra: Lakások építési év szerinti összetétele Pest vármegye járásaiban, 2022	66
50. ábra: Lakások megoszlása a falazat anyaga szerint Pest vármegye járásaiban, 2022.....	67
51. ábra: Értékesített használt lakások átlagos ára, 2021 (millió Ft)	68
52. ábra: A lakáshoz jutáshoz szükséges idő, amely az átlagos használtlakás-ár és a teljes munkaidőben alkalmazásban állók éves nettó átlagkeresetének hányadosa, 2022	68
53. ábra: Tízezer lakosra jutó önkormányzati tulajdonú lakások száma, 2022	69
54. ábra: Egy négyzetméterre jutó átlagos piaci és önkormányzati lakbér mértéke (Ft/m ²), 2022	70
55. ábra: Ivóvíz hálózatba kötött lakások aránya Pest vármegye járásaiban, 2021	73
56. ábra: Közüzemi szennyvízhálózatba kapcsolt lakások aránya, 2021	75
57. ábra: Kiépített önkormányzati utak aránya, 2021.....	75
58. ábra: Kiépített járdák az összes önkormányzati úthoz viszonyított hossza, 2021	76
59. ábra: A háztartások egy főre jutó éves átlagos jövedelme régiók szerint, 2020	77
60. ábra: A háztartások egy főre jutó éves átlagos jövedelmének megoszlása jövedelemforrások szerint, 2020	77
61. ábra: Relatív jövedelmi szegénységi arány régiók szerint, 2020	78
62. ábra: Súlyos anyagi deprivációban élők aránya régióként, 2020.....	79
63. ábra: Szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya régióként, 2020 .	80
64. ábra: Személyi jövedelemadó alapot képező éves jövedelem egy állandó lakosra jutó értéke (ezer Ft)	81
65. ábra: Az egy állandó lakosra jutó személyi jövedelemadó alapot képező éves jövedelem és a roma népesség arányának összefüggése a vármegye településein.....	82
66. ábra: Ezer lakosra jutó regisztrált bűncselekmény az elkövetés helye szerint, 2022.....	82
67. ábra: Regisztrált bűncselekmények száma Pest vármegyében, 2011-2021	83
68. ábra: Ezer lakosra jutó regisztrált bűncselekmények száma Pest vármegye járásaiban, 2021.....	83
69. ábra: Ezer lakosra jutó regisztrált bűncselekmények száma Pest vármegye településein, 2019	84
70. ábra: A természetes személyek által fenntartott személygépkocsik ezer állandó lakosra jutó száma, 2006-2022	85
71. ábra: A természetes személyek által üzemben tartott személygépkocsik ezer állandó lakosra jutó száma, 2022.....	86
72. ábra: A természetes személyek által üzemben tartott személygépkocsik ezer állandó lakosra jutó száma, 2022.....	87
73. ábra: A természetes személyek által üzemben tartott személygépjárművek átlagos életkora Pest vármegye járásaiban, 2022.....	88
74. ábra: Pest vármegyén keresztülhaladó vasútvonalak.....	89
75. ábra: Pest vármegye távolsági autóbushálózati térképe.....	90
76. ábra: Háztartások internet hozzáféréseinek aránya a hozzáférés típusa szerint, 2022	91
77. ábra: Ezer lakosra jutó internet előfizetések száma járásonként, 2022.....	91
78. ábra: Ezer lakosra jutó internet előfizetések száma, 2022	92
79. ábra: Az egészségügyi alapellátásban dolgozó háziorvosok (gyermek és felnőtt) számának változása, 2011-2021 (2011=100%).....	93
80. ábra: Egy háziorvosra jutó bejelentkezett betegek száma, 2021.....	93

81. ábra: Egészségügyi alapellátásban dolgozó orvosok betegforgalma, 2021	94
82. ábra: Önkormányzati tulajdonban lévő egészségügyi célt szolgáló épületek az építés éve szerint (%) , 2022.....	101
83. ábra: Önkormányzati tulajdonban lévő egészségügyi célt szolgáló épületek állapot szerint (%) , 2022.....	101
84. ábra: Pest vármegyei lakosok osztályos eseteinek megoszlása az ápolást végző intézmény székhelye szerint, 2021.....	105
85. ábra: Ezer lakosra jutó orvosok száma.....	108
86. ábra: Milyennek ítéli meg a szűrővizsgálatokon a részvételt? (n=30)	110
87. ábra: Pest vármegye teljes népességének és a gyermekkorúak számának a változása, 2000=100%	111
88. ábra: Óvodai feladatellátási helyek számának változása a vármegyében és országosan, 2001=100%	112
89. ábra: Óvodai férőhelyek számának változása a vármegyében és országosan, 2001=100%	112
90. ábra: Óvodai feladatellátási helyek száma, megoszlása az intézményfenntartó típusa szerint, 2021	113
91. ábra: Hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, speciális nevelési igényű gyermekek aránya az óvodai nevelésben járásoként, 2022. október	114
92. ábra: Nemzetiségi nevelést folytató óvodai feladatellátási helyek járásoként, 2022.....	121
93. ábra: Nemzetiségi nevelésben résztvevők az anyanyelv szerinti megoszlása, 2022	121
94. ábra: Milyennek ítéli meg a településen található óvoda/óvodák technikai infrastrukturális helyzetét? (n=45).....	126
95. ábra: Általános iskolai feladatellátási helyek számának változása a vármegyében és országosan, 2001=100%.....	127
96. ábra: Általános iskolai feladatellátási helyek számának változása a vármegye járásaiban, 2001 és 2021.....	127
97. ábra: Feladatellátási helyek száma tagozat szerint járásoként, 2022	128
98. ábra: Általános iskolai feladatellátási helyek megoszlása fenntartók szerint a vármegyében és országosan, 2001=100%	129
99. ábra: Általános iskolák tanulóinak száma a vármegyében és országosan, 2001-2021.....	130
100. ábra: Általános iskolai tanulók létszámának változása Pest vármegye járásaiban, 2001 és 2021 között	130
101. ábra: Átlagos osztálylétszámok változása, 2001 és 2021 között.....	131
102. ábra: Hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és speciális nevelési igényű tanulók aránya a vármegye általános iskoláiban járásoként, 2022	132
103. ábra: Lemorzsolódási arány az általános iskolákban vármegyék szerint, 2022/23 tanév II. félév.....	135
104. ábra: Lemorzsolódással veszélyeztetettek aránya az általános iskolákban Pest megye járásaiban, 2022/23. tanév II. félév.....	136
105. ábra: Más településről bejárók átlagos aránya a vármegye járásaiban, 2021.....	136
106. ábra: Bejárók aránya a nappali tagozatos általános iskolai tanulók között, 2021.....	137
107. ábra: Önkormányzati tulajdonban lévő oktatási intézményeket befogadó épületek az építés éve szerinti megoszlásban (%) , 2022.....	145
108. ábra: Önkormányzati tulajdonban lévő oktatási intézményeket befogadó épületek az épületek műszaki állapota szerint (%) , 2022	145
109. ábra: Milyen korszerűsítési igény jelentkezik az iskolában? (n=41).....	146
110. ábra: Amennyiben található a településen kollégium, akkor milyennek ítéli meg annak technikai infrastrukturális helyzetét? (n=4)	157

111. ábra: Gimnáziumi feladatellátási helyek a nappali oktatásban és a más településről ingázó tanulók aránya, 2021	149
112. ábra: Intézménytípusok jellemzői a szakmai képzésben	150
113. ábra: Technikumok, szakgimnáziumok feladatellátási helyei, 2021	152
114. ábra: Tanulói létszámok a felnőttoktatásban iskolatípusonként, 2021	158
115. ábra: Ezer felnőttkorúra jutó felnőttoktatásban tanuló járásonként, 2021	159
116. ábra: Pedagógusok számának megoszlása főbb korcsoportonként Pest vármegyében, 2003-2018	164
117. ábra: Bölcsődés korú (0-2 éves) gyermekek számának a változása Pest vármegyében, 2000=100%	165
118. ábra: 100 működő bölcsődei férőhelyre beírt gyermek, 2000-2022	166
119. ábra: Bölcsődék, bölcsődei férőhelyek és a beírt gyermekek megoszlása az intézmény fenntartója szerint, 2022	167
120. ábra: Száz bölcsődei férőhelyre jutó bölcsődés korú (0-2 éves) gyermek, 2022	168
121. ábra: Bölcsődei férőhelyek az ellátás típusa szerint a vármegye járásaiban, 2022	169
122. ábra: A család- és gyermekjóléti szolgálat által ellátott személyek számának változása, 2017=100,0%	174
123. ábra: A család- és gyermekjóléti szolgálat által ellátott személyek ezer lakosra jutó száma járásonként, 2021	175
124. ábra: A család- és gyermekjóléti szolgálat által ellátott személyek főbb korcsoportok szerint járásonként, 2021	175
125. ábra: A család- és gyermekjóléti központok által ellátott személyek számának változása az igénybevétel módja szerint, 2017=100,0%	177
126. ábra: A család- és gyermekjóléti központok által ellátott személyek ezer lakosra jutó száma (fő), 2021	178
127. ábra: Rendelkezik-e a település a következő szolgáltatásokkal?	180
128. ábra: Házi segítségnyújtásban részesülők tízezer lakosra jutó száma, 2022	182
129. ábra: Tízezer lakosra jutó házi segítségnyújtásban részesülő, 2022	183
130. ábra: Tízezer lakosra jutó jelzőrendszeres házi segítségnyújtásban részesülő, 2022	184
131. ábra: Családsegítő szolgálatok száma járásonként, 2023	185
132. ábra: Nappali otthonok a vármegye járásaiban, 2022	188
133. ábra: Nappali otthonok férőhelykihasználtsága, 2022	189
134. ábra: Gyermekotthonok befogadóképessége járásonként, 2023	190
135. ábra: Tartós bentlakásos otthonok száma járásonként, 2022	195
136. ábra: Tartós bentlakásos otthonok férőhelykihasználtsága járásonként, 2022	195
137. ábra: Tartós bentlakásos otthonok típusai és férőhelykihasználtsága, 2022	196
138. ábra: Fejlesztő foglalkoztatásban résztvevők átlagos létszáma a foglalkoztatás típusa és vármegyéje szerint, 2022	198
139. ábra: Tízezer lakosra jutó kedvezményezett száma Pest vármegye járásaiban, 2022	204
140. ábra: Milyen az alábbiakban felsorolt szolgáltatásokat, támogatásokat nyújt a települési önkormányzat?	208
141. ábra: Települési könyvtárak számának változása, 2000=100,0%	210
142. ábra: Települési könyvtárakba beiratkozott olvasók számának változása, 2000=100,0%	210
143. ábra: Ezer lakosra jutó beiratkozott könyvtári olvasók száma, 2021	212
144. ábra: Rendszeres művelődési foglalkozásokon résztvevők ezer lakosra jutó száma a vármegye járásaiban(fő), 2021	214
145. ábra: Rendelkezik-e a település ifjúsági, ill. gyermekházzal? (n=45)	216
146. ábra: Rendszeres művelődési foglalkozásokon résztvevők ezer lakosra jutó száma (fő), 2021... ..	217

7. Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: Egészséges Magyarország 2021–2027 részletes célkitűzései és az azokhoz kapcsolódó mérhető output és eredménymutatók, célértékek.....	11
2. táblázat: A köznevelés stratégiai célrendszere	24
3. táblázat: A települések Helyi Esélyegyenlőségi Programjai a jóváhagyás éve szerint	29
4. táblázat: Táppénz igénybevétele, 2021	53
5. táblázat: Szegregáció a vármegye járásaiban, 2011	70
6. táblázat: Szegregációval érintett települések a vármegyében, 2011	71
7. táblázat: Ivóvíz minőségi problémákkal küzdő települések száma a problémák jellege és járások szerint, 2021	74
9. táblázat: A háziorvosi és a helyettesítésben ellátott szolgálatok a szolgáltatás típusa szerint járásonként, 2021	95
10. táblázat: Betöltetlen és tartósan betöltetlen háziorvosi álláshelyek a vármegyében telephely szerint, 2023. július 1.	96
11. táblázat: Háziorvosi alapellátással nem rendelkező településeken élő gyermek és felnőttkorú lakosság száma, 2021	97
12. táblázat: Védőnők, védőnői szolgálatok, 2020	98
13. táblázat: Betöltetlen iskolaorvosi álláshelyekkel rendelkező települések, 2023. július.....	99
14. táblázat: Gyógyszertárral nem rendelkező települések, és a helyben ellátatlan népesség száma, 2022.....	99
15. táblázat: Fogorvosi szolgálatok, 2020	100
16. táblázat: Járóbeteg szakellátás Pest vármegyében, 2021.....	102
17. táblázat: Kórházi ágyszámkimutatás fenntartónként, intézetenként, 2022	105
18. táblázat: Működő ágyak kihasználtsága intézetenként, osztályonként, 2022	106
20. táblázat: Orvosok megoszlása kor és nemek szerint, 2022	108
21. táblázat: Gyógyszertárral ellátatlan települések és a helyben ellátatlan népesség, 2022	109
22. táblázat: Óvodai kapacitások, azok kihasználtsága, és változása Pest vármegye járásaiban, 2021	113
23. táblázat: Pest vármegyei óvodák, ahol a legmagasabb a hátrányos, halmozottan hátrányos és integráltan nevelhető SNI gyermekek aránya, 2022 október	115
24. táblázat: Tornateremmel, tornaszobával rendelkező feladatellátási helyek száma a vármegye járásaiban, 2022	118
25. táblázat: Magas férőhelykihasználtságú, zsúfolt óvodák Pest vármegyében, 2021	119
26. táblázat: Nemzetiségi óvodák és a beírt gyermekek száma, 2022	122
27. táblázat: Megfelelő korú gyermekek száma, akik helyben nem tudják elvégezni az általános iskola felső tagozatát, 2022	129
28. táblázat: A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és speciális nevelési igényű tanulót legnagyobb arányban oktató általános iskolák 2022	133
29. táblázat: Nemzetiségi általános iskolai feladatellátási helyek és tanulók, 2022.....	139
30. táblázat: Az általános iskolákban az oktatást, nevelést, művelődést és étkeztetést segítő infrastruktúra, 2022.....	144
31. táblázat: Gimnáziumok és a gimnáziumi nappali képzésen résztvevők Pest vármegye járásaiban, 2021.....	147
32. táblázat: A gimnáziumok rangsorában a legjobb 100 között szereplő vármegyei intézmények, 2022	148

33. táblázat: Szakgimnáziumok, technikumok és a nappali képzéseiken résztvevők Pest vármegye járásaiban, 2021	150
34. táblázat: Szakképző iskolák és a nappali képzéseiken résztvevők Pest vármegye járásaiban, 2021	153
35. táblázat: Szakképzési ágazatok oktatási helyszínei, országos szint	153
36. táblázat: Szakképzési intézmények, Pest megye.....	154
37. táblázat: Szakiskolák, készségfejlesztő speciális szakiskolák és a képzésekben résztvevők, 2021.	156
38. táblázat: A Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálatnál foglalkoztatottak, 2022	159
39. táblázat: Pest Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat működő feladatellátási helyei, 2023	160
40. táblázat: Egyes szaktárgyakat szakos képesítés nélkül tanítók aránya Pest vármegyében, 2009-2018	163
39. táblázat: Bölcsődével ellátatlan települések járásonként Pest vármegyében, 2022. dec. 31. állapot	169
40. táblázat: Biztos Kezdet Gyerekházak Pest vármegyében, 2022.....	172
41. táblázat: Tanodák Pest vármegyében, 2023	173
42. táblázat: Pest vármegyei család és gyermekjóléti központok adatai, 2023.....	176
43. táblázat: Családok átmeneti otthonai Pest vármegyében, 2023	179
48. táblázat: Népkonyhák és szociális étkeztetésben részesülők, 2022	181
47. táblázat: Falugondnoki szolgáltatást nyújtó települések, 2022	181
49. táblázat: Közösségi ellátóhelyek Pest vármegyében, 2023	185
50. táblázat: Támogató szolgáltatást nyújtó szervezetek, 2023.....	186
44. táblázat: Gyermekotthonok Pest vármegyében, 2023	192
46. táblázat: Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények járásonként, 2022	197
50. táblázat: Fejlesztő foglalkoztatás intézményei, telephelyei.....	198
51. táblázat: Időskorúak járadékában részesülők Pest vármegye járásaiban, 2022	199
52. táblázat: Aktív korúak ellátása a vármegye járásaiban, 2022	201
53. táblázat: Gyermekek otthongondozási támogatásában részesülők a vármegye járásaiban, 2022	202
54. táblázat: Ápolási díjban részesülők Pest vármegye járásaiban, 2022.....	203
55. táblázat: Lakhatáshoz kapcsolódó települési támogatások Pest vármegye járásaiban, 2022.....	205
56. táblázat: Gyógyszerkiadások viseléséhez nyújtott települési támogatás Pest vármegye járásaiban, 2022.....	206
57. táblázat: A 18. életévét betöltött tartósan beteg hozzátartozó ápolásához, gondozásához nyújtott települési támogatásban részesülők Pest vármegye járásaiban, 2022.....	207
58. táblázat: Rendkívüli települési támogatásban részesülők Pest vármegye járásaiban, 2022	207
59. táblázat: Természetbeni települési támogatások Pest vármegye járásaiban, 2022	209
60. táblázat: Könyvtárak és olvasóik Pest vármegye járásaiban, 2021	211
61. táblázat: Muzeális intézmények a vármegye járásaiban, 2021	213
62. táblázat: Közművelődési intézmények a vármegye járásaiban, 2021.....	215
63. táblázat: Színházak előadásai és látogatói a vármegye járásaiban, 2021.....	218
64. táblázat: Pest vármegyében működő mozik adatai, 2021	218